

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

A.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

A. TITULUS I. ACEDIA.

§. I.
Figuræ, & Symbola
Ex Veteri.

Cumque introduxerit te Dominus &c. & deleverit Gentes multas coram te, Herbeum &c. Deut. 7. 1. Promisit Deus Israelitis, ut ad eorum ingressum septem Gentes everterentur; per quas Lyranus septem peccata capitalia intelligit. Per Herbeum, qui omnium primus numeratur, & interpretatur formidans, intelligit pigrum; qui vanò metu percussus à currenda via mandatorum Dei retardatur. Dicit piger; leo est in via. Prov. 26. 13. Hic primus vincendus: quia nec ipse proficit, nec alios proficere sinit. Mendoza in 1. Reg. 6. v. 7.

Fugit Adonibezec & quem persecuti comprehenderunt, casis summitatibus manuum ejus & pedum. Dixitque Adonibezec: septuaginta reges, amputatis manuum, ac pedum, summitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias &c. Judicum 1. 6. 7. Acedia est parvus amor boni cum tadio, & inordinata animi tristitia, & impatientia rei divinæ. Comparatur paralyti; quæ facit membra arida, & impotentia. Sic Acedia facit pedes impotentes ad ambulandum, manus ad operandum, & membra omnia ad laborem poenitentiae sustinendum. Item Adonibezec, qui interpretatur: dominator egestatis. Et Prov. 10. 4. dicitur: egestatem operata est manus remissa, id est, piger. Reges dicuntur viri Religiosi, juxta illud Eccl. 48. 8. qui ungis reges ad poenitentiam. Religiosi quidem deberent se, & alios, regere per vitam, & doctrinam: sed aliqui habent manus, & pedes, amputatos per Acediam. S. Bonaventura Dieta salutis c. 7. tit. 1. de Acedia. Qui (Sifara) soporem mortis socians defecit, & mortuus est. Judic. 4. 21. Comparatur etiam Acediosus lechargico. Sicut Sifara; de quo dicitur: qui soporem &c. Et sicut vulgò dicitur: quod nimis fortiter, & profunde, dormit, qui culcitram sibi furari permittit: sic piger nimis oppressus est somnò Acediæ;

qui permittit sibi furari culcitram, id est, quietem bonæ conscientiae. Idem ibidem.

Ex Novo.

Domine puer meus jacet in domo paralyticus. Matth. 8. 6. Per servum Centurionia paralyticum figuratur quilibet spiritualiter languidus, & maximè acediosus; more paralytici ad divina piger, & quasi immobilis. Dionysius Carthusianus in Matth. 8.

Ecce homo manum habens aridam. Matth. 12. 10. Per hunc hominem intelligitur quilibet piger, acediosus, qui negligit operari, quæ Dei sunt. Idem hic.

Arida manus &c. Surge, tolle lectum tuum. Luc. 5. 24. Spiritualiter per paralyticum intelligitur quivis acediosus: quia, sicut paralytis membra immobilia reddit; sic Acedia vires animæ; & corpus à Dei obsequio, & motu virtutum retardat; & ad ea, quæ veræ pietatis sunt, quasi insensibilem reddit hominem. Idem Dionys. hic art. 13.

Arida manus operationem sterilem, aut nullam, insinuat. Dextera manus operationem pro supernis, & infallibiles actiones. Sanat hunc Dominus Sabbathò, manum aridam in bonitate naturali restituens; ut pro Sabbatho vitæ supernæ opera recta, & competentia, operetur. Simon Casl. l. 5. c. 2.

Ex Patribus, & alijs.

Ignavia somni conjux est. S. Gregor. Naz.

Acedia comparatur falicibus infructuosis: nam solum faciunt umbram diabolo. S. Vincentius Ferrerius c. 7. ex sermonib. sup. orat. Dom. Acediæ universa incommoda unò versiculò B. David expressit: dormitavit anima mea præ tadio. Pl. 118. 28. id est, præ acedia. Cassianus l. 10. c. 14. de Cœnob. instit. Acedia similis est Saturno, qui est inter septem planetas supremus: est inferiorum infrigidativus, tardè incessivus, & sœtuum mortificativus. Sic Acedia infrigidat corda; reddit tardum ad motum boni operis, per quem excitatur, & conservatur, calor amoris. Est Acedia similis aëri: qui est tam mobilis; quòd omni impellenti, & subintranti, statim aperitur, & cedit: ventis impellitur, nubibus impletur, & flammeis

A

flammeis ignitionibus succenditur. Sic Acedia omni tentationum impulsui facile aperitur, & cedit: nam omnium cogitationum, & tentationum sentina, est otium. Joannes à S. Germaniano de exempl. & rer. similic. l. 1. c. 2.

§. II.

Alia de Acedia.

Acedia est dissidentia de propriis viribus cum auxilio Dei implendi ardua. Ab hac quisquis fuerit corde possessus, veluti defunctus, quodam insensibilitatis aggere agnoscitur esse sepultus. S. Laurentius Justinianus l. 1. de spir. animæ interitu.

Acedia est tadium mentis in bonum; nausea spiritualis, & intellectualis boni; stomachatio cibi vivificantis animam; sentina foetens navigantis vitæ; apertum ostium ad ingredientes iniquitates; pondus sensualitatis deprimens; odium activorum; aspera responsio ad excitantes. Væ! clamat ad Missam, euge! ad mensam; hospitium peregrinantium malorum; secessus procerum infernalium. Hac sedens in cathedra malæ quietis, & cella deliciarum, Deo vocanti non respondet, Angelo excitanti non consentit, advenienti virtuti non assurgit, salubriter consulenti non credit, duci recte ducenti non obedit, collegam activum repellit, aut odit; consimilem amplexatur, & diligit. Propter frigus piger arare noluit; mendicabit ergo astate; & non dabitur illi. Prov. 20. 4. Cogetur mendicare in æstate decoquentis Judicii, seu in claritate Sanctorum. Sed non dabitur ei de laboribus aliorum, ut refocillet animam suam; neque de aliorum victoria suscipiet ille coronam. Sed nec justificabitur de justitia in labore agentium vitam suam: nam scriptura dicit: *juxta opera manuum suarum retribuetur ei.* Prov. 14. 12. Et alibi: *dote ei de fructu manuum suarum.* Prov. 31. 31. non alienarum; & laudent eum in portis operæ ejus, non aliorum. Simon Cals. l. 8. c. 49.

Acediosi in aula diaboli habent officinam Camerariorum; otium pulvinar diaboli. In

hoc differt dominium diaboli ab aliis; quia nemo vult servos otiosos solus demon. Item sunt vasa vacua in cellario diaboli, apta quovis repleti vitiis. Diabolus illorum medicus &c. Joannes de Broymard summa Prædicantium. Acediosi.

§. III.

Acediam vitandi motiva, & amuleta.

Subcinericius panis, 3. Reg. 19. 6. cibus optimus est contra Acediam. Panis subcinericius, est memoria mortis; quæ multum reficit animam contra Acediam: incutit enim timorem; timor verò sollicitudinem operatur; sollicitudo torporem excitat. Hugo Card. hic.

Sedentes in tenebris & umbrâ mortis. Ps. 106. 10. Sedere accipitur in Scriptura, pro ignavum esse, & voluptatibus deditum. Ignaviam locus ille significat. S. Nilus lib. ascetico.

Dixi ego in corde meo. Ecclæ. 1. 1. Id est, in hanc considerationem deveni, propter spirituales in considerando afflictionem. Unde verbum est non Sapientiæ sed Acediæ; quæ non inveniens quietem interius, quærit exterius. Dixi igitur: *vadam, & affluam deliciis.* S. Bonaventura hic.

Osculabatur pedes ejus, & unguentum ungebat. Luc. 7. 38. Ideo unguentum ungebat Domini pedes, & innovabat opera novius cultus; quia novum hominem noverat, & variabat opera; nè velut otiosa pateretur ab ipso repulsam. Quia nec standum est otiose ante divinos pedes, qui non quieverunt in opere nostræ salutis; sed per montes, & planities; civitates, & castella; per maria, & desertas, fecere discursum; donec confingerentur in cruce, ad expectandum omnem peccatricem animam. Simon Cals. l. 8. c. 40.

Acediosi semper verberantur à demonibus sine quiete. S. Vincentius Ferrerius Dom. 17. post Trinit. serm. 2.

Vide plura Labor. Otium, Tepiditas. Peccata capitalia.

TITULUS II. ADULATIO.

§. I.

Figure, & Symbola.

Ex Veteri.

Fac mihi pulmentum, sicut velle me nosti. Gen. 27. 4. Adulatorum hæc cura maxima est; ita dicere, ita facere; uti velle norunt dominos. Jam scitur, quid velint domini: loquuntur, ajunt Isaia 30. 10.

nobis placentia. Jeremias Drexelius Orb. Phaët. de adulat. c. 1. §. 2.

Fili, si se lactaverint peccatores &c. Prov. 1. 10. Adulatorum titulus nutrices diaboli sunt. Gerulæ cunas agitant, canunt; quò citius, & suavius, infantem sopiant. Sic adultores maligno cantu, laudibus, approbatione, in soporem dant eos, quos blandis verbis velut in cunas condunt. Drexelius Orb. Phaët. c. 1. de adul. §. 1.

Res.

Resonans de altissimis montibus echo. Sap. 17. 18. Echo, te loquente, loquitur; te canente, canit; & ridente ridet; flente, fleret. sic adulatores: transformant se velut chameleontes in omnes colores, quibus appropinquant. Didacus Stella de cont. van. Mundi p. 2. c. 74.

Va, qui consuunt pulvillus &c. Ezech. 13. 18. Quisquis male agentibus adulatur, pulvillum sub capite, vel cubito, jacentis ponit: ut, qui corripit ex culpa debuerat, in ea fultus laudibus molliter quiescat. S. Gregorius mor. l. 18. c. 4.

Oleum in Ægyptum ferebat. Osee 12. 1. malignorum spirituum voluntatem faciendo, & imperio Mundi hujus adulando; ita ut diceret: *non habemus regem, nisi Cæsarem.* Oleum namque interdum adulationis significat suavitatem; ut Pl. 140. 5. *Oleum peccatoris non impinguet caput meum.* S. Rupertus in Osee 12. lib. 5.

EX NOVO.

Relictis retibus secuti sunt. Matth. 4. 20. Quadruplex rete vitandum. Primum divitiarum sæculares. Secundum mala mulier. *Congregavit in rete suum.* Habac. 1. 15. S. Bernardus de sorore sua ante conversionem dixit, esse rete diaboli. Tertium adulator, amicus proditor. *Homo, qui blandis &c.* Prov. 29. 5. *Quantum ultio divina. Ex-pandam super eos rete meum.* Osee 7. 12. S. Thomas Aquin. in festo S. Andreae.

Volucres cæli comederunt ea. Matth. 13. 4. Cantant aviculæ, cantant adulatores: rapiunt aviculæ, quod terris mandatum, semen; furantur adulatores, quidquid bonæ mentis homo fecit. Idem *Hildebertus monet viduam* ep. 41. si volucres te demulcent, frustra feminas adversus tam pestilentes cantus. Si sapias, obsurdesces. Lucas de Velloso in Judich. l. 2. Paræn. 2.

Ite potius ad vendentes &c. Matth. 25. 9. Venditores olei, adulatores sunt: qui enim, accepta quâlibet gratiâ, vanis suis laudibus nitorem gloriæ offerunt, quasi oleum vendunt. S. Gregor. mor. hom. 12. in Evang. Virgines ergo somno deditæ, ut vigilantibus præmia rapiant, adulationis oleum exoptant: fatuæ quidem, quæ de assentationis pretio celeste præmium mereri gestierunt. Sed non adeo fatuæ; ut adulationis valorem apud Sæculum nesciverint. Emmanuel de Naxera in Josue 9. §. 19.

Gloria nostra hæc est &c. 2. Corinth. 1. 12. Hoc enim est, oleum ferre secum; non à vendentibus emere, hoc est ab adulantibus. Adulatores namque laudem suam, tanquam oleum, venditant stultis. De hoc oleo dicitur in Pl. 140. 5. emendabit me iustus in misericordia, & arguet me; oleum autem peccatoris non impinguabit caput meum. Elegit à iusto misericorditer reprehendi,

& quodammodo colaphizari; quàm ut ei caput in superbiam creseat, peccatoris adulatione laudari. Irridentium quippe responsio mihi videtur; cum eis à sapientibus virginibus dicitur: *ite potius ad vendentes, & emite vobis.* Matth. 25. 9. S. Augustinus ep. 120.

Ex Patribus, & aliis.

Quid aliud est adulatio? quàm astri nascentis aura lucida, septentrionalis procella, melodia Syrenica, cantatio lethifera, fallacia fistula, & vox hyenæ valde mendax. S. Cyrillus Jerosol. Apolog. l. 2. c. 27.

Est adulator quasi Syrena diaboli, trahens in exitium audientes. Hugo Card. in Prov. 6. Cum aliquâ re indigemus, abjectâ animi fortitudine, quâ in rebus angustis, & asperis, uti debebamus. More canum, qui caudæ motu blandiore ossa, eaque etiam sine carne; aut panis micas, projicientibus adulantur, ad divites accurrimus; eosque, ut, quod cupimus, impetremus; bene meritos, & Christianorum patronos, appellamus; omnesque illis virtutes inesse, dicimus; quamvis in summa vitiorum foeditate voluntur. S. Nilus lib. ascet.

Adulatores locustæ comparantur: quæ una fuit ex plagis, quibus Deus Ægyptum flagellavit. Locustæ hyeme non apparent; nec etiam, ubi cibus non reperitur, at in vere, cum fruges abundant: sic adulatores non in domibus pauperum, sed divitum. Philippus Diez tom. 1. Summa Prædic. Adulatio.

Adulatores comparantur etiam speculis; quæ in se rem repræsentant, sicut illis obicitur: ita adulatores ridet, te ridente, plorante plorant. Si loqueris, verba tua magnificant; si taces, silentium approbant: præposterò tamen, & inversò, ordine instar speculorum. Nam, si faciem Occidentem versus habeas; speculum Orientem versus repræsentat: sic adulatores res tuas præposterè repræsentant: eorum enim intentum non est, te laudare; sed à te commodum educere. Idem ibidem. Simia, cum nec domum possit servare, ut canis; nec onus vehere, sicut equus; nec arare, ut boves; risum movet, & parasitat. Sic adulator, cum in seriis, & gravibus, rebus nesciat esse usui, voluptatum minister est. Plutarchus in Moralibus. apud. Diez. Adulatio.

Adulatores sunt Sacerdotes Infernales; qui incipiunt à Placebo vespas mortuorum in peccatis; quos in peccatis sepeliunt. *Sepulchrum patens est guttur eorum.* Ps. 5. 11. Sunt Judas, Joab. Sunt venatores diaboli: venator volens capere lupum, cooperit foveam; ita isti cooperiunt foveam peccati, & Inferni. Joannes de Broymard summa Prædicantium. Adulatio.

Tineæ sunt adulatores: sed depexas tunicas, rugulos saccos, & sordida palliola, vix infestant: Sericas, pretiosas, togas occupant: cibus eorum electus. Drexelius Orb. Phaet. c. 1. de adul. §. 1. Etiam diabolus, Dei simia, extremam unctionem habet, adulationem: hac inungit, non tantum morituros, sed & mortuos! Idem ibidem.

Adulatores figuli sunt, sed mendaciorum. Sciunt hi lutum suum omnigenis coloribus inducere; ut non lutum videatur, sed gemma. Sciunt illi ollas suas incrustare pictis, ac nitidis, verbis; nigra in candida vertunt. Idem ibidem §. 3.

Adulator cocus est, & talis; qui id solum spectat, ut cibus sapiat: profit, an obfit, hoc ipse non curat. Ori coquit, & palato; non capiti, stomacho, hepati. Ideo thecam aromaticam toties exhaurit, tantum croci, piperis, zinziberis, mellis, & sachari insumit: varia miscet, valetudini minime profutura: modo sapiat edulium; quomodocumque digeratur. Tales sunt omnes illi Placentini coci; qui in tanta sermonum, velut eduliorum, varietate hoc unum attendunt; ut dominicum palatum mulceant. At verò amicus sincerus unam observat veritatem; & uti medicus, fideliter monet: hic cibus nocet; hic nimis nutrit; ille plus æquo pinguis est; ille ægè digeritur; hic inflamat; hic nimis refrigerat. Idem ibidem c. 2. §. 4.

Literæ b. variè collocata. b. 9. p. 9. Lemma: Eadem non eadem. Picinelli.

§. II.

Exempla adulatorum.

Ex Veteri.

Obiit (Jacob) flevitque eum *Aegyptus* septuaginta diebus. Gen. 50. 3. Obiit & Joseph, teste Moyse Gen. 50. 25. mortuus est & conditus aromaribus repositus est in oculo in *Agypto*. Cur Joseph non æquè, imò magis, plangitur, populi in fame pater? Respondet Oleaster: Jacobi exequias, vivente Josepho Pro-Rege, celebratas cum planctu ab *Aegyptiis* ex adulatione; Josephi minime. Antonius de Escobar t. 3. Colloqu. Chr. lib. 3. sect. 1. Obi. 5.

Tollite in manibus cibaria. & occurrere eis, & dicite: servi vestri sumus, fœdus in te nobiscum. Josue 9. 11. Adulatione pulsant; ut pacem impetrent: munera offerunt: ut se dignos adstruant amicitia. Nec falluntur: susceperunt de cibariis eorum; fecitque cum eis Josue pacem. Naxera hic.

Abiit cum eo pars exercitus. 1. Reg. 10. 26. Vide, quam fallax sit popularis aura. Paulò antè clamavit omnis populus: Vivat Rex. c. 25. nunc una tantum pars præeuntem sequitur, adulantur omnes, sequuntur pauci: ad laudem proni; ad laborem pigri. Franciscus Mendoza hic.

Nunquid omnibus vobis dabit filius *Issai* agros, & vineas? 1. Reg. 22. 7. Erat David in Saulis ore filius *Issai*, homo fortis abjectæ. Quid Doegeus adulator? voce patri regem mulcet: vidi filium *Issai*. Abulensis q. 17. in hoc erat Doege, adulator: nam, cum vidisset, quod Saul dedignabatur vocare eum nomine proprio; ipse quoque, ut regi faveret, non nominavit David, sed filium *Issai*. Velloso in Judith 2.

Ascende, & dabit eam Dominus in manu regis. 3. Reg. 22. 6. ardet Achabus furore urbis rapiendæ, quam Syrus occupaverat, idque exponit apud aulae principes: an ignoratis quod nostra sit Ramoth? Ne tamen sine consilio res tentaretur; evocantur ab Achabo in aulam Baal Sacerdotes; à quibus responsum est: ascende &c. Abulens. q. 8. Mali Prophetæ erant adultores; ideò, cum scirent, quod rex desideraret ire in Ramoth; prænuñtiaverunt, quod bonum erat ire. Sylveira l. 8. JESU alapa in Joan. 18. Rex Hebr. Achab. 850. viros habuit; qui Prophetæ, seu Theologi, videri volebant; reipla omnes regis adultores. Quadringentos ex his Achab in consilium adhibuit, quæsitq;: num susceptum bellum videretur æquum? æquissimum, omnes respondebant; quia & victoriam audacissime promittebant. Ascende &c. Unicus Michæas huic tanto adulatorum agmini constanter contradixit. Quanto magis illi clamabant, ascende, vinces; tantò magis suadebat ipse, quiesce, vinces, quiesce. Sed potentior fuit vox adulatorum. Michæas, pro sincero consilio pessimam gratiam tulit: ego odi eum, ait Achabus, quia non prophetat mihi bonum, sed malum. v. 8. Huic gratiæ accesserunt colaphus, & carcer. v. 27. Drexelius Orb. Phaet. c. 1. de adul. §. 4.

Nabuchodonosor juravit quod defenderet se. Judith 1. 12. Quid limiæ adultores? sermonem è sermone formant: factum est verbum in domo Nabuchodonosor, ut defenderet se Velloso hic.

Quod dictum, cum placuisset omnibus &c. Judith 2. 4. Mera, & mira, consultorum adulatio: cum scirent, regem temerè, & injustè agere; non esse vel unum in Senatu, qui eum à nefario bello dehortetur. Placet omnibus, & senibus, & Ducibus; quidquid à Rege propositum est; sive jure, sive injuriâ, patrandum. Idem hic.

Ex Novo.

Audiens Herodes turbatus est, & omnis *Jerusalem* cum illo. Matth. 2. 3. Senatus, Hebræusque populus, metum mentitur, animique tumultum. Anselmus: volens illi favere, quem timebat. q. d. metuebat populus, nè reus ageretur læso majestatis; si vulum ex Herodis vultu non fingeret; nec timere videretur, cum timeret Herodes. Velloso in Judith 2. Adoravit eum; & clamans

mans voce magnâ dixit : quid mihi, & tibi, JESU Fili DEI altissimi? Ut adulatorem, non ut devotum, & obsequens, hic adorare: evadere cupiens poenam; prædam perdere pertimescens. S. Chrysologus Serm. 19.

Dedit alapam JESU. Joan. 18. 22. Ecce iste fortis, percussor, & mollis adulator; tortum illorum robustissimum se ostentavit; de quibus Domini Christi Spiritus per Prophetam in persona ipsius conquerens: quia ecce ceperunt animam meam, & irruerunt in me fortes. Psalm. 58. S. Rupertus hic. lib. 13.

§. III.

Adulationem fugiendi motiva.

ILLIS absentibus capit JESUS dicere *ad turbas de Joanne. Matth. 11. 4. Cur absentibus discipulis laudat Joannem? Nè multitudo putaret, assentatiunculis gratiam Joannis Christum colligere. S. Chrysostomus, Escobar t. 3. Coll. Chr. l. 1. sect. 2. Obs. 1.*

Quid existis videre? arundinem ventò agitatam? Matth. 11. 7. Non est arundo Joannes; columna est; non movetur ventò, non quatitur timore, non flectitur adulatione: unò, eodemque, vultu respicit & illos, qui eum laudant, & eos, qui eum vituperant. Sic inimicos, ut amicos, diligit; sic potentes, ut impotentes, arguit. Eusebius Emisenus Dom. 3. Advent. Nihil equidem vobis adulatorium me scripsisse recole; nec lum olei venditor. Et scio, quia sal correctionis Levit. 2. 13. in omni Sacrificio acceptatur à Domino; mel in omni Sacrificio reprobatur. Petrus Blelenfis ep. 1. ad Henric. 2. Angl. reg.

Magister, volumus à te signum videre. Matth. 12. 38. at ille: generatio mala, & adultera, signum quærunt. v. 39. S. Chrysost. cum illi asperè, ac contumeliosè, interrogant; mansuetè, ac leniter respondet: dum verò assentantur, non mediocriter utitur acrimoniâ; omni se perturbatione superiore ostendens. Apud Escobar ibid.

Stupebant super doctrinam ejus. Marci 1. 22. Quid stupent? Nonne ex Hebræa Schola multi probatæ sapientiæ, & eloquentiæ? unum pro cunctis Gamalielem nomino; de quo Act. 5. 34. Cur non stupent Gamaliele scienter differente; sed Christo vel

modicè docente? addit Marcus: erat enim docens tanquam potestatem habens. Quod Victor Antiochenus ita explanat: non loquebatur ad gratiam; nec auditorum laudes captabat: sciebat, eum adulatoribus durum esse; quibus blandè alloquentibus: Magister, scimus, &c. Matth. 22. 16. ille durè respondet: quid me tentatis hypocrita? v. 19. Sciebant, dæmonem malè adulantem, cum proclamaret Marci 1. 24. JESU Nazarene! à Christo rejectum, silentiò imperatò: obmutesce. Inde stupebant super doctrinam ejus. Velloso in Judith. 2.

Varia.

O nostri Sæculi perditionem! ô Mundi pessimam corruptelam! ô Mundum mendacis, & adulationibus, plenissimum! Non est veritas in Mundo; non est, qui loquatur verum cum proximo suo. Quidquid hodiè vulgus loquitur; fraus, & adulatio, est: docuerunt enim linguas suas loqui mendacium. In hac Schola exercitati sunt, in hac edocti; ut discerent fallere, mentiri, adulari, exaltare parva, exigua attollere, ex tumulis montes facere, ex culcibus elephantes. Hæc civilitas, hæc affabilitas: & inurbanus est, quisquis fallere, & mentiri non novit. Si quis verax, si quis fidelis, & probus; rusticus, & stupidus, reputatur. S. Thomas Villanov. tr. de adv. Dom.

Cum in omni cætu hominum, tum in Religione Christiana, assentatione nihil est perniciosius; eorum præsertim, qui commoendi, & obiurgandi, cæteros officium susceperunt. &c. Philo Carpathius in Cant. 5.

Teterrima pestis urbibus, assentatorum vita; tabificus morbus eorum consuetudo adolescentibus; domibus ruina, monasteriis everfio, Christianæ Religionis extrema calamitas; omniumque malorum seminarium, & ruina. Nolite, quæso, blandiri Prædicatores verbi; nolite placere auribus. Idem ibidem.

Sunt quatuor causæ idololatriæ II. adulatio: quæ regibus, & dominis, divinum cultum præstiterunt. S. Thom. Aqu. opusc. 3. cap. 2.

Adulator est dæmonum minister, superbiæ dux, bonorum demolitor, erroneus ductor. Qui enim beatos nos dicunt, inquit ille Isa. 3. 12. nos seducunt. Joannes Climacus gradu. 21.

TITULUS III.

ADULTERIUM.

§. I.

Adulterorum poenæ divina.

Flagellavit Dominus Pharaonem plagis maximis. Gen. 12. 17. Adfuit Saræ Deus & Pharaonem acerbè flagellavit;

nè sanctum conjugium vel inscius violaret. Nesciebat Pharaon, Saram esse uxorem Abræ; & tamen ob eam cum tota domo plectitur. Stengelius t. 2. divin. Judic. c. 27.

Vidit mulierem se lavantem &c. 2. Reg. 11. 4. In domo Davidis quamdiu timor

Dei viguit, pacta conjugii observata; mirum, quantis benedictionibus Dei affluerit. At ubi, perfractio Dei timore, violatis conjugii legibus, peccatum, omnia depopulari solitum, introivit, qui numerare poterit infinitam malorum diluvionem, quæ ad peccati ingressum inuenta est. Benedictus Fernandus in Gen. 2. sect. 15.

Fugiamus &c. 2. Reg. 15. 14. David, antequam fluere in delicias, leonem occidit, & ursum. 1. Reg. 17. 36. At deliciis deditus puerum fugit Absolonem. S. Chrysost. in Ps. 3. cui titulus, Psalmus David, cum fugeret à facie Absolon filii sui. S. Chrysost. hic: fugiebat filium suum, David, quoniam castitatem fugerat: fugiebat filium; quoniam matrimonium pudicum violarat: fugiebat filium; quoniam legem Dei, quæ dicit, *non occides, non adulterabis*, fugerat. Mendoza in 1. Reg. 4.

Adulteros judicabit Deus. Hebr. 1. 3. 4. Adulteros à Domino judicandos asserit Paulus: quod apud homines humanius, quam par esset, absolvantur. Fortum fune vindicatur, homicidium capite; fornicatio donatur laurea, monilibus coronatur monstrum terribilissimum; non catenis oneratur, palmamque in urbe triumphat. Oliva l. 1. 1. Strom. hic.

Ciconia quadam à domino nutrita, cum domi videret adulterium cum uxore ejus absentis admitti; quasi obstricta honorem benefactoris defendere, jacentem adulterum invasit, & oculos rostro eruit. Ludovicus Alvarez in Gen. 39. Illustr. 95.

§. II.

Adulterorum poenæ humanæ.

Valerius Max. l. 6. de Solonio statuit: ut adulter utroque oculo privaretur. Quod cum filio in adulterio deprehensio facere vellet, ad maximam civium instantiam, unum oculum filio concessit; & ne lex læderetur, sibi ipsi alterum eruit. Broymard Sum. Præd. Lex.

Adulter seu vir, seu femina, in campum educitur: illic in corona copiosi populi, manibus, & pedibus, ligatus projicitur ante elephantem, more carnificis mandata attentè aure præstolantem. Prælegi autem solet, ut reum proboscide apprehensum stringat, & in sublime elatum populo ostentet; tum elibratum excipiat dentium acuminibus, & impallet: demum retractum illidat terræ, & pedibus proterat. Quidquid prælestum est, ad amissum exequitur elephas, non sine pavore astantium: qui sic alieno malo fidem conjugalem inviolatam servare edocentur. P. Christophorus Borri S. J. in Relat. de Cocin.

§. III.

Adulterium vitandi varia motiva.

Humiliavit uxorem proximi sui. Deut. 22. 24. Illius deflorationem sacra literæ non solum humiliationem senserunt, sed & appellandam censuerunt; quasi venerationis quandam amissionem. S. Cyrillus Alex. l. 8. de adorat. Abulensis q. 3. ad Deuter. cum deflorata fuerit, humiliatur; & fit contemptibilior. Velloso in Judith 4. Paræn. 13.

Miserere mei Domine! vide humilitatem meam &c. Ps. 9. 14. Non agit de alia morte, quam aternâ; de aliis inimicis, quam vitiiis, & hostibus animæ; ut notat Bellarminus. Ergo humilitatem suam vocat adulterium. Hoc ejus abjectio, & depositio: quid enim magis hominem, Dei imaginem, angelis supparem, humiliat, & confundit; quam incontinentia? Vocat etiam portas mortis: quia luxuria plures portas Inferni habet, ob speciem varias hujus vitii: vel quia innumeri peccatores ob illud damnantur. Fernandus in Gen. 3. sect. 18.

Ex ea, quæ fuit Uria. Matth. 1. 6. Cur Bersabee non vocat proprio nomine, sicut cæteras feminas? Respondet? Thom. quia adultera, ideo nomine indigna. Nam Thamar nominatur v. 3. etiam vidua prostrata pudicitia. Gen. 38. 19. Item nominatur Rahab Matth. 1. 5. licet meretrix dicatur Jos. 2. 1. Neutra verò erat adultera: adeo immane scelus est adulterium. Hinc erubescit Susanna; licet falsè de eo accusata. Dan. 13. 32. erat cooperta. Sylveria hic q. 6.

In Lege autem Moyses mandavit nobis hujusmodi lapidare. Joan. 8. 5. Adultera in morem bovis ferientis, lapidibus obruitur: est enim bestialis hujusmodi impudicitia. Ex. 21. 29. quod sibi cornupeta. &c. Antonius de Escobar, t. 2. Persec. Chr. l. 4. obs. 5.

Varia.

Apud Spartanos adulterium fuit inauditum. Hinc hospiti sciscitanti, quæ esset poena apud Spartiatis in adulteros constituta? respondit Geradas: nulla; adulter apud nos non invenitur. Plutarchus in Lycurgo apud Stengelium tr. 2. div. Jud. c. 32.

Cum tot mala, & spiritualia, & corporalia; temporalia, & aterna, & adulterio proveniant, mirabile videtur, quare plus diligatur adulter, vel adultera; quam proprius maritus, vel uxor: & quasi major sit amor inter eos, quos diabolus conjunxit peccato; quam inter illos, quos Deus conjunxit Sacramento. Broymard.

Sum. Præd. Adulterium.

TITU-

TITULUS IV.

ÆQUANIMITAS.

Quæ nec prosperis extollitur, nec adversis frangitur.

§. I.

Figuræ, Symbola.

Ex Veteri.

Flat firmamentum in medio aquarum: divisi quæ aquas, quæ erant sub firmamento. abbas, quæ erant super firmamentum. Gen. 16. 7. Firmamentum est firmitas animæ in Deo, & cœlis defixæ, quæ constanter continet aquas superas, id est prosperitates, & inferas, adversitates! Cornelius hic.

Qui utraque manu pro dextera utebatur. Judic. 3. 15. Galenus tom. 7. l. 7. in Aphor. Hypocritis: viri quidam ambabus manibus, ut dextris, utentes lape visi sunt; fœmina verò nulla. Idem habet Plinius. Vir Sanctus est ambidexter: novit enim uti tam prosperis, quam adversis; tam desolatione, quam consolatione, honore & humilatione. *Per arma iustitiæ à dextris & à sinistris* 2. Cor. 6. 7. Et de se: Scio abundare, & penuriam pati. Philipp. 4. 12. Cornelius à Lap. hic in Judic.

Non declinabat neq. ad dexteram, neq. ad sinistram. 1. Reg. 6. 19. id est, non extollitur prosperis, nec frangebatur adversis. Primum facit humilitas, quæ nascitur ex timore, timor enim est quasi pondus virtutum; qui non finit eos extolli ventò superbiæ. Secundum nascitur ex amore. Hugo Card. hic.

Erant autem inter ascensus scopuli nomen uni Bofis, alteri Sene. 1. Reg. 14. 4. Glossa interlin. Bofes, id est, florens, Sene, id est angustians. Boda per Bolen Mundi prospera, per Sene adversa, interpretatur, Mendoza hic.

Et fixit duas columnas ereas. 3. Reg. 7. 15. & 2. Paral. 3. 17. Per quas Eucherius hic significat constantiam in prosperis & adversis. Sylveira in Joan. 16. cap. 18.

Candelabra aurea quinq. ad dextram, & quinq. ad sinistram. 3. Reg. 7. 49. Per hæc denotabatur: quod Ecclesia tam in dextris, quam sinistris; prosperis, & adversis, semper sit in luce plenâ: nec successibus erigitur, nec persecutionibus deicitur. Sylveira in Apoc. 1. 12.

Spiritus Domini ornavit celos. Job. 26. 13. Cœlum eris, & decoraberis à spiritu; si incorruptibilitatem habueris. Nec læditur, nec mutatur, nec lassatur, cœlum quiddid in illud inciderit perstat incorruptum. Oliva l. 3. Strom. hic.

Vir iustus in lege Domini meditabitur die ac nocte. Pl. 1. 2. In adversis positus, & in

prosperis. S. Ambrosius hic apud Mendozam in 1. Reg. 14.

Transivimus per ignem & aquam. Pl. 65. 12. Ignis, & aqua, utrumque periculum est. Ignis urit, aqua corrumpit; utrumque metuendum, & ultio tribulationis, & aqua corruptionis. Quando sunt res angustæ, & aliquæ infelicitates sunt in hoc Mundo; quasi ignis est. Quando sunt res prosperæ, & abundantia sæculi circumfluit; quasi aqua est. Vide, nè te ignis exurat, neque aqua corrumpat. Firmus esto adversus ignem: coqui te oportet: tanquam vas fictum mitteris in caminum ignis; ut firmetur, quod formatum est. Vas ergo, quod in igne formatum est, aquam non timet, vas autem, si solidatum igne non fuerit, tanquam lutum aqua solvetur. S. Augustinus hic. Transivit planè viriliter, & feliciter pertransivit quem non tristitia frangere, nec detinere mollia potuerunt. S. Bernardus Sermon. in transitu S. Malachie.

Tuus est dies, & tua est nox. Pl. 73. 16. Non gravis nox est, cujus lucerna agnus est. Et ego quidem, si dies æquæ ac nox tua sunt Domine, neutrum recuso: Sed si felicitatis dies me erigat, seu ærumnarum nox me opprimat; lætus sum: quia Deus adest, si dies abest: *tuus enim est dies, & tua est nox.* Oliva l. 12. Strom. hic.

Per diem sol non uret te, neque luna per noctem. Pl. 120. 6. Id est, nec in prosperis, nec adversis unquam de tuo moveberis gradu. S. Hieronymus in Is. 26.

Tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur. Pl. 138. 12. Preme illud à te. q. d. tu non patieris tenebras in sua obscuritate persistere; sed potius mortem ipsam in illustrissimum diem commutabis. S. August. hic: in hac mortalitate vitæ humanæ, habent homines lucem, habent tenebras; lucem prosperitatem, tenebras adversitatem. Sed ubi venerit Dominus Jesus Christus & habitaverit animam per fidem, & promiserit etiam lucem; & inspiraverit, & donaverit, patientiam; & monuerit hominem non delectari prosperis, nè frangatur adversis: incipit homo fidelis indifferenter uti Mundo isto; nec extolli, quando res prosperæ accidunt; nec frangi, quando res adversæ sunt. Ramirez in ep. Chn. ad Ep. Asiæ ep. 4.

Sicut tenebra ejus, ita & lumen ejus. Pl. 138. 12. In Scriptura Sacra nonnunquam lucis appellatione prosperitas; noctis autem nomine huius Mundi adversitas, designatur. Unde & per Pl. 138. dicitur: *Sicut tenebra &c.* Quia enim Sancti viri ita prosperitatem despicientes caleant,

calcant, sicut aduersitatem ejus calcantes tolerant; per magnam mentis celsitudinem Mundi sibi aduersa & prospera, subterfientes dicunt: *Sicut tenebra &c.* S. Gregorius mor. l. 5. c. 1. Nec felicitas hujus seculi nos beatos facit, nec aduersitas miseros. S. August. hic.

Ego flos campi. Cant. 2. 1. Flos campi modò legitur, & vel regibus blanditur; modò premitur, & vel pecudi pro feno est: ad omnia & omnibus floret. Sic Abraham modò peregrinis monstrat, modò Sacerdotes obvios habet; modò triumphat, modò famulatur. Sic Job butyro modò pedes lavat, modò testâ ex-cruciat; & sedet in sterquilino, qui considebat in folio. Bernardus modò Conciliis præest; modò subest Monacho. Oliva l. 4. Strom. hic.

Surge Aquilo. & veni Auster; perfla hortum meum. Cant. 4. 16. Prosurge, in Hebræo est, *ur*, id est, excitare, evigila. Hæc vox ambigua est: primò enim *surge* accipi potest, q. d. surge ut abeas. matura fugam, citò discede ô Aquilo: quia tu es ventus frigidus ac siccus, plantas adurens: ut veniat Auster, tibi que succedat; qui suo calore, & humiditate, arbores vegetat, & fecundat. Secundò accipi ita potest, ut referatur ad *perfla*. q. d. tu ô aquilo, æque ac tu Auster, age, surge, perfla hortum meum. Aquilo enim plantas stringit in hyeme, ut radices magis figant, & dilatent in terra: succedens verò in vere auster eas laxat, aperit, calefacit, ut germinet. Cornelius hic. Justus Orgelitanus in Præfat. Myst. in Cant. quòd sponda, licet duos ventos compellaret, non tamen perflata, sed *perfla*, dixit. Et quomodo duobus ventis tanquam uni, loquitur? Auster blandus & suavis est; aquilo rigidus, durus, asper. Respondet Justus: quoniam in duobus unus advertitur, non ait, perflata, sed *perfla*. Quasi diceret: sive aquilonis furor omnia miscens, tentationes, persecutiones, tribulationes, excitet: seu blandus Zephyrus consolationum, quietis, & prosperitatis, aspiret; uterque illi unus status est: nec enim emarcent ejus flores, licet aquilo furat, nec evanidi fiunt, si suavis Auster aspiret. Didacus Nislenus Sabbatho post Dom. 1. Quadrag. §. 5.

Quasi Cypressus in monte Sion; quasi palma exaltata sum in Cades. Eccl. 24. 17. & quasi plantatio rosa in Jericho 18. Cypressus mortis est Symbolum; palma vitæ juxta illud Job. 29. 18. *Sicut palma multiplicabo dies.* Rosa parum durat. Docet æquanimitatem: ut, seu ille vitam nobis donet, seu eripiat, seu longævus, palmarum instar, faciat; semper exaltemur, animoque erectò simus. Idem fer. 6. post Dom. 4. Quadrag.

Pete tibi signum à Domino Deo tuo: sive in profundum Inferni, sive in excelsum supra. Il. 7. 11. Habebat tunc Achaz regium Davidis solium; insuper habebat magnum timorem dejectionis ab exercitu Assyriorum jam imminente. Regale solium eum extollebat, hostium metus deprimebat. Eia ergo, ait Propheta; pete incolunitatis tuæ signum spectare; si-

ve sursum, sive deorsum vergas; sive in cælum exalteris, sive ad Infernum usque descendas. Sed quale erit illud signum? *Ecce virgo concipiet.* v. 14. Deus homo Jesus, qui solus & in summis invenitur, in sinu ipso Patris, & in imis, ut vermibus sub pedibus conculcatus. S. Ambr. in Pl. 118. Oñon. 8. hoc est magnum signum, quod altitudinis, & profunditatis, tentamenta destruxit. Dominus enim Jesus non rapinam arbitratum est &c. Sed formam servi accepit, humiliavit se usque ad mortem. Phil. 2. 7. Itaque neque elatus est potestate, neque mortis dejectione turbatus. Hoc igitur signum proponitur regi: ut petat sibi remedium, per quod nec regis potestatis extolleretur supercilio, nec ærumnæ alicujus exceptione perturbaretur. Didacus Baeza t. 2. l. 11. c. 6. §. 9.

Quatuor mense de lapidibus quadris extructa. Ezech. 40. 42. Mensæ illæ Sanctorum sunt Symbolum. Lapis enim quadris quovis impulsus, in quodvis latus incidat; æquâ semper staturâ persistit. S. Gregorius M. hom. 25. in Ezech. quos hoc locò lapides quadros accipimus, nisi quoslibet Sanctos? quorum vita in prosperitate atque aduersitate, novit fortiter stare. Lapis enim quadris æquè stat, in quocunque latere fuerit versus. Quisquis ergo in prosperitate non extollitur, in aduersitate non frangitur; suasionibus ad malum non trahitur, vituperationibus à bono non revocatur; lapis quadris est: & quasi ex omni latere statum habet, qui casum in quolibet mutatione non habet. Ramirez in ep. 6.

Es duo ostia erant in templo & sculptura palmarum. Ezech. 41. 24. 25. In templo Ezecheli ostenso duplex ingredienti proponebatur palma: ut nossemus, contra utramque aciem blandientis, & aduersantis, Mundi, à dextris, & à sinistris, pugnandum nobis esse, ut sciamus abundare, & penuriam pati. S. Gregor. M. hom. 29. quisquis de prosperis extollitur; habere in dexteram partem palmam nescit: quisquis in aduersantibus frangitur, portare palmam à sinistro latere ignorat. Cassiodorus lib. de anima: tempera, bone artifex, organum cordis nostri, ut harmoniæ mentis possit aptari; nec sic languescat, ut deficiat. Incertò authore.

Ex Novo.

Duxit illos in montem excelsum seorsim. Matth. 17. 5. Hic mons Thabor est comuni sententiâ. Luc. 9. 31. *Dicebant excelsam ejus.* Genebrardus in Pl. 87. Thabor situs est ad occasum. In tali ad occasum sito, monte representata fuerunt, gloria & poenæ, Domini: ut doceamur; quòd nec efferrî hujus vitæ gloriâ, nec deici ærumnis, debeamus: utraq; enim ad occasum vergunt.

Hic est Filius meus dilectus. Matth. 17. 5. Is Filium Dei se probat, qui in rebus prosperis & aduersis, idem perseverat. *Hic est filius meus,* dicebat illi Pater æternus in Thabor! Idem in aquis Jordanis Matth. 3. 17. quod interpre-

terpretatur *descensus*. Christus in probroso Calvarie monte Patrem suum agnosceit: *Pater in manus tuas* &c. Luc. 23. 46. ut nos doceret. qui se filium DEI gloriatur, premia ejus vestigia: ut scidem inter supplicia, qui inter delicias; idem in ignominia, qui in honore; iisdem oculis amarum spectet, quibus dulce. *Scio humiliari, scio & abundare; & satiari, & esurire; & abundare, & penuriam pati.* Philipp. 4. 12. Did. Niss. Sabb. post Dom. 1. Quadr. §. 5. Statuamus æquè, tam in monte Calvarie, quam in Thabor, dicere: bonum est me tecum esse, Domine; five in cruce moriaris; five gloria refuleas. S. Franciscus Sales. Philoth. p. 4. c. 13.

Serviens Domino die ac nocte Luc. 2. 37. In die prosperitatis, & nocte cujuscunque adversitatis, servendum est Domino. *Beatus vir, qui in lege meditatur die, ac nocte.* Sim. Cass. l. 2. c. 21.

Neque altitudo, neque profundum. Dom. 8. 39. S. Ambros. in Pl. 118. per altitudinem intelligit felicitatem, & ridentem fortunam; per profundum varias ærumnas. Pinna in Eccl. 2. Ethol. 29. *A dextris, & à sinistris.* 2. Cor. 6. 7. Ne corrumpatur hujus Mundi prosperitas, arma justitiæ habuit à dextris: arma justitiæ à sinistris habuit; ne frangeretur ab adversis. V. Beda hom. in natali S. Stephani. Per bonam famam, & malam; à dextris, & à sinistris, Christi miles graditur: nec laude extollitur, nec vituperatione frangitur; non divitiis tumet, non contrahitur paupertate: & læta contemnit, & tristitia; *per diem sol non urit eum, neque luna per noctem* Psal. 103. S. Hieron. ep. 2. ad Nepotianum.

Requiem non habebant die, ac nocte. Apoc. 4. 8. Die, ac nocte, laudem DEI proclamant; qui in omnibus prosperis, & adversis, Deo gratias agendo, omnem providentiam, in se dispositionem gratissimam habent, & ipsum de omnibus operibus suis laudant. S. Bernard. Senensis t. 3. f. 2. apud Sylveira hic.

§. II.

Alia Symbola ex diversis.

Ambulans Jesus juxta mare. Math. 4. 18. In Pontum Euxinum effunditur Danubius immensis gurgitibus, & aquarum, & luti: neque ideo ille nativi salis acrimoniam perdit, vel undarum perspicuitatem; imò sensim annis eorum discussit, ejus saporem suum, & puritatem communicat. Ganges, & Indus, in Orientalem Oceanum invehunt arenas aureas, & gemmas; nemo tamen in illo deprehendit, vel fluctus aurò coloratos, vel intumescentes. Qui olim fuit, is modò est oceanus sibi semper similis: nec decrevit exhaustus vaporibus, nec crevit influentibus omnibus. Seneca l. de providentia: tot annes non mutant saporem maris: ita impetus rerum viri fortis non vertit animum. Manet in statu; &, quidquid evenit, in suum colorem trahit. Oliva t. 3. conc. 11. in festo S. Andrea.

Herba viva, semper viva, nullo frigore, vel calore, læditur; nulla ariditate, vel humore; nec avulla commoritur: ubilibet, vel ardentissimo loco, radices figit. Nicolaus Causinus ex Majolo colloq. 20.

R. P. Spanner Poly. Tom. I.

§. III.

*Æquanimitatis exempla.**Ex Veteri.*

Profectus inde Abraham in terram Australem. Gen. 20. 1. Nuper armaverat trecentos vernaculos domus suæ; quibus reges Syriæ debellavit Gen. 14. 14. & nunc, baculo in manu assumptò, ipse, & uxor ejus, cogitur ad Geraras descendere, atque mendicare. Oleaster hic. Discant à sene; qualiter homines utramque fortunam tolerare debeant. Idem in Annotat. mor. de Abraham.

Extenditque manum, & arripuit gladium; ut immolaret filium suum. Gen. 22. 10. Eodem ferro mactavit arietem, v. 13. quò filium percutere jam parabat; à filio ad agnum transtulit dexteram; semper lætus, & gaudens: nec mutatus est vultus ejus, cum esset victima commutata: cum tanta lætitia arietem obtulit, cum quanta obtulerat & filium. Zeno Veronens. l. 1. de Abraham. apud Ramirez in ep. 6. v. 12.

Varia fors Joseph. À patre summe dilectus polymita exornatur. Gen. 37. 3. Inde venditur in servum Madianitis. ibidem v. 28. Ex quo confurgit in regimen. Gen. 39. 7. Exinde cadit in vincula. v. 20. Inde evehitur, ad totius Ægypti gubernaculum, ut secundus esset à rege. Gen. 41. 43. Cur patitur rot tot vicissitudines? nisi ut Joseph, & nos, discamus, in prosperis non evanescere, sed casus timere; nec in adversis deprimi, cum ex illis tot ei ascensus sint preparati. Sylveira in Luc. 10. q. 6. Joseph unum habebat propositum, placere DEO. Hoc nullà varietate temporis immutatum est, nec fraternā invidiā, nec conditionē servitutis, nec ætatis illecebris, nec dominæ promissis, nec squalore carceris, nec postea tumore Ægyptiæ potestatis: sed semper unus fuit; & veritatem, ut diximus, temporum sibi redimens, malos dies vertit in bonos. S. Hieronymus c. 4.

Nè timeas Jos. 10. 8. Srenui viri vulget in felicitate humilitas, in adversitate animositas, utrumque in Josue Dominus junxit. Nam, cum reges collatis viribus Gabaonitas expugnaturi convenirent; animos illi facit: *nè timeas*. Et nè victoriā inflatus superbiat celesti auxilio victoriā adscribit: *in manus tuas tradidi illos*. Naxera hic §. 23.

Respondens Anna. t. Reg. 1. 15. vultusque ejus non sunt amplius in diversa mutati. v. 18. Hebr. & non fuerunt ei amplius facies. Scilicet variæ: ut nunc incesita, nunc læta, apparet; sed eadem semper facie gravi, modesta, serenā, & lætā. Quia scilicet per orationem se totam Deo resignans; ab eo donata fuit animi serenitate; ut in Deo, Deique providentiā, & voluntate, conquiesceret. Cornelius hic.

Ego pugnabo adversus Philistheum. 1. Reg. 17. 32. Vides in conflictu fortitudinem, vide in fortitudine humilitatem. Regias invitatur ad nuptias; & imparem tantæ se reputat dignitati. *Quis sum ego, aut quæ est vis mea,*

B

aut

aut cognatio Patris mei in Israel; ut siam gener regis? In fastigio apparuit humilis, in periculo fortis. Naxera in Jos. 10. §. 23.

Sex ala uni, & sex ala alteri; duabus velabant faciem ejus, & duabus volabant. If. 6. 2. Extremis alis ad velandum, ad volandum mediis, utebantur. Lyranus. Ad designandum; quod angeli semper sunt parati ad divina ascendere; & ad inferiora descendere secundum Domini voluntatem: ideo volatus in medio loco disponitur; quasi ad utrumque paratus. Did. Nissl. Vit. Abrah. l. 9. c. 2.

Ex Novo.

Christus Dominus.

Ascendit ad montem; & cum sedisset. Matth. 5. 1. Et Luc. 17. *descendens stetit in loco campestri.* Quid est sedere? se humiliare. Ita Augustinus, Beda, Hugo Card. federe humilitatis est. Quid autem egit Dominus, postquam in humilem campum descendit? *stetit*; in pedes erectus. Et quid stare significat? constantiam. Quem ergo benevolentior fortuna in prosperitatis montem eduxit, ut staret, sedeat; meminerit, quod humiliari possit. Quem vero infelicitas in calamitatum vallem abiecit; in pedes se erigere, & stare debet. Did. Nissl. Phoen. Græc. c. 4. l. 8.

Reclinavit eum in præsepio. Luc. 2. 7. Qualiter verò supernus hic Rex in tam humili folio, & abjecto throno, se habuit? Respondet S. Gregorius Thaumaturgus orat. 1. de annunt. in præsepio, ut super Cherubim, requiescebat. q. d. cum tanta voluptate, & gloria, in duro illo diversorio, & abjecto illò præsepio, quiescebat; cum quanta humeris Cherubicis, & magnifico Majestatis suæ folio, immoratur. Did. Nissl. Sabb. post Dom. 1. Quadr. §. 5.

Qui descendit, ipse est, & qui ascendit. Ephel. 4. 10. Nota illò: *ipse est*; docemur; quod æmulari in Filio Dei debeamus, quotquot filij Dei adoptivi esse gloriamur, ut five nos ipsius providentia in summo felicitatis fastigio constituat; five in miseriarum abyssum abiciat; semper iidem sumus, exemplo illius Unigeniti: qui cum ad probra crucis usque descendit; & in voluptatem supremæ gloriæ assurgit; seu descendat, seu ascendat; semper *ipse est*, sui semper per omnia simillimus. Didac. Nissl. ibidem.

Vicit leo. Apoc. 5. 5. *Et ecce in medio throni agnum stantem.* v. 6. Sed vide, ubi leo? in campo. *vicit leo.* Et ubi agnus? in triumphali throno. Non leo in throno, neque agnus in campo: quia in gloria splenduit humilitas, & in adversitate animositas. Magna differentia videtur esse inter promissionem, & exhibitionem: nam leonem audivit in promissione; agnum videt in exhibitione: magna enim est differentia inter leonem, & agnum; leo est magnus, agnus est parvus. Si utrumque consideramus, utrumque Redemptorem nostrum comprobamus: ipse est enim leo per potentiam majestatis, agnus per mansuetudinem, leo fortitudine, agnus pietate: leo in promissione, ut spes infirma se roboret;

agnus in exhibitione, nè pavidam conscientiam formidaret; quem videlicet videt agnum in medio throni. Richardus ad S. Viet. l. 2. in Apoc. p. 2. c. 3. Non raro contrarium evenit: plures enim sunt in adversitate imbecilles, & in prosperitate feroces; si fastigio fulgeant, leones, in calamitate agni. Naxera in Josue 10. §. 23.

Alia Exempla ex Novo.

Arundinem vento agitavit. Matth. 11. 7. Arundinem mox ut aura contigerit, in partem alteram inflectit. Joannem neque prospera erigere, neque adversa noverunt inclinare. S. Gregor. hom. 6. in Evang.

Modicum. Joan. 16. 16. Mox post promissionem Spiritus Sancti, tristitia Discipulis annuntiatur; ut eorum virtutem exerceat: nam, si magnò animò promissionem de divino Spiritu acceperunt; æquò etiam animò ejus discessum perferant: adversa enim, & prospera, æquò animò ferenda. Sylveira hic.

Scio & humiliari, scio & abundare. & satiari, & esurire: abundare, & penuriam pati. Philipp. 4. 12.

Sententia.

In die bonorum nè immemor sis malorum. Eccl. 11. 27. Cum & bona, & mala, hominibus in hac vita obveniant, nec per illa inflescere, nec per hæc nimium deijci, debemus. Optimè utrique malo occurratur: si opulentus in aternitatem oculos conjiciat; in qua penas acerbissimas luet; si elatus rebus prosperis, nimium sibi tribuat. Contrà, qui persecutionibus, inopiâ, &c. premitur, eandem intuetur, Deumque intelligat aditare remuneratorem; si aternitatis spe temporalia damna æquanimiter ferat. Octavianus hic.

Quisquis in solo aternitatis desiderio figitur; nec prosperitate attollitur, nec adversitate quassatur: dum nil habet in Mundo, quod appetat; nihil est, quod de Mundo pertimescat. S. Gregorius mor. l. 10. c. 12.

Nulla infelicitas frangit, quem felicitas nulla corrumpit. S. August. in ps. 83.

Duplex tentationum genus. Nam vel res adversæ corda hominum, velut ignis aurum, per patientiam probant; vel res ipsæ secundæ per modestiam, & liberalitatem, qualis quisque sit, facile ostendunt. Equè namque durum videtur, in rerum difficultate minimè deijci, & infractum fervare animum; ac in felicitate non extolli, nec alios despiciere inferiores. S. Basiliius ferm. in divit. avar. ut lyra, aut arcus nervi; ita Mundi quoque concentus, vicissitudine quâdam intenditur, ac remittitur; & in rebus humanis nihil sinceri, nihil puri, est. Sed quemadmodum in musica soni sunt, & graves, & acuti; & in Grammatica literæ, cum vocales, tum mutæ: musicus autem, & grammaticus, est; non qui altum genus moleste fert, atque fugit; sed qui omnia usurpare, & permiscere, arte sua potest: ita in rebus quoque humanis, cum sint oppositi invicem ordines; non debe-

debemus in altero animum ob dolorem despondere: verum harmonicos imitari; & melioribus deteriora obscurando, ac mala bonis occupando, concinnum vitæ nobisq; conveniens temperamentum conficere. Plutarchus libellò de animi tranquillitate.

Ad parandam animi tranquillitatem multum conducit, illustres viros considerare; quæ eadem, quæ nos, fortunâ æquò animò sunt usi. Idem ibidem.

TITULUS. V.

ÆTAS.

Et tenebrae erant super faciem abyssi; dixitque DEUS: fiat lux. Gen. 1. 2. 3. Hincne fit, tenebras esse præstantiores luce? aut bruta nobiliora homine? Did. Niss. Dom. 23. Pent. §. 4.

Fluxit eum (Jacob) Ægyptus septuaginta diebus. Gen. 50. 3. Abierunt Joseph, & ceteri filii superflites in terram Chanaan; & celebrantes exequias planctu magno, atque vehementi, impleverunt septem dies. v. 10. An fortè major fuit charitas Ægyptiorum erga advenam, quam liberorum erga parentem? ut idè illi septuaginta, hi non amplius septem dies, defunctum plorant? Indicat Moyses, æstimari luctum, non à diuturnitate temporis; sed ab a-
verbitate, atque intentione, doloris: & fieri posse, ut plus efficiatur septiduò, quam septuaginta. Hinc ait: *celebrantes exequias planctu magno atque vehementi.* Did. Niss. Dom. 16. Pent. §. 4.

Tulit ergo Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum ejus. 1. Reg. 16. 13. Imperfectus quidem David per adolescentiæ tempus; ad summam tamen divini cultus aciem evectus est. Cujus mores DEUS, vel in medio grege, admiratus, regis ornat sceptris. S. Basilii Seleuc. orat. 14. *Vixit alios duos fratres, Jacobum Zebedæ, Joannem fratrem ejus &c.* Matth. 4. 21. Nota: Christus prætermisso patre vetulo, filios juvenes in suum contubernium ascevit. Glossa: ostendit, personas non esse accipiendas. David præ fratribus senioribus ele-

ctus in regem. Samuel pluris æstimatus, quam Heli, Petrus junior Andræ in principem Apostolorum electus. Did. Niss. Dom. 23. Pent. §. 4.

Non surrexit major inter natos mulierum Joanne Baptistâ. Matth. 11. 11. Quomodo Joanne nemo major surrexit, cum Abraham, & Isaac, & Jacob, & ceteros, quàm plures, in obsequiis divinis diutius laborasse conflet? Sed evidens pro certò: quia etsi plures laboraverunt eò diutius; nemo ferventiùs, & puriùs: qui tempore juventutis suæ inventus est in tentatione fidelis, & fortis. Algor. l. 2. de Sacram. altaris cap. 7.

Nè fortè honoratior te sit invitatus. Luc. 14. 8. In domo Dei, non qui tempore, sed qui meritis, prior; ille verè prior. Putàram, eum, qui prior advenerat, hòc nomine primum etiam locum promeruisse. Sed Christus id negat; adeoque etiam suadet; ut, qui alios præoccupavit tempore, non propterea superiora loca invadat; nè fortè posterior adveniat, cui, pro majori meritorum debito, cedere debeat. Did. Niss. Dom. 16. Pent. §. 4.

Ecce tot annis servio tibi. Luc. 15. 29. Prodigus adventat modò; sed eò antiqui erroris dolore percussus, ut necessarium non fuerit, asperis verbis corrigere, sed spebus bonis levare. Pandit poenitendo peccata; humilitas suam indignitatem fatetur; & de intimo cordis dolore omnibus circissimè virtutibus exornatur. Naxera in Jos. 18. §. 27.

TITULUS. VI.

ÆTERNITAS.

§. I.

Figuræ, Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

Quidquid obruleris, sacrificii, sale condies. Levit. 2. 13. Sale significatur æterna durabilitas. Sal igitur est Symbolum tum æternitatis Dei, quam per salem protestabantur offerentes victimas salitas; tum integritatis, & incorruptionis animæ, & corporis; quam DEUS in offerente exigit. Cornelius hic.

Omnis enim igne salietur. Marci 9. 48. Maldonatus, & Franciscus Lucas ignem gehennæ accipiunt: ut Christus det causam ejus,

quod proximè dixit: *ubi vermis eorum non moritur.* Causa est: omnis enim, scilicet talis, qui gehennæ adjudicandus est, igne ejusdem salietur, id est, igne uretur, & cruciabitur; sed ita, ut eòdem igne, quasi sale servetur incorruptus ad perpetua tormenta: sal enim & urendi, & conservandi, vim habet. Cornelius in Marci 9.

Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat. Eccl. 1. 7. Mare, nisi fallor, æternitas est; quæ nec detumet, nec infumet; sive illi flumina exarescant, sive in illam se exonerent; in qua quivis latex nomen perdit. Felicitas tamdiu felicitas appellatur, & est, quamdiu æternitas non recogitatur: quod si in illam influat, nihil est.

B 2

est. Tribulatio ærumna est, si suo in alveo fluat. Ubi illam æternitati commiscueris, vapor est sine nomine. Tagus, Padus, Euphrates, tam diu nomen retinent, quàm diu procul fluunt à pelago. O æternitas! quæ nihil suspicis, & times nihili! Oliva l. 10. Strom. hic.

Quasi sit rota in medio rota. Ezech. 1. 16. Sicut hic currus DEI triumphantis repræsentat Ecclesiam Beatorum triumphantium in cœlis; ita rotæ significant ejusdem æternitatem. Æternitas ergo est rota, & circulus; cujus centrum est semper, circumferentia nunquam, Cornelius hic.

Si quis præcepit eum vocari. Marci 10. 49. Præcepit cæcum vocari ex eo, quòd stetit; non ex eo, quòd transiit: & iussit adduci ad stantem, non ad transeuntem. Ad æternum, & stabile, atque regnum fundatissimum, nos Salvator inquit, & pervenire jubet. Sim. Cass. l. 5. cap. 32.

Postquam consummati sunt dies octo. Luc. 2. 21. Octava in Scripturis pro æternitate poni consuevit. Sicut enim Septenarii numeri circuitu rerum temporalium volubilitas; ita per octavam, quæ septenario succedit, congruè designatur æternitas. B. Ivo Carnot. ferm. de Circumc. Dom.

Ex diversis.

Et in sæculum sæculi. Pl. 9. 6. Quid est *Sæculum sæculi*? nisi cujus effigies tanquam umbram habet hoc sæculum. Vicissitudine enim temporum sibi succedentium; dum luna minuitur, ea rursus impletur; dum sol omni annò locum suum repetit; dum ver, vel æstas, vel autumnus, vel hyems, sic transiit, ut redeat; æternitatis quadam imitatio est. S. August. hic.

Æternitatem priscis significabat Sella; quæ æternam quietem designabant. Nasamones, Africæ populi, majorem partem non tantum sedentes expirare, sed etiam hoc situ humari volebant: quasi jam æternitatem, & longam illam à laboribus cessationem, adijissent. Romanis etiam usitatum, mortuorum Imperatorum fusiles statuas sellis effulcire; ut qui jam fruuntur æternitate. Drexelius de æternitate Confid. 1. §. 1.

Per solem, & lunam, adumbrata est priscis æternitas. Sol semper reviviscit; licet quotidie videatur mori, & à seipso sepeliri; semper refurgit, licet quotidie occidat. Ecclesia canit de Martyribus: lux perpetua lucebit Sanctis tuis, & æternitas temporum. Idem ibidem.

§. II.

Æternitatis duratio quàm longa sit.

Ex Veteri, & Novo.

Sagittæ tuæ transiunt; vox tonitru tui in rota. pl. 76. 18. 19. Fames, bellum, pestilentia, ærumna, calamitates, mors ipsa, adversa omnia, quæ ante mortem primam nos premunt, DEI sagittæ sunt: sed transvolant, alatae sunt. At verò vox tonitru, vox iræ divinæ, in Inferno velut rota circumagitur; idque æternis faculis. Drexelius de Æternit. Confid. 6.

Mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesternæ, quæ præterit. Pl. 89. 4. Adam ille propagator noster, vixit 930. annis. Gen. 5. 5. Mathusalem 969. Fac, quòd vixerit mille: ad comparationem æternitatis modicum est. Quid enim potest grande esse, quod finem habet? S. Hieron. apud Marchantium Dom. 3. Pasch. Dies hujus sæculi spatium est: qui quidem dies nobis longus videtur; sed, si cum æternitate Dei conferatur, est brevissimus. Origenes hom. 10. in Matth. apud Barradium Dom. Septuag. tom. 3. l. 5. c. 16.

Paucitatem dierum meorum nuntia mihi. Pl. 101. 24. Paucitatem dierum dixit; quia quandoque finiendo esse constabat, æternitati enim comparata vel totius Mundi ætas nimis videtur exigua. Cassiodorus hic.

Sicut calculus arena, sic exigui anni in die ævi. Eccl. 18. 8. Græcè: in diebus æternitatis. q. d. quod est gutta in mari, hoc sunt centum anni in æternitate: quod est lapillus unus inter innumeras maris arenulas; hoc sunt centum anni inter annos innumeros æternitatis. Si guttam injicias in mare, mare illicò eam sorbet, ut nusquam appareat, quasi ipsa jam non esset. Injice pariter centum annos vitæ tuæ in æternitatem; æternitas illos sorbebit; illique videbuntur esse nihilum. Cornelius hic.

Ira Dei manet super eum. Joan. 3. 36. Manet, æternumque manebit ira & vindicta, Dei, & gehenna id est, semper eum puniet, inquit Euthymius, per omnem æternitatem. Cornelius hic.

In ignem mittent, & ardet. Joan. 15. 16. Unò verbò *ardet* optime æternitas descripta est. Omnia alia verba Christi, futuri habent discrimen; *arrescent, colligent, mittent*? Non ardebit; sed *ardet*. Ibunt mille anni; & *ardet*: iterum mille; & *ardet*. Quòd si post aliquot annorum millia, & milliones, queratur: homo ille ante tot millia annorum damnatus, quid agit? quid eò fit? responderi aliud non poterit, quàm hoc ipsum: *ardet* ardoribus continuis, infandis, æternis: ex ævo in ævum sic fiet. Drexelius de æternit. Confid. 9.

Ex Patribus, & aliis.

Si hominem poneret in pulcherrimo Mundi palatio; & poneretur in lecto aureo; & sibi daretur omne, quod delectaret in cibo; & indueretur purpura, & byssò; & diceretur sibi, quòd inde non esset perpetuò exiturus: Prius vellet esse mortuus, quàm vivus. Ergo quid est, ubi acerbissima poena æternitas est? S. Bonaventura ferm. 94.

Damnati debent æternaliter cruciari ratione malitiæ, scilicet culpæ; quæ respectu Dei, qui offensus est, infinita dici potest. S. Bernardinus Senensis ferm. 12.

Positò, quòd esset aliquis lapis ad eò magnus, qui ubique circumferentiam cœli contineret; & quòd aliqua avicula minimæ quantitatis post centum millia annorum de lapide prædicto solummodò tantum per rostrum suum evel-

evelleret, quantum est decima pars milii; & iterum post centum millia annorum, sicut prius, avicula unam partem de decem auferret; & sic per singulas partes: ita quod in decies centenis millibus annorum non plus diminueretur quantitas lapidis, nisi quantum habet in magnitudine granum milii: multum damnati gratularentur; quod, post longam consummationem totius lapidis, finem haberet sententia damnationis. Idem serm. de contemptu Mundi.

Fingite animo; centesimo millesimo quodque anno formicam ex oceano bibere, quantum potest, dicere autem Deum damnatis: confidite; nam exhausto à formica mari, tunc poenarum vestrarum finis erit. Dico, magnam spem damnatos ex eo concipere posse; quia tandem effect aliquis finis. Diet. Dom. 1. adv. conc. 2.

§. III.

Aeternitatis memoria.

Ex Veteri.

Isachar asinus fortis acubans inter termines. Gen. 49. 14. Isachar interpretatur, *memorans Dominum.* Termini malorum poenae aeternae; bonorum, vita aeterna: inter hos habitat, timendo, & sperando. Videt requiem aeternam, quod sit bona; & terram viventium, quod optima: & ideo supponit humerum ad portandum jugum Domini. Sed non sic impii. Hugo Card. in Ps. 1.

Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, si semel clangueris, venient ad te principes, & capita multitudinis Israel: Si autem prolixior clangor increpuerit; movebunt castra. Num. 10. 2. Duabus his tubis comparandae geminae hae voculae, *Nunc, & Semper.* Lex Mundi est: *nunc* letissimus! *nunc* fruamur bonis, dum sunt. Qui unam tantum hanc tubam attendunt, & ad solum *Nunc* aurem utramque attollunt; ii vivunt perinde, ac si illud *Semper* nunquam fecuturum esset. Ideo castra non movent; peregrinos se esse obliviscuntur: adeoque illius *nunc* clangor aures illis obtundit; ut ad optima monita surdi, securarum *Semper* non audiant. Quisquis verò concisum, & prolixiorem, sonum *Semper* utriusque tubae mente seriā percipit; & praesentia futuris, transitoria aeternis, confert; ille mox abitum parat, sepulchrum circumspicit, funebre linteum exponit, feretrum sibi locat, sua omnia componit ad iter; ubique meminit, in via se esse ad aeternitatem. Drexelius de aeternit. Conf. 4. §. 3.

Benedic Deo, & morere. Job. 2. 9. si blasphemaveris, dicebat inepta, & insulsa mulier, morieris & moriendo tormentis carebis. Quasi verò morienti blasphemus non aeternus dolor succederet. Mulier fatua praesentis putredinis horrebat molestiam, aeternam flammam minimè cogitabat. Ferebat ille praesens incendium, nè incurreret in futurum. S. Chrysostomus hom. de S. Job.

Ahuc in permanes in simplicitate tua? Ibidem. Simplicitatem in marito redar-

guit; quod, temporalia cuncta despiciens, puro corde sola aeterna concupiscit. S. Gregorius mor. 1. 3. c. 11.

Turbatus sum, & non sum locutus: cogitavi dies antiquos, & annos aeternos in mente habui. Pl. 76. 5. Ideo ei patientia illa contigit, ut non esset locutus: quia cogitavit dies antiquos, & annos aeternos, quos per Adam amisimus, id est, vitam aeternam in mente habuit. S. Bruno. Martha querula est de sorore; David tacet. Martha satagebat circa ministerium, & temporalia; David aeterna meditatur. Qui aeterna perpendit, licet turbatus videatur, regio tamen animo quietus degit. Sylveira in Luc. 10. q. 10.

Quò laboras sub sole. Eccle. 1. 3. Tò sub sole, innuit homini; quarendos esse labores, qui supra solem durent, & beent laborantem in cælo, inquit Olympiodorus. Mundanus ergo, vanus, & impius, homo laborat sub sole, sibi que parat mortem, & gehennam. Pius verò laborat supra solem: quia virtutum opera, & merita, conquirat, quibus vivat Deo; ab eoque cælo donetur, & vitā aeternā. Opera ergo alia fiunt supra solem, alia sub sole. Quae ex gratia fiunt, opera inquam spiritus, supra solem sunt; quia non leduntur à temporis eadacitate; & in cælum empyrium, ævumque felix, & perenne, operantem deducunt. Quae verò à carne prodeunt, sub sole fiunt; cum à solis conversionibus, atque annorum, temporumque, rubigine caro, terrenaeque res, consumantur. Cornelius hic.

Non defrauderis à die bono. Eccle. 14. 14. Carthusianus per diem bonum, diem aeternitatis, intelligit. Ab ea autem defraudatur, qui ab ea finaliter excluditur. Octavianus hic.

Introduxit me Rex in cellam vinariam; ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. S. Gregor. hic: per cellam vinariam quid congruentius, quàm ipsam amoenam aeternitatis contemplationem accipimus. Qui hanc cogitationem de aeternitate altius in animum dimiserit; gloriari poterit: *ordinavit in me charitatem*; nam meliorem servabit ordinem amoris: se ipsum minus, Deum plus; & propter Deum, ipsos etiam inimicos, amando. Hæc quoque cogitatio largius delibata ebrium facit; sed ebrietate optimorum desideriorum. Drexelius de aeternit. Confid. 6. §. 1.

Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum. Cant. 4. 9. Vulnus illud, cordis dilectio est. Ingentis amoris itaque in illo oculo Ecclesia Christo complacuit: quoniam, non temporalia, sed aeterna, prospexit. Justus Ortelianus hic.

Cor sapientis in dextera ejus, & cor stulti in sinistra illius. Sap. 10. 2. Per dexteram bona; per sinistram mala. Dextera dat intelligere bona aeterna, sinistra temporalia. Vult ergo dicere: quod sapientes cogitant bona aeterna, & ea cupiunt; & stulti temporalia. S. Bonaventura hic.

Dabo in solitudinem cedrum. Jf. 41. 19. Cedri signantur nomine hi; qui virtutes, & signa, exhibent in sua operatione, qui dicere cum Paulo valent. *Christi bonus odor sumus*

sumus Deo. 2. Cor. 2. 15. quorum corda ita in aeterno amore solidata sunt; ut eadem jam terreni amoris putredo nulla corrumpat. S. Gregor. hom. 20. in Evang.

Responderunt Chaldaei: Rex in sempiternum vive. Dan. 2. 4. Regi agenti de somniorum interpretatione nihil prius insonat, quam illud: *in sempiternum vive.* Utinam ad omnem conatum nostrum, ad omne inceptum bonum; hac nobis responsio prima occurrat, in hoc omnis nostra cogitatio suspiret, & fatagat; ut in aeternum vivamus. Richardus à S. Viçt. l. 1. de erudit. inter. hom. p. 1. cap. 3.

Incurvati sunt colles Mundi ab itinere eternitatis ejus. Habac. 3. 6. Scripsit S. Bonaventura opusculum de septem itineribus eternitatis ad ingrediendam beatam eternitatem. *Primum* iter, inquit, est aeternorum recta intentio: ut scilicet anima aggrediatur, unum aeternum intendendo, unum aeternum ingrediendo, in uno aeterno permanendo. *Secundum* est. Aeternorum studiosa meditatio. *Quartum* est aeternorum charitativa affectio. *Septimum* est meritoria operatio, sive Deiformis, id est. divinae operationi conformis actio, mores, & vita: *opera enim illorum sequuntur illos.* Nota ex p. 1. Viator singulis passibus terram calcet, in hospitibus non diu moratur, viaticum secum gerit frequenter de termino cogitat, viam rectam, & meliorem, quaerit, incommoda aeris sustinet &c. Cornelius hic.

Ex Novo.

Maria optimam partem elegit. Luc. 10. 42. Dilce meliora semper in omnibus eligere. Quae sunt haec meliora? quae à nobis auferri non possunt; quae aeterna: non gloriam vanam, quae praeterit; non divitias, quae auferuntur. Didacus Stella hic.

Nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Luc. 16. 25. Quamadmodum momentaneum est, quod delectat; aeternum vero, quod cruciat: ita & momentaneum est, quod hic nunc in vita poenitentiae, temporalibus adversitatibus, cruciat; aeternum autem, quod in futura retributione delectat. Dion. Carthusi. hic.

Id, quod in praesenti est momentaneum &c. 2. Cor. 4. 17. Perpende, & invicem confer, tribulationem, & gloriam; momentaneum & aeternum; leve, & pondus. B. Petrus Damiani l. 8. ep. 6.

Ecce nova factio omnia. Apoc. 21. 5. vis uno verbo cognoscere, quid est novum, & solum tale? aeternum. Vetera sunt omnia, & ad interitum tendunt, quae separantur ab aeterno. Joan. Gerson. tr. 9. sup. Magnif.

Ex Patribus, & aliis.

Qui saeculo renuntiâsse se meminit, nullum saeculi diem novit: nec tempora terrena jam computat, qui aeternitatem de Deo sperat. S. Cyprianus lib. de lapsis.

O bona Domini dulcia! immortalia, incomparabilia, sempiterna, immutabilia! Et quando vos videbo? bona Domini! Credo videre; sed non in terra morientium. S. Augustinus in Pl. 26. Neque in tempore utiliter vivitur, nisi ad comparandum meritum, quod in aeternitate vivatur. Ad illam ergo unam vitam, quam cum Deo, & de Deo, vivitur; cetera, quae utiliter, & decenter, optantur; sine dubio referenda sunt. In eo quippe nosmetipsos diligimus, si Deum diligimus. Idem ep. 121.

Cor humanum in desiderio animae non fixum, nunquam stabile esse potest. Sed omni volubilitate volubilius, de alio in aliud transit; quaerens requiem, ubi non est. Idem in Manuali c. 25.

Quisquis terrena diligit, vetus Canticum cantat: qui vult cantare Canticum novum; diligit aeterna. *Cantate Domino Canticum novum.* Pl. 149. 1. S. August. hic.

Inter temporalia & aeterna, hoc interest; quod temporale aliquid plus diligitur, antequam habeatur; vilescit autem, cum advenerit. Non enim satiat animam, cui vera, & recta, sedes est aeternitas. Aeternum autem ardentius diligitur adeptum, quam desideratum. Idem l. 1. de Doctr. Chr. c. 38.

Omnium rerum praestantissimum est, quod aeternum est. Idem lib. Quæst. q. 12.

Nihil bonum est, nisi quod aeternum est. Nihil bonum est, nisi quod perpetuum est: quodcumque finem habet; nec inter bona numerandum est. S. Hieron. in Pl. 91.

Locus humani cordis, est delectatio vitae praesentis sed cum divina aspiratione tangitur; locus nostri cordis fit amor aeternitatis. Consideratione igitur aeternae patriae de loco suo animus movetur: quia, derelictis infimis, in supernis cogitationibus ponitur. S. Gregor. mor. l. 26. apud Corneliolum in Eccl. 38. 25. Si diceretur tibi: sis toto hoc mense dives, & potens; facias, quidquid velis; utere carnis voluptatibus, sicut placet: ea tamen conditione, ut tibi oculi postea eruantur, omne solacium tollatur; & toto tempore vitae tuae in fame, & siti, in omni cruciatu, & omni miseria, vivas. Nunquid tale illud bonum hoc tenore susciperes? Et quidem tota hac vita praesens, nec mensis est; nec unius diei, vel horae, spatium, ad illius aeternae felicitatis comparisonem. S. Eusebius Emis. in natali unius martyris hom. 1.

Nimirum plenitudo, & abundantia, temporalium, oblivionem, & inopiam fecerat aeternarum. Opportune ergo tunc adventit aeternitas, quando magis temporalitas praevalerat. *Ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum.* Gal. 4. 4. S. Bernardus de adv. Dom. Serm. 1.

Habet anima diem, contemplationem aeternitatis: habet noctem, considerationem propriae iniquitatis. S. Bonaventura in Thren. 1.

Nihil tantum valet ad sperandam praesentem vanitatem; quam cogitare jugiter aeternitatem. S. Bernardinus Sen. tom. 3. serm. de regno coelorum.

O anima Christiana! dum impellit te spiritus superbiae super vanitatibus transitorius; argue

argue sic : si glorificanda à Domino in aeternitate ; quid mihi de punctali , & umbratili , gloriâ super terram ? si verò iustò (quod avertat Dei pietas !) iudiciò damnandus sum ; totus honor impensus ab hominibus , plus ad tormentum mihi cederet , quàm solatium. Joan. Gerson tr. 9. sup. Magnif.

Nunquam poterit Dei servus vinci certamine , nec gravari temporali labore ; qui aeterna bona vel mala , semper gerit in mente. Thomas Kemp. sermon. ad Novitios p. 1. serm. 1. Mitamus animum ad illa , quæ aeterna sunt. Seneca ep. 58.

§. IV.

Exempla, & Historia.

S. Arcadius Martyr , manibus & pedibus , lentè truncatus ; adigitis articulatum , & per partes minutus usque ad humeros ; similiter ab articulis pedum usque ad ventrem ; porrexit ipse intrepidus membra totius ; & ad adstantes : ô viri spectatores ! hæc facile est tolerare , qui novit de futura immortalitate cogitare. Bollandus 12. Jan.

S. Dorothea V. M. Sapricio minanti equulei poenas , respondet : equulei tui poenæ temporales sunt ; gehennæ autem tormenta aeterna. Bollandus 6. Febr.

B. Dionysia M. inter ictus virgarum , & sanguinem totò corpore fluentem , filiolum unicum trepidantem , ad martyrii consortium hac voce animabat : illa poena timenda est , quæ nunquam finitur ; illa desideranda vita , quæ nunquam habetur. Quà ille solidatus martyrium fortiter subiit. Cornelius in Eccl. 8. 8.

Nuper Reverendissimus D. Godefridus , Episcopus Bambergensis ; cujus colloquiò spirituali Romam pergens Herbipoli fructus sum ; hoc in mente fixum habebat : *quotidie sto ad ostium aternitatis. Ibi homo in domum aternitatis sua.* Eccl. 12. 5. Corn. hic.

Tanti fecit Ecclesia memoriam aternitatis ; ut nullus sit Psalmus , precatio , hymnus ; quem non finiat aternitatis memoria. *Sicut erat in principio &c. qui vivit , & regnat , in secula seculorum.* Drexelius de aternit. Confid. 6. §. 1.

TITULUS VII. AFFECTUS.

§. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri.

Creavit Deus omnem animam viventem , atque morabilem , quam produxerant aquæ. Gen. 1. 21. Per aquas , & animantia ex aquis producta , omnes animi nostri motus intelliguntur ; qui producuntur de profundo cordis , velut ex aquis. V. Beda hic.

Rachel , & Lia. Gen. 29. omni spiritui rationali , id est , Jacob , gemina quædam vis data est : una est ratio , altera affectio : ratio (quâ discernamus ; affectio ,) quâ diligamus. Hæ sunt spiritus rationalis geminæ uxores ; ex quibus oritur generosa proles : ex ratione spirituales sensus ; ex ista affectus ordinati. Richardus à S. Viêt. l. 2. de 12. Patriarch. apud Cornelium hic.

Astiterunt reges terra &c. Ps. 2. 2. Per gentes , & populos , cogitationes ; per reges , & principes , affectiones , intelliguntur. S. Bonaventura hic !

Ne offendas ad lapidem pedem tuum. Ps. 90. 12. Pedes , quibus ad lapides offendere solemus , sunt affectus humani. Duo sunt autem principales affectus , quasi duo pedes ; amor , & timor ; & quocumque homo operando , loquendo , desiderando , pergit , vel amore movetur , vel timore. Bellarminus hic.

Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei. Eccl. 4. 17. Symbolicè pedes S. Gregorius , Augustinus , Basilus , Origenes , Hieronymus , & alii , accipiunt affectus animi : quia , sicut pedibus itur ad locum destinatum ; sic affectibus itur ad opus externum , Affectus ergo

sunt quasi pedes animi , quibus ipse se promovet ad opus. Sensus ergo est , quasi diceret : ingressurus templum custodi pedes , id est , affectus animæ ; ne , quid animò volvas , aut concupiscas , Deò indignum. Corn. hic !

Ex Novo, & Patribus.

Imperavit ventis. Matth. 8. 27. Pugnant quatuor venti , scilicet gaudium , & dolor ; spes , & timor ; in corde hominum : & , extra definitionem sapientum , aut non finunt animam esse felicem , sive quietam ; aut illam in meliora compellunt. Sim. Cass. l. 4. c. 9. hic.

Capit lavare pedes Discipulorum. Joan. 13. 5. Homo , in sancto baptismo totus quidem abluitur ; veruntamen , cum in rebus humanis postea vivitur , utique terra calcatur. Ipsi igitur humani affectus , sine quibus in hac mortalitate non vivitur , quasi pedes sunt ; ubi ex humanis rebus afficimur. V. Beda hic.

Affectiones nostræ , motus animorum sunt : læticia , animi diffusio ; tristitia , animi contractio ; cupiditas , animi progressio ; timor , animi fuga est. S. Augustinus tr. 46. in Joan.

Concitationes animorum juncto currui similes sunt : in quo rectè moderando summum rectoris officium est ; ut viam noverit : quam si tenebit , quantumlibet concitate ierit , non offendet. Lactantius l. 6. div. instit. de vero cultu.

Quilibet homo est quasi quædam civitas quadrata , habens quatuor angulos ; in quorum quolibet est porta una. Hæ portæ sunt quatuor affectiones ; scilicet gaudium , dolor , spes , & timor. Per has autem portas universæ Mundi tentationes , dæmonum , atque ipsius carnis , ad animum intrant per voluntatis consensum.

sum; omnesque divinæ inspirationes per eandem transeunt ad carnem nostram à voluntate animæ cœlitus inspiratæ. S. Bernardinus Sen. tom. 2. ferm. 8.

Duo sunt, quibus maximè hominis interiora pulsantur; amor scilicet, & timor: quibus geminis motibus animus, aut aperitur, aut clauditur. Sed, cum terrenum est, quod cupit, vel timet; diabolo præbet introitum: cum autem, quæ sursum sunt, sapit, non quæ super terram; Deus excipitur, & tentator excluditur. S. Prosper Aquit. in Pl. 141.

S. II.

Affectus ordinati

Affectus non muta, sed subiecta.

Figure, & Symbola

Ex Veteri, Novo, & aliis.

Sume arma tua &c. Gen. 17. 2. Ut Isaac suum Esau benedictione redderet dignum; non illi præcepit, uxores ejicere, jejunare, domi residere; sed monuit, ut arcu utius patinam sibi venatione pararet. Nimirum non gulæ studiosus senex, sed filii genio indulgens; id solum curavit, ut arcum sanctificaret; & voluptatis instrumenta in obedientiæ tributa converteret. Imperavit, quod alias acturus erat; ut foret pietas in parentem, quod aliòquin fuisset dispendium otiantis. Oliva l. 12. Strom. §. utinam dirigantur via mee &c.

Educam de terra illa in terram, quæ fluit lacte, & melle. Ex. 3. 8. Cum sciret Deus, Hebræos edendi avidos esse, & Egyptiis ollis delectari; promisit eis terram melle, & lacte, manantem. Cum ad sacrificandum idolis propensos videret, sacrificare non prohibuit; sed sibi sacrificari iussit. Spem in hominibus collocatam habes? muta, & in Deo colloca; Humanis rebus gaudebis? gaudere, quòd nomina vestra scripta sunt in cœlis. Luc. 10. 20. Tristes estis ob damna temporalia? mutate hanc tristitiam: quæ enim secundum Deum tristitia est, penitentiam in salutem stabilem operetur. 2. Cor. 7. 10. Hòc artificio usus est Dominus Matth. 4. 19. Non enim dixit, *venite post me; faciam vos principes terræ;* nè officii novitate obstupescerent; sed, *faciam piscatores hominum.* Diez in festo S. Andree conc. 3. *Steteruntque aquæ descendentes in loco uno.* Jos. 3. 16. Si fluxisti, ut Jordanis, antea deorsum; muta cursum, & Sursum feraris. Sylveira in Luc. 23. q. 11.

Et in Jordanis, quia conversus es retrorsum Pl. 113. 5. Cursum aquæ non perdidit, sed mutaverunt, quando retro stantes fesse attollebant. Bæza t. 2. l. 5. §. 13. Ama, quod prius contemnebas; contemne, quod prius amabas: & securus sis, quia conversus est Jordanis. Dilige Deum, despice Mundum; & verè fatebor, quia Jordanis conversus est retrorsum. Qualis, quæso ista est conversio Jordanis? quàm mirabilis! quàm laudabilis! quàm amabilis! Totum impetum amoris, totam inundationem dilectionis, totam affluentiam de-

lectionis, magna cum festinatione currere, non deorsum, sed sursum; quærere quæ sursum sunt, non quæ super terram. Richardus à S. Victore tr. de exterminatione mali &c. c. 4.

Utinam dirigantur via mee &c. Pl. 118. 5. Cur non pedes, sed vias, dirigi precatur? Quia sciebat, Deum hominum vias transferre in semitam mandatorum; quo svavius eos ad mandata pelliciat. Sic Apostolos noluit Jesus piscationem deferere; sed laxare retia in capturam hominum. Matth. 4. 19. Oliva l. 12. Strom. hic.

Bibite, & inebriamini. Cant. 5. 1. dicit Christus Discipulis. Siquidem jam hoc ipsum, quòd non habetis tristitiam, sive dolorem, Sæculi; quòd contemnitis gaudium Mundi; quòd timorem hominis non timetis; quòd non in homine speratis; quæ videlicet quatuor passionis aquæ mortuæ sunt: Sed solummodò secundum Deum contristamini; solummodò in spiritu S. gaudeatis; solum Deum timetis, & in solo Deo speratis. Jam, inquam, hoc ipsum est, prægustare factum ex aqua vinum, & ebrietas initium. Veniet autem, satietas, perficietur ebrietas; *inebriabuntur ab uberante.* S. Rupertus hic.

Fest hæc ambulabat Jesus in Galileam. Joan. 7. 1. Migrat corpore, qui motu corporis mutat locum; migrat corde, qui motu cordis mutat affectum. Si aliud amas, aliud amabas; non ibi es, ubi eras. V. Beda hic.

Qui gloriatur, in Domino gloriatur. 1. Cor. 1. 31. Consideravit Apostolus, rationalem creaturam adeò affectare gloriam; ut aut vix, aut nunquam, ab hoc delirio compesci possit. Propterea, secundum datam sibi à Deo sapientiam, saluberrimum adinvenit consilium, dicas: quandoquidem persuaderi à nobis non potest, non gloriari; saltem, *qui gloriatur, in Domino gloriatur.* S. Bernardus de triplici gloria. Sicut agro potum petenti, non omnis, sed noxius solum negatur; salubris verò conceditur. Didac. Niss. ser. 3. Dom. 5. Quad. §. 4.

Purga amorem tuum: aquam, fluentem in cloacam, converte ad hortum. Quales impetus habebas ad Mundum, tales habebas ad artificem Mundi. S. August. Prefat. in Pl. 31.

Exempla, & testimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Convertimini ad me in toto corde vestro. Joel 2. 12. Attende solerter, quid diligas, quid metuas; unde gaudeas, aut contristeris. Totum enim hominis cor in his quatuor affectionibus est, & de his accipiendum putò, quòd dicitur, *in toto corde.* Convertatur proinde amor tuus; ut nihil omnino diligas, nisi ipsum, aut certè propter ipsum. Convertatur etiam ad ipsum timor tuus: quia perverfus est timor omnis, quò metuis aliquid præter eum, aut non propter eum. Sic & gaudium tuum, & tristitia, aequè convertatur ad ipsum. S. Bernardus ferm. 2. in cap. jejunii.

Venite

*Venite post me; & faciam vos fieri pis-
catores hominum.* Matth. 4. 19. Cur Domi-
nus vocat suos Apostolos sub metaphora piscatu-
re? Captore piscium fiunt hominum piscatores;
de labore transeunt ad laborem: quia labor nescit
lassescere meditatus. Omnia, quæ de usu veni-
unt, non fatigant; virtus exercitiū perseverat.
Hinc est, quod Apostolos suos Christus humanis
laboribus exercere voluit; ut eos indefessos redde-
ret in divinis. Voluit Deus eis manere fortitudi-
nem, de exercitio præstare virtutem: & quia
fructus provenit ex labore; voluit eos labores
non perdere, sed mutare. S. Chrysologus serm.
28. Immutatur intentionis negotium, non pis-
cationis officium. S. Paschasius l. 3. in Mathæum.
Non exigitur ab eis novum opus; sed ut etiam in
piscatione se exerceant; & ut laborem, quem pro
hominum famulatu tenui lucro sustinebant, pro
Dei obsequio portent. O quantum saepe erit vir-
tutis, & meritum, incrementum; si laborum
mutetur scopus: ut ærumnas, quas pro Mundi
vanitate patimur, pro Dei gloria toleremus. Sylve-
ria in Matth. 4. Quia illi vocati ab arte capien-
dorum piscium, mutantur, & fiunt piscatores ho-
minum; non dubium, quin & Paulus, quia &
ipse per Dominum nostrum Jesum Christum
vocatus Apostolus est, simili artis suæ transfor-
matione mutatus sit; & à faciendis tabernaculis
terrenis, ad caelestia tabernacula construenda trans-
latus sit. Origenes hom. 17. in Num. 23.

*Beati pauperes spiritu; quoniam ipso-
rum est regnum celorum.* Matth. 5. 61. Non
erat nomen aptius pro celo, quam regni? Res-
pondet Gregor. Nyss. quoniam magnum quid-
dam, & supra omnia propemodum, quæ magni
faciunt inter se homines, regni nomen in vita est;
ideoque usus est etiam eo, ad supernorum bono-
rum declarationem. Quasi diceret: potuit a-
liā appellatione caelestem paradysum denotare. Sed
ut prudens Ecclesiastes ad ingenium Auditorum
se accommodare; & sagax piscator: suavi cibo te-
gere hamum, & incantum allectare piscem solet:
ita Dominus Magister, ut homines attraheret dul-
cem, & expectatissimam imperandi escam ha-
mo prædicationis circumposuit; beatamque il-
lam patriam vocavit regnum; ut avidis auribus,
quæ dicebantur, haurirent. Did. Niss. Polit. cœl.
p. 1. l. 5. c. 1.

*Sic luceat - ut videant opera vestra bona,
& glorificent Patrem vestrum, qui in caelis
est.* Matth. 5. 16. Quia nberat Dominus, a-
mabile bonum esse, quod unicuique proprium:
ideo suaviter disponens præceptum appetitus glo-
riæ, non trahit Discipulos ad appetitum alienæ
gloriæ; sed temperat appetitum gloriæ propriæ,
eam transferendo in gloriam propriam. Propte-
rea enim non dixit: & glorificent Deum omnino
à nobis diversum; sed *glorificent Patrem ve-
strum, qui in caelis est.* Patris siquidem prop-
rii honor, & gloria, naturaliter quæritur à filiis.
Cajetanus hic.

Thesaurizate vobis, &c. Matth. 6. 20. ist
est, omnes homines ad recondendas divitias a-
deo proclives video, ut thesauros congerere non
prohibeam, sed eos in corde assevari consulam:
mutate locum, non animum exuite. Pinna in
Ecl. 1. Ethol. 3.

R. P. Spanner Poly. Tom. I.

Sequere me. Matth. 9. 9. Aptè per imagi-
nem quandam à publico ad magis publicum tran-
sit officium; cum vocaretur à Christo Rege
regum, & Domino dominantium: qui non uni-
us civitatis, aut provinciae; sed totius Mundi
republicam reparaturus advenerat. Sicut enim
piscatores hominum fecit arte non oblitā, sed in
meliora mutatā; sic Matthæum fecit deferere
telonicam factionem, agente pro terrena republi-
ca, ut ageret pro aeterna. Sim. Cass. l. 9. c. 17.
Sic Matthæum calamo vacantem, & ratiocinia
scribentem, vocat; ut creet Evangelistam: argu-
mentum mutat, non genium. Alvarez Joseph. il-
lustr. Illustr. 268.

*Regnum celorum vim patitur; & vio-
lenter rapiunt illud.* Matth. 11. 12. Cur, qui
vetat rapinas, in negotio, regni caelestis rapinæ,
& violentiæ, meminit? S. Paulinus ep. de gazo-
phylacio: o abundantia bonitatis Dei! nè trepi-
des, nè cuncteris, nè parcas. Esto violentus Deo,
rape regna celorum. Qui vetat aliena contingi,
sua gaudet invadi: & qui damnat avaritiæ rapaci-
tatem, laudat fidei rapinam. Delectatur Deus;
si quæ aliquando pro terrenis fecimus, pro coele-
stibus exhibeamus; ut affectus mali in bonos
mutentur. Sylveira hic. Qui raptō extorques a-
liena, rapito ubi proponitur corona. Ne rape
terram, sed cœlum. Quid rapinam exeres in
pauperem, ut te criminetur? rapito Christum,
hoc rapinæ genus approbantem. S. Chrysostomus
in Eutropium apud Pinna in Ecl. Ethol. 3.

*Venite ad me, qui laboratis, & onerati
estis - jugum enim meum suave, & onus
meum leve.* Matth. 11. 28. 30. Laborantes ad
refectionem invitat, ad requiem provocat onera-
tos: non tamen interim onus subtrahit, aut labo-
rem; magis, autem onere aliō aut aliō labore,
commutat. S. Bernardus in Pl. qui habitat.

Conventionem facit, &c. Matth. 20. 2. Cur
æterna beatitudo denario comparatur? Respon-
deo: adeo auri cupiditas hominum animos ad se
rapit, ut denarii lenociniō summa beatitudo fuerit
significanda, quō ardentius ad illam homines mo-
verentur. Non vult in nobis Christus affectus
mutari, sed illorum objecta. Sylveira hic q. 6.

Dilexit multum. Luc. 7. 47. Magdalenæ
via amor erat. Non illam projicere amorem ius-
sit, sed se illi sancte amandum proposuit. Abra-
hamum Chaldæum, & Magos, non prohibuit
patriō ritu rimari stellas; sed in iis docuit Deum
invenire. Non deferendæ viæ sunt; sed cor, a-
nimique propositum immutandum, ut devenia-
tur ad Christum. Oliva l. 12. Strom. §. utinam
dirigantur viæ meæ.

Facite vobis sacculos &c. Luc. 12. 33. Chri-
stel quō te pertrahit amor tuorum? ut avarum lu-
crifacias, facis eum, quod desiderat, non quod o-
portet, audire: sacculos imperas. Eternos
thesauros, qui non deficiunt, vis parari; ut ava-
rus, dum consueta percurrit ad lucra, aut virtu-
tem capiat, aut à virtute capiatur. S. Chryso-
logus serm. 25. Quia diviti loquebatur Christus,
dicebat: habiturus es thesaurum in cœlo. Matth.
19. 11. divitiarum enim amator erat: Theophy-
lactus in Matth. 19.

Domine, memento mei, clem veneris in regnum tuum. Luc. 23. 42. Postquam prope salutem fuit, animadverti acutus, & ingeniosus, fur thesaurum; & nactus occasionem, vitam rapuit; arte furandi pulchrè, & folerter, abusus. S. Gregor. Nyss. orat. de SS. 40. MM. Non ad ignota transit officia; malum in bonum vertit. Sylveira hic. q. 11. Vidisti, quomodo nec in cruce artis suae obliviscitur; sed per ipsam confessionem prodatur regnum. S. Chrysostomus hom. in Crucem.

Domine, quid me vis facere? Act. 9. 6. Tria Saul fecerat, quae omnia Paulus in optima mutavit. Catenas ad vinciendos Discipulos protulit; Ecclesiam filiis oravit; JESUM immani odio persecutus est. Vide, quomodo, qui vinxerat, clamat: *ego vinctus in Domino.* Ephes. 4. 1. Qui, odio aestuabat, clamat: *quis nos separabit à charitate Christi?* Rom. 8. 35. Qui Ecclesiam orbabat Discipulis, totum orbem obit, ut filios pariat Ecclesiae. Oliva l. 4. Strom. hic.

Gaudete in Domino semper. Philipp. 4. 4. Non vult Deus, ut vivas tristis, sed hilaris; solum petit, ut mutes causam laetitiae. *Fructus spiritus est charitas, & gaudium!* Galat. 5. 22. Dixit primò charitas: quia super illa fundatum est verum gaudium. Stella de contempt. van. Mundi p. 1. c. 57.

Ex Patribus, & aliis.

Vera ratio persuadendi est, cum id poscitur, ut impetremus à vobis, quod concupiscitis: hoc, quod exiguum amatis, insinuamus, ut ametis aeternum. S. Eucherius ep. parænet.

Amantes vitam hortamur ad vitam. Vera ratio est persuadendi; cum id poscimus, ut impetremus à vobis, quod concupiscitis. Pro vita, quam diligitis, legatione apud vos fungimur; & hanc, quam omnes exiguum amatis, insinuamus, ut ametis aeternam. S. Eucherius ep. parænet. ad Valerianum.

Omnis homo cupit, quod bonum est: & affectu quodam naturali constringimur ad omne, quod bonum putamus. Et quid habetur tam bonum, quam Deus? S. Basilii Regula de inst. Monach. c. 2. Quomodo excidemus mali desiderii appetitum? desiderio meliore. Idem ibidem c. 36.

Surge anima mea; curre, & festina intrare ad tales nuptias. Verba, & commuta, desideria tua. Formosam delectabiliter aspicere solebas meretricem; aspice nunc Dei genitricem. Aurum placebat; nunc verum placeat: argentum quarebas; nunc Dei unigenitum quaras: favore humano delectabar; nunc spiritu divino refectaris: pone carnis, & sume mentis, delectationes. Petrus Cellensis lib. de panib. cap. 7.

Quis fructus est? quae utilitas? ea indefinenter cupere; quae, etiamsi non deserant, deserenda sunt. Amor rerum deficientium ad incorruptibilia transferatur: & ad sublimia vocatus animus celestibus delectetur. S. Leo serm. 5. in Natal. Dom.

Cum nihil sit aliud virtus, quam affectio ordinata, & moderata; ex intentione bona agitur;

ut sit affectio ordinata; & per discretionem efficitur, ut fiat moderata. Richardus à S. Vict. p. 1. l. 3. c. 23.

Quam admiranda, quam amplectenda, illius gratia; per quam ita operatur in nobis omnia opera nostra, ut sint tam sua, quam nostra: dona sua, & merita nostra. Superius jam assignavimus, quam sint multiplices humani cordis affectus. Hos itaque ille Domini spiritus quotidie in Electis suis paulatim contemperat, & in unam harmoniam conformat, & gratiae suae plectrò, quasi citharædus doctissimus, hos extendendo, illos relaxando; ad concordem quandam consonantiam coaptat: donec reboet ex his in auribus Domini Sabaoth melodia quædam melliflua, & supra modum dulcis, tanquam citharædorum multorum citharizantium in citharis suis. Idem ibidem c. 24. Turbetur planè animus Christianus, non miseriam sed misericordiam. Timeat, ne pereant homines Christo; contristetur, cum perit aliquis Christo; lætetur, cum acquiruntur homines Christo; timeat & sibi, ne pereat Christo. Iste autem quatuor, quas perturbationes vocant, timor, & tristitia; amor, & lætitia; habent eas iustis de causis animi Christiani. V. Beda in Joan. 13.

Sicut Deus, prima Veritas, est objectum intellectus, & finis; & ideo quies ejus: sic Deus, summum bonum, est objectum, & finis affectus, & quies. S. Thom. Aq. opusc. 16. c. 26.

Indignum omnino est, & absurdum; ut prænobilis anima, deputata sponsi coelestis amplexibus, oblita suae originis; & illius, cujus imago est; ad mechanicos rapiatur affectus. Petrus Blef. ep. 138.

§. II.

Affectus excœcant judicium.

Figura, & Symbola.

Si secutus est oculus cor meum. Job. 31. 7. id est, intellectus affectum. Ramirez in ep. 6. Affectus omnis, seu perturbatio, quæ mentem vexat, ac de statu dimovet rationis; jure poterit ebrietas appellari. S. Basil. Cæsar. serm. 1. de jejuniis.

Nihil aliud est ebrietas, quam animi de nativa sanitate decurbatio, mentis penuria, vacuitas intellectus: ista verò non ebrietas tantum ex vino; verum etiam ebrietas exira, & cupiditate, à ratione aliena, S. Chrysostomus tom. 6. orat. contra ebrietatem.

Duo sanè sunt, quæ in judicio faciunt cordis oculum caligare; ira, & cupiditas. Petrus Blef. c. 4.

Sicut ventriculo bile impleto non profunt lac, mel, perdices, aurum potabile, eliquati unguines, gemmæ pretiosæ etiam nauseam faciunt: ita animis male affectis, probitas, scientia, studium, conceptam iram non extinguunt. Oliva t. 2. conc. 29. die 4. Ven. Quadr.

Sicut ex magno incendio niger exhalatur fumus, quò oculi caligant, nec munus suum ritè possunt exercere: sic ex cupiditatis incendio adeò obcœcatur ratio; ut pericula non advertat. Naxera in Josue 16. §. 3. Dicit Philosophus, quod sensus habens sentire aliud sensibile, debet esse ab illo penitus denudatus. Hinc pupilla est sine colore, ut de coloribus possit judicare: per viridia ocularia viridia videbis omnia. De Rampelosis fig. Bibl.

Exem-

Exempla ex Veteri.

Pulchrum oculis. Gen. 3. 6. Omnium errantium prima radix, & principalis origo, fuit, & est, inordinata affectio, vel voluntatis depravatio. Eva id circo erravit: quia curiosè concupivit fructum pulchrum visu, & ad vescendum suavem; ita ut & consequenter delapsa sit in hunc errorem; ut crederet fieri sicut Deus &c. ut etiam revocaret in dubium divinam sententiam; quam absolute tenebatur credere: *nè foris, inquit, moriamur.* Gerson de causis errantium. Sed quæ tanta ista in pomo, in ficu, pulchritudo tam admirabilis pomo inesse credita est. Fernandus hic sect. 12.

Sic, quod certissime regnaturus sis. 1. Reg. 24. 21. Nihilominus quærebat eum occidere: quia suadere sibi non poterat, quod esset regnaturus; eò quod nolebat, ut regnaret. Did. Stella in Luc. 18.

Oculi tui recta videant. Prov. 4. 25. Errat oculus, ubi errat affectus. S. Ambrosius lib. de bono mortis c. 9.

Dilectionem, & odium, non est homo qui sciat. Eccl. 9. 1. Qui adhuc sapit, quæ hominis sunt; neque planè Deo se tradidit, nescit discretò iudiciò, quæ dilectione sunt digna, quæ odio. Ardua enim virtus, atque difficilis, amore est digna; odit autem prosequenda voluptas, quæ de sensibilibus provenit. Homo autem, qui perversè aberrat in intellectu rerum, facile sibi omnia, quæ vana sunt, ante oculos, ut bona, proponit; deque iis iudicat, non ut veritas habet, sed ut voluptas subdola subministrat. Olympiodorus hic.

Perdidisti in decore tuo sapientiam. Ezech. 28. 17. Quis ille tam noxius; tamque perniciosus, decor? tuus. Planius audi: privatus, proprius. Denique, si advertisti, non in decore, sed in suo decore, dictus est ille perdidisse sapientiam. S. Bernardus serm. 74. in Cant.

Nunquid vestrum est scire iudicium, qui odio habetis bonum? Michæ 3. 1.

Ex Novo & Patribus.

Audiens Herodes rex turbatus est. Matth. 2. 3. Herodes, cum audisset, Christum natum esse, ex Prophetarum, & Magorum, sententia; & esse regnaturum; quæ veritas nullà humanà vi violari poterat: obsecutus tamen libidine non credidit. Credidit quidem esse natum, non tamen regnaturum. Did. Stella in Luc. 18. 29.

Pharisæi autem dicebant &c. Matth. 9. 34. Ex invidia, rationis iudicium obtenebrante. Amor enim privatus, & odium, pervertunt iudicium; juxta illud Propheta: *nunquid vestrum est scire iudicium, qui odio habetis bonum.* Michæ 3. 1. 2. Dionys. Carthus hic.

Caro, & sanguis, non revelavit tibi. Matth. 16. 17. Caveat proprium cerebrum, qui veritatem cupit attingere. Verissimum Petri dogma probat Christus ex eo primariò; quod

non in illo carni, & sanguini, acquieverit; hoc est, propriis affectibus ductus non fuerit. Bæza t. 3. l. 14. §. 13.

Volo, ut des &c. Marci 6. 25. Non dat rationem. Vide impudentiam puellæ: vides à diabolo ipsam, penitus detineri: nec causam ullam petitionis affert; quippe nulla excogitari poterat: sed absque ratione aliorum calamitibus honorari contendit. S. Chrysost. hom. 4. in Matthæum. De barbaro Nabuchodonosore Dan. 5. 19. *quos volebas, interficiebat.* Et Judæi Matth. 12. 38. *Magister, volumus à te signum videre.* Sic multi cæcò affectu non ratione, ducuntur. Sylveira hic.

Et ipsi nihil horum intellexerunt. Luc. 18. 34. Verbum hoc iis quasi obvelabat amor in Christum Dominum: cujus vitam cum summe cuperent, & ei teneri mò affectu inhærent; non poterant sibi ejus mortem perferre, aut ad eam seriò cogitationem advertere. Affectus nostri; præsertim amoris, vel odii, frequenter nos obnubilant, & claras aliquin veritates abscondunt &c. Marchantius Dom. Quinqu.

Sicut audio, sic iudico. Joan. 5. 30. Non sicut odi, non sicut amo, non sicut timeo. Est iudicium odii; ut illud Joan. 19. 7. *nos legem habemus, & secundum legem debet mori.* Est & timoris; ut illud Joan. 11. 48. *Si dimittimus eum sic; venient Romani, & tollent nostrum locum, & gentem.* Iudicium verò amoris; ut David de filio patricida. *Paretre puero Absolon.* 2. Reg. 18. 5. S. Bernardus tr. de grad. humil. & superb. Iudicium meum iustum est; quia non quæro voluntatem meam. Quicumque quærit facere voluntatem propriam, facile errat in iudicio. Voluntas autem divina lex est omnis iudicii: & propterea, qui se conformat voluntati divinæ, non errat in iudicando. Cajetanus in Joan. c. 5.

Consilium fecerunt. Joan. 11. Unde consilia mala? malus metus, malaque spes, constituunt consilia mala. Metuit quis avarus perdere thesaurum; metuit direptionem eorum, quæ tenebat; fecit consilium malum, ut daret sibi suspecto ante mortem, quam pateretur direptionem. Metuit ambitiosus, gloriæ avidus, constitutus in auctoritate; nè à potentiore superetur; nè redigatur ad ima: inivit consilium dandi mortem in eum, quem suspicatus est, posse fieri superiorem. Sim. Cass. l. 1. c. 45.

Scimus, quia vehementer claudit oculum cordis privatus amor. S. Gregorius hom. 4. in Ezech.

Ubi regnat affectio, perit omne iudicium. Tanta enim odii perversitas in quibusdam mentibus regnat contra proximi sui bonum; ut illud abominentur tanquam horridum malum: quod quidem omnino fieri non potest, nisi ex summa perversitate malitiæ; per quam talis homo pervertit suum proprium sensum: ut merito dignus fiat illà maledictione divinâ, de qua Jh. 5. 20. *Ve, qui dicitis malum bonum &c.* S. Bernardus sen. 1. 1. serm. 23.

Tria sunt, quæ oculum intelligentiæ confundunt, atque à contemplatione veri luminis exclu-

excludunt : tenebræ scilicet peccatorum , recordatio eorundem , & cura terrenorum affectuum. S. Bernardus serm. 5. de assumpt. B. V.

Illum , quem odis , judicare non potes : quia oculus odientis obductus tenebrâ odii , tenebrosa reputat opera exosi. S. Bonaventura serm. 2. in hexam.

Varia de Affectibus.

Locus corpora continentur ; animo autem locus est affectio sua. S. August. in Ps. 6.

Disciplinâ Christianâ non tam queritur , utrum quis irascatur ? nec utrum sit tristis ? sed unde sit tristis ? Idem l. 9. de civ. Dei c. 5.

TITULUS VIII.

AGONIA CHRISTI.

Vide hic , ô fidelis anima ! & in spice hunc strenuum David 1. Reg. 17. Deum , ac Dominum tuum : quam ardeat , quam vehementer desideret inire certamen , & ponere animam suam pro populo suo. Ludovicus Blofius p. 3. margar. spir. c. 2.

Amor tuus , & iniquitas nostra , sic te imbecillum fecerunt. Maledicta sit tanta iniquitas , pro qua sic affligeris. S. Bonaventura medit. vitæ Chr. c. 76.

Cum sic orat anxius Dominus JESUS ; ecce angelus Domini , princeps militiæ coelestis exercitus , Michael scilicet , adstuit confortans eum. Idem ibidem c. 75.

O quam mirandum certamen ! ô quanta pugna in mediatore Christo ! carnem , aspicere , repugnare spiritui , & spiritum carni : tanquam si quis decubaret infirmus ; cui pro restauranda valetudine poculum amarissimum porrigere-

Arbitror , omnem motum animi aliquid facere in corpore : id autem usque ad nostros exire sensus tam hebetes , tamque tardos ; cum sint majores animi motus : velut cum irascimur ; aut tristes , aut gaudentes , fumus. Idem ep. 115.

Affectui nec leges imperant , nec principes dominantur. Liber est , & maximè , si spiritu ducitur : quia , ubi spiritus Domini , ibi libertas. S. Bernardus ep. 184.

Penè , quot sunt diversitates rerum , tot sunt varietates affectionum. Richardus à S. Viç. de arca myst. c. 22.

tur à medico ; duplici hic desiderio traheretur ; evitandæ videlicet potionis , & consequendæ sanitatis. Passionis poena ex sui magnitudine intolerabilis videbatur ; sed & amoris vehementia , atque satiscienti ardor , ad subeundum crucis patibulum , supra modum urgebat. S. Laurentius Justin. de triumph. Chr. agone c. 6.

Erat ista agonia , relictio sensualitatis mortem horrentis , & rationis mortem acceptantis : quia virtute divinâ qualibet pars permittebatur agere , & pati , quod erat sibi proprium. Lyranus in Luc. 22. Meo judicio , fuit illa agonia conatus vehemens , & contentio amoris perfecti voluntatis superioris ad expellendum timorem , vel pavorem , Passionis : qui pavor permixtus erat ad tempus sacrum Christi cor affligere. Unde non fuerit repugnantia sensualitatis contra spiritum ; sed expulsio pavoris per charitatem ad patiendum hilariter. Doultreman de amore l. 2. c. 3. sect. 6.

TITULUS IX.

AMBITIO.

§. I.

Figura , & Symbola.

Ex Veteri , Novo , Patribus ,
& aliis.

Abit autem Abimelech &c. Judic. 9. 1. Per Abimelech significantur ambitioni ; qui dignitates appetunt & honores : & tales propriè assimilantur diabolo , qui in coelo petiit dominatum. Hugo Card. hic.

Fuerunt ligna sylvæ &c. Judic. 9. 14. Rhamnus arbor instructuosa , & spinosa , suscepit imperium ; quæ nec propriam , nec subditorum lignorum pinguedinem habet : neque enim paradisi , sed sylvæ , ligna rectoris indigere dixit similitudo. S. Nilus lib. ascet.

Dominandi ambitio est *Asmodeus*. Tob. 3. S. Thom. aq. Dom. 2. Quadrag.

Miscuit Dominus in medio ejus spiritum vertiginis : & errare fecerunt Egyptum , in omni opere suo ; sicut errat ebrius. Jf. 19. 14. Quid est spiritus vertiginis , nisi ambitio dignitatis ; quæ errare facit totam

Egyptum , id est , totum Mundum , ad modum ebrii. Hugo Card. in Luc.

Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus , sedens super asinam. Matth. 21. 5. Propterea sedet Dominus hodie super asinam subjugalem , afflictam , & inhonoratam ut aperte insinuetur ; quod magnificentia Mundi asia est : subjugalis , propter vilissimam servitutem : quia quod super plures ambitiosus satagit dominari ; eò necesse habet , pluribus subjugari. Est afflicta , propter angustias maximè cordiales ; quas , velit , nolit , necesse est ei pati. S. Bernardus sen. t. 1. serm. 5. art. 1.

Transibit per Galileam. Luc. 17. 11. Interpretatur Galilæa *rota*. Rota est dignitatum ambitio ; quæ , quanto magis elevatur à posteriori , tanto magis demergitur in parte anteriori. Hugo Card. hic. Ambitionis fallugo bibulam animam occupat , ut per fas , & nefas , ad loca superiora , etiam de latebris eremi , nonnulli se ingerant & modis omnibus elaborant , ut sedeant cum Principibus. S. Cyprian. Præfat. libri de Card. operib. Chr.

Lapis in aquas injectus diffusus itagnò ingentes circulos facit. Interea in puncto ad ima delabitur ; & finis ultimus est , jacuisse. Talis humana ambitio. Quantis cogitationum fluctibus semper

semper vagā, & in orbem actā, vertigine circumferetur. Sed quanto latius gyros ducit, tantò subsidit citius: & in puncto omnia, & nihil, est. Incerto auctore.

§. II.

Ambitiosorum Exempla.

Eratis si ut Dñi. Gen. 3. 5. Est ambitio ferpentis aemula paradisi. Ille quidem promittebat, *eritis sicut Dñi*, sed adeò Adamus sese diaboli voluntati accommodavit; ut divinæ voluntatis præscriptum violare non timeret. Aufonius. Ambitio, & studium placendi Regi, multos perdidit. Escobar Perfec. Chr. t. 2. l. 7. sect. 2. Observat. 6.

Omnis multitudo, videns occubuisse Aaron, flevit super eo. Num. 20. 28. 30. Filii ejus Eleazari fletum non lego: quia in mortui patris locum succedebat; & novæ dignitatis gaudia oculos ficebant. Naxera in Jos. 2. §. 39.

Veruntamen Excelsa non abstulit. de plebisque regum Israel legitur 3. Reg. 15. 14. 4. Reg. 123. 2. Paral. 20. 33. Fere omnibus convenit illa exceptio, quæ toties in libris Regum repetitur. Sed nec multi Religiosi auferunt hæc Excelsa. Hugo Card. apud. Did. Niss. Polit. cœl. p. 1. l. 5. c. 1.

Possumus. Matth. 20. 22. Euthymius: omnia promittunt petitionem consequi cupientes. Did. Nissenus Polit. cœl. p. 1. l. 5. c. 2. ambitio excoeat. Penè divinus amor imbecillior ambitione est factus. Nam quod ille audet, hæc non refugit; idemque poculum haurit Discipulorum superbia, & verbi charitas. Ambitio nullum timet dolorem, nullum subterfugit discrimen, non vincula, non vulnera, non ipsam metuit mortem; dummodo optatâ sede potiatur. Et quidem non calicem quemvis Iesus is proponit epotandum; sed *calicem, quem ego*, inquit, *bibiturus sum*. Itane? tantum audetis? non propono vobis calicem humanis viribus parem, sed meis imparem conatibus. Imperterriti respondent: *possumus*. Poteritis vos, quod poterit Christus? quid si quadraginta dies jejunandum in deserto? *possumus, &c.* Olivat. 2. Strom. hic.

Potestis bibere calicem? Marci 10. 38. id est, pati, & mori? Respondent: *possumus*. Quid non mali, & periculi, subeunt ambitiosi! Theophylactus: in Matth. 20. Spectantes ad id, quod cupiunt, omnia facillè pollicentur. Quantis malis exercetur libido! Velloso in Judith 7. Paræn. 6.

Prelatus, cui proprium viridem gestare galorum, inhiabat purpuræ: quam ut obtineret, gratiam nepotis Pontificii munere captare studuit; mittens ei in disco argenteo immatura, atque omnino viridia, cerasa, hoc lemmate margini inscripto: *Te sole rubescere gaudens*. Responsum accepit: cerasa sua nimis magna in umbra esse,

& à multis majoribus obumbrata.

Incerto Auth.

§. III.

Ambitionem fugiendi varia motiva.

Ex Vetri, Novo, Patribus, & aliis.

Omnibus diebus, quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilieris tu, neque regnum tuum. 1. Reg. 20. 31. Saul, ut filium Jonatham, studiosum servandi Davidem, facit mortem ejus cupere, lucra de Davidis morte ei obventura refert: *omnibus diebus &c.* q. d. Davide mortuò, te purpura, & diadema, exornabunt: his ergo lucris incitatus ejus vitæ prospicere non debes; imò potiùs de cæde letari. Lyrant. ex hoc patet perfectio Jonathæ, qui propter hoc non retraheretur à David charitate. Naxera in Jos. 2. §. 39.

In caelum conscendam &c. Il. 14. 13. Sed nullus fuit locus tot loca ambient. *Neque locus inventus est eorum amplius in cælo.* Apoc. 12. 7. 8. Non potest in parte sedere cœli, cum ille totum elegerit sibi. S. Bernardus de gradib. humilitatis. Omnia sibi impudenter appetens omnia dignè amittit. Naxera in Jos. 1. §. 40.

Hæc omnia tibi dabo: si cadens adoraveris me. Matth. 4. 9. Ut in ipse dignitatis erigat, indecora docet obsequia, & inhoneste adorationis servitia. Nam scit, ad Mundi gloriam solum tendi per ignominiam. Idem in Jos. 1. §. 14.

Efficiamini sicut Parvuli. Matth. 18. 3. Quinam fiat, ut pueri efficiamur? quæ solertia naturam denuò revocare conabimur? Vultis effici pueri? puerorum mores imitami. Illis nullus de dignitate clamor, primas non ambiunt, hæc ægritudine non laborant; non parentum nobilitatem norunt, non longâ serie productis majorum titulis insolescunt. Dominum, ac famulos, unâ pariter in omnibus conversantes videbis. Adhuc naturæ numisma adulterinis notis impercussa manet. Cœlorum regnum gloriæ amantem Candidatum respuit; ambitiosa repellit: humilitatis merces est, non stabulum ambitionis. S. Basilii Seleuc. hic.

Venit libido, & dicit meus es: venit avaritia, & dicit; argentum, & aurum, quod habes, servitutis meæ pretium est: venit luxuria, & dicit; meus es: venit ambitio, & dicit, planè meus es. S. Ambrosius in Pl. 118. Octon. 12. Cum cætera vitia dicant simpliciter, *meus es*; sola ex omnibus Ambitio fidentius loquitur, & audacter affirmat, *planè meus es*. Manifestò, & indubitato jure ad me spectas; nemo aequè, ac ego, te sibi arrogare potest. Did. Niss. Polit. Cœl. p. 1. l. 5. c. 1.

Ambitio, ut dominetur aliis, priùs servit; curvatur obsequio, ut honore donetur: & dum vult esse sublimior, fit remissior. S. Ambrosius in Luc. 4.

Numerari culpæ nequeunt, quæ habendæ potestatis amore perpetrantur. S. Gregor. mor. l. 24. c. ultimo. Mala omnia in Ecclesiam Dei ambitio inducit, tanquam eorum radix. S. Leo f. 4. de Nat. Dom. Excelsa periculosius stant: &

citiùs corruunt, quæ sublimia sunt. S. Hieron. in Dan. 3.

DEus se hominibus subdit; & tu dominari gestiens hominibus, tuo te præponis Auctori? S. Bernardus hom. 1. sup. Missus.

Homo natus ad laborem, non ad honorem. S. Bernardus l. 1. de Confid. ad Eugenium.

Magnum quid est, docere; verum discere, periculò caret. Cur te Pastorem facis, cum sis ovis? cur caput vis fieri, cum pes sis? cur imperatoriù fungi munere conaris, cum sis in ordine militum? S. Gregor. Naz. orat. 7.

Qui tunc a Judæis cæsus est, nunc etiam falsorum Christianorum blasphemis ceditur: colaphis verò ceditur ab his, qui ei honores suos præferunt. V. Beda l. 4. in Matth. 26.

Quid est tempestas culminis, nisi tempestas mentis? S. Gregor. 1. p. past. c. 9.

Blandum nomen honos, mala servitus. S. Paulinus ep. ad Romanianum.

Cogitet, qui honorem affectat, tempestatem se affectare. Philo lib. de Joseph.

Cupienti animo nihil gravæ ambitioso difficile: deoque ambitio est quædam simia charitatis. Charitas enim patiens est pro æternis; ambitio omnia patitur pro caducis: charitas benigna est pauperibus; ambitio divitibus: utraque omnia credit, omnia sperat; sed longè dissimili modò: hæc ad gloriam hujus vitæ; illa ad gloriam finè finè. Petrus Bles. ep. 14. ad Sacellanos aulicos regis Anglorum.

Vide, Dignitates, Honores.

TITULUS X. AMICITIA. Sive AMICI.

§. I.

In genere.

Speculum est imago amicitia: sicut enim imago in speculo apparens, per omnia se accommodat objecto, v. g. si intuens speculum rideat, moveat caput, &c. illico imago speculi pariter ridet &c. videtur: sic amicus amico per omnia se accommodat; ut, quod ille vult, vel non vult, hic pariter velit, aut nolit. Eadem velle, & eadem nolle, ea demum firma amicitia est. S. Hieronym. ep. 8. ad Demetriadem. Cornelius in Eccl. 12. 10.

Tunc amicitia cognoscitur esse vera; si sit utriusque dilecti mutuâ familiaritatē conjuncta; si secretorum omnium conscia; si ab eodem velle, & nolle, non dissona. S. Bonaventura serm. 18. de S. Joan. In vera amicitia est cor unum, & anima una; sed in una, eademque animâ voluntas est una, & à seipsâ non dissona, non contraria, non diversa. Idem ibidem. Consuetudo inter se duos non finit esse duos; sed unum ambos efficit. S. Chrysost. hom. 18. in 1. Cor. 6.

Hæc est amicitia: eum qui diligit; & eum, qui diligitur; non amplius esse duos divisos, sed unum esse hominem: quod quidem non ex alio fit, sed ex charitate. S. Chrysost. in 1. Cor. 6. hom. 13.

Duo animi se mutuò diligentes, duo sunt specula viva: & quod est in uno, resultat in altero; & quod in altero, resultat in uno: & iterum resultat in altero; si ad invicem apponantur. Simon Cass. lib. 16. institut. Chr. cap. 6. ad initium.

§. II.

Amicis omnia communia.

Veni ad Dilectus meus in hortum suum.
Cant. 5. 1. Propterea in hortum suum vocatur sponsus à sponsa, ad suos fructus edendos: ut ostendat; nihil inter se habere disjunctum, nihil separam, nihil dissonum; instar unius paris sanctissimi amicorum. Philo Carpath. hic.

Nihil mihi profuit, ultimos hausisse anhelitus, nihil status inspirasse in os morienti: putabam enim, quòd aut tuam mortem ipse susceperem, aut meam vitam in te ipse transfunderem. Stringebam quidem brachia; sed jam perdidiram, quem tenebam; & extremum spiritum ore legebam, ut consortium mortis haurirem. Quid mihi unquam jucundum, quod non esset ex te profectum? quid unquam mihi finè te; aut tibi unquam finè me, voluptati fuit? Quis non usus nobis, & propè visus ipse, somnusque communis? quæ discreta unquam voluntas? quod non commune vestigium? ferè ut, cum gradum tollerem, vel tu mecum, vel ego tecum, corpus viderer attollere. Quòd si aliquando finè alterò prodeundum fuit; interfectum latus putares, affectum vultum cernereres, mortuum animum indicares: suspecta omnibus solitudo metum alicujus ægritudinis afferebat. Ità novum videbatur omnibus, nos dividi. At verò, ubi ambobus prodeundum fuit, non plura in itinere vestigia, quam verba; nec incessus, quam sermo, crebrior; nec ambulandi curâ, sed colloquendi gratiâ. Uterque enim nostrum ex alterius ore pendebat: non intentò aspectu legere iter; sed mutuò sollicitos excipere sermones; haurire oculorum gratiam, spirare fraternæ imaginis voluptatem. S. Ambros. in excessu fratris Satyri.

Quæ

Quò dolore contenebratum est cor meum! & quidquid aspicebam, mors erat. Et erat mihi patria supplicium, & paterna domus mera infelicitas: & quidquid cum illo communicaveram, sine illò in cruciatum immanem vertebatur. Expectabant eum undique oculi mei, & non dabatur mihi; & oderant omnia, quia non habebant eum. S. August. Confess. l. 4. c. 4. deplorans mortem cuiusdam defuncti charissimi.

Basilus, ingens huius sæculi bonum - Pat quoddam eramus haud ignotum Græciæ; communia omnia, unus utrique animus erat. Quem separabant tantum duo corpora: & mutui amoris inter nos vinculum erat Deus. D. Gregor. Naz. de vita sua carmine Iambico conscripta.

Nulla potest esse amicitia, ubi regnat proprietates; & proprium diligens nemini amicitur. Qui effundit libenter amorem, quod exterius est, retinere non novit: qui aperit animum, aperit & thesaurum. Sim. Cass. l. 15. de iustit. Chr. c. 6.

Fortassis ignoras: tecum fui Romæ; tecum nivium perpeffus sum injurias; tecum montes, vel lubricos glacie, vel scopulis exasperatos. Univerfa tecum pertuli; quæ dolui, dum perferres. Hæc enim est inter amicos animorum concordia; ut nihil ab altero sit alienum, nihil alteri singulare: omnia eis facit unam rempublicam voluntas una. Hildebertus Turon. Ep. ep. 28. gratulatur amico reditum Romæ.

Columbæ duæ utrinque pedibus tenent annulum cum lemmate: *Communis utriusque.*

§. III.

Amicus corripit, & corrigit.

Corripiet me iustus in misericordia. Pl. 140. Hoc unum ex magnis beneficiis Dei est; ut inveniamus fideles amicos, qui vera nobis de nobis dicant, & nos ex magno Dei beneficio libenter eos audiamus, & ex corde gratias agamus. Bellarminus hic.

Amicus felix, medicamentum vite, & immortalitatis. Eccli 6. 16. Ecce, qualis est amicus fidelis! *medicamentum vite.* Ordinatur istam vitam; officium assumit medici verus amicus, diætam a noxiis imponit; purgat verbis; & asper sæpè videtur. Dulcis in malis semper amicus non dicitur verus. Simon Cass. de iust. Chr. l. 15. c. 11.

Amicus noster dormit. Joan. 11. 11. Amici nobis à Deo dati, ut per eos à lethali peccati somno excitemur in vitam gratiæ. Elias *obdormivit in umbra juniperi.* 3. Reg. 19. 5. Sed fidus amicus angelus excitavit. Bæza t. 2. l. 8. c. 9. §. 12. Amicum verè Lazari agit Dominus, dum eum à somno excitat. Aiebat Xenophon; assentione homines obdormire. Amicorum munus est, dormientes veritatis objectione excitare. Sic 3. Reg. 19. 5. angelus dormientem Eliam excitat. Escobar tr. 1. Mir. Chr. l. 10. sect. 1. Obl. 7.

Nullum tam certum est amicitiae indicium; atque non connivere delinquentibus fratribus. S. Chrysost. serm. 18. in ep. ad Eph.

Habet vera amicitia nonnunquam objurgatio-

nem, adulationem nunquam. S. Bernardus ep. 242. Hæc est veræ charitatis, & amicitiae, regula: ut ita se fratres mutuae dulcedinis amore confoveant; quatenus, si quid in utrovis reprehensibile est, alter alteri non abscondat. S. Petrus Dam. l. 4. ep. 3. Qui diligit, obviat opportune, & importune, damnis amici: qui non corrigit, odit, & fraudulenta oscula imprimit. Et odii signum est, prætermissa correptio. Sim. Cass. de iustit. Chr. l. 15. c. 18.

§. IV.

Amici alia officia.

Nihil sic probat amicum, quemadmodum operis amici portatio. S. Augustin. lib. Quæst. q. 71.

Solus est, qui sine amico est verè solus; qui, cum cecideris, non habet sublevantem se. Blesens. tr. de amicitia.

Qui non amat, amicus non est. Idem ibidem.

Amicus prava quoque recta iudicat. S. Hieron. ep. 61. ad Pammachium.

Amico fideli nulla est comparatio. Amicus fidelis, hortus conclusus, fons obsegnatus; qui opportune aperiuntur; & communicantur. S. Gregor. Naz. orat. 6.

§. V.

Amici utilitas, pretium, motiva.

Benevolentia facit, ut amici vulnera utilia magis, quam voluntaria inimici oscula, sint. S. Ambros. Eth. Chr. l. 1. c. 34.

Quæ amicitia, quæ familiaritas, tantam contrahere unionem posset, quantam Fidei cognatio? non enim quantam amicus amico debet propinquitatem, tantam nos habere invicem oportet; sed quanta est membri ad membrum. Hæc amicitia, & curâ, aliam maiorem nemo unquam invenire posset. S. Chrysost. hom. 14. in Joan.

Est nobis, solem hunc extinguere, jucundius, quam amicorum consuetudine privari: jucundius in tenebris agere, quam sine amicis esse, S. Chrysost. hom. 2. in ep. ad Theff.

Amicus est munitum palatium, solatii portus. S. Gregor. Naz. Orat. 6. ad Presbyt. Nyss.

Amicitia custodia est amici; magis verò custodia est amoris; nec non & animi, animæque dicitur esse custodia. Sim. Cass. de iustit. Chr. l. 15. c. 6.

Charitas, & amicitia perfecta, sive Christiana, solis nominibus distinguuntur. Idem ibidem c. 18.

In omni fortuna prudenter ad amicum festinat; bonum enim communicata lætitia facit gratiorem; adversa verò magnum suscipit ex amici solatio remedium. Hildebertus ep. 29.

Amicitia est divitibus pro gloria, pauperibus pro censu, exulibus pro patria, imbecillibus pro virtute, ægrotis pro medicina, mortuis pro vita. Cassiodorus prolog. lib. de amicitia.

§. VI.

Verus amicus dat, non accipit: non querit sua.

Tu regnabis super Israel; & ego ero tibi secundus. 1. Reg. 23. 17. ait Jonathas ad David. Elredus in spec. charit. l. 3. c. 19. o virum summis laudibus evehendum! virum expertem invidia, qui amicum regno pratulit: qui, quod videbatur suum, esse voluit alienum. *Peve-runt pariter; David autem amplius.* 1. Reg. 20. 41. Cur hic amplius? quia, ubi de regno ab amico in se transferendo audit; ubi se pro Jonatha regnaturum excipit; sic aegre id fert, ut dolori, & lacrymis copiosis, indulgeat. Id est bonorum amicorum precipuum, ut bona sua amici postponent, Baeza t. 2. l. 8. c. 3. §. 12.

Filius Israel, super Saul fere, qui custodiebat vos coccinō in delictis. 2. Reg. 1. 24. Et statim ad Jonatham sermonem vertens: *doleo super te frater mi Jonatha.* v. 26. Excitat David filius Israel pro morte Saul, & seipsum pro morte Jonathae. Sed filiabus Israel proponit multa bona ab eo accepta; at de se erga Jonatham nihil tale commemorat. An oblitus; quomodo *expoliavit se Jonathas tunica?* 1. Reg. 18. 4. Cur ergo sicut Israel puellis proponit vestes à Saul acceptas, sibi etiam vestimenta à Jonatha donata non proponit? Respondeo: Amor filiarum Israel in Saulem erat debilis, & imperfectus; amor Davidis perfectus; non sua, sed ipsum, amabat. Sylveira in Matth. 10. q. 6.

Qui negligit damnum propter amicum, justus est. Prov. 12. 26. q. d. qui non tantum alios non defraudat, sed & damna sua negligit, ut proximorum commodis consulat; hic demum per excellentiam justus, probus, charitate praeditus est. In annalibus Societatis legimus: P. Joannem Baptistam Romanum in naufragio arreptam tabulam Judaeo cuidam cessisse eā lege; ut, si enataret, Christianus fieret. Enatavit uterque, Judaeus tabulae incubans, Baptista mari, aut potius DEO. Itaque sibi temporalem magnō meritō comparatam; Judaeo temporalem, & spirituales, vitam impertit. Judaeus enim tantae charitatis exemplo victus, manus, nomēque, Christo dedit; ac baptizatus Christianē deinceps vixit. Cornelius hic.

Et confessus est, &c. Joan. 1. 20. Joannes non sua, sed quae Jesu, constanter requirit: sponsi enim amicus in cunctis, non propria, sed dilecti, commoda querit. S. Bernardus l. 3. de verb. H. ipse de se loquatur amicus sponsi. Stat Joannes: non enim arundo est ventō agitata. Stat: quia amicus est; verē amicus sponsi: qui procedentis, de thalamo suo non aemulatur gloriam, sed parat viam, sed praedicat gratiam. *Non sum ego Christus.* q. d. quia amicus sponsi est, *non querit, quae sua sunt, sed quae Jesu Christi.* *Charitas non querit, quae sua sunt.* 1. Cor. 13. 5. Escobar t. 2. Perfec. Chr. l. 1. sect. 1. Obl. 7.

Non vestigialis amicitia est, sed plena decoris, plena gratiae. S. Ambrosius offic. l. 3. c. 16.

Proprium est amoris, amare: mercedem querere omnino non novit. Quæstus est, non amor; ubi merces acquiritur. Sufficit amanti solum pro pabulo amoris habere, quod jure possit diligere. Sim. Cass. de just. Chr. l. 15. c. 6.

Cor in medio situm corpore, in laevam tamen magis videtur propendere; licet revera toti corpori, & membris universis, vitam inspiret. Ita, licet tam in prosperis, quam adversis, amicus amico favere debeat; in adversis tamen magis ejus fides, & liberalitas, enitere debet. Diez Summa Prædic. Amicitia.

§. VII.

Amicus falsus se, & sua, querit.

Figure, Symbola.

In articulo diei illius ingressus est Noe. & omne animal secundum genus suum. Gen. 7. 13. 14. Arcam pro evadendo diluvio Noe compingit: ad illum tunc animalia certatim confugiunt. S. Basilii Seleuc. or. 6. arcanus quidam erat impetus, & signum divinum; suaque sponte animantes concurrebant. Verum cum jam tempestas deferbisset, corvum misit exploratorem: ille verò *egrediebatur, & non revertebatur.* Gen. 8. 7. Cur modò non revertitur? qui olim advenerat non vocatus? Olim timuit diluvium, egebat refugio; modò non indiget. Noe verò indigebat ejus nuntio. Naxera in Jos. 4. §. 25. Corvus, aquis diluvii nondum cessantibus, in arcam Noe, in qua fuerat, rediit; ut habetur Gen. 8. 7. Postea verò, cibum inveniēns, non magni fecit eum, qui ipsum à monte liberavit, & diluvii tempore sustentavit. Ad Noe non est reversus: quia ipso amplius non indigebat. Qualis amicitia corvi, talis est ut plurimum amicitia Mundi. Stella de cont. van. Mundi p. 1. c. 15.

Cum deleverit Hethaem, & Jebuseum, &c. Deut. 7. 1. Præceptum fuit populo electo DEI, ne amicitiam quodquod modò firmarent cum Hethæo, Jebusæo &c. *Jebuseus* interpretatur *præsepe meum*. Totus est Mundus in commune, atque pro communi utilitate creatus. Nemo in amicitia tantā sollicitudine devitandus, quam qui proprietarius censetur. Nulla potest esse amicitia, ubi regnat proprietates, & proprium diligens nemini amicator. Qui effundit libenter amorem, quod exterius est, retinere non novit: qui aperit animum, aperit & thesaurum. Sim. Cass. l. 15. c. 6. *Chanaan* interpretatur *negotiator*. Non potest convenire in lege amicitiae Christianæ, qui solum congregare didicit, distribuere verò non novit. Idem ibidem.

Vindemiant eam omnes, qui prætergrediuntur viam. Pl. 79. 13. Non obiter, vel cursim botrum unum decerpunt; sed *vindemiant*; omnem omnino fructum tollunt, foliosque sibi relinquunt pampinos. Et tu quidem, ut habeas amicos, botros exponis; sed illi & vindemiant, & prætergrediuntur. Tam diu mansuri sunt apud te, quamdiu vineam tuam expolient; illico vias suas regressuri, ut saturati fuerint, & tu famelicus. Non enim propter te, sed ob vindemiam, vineam adeunt. Olivat. 2. Strom. §. ut quid destruxisti maceriam ejus?

Nolite

Nolite considerare in principibus. pl. 145. 2. Samson projecit mandibulam de manu, iudic. 15. 17. En quò deveniunt instrumenta principum! ut iis uti fuerint, ea plerique projiciunt. Samson mandibulam nec auro includit, nec gemmis ornavit, nec thecà includit, nec è tholo suspendit; sed *projecit*. Olival. 9. Strom. hic.

Non est, qui consoletur eam ex omnibus charis ejus: omnes amici ejus spreverunt eam; & facti sunt ei inimici. Thren. 1. 2. Cum Jerusalem, ut habetur. 3. Reg. 10. 25. Tempore Davidis, Salomonis, aliorumque regum potentia, qui in ea regnarunt, dives esset omnibus; chara erat amicitia; reges vicini tributa ei offerebant. At quando Chaldaei eam deformarunt & exciderunt; lamentatur Propheta: *non est, qui consoletur ei.* Arbor fructibus suis grata visitatur, an sint maturi? iis decerpitis, deseritur. Cum aurum est extra ignem, argentum vivum illud quaerit, ut ipsi se uniat: at verò cum aurum in fornace patitur, argentum in fumum verum illud deserit. Christum honoratum die Palmarum Discipuli comitati sunt; illudum deseruerunt. Tanta est cupiditas; ut jam filius non amet patrem; nisi ob suum commodum. Stella de cont. Mund. p. 1. c. 15.

Amicosne illos putatis, qui suà in commoda obsequiosi, blandi alloquiò, vultu demisso, latera veltra stipant, & limina quotidie terunt? O vos simplices! amici vestri sunt, ut apiculæ florum; à quibus mel cogunt; sicut vites ulmorum, quibus inflexæ arrepunt altius. Paulus Segneri ierm. 2. die Jovis post Cineres.

Multi habent se cum amicis, sicut malis cum aureis; quæ saccum habentia, quò illi volunt uti, in catino reponunt: quæ, postquam expresserunt, humi abiciunt, & à quovis sinunt calcari. Amicus infidelis est similis denti corrupto, qui mutatione aure dolet. Diez. in Comm. Apostolor. Conc. 2.

Exempla, & textus.

Cum adorassent eum fratres sui. Gen. 42. 6. 7. En, quem fratrem despexerant, Dominum adorant, quærentes alimenta. Cum se nullatenus egere fratre putabant, limis aspicebant: alit modò, cum ab ejus arbitrio pendent, venerandi suspiciunt; non tam animus adoravit, quam indigentia. Rupertus l. 9. in Gen. quam ob causam adoraverunt? videlicet, ut emendi, quæ velent, haberent licentiam. Ecce enim revera quomodo *manipuli* eorum manipulum ejus adorant; dum non ob aliud ignotum sibi principem Egypti adorant, nisi, quia defuerant manipuli eorum: ille autem de manipulis plenum habebat horreum. Naxera in Jos. 9. §. 7.

Fratres mei præterierunt me. Job. 6. 15. *Sicut torrens, qui rapim transit in convallibus.* Sed nunquid tres fideles expertus, qui in ejus solatium occurrerunt? Compassi quidem sunt; sed Jobum in ea, quâ invenerunt, nuditate, & ærumnâ, reliquerunt; nec teruntium in opem, aut centonem, præbentes. Segneri citatus.

R. P. Spanner Poly. Tom. I.

Nunc venistis, & modò videntes plagam meam timetis; ait Job amicis, c. 6. 21. Quid timeant? an simili ærumnâ afficiantur? Timebant, ait Lyranus hic, nè aliquid pro sublevatione peteret ab eis. Id Job ipse confirmat: *nunquid dixi, afferre mihi, & de substantia vestra donate mihi?* v. 22. Sic facient vobis amici vestri, quod arbori: sub aqua æstare tripudiant, choreis, usibus, læti indulgent. Cum verò hyemis rigore exaruit arbor; securim levant, serioque ictu caput, & collum, truncum, & ramos, succidunt. Segneri antè citatus.

Est autem amicus socius mensa. Eccl. 6. 10. Proverbium Hebræum est: in domo sua hospes, in aliena paterfamilias. Est enim genus hominum; qui domi parsimoniam colunt, foris luxu diffuunt: qui aliena vorant, ut sua; & suis parcunt ut alienis: in propria mensa formicæ, in aliena vultures. Cornelius hic.

Si largitur fueris, offendet te; & si non habueris, derelinquet. Eccl. 13. 5. Itinerantes, per desertum euntes, spineta prætergrediuntur: sed, si quam frugiferam arborem nanciscantur, accurrunt mox; decusque fructu eam derelinquunt. Sic divites, si quem reperiunt dona ferentem, amplexantur, & tuerentur eum: at, si spinola sis arbor, relinqueris. Octavianus hic.

Qui amicum propter commodum quodlibet amat; non amicum convincitur amare, sed commodum. S. Prosper Aquitan. de vita contemplativa l. 3. c. 25.

§. VIII.

Amici divitum multi.

Offerebant ei paralyticum. Matth. 9. 2. Verosimile est, paralyticum hunc fuisse divitem: quia multi ipsius obsequio deputati, tum in deferendo, tum in aliena domo disrupto tectò devastandâ in quo non modicum inquilino damnum inferebant. Sed noverant, damnum à paralytico resarciri posse. Alius paralyticus Joan. 5. 7. triginta octo annis ab omnibus derelictus, hominem non habebat, qui illum in piscinam mitteret. Petrus Bessius Dom. 18. post Pent.

Turba civitatis multa cum illa. Luc. 7. 12. Erat enim matrona nobilis, & dives, ut ait Haymo. Sylveira hic.

Infamis quæstus est, proximum colere, dum malè est, ignorare. Hildebertus ep. 2.

Quidam pauper factus Episcopus, multis ad se venientibus, ac dicentibus, se esse ejus amicos; quæsit, cujus ætatis essent? ipsi respondentibus ait: non potest esse, ut sitis amici mei, cum hac ætate: quia heri nullum amicum habui. Ergo meus amicus non potest esse, nisi homo unius diei. *Divitia addivit amicos plurimos.* Prover. 19. 4.

Brogmard. amicus falsus.

§. IX.

Amicus fidelis permanet in adversis, & est constans.

Figure, Symbola.

Quidquid obtuleris sacrificii, sale condies. Levit. 2. 13. Sale significatur æterna durabilitas. Eâ de causa olim hospitibus ante alios cibos apponebatur sal: ut scilicet significaretur, amicitia firmitas, ac perseverantia. Quare multi gentiles, teste Pierio in hierogl. falsis, ominosum habebant, si sal in mensam profundi contigisset: quasi per hoc amicitia everso portenderetur. Itâ Pierius. apud Cornelium hic. Sal oim in fœderibus adhibitus. Numer. 18. 19. 2. Paral. 13. 5. Levit. 2. 43. Nam sal cum præster incorruptibilitatem, signum est incorruptæ amicitia, ut docent Lyranus, Abulensis, Oleaster. Deus reconcilians sibi genus humanum, mist in Mundum Apostolos tanquam sal, in Symbolum pacis, & fœderis incorrupti. Sylveira in Matth. 5.

Luna perficitur in æternum, testis in cælo fidelis. Pl. 88. 38. Testis scilicet divinæ providentiæ & bonitatis. Cur hoc non potius præster sol? Luna nocte deserto, pavidò, adest. ideo testis divinæ providentiæ: quia magis desertis magis adest. Sylveira Addit, in Matth. 5. Luna nocte, quâ te cuncta deserunt, lucem exhibet. Idem in Apoc. 3. q. 3.

Resplenduit facies ejus sicut sol. Matth. 17. 2. Sol lætatur cum lætante; tristatur, & obscuratur, cum moriente JESU. Symbolum est veri amici, gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Sylveira hic q. 9.

Tenebræ factæ sunt. Matth. 27. 45. In transfiguratione resplenduit facies ejus sicut sol; nunc verò in Passione obscuratus est sol. Sol consortem se Passionis in Calvaria præbuit, quia in Thaboris gloria Dominus illum socium admisit. Vera hæc amicitia; gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Idem hic

Hesperus. Lem.: *Vespere, & manè.* Omni tempore diligit, qui amicus est. Prov. 17. 17. *Vespere, & manè, & meridie, narrabo, & annuntiabo.* Plal. 54. 18. Picinelli.

Exempla.

Tu es Christus Filius DEI vivi. Matth. 16. 16. Publicâ voce proficitur Petrus, Christum esse Filium DEI: unde à Domino laudatur: *tu es Petrus, &c.* Matth. 16. 18. Nathanael etiam faterur Christum Filium DEI: *Rabbi, tu es Filius DEI.* Joan. 1. 49. & tamen à Domino non laudatur. Cur? S. Chrysost. hom. 55. in Matth. Nathanael id facit, quando odium Pharisæorum nondum erat exacuatum in Christum; at Petrus faterur Filium DEI, quando in Christum sæviebant. Sylveira hic.

Emerunt aromata. Marci 16. 1. Amici figura, Juvenis. Lemma: *Hyems, & æstas.* Tales amicæ hæc sanctæ mulieres: amaverunt Christum in prosperis, & adversis; in præsentia,

& absentia; in vita, morte, post mortem. In vita continuo secuta sunt affectu, & obsequio: secuta, dum exivit bajulans crucem: & dum ipse vestigia sua sanguine respergeret, illæ eadē respergebāt lacrymis: aditabant crucifixo confixæ ei corde. Fortiores fuerunt Apostolis, qui eū deseruerunt in angustiis: aditabant deposito de cruce, tradito sepultura. Noctes quoque sequentes egerunt vigiles, ob amorem, & dolorem. Venerunt ad monumentum; ut ei, quem viventem dilexerunt, etiam mortuo studio humanitatis obsequantur. S. Gregorius: ideo, cum transisset Sabbathum, nē quidem auroram expectant; sed noctem pro luce, desiderium pro duce, lunam pro sole, arripunt, & valde manē veniunt ad monumentum. Nec tenebræ, nec militum custodia, nec lapis advolutus, retardat à sancto opere. Et propter hunc ferventem, & constantem, amorem meretur primæ angelorum visionem, annuntiationem resurrectionis. Jacobus Marchantius Dom. Paschatis.

Ecce quomodo amabat eum. Joan. 11. 36. Quando Lazarus Christo magis fuit in amoribus, nisi dum honori esset ipsis fororibus. *Ecce quomodo &c.* exclamabant Hebræi. Sed iniqui judices, cur dictis, *amabat?* ait S. Thom. Aqu. opuic. de dilig. Deo dicere debuissetis, *amat.* Crevit miseria, non decrevit amicitia.

Aliâ longè viâ amici Mundi incedunt: vix è fortune gremio excussos vos aspiciunt; cum signa dant receptui, & retrocedunt. Segneri ferm. 2. die Jovis post Cineres.

In cordibus nostris estis, ad commorandum & convivendum. 2. Cor. 7. 3. q. d. ita vos amo; ut & pro vobis mori, & vivere, paratus sim. *Eamus & nos, ut moriamur cum eo.* Joan. 11. 16. Cornelius hic.

Charitas non potest comparari: dilectio pretium non habet. Amicitia, quæ desinere potest, vera nunquam fuit. S. Hier. ep. 41. ad Rufinum.

§. X.

Amicus infidelis, inconstans.

Figure, Symbola.

Est amicus socius mensæ &c. Eccli. 6. 10. Mercurius auri amicissimus, semper illi inhæret: cum tamen in fornacem immittitur, mox fugit, hoc est, non permanet in die tribulationis. Vere prope flumen libenter pueri, puellæque, deambulant; floribus enim abundant: at hyeme deseritur. Octavianus de Tuso hic.

Aqua Nemrim desertaerunt. Il. 15. 16. At cur? *quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interit.* Nemrim commutationem, seu amaritudinem, significat. Commutantur enim amici: & qui dulces erant secundâ fortunâ, ingruente tempestate in amaritudinem convertuntur. Octavianus de Tuso in Eccl. 6. 10.

Vidimus stellam ejus. Matth. 2. 2. Unde cognoscunt, esse stellam Dei? quia sole fulgente radiabat. Sed unde habuit tantam vim? Erat peculiaris Domini stella. Et licet aliæ stellæ diei luce obscurarentur, & non appareant; tamen hæc stella, cum sit Domini stellâ, & habeat

habeat illius favorem; tota nitet, & fulget. Sylveira hic.

Mali amici sunt velut torrentes; qui hybernò tempore, cum nulla necessitas aquarum urget, inundant; vernò autem tempore, quando aqua maximè necessaria est, nihil in eis, nili durissimos lapides, reperies. Postquam S. Tobias visum recepit, & pristinae sanitati restitutus est, ait sacer textus: *venerunt consobrini Tobiae congratulantes ei de omnibus bonis &c.* c. 11. 20. & *per septem dies epulantes omnes cum gaudio magno gavisi sunt.* Non venerunt ad eum in adversa, sed prospera, fortuna. Diez. Amicitia.

Sicut de die, quis quisque sit? cognoscitur, nocte verò minimè: ita etiam in prosperitatis die omnibus noti sumus, omnes nos aestimant, honorant: nocte autem adversitatis ut ignoti spernimur. Idem in festo SS. Philippi, & Jacobi.

Amicorum infidelium Exempla, & textus.

Ex Veteri.

Recordatus est inter epulas. Gen. 40. 20. Prolatà sententià contra principem pistorum, nullus aulicus, nullus amicus, apud regem interposuit. Ludovicus Alvarez illustr. 145.

Quo ascendente ierunt cum eo omnes senes &c. Gen. 50. 7. Non quia Jacobi filium, sed quia præcipuum Ministrum Pharaonis comitabantur. Cadaver Jacobi comitatur Magnates: & tamen cum postea efferrentur ossa Josephi, nullus Ægyptius comitatus: quia perit Spes lucris. Idem illustr. 350.

Omnis Israel, qui stabat per pyrum, fugit ad clamorem percutientium, dicens: ne forte & nos terra deglutiat. Numer. 16. 34. Cum sibi viderentur Core, Dathan, & Abiron, Moysem ducatum affectare, in defensionem, & immunitatem, populi conjurant. Ecce tibi supplicium adest terra dehiscens absorbet eos; quid tunc familiares? quid propinqui? an miseris auxiliari student? nec unus. *Omnis Israel &c.* Baeza t. 1. l. 5. c. 8. conc. 5.

Achisophel, quasi quis consuleret Deum. 2. Reg. 16. 23. erat in senatu Davidis. Sed, cum David ægrotaret, Absolone in patrem rebellis, solem orientem adorant officiosè; deinde suam præstat operam, ut regem premat. 2. Reg. 17. 1. *persequar David hac nocte.* Velloso in Judith. Parænet.

Miseremini mei saltem vos amici mei. Job. 19. 21. Non quasi abjecta ista vox, sed quasi censoria: nam cum injustè argueretur ab amicis, respondit, *miseremini, &c.* hoc est, misericordiam debetis facere: opprimitis autem vos, & impugnat hominem; cujus ærumnis compati pro amicitia vos oportebat. S. Ambros. offic. 3. c. 16.

Convocavit ad se amicos. Esth. 5. 10. Aman, cum esset intimus regis, multos habebat amicos. Sed, cum rex in eum irascitur, nullus est, qui pro eo verbum loquatur. Sed Eu-

nuchus ostendit lignum, in quo suspendatur. c. 7. 9. Sylveira in Luc. 16. q. 8.

Occasionem quærit, qui vult recedere a amico. Prov. 18. 1. Quod malus homo solus amicitiam, non est ratio; pro ratione voluntas & voluptas, est. Causatur injuriam, nè videatur temerè amicitiam renuntiare. Velloso in Judith Disq. 6. Parænet. 2.

Aperi mihi soror mea quia caput meum plenum est rore. Cant. 5. 2. At illa excusat se: *expoliavi me tunicà meà.* v. 3. Per noctem S. Paulinus ep. 5. ad Sever. intelligit noctem Passionis Domini. Et Rupertus per guttas noctium, blasphemias, & contumelias, Judæorum. Quas cum anima audit, statim se claudit, ut eas declinet, & evadat. At cum de dilecto audiuntur: *caput ejus aurum optimum.* v. 11. statim quærunt: *quò abiit Dilectus tuus? & quæremus eum.* v. 17. Sylveira in Matth. 13. q. 2.

Una hora tecum permanebit. Eccl. 14. 14. *Amicus fidelis medicamentum vitæ.* Eccl. 6. 16. Eò egemus ægri, non sani. Qui ergo ægrum amicum deserit; jam se pharmacum esse negat. Octavianus hic.

Vidimus eum; & non erat aspectus. Unusquisque in viam suam declinavit. 1. Th. 5. 2. 6. In gloria habet socios; in Passione eum omnes declinant. Sylveira cap. 10. in Matth. 18.

Non est, qui consoletur eam ex omnibus charis ejus; omnes amici ejus spreverunt eam, & facti sunt ei inimici. Thren. 1. 2.

Et nemo auxiliabitur ei. Dan. 11. 45. Iustum sanè supplicium infensati hominis, qui spem suam in vanissimis creaturis ponebat. Erit, erit, illud tempus, quando homo, quem adorat Mundus, in cuius obsequium omnes creaturæ voluntariè æmulatione conspirant; mox ubi vel maximè egens auxilio, ab omnibus deseratur. Excluse Virgines fatuæ pulsabant ad ostium prudentium, & frustra clamabant, nihil, quæ intraverant, respondentibus, nedum de infelicitate earum condolentibus. Cur ita? nonne illis notæ? nonne paulò antè familiariter convivebant? Ità est, ait S. Chrys. in Pf. 40. notæ erant virgines Virginibus; sed nihil eas juvit ea familiaritas. Vix aliud in vita humana communius; quam ab iis, cum affligimur, cum egemus; deserit: qui nostrà cum egebant ope, nos comitabantur. Hoc maximè timebat David: *ne quando rapiat ut leo animam meam; dum non est, qui redimat, neque qui salvum faciat.* Pf. 7. 3. Baeza t. 1. l. 5. c. 8. conc. 5.

Ex Novo, & aliis.

Quid faciam? Luc. 16. 3. Quare villicus in consilium non vocat amicos, sed tantum secum loquitur? Respondet S. Chrysol. serm. 125. quærit intrà se consilium, qui foris, unde sibi jam succurreret non habebat. Quia, licet antè multos habebat amicos; cum tamen Dominus ejus iratà facie in eum se exhibuisset; omnes sibi experiebatur adversarios ab omnibus desertus. Sylveira in Luc. 16.

Voluit deserere, voluit prodire, voluit ab Apostolo suo tradi: ut tu, si à socio desertus, si à socio

proditur fueris, moderatè feras; tuum errasse iudicium, perisse beneficium. S. Ambros. in Luc 6.

In pœnosa hebdomada vias sæpe iteravit Iesus à Bethania in Jerusalem; nec in tanta civitate ipsum de nocte aliquando legimus hospitatum: velut non habuisset amicum, quicum amoris gratia invitaret. Et non inquirens, nec requisitus est: pauper enim fuit à juventute. Ad altitudinem admirationis subvehit mentes; quod in civitate regia, Sacerdotali, neque etiam in Scribis, & Phariseis, in cultoribus templi, & Sacerdotibus, seu Pontificibus, habebat dignum in veritate amicum. Sim. Cass. l. 13. c. 1.

§. II.

Amici quomodo comparandi, & conservandi.

Demas me reliquit, diligens hoc seculum. 2. Tim. 4. 9. id est, malens otiosi, molliter quiescere, & delictari in Sæculo; quam cum Paulus periclitari pro Christo. S. Chrysost. necesse, inquit, erat, ut diligens Sæculi voluptates, dereliqueret eum, qui eas non amabat. Cornelius hic.

Si placent animæ, in Deo amentur: quia & ipsæ mutabiles sunt; & in illo fixæ stabiliuntur: alioquin irent, & perirent. In illo ergo amentur, & rape ad eum tecum, quas potes; & dic: hunc amemus: ipse fecit hæc, & non est longè &c. S. August. Confess. l. 4. c. 10.

S. Chrysostomus hom. 61. in Matth. 18. rationem reddens, cur aliquorum amicitia facile dissolvantur: si spiritualis, ait, esset radix, nulla res secularis eam evelleret. Ea certe charitas, quæ Christi causâ fundatur, firma, stabilis, atque invicta, est; nec ullâ re conquassatur: non obreclatione, non periculis, non morte, non aliâ re temporalis. Et infra: omnia, quæ sæculares amicitias tollunt, spiritalem confirmant amorem magis, atque stabiliunt.

Nihil sic facit amicum, ut lingua gratitudinis studioli, os bene loqui solens, anima sine fastio, contemptus variæ gloriæ, contemptus honoris. Idem hom. 40. in Acta Apost.

Acquire tibi dulcia labia, & habebis tibi omnes amicos. S. Isaac l. 1. de contemptu Mundi c. 13. Cum amicis omnia tractanda sunt; sed prius de ipsis. S. Gregor. Magn. l. 1. ep. 33.

§. XII.

*Amicitia cum quibus ineunda, quorum fugienda.**Ex Veteri, & Novo.*

Funiculus triplex. Eccle. 4. 12. significat perfectam amicitiam inter paucos; puta inter duos, vel tres, consistere. Hi enim imitantur Sanctissimam Trinitatem, in qua trium personarum summa est, & unio, & concordia; quæ inter plures, solet languescere, & evanescere. Ad hoc significandum à Poetis finguntur tres Gratia: quod tribus nexibus videatur coalescere, & conservari, amicitia. Cornelius hic.

Discede ab iniquo, & deficiant mala ab te. Eccle. 7. 2. Amicus est velut sanguis in corpore, qui vitam continuè comitatur. Is, si bonus est, vitam prorogat, & conservat, juxta illud Eccle. 6. 16. *amicus fidelis, medicamentum vite, & immortalitatis.* At si inficiatur, & malus sit; morbos affert; & animæ, peccata inducens, exitio est. Octavianus de Tuso hic.

Vinum novum amicus novus. Eccle. 9. 15. Sapiat enim in ore, bullit in ventre, fallit in capite, latet turbulentum in fæce. S. Cyrillus Apolog. l. 1. mor. c. 19.

Pondus super se tollet, qui honestiori se communicat. Eccle. 13. 2. Multi ambiunt aulæ magnatum, ut eorum familiaritate honorati sint, & dignitates, ac lucra, capiant. Verum, Siracides hic sapienter id ipsum dissuadet. Ubi enim sunt impares, superior vult dominari inferiori; illique multa imperat, quæ inferior præ metu, & pudore, recusare non audeat: quare potius servus est, quam amicus. Cornelius hic.

Si oculus tuus scandalizet te &c. Matth. 5. 29. Etsi aliquem tantum diligas, ut eò oculi utaris vice: aut ita tibi aliquem utilem esse putes; ut eum dexteræ manûs ducas locò; & hi tamen animæ tuæ fortassis incommodent: etiam istos à te abscinde. Et diligentius vim ipsam sermonis examina: non enim dixit, à talium societate discede; sed maximam separationem indicens, *erue*, inquit, & *proice.* S. Chrysost. hom. 17. hic. Non incongruè dexter oculus potest accipi dilectus amicus, & minister in divinis operibus, & in rebus divinis consiliarius: cui non est parcendum, nè obijciatur; si nos vult scandalizare. V. Beda hic.

Ex Patribus, & aliis.

Esto amicus cunctis, intimus paucis, fidelissimus universis. S. Cyrillus Apolog. l. 1. mor. c. 19.

Vulpes senex, reatus conscia, cum poenitentia causâ peregrinari vellet; famâ id vulgante, varia animalia societatem offerebant: carnis; sed, quia latratu, & morfu, injuriam provocat, rejectus ursus propter furorem; leo propter audaciam, pavo ob superbiam; lupus ob furta; porcus ob sorditem; asinus, quod sine ratione clamet, & lapis fortè se proderet. His rejectis, assumpsit pantherem, cujus os redolet; agnû mitem, leporem pusillanimum, erinaceum cutis spinosæ, arminium fordes vitantem, formicamque prudentem. Corvus quarrens, quæ esset hæc caterva? cui illa: electus comitatus prudentis. Idem ibidem c. 24.

Nunquam volo alicui esse in amore conjunctus; qui à divina fuerit societate divisus. Petrus Dam. l. 4. ep. 4. ad Ep. Auximanum.

Impius est, qui animæ suæ pro suis parentibus est crudelis: majorémque temeritatem hac nemo habet; quam ut animam suam ponat ita periculo: se quis pro amicis suis. Petrus Bles. ep. 11. ad Clericum, ingressum religionis amore amicorum retardantem.

Non

Non potest convenire in lege amicitiae Christiana, qui solum congregare didicit, distribuere vero non novit. Hanc sanè novimus habere amicitiam gratiam; ut, non tribuere, credat esse iacturam. Sim. Cass. de Just. Chr. l. 15. cap. 17.

Si Deus est finis omnium, homo amicus iuste relinquitur propter Deum. Et omnis vera copulanda est amicitia propter ipsum; homo vero finis hominis esse non potest. Non perditur amicus: si placitus remaneat Deus. Et si ex hoc turbatus recedit, non fuit verus amicus: quia se Deo voluit praeferrere; cui debuit in omnibus subiacere. Sim. Cass. ibidem.

§. XIII.

Amicorum ferenda iactura, injuria. &c.

Cor meum consurbarum est amici mei, & proximi mei, adversum me appropinquaverunt. Pl. 37. 11, 12. Job in omnibus arumnis tacens, ad amicorum calumnias solvit silentium. c. 19. 2. *Usquequò affligis animam meam?* Sylveira in Joan. 13. q. 4.

Ave Rabbi: & oscularis est eum. Matth. 26. 49. Modò planè licet tibi, Christo, confidere in hominibus. Noli pavere: oscula habes, ubi vincula metuebas. Sed prohi miseria-rum cumulum! proditio latet in osculo: Christi predicator, persecutor est Christi: elongandus est amicus; quem proximum vides labiis verbi imminere. Oliva t. 2. Strom. §. Pater! in manus tuas.

§. XIV.

Amicitia cum Deo, & Christo.

Ex Veteri.

Sufficit mihi, si adhuc Joseph filius meus vivit. Gen. 45. 28. Jacob cum audisset, filium suum Joseph in Aegypto regnare, dixit: *Sufficit &c.* In hac ergo domo, ubi non terrena, sed vita JESU, qui in Joseph figurabatur, quaeritur; & ipsa sufficit nobis: licet amici omnes mortales sint; dum JESUS auxiliator noster sit; ibi regnare dicitur Christus. Guericus serm. 1. de resurr. o vocem fidelem, & plenè dignam amicis JESU! o castissimum affectum; qui sic loquitur: sufficit mihi, si JESUS vivit. Si vivit, vivo: cum de ipso pendat anima mea; imò ipse sit vita mea; ipse sufficientia mea. Sylveira in Luc. 1.

Elegit nobis hereditatem suam. Psal. 46. 5. Hereditatem suam vocat gentem: non quòd aliquando gentium nullam curam gesserit; sed vehementem in eos dilectionem, & cum eis conjunctionem, & providentiae accessi-onem, ostendens. S. Chrysost. hic.

Ecce tu pulchra es amica mea. Cant. 1. 14. Haec est Ecclesiae, atque animarum omnium, pulchritudo; ut amica sit Christi: ex illa enim amicitia perfecta pulchritudo progreditur. Proinde non est pulchra, nisi amica. Sim. Cass. l. 3. in Luc. 1.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Cant. 2. 16. q. d. Dilecti mei amicitiam constanter teneo; quia ejus constantem benevolentiam erga me sentio. S. Gregorius hic.

Quittinet Deum, aequè habebit amicitiam bonam: quoniam secundum illum erit amicus illius. Eccl. 6. 17. Sensus est: qui Deum pie colit, amicum fidelem, & bonum, habebit. Illud aequè significat: quantum fidelis erit Deo, tantum etiam permittet Deus, ut ei fidelis sit amicus. Seu qualis ipse est erga Deum, & proximum; talis erit & amicus ejus: hoc est, fidelis, & sincerus, erit illi; sicut fidelis, & sincerus est ipse cum Deo, & proximo. Octavianus hic.

Ex quibus Daniel unus erat. Dan. 6. 2. Regnante Nabuchodonosor Daniel splendet, & à maximè horribili, rege adoratus est. Balthasar item regnante floruit: nec minus illustis fuit Dario regna tenente: regumque successores nihil de ejus gloria immutarent; sed illi morte extincti sunt. At Daniel aequalem illis omnibus regnantibus splendorem obtinuit. Theodoretus hic. q. d. Quis crederet? amicum regis cum rege non perire? prodigiosum id videtur. Convenite huc, qui regum amicitias ambitis; qui stabilem statum in regis favoribus amatis. Unus est, qui volubilem fortunae rotam stare facit clavus; nimirum quò in illi Dei servitute profiteamini. Dum Deo, & virtuti, innitimur, regum successiones nihil de nostra gloria immutabunt; firmi stabimus mediis humanis viribus; mediò, rapidissimòquè gurgite, quò volvuntur omnia creata. Baeza t. 1. l. 1. cap. 9. §. 12.

Ex Novo.

Qua est mater mea, & qui sunt fratres mei? Matth. 12. 48. Una sola, & vera, & communis, nobilitas, atque necessitudo cum Christo est; ut voluntatem Dei facias. Multò propinquiores Deo sunt, qui voluntatem ejus faciunt; quam qui summam carnis necessitudine conjunguntur. S. Chrysost. hom. 45. in c. 12. Matth.

Fuit in diebus Herodis regis &c. Luc. 1. 5. Nullum verbum in Scriptura sine mysterio. Lucas ergo à verbo praeteriti temporis incipit *fuit*; Joannes vero incipit per verbum *erat* imperfecti temporis. Cum Joannes à divinis incipiat, utitur verbo *erat*, ad significandam divinarum Personarum aeternitatem: Lucas autem ab humanis ordiens, per verbum *fuit* incipit; propter earum transitionem, & mutabilitatem. *Ipsi peribunt; tu autem permanes.* Pl. 101. 27. Quò docemur, ut in amicitiam Dei nos conferamus, utpote quae firma, & stabilis, erit: non verò in homines, in Mundum, in creaturas; quae deficiunt. Nomen Deo peculiare est subsistentiae: *ego sum, qui sum.* Ex. 3. 14. Juxta Hebr. *ero, qui ero.* *Qui erit, misit me.* Ex. 3. De hominibus Abdias v. 16. *bibent omnes gentes, & absorbe-bunt; & erunt quasi non sint.* Stella in Luc. 1.

Quis vestrum habebit amicum? &c.

Luc. 11. 5. 7. Amicus, cujus ostium pulsatur, est Dominus, & Deus, & Servator noster Christus JESUS; qui omnes diligit; omniumque, etiam eorum, qui in ipsum necdum credunt, salutem fuit. S. Titus Bostrensis hic. Amicus hic est Deus; qui nos dilexit, & unigenitum suum pro nobis tradidit. Ab hoc mediâ nocte panem petimus, dum in tribulatione ejus auxilium quarimus. S. Honorius Augustodun. serm. in dieb. Rogat. O quam pulsanti iste gelavit occurrere; qui sic secreti sui cubile collocavit ad januam: qui, dormientibus servulis pulsantis necessitatem solus, & primus, audit. S. Chrysost. serm. 39. Nota: in eodem cubili cum domino servi dormiunt; quibus incumbebat attendere, quisnam pulsaret ad januam, ne domini quies inturbaretur. Et tamen servi dormiunt, solus dominus vigilat; cum homo petens panes pulsât. Pro certo habere: quod cum necessitate laboraveris, omnes in tui subsidium dormiunt: solus Dominus vigilat, ut opem ferat. Sylveira c. 20. in Luc. 11.

Lazarus amicus noster dormit. Joan. 11. 11. Gloriam hominis miror, cum audio illum amicum Dei vocari. Certè servi appellatio vulgaris cum sit, ceteris adeo, si DEI addatur particula; ut mirum in modum præstantissimos viros exornet: Dei est servus. O elogium ineffabile! quid si amicus Dei valeat appellari. Escobar t. 1. mir. Chr. l. 10. Sect. 1. obs. 2.

Ex Patribus, & aliis.

Qui fuerit Dei amicus, diaboli est inimicus. S. Fulgentius serm. de Job.

Nos pro nobis ipsis vix paucos contemnimus aureos; ipse autem pro nobis etiam Filium suum tradidit. Utamur igitur ad commodum nostrum charitate Dei, fruamur ejus amicitia. Vos enim, inquit, amici mei estis; si feceritis, quæ dico vobis. O inenarrabilis misericordia! inimicos, & infinito intervallò ab eo distantes, à quibus incomparabili eminentiâ ab omnibus differebat; hos amicos & facit, & vocat amicos. Quid igitur pati non debemus? quid non libenter tolerare pro hac amicitia? S. Chrysost. hom. 23. in ep. ad Hebr.

Renuntiat amicitia Christi, qui se amicitia conjunxerit diaboli. Idem serm. in illud: inimicitias ponam &c. Gen. 3.

Non tantum tempore pacis congaudeas Crucifixo; verum etiam tempore persecutionis eandem retine fidem. Nemo se fallat, nemo se decipiat: Dominus, & Diabolus, ab uno pariter amari non possunt: aut enim diabolus oditur, ut Dominus diligatur; aut, si diligitur diabolus, necesse est contemnatur Dominus. Non potestis duobus dominis servire. Luc. 16. S. Chrysost. serm. sup. illud: inimicitias ponam &c. Gen. 3.

Ne sis tantum pacis tempore JESU amicus, & tempore belli inimicus. S. Cyrillus Jerol. Catech. 13. Proh admirabilem hominum

fidelium gloriam! Deum Patrem habemus, matrem ipsam Dei genitricem, fratrem primogenitum Christum JESUM, DEUM, & hominem. O dulcem JESUM! nostri verum amicum; qui sua nobis fecit omnia communia; & Patrem scilicet, & Matrem; ut fratrem ipsum veneremur, & amemus. V. Beda hom. 1. in Luc.

Adverte, quis in amicum eligi dignior debeat; creatura, an creator? Dominus, an servus? princeps, an vasallus? omnipotens, an infirmus? immensus, an modicus? omniscius, an stolidus? dives, an egenus? & postremò, ut multa transeam, summè bonus, & beatus; an miser, & malus? S. Thom. Aqu. opusc. 16. c. 14. Solus Christus verus amicus est, qui omni tempore diligit. Hugo Card. in Prov. 19.

Non invenietis fideliores amicos, & potentiores in celo, & in terra; quam JESUM Regem angelorum; & Mariam Dominam nostram, Reginam angelorum. Thomas Kemp. p. 3. serm. ad Novitios serm. 2.

Vide, quomodo ab omnibus neglectus sum; quomodo ab omnibus expulsi: vide, quia nemo me in sua dilectione habere desiderat. Delectatio hominum est irrationabilis quasi animalium. Inquire diligenter; & invenies valde paucos amicos meos. In Revelationibus extravagantibus S. Brigittæ c. 51.

Amicorum hujus sæculi amor valde est imperfectus: serò amare incipiunt, citò desinunt, parum amant. At Christus Dominus, etiam ut homo, perfecte suos dilexit Discipulos, & Electos. Citò incepit; qui ab instanti Conceptionis suæ intensissimè suos dilexit, nunquam defuit, neque desinet: nam nec morte amor ille finem habuit. Toletus in illud Joan. 13. 1. in finem dilexit.

*Varia de amicis.**Vocavi amicos; & ipsi deceperunt me.*

Thren. 1. 19. Homo habet tres amicos: primus Caro; decipit, ducens ad suspendium sibi consentientes. Secundus Mundus; qui parat laqueum: qui volunt fratres fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli. 1. Timoth. 6. 9. Tertius diabolus; qui suspendit sibi consentientem. S. Bonaventura hic.

Quis vestrum habebit amicum? Luc.

11. 5. amicum venientem ad me non alium intelligo, quam me ipsum: nemo quippè charior mihi, nemo germanior, est. Ad me ergo venit de via amicus, cum transitoria deferens ad me redeo &c. S. Bernardus in Rogat. de panibus. Fortassis & nobis aliquando venit amicus de via, id est, de vita hujus sæculi. Nunquid deferendus est? nunquid de domo proficiendus est? Panem bene intelligimus in his tribus charitatem. S. August. serm. 29. de verb. Dom.

Si amas, scribe obsecranti; si irasceris, iratus licet scribe. Magnum & hoc desiderii solamen habeo; si amici literas vel indignantis accipiam. S. Hieron. ep. 42. ad Niceam.

TITULUS

TITULUS XI. AMOR.

§. I.

Transformat in amatum.

Num. I.

*De bono, & malo, in genere.**Figure, Symbola*

Sicut pulverem terræ. Gen. 13. 16. Isidorus Pelusiota l. 3. ep. 296. notat, posteros Abrahæ hic comparari terræ. Cap. 15. 5. verò stellis cæli: quia ex iis aliqui futuri erant sapientes, & sancti, cælestes, sublimes, & illustres, instar stellarum cæli: alii verò insipientes, pravi, terrestres. Cornelius hic.

Fœmina communiter mutat suam conditionem, & statum in mariti sui conditionem, & statum: & fit nobilis, si ille est: regina, si is est rex: ducissa, si dux. Voluntas eodem modo suam mutat qualitatem qualitate amoris: cui velut sponsa nubit: si hic carnalis; illa quoque carnalis efficitur: si spiritualis; hic similiter evadit in spiritualem. S. Franciscus Salesius tr. de div. am. l. 1. c. 4.

Anima nostra, ut ait S. Dionysius, assimilatur speculo: nam quoquo versus verteris illud, in illo resplendet. Si enim cælum versus speculi faciem posueris; cælum ipsum cæruleum, lucidissimæque lumina ejus, in ipso micabunt. Si verò contra terram versaris; jam lutosas paludes, sterquilinaque, & cæteræ spurciæ, quibus scætet, in eo cernentur reflexæ. Sic anima, si aciem mentis in superiora elevarit; id in ea resplendet: quod si ad terram respexerit; ejus immunditiâ commaculabitur. S. August. si terram diligis; terra es; si cælum diligis; cælum es. Si alicui puellæ, quæ summopere desiderat speciosa in oculis hominum apparere, diceretur: quod quoties vultus ad sidera erectos haberet; ejus facies solis, ac cæli; pulchritudinem acciperet, aureosque capillos, rubicundas genas, nimioque splendore fulgentem vultum mutaretur. Quod si ad terram oculos, faciemque depresserit, jam illa pulchritudine amissâ, pallida, lutulenta, ac deformis, cupit appareret; quantâ curâ cælum aspicere satageret; nec terram unquam dignaretur cernere; ut species, quam cupit, permaneret. Tibi, ô anima, hæc à Deo sententia intumatur: si ad sidera respicis; si Deum factorem tuum amaveris; pulchrior cunctis astris eris. Quod si in terram vultum depresseris, amoreque terrenò capiaris; deformior cunctis immunditijs apparebis. Respice ergo cælum &c. Diez. Amor hominis erga Deum.

Num. II.

Patrum sententiæ.

Terram diligis? terra eris. Deum diligis? quid dicam? Deus eris? non audeo dicere ex me: scripturas audiamus: *ego dixi, dñs estis, & filii Excelsi omnes.* Pl. 81. 6.

Amando Deum efficitur dñs: ergo amando Mundum dicimur Mundus. Idem serm. 85. de diversis. Talis quisque, nostrum est qualis est ejus dilectio. Terram diligis? terra eris. Deum diligis? Deus eris.

Vivo ego jam non ego; vivis verò in me Christus. Galat. 2. 20. Idem tr. 2. ep. 2. in ep. 1. Joan. Transimus cum amatis, aut sistimus; & cum eisdem vilescimus, aut chari sumus. S. Cyrillus in apolog. l. 1. c. 9.

Ubi est amor, ibi cor. Amor est vis unitiva: amor est vis transformativa. S. Bonavent. serm. 24. de S. Maria Magd.

Cor, amando vitia, & peccata, fit quasi terra. Amando temporalia, immoderate tamen contra Deum, fit aqua. Amando amicos carnales pure naturaliter fit aqua. Amando Deum fit ignis. S. Thom. Aqu. Ex cognitione boni, vel mali, per se homo non est bonus, vel malus; sed ex amore boni, vel mali, est homo bonus vel malus. S. Bernardinus t. 3. serm. de div. Dilect.

Non ex eo, quod agnoscit, sed ex eo, quod amat, divinus fit homo: sicut non qui videt bonum; sed qui vult, fit bonus: & materia, non quia lucem ab igne capiat, sed quia calorem, ignis evadit: Sic animus non ob lucem intelligentiæ, sed ob calorem amoris, divinus fit. Isidorus Clarius l. 1. Orat. 47.

Num. III.

Amor Dei.

Pone me ut signaculum super cor tuum.

Cant. 8. 6. Super cor, tanquam super ceram calidam, puram, & mollem, aptam suscipere impressam imaginem. Super cor calidum amore Dei, puram munditiâ sui, mollem pietate proximi. Corpus Christi ut sigillum ponitur: non ut ipsum, quod immutabile est, in nos mutetur; sed nos in imaginem Bonitatis ejus transmutetur. S. Albertus M. serm. 20. de manducat. Sacram. *Pone me &c.* statim infert: *fortis est, ut mors dilectio.* Imprime te mihi quasi signaculo per amorem fortiter in hærendo: ut à me quasi signaculo formam accipias; & meâ subtili expressione similitudinem trahes. Filibertus Abb. hic. Quanta fuerit impressio amoris, tanta erit & expressio similitudinis. Aloysius Novar. Electa Sacram. l. 3.

Anima nostra facta est per iniquitatem; amando Deum pulchra efficitur. Quomodo erimus pulchri? amando eum, qui semper est pulcher. S. August. tr. 9. in ep. S. Joan.

Num. IV.

Amor cælestium.

Constebuntur cæli. Pl. 88. 6. Cælestium amatores cælos vocat. Diez Dom. 6. post Epiph. conc. 1.

Bonum semen; hi sunt filii regni. Matth. 13. 38. Justi vocantur hic filii regni, scilicet cælestis.

coelestis. In phrasi Hebraica : sicut filius hominis significat hominis ministerio deditissimum ; ita filii regni sunt , qui coelestia diligunt , & ad ea consequenda mediis omnibus utuntur. Sicut vice versa filii Saeculi dicuntur , qui Mundo impensè serviunt , & quorum curæ omnes in terrenis sunt. Vide Gen. 4. de filiis Cain , & Enos , diversas eorum occupationes. Diez Dom. 5. Epiph. conc. 1.

Simile est regnum caelorum. Matth. 13. 31. Nota : Ecclesiam militantem à Domino regnum caelorum vocari. Solet enim Scriptura homines rerum , quas diligunt , nominibus appellari. Amatores terræ terram vocat Jerem. 22. 39. Amatores Mundi vocat Mundum : & *Mundus eum non cognovit.* Joan. 1. 10. Amatores carnis vocat carnem : *Non permanebit spiritus meus in homine , quia caro est.* Gen. 6. 3. Coelestium amatores coelos vocat : *Conspiciuntur caeli* , id est , *iusti mirabilia tua* &c. Pf. 88. 6. Diez Dom. 6. Epiph. conc. 1.

Num. V.

Amor Mundi , Carnis . &c.

Ex Veteri.

Quia caro est. Gen. 6. 3. Ego enim , dicere vult , substantiam ex carne , & animâ , illis dedi ; ipsi autem , quasi solâ carne circumdati , ita virtutes negligunt , & solam carnem sectantur. Et iterum : ubi processerimus , statim audietis , terram eos nominari à divina Scriptura ; eò quòd terrenis cogitationibus absumantur. Dicit enim : *corrupta erat terra coram Deo.* v. 11. S. Chrysost. hic. hom. 23.

Circuvivam terram. Job. 1. 7. Id est , terrenos , qui terrenas sapiunt , & terrena sola cogitant , & meditantur , diligunt , atque requirunt. Origines hic. Mali , in quantum carnem terrenam sequuntur , rectè terra dicuntur. Quòd per terram homines terreni designantur , satis aperte ostenditur per hoc , quòd Dominus Jobum , quàmvis in terra habitantem , à terra tamen segregare videtur. Nam cum Sathan dixisset , *circuvivam terram , & perambulavi eam* , subiungitur : *considerasti servum meum Job ; quòd non sit ei similis in terra ?* v. 8. Frustrâ enim quasitum videretur , an Job considerasset ? qui terram circuisse , & perambulasse se , assererat ; nisi servum suum Job præter terram intelligeret. S. Thom. Aqu. hic.

Similes illis fiant , qui faciunt ea. Pf. 113. 8. Amor , adhesioque animæ ad creaturas coæquat ipsam animam creaturæ : & quò major , & integrior est amor ; eò major æqualitas , ac similitudo , resultat. Amor siquidem similitudinem inter amantem , & amatum , parit. Et propterea dixit David , loquendo cum illis , qui corda sua idolorum amori immerferant : *similes illis fiant.* &c. F. Joannes à Cruce , Ascensus montis Carmeli c. 4.

Usquequòd parvuli diligitis infantiam ? Prov. 1. 22. Juxta Lyr. Hugonem Card. fortunæ bona vocat infantiam. *Sapientia foris pradicat in plateis.* &c. v. 20. In plateis

nimirum ad mercatores , & qui lucris student , hos vocat parvulos , & infantes : quasi minuti animi ; qui vilissimis , & minutissimis , rebus ad instar puerorum , contenti sunt. *Cum essem parvulus &c.* 1. Cor. 13. 11. Mare Mundum significat ; quòd tritum apud Patres. *Quis conclusit ostiis mare ? quasi pannis infantia.* Job. 38. 8. Mundus quantum quantum esse videtur , ab infanculo fasciis involutò non differt. Magna ista , quia parvi sumus , credimus : multis rebus non ex natura sua , sed ex humilitate nostra , magnitudo est. Seneca. l. 3. moral. quaest. *Moses grandis factus negavit se filium esse filiae Pharaonis ; magis eligens assere cum populo.* Hebr. 11. 24. 25. Pondera ly grandis : quasi exigui animi , puerilique levitatis , fuerit , Egyptia regna amasse. Factis dixit Moyses cum Apostolo : cum essem parvulus &c. *Juvenilia desideria fuge.* 2. Tim. 2. 22.

Fenum ut bos comedit. Dan. 4. 30. Terrena diligentes terreni efficiuntur. Nabuchodonosor ob amorem inordinatum instar bestiae fuit. Stella de amore Dei medit. 49.

Facti sunt abominabiles , si ut ea , quae dilexerunt. Osee 9. 10. Talis unusquisque est , quale illud est , quòd diligit , vel in quò confidit. Et hoc adeò verum est ; ut qui Deum diligunt , vel qui Deo confidunt , autoritate Sanctæ Scripturæ , dicantur etiam dii , vel filii Dei. S. Rupertus hic. lib. 4.

Ex Novo.

Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Matth. 3. 9. Non immeritò lapidum nomine gentiles significati sunt , qui lapides coluerunt. S. Gregor. hom. 20. in Ezech. q. d. potens est Deus , eos , qui cultum exhibendo lapidibus lapides facti sunt , iterum in naturam hominum , quam abjecerant , revocare. Pinna in Eccl. Etholog. 13. Non utique lapides irrationales , corporeosque , monstrabat Matthæus ; sed homines insensibiles , & duros : qui quia lapides , & ligna , adorabant , impletum est illud Psalms : *similes illis fiant* &c. Origenes hom. 22. in Levit. Verè , qui colunt idola , & confidunt in eis , similes sunt diis suis absque sensu , sine ullâ ratione ; in lapides : lignaque , conversi sunt. Intendebat Matthæus his verbis in eos , qui de gentibus aderant , & idololatricò cultu lapides adorabant : qui credentes in Christum facti sunt filii Abrahæ ; cùm fidem , quam Abraham tenuit , sunt professi. Sim. Cafi. l. 3. in Luc. 3.

Quem Mundus non potest accipere. Joan. 14. 17. Mundum hic vocat amatores Mundi. Quare autem Paracletum hunc spiritum veritatis non possunt accipere immundi amatores Mundi ? videlicet , quia consolationem suam habent , quia non lugent ; quia de peccatis suis , quorum hic Paracletus remissor est , non dolent. Rupertus l. 11. hic.

In quo erant omnia quadrupedia &c. Act. 10. 12. Cur gentiles indicantur per talia quadrupedia ? quia talia adorabant : idèò in eorum similitudinem convertebantur Sylv. hic q. 13. Quis.

Quisquis, quod seipsò est deterius, sequitur; fit & ipse deterior. S. August. de mor. Eccl. Cath. c. 3. Natura amoris est, quod amantem in amatum transformat: unde si vilia diligimus, & cadura; viles, & instabiles, efficitur. S. Thom. Aqu. opusc. 14. c. 2.

§. II.

Amor presentiam, & possessionem, capit amati; de absentia dolet.

Ex Veteri, & Novo.

Abque liberis me esse facietis. Gen. 42. 36. Dolentis vox ista est, inquit Abulenlis: quia dolentes pro re medica faciunt propositiones universales: ut, si pauca mala habeant, dicant, se omnia habere: & si pauca bona eis desint, dicant, sibi omnia deesse. Ita Jacob tres tantum filios abfore sentiens, ex vehementia doloris dicit, sibi omnes defuturos: cum tamen aliis novem ei adhuc superessent. Dolor hic oriebatur ex ingenti amore, quò super omnes dolebat Josephum perditum, & Benjamin adducendum. Corn. hic.

Surrexit David, & abiit: sed & Jonathan ingressus est civitatem. 1. Reg. 20. 43. Nota, sed & Jonathan. Quasi quid mirum, & incredibile, narretur: quòd scilicet Davidem Jonathan enixè dilexit; & tamen cum eo non ierit, sed in urbem solus iverit. q. d. Amabat Jonathan Davidem ut animam suam; & abesse ab illo potuit: hoc erat, corpus vivere sine animâ. Ludov. Alvarez in Josepho illustrato illustr. 208.

Psallam nomini tuo altissime. Ps. 9. S. Chrysost. legit, *canam*. Et addit: hoc solet maximè fieri ab amante: qui enim amat, canunt in amantes cantica; et illos non vident; & per canticum seipsos consolantur.

Non proponebam ante oculos meos rem inusitam. Ps. 100. 3. Ante oculos habemus, quæ diliguntur, & in quibus delectatur animus; in his moratur aspectus. A re ergo mala oculos avertere, est, quidquid Deo displicet, non amare. S. Prosper hic.

Delicia mea esse cum filiis hominum. Prov. 8. 31. Ubi amor, ibi oculus: nec tantum oculi, sed & aures, & lingua, & cor. Hugo Card. hic. Ubi amor, ibi oculus: libenter aspiciamus, quem multum amamus. Richardus à S. Vict. lib. de Benjam. c. 13. Si jure beatus creditur, qui ubique invenit, quod amat; justè vigor patientiæ Ater, hoc est, *beatus*, nominatur; cui undique obviat, quod desiderat. Id. ibidem c. 26.

Sub umbrâ illius &c. Cant. 2. 3. Theodoretus lib. Histor. Relig. c. 3. ait, per hæc verba animam eximium suum profiteri amorem; quippe quæ vel ejus umbram optaverit: quandoquidem amantibus nedum dilecti aspectus; sed & domus, & vestis, & calcei grati sunt; & quidquid vel minimam ejus umbram præferat.

Abstracti ab eis. Actor. 21. 1. S. Chrysost. & Arias, legant, avulsi. Significat, quod multà R. P. Spanner Poly. Tom. I.

vi, & violentiâ, separati, tanquam à filiis charissimis. Quàm difficulter amantes ab amantibus separantur. Sylveira hic.

Ex Patribus, & aliis.

Impatiens est amor, nec lacrymis modus fit; nisi amor detur, quod amatur. S. August. Soliloq. l. 2. c. 1.

Inclinat amor amantem. Idiota de am. div. c. 1.

Viget ipse amor, cum præsto est, quod amatur; & languet, cum abest. Id. ibid.

Amor vita est animæ. Quomodo animæ benè esse potest amore languente? semper enim anima languet, quamdiu dilectum præsentem non habet. S. Bonav. ferm. 1. de adv.

Subtractio rei, quam amas, augmentatio desiderii est: & quod ardentius desideras, cares ægrius. S. Bernard. ferm. 51. in Cant.

Amor, nisi ad desiderata pervaserit, necat amantem: & ideo vadit, quò dicitur, non quò, debeat. Et quid plura? amor, quod amat, non potest non videre. S. Chrylogus ferm. 147.

Amantibus quid unquam dulcius, quid jucundius, esse potest? quàm alterutrò foveri affectu, alterutrò delectari aspectu. Omnia videant; si invicem non videant; horrent omnia, sordent omnia: Richardus à S. Vict. in Ps. 118.

Heliotropium. Lem: *Quis nos separabit?* Rom. 8. 35.

§. III.

Amor est beneficus, liberalis.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Vestibus Esau valde bonis induit. Gen. 27. 15. Amoris primas mater Jacobo dederat. Alvarez in Gen. 37. Ex amore majoratum, cum benedictione paterna filio Jacobo procuravit mater Rebecca. Idem.

Diligebat eum - fecitque illi tunicam polymitam. Gen. 37. 3. Verus amor manibus probatur: qui verè diligit manus statim aperit. *Dilexit Jonathan Davidem.* 1. Reg. 18. 1. Dilectionem audis? manus attende: *nam expoliavit se.* v. 4. Plebejus amor est sine manibus: regius fert dona. Pastores Jesulo nihil leguntur obtulisse, sed magi. Matth. 2. 11. *Hic est Filius meus dilectus.* Matth. 3. 17. Estne hic amor sine donis? *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus.* Joan. 13. 3. Omnia dedit Filio, quem ipse omnia dilexit. Beniamino à Joseph præ cæteris dilecto major venit pars. Gen. 43. 34. Cum Spiritu Sancto, divino amore, venerunt dispartitæ linguæ. Amor dator munerum. Alvarez illustr. 30.

Imple saccos eorum frumento, quantum possunt capere. Gen. 44. 1. Hæc est mensura, quàm solet facere amor, Oleaster hic.

Expoliavit se Jonathan tunicâ suâ. 1. Reg. 18. 4. Viator calore astuans tunicam exuit. E Jona-

Jonathas amore flagrabat : *dilexit eum Jonathas quasi animam suam ; ideo expoliavit se.* v. 1. Quæres, cur Jonathas vestimenta potius dederit, quàm aliquid aliud? dare poterat in signum amoris pecuniam, &c. Respondet Tostatus, Abulensis : quia Jonathas tunc non dabat bonum aliquod, ut ditaret David; sed ut ei amorem suum ostenderet. Cum seipsum ei dare non posset, dedit omnia, illa, quæ ipsi erant immediata. Dare ergo omnes vestes, erat quasi seipsum dare totum : dedit quoque arma charissima. Henricus Jonghen nupt. agni p. 1. Exh. 9.

Adamavit eam rex & posuit diadema regni in capite ejus. Esth. 2. 17. Cum amavit plus, omnes, plusquàm quàm omnibus, dedit ei. Sylveira in Apoc. 2. 7. *vincenti dabo edere de ligno vite.* Sicut enim ad sapientiam, & iudicem, spectat arguere; ita proprium amoris est, dare. Idem

Diligite benefacite. Matth. 5. 44.

Diligit gentem nostram, & Synagogam pse edificavit nobis. Luc. 7. 5. Beneficium, amoris signum est. *Filioli, non diligamus verbò; sed opere, & veritate.* Sylveira in Matth. 8. q. 8.

Cirò proferte stolam primam. Luc. 15. 22. Ubi filii amore exarsit, de vestis pretio mox curat. Quasi erubescit, filium perdilectum vel momentò non videri eleganter vestitum. Primas habet in habitu, qui primas habet in amore. Alvarez Illustr. 30.

Nihil tam utile, quàm diligi : nihil tam inutile, quàm non amari. S. Ambrosius Offic. 1. 12. c. 7. *Qui aliquid amat ; ei vult prodesse.* Clemens Alexandrinus l. 1. pædag. c. 8.

§. IV.

Amor est operatorius, inquietus &c.

Meditabar in mandatis tuis, qua dilexi. Psal. 118. 47. Negligere nunquam potest homo, quæ diligit. Cassiodorus hic.

Levavi manus meas. Ibidem. Non enim in sermone est regnum Dei, sed in virtute : ob eam causam divinus Propheta meditationi actionem adjungit. S. Chrysost. hic.

Filioli mei ! non diligamus verbò, neque linguâ ; sed opere, & veritate. 1. Jo. 3. 18.

Probatio dilectionis exhibitio est operis. Nunquam est Dei amor otiosus, operatur enim magna, si est : si verò operari renuit, amor non est. S. Gregor. hom. 30. in Evang.

Signum amoris non est in affectione animi, sed in studio bonæ operationis. Idem in 1. Reg. 3.

Omnis amor aut ascendit, aut descendit : desiderio enim bonò levamur ad Deum, & desiderio malò ad ima præcipitatur. S. August. in Ps. 122.

Habet omnis amor vim suam : non potest vacare amor in anima amantis. S. August. in Ps. 121.

Vehemens potestati junctus res est amor. S. Gregor. Naz. Poëm. de vita sua.

Amor de quiete ipsa inquietior redditur. Qui-escit tentatio, quiescit afflictio ; sed quiescere nequit dilectio. Gilbertus in Cant. ferm. 2.

Amori nihil satis est : seipsò satiari non potest. Idem ibid. ferm. 19.

Amor suggerit, quod negat ingenium. Ennodius Dictione. 1.

§. V.

Amor est amati memor.

In me manet, & ego in illo. Joan. 6. 57. Si hæc latius intelligere vis ; considera, quomodo amans est in amato secundum amorem veræ amicitiae, simul & concupiscentiae ; cogitando de illo, desiderando illi bona, sperando ab illo, &c. & intelligens hæc. Cajetanus hic.

Hæc loquuntur quique, quod diligunt : & delectabiliter audiunt, quod assiduis cogitationibus volvunt. S. Prosper l. 3. c. 6.

Tunc signum est, quod homo verè diligit ; si semper amatum in memoria teneat. S. Bonav. ferm. 104. Dom. 12.

§. VI.

Amoris lingua, & loquela.

Osculetur me osculo oris sui. Cant. 1. 1.

Quis ? ille, quem amo ; & qui me amat. Nec est necesse nomen exprimere : quia inter amantes vicem nominis supplet ipsa vis amoris. *Vinum non habent.* Joan. 2. 3. *Ecce, quem amas.* Joan. 11. 3. Ludovicus de Pontæ hic.

Habet amor proprium idioma, quod solus novit amator. Nemo igitur hujus materiae idoneus auditor, nisi amator : nemo idoneus orator ; nisi qui præ cæteris amore pollet. Quò enim quique ferventior amator est ; eò facundior, vehementior, atque potentior, orator existet amoris. S. Thom. Villan. ferm. 1. Dom. 17.

Amor non solà loquitur linguâ, sed oculis, suspiriis, & externâ corporis constitutione. Imò ipsum silentium ei loco est verborum. *Tibi dixit cor meum.* Ps. 26. 8. *Defecerunt oculi mei dicentes :* Ps. 68. 4. Auribus percipe lacrymas meas, Ps. 38. 13. S. Franc. Salef. de am. div. l. 6. c. 1.

§. VII.

Amor delectat.

Delectare in Domino &c. Ps. 36. 4. Delectari oportet omnem hominem petentem aliquid in eo, à quo petit : aliàs is, à quo petitur, denegaret ; si aversum petentem ab amore suo conspiceret. Omnis namque delectatio in amore fundatur ; & ab ipso, velut à propriâ radice, procedit. Etenim absque amore delectatio nulla perficitur : prohibita, vel concessa, utilis, vel nociva ; humana, sive divina ; temporanea, vel æterna. Sim. Cass. l. 6. c. 1.

Solent amantes eorum, quos amant, vel nulla complecti nomina, & incallescere ad ipsas appellatio-

pellationes. S. Chrysost. tom. 6. in Encomio S. Meletii Archiep. Antioch.

Omnis delectatio animæ ex amore est. Amore nihil dulcius, nihil suavius, esse potest. S. Bonavent. serm 83. Dom. 2. Pent.

Quos amamus, in ipsis profecto requiescimus. A quibus autem amamus, ipsis nos in nobis requiem paramus. S. Bernardus ep. 90.

Unusquisque quod præ cæteris colit, quod supra omnia miratur, & diligit; hoc ei Deus est. Origenes in lib. Judic. hom. 2.

Delectabile, atque jucundum, facit amor amarum, quantumcumque amarum, atque molestum. Sic etiam, si infernus amaretur; & dulcis, & delectabilis, esset. Paupertas nobis divitiarum loco esset; infirmitas foret solatio; tormenta gaudiis. Guilielmus Paris. de morib. c. 4.

Ignis cibis dat saporem, ita amor omnes cibos sapidos reddit, & optimi gustus. Jacob Gen. 29. 20. si non dilexisset; septem anni ipsi visi fuissent septuaginta sæcula: sed quia amabat, septem anni visi sunt illi septem dies. Did. Stella de am. div. Medit. 48.

§. VIII.

Signa amoris varia.

Amor verus constantiâ probatur. S. Ambrosius ep. 40.

Hic est mos amantium, amorem non cessare, sed enuntiare vicinis; & dicere, se amare. Ardens enim res est natura dilectionis; nec potest anima sustinere, ut eam silentiis teneat. S. Chrysost. in Pl. 41.

Hic amantium mos est, ut amorem suum silentiis tegere nequeant: sed necessariis suis, & charis, afferunt, & produnt: & flammam suam intra pectus cohibere non possunt. S. Thom. in c. 8. ep. ad Rom. Lect. 7.

Nihil adeo affectum erga rem perditam prodit, atque ob ejusdem facturam dolor, atque nimia tristitia. S. Franc. Sales. parte 3. c. 14.

Tanto quisque magis amare ostenditur, quanto plura, & graviora, pro amico pati non refugit. S. Thom. opusc. 9. c. 43.

Nihil est amore patientius, nihil clementius: qui diligit, non offendit; aut, si offenditur, celerissime placatur, propter amorem. S. Thom. Vill. Conc. de S. Jo. Evang.

§. IX.

Amoris vis, efficacia, victoria.

Videbantur ei pauci dies &c. Gen. 29. 20.

Laborem leviabat amor. Videtur male dixisse; cum potius dicere debuisset: videbantur ei dies multi: quoniam animo desideranti ipsa velocitas tarda est. Solutio: sic intelligendum est: videbantur illi pauci dies, id est, labor dierum parvus comparatione mercedis. Hugo Card. hic.

Magnam Patriarchæ Jacob amor dedit audaciam. Egredius è domo Laban, Esau præstolatur occursum. Gen. 32. *timuit Jacob*

valde, & perterritus &c. v. 7. Deum precatur: erue me de manu fratris mei Esau, quia valde eum timeo. v. 11. Postea capite sequenti charitas foras misit timorem. c. 33. 3. *Et ipse progrediens.* Sept. ipse autem præcessit ante eos. S. Chrysost. hom. 33. 1. Cor. 13. Quod meticulosus fuerit, ex eo liquet: quod, dum Esau fratrem præstolaretur, timore poenæ est animabatur, sed vide, qui rursus timidus ille, charitate fuscitate, leone quovis animosior, evadat: velut propugnaculum enim quoddam seipsum ante cæteros omnes locans, paratus erat ferum illum excipere primus, & suo ipsius corpore parare uxoribus salutem: & quem domi timebat, quem horrebat, intueri primus in acie studet. Erat terrore major, scilicet ille in uxore amor. Luc. de Arcones in Jf. 2. Disc. 4.

Amor ignorat judicium, ratione caret, modum nescit. Amor non accipit, de impossibilitate solatium, non recipit de difficultate remedium. Amor, nisi ad desiderata pervaserit, necat amantem: & ideò vadit, quò ducitur, non quò debeat. Et quid plura? amor, quod amat, non potest non videre. S. Petr. Chrysost. 147. Nihil est tam durum, atque ferreum, quod non amoris igne vincatur. S. August. de morib. Eccl. c. 3.

Amor cæteros affectus in se ducit, & captivat. Idiota de am. div. c. 1.

Amor contracta solidat, depressa sublevat, nutantem animum constantem reddit. Id. ib.

Amor dominum nescit. S. Bern. in prologo de Consider. ad Eugenium.

Amor omnium motuum animo princeps est, & omnes illos in se commutat; & reddit nos tales, quales est id, quod amat. S. Franc. Sales. c. 14.

Amor est vexillum in exercitu virtutum; eò omnes se ad illud recipere debent: est enim solum, & unicum: sub quo Dominus noster, qui solus est dux generalis istius exercitus, facit eas pugnare. Id. l. 1. c. 14.

Cujuslibet affectionis amor est principium. S. Thom. in Job. Lect. 2. c. 1.

Varia de Amore in genere.

PER Adam Rationem, per Evam intellige affectionem, sive sensualitatem. Ad rationem cognitio, ad affectionem pertinet dilectio. Prius Adam formatus est, quam Eva: quia præcedit veri cognitio; sequitur iusti dilectio. S. Bonavent. in Pl. 121.

Amoris debita amore solvuntur: tanta ipsa est charitas, ut non nisi sola recompensetur charitate. S. Laur. Just. de triumphali agone Chr. c. 26.

Nihil apud mortales frequentius est negotiis amoris: in hoc non solum juvenes, sed & senes plerumque, versantur: & dum ignorant veram amandi rationem, veri amoris fructum amittunt, & falsi amoris damna ingentia referunt; neque id advertunt. Isidorus Clarius l. 1. Orat. 53.

In hac vita virtus non est, nisi diligere, quod diligendum est. Id eligere prudentiæ est; nullis inde averti molestiis, fortitudo est; nullis

illecebris, temperantia est; nullâ superbiâ iustitia est. S. Aug. ep. 52.

Non faciunt bonos, vel malos mores; nisi boni, vel mali amores. Id. ib.

TITULUS XII. AMOR DEI IN NOS.

§. I.

Figura, Symbola.

Spiritus Dei ferebatur super aquas. Gen. 1. 2. Quid putamus, esse hunc spiritum? nisi Bonitatem, amoremque Dei; quia videlicet magnò super creaturam suam creator affectu ducebatur; ut, quia non poterat esse, quod ipse creaverat; tales ex ea faceret formas, in quibus creatori conjungeretur, conviveretur; & conregnaret creatura. Rupertus Abb. Tuit. l. 1. c. 7. in Gen.

Same arma tua, pharetram, & arcum.

Gen. 27. 2. Pharetra Dei, quam sumpsit ad venandum homines, fuit ejus amor: arcus ejus largitas; qui arcus sumptus de pharetra amoris sagittis beneficiorum multos ad se traxit, & corda vulneravit. Hugo Card. in Pl. 33.

Media charitate constravit propter filias Jerusalem. Cant. 3. 10. Per charitatem planè & simpliciter, accipias imaginem, nomen, vel symbolum, aliquod charitatis: uti sunt carbunculi, turtures, columbæ, flammæ: ut significaretur; totum hunc tam splendidi, ferculi ornatum non aliò spectare, quam ad ostendendum amorem, quo sponsus prosequitur sponsam, & filias Jerusalem. Cornel. à Lap. hic.

Gaudebit sponsus super sponsam, & gaudebit super te Deus tuus. Is. 62. 5. hoc est, ut ex Sept. & Chaldaeo S. Hieronymus legit: sicut letatur sponsus super sponsam; sic gaudebit super te Deus tuus, & tibi maritatus, magnas, & clarissimas proles ex te procreabit; scilicet magnam copiam S. Martyrum; Confessorum, Virginum &c. Nota cum Forerio: Deus, qui felicissimus est, & immensa majestas suas voluptates, gaudia & delicias, in homine collocat; homines enim sibi desponsat, in iis sibi complacet, illis gaudet, & fruitur, uti sponsus sponsam. Corn. à Lap. hic.

Et thronus ejus flamme ignis, fluvius igneus, rapidusque egrediebatur à facie ejus. Dan. 7. 9. 10. Hic thronus ignis, est amor: quoniam in amore Deus suam sedem habet: fluvius igneus, est infinitus ejus amor, procedens ab ipsius voluntate; quò hominum corda inflamat. Philippus Diez tit. Eucharistia.

§. II.

Testimonia, & exempla.

Ex Veteri.

Tentavit Deus Abraham. Gen. 22. 1. Sancti sic exponunt: Abraham Deus Pater; Isaac

Filius. Quid est ergo, quòd tentavit Abraham, si Abraham Deus Pater est? sed nota: quòd 1. Joan. 4. 8. dicitur: *Deus charitas est*; & charitas ipsa Deum Patrem non solum tentavit, sed etiam compulsi, ut traderet Filium suum unigenitum propter nos. Rom. 8. 32 qui *proprio filio suo non pepercit.* Assum. ib. Ecce Deus Pater obedit statim imperio charitatis. Hugo Card. hic.

Dominus Zelotes nomen ejus. Ex. 34.

14. Orig. vide benignitatem Dei: quomodo, ut nos doceat, & perfectos faciat, ipse fragilitatem humanorum non recusat affectuum! Dominus zelans dicitur: quia animam sibi mancipatam, & charitate desponsatam, non patitur demonibus admisceri; sed flagellis retrahit, & castigat; quod ex immenso ejus in animas amore nascitur: Zelus numque amoris effectus est, ut docet. S. Thom. 1. 2. q. 28. a. 4. Ideo Zelus in Scriptura significat iram: non illam quidem, quæ est inter inimicos; sed eam, quæ ex ardentem amore oritur: ut cum parentes liberis succensent; non eis perperem volunt, sed quia diligunt. S. Dionys. l. de div. nom. c. 4. Deus Zelotes appellatur propter multum amorem, quem ad existentia habet. Unde, cum piensissimus Pater mundum illuvione propter peccata delere veller, *tractus dolore cordis intrinsecus* fuisse dicitur: dolor autem ex amore nascitur: non enim doleret, si non diligeret. Philipp. Diez. Summa Prædic. Amor Dei.

Novit justis jumentorum suorum animas. Prov. 12. 10. Novit non speculative duntaxat, sed & practice. Novit, id est, attendit, & curam habet suorum jumentorum. Sic dicitur 2. Tim. 2. 19. *Cognovit Dominus, qui sunt ejus.* Id est, amat, curat; protegit, promoveat Deus suos Electos. Pl. 1. 6. *Novit Dominus viam justorum*; id est, diligit, dirigit, secundat. Corn. à Lap. hic.

Agnovit eum (Jacobum) in benedictionibus suis. Eccl. 44. 26. agnoscere Dei, non est nudum, & otiosum, sed efficax, & affectuosum: quia conjunctum cum favore, amore, benevolentia, & beneficentia; juxta illud 2. Tim. 2. 19. *cognovit Dominus, qui sunt ejus.* Idem hic.

Ex Patribus, & aliis.

Deus omnia facit diligens quemadmodum beneficiò afficiens poluit in Paradiso; & beneficiò afficiens eiecit e paradiso. Beneficiò quoque afficiens gehennam minatus est. Et

Et quemadmodum patres non solum indulgentes filiis, sed etiam verberantes, patres sunt; nec minus verberantes, quam indulgentes: ita etiam Deus &c. S. Chrysost. in Pl. 110.

Multum velle ab aliquo amari, ingentis amoris indicium est: hanc ob causam Deus amari tam vehementer à nobis postulat. *Dilige, Domine Deum tuum ex toto corde tuo &c.* Matt. 22. 37. Quod nihil est aliud, quam velle; ut, quidquid sumus, quidquid sapimus, quidquid intelligimus, quidquid vivimus; eò amandò occupetur. Isid. Clarius. l. 2. or. 19.

Excitatus est tanquam potens crapulatus à vino. Pl. 77. 65. O vinum dilectionis fortissimum! O triumphum potentissimum charitatis! Ecce Deus captivus tuus factus est. Si contra Deum potuisti, quanto magis contra hominem praevaleris. S. Thom. Vill. tr. de Adv. Domini.

Amore nostri praeclitus noster Pater, non cessat adhortari, admonere, docere, diligere: neque enim cessat dare salutem; consulit autem ea, quae sunt optima. Clem. Alex. orat. adhort. ad gentes.

Jure homo est Deo charus, quia ejus figmentum homo est. Id. l. 1. pæd. c. 3.

Comprehendi non potest, quantà charitate, quam paternis visceribus, ubique nostram salutem ipse desideret, ac procuret. Nulla unquam mater tam tenere dilexit filium uteri sui, quam tenere ille nos diligit. Fasciculus strapparum in ingentem ignem missus non ita repente incenditur, quam repente Deus peccatis nostris, propter ineffabilem pietatem, & misericordiam suam, ignoscit; dum verè nos poenitet vitæ male actæ. Ita tibi intendit Deus, ita tui curam jugiter habet, quasi tu solus in toto terrarum orbe viveres. Ludov. Blof. parad. anim. c. 2.

Tam ardens, & incontinens, est Dei amor erga nos: ut, si mors, & Passio Christi, ad salvandum hominem non sufficerent; etiam Pater coelestis, & Spiritus Sanctus quoque humanam potius assumpsissent naturam, ac pro homine mortem subissent; quam eum perire viderent. Id. in Appendice

Hic hominis amor violentus coelum invasit, paradisi atrium potenter irruit, omnipotentem Dominum carneis vinculis alligavit, universa ejus abstulit arma, & spolia ejus distribuit; divitias ejus immensas hominibus dedit, & ipsum Majestatis Dominum triginta tribus annis ligatum hominis obsequio mancipavit. S. Thom. Vill. conc. 3. de adventu Domini vide tom. 1. S. Bernard. l. 64. in Cant. triumphat de DEO amor &c.

Tu, Domine, plus in immensum amas, quam amaris: & etiam amas, licet non amaris. Idiota. c. 19.

Non est aliquis omnino, non est, non paternalis, non mater, non amicus, non alius quisquam; qui ita nos aliquando dilexerit, quemadmodum ipse, qui fecit nos, DEUS. St. Chrysost. in Marth. 6. hom.

20

Quidquid cæli micat, & splendor, ornatus: quidquid terra fragrat in floribus, sapit in fluctibus, in animantibus gaudet; nostrò amore factum, nostræ addictum est servituti. S. Petr. Chrysol. l. 69.

Itane summus omnium unus factus est omnium! quis hoc facit? amor dignitatis nescius dignatione dives, affectu potens, suavis efficax. Quid violentius? triumphat de DEO amor. S. Bernard. l. 64. in Cant.

O violentia divini amoris, quæ summus, omnium infimus factus est. Idiota de div. am. c. 5.

O fortissime amor! quam gloriosa spolia reportas! omnipotentem viciisti, & de eo triumphasti. Mirabilis lucta Jacob cum DEO; sed mirabilior & excellentior hæc est. O mirabilis, & potens amor! si contra DEUM fortis fuisti, quanto magis contra homines desides, gelidos, fragiles, praevaleris! Philipp. Diez. Crux.

Ex. 34. 28. vocat Spiritus Sanctus divinam Legem, verba amicitiae, & amoris. *Scriptis, inquit, in tabulis verba fœderis decem*, id est, decem præcepta. Et merito vocat ea verba amicitiae, seu fœderis. Quantus enim hic amor est, quod præcipiat DEUS universo Mundo, ut nemo, sub poena iræ suæ, audeat tibi nocere, bona tua diripere? accedere ad uxorem tuam &c. Hanc legem DEUS omnibus in favorem tuum imposuit; estque tibi in modum epistolæ protectionis. Ob hujus beneficii considerationem dicebat David Psalm. 118. 164.

Septies in die laudem dixi tibi super judicia justitiæ tuæ. Id. ser. 4. D. 3. in Quadrag. DEUS honoravit Patrem in filiis. Ephes. 6. 3. cum scilicet filiis præcepit, ut parentes honorarent. Sic nos DEUS vel hinc etiam amat, quia præcepit aliis nos amare. Jo. de Pinna in Eccl. Ethol. 35.

DEUS cum habitum, aut actum nullum; qualitatem, aut accidens nullum, in se habeat, nihilque in eo compositum sit, tam in essendo, quam in operando, sed simplicissima, semperque eadem sit natura; amor Ejus substantia Ejus est, Ejus natura est, ipse DEUS est. Igitur infinitus omni modò, sine gradu, aut limitatione, intensus est omnis amor, ut est sine terminò temporis extensus. Cum hominem amat, infinite semper intensò, nec unquam tantillò remissò amore, amat: & secundum totam extensionis Ejus latitudinem, & secundum omnem potentiam suam conatum intrinsecum, amat, se totò amat. Eodem igitur amore, tamque intensò hominulum amat, atomum, nihilum; scilicet peccatorem, & reprobum amat, quò seipsam amat, quò

E 3

Pater,

Pater, & Filius, se amando, Spiritum Sanctum producant. Petrus Doultreman de amore l. 5. c. 1. Sect. 1.

§. III.

Amor DEI mavult amari. quàm timeri.

Quotquot autem receperunt eum &c. Joan. 1. 12. Quare hic non ponitur supplicium non -- recipientium? Potius totus Mundus trahendus erat ad Dominum proposita misericordia, & benignitate, quàm poenâ. Hinc explicat Joannes mercedem eorum, qui Christum, ut verum DEUM, agnoverunt. *Quotquot autem receperunt eum* - non tamen poenas illorum, qui in eum non crediderunt. Sylv. hic Q. 43. Ubi Deus Dominum mutavit in Patrem, voluit charitate magis, quàm potestate regnare; & amari maluit, quàm timeri. St. Chrysol. li. 7.

Obsecro vos - per misericordiam DEI. Rom. 12. 1. Rogat Paulus, imò per Paulum rogat DEUS: quia plus amari vult, quàm timeri. Rogat DEUS; quia non tam Dominus esse vult, quàm Pater. Rogat DEUS per misericordiam, nè vindicet per rigorem. Audi rogantem Dominum: *expandi manus meas totâ die.* Il. 65. 2. Nōne qui expandit manus, ipsō habitu rogat? *Expandi manus meas.* ad quem? ad populum. Et ad quem populum? non tantum non credentem, sed contradicentem. Id. l. 108.

Inchoavit JESUS tanquam bonus Magister orationem suam à nomine Patris, non à nomine Domini: quia magis amari appetit, quàm timeri; & Pater nomen est amoris. Hugo Card. in Luc. c. 11.

Semper omnipotenti DEO magis complacuit amari, quàm timeri. S. Laur. Justin. de discipl. monast. c. 16.

Misus est Spiritus Sanctus, ut amorem faceret, & solveret à timore. Timor legem non implebat, amor implevit. Timuerunt homines, & non impleverunt: amaverunt, & impleverunt. Quomodo timuerunt, & non impleverunt, amaverunt,

& impleverunt? Timebant homines, & rapiebant res alienas: amaverunt, & donaverunt suas. S. August. in Psal. 90. post medium.

Non vult DEUS, ut timeatur ab hominibus quasi Dominus, sed ut diligatur quasi Pater: timere enim fervorem est, amare filiorum. S. Chrysostom. hom. 26. in Matth. 22.

§. IV.

A DEO amari, honor est, & beatitudo.

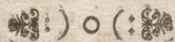
Diligebat autem JESUS Martham.

Joan. 11. 5. Quid gratius inveniri possit, ignoro, quàm à Domino esse dilectum. Et beatitudinem quandam insinuat, quod à creatore creatura, homo à Deo, miser à beato, mortalis à vita, diligatur. Et si omnia, quæ sunt, in optionem venirent, diligere DEUM, & ab eo diligi; esset hoc pro cæteris eligendum. Amor ad DEUM est meriti, amor à DEO est præmii. Sim. de Cassia l. 5. c. 15.

Quæ major est, aut esse potest dignitas creaturæ, quàm ut factori suo placeat, & diligatur ab eo, qui fecit eam? aut quid illi amplius favoris, & honoris, Conditor conferre potest, quàm ut placeat illi, & in oculis ejus grata, & accepta sit? S. Thom. Vill. Conc. de S. Joan. Evang.

Si quis existimet, se aliquid esse, cùm nihil sit &c. Gal. 6. 3. Quomodo penitus nihil est, quem magnificat DEUS? quomodo nihil, erga quem appositum est cor Divinum? Respiremus fratres, & si nihil fumus in cordibus nostris; fortè in corde DEI potest aliquid latere de nobis. O Pater misericordiarum? O Pater miserrorum! quid apponis erga eos cor tuum? Scio! scio; ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Quomodo ergo nihil fumus, si thesaurus tuus fumus? *Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram te, & quasi nihilum &c.* Il. 40. 17. Sic quidem ante te. Sic in judicio veritatis tuæ, sed non sic in affectu pietatis tuæ. St. Bernard.

f. 5. Dedic. Eccl.

TITU.

TITULUS XIII.

AMOR CHRISTI IN NOS.

§. I.

Figura, & Symbola.

Immisit Dominus Deus soporem in Adam. Gen. 2. 21. Immisit & in seipsum, factus nimirum secundus Adam. Sanè soporem Christi solius charitatis fuisse nemo dubitat. S. Bern. l. 2. in Septuag.

Longitudo arcae, est longanimis patientia Christi, quæ mala nostra sustinuit, & nos adhuc ad poenitentiam expectat. *Lattitudo*, charitas Christi, quæ patienter pro nobis persecutiones malorum portavit, & bona sua nobis benigüe communicavit. *Altitudo arcae*, est Christi humilitas, quæ exaltari meruit. Hugo Cardin. in Gen. c. 6. Habet Dominus &c. Habet Dominus noster Christus animas sibi nimiam charitate conjunctas, quas in claro intelligentiæ, vel dilectionis suæ, meridiano lumine semper conservat. Apollonius l. 2. in Cant.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. Ex Hebr. *vexillavit*. Multiplices ique sapidi, possunt erui sensus. I. Vatablus vertit: cujus (sponsi) *vexillum erga me est dilectio*. Solent enim Duces vexillò post se trahere milites: ita sponsus sponfam amore, tanquam vexillò, ad se, suæque castra attrahit. Cornelius hic.

Sicut malus inter ligna sylvarum. Cant. 2. 3. Quæ laus, sponsum humili arbori comparare? cum de seipso, qui sapientia æterna est, dicat Ecclesiastici 24. 17. *quasi cedrus exaltat a summo*. &c. Cur non his arboribus, sed parvæ malo, sponsum assimilavit? Fateor, ait S. Bern. parva laus, quoniam parvi laus. Non enim hoc loco prædicatur magnus Dominus, & laudabilis nimis; sed parvus Dominus, & amabilis nimis. Ergo non majestas attollitur hic; sed commendatur humilitas. Adde, etiam commendatur & charitas: nam sic Deus dilexit nos, ut humilis, & parvulus fieret, propter nos. Lud. de Ponte hic.

Erat, teste Pierio, l. 54. malus hieroglyphicum Amoris: eo quod jucundus esset pomorum ejus gustatus, & aspectus. Amores natos esse dicebant sub malo, sub ea lustrare amantes malis se petere, & donare. Unde paulo post sponsa subjungit: *stipate me malis, quia amore langueo*. Cant. 2. 5. *Sub arbore malo suscitavi te*, id est, cepi te amare. Comparat ergo illum Malo, quia ex amore apparere voluit homo inter filios hominum; *sicut malus inter ligna sylvarum*. Quid aliud est Christus crucifixus, nisi viva malus, & vivum hieroglyphicum Divini erga nos amoris? totus enim ibi amorem spirat, suadetque, & spargit flammam amoris; ut ligna sylvarum arceant. Id. ib. Crucifixus inter latrones, malus inter ligna sylvarum, latrones in sylvis lateant. Id.

Egre dimini, & videte filia Sion. &c. Cant. 3. 11. Tropologicè S. Ambr. l. de Isaac & anima c. 15. per diadema accipit charitatem, quæ Christum coronavit, id est, undique cinxit, & replevit mater Christi, putà ipsa Charitas. Angeli, inquit, canunt epitalamium, perducta sponsa usque ad sponsi requiem nuptialem; & vocant cæteras cœlestes potestates, vel animas; ut videant charitatem, quam circa filias Jerusalem habet Christus. Unde & meruit coronari à Matre Filius Charitatis, juxta illud Apostoli: *Deus nos eripuit de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filii charitatis suæ*. Sic Theodoretus, & Nyssenus hom. 7. Hanc coronam dilectio contexuit. Corn. à Lap. hic.

Regnabit in domo Jacob. L. 1. 32. Cur non in domo Abraham, Isaac, David? Jacob pro dilecta Rachel formam servi accepit; die noctuque, gelu, aestu, frigore, & calore, per multos annos urebatur. Gen. 31. 40. Perfecta hæc Christi figura, qui pro Ecclesia, & amore animarum nostrarum, formam servi, labores, suscepit. Hugo Card. in cit. c. Gen. *Videbantur illi pauciores præ amoris magnitudine*. Gen. 29. 20. quia Christus brevia, & levia, reputavit, quæ pro electis sustinuit. *Cum dilexisset suos, in finem*. &c. Jo. 1. 1. Il. 40. 28. *qui creavit terminos terre, non deficit, neque laborabit*. Sylv. in Matth. 26. c. 5. q. 7. *Oculi ejus tanquam flamma ignis*. Apoc. 1. 14. Galfridus Abb. cont. 34. oculi ejus intentio ejus; quia autem charitas ignis, est nimietas charitatis; bonorum nostrorum non egens, subvenire nobis solò intuitu vehementissimæ charitatis intendit. Sylv. hic.

§. II.

Amoris Christi in nos intensio, & vehementia.

Ex Veteri, & Novo,

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. Ordinare, verbum militare est, propriè significat aciem instruere. Unde sic explicat Gaspar Sanch.: instruxit contra me charitatem, tanquam aciem, vel exercitum vexillarum: ut hanc reddat sponsa rationem, cur non potuerit non amorì succumbere: quod cœli sponsus amorem suum, sive amoris signa, tanquam exercitum, contra illam instruxerit. Seneca l. 4. de benef. dicebat: neque enim necessitatibus tantummodò nostris provisorium est: usque in delicias amamur. Dei videlicet Filius, non tantum in salutem, & utilitatem nostram, sed in delicias etiam exinanitus: ut, quidquid in se dulce, suave, & jucundum est, totum id humano gustui inserviret. Sap. 16. 21. *Substantia tua dulcedinem tuam, quam in filios habes, ostendebat*. Incert. Auth.

Media

Media charitate contraxit propter filias Jerusalem. Cant. 3. 10. Alii, cum Sept. vertunt: *medium ejus gemmis contraxit ad amorem à filiabus*, supple, sibi conciliandum. Aut sic: in medio ejus posuit amorem, hoc est, effigiem amoris. Ut significaret: totum hoc ferculum à Christo compositum esse ex amore, sive causâ amoris, ut charitatem suam omnibus manifestaret. Putant ergo nonnulli, in medio hujus ferculi positam fuisse statuem, vel imaginem Charitatis. Quò tropologicè significatur, ait Sanchez, Charitatem virtutum omnium reginam, tanquam cor in corpore, quò cetera membra vivunt, & vigent, in medio tanquam in suo regno confedisse: à qua virtutes omnes vitam habent, & pulchritudinem. Cprn. à Lap. hic.

Quid est, quod debui ultra facere, & non feci? Il. 5. 3. dicit ipse Christus. An non verba ista, ad distrumpenda in mille partes hominum corda, à Spiritu Sancto posita videri possunt? quis poterit dicere vicissim Christo: Domine, quod potui pro te facere, nunquid non ex toto affectu, & totis animæ meæ viribus, feci? Jo. Nierenberg. de arte vol. c. 68.

Opus factum est diebus vestris, quod nemo credet, cum narrabitur. Habac. 1. 5. Tanta est enim gratia DEI, & amor in nos: quòd plus ipse fecit nobis; quam possumus intelligere. S. Thom. opusc. 3. c. 6.

S. Isid. l. 2. different. lit. P. notat, quòd Christus *ixit consummatum* est, & non perfectum est; nã inter utrumque est differentia, ait S. Isidorus: perfectum est, cui jam addi nihil potest; consummatum verò est quodlibet opus in finem deductum. Inde Christus opus redemptionis nostræ dicit esse *consummatum*, & non perfectum; Nam adeò vehemens ejus est amor; quòd non videatur ei totum exhibitum, quod Ejus postulat, & exoptat amor. Coloss. 1. 24. *adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi in carne mea*; pro verbo *adimpleo* Syrus legit, *suppleo*. S. Chrysost. adeò nos diligit Christus, ut tanquam non sufficiant priores passionem, & afflictiones; post mortem etiã patiantur in meo corpore: non enim contentus est morte; sed adhuc innumerabilia facit. Sylv. in Matth. 27. Jo. 17. q. 6.

Natus est nobis hodie Salvator Mundi. Luc. 2. 11. Deus similis nobis in nostra apparuit Humanitate, ut à nobis diligeretur: & idcirco non est factus angelus; sed homo: quia plus dilexit humanam naturam, quàm angelicam. Excellentioris naturæ sunt angeli; magis tamen nos amavit. Nemo sibi pateretur manum abscindi pro aurea: nam licet hæc sit majoris valoris, tamen carnea est propria hominis substantia, à venis, nervis & sanguine, roborata. Ita nos fumus Christi membra, & manus ejus, carnea; Angeli verò sicut aurea manus. Did. Stell. in Luc. 2.

Dicebant excessum ejus. Luc. 9. 31. O verè excessum maximum! ô extasim potentissimam! excessisti metas omnis rationis, & intellectus, Domine, in Jerusalem! *Omnia in men-*

sura, & numero, & pondere, disposuisti. Sed sine numero, pondere, & mensurâ amasti. In omnibus alioquin moderatus, & mensuratus; in solo amore fuisti nimius. S. Thom. Vill. 1. in transf. Domini. Certè de excessu alio non loquebantur, quàm de excessu amoris. Per quem vita rapta fuit Christo dilecto, ut daret dilectæ sponsæ. Unde mihi imaginor, quòd in Cantico æterno singulis momentis læta hæc acclamatio repetatur: Vivat Mariæ Filius, quem vicit, ut vires suas probaret, & facies, amor. S. Franc. Sales. de div. am. c. 13.

Unum opus feci, & omnes miramini. Jo. 7. 21. Albertus Magnus de omnibus Christi operibus, & miraculis, explicat; ac si præ amore universa opera sua, *quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror Mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.* Jo. 21. 25. Unum tantum opus reputaret. Sylv. in Jo. 7.

Abraham Pater vester exultavit, ut videret diem meum. Jo. 8. 56. Maldonatus: ego certè non dubito, quin diem suum, adventum suum in carne; totumque tempus, quò in hoc Mundo versatus est, appellet. Quomodo Christus 33. annos vitæ suæ, diem appellat? tantus erat zelus animarum, & amor; ut tot annos diem reputet! Id. in Matth. 13. q. 13.

Quod ego facio, tu nescis modò. Jo. 13. 7. Cur Petto, altissima mysteria penetranti, dicitur hoc? penetravit generationem illam æternam verbi divini à Patre Matth. 16. 16: *tues Christus Filius Dei vivi.* Agnovit omnipotentiam Luc. 5. 5: *in verbo tuo laxabo rete.* Agnovit efficaciam divinæ gratiæ Jo. 6. 69. *verba vitæ æterna habes.* At secreta divini amoris, illiusque excessus, non assequitur: *quod ego facio, tu nescis.* Psal. 79. 2. *qui sedes super Cherubim, manifestare &c.* Hier. ostendere, Cassiodor. appare. Isaia verò 6. 2. *duabus velabant faciem ejus.* Inter Cherubim declaratur; inter Seraphim absconditur. Facilius est intelligere Ejus sapientiam, quàm amorem. Id. ib.

Non habebis partem mecum. Jo. 13. 8. Cur hic Christus in eum tam asper; postquam peccavit tam lenis? Luc. 22. 61. *Conversus Dominus respexit Petrum.* Cum cadit, leniter ad misericordiam reducitur; at cum amoris opera impedire vult, durè ei minatur. Id. ib. q. 30.

Deus in veteri testamento plus quàm ducenties appellatur *Dominus exercituum*; in novo tamen ferè nunquam; sed potius *Pater Magister, agnus, ovis, Pastor, & Salvator*: quia illud nomen erat, hoc autem pietatis. In Canticis, in quibus vagientis in stabulo charitatis celebratur, nomina dulcissima sponsi, fratris, dilecti. Franc. Mendoza in l. 1. Reg. 1. Quid magnum tanto rependatur amoris pulvis exiguus totum se ad redamandū collegerit: quem dum illa nimirum majestas in amore præveniens, tota in opus salutis ejus intenta conspiciat. S. Bernard. tr. de dil. DEO.

§. III.

Amor Christi in nos, super illud Joannis 13.

In finem dilexit.

Figura.

Ex Veteri, & Novo.

Deorsum ad pedes ejusdem tunicae per circuitum, quasi mala Punica facies mixtis in medio tintinnabulis. Ex. 28. 33. Ruperus l. 13. in Jo. qui sunt fines tunicae Sacerdotalis, nisi extrema vitae Domini nostri? quae sunt mala Punica valde rubentia? nisi ejus, quae majorem nemo habet, charitatis opera. Haec utique mala finibus suae tunicae appendit: quia cum dilexisset suos, qui erant in Mundo, in finem dilexit eos; scilicet suam pro amicis suis animam ponendo. Tintinnabula verò, clarissima sunt dilectionis ejus verba; quibus eos in praedicta coena instituit, & pro ipsis deinceps Patrem rogavit. Luc. de Arcon. in l. 3. Petrus Cell. Abb. lib. de pan. c. 1. videntur mihi tintinnabula pronuntiare ea, quae cum Apostolis habuit Iesus in ultimo sacrosanctae coenae. Mala Punica, seu granata, habent coronas: divinus enim amor in fine quasi coronatus apparuit. l. 6. 2. *Duabus velabam faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus.* Nota: obvelant caput, id est, divinitatem; sic quoque pedes Ejus extrema Christi opera. Sicut divina natura transcendit nostrum intellectum, sic & opera, ac amor, finis vitae. Sylv. in Jo. 13. q. 15.

In fimbriis aureis. Psal. 44. 14. Aurum Symbolum amoris. Paschasius in hunc psalmum: quia in fine vitae tota perfectio quaeritur. Aloyl. Novar. agn. Euchar.

Pedes ejus sicut in camino ardenti. Apoc. 1. 15. S. Greg. hom. 2. in Ezech. illud l. 31. 9. expendes: *Dixit Dominus, cujus ignis est in Sion, & caminus ejus in Jerusalem;* ait, plus est, caminum esse, quam ignem: quia esse ignis & parvus potest; in camino autem vastior flamma succenditur; non sine mysterio pedes Christi hic non tantum in igne, sed in camino apparent: nam licet Christus per omnem vitam primo instanti suae conceptionis fuerit in igne charitatis erga nos; sicut visus à Moyse in Rubo Ex. 3. 2. per quod Incarnationis mysterium denotatur, juxta S. Cyrill. Alex. tamen modò pedes ejus, id est, ultima vitae periodus, non dicuntur esse in igne, sed camino, seu fornace ardenti. *Cum dilexisset suos.* Sylv. hic.

Ex Patribus.

Alii ex Græco: *perfectissime* seu *vehementer* dilexit eos. Alii ex Hebr. *in victoriam*, seu *contentionem* dilexit eos. Sylv. in Jo. 13. c. 5. Tam alta mysteria hæc particula continet ut ad illius finem non sit pervenire. S. Aug. tr. 55. in Jo. quid est *in finem*? nisi in Christum. *finis enim legis Christus.*

R. P. Spanner Poly. Tom. I.

Rom. 10. 4. in seipsum dilexit, ut ad ipsum, tanquam finem, transiret ex hoc Mundo, & cum eo perpetuo uniantur. S. Cyrill. S. Thom. S. Bonav. in finem, id est, usque ad mortem. Sylv. in Jo. 13. q. 9.

Alii legunt, ut supra, *in contentione*. Exiit hodie Christus in contentionem cum Patre, cum Sapientia sua, cum Majestate, cum morte cum amore, cum odio hostium. Exiit quasi in contentione cum Patre, dum hominum causam agit, pro eis satisfaciens, & rogans. II. Cum sapientia l. 65. 2. *Expandi manus meas tota die ad populum incredulum,* sunt verba crucifixi ad Judæos, ait Theodoretus. Vocat incredulos, & obduratos; cum dicat Seneca ep. 92: non est ars, quæ ad effectum casu venit; Sapientia ars certum petat. Verum verum est, quod Sapientia certum petat; Christus tamen vocat, quos certe sciebat non venturos. Sic erat avidus divinus amor nostræ salutis; ut quasi præmineret Divina Sapientia. III. Cum majestate exiit in contentionem, pedes lavans. Exiit in contentionem cum hostibus; an illi magis odisse, aut ille valeat amare. Contendit morte; an illa fortior suo amore? Thr. 3. 3. *tantum in me vertit, & convertit, manum suam.* Si enim omnia mala, & dolores, conferantur cum Christi doloribus, quasi nullæ esse videntur. Id. q. 14.

In finem. Id est, dilectionem erga eos eo usque perfecit, ultra quod non posset augeri: videlicet, ut animam suam poneret pro illis. S. Ruper. in Jo. lib. 11. hic.

In finem. Excellentiorum erga homines in fine vitae suae dilectionem exhibuit quam in primordio egerit; ut in eorum cordibus arctius infixæ remaneret. S. Laur. Justin. de triumph. Christi agone c. 14.

In finem. Quid est, in finem diligere? nisi eis finem dilectionis, id est, dulcedinem fruitionis optare? S. Bonav. in Pf. 118.

In finem. Ad felicitatem, ad beatitudinem, quæ est illorum finis, dilexit eos. Cajetan. in Joan. *Dormite jam, & requiescite.* Matth. 26. 45. O grandis amor! verè in finem dilexit eos, cum in tanta positus agonia, eorum procurat quietem. S. Bonavent. Medit. vitæ Christi c. 75.

Sciens JESUS, quia venit hora ejus &c. Joan. 13. 1. Horologium, antequam hora sonet, moderatè progreditur in circulo suo, lentèque ictus facit: cum autem hora accedit, ita accelerat; ac tam crebros ictus facit; ut dissolvi totum, corruere, & perdi, videatur. Christus, divinum horologium, & vitæ nostræ sapientissimus moderator, & rector, antequam hora ejus accederet, moderatè res faciebat; ut inter eas esset aliqua distantia: modò prædicabat, modò infirmos curabat, modò defessus iter faciebat, modò pro peccatis nostris in montibus Patrem exorabat. Quando verò venit hora Ejus; ita accelerabat, ut totus dissolvi, & præ amore liquefieri, videretur. Jam agni coenam celebrabat, jam Discipulorum pedes lavabat, jam se illis in cibum tradebat, jam eos dulci prædicatione consolabatur. Philipp. Diez ter. 5. in Coen Dom.

F

Christus

Christus suos in vita dilexit, & amorem usque in finem perduxit: non solum usque in finem vitæ; sed usque in finem etiam amoris. Tres sunt gradus amoris: I. Cum amicus pro amico divitias ponit. II. Cum honorem in periculum adducit. III. Cum vitam in discrimen pro alio offert. Christus omnes suas divitias nobis dedit; imò corpus ipsum in cibum Angelos ad ministerium. Fecit honoris jacturam affectus tot ignominis. Tandem vitam obtulit, non pro amicis solum, sed etiam pro inimicis. Rom. 5. 8. *Commendat autem Charitatem suam Deus in nobis.* Id. ib.

§. IV.

Amor Christi in nos comparatur Matri ob tenerum in nos amorem.

Ex Veteri.

Apparuit Dominus Gen. 17. 1. Hebr. *El-Saddai*. q. d. ego sum fortis, & liberalis. *Dai*, id est, *sufficiens*. Alii DEum volunt à dando dici, sicut Jovem à juvando. 2. Saddai idem est, quod *uber*; *mann*. q. d. mammeus, quod scilicet dulcis sit, ut lac; quòdque omnia eò charitatis affectu nutriet, quò mater infantem uberibus applicando fovet. Cornel. à Lap. in Gen. 17.

Meliora sunt ubera tua vinò. C. I. I. Cur. petens osculum, quod ore sit, non ait: quia meliora sunt labia tua vinò; sed dicit, *ubera*? Locò uberum multi legunt, *amores tui*: nam vox Hebræa *Dog*, tam ubera, quam amorem, significat: & quia ubera pectus circumsepunt, quod est amoris sedes, pro amore etiam usurpantur. Merito igitur dona & amores Dei, ubera vocantur cunctis aliis amoribus meliores, & pretiosiores. Quid est Incarnatio Verbi, Adventus Spiritus Sancti, Lex Evangelica, Baptismus, Pœnitentia, Eucharistia? nisi amores Dei? Ludov. de Ponte hic. Ubra ei attribuit, quæ ad matres spectant: ut intelligamus qualitatem amoris ejus. II. 46. 4. *usque ad senectam &c.* Cœteræ matres tantum novem mensibus foetum intra uterum gestant, fovent; post partum tribus tantum annis lactant, fasciis involvunt, portant brachiis, cum eo ludunt, osculantur &c. At postquam filius adolefcit, multa istorum cessant. Non sic Deus noster; sed tanquam piissima mater hæc munia nobiscum multò excellentius exercet per omnem ætatem. Id. ib. Exhor. 3. §. 2.

Osculetur &c. quia meliora &c. id est: utinam jam amorem Matris erga me ostendat: quia tua, ô Domine! materna ubera omnibus aliis amoribus, & delectationibus, sunt meliora. Id. ib.

Meliora sunt ubera tua &c. Doctrina, & lex tua; quam vinum mordax Legis antiquæ; & minæ, quibus me terrebis. Malo amore duci, quam timore; spe præmiorum, quam metu suppliciorum. Id. Exh. 7. §. 2.

Osculetur me &c. Petit sponsa sub metaphora osculi adventum Filii Dei in carne; sub ea-

dem etiam petit adventum Spiritus Sancti. S. Bern. f. 8. in Cant. Spiritus Sanctus jure optimò Patris & Filii, vocatur osculum; quò se invicem osculantur; & quasi signum illius divini amoris quò se invicem semper amant. Attende Dei Patris maternam charitatem: cum enim mater lactans filiolum unò ubere, si ille fastidiens illud respuat; non indignatur, nec infantulum deserit, sed potius mulcet, fovet, ac, ut placet illi, abscondit illud uber, & alterum profert, leniter invitans, ut fugat: sic Deus Pater, cum in Mundum misit unigenitum, ut lacte suæ doctrinæ eum lactaret; Judæi, ad quos tunc missus est, ejus doctrinam, & vitam, fastidientes, eum omnino respuerunt: Misericordia tamen, tanquam pia Mater, hoc uber abscondit in Ascensione; & in Pentecoste protulit alterum uber, mittens ad eos Spiritum Sanctum. Id. hic Exhort. 8.

Dixit Sion, dereliquit me Dominus &c. nunquid oblivisci potest mater &c. II. 49. 14. 15. Non dubium est, quin congregatio Sanctorum, quæ prius fuerat in Judæis, & à Domino derelicta est, ista commemoret; & voce lacrymabili conqueretur, se esse derelictam. Cui respondit Deus naturali utens similitudine: si potest fieri, ut mater sui obliviscatur infantis, & ad partum viscerum suorum non flectatur misericordiâ; & ego obliviscar tui. Plus aliquid dicum: *cû illa oblita fueris*, vincens mentis duritiâ jura naturæ; *ego tamen non obliviscar* creaturæ meæ; & sanctorum animas semper in meo corde retinebo. S. Hier. hic.

Nunquid potest &c. q. d. non potest &c. Quis amor materno amor est similis? Et tamen videtis, quòd diuinus maternum amorem excedit. Ergo si non timet homo ad matrem accedere, quam offendit; eò quòd ex natura filium diligit: multò minùs timere debetis redire ad clementiam summi Patris; de quo certum est, quòd magis quam mater in infinitum nos diligit. S. Bonaventura serm. 74.

Ex Patribus.

Ad mamillam Patris, quæ curarum oblivionem inducit, nempe Verbum, confugimus. Clem. Alex. l. 1. pœdag. c. 6.

Quis pastor oves proprio pascit cruore? & quid dico, pastor? Matres multæ sunt, quæ post partus dolores, filios tradunt nutricibus. Hoc autem ipse non est passus; sed ipse nos proprio sanguine pascit, & per omnia nos sibi coargumentat. S. Chrys. ad pop. Antioch. hom. 60. ad pop.

Redite parvuli ad sinum matris vestræ, æternæ sapientiæ; fugite laxa ubera pietatis, Dei: transacta plangite, imminetia vitæ. S. Greg. hom. 25. in Evang.

O Mater amorum ô Domine Jesu Christe! S. Idiota de div. am. 6.

Præcellit omnem marternum, ac filialem, affectum Verbi Dei intensâ charitas: neque humano valet explicari eloquiò, quò circa unumquemque moveatur amore. S. Laur. Just. de triumph. ag. c. 5.

Christus offendens perquam amabilem sinum divini sui amoris animæ devotæ, totam ad se attrahit.

atrahit, colligit, & ut ita dicam, complicat omnes potentias illis in gremio suae dulcedinis plusquam maternae. Deinde ardens amor comprimit animam, & altringit super suavitatis suae labia, & super ubera omnibus deliciis affluentia: deolculans sacro oris sui osculo dat suas mamillas, vixit quovis meliores degustandas, ac fuggendas. St. Francisc. Sal. de div. am. l. 7. cap. 1.

§. V.

Idem Amor Christi in Eucharistia.

Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Cant. 5. 1. Inebriamini, id est, satiamini. Pro charissimi Hebr. Dodim. amores, id est, sumus dilecti, & quasi ad ubera passi. Possit quoque Dodim accipi in ablativo; ut veritas, inebriamini amoribus, vel uberibus. Per amicos & Charissimos, S. Gregor, & alii, intelligunt quoslibet Fideles & iustos, qui hic invitatur à Christo ad Eucharistiae synaxim: illa enim suo spirituali gustu, & dulcedine, quasi inebriat animam, ut omnium oblita, non nisi Christum cogitet, & amet. Corn. à Lap. hic.

Lac consupsistis. 1. Petri. 2. 2. Quodnam hoc lac? Clem. Alex. 1. paedag. c. 6. per lac verbale, (sic enim ipse vertit) accipit Verbum incarnatum. Alii per lac accipiunt Eucharistiam Id. hic.

Quasi infantibus, ille qui erat Panis perfectus Patris, lac nobis semetipsum praestitit, quod erat secundum hominem ejus adventus, ut quasi à mamilla carnis ejus enutriti, & per talem lactationem assueti manducare, & bibere Verbum Dei, & eum, qui est immortalitatis panis, qui est spiritus Patris, in nobis ipsis eum continere possimus. S. Irenaeus l. 1. c. 74.

Non videtis, quantā infantes animi alacritate, mamillas arripiunt, quā pressione papillis insunt labia? Non minore cupiditate nos quoque ad hanc mensam, & ad hujus calicis spirituales accedamus papillam; imò verò majore desiderio, quasi lactentes pueri, gratiam spiritus fugamus. Unus fit nobis dolor, una molestia; si hoc alimentum spirituali privemur. S. Chrysost. in Matt. hom. 83. in Matth. 23.

Quasi infantibus ille, qui erat Panis perfectus Patris, lac nobis semetipsum praestitit, quod erat secundum hominem ejus Adventus: ut quasi à mamilla carnis ejus enutriti, ac per talem lactationem assueti, manducare, & bibere, Verbum Dei; & eum, qui est immortalis panis, qui est spiritus Patris, in nobis ipsis eum continere possimus. S. Irenaeus l. 4. c. 74.

§. V.

Idem Amor Christi in Passione, & Cruce.

Ex Veteri, & Novo.

De utero tuo. Gen. 15. 4. Omnes fideles nati sunt de utero Christi: quia eos per Passionem in Cruce peperit, cum de latere ejus sanguis nostrae redemptionis, & aqua

nostrae ablutionis, exivit. Hugo Cardinal. hic.

Collidebantur in utero ejus parvuli. Gen. 25. 22. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones Matth. 27. 38. Videtur mihi Crucifixus, Rebecca non absimilis, qui in suprema illa lucta doloris, ut parturientis Esau simul, & Jacob, patitur in suo utero charitatis colluctantes. Dum enim alter è latronibus Christum blasphemantem increpat; planè fratrum lucta instauratur. Sed Christi eo, non suam sed nostram sterilitate, infecundior partus, quam Rebecca; quod illa ambobus in lucem edit, Christo verò, ex geminis alter ad gehennam, alter ad regnum nascitur. Porro Rebecca semel pertulit in foetu luctum; Christus verò semper passus est improborum cum probis, pro se, & contra se, concertantium certamen. Oliv. l. 10. Strom. hic.

In me fit ista maledictio. Gen. 27. 13. S. Isidorus Pelus. l. 2. ep. 58. Rebecca Apostolica, ut sic loquar, animi magnitudine, praedita, imprecationem suscipere minime dubitavit; ut ipsius filius benedictionem consequeretur. Atque bonis quidem ipsi cedebat, mala autem ipsa sola sufferre parata erat, dicens: *in me fit ista maledictio, fili mi.* Ecce Crucifixi plusquam maternam charitatem; qui in cruce extentus, & confossus; pro nobis maledictum factus, imprecationem suscipere non dubitavit. Atque bona quidem discipulis, & omnibus hominibus, cedebat; mala autem, dolores, opprobria ipse solus sustinuit. Did. Baeza l. 1. cap. 9. §. 10.

Expandi manus meas. Ps. 142. 6. Extendit manus in cruce ad amplexandum nos; & ut nos ipsum amplectamur in amore, sicut iam extendit brachia sua, ut puer ad eam amplectendam veniat. Hugo Cardin. in Psalm. 77.

Cervæ charissima. Proverb. 5. 19. Christus assimilatur cervæ propter modum parienti: incurvatur enim cervæ, ut pariat Job 39. 3. Sic Christus, ut pareret nos DEO Patri, incurvavit se, id est, humiliavit, *formam servi accipiens*, usque ad mortem Crucis. Id. hic.

Sub arbore malo suscitavi te. Cant. 8. 5. Septuag. Arab. & alii ex Hebraeo vertunt: *ibi magnò dolore, & cruciatu, parturivi te mater tua.* Aptè Titelmannus sic exponit: In Cruce CHRISTI materna pietas, & misericordia, quasi mater puerpera, te parturivi immenso cruciatu. Cornel. à Lapid. hic.

Qui portamini à meo utero. Is. 46. 3. Nota familiariter se dicit Christus Matrem: peperit enim nos cum dolore magno, in lecto duro factis, id est, in Cruce. Est ergo Christus mater: nihilominus est & Pater; sed Pater creando ex nihilo, mater pariendo in dolore. Hugo Cardin. Gen. c. 15. v. 4.

Mulier, cum parit, tristitiam habet. Jo. 16. 21. Appositè Christus Passionis, & mortis suae tempus comparat parturitioni, resurrectionem verò gaudio post partum. Christus enim in Passione cruciatus fuit doloribus, & angoribus.

ad instar mulieris parturientis; at peractò partu, cum se meritò mortis suae resurgentem vidit, nosque similiter resurrecturos cognovit; mirè gavisus est, & magnò gaudiò Apostolos, & omnes Fideles, perfudit. Corn. hic.

Si tentationum sentis aculeos, exaltatum in ligno serpentem aneum intueri; & suge, non tam vulnera, quam ubera Crucifixi. Ipse erit tibi in Matrem; & tu eris ipsi in filium. S. Bern. ep. 351. ad Hugonem Novitium.

Mater omnium viventium Cruce pendens Sapientia, DEI latus aperuit; sicque peremptos ad vitam sacrosancti sanguinis sui profluvio revocavit. S. Petr. Dam. 2. ep. 18.

Accusabat foemina injustitiae PP. Franciscanos: quae rei domesticae causata suppellectilem cum ampliorem vellet, desiderabat receptum in illum ordinem Doctorem filium suum restitui; & filius maternis lacrymis factus cereus coram Crucifixo orabat, quasi valediceret, seu veniam peteret discedendi, sub specioso titulo Matris inopiae adjuvandae. At simul ex aperto Christi latere sanguinem, simul ex ejus ore voces, advertit: ego te carius nutrivì, quam mater tua: non me debes deserere propter matrem. Valuit cordi roborando ea vox, & ille inflatione sancta nullis matris artibus potuit dimoveri. S. Antoninus 3. p. tit. 24. c. 9. §. 7. Suge, inquit S. Bern. ep. 351. suge non tam vulnera, quam ubera Crucifixi: ipse erit tibi in Matrem; tu illi eris in filium. P. Nadsif anni Crucif.

§. VI.

Amor Christi in nos comparatur Gallinae.

In tegmine alarum tuarum sperabunt. Ps. 35. 8. id est, protectione, quam facis alis tuis; id est, in brachiis tuis extensis in cruce. Et alludit ei, quod dicitur Matth. 23. 37. *Quoties volui congregare etc.* D his alis dicitur Malach. 4. 2. *Orietur vobis sumentibus & sanitas in pennis ejus.* In illis enim brachiis Christi sic extensis est sanitas: quia ibi nos sanavit à peccatis nostris. Hugo Card. hic.

Ob umbrasti super caput meum in die belli Ps. 139. 8. Sicut enim videns venientem accipitrem mater expandit alas suas, ut pulli subeant, & habeant tutum refugium: sic nobis parata, & quodammodo dilatato sinu, extensa est summa illa, & ineffabilis, pietas Domini nostri. S. Bernard. l. 4. in Psalm. qui habitat.

Quemadmodum gallina etc Matth. 23. 37. Gallina assidue gemit, & clacitat; ut, licet pullos non videas, Matrem tamen ex voce, & singultu, agnoscas: cum passeret, hirundines, ciconias, ceterasque aves, non agnoscas esse matres, nisi dum pullis in nido incubant.

Nullo aliae aves sic infirmantur cum pullis suis, sicut gallina; in qua raucescit vox, ait Augustinus in Pl. 58. Fit hilpidum totum corpus, demittuntur alae, plumae laxantur, & vides circa pullos nescio quid aegrotum: & ea est materna charitas, qua invenitur infirmitas. Sic Christus congregavit omnes gentes, tanquam gallina

pullos suos; qui infirmatus est propter nos crucifixus, consumptus, &c. Cornel. à Lapid. hic.

Videamus, quid sibi hoc velit, quod Dominus se gallinae magis, quam alteri animali, voluit comparare? Quia, ut à Sanctis Patribus tenetur, idè factum est: ut exprimat incomparabilis affectus charitatis: nullum enim animal circa pullos suos tantà compassione movetur, sicut gallina: fit enim, totò corpore hispida, voce rauca, totò fervens animò, & omnibus membris infirma, & usque ad supremum defectum perveniens. S. Bern. tr. de pass. Dom. c. 5.

Alas habere Deus dicitur pro eo, quod, more avis electos suos, tanquam pullos, sub se jungit, fovet, & ab insidiis diaboli, & malorum hominum, protegit. Pl. 16. 8. *sub umbra alarum tuarum protege me.* S. Anselm. de vestim. membris &c.

Quia Christus venerat congregare, sicut gallina, pullos suos, ovum protulit Verbi, per quod Ecclesiae germina sancta nutrentur. S. Petr. Chrys. fol. l. 55.

Extensis brachiis Christus in cruce totum corpus suum infra se positum complexus est; & sub alis crucis aggregatò genere nostrò; ibi & protegit, & fovit, ubi nihil posse putabatur. Et in quo virtus asstimatus est, maximae victoriae vexilla crexit quia neque mors in eum usquequaq; praevaluit, neque Pater ullò modò negare Filio indulgentiae privilegium potuit; quod ad pedes ejus prostrata charitas postulavit. Moyses, cum levaret manus, vincebat. Ex. 17. 11. Arnold. Carnot. Abb. tr. de 7. verb. Dom.

Pulchrè se gallinae hic comparat, qui Herodem alibi vulpem appellat: *ne dicite vulpi illi.* Quemadmodum vulpes pullis insidiatur, ita Herodes Domino Jesu Christo juges protendebat insidias, ut eum morti traderet. Haymo hom. festo S. Steph. Extendit manus, ut in ulnas suscipiat, & congreget filios DEI dispersos. Theophylact. in Matth. 27. 31.

Comparat se Dominus gallinae. Gallina fit ferox aquila, cum pullos suos ab aliquo laedi, aut tangi, perspicit. Sic Christus se praebet ferocem leonem in eos, qui filios suos laedunt. Hanc protectionem notat David Ps. 30. 21. *Abstondes eos in abscondito faciei tuae à conturbatione hominum.* Philipp. Diez Dom. 3. Quadr. ter. 4.

§. VII.

*Amor Christi communis, & equalis in nos.**Ex Veteri.*

Ego sum Deus Patris tui, Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob. Ex. 3. 6. Cur singulorum Deus esse dicitur, & eorum unicus; ac si non simul omnium existeret? & tu bone omnipotens; qui sic curas unumquemque nostrum, velut solum cures; & sic omnes, tanquam singulos curares, & diligeres, S. August. lib. 3. cap. 11.

DEUS

Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob misit me. Ex. 3. 15. Orig. hom. 22. in Math. non dixit, Deus Abraham, Isaac, & Jacob; sed Deus; Isaac, & Deus Jacob Abraham Deus Abraham totum habebat Deum, Isaac totum habebat Deum, Jacob totum habebat Deum: ideo non dicitur in commune Deus eorum; quasi singuli eorum totum habebant Deum. Ita Deus est omnium, ac si uniuscujusque esset Deus tantum. Sylv. in Jo. 12. q. 4.

Pones super mensam panes Propositionis in conspectu meo semper. Ex. 25. 30. sed cur 12. & non plures? nec pauciores, & parvis magnitudinis, ac ponderis? Respondet Abulen. q. 10. in c. 12. Matth. quia offerrebantur pro 12. tribubus Israel: & si unus panis esset major altero, putaretur, quod aliqua tribus erat apud Deum major, quam alia. Did. Niss. Dom. 13. post Pent. §. 1. S. Chrysost. 2. de Ascens. Elias ascendens pallium reliquit Eliaeo; Jesus autem ascendens, gratiarum dona in Discipulos dimisit; quæ non unum prophetam, sed infinitos Eliaeos, efficiunt; atque multo, quam ille erat, majores, & illustriores.

Exaltatum est cor meum in Deo meo. 1. Reg. 2. 1. Non simpliciter dixit in Deo, sed in Deo meo: sibi ipsi usurpans eum, qui toti orbi communis est. Dicebat Deus Ex. 3. 6. Ego sum Deus Abraham, Isaac, & Jacob; non contrahens suum imperium, sed extendens potius; quod non tam multitudine subditorum, quam eorum virtute, censeretur. Neque enim tantum Deus celi, & terræ, & maris, & eorum, quæ in eis sunt, appellari gaudet; quantum si Deus Abraham, & Isaac, & Jacob, vocetur. Et quod in hominibus non solemus, in Deo videre licet, apud homines enim à Dominis servi appellationem sumunt; & ita omnes ex more loquimur: ille, vel ille Procurator, aut dispensator illius, vel illius ducis, aut Præfecti; nemo autem sic loquitur: ille vel ille Dux aut Præfectus illius Procuratoris, aut Dispensatoris. Hoc & Paulus dicebat Hebr. 11. 16.

Ideo non confunditur Deus, vocari Deus eorum. Quare non erubescit? quia hospites, inquit, sunt, & advenæ. Erant hospites, quod orbem universum despicerent; & parvi facientes terram, ad celestem illam civitatem respiciebant. S. Chrysost. tom. 6. hom. de Anna.

Ego flos campi. Cant. 2. 1. id est, Virginis Filius. *Campi*, non horti: quia omnibus volentibus ad delectabiliter intuentium, ac suaviter odorandum, expositus, non in horro, non in lecto, vel in domo singulariter possidendus, vel inclusus. Hugo Card. hic. Flos horti clausus est; flos campi communis est omnibus. S. Bonav. 3. in refur. Dom. Floribus domesticis, qui inclusi sunt, nullus potitur, nisi Dominus; sed quilibet floribus campi pro libitu potiri potest; quia hi parvis, & magnis, communes sunt. Did. Stella de amore medit. 31.

Sicut malus inter ligna sylvarum. Cant. 2. 3. Non dicitur malus conlita in horto concluso, sed in aperta sylva, vel sylvis: quia om-

nibus est exposita, omnesque possunt ejus pulcherrimo frui aspectu, ejus suavissimam fragrantiam recreari, ejusque dulcissimus fructibus frui. Lud. de Ponte hic §. 1.

Una est columba mea. Cant. 6. 8. Intendit sponsus discrimen magnum assignare inter reges, & principes sæculi, seu quosvis homines; & ipsum Deum: quod illi plurimas res habent dilectas, inter quas dividunt cor, & amorem, suum; ita ut quod in plures dividitur, eò sit minor singulis; Christus, etsi plurimas intra Ecclesiam habeat animas, tanquam sponsas sibi dilectas; ita tamen singulas diligit, ac unam; & unam, sicut omnes; non partiendo amorem. Id. ib. Exh. 3. §. 3.

Erudire Jerusalem; ne forte recedat anima mea à te. Jer. 6. 8. Ubi vides, Deum seipsum appellare populi sui animam; quod ipsi, velut anima corpori, vitam inspiret; Et expende: sicut anima tota est in toto corpore, & tota in minima parte: sic Deus cujusvis hominis salutem, ac totius Mundi conservationem, & bonum, intendit. Incerto auctore.

Ista est Jerusalem; in medio gentium posui eam. Ezech. 55. S. Cyrill. Jerol. catech. 3. medium terræ est Golgotha. Non meus est hic sermo; propheta dicit: *operatus est salutem in medio terræ* Pf. 73. 12. S. Chrysost. hom. de Cruce, & latrone: ne putares, pro illa tantum plebe, id est, Judaica oblatum Christum; ideo foras civitatem, ideo foras muros: ut scias, sacrificium esse commune. S. Leo l. 9. de Passione: ut Crux Christi, non templi ara esset, sed Mundi. Sylveira in Joan. 19. c. 13. q. 1.

Ex Novo.

Ubi est, qui natus est? Matth. 2. 2. Sed ibi eum non invenerunt. S. Cyprianus: injuriam facitis Divinitati; si illum in domibus quaeritis. Non quaerendus in domo privata; sed foris: quia *flos campi* communis omnibus. Paoletti in festo Circumc.

Pater noster, qui es in caelis. Matth. 6. 9. Hugo Card. *noster* dicit, non meus: ut ostenderet, quod non unius, sed multorum Pater est, & in hoc sublevar, & confortat, spes nostras. Pater quasi centrum domus suæ; à centro lineæ ducuntur æquales ad circumferentiam. Pf. 127. 3. *filii tui, sicut novellæ olivarum in circuitu mensæ tuæ*; non est unus in angulo. Lud. Alvarez Joseph illustr. Jll. 30.

Quia Dominus his opus habet. Matth. 21. 3. Necessariusne homuncio unus Creatori? tanti ducit Deus unum hominem, ut cum ipso quodammodo omnia possidere videatur, sine ipso nihil. Joan. 13. 3. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus.* Theophylact. hoc est, quod credidisset ei hominis cujuslibet salutem. Matth. 21. 5. *Ecce rex tuus venit tibi.* Nota particulas: dicite filiæ, tuus, tibi. Cur non dixit: venit omnibus? ut suum cuilibet homini ostenderet affectum, cuilibet homini se totum dat; quia quilibet Deo omnia esse videtur. Ant. de Escobar. et. 3. Colloq. Chr. l. 8. obs. 3.

Et multi in natiuitate ejus gaudebunt. Luc. 1. 14. Quare dicitur, quod multi gaudebunt, & non omnes? Resp. Beda hic: notandum, quod natō Præcursore multi gaudebant; natō autem Dominō annuntiat angelus gaudium magnum, quod erit *omni* populo: quia scilicet hic salutem multis prædicare, ille omnibus, qui velint, venit donare. Hoc enim discrimen inter salutem; & bonum datum à Deo, & ab homine: quod enim est à Deo largitore, ad omnes se extendit; quod verò ab homine, ad paucos. Sicut etiam dixit angelus Zachariæ: *uxor tua Elisabeth pariet tibi filium* Luc. 1. 13. at B. Virgini: *ecce concipies in utero & paries filium.* Luc. 1. 13. Sed cur sicut Zachariæ, non est appositum tibi? S. Chrysol. f. 142. quia *Sanctum vocabitur Filius Dei.* Qui filius Dei est, omnibus nascitur: filius verò hominis particularibus tantum, scilicet tibi. lib. Sylv. hic q. 19.

Missus est angelus Gabriel à Deo in civitatem Nazareth. Luc. 1. 26. Quare Nazareth eligitur ad verbi incarnationem? R. ex Beda l. de locis Sanctis: Nazareth muros non habet; ideo generatur in ea rex coeli & terræ: verus enim rex debet esse in loco patenti, & manifestō; ita ut nullum detur impedimentum, quò minus sui possint ad eum accedere: & ideo dicitur *flos campi.* Sylv. hic q. 14.

Salutavit Elisabeth. Luc. 1. 40. Cur Christus Joannem, & non alium, visitat? Venit Dominus in utero matris suæ ad Joannem; & postquam natus est, venit ad Simeonem, Luc. 2. 25. Magna Dei miseraio, quæ nullum despiciat; magnos, & parvos, visitat, omnes amplectitur. Sylv. hic q. 13.

In templo sedentem in medio Doctorem. Luc. 2. 46. Fons qui in media platea cunctis patet, plus commodi omnibus offert, quam qui absconditus est. Ità Christus semper reperitur in medio. Did. Stella hic.

Et descendens cum illis stetit in loco campetri. Luc. 6. 17. S. Bonav. descendit, & stetit in loco campetri, plano, & communi: ut omnes possent accedere ad audiendam sapientiam ejus. Sylv. hic q. 1.

Spiritus ubi vult, spirat, & vocem ejus audis. Jo. 3. 8. Cur spiritus Dei magis spiritus sive aëris, ac venti, quam ignis, aut aquæ, nomine describitur? ut instruamur, quam communis velit esse: nam cetera elementa quidem ad unius pertinere dominium possunt, ut dicat, mea est hæc aqua, meus ignis, mea terra; verum, meus est hic ventus, meus aër, nemo verè dicere potest; cum hæc nullius privata jurisdictioni subsint. Did. Nyss. Dom. 1. Quadr. §. 6.

Vulpes foveas habent. Luc. 9. 58. & *vulcras cæli nidos.* Filius Dei ubique in medio. Ipse non habet nidum, foveam ignorat, angulum nescit; locum illum eligit, undè pateat omnibus. Petr. Dam. ferm. de S. Victore.

Multi autem turbis circumstantibus. Luc. 12. 1. scilicet Christum; ita ut ipse fuerit in medio eorum, nullum repellens; Dion. Carth. hic.

Transibat per mediam Samariam. Luc. 17. 11. *Deus communis omnibus.* Transibat

per mediam Samariam, & Galileam, ut pari mensurâ lumen suum quaquaversum explicaret, pariterque se omnibus exhiberet. Clem. Alex. Exhort. ad Gent. nullis celatum est Verbum: lux est communis, omnibus; illucescit hominibus; nullus est in verbo cimmerius; Quæ postrema verba Gentianus Hervetus in Scholiis sic exponit: Cimmerii populi Septentrionales sunt; qui, velint, nolint, coguntur perpetuò esse sub tenebris. Did. Nyss. D. 13. Pent. §. 1.

Pax vobis. Luc. 24. 36. Querit S. Laur. Just. l. de ag. Christi c. 26. cur in privatis apparitionibus Christus non sit preceatus pacem? Respondet: propterea: ne tollendo pacis materiam diabolus inveniret; quemadmodum & prioribus, ita & reliquis, voluit apprecari. Per pacem intelligit Christus omne bonum; inde non dat eam privatis allocutionibus, sed communibus: quia bona sua ad privatos non coarctabat Sylv. hic c. 4.

Sic Deus dilexit Mundum. Jo. 3. 16. Cur non dicitur: quod Deus dilexit homines sed *Mundum*? Cajet: homo pars est Mundi; & bonum partis bonum est totius. Parque fuit ut Creatori Mundi assignaretur potius dilectio totius, quam partis. Nullus in Deo particularis affectus: Deus enim nihil magis intendit, quam misericordiam suam ad omnes extendere; nil magis refugit, quam quod particularitatis notam inurere potest. Sylveira hic q. 50.

Philippe, unde ememus panes, ut manducent hi? Joan. 6. 5. Non prius de divitiis, aut nobilibus curat; sed aequè sollicitus est de omnibus: *ut manducent hi:* & ideo dignum regnò censent, *ut raperent eum, & facerent eum regem.* 1. Cor. 11. 21. *alius quidem esurit; alius autem ebrius est.* Psal. 47. 10. *suscipimus Deus misericordiam tuam, in medio templi tui.* S. Aug. legit: in medio populi tui. Dan. 1. 10. *Timeo Dominum meum regem.* Quid timeret Eunuchus? omnibus pueris æqualiter providere jussus fuerat: si ergo inæqualitatis judicium marci vulnus exhibeant, capitalem timeret poenam. Alvarez Illustr. 30.

Si quis sitit. Jo. 7. 37. Non dixit, si qui sitiant; sed singulariter ad unum sitientem invitandum se accinxit. Chrysost. si quis desiderat, hunc solum voco. Profectò, si vel unus homo sitiat, hunc voco, uni me totum inpendam.

Ego sum lux Mundi. Jo. 8. 12. Deus est communis omnium. q. d. ex mente Hugonis, & Toleti: Sum lux Mundi, non Galilææ tantum, non Palæstinæ; sed Mundi totius: illuminans scilicet Mundum luce naturæ, fortunæ, gratiæ, doctrinæ. Did. Nyss. Sabb. post Dom. 4. in Quadr. §. 1.

Ego sum via. Jo. 14. 6. S. Thom. lib. 2. de regim. Princip. c. 12. viæ communes sunt omnibus jure quoddam naturæ; propter quod prohibentur à nemine occupari, nec ullâ præscriptione, nec ullò quocunque temporum cursu, jus de eisdem posset alicui acquiri.

Stetit in medio. Jo. 20. 19. ad æqualem participationem, & visionem communem discipulis

pulis se condonans; & eos salutatur salutatione, quā eos alios docuerat salutare. *In quacunque domum &c.* Luc. 10. 5. quod docuit, fecit ipse, qui fuerat resurgens a mortuis. Incertū auctore.

Veni JESUS, & stes in medio Joan. 20. 19. Proprius locus JESU medium est; scilicet in cœlo, in utero Virginis, in pecoris præsepio, in crucis patibulo. In cœlo; unde Apoc. 7. 17.

Agnus, qui est in medio throni, id est, in sinu Patris; in utero Virginis Jf. 12. 6. *quia magnus in medio tui sanctus Israel.* Anton. de Pad. Dom. 1. Pasch.

In similitudinem hominum factus Philipp. 2. 7. *hominum* dicit, non hominis: quia nullius singularis hominis formam in se suscepit, sed omnibus se coarquivit. S. Bern. serm. de Pass. Dom. Christus in universali hominum miseria pressus, & profundius se immergit: ideo *habitu*, & omni habitu, *inventus est*, ut homo: nec in eo, quantum ad naturæ debitum, signum aliquid singularitatis apparuit. Sylv. in Luc. 4. q. 7.

In medio candelabrorum aureorum. Apoc. 1. 13. Christus tam in veteri, quam novo testamento medium tenet. Jf. 12. 6. *magnus in medio tui sanctus Israel.* Joan. 1. 26. *medius vestrum stetit.*

In medio candelabrorum, id est Ecclesiarum: ut ostendat, se omnibus esse communem, & à nemine recedere longius, ad neminem accedere propius; sed omnibus æqualiter adesse, & prodesse. Galfrid. Alb. tr. 34. non dissimulemus, vel exculemus; in medio est, omnibus sese offerens, omnes, vocans. Quod si ille in medio est; quid tu miser angulum quaris, diverticula captas? omnibus sese Christus exhibet, medium omnibus offert auxilium, & exemplum. Sylv. hic. q. 41.

§. VIII.

Libenter nobiscum manet.

Ex Veteri.

Aut mitte illis hanc noxam, aut dele me de libro tuo, quem scripsisti Ex. 32. 32. Quid voluit Moyses, cum se deleri de libro Dei voluit? Rupertus ait, tantundem fuisse, ac si, consuetudini illius renuntiare, ac nolle illò deinceps familiariter se uti, dixisset. Dulcis quadam comminatio fuit; & amica simulatio, nata ab experientia; quā Moyses didicerat, quantum Deus oblectetur consuetudine hominum. Rupertus ait: videre sibi videtur, Majestatem cœlis omnibus, ac terris tremendam, de folio suo surgere, & accedere vulneratō corde; rogare amicum quasi discedentem, nē deferat se; dicentemque: ego ostendam tibi omne bonum. Did. Niss. die Jovis Sancto §. 6. Id. in illud: *cum dilexisset suos*. Tanti æstimet Deus hominem, ut velut oblitus angelorum, totas suas delicias in amicus hominis consuetudine positas habeat.

Delicia mea esse cum filiis hominum.

Prov. 8. 31. S. Laur. Just. serm. de Euch. exhibuit se, ut tuæ peregrinationis sit comes, ignorantie tuæ lux, infirmitatis tuæ remedium; tecum habitet, de te lateatur, suis tecum deliciis perfruatur; quemadmodum testatur: *delicia mea &c.* Non quidem ut suas à filiis hominum caperet delicias; sed ut cum filiis hominum communicet proprias. Aloyf. Novar. Agn. Euch.

Jndica mihi ubi pascas, ubi cubes, in meridie. Cant. 1. 6. Cui sponsus: *si ignoras te, o pulcherrima mulierum, egredere*, & abi. v. 7. q. d. ait Justus Orgel. Ne oberes, me extra te quarendo, ullō modō: in te quippe, ubi hæcenus non quarebar, tanquam in meridie, requiesco. q. d. Fierine potest, ut hoc ignores, & quæras, ubi ego quiescam? Teipsam certō ignoras, quæ nescis, quod in te conquiesco: cui omnis est in te unā, ac solā quies, omne solatium, & oblectamentum. Idcirco noli deinceps quærere, ubi cubem; in te enim requiesco. Did. Niss. die Jovis S.

Ostende mihi faciem tuam Cant. 2. 14. Quid exis à dilecta o dilecte? nunquid non sapius decoram faciem ejus vidisti? cum dixisti ei: *pulchra es amica mea* Cant. 1. 14. *pulchra sunt gēra tua.* v. 9. Nunquid non vocem ejus audisti? quæ crebro tibi locuta est; cum dixit: *osculetur me osculo oris sui* Cant. 1. 1. *trahē me post te* v. 3. pulcher es dilecte. Cur ergo rursus petis: *ostende &c.* sed ardentem se amantium hoc est, ut nunquam mutuo aspectu, & colloquio satientur; sed semper se amplius conspiciere, & alloqui, concupiscant. Lud. de Ponte hic Exh. 26.

Quam pulchra es amica mea! Cant. 4. 1. & mox subdit: *veni de Libano, sponsa mea, veni.* v. 8. Cum eam vocat pulchram; utique cum præsentem loquitur. Cur ergo, tanquam ad absentem, dicit: *veni!* S. Bern. f. 29. in Can. vehementis affectus argumentum est, quod tertio vocat. Vocat eam non quod abesset; sed quia aliquantulum distabat: præ amore propinquiorem sibi cupit; etiam parvam distantiam non ferens. Sylv. in Joan. c. 20. q. 6.

Vocabitur nomen ejus Emmanuel, hoc est, nobiscum Deus; butyrum, & mel comeder. Jf. 7. 14. 15. Id est, plurimum se oblectabit. q. d. Quando, verbum caro factum; cum hominibus conversabitur; tunc suas voluptates ex eorum consuetudine habebit, tanquam si butyrum vel mel comederet: de quo tamen scimus, ad quantos dolores sit natum, & destinatum. Did. Niss. Sabb. post Cin. §. 4.

Ex Novo.

Simile est regnum cœlorum homini Patrifamilias Matth. 28. 1. Dicitur *Deus homo* propter amorem, quō homines diligit: & quia hominum est conditor. Insensibilibus creaturis omnia simul Deus in principio dedit; solitorum splendorem; lunæ, stellis, ac cœlo, omnem.

nem, quam habent, influentiam. Homini vero noluit cuncta beneficia facere; quæ ei divinum collaturus erat: ut ea homo frequenter peteret. In quo manifestatur peculiaris voluptas, quæ Deus, (si ita dici fas est) efficitur cum hominibus conversari: & quantum gaudent, ut crebro se divinis ejus oculis offerant. Philippus Diez 2. parte Quadrag. Dom. in Septuag.

Ecce Ego vobiscum sum. Matth. 28.20. Sic est Christus cum Ecclesia 1. per gratiam inhabitando corda fidelium. 2. Per Sacramentorum præsentiam. 3. Per continuum providentiam, protectionem, atque multiplicem efficientiam suæ potestatis ac pietatis in nos. Dion. Carth. hic. *Ecce ego vobiscum*: scilicet in Sacramento altaris. S. Vinc. Ferr. ferm. in Ascens.

Ipsi solus erat in terra. Marci 6. 47. Bonus JESUS tam ardentem amat hominem; ut, licet suâ majestate, & magnitudine, sit comitatissimus; solus tamen tibi agere videatur, quando extra societatem hominum degit. Quomodo solus erat, quem suâ semper magnitudo circumstat, quem angeli tantò numero stipant? Vide, quàm tenere homines amet, qui solus sibi degere videtur, cum absque hominum confortio agit. Did. Niss. Sabb. post. Ciner. §.4.

Et venit Nazareth, ubi erat nutritus. Luc. 4. 16. Et Marci 6. 1. dicitur: *Abiit in patriam suam.* Christus, ut testatur Jo. 3. 31. Qui de cælo venit super omnes est. Ergo patria ejus cælum est. Quomodo ergo terrenam urbem dicit patriam suam? adeo amat cohabitacionem hominum Christus, ut suam patriam dicat. Sylv. Addit. in Marc. Luc. hic.

Exi à me, quia homo peccator sum. Luc. 5. 8. Si Deum procul à te cupis, quia peccator es; cur illum rogas, ut exeat à te? & non magis tu ab illo fugis? tu abscede, non recedat ille. Nimirum tam solers est peccatoris venator Christus; ut frustra illum sit declinaturus, quisque infrequentem habebit à tergo monentem misericordiam. Videt Petrus, tam cupidum salutis nostræ. Dominum evitari non posse, nisi fortè fatigatus ipse recedat. Samaritana id testatur & latro, illa in contumeliis Magistrum experta, hic inter blasphemias nactus Salvatorem. Oliv. Strom. l. 13. hic.

Dimittit nonaginta novem in deserto. Luc. 15. 4. Dominus cælum vocat desertum: quia ibi, quod maximè diligebat scilicet homo, non erat. Cum quis alium valde diligit, licet cum aliis quamplurimis, eò absente, sit, in solitudine se esse reputat. Ecce Deus locum, in quo homo non est, solitudinem vocat; cum tot angelorum millia cum eo sunt. Philipp. Diez. Dom. 3. Pent. Conc. 2.

Beda: dimisit nonaginta oves in deserto, quia illos summos angelorum choros reliquit in cælo. Cur autem cælum desertum vocat? nisi quoddam desertum dicitur derelictum. Tunc autem cælum homo deseruit, cum peccavit. Ità errantis ovis amore vulneratur, ità illam desiderat; ut tota illa coelestis curia innumeris angelis plena; ut tamen oviculâ, id

est, humanâ naturâ deficiente, velut vacua, & deserta illi appareat. Sylv. in Luc. 15. q. 7.

Hodie mecum eris in paradiso. Luc. 23. 43. Quomodo Christus promissum latroni paradisum dedit conditò tempore? *hodie &c.* cum eum non obtinuerit, nisi elapsis 40. diebus. Illò *hodie* perrexit Christus ad limbum. S. Anastasius Sinaita q. 73. de bono latrone: ille primus, voluptatum locus paradisi vocatus est, quia Dei *delicta sunt esse cum filius hominum*: ubicumque cum illis sit, secum habebit paradisum. Unde ideo paradisi nomine limbum mihi appellasse videtur: quia ibi cum hominibus erat. Paoletti in festo Nat. Dom.

Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Joan. 12. 24. Quomodo tibi hoc aptari potest, Domine? licet enim verum sit *nisi granum &c.* tu tamen, quamvis non moreris, nonne satis, superque, comitatus esses in cælis? nunquid tibi angeli, archangeli, Cherubim, & Seraphim, omnes denique Hierarchiæ assistunt? Quomodo igitur solus maneres; tam illustri beatorum spirituum coronâ comitatus, istam appellas solitudinem? ô immensam charitatem in hoc magnopere resplendentem! quod locum, cui homo deest, solitudinem vocat. &c. Philipp. Diez. in Com. unius Martyr. c. 1.

Venit hora, cum jam non in proverbis loquar vobis. Joan. 16. 25. Per hanc horam intellige tempus illud, quò Christus cum Discipulis 40. diebus versatus est. Act. 1. 3. horam appellat 40. dies, ex desiderio, & amore cum hominibus manendi. Barradius d. 5. Pasch. t. 4. l. 5. c. 12.

Conversens præcepit eis. Act. 14. Christus Dominum per 40. dies, & noctes, abstinencia separavit ab hominum confortio. Matth. 4. 2. totidem dies post resurrectionem cum iis conversatur, & manducat. Sylv. hic.

Deinde finis. 1. Cor. 15. 24. Paulus, cum successus Ecclesiæ memoraret, ait, laboris illius gloriosò fine desituros; *deinde finis.* v. 24. Et quid post hæc fiet? ut Deus regnet, scilicet *cum tradiderit regnum Deo & Patri.* ib. Petr. Dam. opusc. 15. c. 6. tradere regnum Deo Patri nihil aliud est, juxta sobrium intellectum, nisi perducere Credentes ad contemplandam speciem Dei Patris. Mirum dictum! ut regnare Deus Patri tunc feratur; cum homines sanctos penes se habet, quibus imperet. Nimirum homines tantoperè amat, eorumque societate adeò oblectatur; ut tùm demum regnare sibi videatur, cum illos præsentem habet: & velut solus agat, licet inter medios angelos, quando finè hominibus agit. Did. Niss. Sabb. post Cin. §.4.

Qui descendit, ipse est, & qui ascendit super omnes cælos, ut impleat omnia. Ephel. 4. 10. Quomodo dici possunt impleri cæli per hoc, quod homines iis fuerint in vecti ut ibi habitarent. Id eum sensum habere videtur: quasi, ante hominis in cælos elevationem, deserti fuerint cæli, & majestas,

flas, quæ illos habitabat, solitaria; ut necesse fuerit, eò adduci homines, qui omnem inanitatē experient. Nonne magnā copiam & penē absque numero, habebat angelos? Desertum illi cœlum videtur, nisi hospitem habeat hominem. Id. ib.

Cenabo cum eo. Apoc. 3. 20. Joachimus Abb. Benè se in hoc loco cenare potius, quam prandere promittit, quia solet sponſus post prandium ab uxore discedere, & ad opus exire; post cenam verò vix unquam, sed pariter conſueſcunt. Post prandium datur ab invicem diſtinctio in tota familia, vir ab uxore discedit, filii à parentibus, famuli à domino, ut quisque ad munus suum pergat, post cenam verò omnes in eadem domo remanent. Ideo dicit cenam: quia ab illo, ad quem ingreditur quantum est ex se, nunquam vult discedere, sed semper cum eo manere. Sylveira. hic. q. 55.

§. IX.

Invitus à nobis separatur.

Ex Veteri.

Cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso. Gen. 3. 8. Hugo à S. Victore hic Non ambulavit, sed deambulavit huc atque illuc, quasi errabundus, & vagus. Deambulabat, & non discedebat: neque abiit in desertum elongans, quasi irrevocabilis, non reversurus amplius. Abiit, & non abiit; modo vadens, & modo rediens: quasi nolens suam sedem deferere; nec valens pollutam mansionem sustinere. Quid facis Adam? quare files? voca discedentem, sequere fugientem: quoniam adhuc propè est, & expectat; si forte revocetur; & ideo moram facit, & blandè minatur abscissum; læsum se dolens, & violenter ejectionem: & redire volens, si forte invitetur, ut veniat. Andr. Ramirez in ep. Christi ad 7. Ep. Asia.

Dimitte me non dimittam te. Gen. 32. 26. Rupertus l. 8. in Gen. c. 6. Jacob cum Deo luctatur, & victor benedictionem extorquet quasi invito, ac nolenti, & dicenti, *dimitte me*; quia scilicet sic futurum erat, ut comminaretur Deus, sese à femine ejus recedere propter peccata ejusdem gentis rebellis, & incredula. Hinc fugam meditantem stringit manibus, brachiis ligat, devincit lacrymarum vinctulis: Luc. de Arcones in Jl. Diſc. 4.

Viderunt ingressus tuos Deus. Psalm 67. 25. Ingressus viderunt, non egressus: quia non migrat ab homine dante ingressum, nisi excludatur. Did. Niff. D. 4. post Pascha §. 2.

Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ. Cant. 3. 4. Gillibertus hic: in cubiculum genitricis, in illam coelestem Jerusalem, qua Mater est omnium nostrum Gal. 4. 26.

Sed nunquid jam ascendit ad Patrem? nunquid jam præcessor introivit pro nobis? quomodo tu introduces? quò ipse prior ascendit? tu R. P. Spanner Poly. Tom. I.

magis indiges ut ipse te ducat, cui dicitur. Pl. 118. 35.

Surge dilecte mi, & assimulare caprea. Cant. 5. 14. Alii legunt, *assimilabere*. Philippus Diez l. 3. de Ascens. Dom. caprea fugiens faciem retrò vertit. Amantium hoc proprium est: quibus, ut amara accidit discessio; cum aliud non possint crebris oculis repetunt domum, in qua dimidium sui reliquum manet. Did. Niff. D. 4. post Pascha §. 2.

Facta est quasi vidua. Thr. 1. 1. S. Paschasius l. 1. in Thr. quasi vidua, & non verè vidua: quoniam, etià à sponſo despicitur, sponſalitatē ejus tamen jura manent; ut, si redierit, prioraque dilectionis opera impleverit, sponſum saltem per poenitentiam respiciat. Baeza l. 4. c. 1. §. 12.

Ex Novo.

Homo peregrè proficiens. Matth. 25. 14. Author Imperf. hom. 53. ad regna coeleſtia ascensurus, & ad Patrem suum iturus, unde descenderat; peregrè feiturum dicit: propter charitatem Sanctorum, quos relinquebat in Mundo. Hic homo est Christus, nos servi: peregrinationem vocat gloriosam in coelos ascensionem: quia tunc ab hominibus recedebat, ob quorum emolumentum in Mundum venerat; inque eo 33. annis cum filiis hominum deliciatus fuit. O tenerimum amorem! cum se peregrè proficisci dicat: quia ad cœlum conscendens, homines in Mundo dereliquit. Ille peregrinus dicitur, quia in coelis à nobis abest: nosque peregrini dicendi; quia sine corporali ipsius præſentia in terra moramur. Hunc Mundum patriam suam appellat: quia nos in illa moramur; cœlumque nos oportet patriam nostram appellare: quia ipse illic habitat. Propter nos se peregrinum appellat: quia nos secum in cœlo non habebat. Philipp. Diez. Conc. 2. in Comm. Confess. Ob id dicitur Christus ascendendo in cœlum *peregrè profectus*: quia domesticos suos in Mundo reliquit; eisque corporalem subtraxit præſentiam. Dion. Carthus. hic.

Pater! si possibile est, transeat à me calix iste. Matth. 26. 39. Cur mortem, alias concupitam, nunc deprecatur? Unum in morte ejus invenio, quod ei difficile visum: licet enim morti conjuncta erat resurrectio, erat tamen conjuncta etiam ascensio, in qua à suis erat separandus. Hinc mortem deprecatur; & si fieri possit, aliquantum differatur: ut apud nos diutius permaneat. Sylveira. in Joan. 13. q. 21.

Assumptus est in cœlum Marci 16. 19. Luc. 24. 51. ferebatur in cœlum. Act. 1. 9. elevatus est. Non subito ferebatur, ut Elias, & Enoch, sed sensim, ut explicant Interpretes. Cum Christus venit in Mundum, dicitur de eo Cant. 2. 8. *ecce iste venit saliens in montibus.* Et Psal. 18. 6. *exultavit ut gigas ad currendam viam.* At cum ab hominibus recedit, dicitur assumptus

assumptus est, ferebatur, elevatus est. O ardens Christi in homines amor, & desiderium cum iis manendi! Sylv. hic q. 13. Dominus Iesus aegre avellitur à suis, quasi non ipse iret, sed ferretur. Non quod portitoribus egeret ales Christi victus; sed ut ostendat, quam hominum confortio gaudeat, à quo non tam abit, quam aegre, & difficulter assumitur. Baeza l. 5. c. 7. §. 5. S. Cyrill. in Exeg. ad Acacium: ad coelum unigenitus Dei una cum carne sibi unita redit; eratque novum hoc in coelo spectaculum: obstituit enim sanctorum angelorum multitudo; aiebat enim: quis est iste, qui *venit de Edom*, id est, de terra? hoc stupebant, quod Dominus de terra veniret; quomodo hominum confortium relinquere poterit. Idem Baeza cit. Ecclesia in Litanis: *per admirabilem ascensionem tuam*. Prodigio simile videtur, quod Christus, qui ardentissimus amator semper, & haberi, & videri voluit, se iis subduxit: cum amoris terreno nihil magis sit in votis, quam coram frui eò, quod plurimum amat. Sed hinc admirabilior evasit nostra charitas, dignior fides, & spes praestantior. Did. Niss. fer. 2. post D. 3. Quadr. §. 1.

Apparuit ei angelus confortans eum. Luc. 22. 43. Cur non apparet crucifixo? In horto: maxime ob discessum à suis; quod illum magis cruciabat, quam reliqui omnes dolores. Sylv. in Jo. 13. q. 21.

Avulsus est ab eis, quantum iactus est lapidis. Luc. 22. 41. Simon de Cassia in Matth. progressus pusillum: nempe *quantum iactus est lapidis*: ut nunquam ab aliquo ita elongetur Christus quam cor lapideum hominis ad ipsum non possit, si velit, converti. Baeza l. 4. §. 14. Abulens. quia durum ei erat, ab eo segregari. O ineffabilem Dei erga homines charitatem! O anima Christiana! quomodo tu recedis ab hoc Deo tuo; à quo tantopere amaris; & tandiu, & sine ullò sensu, & dolore: hoc provenit ex defectu amoris. Philipp. Diez. in Pass. Dom. Hòc loquendi modo ingens Christi in suos amor offenditur: cum nec per spatium iactus lapidis absque dolore, absentiam patiatur. Et tu, o anima! à Deo extorris tot annis es, & nihil sentis: & quidem distantia, quae est inter coelum, & terram. Did. Stella in Luc. 22.

Adhuc modicum tempus vobiscum sum. Joan. 7. 33. Declarat suum amorem: nam quasi dolens dicit, quod parum temporis restet, ut cum hominibus converteretur. Sylv. hic. Theophilactus: non dixit simpliciter hic sum, sed *vobiscum sum*. q. d. Si persequamini me; non tamen cessabo, quae sunt pro vobis dispensans; & ea, quae sunt ad salutem, docens; & manens vos.

Ut transseat ex hoc Mundo. Joan. 13. 1. Non facit mentionem de morte, sed de transitu seu separatione à Mundo. Durius illi separari à dilectis, quam à vita. Sylv. in Matth. 24. q. 7.

Surgite: eamus hinc. Joan. 14. 31. Mox

subjungit: *Ego sum vitis, vos palmires.* c. 15. 5. Christus discipulos surgere, & secum abire è loco cenae praecepit; in quo tamen sermonem suum multis persecutus est: velut amator non reperiret portam, quae exire à discipulis posset. Vitem se esse adiunxi: quia, cum ipsius absceiduntur palmites, illacrymat; quod charis palmitibus orbata sit. Did. Niss. Dom. 4. post Pascha §. 2.

Moracum, & non videbitis me. Joan. 16. 16. Obscurum erat Discipulis illud verbum modicum; quia adeo hominibus videbant additum Iesum; ut non crederent, eum ullà ratione ab eis posse seiungi. Ant. de Esob. l. 6. fest. 1. obf. 1.

Videntibus illis elevatus est. Act. 1. 9. Nunquid celeritè volatu, cum super omnes pennas ventorum volare posset, ascendit? minime; sed *ferebatur in caelum* Luc. 24. 51. ait sacer textus: lentò gradu; & ipsis cernentibus, in comitatu Sanctorum Patrum. Vide Christum, qui velocissimè venit ad nos; quomodo quasi ad peregrina ascendens, pedetentim recedit. *Saltens in montibus, transilvens colles, venit* de sinu Patris in uterum virginis: at cum discessit & ad summum honoris fastigium assumptus est; ad occasum diei, & pressis gressibus, ascendit, Philipp. Diez tit. Ascensio Dom.

Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Gal. 4. 19. Non dicit, in se, sed *in vobis*. q. d. Non tanti sunt labores, & dolores parturientes, quanti mei conatus; ut Christus rursus in vobis formetur, & vivat. Sed quid laboras, ut Christus novam in Galatarum cordibus vitam vivat? qui in seipso vitam habet immortalem? amorem Christi in nos vult exaggerare; qui non sibi vivere videtur, si non in illo simul vivat. Did. Niss. D. 19. Pent. §. 1.

Qui ambulat in medio septem candlelabrorum. Apoc. 2. 1. Explicat deambulationem ista curam anxiam, attentam sollicitudinem; quae Christus Fidelibus assitit; & quasi Ecclesiam nunquam deserturus, in sancto circuitu illam identidem invisit, & illustrat. Andr. Ramirez hic.

O quam admirabilis, & ineffabilis, est tua dilectio, bone Domine! cum nullò modò possis ab homine separari. Nonne etiam, quia ascensus eras ad dexteram Dei Patris, potestatem homini dimisisti; ut, cum vult, te habeat in altari. S. Bonav. ltim. amor. c. 8.

§. X.

Est beneficus, & liberalis.

Ex Veteri.

Audi filia. Ps. 44. 11. Hæc prius erat filia demonum, filia terræ, ipsa tellure indigna: eadem facta est nunc filia regis, Hæc ut esset, voluit, qui flagrabat ejus amore;

amore : qui enim amat, non magnopere ob-
servat modum : qui amat, non peripicit de-
formitatem. Ob hoc planè dicitur *egor*, quod
plerumque amat rem quamlibet deformem.
S. Chrysost. hic.

*Apud Dominum misericordia, & copi-
osa redemptio* Pl. 129. 7. Peter. Dam. f. 1.
de exalt. S. Crucis : Largiter unda sanguinis
de corpore Christi per quinque partes emana-
vit. Sufficeret ad redemptionem orbis vel una
pretiosissimi sanguinis gutta ; sed data est co-
pia, ut virtus diligentis in beneficiis redun-
datione clarescat. Didac. del Castillo. Illat. 46.

Ordinavit in me charitatem. Cant.
2. 4. Id est, adversus me ipsam omnem aciem
charitatis suæ direxit, ut me oppugnaret ; non
ad me destruendam, sed lucrandam : scilicet
ut me vinceret, & quasi compelleret, ut ipsum
redamarem, & Divinò amori me quasi capti-
vam subijciam. Hæc autem acies comprehen-
dit innumera, ac immensa bona ; quæ poten-
tiori expugnant cor ; & ad duas acies possunt
redigi : unam ex Divinis perfectionibus ; al-
teram ex Dei beneficiis, constructam. Lud.
de Ponte hic. Exhort. 30. §. 1. P. Gaspar
Sanchez cum Syro sic vertit : amorem contra
me tanquam exercitum vexillatum, id est,
per acies & vexilla digestum, instruxit ; q. d.
Non potui resistere sponsi viribus : quia ipse
omnes amoris vires in me effudit : quia suis
beneficiis me obruit. Amore ergo victa Vi-
dori me totam trado, & devoveo. Corn. à
Lap. hic.

Manus ejus tornatiles. Cant. 5. 14.
Sept. formata, id est, affabrè elaborata ;
ideoque rotundæ, concinnæ. Rotunditates,
vel circuli aurei. Figur. *manus ejus orbes* ;
Vatabl. *annuli aurei*. Symbolicè manus Chri-
sti est, ejus Divina beneficentia. Dicuntur
tornatiles, versatiles, & agiles, ad omne bo-
num, omnemque beneficentiam, ait Just. Or-
gel. quia assidue se versabant, &olvebant,
ad varia opera misericordiæ. Sunt aureæ ;
quia plenæ charitate ; & quia manant à Divi-
nitate. Id. ib.

Ex Novo.

Terra mota est. Matth. 27. 51. Cur ?
ut patientis Christi in homines ostenderetur
liberalitas, & amor. Emanarunt largiter per
vulnera sanguis ; & forsan aliqua ejus portio,
ob gravitatem nativam, in ima parte pectoris
remanebat, unde exire non poterat, nisi excu-
teretur artificiosè : ideo in usitatò fragore ter-
ra concutitur ; ut illò etiam crux moveatur ;
& sanguis illud reliquum in pectore agita-
tum per vulnus lateris foras profluere : quia,
si vel guttula remaneret, conquereretur amor,
vel minimam sanguinis guttulam pro humana
salute non oblatam, & effusam. Did. del Ca-
stillo Illat. 46.

Sic Deus dilexit Mundum. Joan. 3.
16. Dedit filium singularem : nam habenti
plures filios, magnum esset, aliquem illorum

dare pro servo ; sed majus, si meliorem ex
eis traderet ; sed maximum adhuc esset, si
unicum filium habens, qui omni bonitate
claresceret, illum pro sui liberatione impenderet.
Quid potuit tibi Deus ultra hoc facere ? ecce
dedit tibi omne, quod fuit ; omne, quod ha-
buit ; & omne, quod potuit. Quam ergo
excusationem habebis, si eum ex toto corde
non diligis ? S. Bonaventura serm. 15. in Nat.
Domini. Quæritur : an Deus Pater majus
amoris signum præbuisset, si seipsum nobis de-
disset ; quàm dum Filium unigenitum dedit ?
quia plus dat, qui seipsum dat, quàm qui al-
ium ? Respond. verum hoc est, quando da-
tur amor inæqualis, & inter res diversæ natu-
ræ, ut est in creatis. At in Divinis personis
amor est æqualis ; & Pater æquè amat se, ac
Filium, ut docent Theologi. &c. Quia Pa-
ter dando Filium, dedit & suam naturam ;
quæ nihil majus esse potest. Sylveira hic.
q. 43.

Ego sum pastor bonus. Joan. 10. 11.
Ego enim sum, qui, quod infirmum est, con-
solido ; quod ægrotum, sano ; quod contractum,
alligo, quod errans, reduco ; quod perit, quæ-
ro. S. Basilii Seleuc. or. hic.

Ecce quem amas, infirmatur. Joan.
11. 3. Non proponunt Domino amorem, quò
Lazarus illum diligebat ; sed è contra : nam a-
mor Dei erga nos immensus, & propter hunc
in nos confert beneficia ; & sic dicit per Isaiam
43. 25. *ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas
propter me, narra, si quid habes ut iustifi-
ceris.* v. 26. q. d. ex te, quid habes, o homo,
quare ego tibi beneficiam ? nisi Bonitas mea
intercederet ; nullum bonum tibi fecissem.
Philipp. Diez fer. 6. D. Quadr.

Domine, ecce, quem amas, infirmatur.
Joan. 11. 3. Non dixerunt, veni : amanti enim
tantummodo nuntiandum fuit. Sufficit, ut vo-
ces : non enim amas, & deseras. S. Aug. hic.
Non rogaverunt, ut veniret, & sanaret langu-
dum ; sed tantum *Domine*, inquit, *ecce*. &c.
amanti enim satis erat, nuntiassè. S. Rupertus
hic. Sed ecce non rogaverunt, ut se itinere accin-
gat ? S. Greg. l. 6. mor. c. 17. Amor etiam
mentes pigras ad opus excitat ; nec calcaribus
indiget.

Pater sanctifica illos. Jo. 17. 17. Infati-
gatus, & infatigabilis amor Christi semper pro-
videt, & optat meliora dilectis ; nec marcet
otio, & fariari nescit. Ecce amator hominum
Christus maxime discipulorum suorum, quos
ex omni carne, & Mundo, elegerat, à Mundo
segregaverat, & urbanizaverat ad cœlestia ;
quantà curâ, quantoque studio super eos inten-
dit, fungens advocatōis, & interpellationis offi-
ciò apud Patrem ; committens eos in ejus cu-
ram, atque custodiam ; ut sub ejus tutela de-
gant, agant, conserventur, sancti fiant, &
unum sint. Sim. de Cassia. l. 12. hic.

Continuò exivit sanguis, & aqua. Jo.
19. 34. Cur ex manibus & pedibus solus san-
guis, non etiam aqua, profluxit ? quia vulnus
lateri cordi viciniùs sedi amoris. Hoc propri-
um ergo ejus vulnus, per quod amplius Chri-
stus

flus voluit proferre, quàm per vulnera manuum, & pedum: ut sic liberatissimus amor innoteretur. Did. del. Castillo III. 46.

In fide vivo Filius Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Gal. 2. 20. Non sufficeret ad tuam spiritualem vitam, ô Paule, scire, te à Pastore diligi? ita planè: sed unde cognoscere evidenter possum, me dilectum, nisi Pastor operibus confirmasset. Verè dilexit me, quia tradidit semetipsum pro me. Ant. de Escob. tr. 3. sect. 2. obl. 3.

Apparuit gratia Dei Salvatoris nostri. Tit. 2. 11. Hanc gratiam ideo tanti fecit Paulus; tum quia apparuit, tum quia omnibus hominibus: nam quid me thesaurus juvat si laetetur? Oliv. l. 1. Strom. hic.

§. II.

Bonum nostrum suum reputat.

Ex Veteri.

Dixitque Dominus ad Jesue hodie incipiam exaltare te coram filiis Israel. Jos. 3. 7. Etsi Josue, antea exclamatus Imperator, exaltari tamen non incipit, nisi dum populum per Jordanem ad olim promissas sedes animosè traducit. Modò incipit ducis gloria: quia modò & calamitas finitur, & populi felicitas adaugetur. Naxera hic §. 13.

Ecce hereditas Domini filii. Ps. 126. 3. Hodie solennitas est Dei Patris, qui nuptias fecit Filio suo in desponsatione humanæ naturæ; quam hodie filius sibi univit inseparabiliter &c. hodie est multò magis solennitas humanæ naturæ: quia ejus salus incepit, & redemptio. S. Bonav. Medit. vitæ Christi c. 4. de Incarn. Christi.

Vidi Dominum super solium excelsum, & elevatum. Jf. 6. 1. S. Bern. f. de verbis Jf. propterea ipse, qui vidit, non modò excessum solium, sed & elevatum quoque scribit: ut proinde, & angelorum stabilis celsitudo, & hominis misericors elevatio, designetur. Imperatoris celsitudo est, angelorum sublimitas: & regia throni elevatio, hominis reparata ruina Eman. Nax. in Jos. c. 3. §. 13.

Requiescet super eum spiritus Domini. Jf. 11. 2. Nunquid veniente Domino ad justum fatigatus venit? non, sed quia per suum adventum requiescere facit justum, hoc tantum placet Deo, ac si ipse requiem illam acciperet. Philipp. Diez. Conc. 4. Corp. Christi.

Hæc est requies mea, reficite lassum; & hoc est meum refrigerium. Jf. 28. 12. Vulpes foveas habent &c. Matth. 8. 20. & hoc est meum refrigerium, ut in vobis aliquando requiescam. S. Hieron. hic.

Pro eo, quod laboravit anima ejus, videbit, & saturabitur. Jf. 53. 11. Glossa Interl. apponit, videbit Fideles in perpetuum regnare. Forerius hic: ubi Jesus viderit semen longævum, saturabitur, id est, plenè

sibi satisfactum putabit; hoc unicò sui laboris præmiò assatim contentus erit. Hæc sunt viscera Dei nostri; ut tunc benè laborare dicatur, cum res nostræ benè habent: tunc comedat, tunc quiescat, tunc deliciis affluat. Sylv. in Jo. 16. c. 17.

Labor super eis, cum eis benefecero. Jer. 32. 41.

Ex Novo.

Veni Jesus à Galilea in Jordanem, ut baptizaretur. Matth. 3. 13. Non indigens ad se, sed ad nos: pro quibus ipse voluit indigere, atque agere, velut si necessitate premeretur; sicque nostra egit, ut sua: quia ipse caput omnium nostrum. Si quid exoravit ad Patrem, pro nobis, ac si ipse illam indigentiam pateretur. Sim. de Cassia l. 1. c. 18.

Et vadit ad illam, quæ perierat. Luc. 15. 4. Deus bonorum nostrorum non egens dicit se amisisse ovem; cum potius homo Deum amiserit; & damnum sit hominis, non Dei. Sed tanta est Dei Bonitas, ut damnum nostrum suum reputet. Did. Stella hic.

Imponit in humeros suos gaudens. Luc. 15. 5. Ovis onus videtur; sed corona est. Tertull. lib. adv. Marcionem c. 9. Novus rex novorum ævorum Christus Jesus novæ gloriæ & potestatem, & sublimitatem suam humerò extulit. Naxera in Jos. c. 3. §. 13.

Inveni ovem, quæ perierat. Luc. 15. 6. Licet ovem istam carissimò pretio emerit, juxta illud 1. Cor. 20. *empti estis pretiò magnò*, hanc tamen emptionem reputat inventionem; quasi nihil æstimans quiddid dedit pro ejus inventionem: in hoc ostendens immensum amorem, quem habuit ad hominem. S. Bernardin. Sen. ferm. 51. Latificans nos exhilaratur Christus; & pascens pascitur misericors; & nostrum potum ac alimoniam, hoc est, doctrinam, proprium cibum existimat. Theophylactus hic.

Nondum venit hora mea. Joan. 2. 4. O Christe! universorum potentissime Domine! quomodo dicis horam tuam nondum venisse? nunquid super omnia tempora habes potestatem? *tuus est dies, & tua est nox.* Pl. 73. 16. Dico: licet omnia tempora, & horæ, illius sint; illam tamen peculiariùs horam suam vocat, in qua nobis utilis est, aliquid beneficium nobis vult conferre. Sic horam suam horam mortis suæ vocavit: quia nobis futura erat utilissima. Quia igitur miraculum, quod facere decreverat, utilius futurum erat hominibus, postquam sibi vinum deesse cognoscerent; horam suam nundum venisse dicit: quia nondum accesserat hora majoris illorum utilitatis; quæ major esset illis occasio, illum verum Deum esse, cognoscendi. In quo verbo firmam nobis dat fiduciam; ut, cum ad eum in nostris occasionibus confugimus, nec nobis statim subvenit; cogitemus, eum nobis dicere:

11079

nondum venit hora mea; nondum est tempus, quò hoc, quod à me petis, ad maiorem spiritus tui utilitatem, te oportet accipere. Id Dom. 2. post Epiph. Conc. 3.

Et manifestavit gloriam suam Joā. 2. 11. Cur dicitur hic manifestasse gloriam suam? quia hoc miraculum Christi Eucharistiam adumbravit: in ea enim mirabilia potentiae & gloriae ejus apparent; dum nobis summè benefacit. Sylv. hic. q. 33.

Si exaltatus fuero à terra, omnia traham &c. Joh. 12. 32. Vocans omnia hominem. Non enim ceteras creaturas, propter hominem, ad se post mortem suam traxit. Et sicut qui amicum sibi charissimum, & diu desideratissimum, secum habens, omnia se habere affirmat; sic Christus Dominus, postquam nos ad seipsum per mortem suam traxit, omnia se habere testatur. Attendite, quòd Dominus Deus tuus Mundum totum habet, non dicitur, quamdiu te non habet. Philipp. Diez. tit. Caritas.

Sciens JESUS, quia venit hora ejus Jo. 13. 1. Cur mortem suam horam suam vocat? cum homines horam suam, horam prosperitatis soleant vocare? Si esset dies Resurrectionis; cum cantat Ecclesia, *hæc dies* quam fecit Dominus; consentaneum esset, diem, & horam ejus vocari. Ex amore, res nostras, suas vocat. Nulla hora magis fuit nostra, quam hæc: vocat autem suam, quia nostra erat. Vide peccator! quantum te Deus diligit: quia mortem suam, eò quòd sit vita tua, horam magnæ prosperitatis esse judicat; & vult, ut per antonomasiam *hora ejus* appelletur: in qua ut tibi serviret, tot, tamque mirabilia operatus est. Id. ser. 5. in Coena Dom.

Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi. Jo. 17. 6. O liberalissime JESU! id quod tibi tanti stetit, & propter quod tot dolores, tamque crudelē mortem, passus es; donatum tibi esse dicis? Benedictus, & glorificatus sit tantus amor! Philipp. Diez. Dom. 3. Pent. Conc. 2.

Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi. Jo. 17. 11. Loquitur de his, pro quibus mortuus est; & quos infinito pretiò sanguinis sui acquisivit. Sed quomodo de iis ait, *quos dedisti mihi*? Non enim gratis donati fuere, sed pretiò empti? Præ amoris æstu opera sua parva videbantur. At nostra merita ita æstimat; ut per ea dicamur beatitudinem nobis acquirere, & emere. Rich. à S. Viçt. cap. 10. in Cant. Caritas circa eorum salutem tanta fuit, quòd cum eos pretiò suæ mortis redemisset, non tam redemptos à se, quam à Patre sibi datos, commemorat: *Pater, quos dedisti mihi*; In tantum de eorum redemptione exultat, ut non putaret magnum id, quod pro eis pertulit; sed videatur eos, quos accepit, datos sibi po-

tius in munere, quam emptos pretiò, vel re-compensatione. Sylv. in Jo. 3. q. 44.

Pater, quos dedisti mihi, volo, ut, ubi sum ego, & illi sint mecum. Jo. 17. 24. Quos dedisti, ait. Dicitur verè, quos humanis cruciatibus emo; at tantus erat amor, ut infinitum pretium exhibitum putaret munus acceptum. Rich. Viçt. p. 2. in Cant. c. 10. ita tunc de eorum redemptione exultat, ut non reputaret magnum id, quod pro eis obtulit; sed videatur eos, quos accepit, datos sibi potius ex munere, quam emptos pretiò sui sanguinis, & compensatione. Baeza l. 4. c. 4. §. 14.

Canabo cum illo. Apoc. 3. 20. Intrans Dominus in animam non cenat: sed quia ipse dat animæ cenam, ita illi placet, ac si ipse cenaret. Philipp. Diez. Conc. 4. festo Corp. Christi.

Oramus in Cantico illo Gloria in excelsis Deo: *gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam.* Incongruè sic loqui videmur; dicendum Deo potius: gaudemus propter magnam gloriam tuam; gratias verò agimus propter accepta beneficia. An rectè faceret, si Pontifex diceret, gratias tibi ago, quia Pontifex es; sed potius laetor, & gratulor, de tuis honoribus. Solutio dubii: gloriam suam in maxima liberalitate collocat; quia sibi summæ gloriæ ducit, semper gratias maximas elargiri. Beatius magis dare. Paoletti f. 3. post Epiph.

Vide plura tit. Salus. Quies. Lieberalitas.

§. XII.

Est Constans.

Silebit in dilectione sua. Soph. 3. 17. Id est, stabilis erit in dilectione tui; nullò casu dilectionem suam revocabit, sed, uti lapis in centro, ita Christus in dilectione tui, silebit, & conquiescet. Cornelius hic.

In finem dilexit. Joan. 13. 1. Tolerans: amicorum hujus seculi amor valde est imperfectus: serò amare incipiunt, citò desinunt, parum amant. At Christus Dominus, etiam ut homo, suos dilexit discipulos & electos. Citò incepit, qui ab instanti suæ Incarnationis intensissime suos dilexit. Nunquam desit, nec desinet; nam nec morte amor ille finem habuit. Multum, & supra modum, amavit; qui morte, & Passione savissima (quando patres etiam filiorum obliviscuntur) imminente, adhuc terrimè amans, seipsum in cibum, & sacrificium perpetuum dedit. Escob. l. 3. de ped. abl. sect. 1. §. 4.

Sponsus quidem post primos dies remittit amoris vehementiam; sponsus autem noster nos amat perpetuò, & auget desiderium: quod innuens Joannes, vocat sponsum, quando sunt summa desideria. S. Chrysostr. in Psalm. 5.

TITULUS XIV. AMOR ERGA DEUM.

§. I.

Figura, & Symbola

Ex Veteri.

Scala Jacob. Gen. 28. 12. Scala Jacob vera vitæ devotæ imago est; & gradus nihil aliud, quam diverſi charitatis gradus. S. Franc. Saleſ. in Philothea. p. 1. c. 2.

Vestis Joſeph. Gen. 37. 4. Charitas est vestis Joſeph conſita omni virtutum varietate. S. Franc. Saleſ. ib. l. 1. c. 8.

Apparuit ei Dominus in flamma ignis de medio rubi. Ex. 3. 2. Amor juſtis in cælo ignis est, qualem Moyses in rubo vidit, quem uſit, non conſumpſit: in cælo enim nihil est, quod conſumi, aut purificari, poſſit. Juſti in via est amor, ignis conſumens Deut. 4. 24. Quis martyribus vitam abſumpſit? Amor ignis conſumens. Aliis divitias, & libertatem, amor conſumit. Philipp. Diez D. 17. Pent. cap. 2.

In dextera ejus ignea lex. Deut. 33. 2. hæc lex ignea ſignificabat Legem novam, quæ est amoris; de qua Luc. 12. 49. *ignem veni mittere &c.* Hinc Greg. hom. 30. in Evang. dextera Dei appellantur Electi: *in dextera ergo Dei est ignea lex*, quia Electi mandata cæleſtia nequaquam frigido corde audiunt; ſed ad hæc amoris intimi facibus inardescunt. Corel. à Lap. hic.

Quemadmodum deſiderat cervus Pf. 41. 1. Talis omnino est amator Dei; nam & cum ſerpentibus carnalium cupiditatum bellum perpetuo gerit, & cum tentationibus, vel perſecutionibus premitur, ad montem contemplationis fugit, & infirmorum moleſtias patienter tolerat; ſed præcipue ſummò deſideriò Jeſum ſitit. Bellarm. hic.

Eſtatem, & ver, tu plaſmiſſia. Pf. 73. 17. Per hæc tempora ſignificat Fideles, diverſa morum qualitate pollentes: alii enim ſunt tanquam æſtas, fidei calore ferventes ad Martyrium uſque perducti; alii manſuetudine temperati; tanquam ver, æquabili Domino devotione famulantur. Caſſiodorus hic.

Ne omenia. Buccinate in Neomenia tua. Pf. 80. 4. Tertia feſtivitas eſt Neomenia, id eſt, *novæ lune.* Tunc autem luna innovari dicitur, cum ſoli conjungitur, & ab eo ad concipiendum ſplendorem velut amiſſi luminis, reparatur. Sol juſtitia Chriſtus, Luna autem primò ſancta univerſalis Eccleſia; deinde quoque fidelis eſt anima ejus, qui ſplendor eſt gloriæ, & figura ſubſtantia de radiis illuſtrata. Cum ergo qualibet anima ſancta Redemptori ſuo veraciter in amore conjungitur, tunc ſolenitatem Neomeniæ celebrat. B. Petr. Dam. l. 4. ep. 16.

Dominus proteſtatio tua ſuper manum

dexteram tuam. Pf. 120. 5. Dextera hominis eſt amor Dei, & eorum, quæ Deo ſociant, appetitus. S. Proſper. hic.

Hedera arborem, quæ ſuſtentatur, & in altum erigitur, quaſi brachiis alſtringit, quia ſuam ab illa perfectionem accipit. Tu, omni, quod potes, amore DEUM amplectere, ſine quo nec ad momentum ſuſſiſtere potes. Corn. à Lap. in Prov. c. 16. v. 4.

Sagitta. Quia amore langueo. Cant. 2. 5. S. Greg. vertit: vulnerata ſum à dilectione. Oſtendit hac oratione telum, quod cordi altè inſidet. Qui telum autem jaculatur, eſt deſectio, ſeu charitas.

Quæ paulò antè teli facta eſt ſcopus, nunc ſeipſam pro telo aſpicit in manibus Sagittarii. *Læva ejus ſub capite meo v. 6.* quæ arcus tenditur, & *dextera illius amplexabitur me*; quæ telum dirigit, tanquam ſponſam ſuſum deducens, ad participationem æternitatis. S. Greg. Nyſſ. hic.

Somnus. Reclinatorium aureum. Cant. 3. 10. Somnus meritò amor appellatur: quia ſicut dormiens à viſibilibus oculos claudit, & inviſibilia contemplatur; ita is, qui Divinæ contemplationi inſiſtit, quaſi alienus eſt, & dormit exterioribus; ſola ſpiritualia, & cæleſtia videns. S. Thom. hic. Dulciſſimus eſt ſomnus, & ſuaviſſimus eſt, Chriſtum quaerere. Id. Somno comparatur amor: quia viſibilium appetitu ſenſum mentis avertit, atque ad inviſibilia appetenda convertit; cum ipſi etiam morti comparetur: quia, ſicut mors corpus interi- mit, ſic & ab exterioribus delectationibus internæ vitæ claritas occidit. Ven. Beda hic. l. 3.

Dabo tibi poculum ex vino condito. Cant. 8. 2. id eſt, ferventem amorem, variis virtutum pigmentis ornatum. S. Iſid. hic.

Cujuslibet affectionis amor eſt principium. S. Thom. in Job.

Ex Novo.

Nefciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua. Matth. 6. 3. In dextera intelligitur amor Dei, in ſiniſtra vanitas, vel cupiditas Mundi. Quid eſt ergo, *neſciat ſiniſtra tua &c.* niſi: quod facit amor DEI, non corrumpat, aut perdat vanitas, vel cupiditas Mundi. S. Aug. ſer. 6. poſt Dom. Quinq. f. 2.

Inventa una pretioſa margarita Matth. 13. 46. Unde te amabo, niſi tu Domine dederis amorem tuum? ſpecioſa hæc margarita eſt; & non facile eſt reperire eam. S. Thom. Vill. tr. de adv. Dom. Nihil in tota domo Dei amore ſuo eſt pretioſius, nihil præſtantius. Hoc omnium donorum Dei maximum eſt, donum ſuper omne donum; quod non præſtatur niſi amicis;

mici; imò donum ipsum amicitiae. O pretiosam margaritam! *quam qui invenit homo, vendit omnia, quae habet, & emit eam.* O praestantissimum thesaurum, quem qui possidet, etiam si omnibus careat, dives est; quò qui caret, etiam si cetera omnia habet, parvus est. Id. f. 1. Dom. 17. post Pent.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. Ambrosius. Bonavent. &c. intelligunt amorem Dei.

Ex Patribus, & aliis.

Duas istas civitates Hierusalem, & Babyloniam, faciunt duo amores: Hierusalem facit amor DEI, Babyloniam amor saeculi. Interrogat ergo se quisque, quid amet? & inveniet, unde sit civis: & si se invenerit civem Babyloniae, extirpet cupiditatem, plantet charitatem. Si autem se invenerit civem Hierusalem, toleret castitatem, speret libertatem. S. Aug. in Pl. 64. propè initium.

Unusquisque Hierusalem, aut Babylonis, civis est. Sicut enim per amorem Dei quisque sanctus civis Hierusalem efficitur, ita per amorem saeculi omnis iniquus in Babyloniae structura operatur. S. Greg. in Pl. Pœnit. 50.

Inebriat amor Dei ad contemptum Mundi; calefacit, quia ferventes facit; acuit, quia erudit; facit audaces contra adversa, & fortes, à carne, Mundi, & demonibus, invincibiles; obliviosos eorum, quae retrò sunt. S. Bern. sup. Salve Reg. secl. 4.

Visui comparatur amor Divinus: visus enim principalis est sensus. Id. de dign. div. am. l. c. 7.

Primus amoris nativitatis locus est Deus. Id. lib. de amore c. 2.

Ipsa charitas est oculus, quò videtur Deus. Id. c. 6.

Quid mirum, si regnum coelorum vim patitur? ipse Dominus violenti amoris vulnus sustinuit. Si plures habes oculos, omnes alios claudes, ut hòc unò utaris, quò solò dilectum intueri soles, & quò solò vales. Qui directius intueri volunt, alterum oculum claudunt, alterum intendunt; & eum ipsum, quò cernunt, stringunt, ut strictio efficacius contemplantur acuminè. Gilb. Abb. in Cant. f. 30.

Delicatum, ac molle vinculum, est Dei dilectio; & tamen gladius anceps eam scindere non potest. Dissecuerunt tyranni membra sanctorum Martyrum; charitatem autem eorum nequaquam dissecare potuerunt. S. Ephrem. de iudicio extremo, & de compunct.

Quis neget, amorem spirituales ignem esse? rectè itaque, illa mentis in superna elevatione, ex fervore dilectionis oritur, fumo ni fallor, comparatur. Quid autem intelligimus per ejusmodi fumum, nisi devotæ mentis desiderium? quasi ergo fumus anima in superna ascendit, quando dilectione fervente, & in hoc ipsum urgente, suum desiderium super senectipsum rapit. Rich. à S. Vict. de arc. de mylt. l. 5. c. 6.

S. Dionys. Arcop. de div. nom. c. 4. p. 1. dixit: motum divini amoris circulo esse similem; qui circinò ducitur: ille enim incipiens ab uno

puncto circumducitur, finiturque in eodem, à quo inceperat. Ità opera Dei, quae in praedestinationis valde eminent, ab ipso Deo incipiunt, ejus auxilio progrediuntur, & in eodem ipso terminantur. Lud. de Pont. de perfect. Christiani hominis tr. 1. c. 1.

Unam petii à Domino, hanc requiram Pl. 26. 4. Hæc est unitas illa, quæ, Dan. 3. 47, surgentis flammæ cubitis 49. decrat: quia carnalis appetitus, dum per multa raptatus oberrat, non habet unum illud, causam videlicet, finemque gaudendi, in quo delectabiliter requiescat. Jubilæus autem hac unitate concluditur; quia in solo Creatoris amore omnis sanctorum spes, & intentio, ponitur, & in eo tota eorum requies collocatur. B. Petr. Dam. l. 6. ep. 24.

§. II.

Amoris Divini Excellentia.

Ex Veteri, & Novo.

Dimitte me Ex. 32. 10. Audis, *dimitte?*

& Deum profectò teneri non dubites; nec aliunde, quàm amoris fortitudine. S. Bern. sen. tomo 2. f. 3. Sola, quæ Deum tenere possit, vis amoris est: quâ non solum teneri se patitur, sed, quòd non teneatur, piè conqueritur in Propheta Ezech. 22. 30. *quæsi vi de ejus virum, qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me pro terra, nè dissiparem eam & non inventi.* Rich. à S. Vict. tr. de grad. char. cap. 1.

Nihilq, erat in templo, quòd non aurò tegetetur. 3. Reg. 6. 22. Cur Deus domum suam aurò exornari vult? ut ostendat; se non nisi in animis, charitatis aurò splendentibus habitare. Sedes ei coelum empyrium, id est, igneum, indicat in hominibus empyriis, id est, amoris divini amore inflammatis se habere sedem. S. Bern. f. 27. in Cant. necesse est animum crescere, ac dilatari, ut sit capax Dei; porrò latitudo ejus dilectio ejus. Barradius Dom. Pent. tom. 4. l. 4. c. 7.

Sexaginta sunt reginae. Cant. 6. 7. Reginae rectè dicuntur illæ animæ, quæ perfectæ charitatis sunt: in eo videlicet, quòd dilectum sequentes, nihil terrenum; sed ipsum solum quærunt, nec propter metum gehennæ; sed propter amorem vitæ æternæ, peccatum fugiunt, virtutemque amando, iniquitatem oderunt. S. Rupert. in Cant. l. 6.

Statura tua assimilata est palma. Cant. 7. 7. Hebr. *hæc statura tua.* Sept. *hæc magnitudo tua*; quod Complutenſes referunt ad id, quòd processit: *quàm decora charissima in tuis delictis tuis, hæc magnitudo tua.* Symmach. *hæc juvenus, vel ætas tua.* Corn. hic.

Pervenit in vos regnum Dei Luc. 11. 20. Regnum Dei amor est ejus. Sim. de Cass. l. 5.

Ex Patribus, & aliis.

Præcipis mihi, Domine, ut diligam te, hoc & possum, & debeo. Quomodo tu me dilexeris; si linguis

guis hominum, & angelorum, loquar, nec dignè possum eloqui, nec universa complecti, quæ mihi gratiæ tuæ contulit amplitudo. Iustum est, Domine, ut diligamus te: quia & ipse nos diligit; & iniquum omnino est, ut te in aliquo dilecti tui offendant.

Hoc natura, hoc ratio, hoc, Domine, Verbi tui clamat authoritas, hoc ex ore tuo audivimus hoc in libro vitæ conscriptum, indeficientem, & hominibus, & angelis, exhibet lectionem. Legat hic unum verbum, & in hoc mandato meditetur Christiana Religio, & inveniet ex hac Scriptura omnium doctrinarum regulas emanasse. S. Cypr. de Bapt. Christi.

Ad tirones timor spectat; ad perfectos verò amoris possessio. B. Theodoretus in Pl. 110.

Dico tibi, si omnes cœlestes thesauros, & pelagus omne divitiarum Dei, scrutatus fueris, nihil invenies pretiosius, nihil desiderabilius amore Dei S. Thom. Vill. Conc. de S. Magd. Ego, si mihi daretur optio, potius eligerem amare non videndo, quam videre non amando. Quid enim, si videro, & non amavero? per hoc nec gratus Deo. nec amicus existo. Id.

Ars est artium, ars amoris; cuius magisterium ipsa sibi retinuit natura, & Deus author naturæ. S. Bern. de nat. & dign. amor. c. 1.

Amoris vel nomen, vel affectus, nulli competit, vel debetur, nisi sibi soli, o vere amor & amande Domine. Id. l. de amore Dei c. 4.

Dico, fieri posse, ut exigua virtus habeat plus valoris in anima aliqua, in qua facer amor ferventer regnat; quam Martyrium ipsum in una alia anima, quam inhabitat amor languens, debilis, & lentus. S. Franc. Salef. l. 11. c. 5. Amor est vexillum in exercitu virtutum: eo omnes se ad illud recipere debent: est enim solum, & unicum, sub quo Dominus noster, qui solus est Dux generalis istius exercitus, facit eas pugnare. Id. ib.

§. III.

*Amor erga Deum comparat sapientiam
& scientiam.*

Ex Veteri, & Novo,

Collocavit ante paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium. Gen. 3. 24. Sat erat cherubim, ut custodiret paradisum; virtus enim angeli longè superat humanam. Ad quid ergo gladio armatus, eoque flammeo? Philo Hebr. l. de Cherub. per flammeum ensen intelligit Dei doctrinam; per Cherubim autem Doctorem divinis mysteriis benè instructum. Oportet ergo gladium Cherubim flammeum esse, ut sermo ejus non tantum splendorem emittat, sed & ardorem charitatis. Did. de Castill. Illat. 44. Non verè sapiens est, qui inter intellectum, & amorem, ponit divortium. Id.

Non recedat volumen legis hujus ab ore tuo, ut custodias, & facias, & intelligas. Joel 1. 8. prius præcipitur observantia, & postea

promittitur intelligentia: cum amaveris, tunc intelliges. Naxera hic. §. 51.

Et ascendit super Cherubim, & volavit. Pl. 17. 11. & exaltatus est super plenitudinem scientiæ, ut nemo ad eum perveniret, nisi per charitatem. S. Aug. hic.

Qui sedes super Cherubim. Psalm. 79. 2. Non dicit in Cherubim, sed *super*; supra hos autem Seraphini existunt: & ideo inferre voluit, quod Deus Seraphinis infideat. Hugo Card. hic: *qui sedes super Cherubim*, non in Cherubim, id est, ultra in Seraphim; nempe in ardore charitatis: ibi Dominus sedet, & requiescit. Unde laborandum magis est ad habendam charitatem, quam scientiam. Paolletti in festo. S. Benedicti.

Et non illuminatio mea in deliciis meis. Pl. 138. 11. Cum te videt inter Mundi hujus tenebras, dicit se illuminatum; ut verum solem agnoscat. Sed unde illa tanta lux? an à sua sapientia, cum ipse inter cæteros esset sapientior? ut dicitur 2. Reg. 23. 8. minime; sed *in deliciis meis*; in suis scilicet amoribus, & affectuosis contemplationibus cum Deo, tantum lumen, & splendorem invenit. Gilbertus Abb. f. 5. in Cant. in deliciis, non in scientiis; ita & tu notem, si non potes scientiis, pertenta illuminare deliciis. Quidquid hic videmus per speculum in ænigmate, totum in nocte est: & in hac nocte potest JESUS meus magis dulci quodam affectu suaviter sentiri, quam ad purum sciri. Sylveira in acta quæst. 19.

Timor Domini principium sapientiæ. Prov. 1. 7. Alia versio ex Hebr. *principatus sapientiæ est timor Domini*. Sic principium sumitur pro principatu Pl. 109. 3. *tecum principium*, id est principatus. Et sic timor intelligitur filialis, & perfectus; qui non est aliud, quam charitas. Charitas ergo obtinet principatum in regno sapientiæ. Corn. à Lap. hic.

Introduxit me Rex in cellam vinariam; ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. Per hanc cellam Origenes hom. 3. Theodoretus, &c. accipiunt domum sapientiæ: gymnasia scilicet, & templa; in quibus à doctores, & prædicatoribus, exponitur populo Fidei vinum veræ doctrinæ, & sapientiæ. S. Greg. per cellam vinariam intelligit S. Scripturam. Chald. vertit: *introduxit me Dominus in domum Gymnasii doctrinæ Israel*. Quæ consequentiâ nunc sponsa ait, *ordinavit in me charitatem*: Aptius fortè dicendum, dedit intelligentiam &c. per hanc enim venit in domum sapientiæ? Ad sacram doctrinam capeffendanz nihil aptius, quam charitas, & in schola Christi præcipua lectio, & doctrina, charitas. Sylv. in Jo. 7.

Dilectio Dei honorabilis sapientiæ. Eccl. 1. 14. Tigurina: *amor Dei præclara est sapientiæ*. q. d. qui amat DEum, hic sapit præ omnibus Philosophis, & Theologis: hic enim Sapit, & cognoscit DEum practicè, & sapide; non speculative, & aride. Corn. hic.

Homø

Homo sanctus in sapientia manet sicut sol; nam stultus sicut luna mutatur. Eccli. 27. 12. hoc discrimen assignat Spiritus Sanctus. Sed in quo sapiens solis, stultus lunæ similis? Sol non solum fulget, sed etiam calefacit, & ardet: sic verus sapiens. Luna fulget; sed sine ardore. Did. del. Castille Ill. 44.

Cognovit bos possessorem suum, Israel autem me non cognovit. Il. 1. 3. Quare? quia ferali Christum odio persequabantur. Rupertus l. 1. in Il. c. 3. dicitis (alloquitur Dei nomine Judæos) quia ego veni nimium occultus. Unde ergo bos me possessorum suum, & asinus præsepe meum cognovit? At tu Israel tu populus meus Hierosolymitanus, qui circa templum residens cum Phariseis, & Pontificibus, in Lege gloriabaris; alia non amasti, idcirco non intellexisti. Bruta, quia amant, non ignorant. Naxera in Josue 1. §. 51.

Seraphim stabant super illud. Il. 6. 2. Ut quid ergo tu, qui mane oriebaris Lucifer, in veritate non stecisti? nisi quia Seraphim non fuisti. Seraphim quippe ardens, vel incendens interpretatur. Tu verò habuisti miser lucem, sed ardorem non habuisti. Bonum erat tibi, si ignifer magis, quam Lucifer esses. S. Bernardus hic l. 3.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. Quia cum ipsi Sapientia ingēnita sit, voluit adventum suum annūtiare non sine ardoris consortio: ne ab hominibus judicaretur sapiens sine charitatis incendio: quia scientia sine amore, in Dei schola stulticia potius dicenda est, quam Sapientia. Did. del. Castille de ornatu & vest. car. Ill. 44.

Aurum ignitum. Apoc. 3. 18. Per id multū intelligunt sapientiam iustorum, quæ est thesaurus desiderabilis. Prov. 21. 20. Ignitum est, quia accendit amore Dei, & proximi. Ita Ambrosius. Rupert. Sylv. hic q. 39.

Ex Patribus, & aliis.

Qui tibi non sapit, desipit. Ex Man. S. Aug. c. 4. Si non vacat omnes scripturarum paginas evolvere, tene charitatem; & in ea invenies omnem scientiam. Id. Dom. 1. post Epiph. l. 1. Non diligitur, quod penitus ignoratur. Sed cum diligitur, quod ex quantalacunque parte cognoscitur, ipsa efficitur dilectione, ut melius & plenius cognoscatur. Id. tr. 96. in Jo.

Si Sapientia Deus est, per quem facta sunt omnia, sicut Divina auctoritas, veritasque monstravit; verus Philosophus est amator Dei. Id. de Civ. Dei l. 8. c. 1.

Amor ubique (in hoc Cantico) loquitur & si quis horum, quæ leguntur, cupit adipisci notitiam, amet; alioquin frustra ad audiendum, legendumque, amoris carmen, qui non amat, accedit: quoniam omnino non potest capere ignitū eloquium frigidū pectus. Quomodo enim Græcæ loquentem non intelligit, qui Græcum non novit; nec latine loquentem, qui Latinus non est; & ita de cæteris: sic lingua amoris ei, qui non amat, barbara erit, sicut æs sonans, aut cymbalum tinniens. S. Bern. scdm. 79. in Cant.

R. P. Spanner Poly. Tom. 1.

Quid optabilius charitate! quæ sit, ut humano magisterio fiducialiter accedens ad Verbum, Verbo constanter inhæreas, Verbum familiariter perfrueris. S. Bern. l. 83. in Cant.

Magnus est doctor Charitas: satis idoneus, qui & tollat errores, & mores formet, & ad Philosophiam manuducat, & ex lapidibus homines reddat. S. Chrysost. hom. 33. in 1. Cor. 13.

Charitas oculus est cordis; quæ quisquis caret, cæcus est, & in tenebris ambulat, & nescit, quod eat. Rupertus Abb. Tuit. de div. offic. l. 4. c. 8.

Charitas est Sacræ Scripturæ compendium, virtutum virtus. S. Laur. Just. de incend. div. amor. c. 5. Non est Sapientia, ubi deest charitas: suum quippe verbum diffundit lumen, ubi suum præstat amorem. Id. de Connub. verbi & animæ c. 18.

O quantā compassione dignus est nunc ferè totus Mundus, considerat, in quolibet statu, paupertate divinæ cognitionis, dilectionis, & timoris. Quis non debet per compassionem cum Apostolo infirmari? 2. Cor. 11. 29. S. Bern. Sen. tomo 2. l. 4.

Ubi major charitas, ibi major cognitio: sicut ignis, quanto magis ardet, tanto plus lucet. Hug. Card. in c. 48. Gen.

S. Dominicus dicere solebat: plus in charitatis codice didici, quam in universa S. Scriptura. Corn. à Lap. in Lev. c. 31.

Amor est compendium totius Theologiæ, qui ignorantiam Paulorum, Antoniorum, Hilarionum, Simeonorum, Franciscorum, sanctissimè doctam fecit. S. Franc. Sales. div. amor. l. 8. c. 1.

§. IV.

Motiva Amandi Deum.

Primum

Amor Dei in nos.

Vade, pondera mihi ignis pondus. Esdræ.

Impossibile videtur, hunc materialem ignem posse aliquo modo ponderari. At ignis spiritualis, qui est divinus Amor, ponderari potest: imò & unum ex præcipuis Christianæ pietatis exercitiis esse debet, in ponderando hunc divinum ignem, statèræ sui intellectus: ut scilicet, quòquo modò intelligens ejus valorem, pro virili labore, summo illi, ac coelesti amatori aliò simili amore persolvere. Philipp. Diez. tit. Amor. hom. erga Deum.

Meliora ubera tua vinò fragrantia unguentis optimis. Cant. l. 1. 2. Ubi sponsa laudavit sponsi ubera, quæ ad lactandos parvulos deputantur, & nominis fragrantiam; infert; parvulas animas, & adolescentulas inardescere, in amorem illius, quasi diceret: hic est primus fructus divinæ, & maternæ erga nos dilectionis, ut adolescentuli, & adolescentulæ, eum diligant. Lad. de Ponte hic. Exhort. 31. §. 3.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. V. Beda & Cassiodorus, sic exponunt; q. d. Deus prior dilexit me; itaque me ad se amandum compulit. Corn. à Lap. hic.

H

Trans-

Transfiguratus est ante eos. Matth. 17. 2. Deus animas nostras nimio amore prosequitur, easque in sui amorem allicere conatur. Quod ut assequatur, diversis vestibus utitur, amantium more. Tres præcipue induit Christus: naturam humanam; in Passione; in transfiguratione, *amicus lumine sicut vestimentum.* Psalm. 103. 2. Hodie vult ostendere, quali, quantaque gloria se privaverit propter nos, dum in terra vixit; ut hoc nos devinciat in sui amorem. Pro quo nota: hanc gloriam corporis, quæ hodie in eo apparuit, ipsi debitam esse ab instanti Conceptionis: tum quia verbo unitum erat personaliter, tum propter animæ gloriam &c. Joan. Ofor. Dom. 2. Quadrag.

Ex Patribus, & aliis.

Quid magis excitat ad amorem, quam veraciter & perfecte diligere? S. Bonavent. Stim. am. cap. 8.

Nulla est major ad amorem invitatio, quam prævenire amando: & nimis durus est animus, qui, si dilectionem volebat impendere, nolit & rependere. S. Aug. de Catech. rudium c. 4.

Amor ceteros affectus in se ducit, & captivat. Idiota de cont. div. am. c. 1.

Non est possibile, ut non redamet, qui amat. S. Chrysost. in Gen. hom. 58.

Nemo fortius, quam dilectione trahitur: neque potest non diligere, qui agnoscit se diligere. S. Laur. Just. in fasc. am. c. 9.

In beneficio primæ conditionis Sapientia, & virtus Conditoris enituit: in beneficio autem reconciliationis, quò adversos, & male moratos, ad se revocavit, poenas remisit, præmia reposuit. Quantum, quod condidit, amaret, evidenter ostendit: & sic in iis, quos prior dilexerat, ignem sui amoris accendit. B. Ivo Carnotensis f. de nat. Dom.

Secundum Motivum

Bonitas, amabilitas Dei.

Si homuncio uxori suæ potuit dicere 1. Reg. 1. 8. *nunquid non ego melior tibi sum, quam decem filii?* Et de filio Tobie Mater c. 10. 5. *omnia simul in te uno habentes, te non debemus dimittere:* nunquid verius Creator tuus dicet tibi: nonne melior tibi sum, quam decem, & mille, non modò filii, sed patres, matres, fratres, sorores, amici, Duces, Episcopi, Magistri, nutritii, sponsi: nunquid & tu vicissim cum S. Francisco exclames? Deus meus, & omnia! Doultreman. l. 3. sect. 4.

Quis me constituat iudicem super terram, ut ad me veniant omnes, qui habent negotium & iuste iudicem. 2. Reg. 15. 4. quò animos popularium irà sibi devinxit, ut, Scripturà teste, ad primum buccinæ clangorem totò corde universus Israel sequeretur Abiailonem. v. 13. Quod si sola beneficiendi voluntas totius regni animos devincire potuit; an non amor, & cura, quam nostri Deus habet, omnium nostrum animos inflamet? Christus enim negotia nostra quotidie apud Patrem agit, pertractat, & ad optatum finem perducit: & in hunc finem sacra in corpore

vulnera reservavit, quæ Patri irato exhibet. An non hoc affectum nostrum erga illum excitet? dicatur ergo, obsecro, de nobis aliquando: toto corde sequitur populus Christianus Deum Christum. Petr. Bessius Dom. in Alb.

Hoc est Deum nòsse, quod amare: nam quisquis eum non amat, profectò ostendit, quia, quàm sit amabilis, non novit. Et quàm sit suavis Dominus, & dulcis, gustare, ac videre, non didicit; qui ejus conspectibus placere continuà intentione non fatagit. V. Beda in ep. 1. Jo. c. 2. 1.

Si singula bona delectabilia sunt; cogita intente, quàm delectabile sit illud bonum, quod continet jucunditatem omnium bonorum. S. Aug. Man. c. 33. Pudeat! cum alia non amentur, nisi quia bona sunt, eis inhærendo; non amare bonum ipsum, unde bona sunt. Id. de trinit. l. 8. c. 3. Quia Deus est incommutabile bonum; homo autem, & secundum animam, & secundum corpus, mutabilis res est; nisi ad incommutabile bonum, quod est Deus, conversus subliterit, formari iù justus, beatusque sit, non potest. Id. de Genesi ad lit. lib. 8. c. 10. Hinc maxime commendatur, quale bonum sit Deus, quædo nulli ab eo recedenti benè est: quia & qui gaudent in mortiferis voluptatibus; esse sine dolorum timore non possunt. Id. ib. l. 11. cap. 5.

Qui fieri potest, ut quis habeat cor, & non amet infinitam Bonitatem? S. Franc. Sal. de div. am. c. 11.

Summum bonum, summè desiderandum, & diligendum. S. Bonav. in Pl. 118.

Excedit Deus intellectum Angelicum, & humanum, in comprehensione: quia incomprehensibilis est; affectum omnium creaturarum in Bonitate; quia nullus amor æquatur Bonitati ejus amando, ut diligatur, quantum sua requirit Bonitas; nec in hujus vitæ tenebris, nec in partibus superis. Sim. de Cassia l. 1. c. 24.

Bonum est, quicquid summo Bono conjungitur. Clem. Alex. l. 4. stromat.

Chare Theotime! celi attoniti admirantur, eorumque portæ horrore concutuntur; quin & angeli ipsi pacis, visâ prodigiosa hac cordis humani miseria, obstupescunt: quòd tam amabile Bonum derelinquat, ut rebus, lacrymis omnibus deplorandis, adhæreant. St. Sals. l. 4. cap. 1.

Cogita illius Bonitatem, largitatem, & liberalitatem, quàm bonus sit in se, quàm largus erga te, seipsum impendens pro te, quàm liberalis ad te, dona sua cumulans in te. Ista cogitans amabis, quem talem erga te non considerabis. Rich. à S. Viçt. in Cant. c. 11.

Cum omnes sagittæ beneficiorum ardentes, frigidò, saxoquè corde retundantur, aliò stupendò machinamento nos aggreditur, subiens pro se pectus nostrum. Cum nec ipse per se, nec per dona sua extunderet nostrum amorem, decrevit ipse, per se, & per donum suavissimè sollicitare; id est, faciens se donum, copias omnes in unum expugnandis nobis cogens, vires bonitatis, & vires beneficiorum convocavit: ut, si non amemus, quia bonum est, nec quia bona fecit, id est, dona dedit; amemus, quia

quia bonus est, & quia pariter donum est. Com-
pleverat in nobis sagittas suas exhausta pharetra.
Beneficia tela amoris sunt; & se post omnia dedit.
Antonio Martino apparuit Cupidino habitu pu-
er JESUS, arcu, & pharetra armatus, inque suum
pectus jaculatus sagittas, negotians amorem plagis.
Non satis hoc; resistimus telis. Quid
restat? consumptis missilibus subit ipse praeor-
dia nostra. Jo. Nierenb. l. 4. de arte volunt. cap.
58.

Tertium Motivum.

Beneficia divina.

*Creavit Deus hominem ad similitudi-
nem suam.* Gen. 1. 27. ut more aliorum ani-
malium amaret sibi simile; suam porro similitu-
dinem in Mundo non inveniens, ad solius Dei a-
morem converteretur. Did. Stella de contemptu
vanit. Mundi parte 1. c. 46.

*Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si
fuerit; da ei aquam bibere: prunas enim
congregabis super caput ejus.* Prov. 25. 21.
Ubi Paulus Rom. 12. 20. *hoc enim faciens,
carbones ignis congeres super caput ejus.* Hoc
tibi fecit Deus, & bene fecit male facienti, ut car-
bones ignis amoris sui congerat super caput tuum.
Agapitus, ut habet Brev. Rom. 18. Aug. quin-
decim annorum puer ardentibus carbonibus capi-
ti ejus impositus Deo gratias agebat. Nonne &
te, dum misericordia, & miserationibus, corona-
ret, totidem prunis, ceu ardentibus carbonibus,
coronavit Deus? accendere ergo, arde, & gratias
illi age. Ex Sexto mense am. Div. P. Nadasi
c. 11.

Oleum effusum. Cant. 1. 2. Divina bene-
ficia sunt oleum nutriendi ignem Divini Amoris.
*Oleum est nomen tuum; ideo adolescens tunc
dilexerunt te.* Fovet, & nutriendi etiam il-
lum ignem opera devotionis erga Deum, & mise-
ricordiae erga proximos. Lud. de Ponte Exh.
31. §. 1.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4.
id est, adversus me ipsam omnem aciem charitatis
suae direxit, ut me oppugnaret; non ad me de-
struendam, sed lucrandam: scilicet, ut me vince-
ret, & quasi compelleret, ut ipsum redamarem,
& Divino amori me quasi captivam subicerem.
Hac autem acies comprehendit innumera, ac im-
mensa bona, quae potenti vi expugnant cor: &
ad duas acies possunt redigi; unam ex Divinis
perfectionibus, alteram ex Dei beneficiis, con-
structam. Pl. 39. 6. *multa fecisti tu, Do-
mine DEUS, mirabilia tua.* Id. hic.
Exh. 30. §. 1.

*Adjuravi vos filie Jerusalem, - ut sus-
citetis, & excitetis charitatem, donec
voluerit.* ita legit B. Theodoretus. Cant. 2. 7.
Qui spiritus amore sunt inflammati, Deique te-
nentur desiderio; eadem flammam omnes ut ho-
mines incenduntur, exoptant. - *Ut suscitaretis
&c.* id est, ne charitatem erga Deum in vobis
dormire patiamini, sed eam suscitetis, & accen-
datis, ac memoriam beneficiorum illius, tanquam
oleum, supereffundatis. Nisi enim nuntiaverit-
is de die in diem Salutem ejus, & memineritis mi-
rabiliū ejus, quae fecit; extinguetur charitas, &

quodammodo intercidet. Oportet autem vos
illam continenter arcendere atque excitare; &
flamam ejus, sublimem tollere, ac modum ipsi-
us dimetiri sponsum voluntate. Idem.

*In charitate perpetua dilexi te, ideo at-
traxi te miserans.* Jer. 31. 3. Alii vertunt: *at-
traxi te misericordia,* id est, beneficiis, Corn.
à Lap. hic.

Comede, quaecumque ego do tibi. Ezech. 2. 8.
hoc est, rumina, expende, intellige & memoriae,
quasi stomacho, commenda. Hoc est comedere,
ac in stomachum trajicere. Et quemadmodum
ex stomachi officina digestus cibus in reliquarum
partium alimentum, totius corporis bono, distri-
buitur; ita, ex memoria beneficiorum Dei, cete-
rae facultates animae, & imprimis voluntas incale-
scit, alitur, atque in charitate roboratur. Dou-
treman. l. 1. c. 3. §. 10.

*In funiculis Adam traham eos, in vin-
culis charitatis.* Osee 11. 4. In funiculis adam
trahit, quando timorem incutit, aut dolorem: in
vinculis charitatis; cum vel beneficia exhibita re-
colit, vel exhibenda promittit. Hugo Card. Pro-
log. in Gen. Funiculi Adam sunt flagella: quia &
ipse primus, & per eum nos flagellati sumus: vin-
cula vero charitatis sunt Dei beneficia. S. Bonaven-
tura fer. 4. Pent. f. 2. Charitas vincula habet,
charitas vulnera facit. Sed qui sunt illi *funiculi*
Adam primi parentis nostri, nisi munera Dei?
quae, inquam, sunt ista charitatis vincula, nisi Dei
beneficia? bona naturae, gratiae, & gloriae. - Na-
turam condidit, gratiam contulit, gloriam repro-
misit. Ecce funiculus triplex: dona conditionis,
bona justificationis, praemia glorificationis, &c.
Rich. à S. Viç. tr. de 4. grad. violentiae charitatis.
In funiculis Ada &c. Hebr. *in funiculis ho-
minum.* q. d. illos ad me traham, non sicut at-
trahi solent tauri funibus devincti, sed sicut solent
homines beneficiis, amore, &c. Philipp. Diez.
Fer. 6. post D. 2. Quadrag.

Dionysius Areop. l. de div. nom. Amorem
vocat beneficium insidiatorem. Talem sponsa vi-
dit in Canticis, quando exclamavit: *in ipse stat
post parietem nostrum, respiciam per fenestras
prospiciens per cancellos.* Cant. 2. 9. Ubi Ambr.
cum sept. legit: *prospiciens per retia,* ut ani-
mam ex insidiis venetur. Incert. Auth.

Certe, si anima non esset pejor, & irrationabilior
omni bestia; Deum suum, cujus similitudinem
habet, super omnia diligeret, & de ceteris simpli-
citer non curaret: cum ab ipso Deo tot, & tanta be-
neficia receperit gratis data. S. Bonav. slim. am. c. 1.

Convincunt quemlibet, etiam durissimum, ad
amorem ejus, tam numerosa, & quotidiana multi-
tudo suorum beneficiorum; quod suo pondere om-
nes mortales obruit, & provocat ad amorem; tum
omnium creaturarum clamor continuus; qui omni
rationali auditui majestatem, pulchritudinem, magni-
tudinemque ejus, apertis vocibus ingerit. S. Thom.
Vill. D. 17. Pent. f. 1. Adverte, & considera,
quam leve tributum Dominus à nobis exigit: pro
tantis beneficiis nihil aliud petit, nisi amorem. Id.
Conc. de fœd. inter Rom. Imp & Vener.

Quid nos pro his omnibus retribuimus, vel po-
tius quid retribuere debemus? nimirum, ut debi-
tum amore solvamus. Salvianus de provid. Dei l. 4.

Beneficia Divina in particulari.

Num. I.

Incarnatio.

Anima mea liquefacta est &c. Cant. 5. 6. Descendente Verbo tuo cor nostrum liquefactum est, & omnia interiora nostra contrémiscencia paruerunt illi - Effudisti enim Pater, viscera charitatis tuæ super nos; & multitudinem miserationum tuarum ultra exhibere non potuisti. S. Amedeus Ep. hom. 3.

Posuisti me sicut sagittam electam. Il. 49. 2. Pulchrè dicit Ecclesia, quia vulnerata charitate ego sum. Nudemus membra nostra bono vulnere; nudemus sagittæ electæ: Sagitta hæc Christus est, qui dicit: *posuisti me &c.* S. Ambr. in Ps. 118. Oñon. 5.

Posuisti me ut sagittam &c. in pharetra sua abscondit me. Juxta sanctos Patres, pharetra Humanitatem Christi significat. S. Chrysostr. in pharetra corporis abscondit me. Sed cur *electa* dicitur? sanè quasi hæc potius fuerit, quæ in scopum à sagittario Dei destinatum collimaverit. Nimirum cum plures ante terrificas atque igneas minarum, ac suppliciorum, fuerit jaculatus; hæc unâ corda hominum vulneravit, & ad sui amorem Mundum subegit. Incert. auth. Verbum dicitur sagitta: nam Pater tetendit arcum, quando promissit Filium; misit sagittam electam quando misit eum incarnari. S. Bonav. in Ps. 119.

Diliges Dominum Deum tuum &c. Luc. 10. 27. Totum possibilem dilectionis affectum Dominus exigit ab homine, ob solum Incarnationis beneficium. Postquam Dominus memorans Incarnationis beneficium beatos oculos v. 23. aspicientes appellavit, Legis peritum aptè allicit ad mandati illius expressionem: *Diliges Dominum Deum tuum.* Preme Dom. Deum tuum; id est, Dominum hominem factum, quando tuus specialissimè factus est, toto cordis affectu, totis viribus diligere procura: quia ex Incarnationis beneficio ineffabiliter nostram exigit dilectionem. Escobar l. 11. Obf. 2.

Verbum caro factum est. Jo. 1. 14. Caro carni amicabile est, passibilis, esibilis, sensibilis: ut sic in carne Christi esset dilectionis fomentum. *Omne animal diligit simile sibi* Eccli. 13. 19. Diligitur caro propinqua, maximè autem proxima. S. Bonav. l. 8. in Nat. Dom.

In similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo. Philipp. 2. 7. Alex. M. vellem Perficam sumpsit, ut eorum, quos devicerat, animos sibi conciliaret. Non pigeat Deum nobis similem amare. Drexelius Delic. gent. hum. in appendice de Nasc. Jesu §. 16.

Quis est tam durus, quem non emolliat amor Dei, sic hominem præveniens: tam, inquam, vehemens amor; quod homo propter hominem dignatus est fieri: qui, ut familiarius diligeretur ab homine, Deus in similitudinem hominis apparuit. S. Aug. Man. c. 26.

Ideo Dominus noster Jesus Christus in Mundum venit, & carnem nostram assumpsit, & quotidie gratias suas, & amorem de corde suo in nos

infundit: ut inflammet mentes hominum ad ardorem Divini amoris. S. Bernard. Sen. tom. 2. sect. 1.

Factus homo, ut te amaremus. Idiota Contempl. de div. am. c. 9.

Num. II.

Nativitas.

Diligebat Joseph super omnes filios suos. Gen. 37. 3. *Nè avertas faciem tuam à puero tuo.* 68. 18. Quæ fiducia hoc petit David? fiducia puerili: *Fecit redemptionem plebis suæ in domo David pueri sui.* Luc. 1. 68. O si Mundus senescens puerum Jesum diligeret super omnes filios suos; eò quod in senectute sua genuerit eum. 5199. annos recensabat, cum ei natus infans Jesus; certè nullus formâ præstantior, indole gratiæ innocentior. Amoris primas meretur hic puer. S. Ambr. lib. de benedict. senescenti Mundo, & jam occidenti, illucescens Dei Filius per Mariæ Virginis partum, serò advenit quasi filius senectutis. Ludov. Alvarez Joseph Illustr. 30.

Natus est vobis hodie Salvator Mundi. Luc. 2. 11. Deus similis nobis in nostra apparuit Humanitate, ut à nobis diligeretur; & idcirco non est factus Angelus, sed homo: quia plus dilexit humanam naturam, quam Angelicam. Did. Stella hic.

Vinum non habent. Jo. 2. 3. In nuptiis, non Canæ in Galilæa, sed stabuli in Bethlehem; dum videlicet humana divinis, ima summis, Pastoribus angeli; Regis lacrymæ, & cantus famulorum, Virginitas & Maternitas, Caro & Verbum; novò, sed verò; mirò, sed sanctò, illibatòque fœdere, sociantur; amoris vinum defecit. Et sanè cui sufficit amor ad diligendum abundè Deum jacentem in fœno? Sanè Divino minor amor amando Deo par non est. Dicat Mater ad Filium; vinum non habent; dicat & ad nos, ut vinum suppetat: *implere hydras aquâ,* hoc est: si cupitis amoris vinum in corde, replete cor vestrum lacrymis plorantis puelli. Unde illa ignem eructat. Quis enim non ardeat, si vel unâ lacrymantis Dei guttulâ respersatur? Oliv. l. 2. Strom. hic.

Quantò minorem se fecit in Humanitate, tantò majorem se exhibuit in bonitate: & quantò pro me vilior, tantò mihi charior. S. Bern. l. 1. in Epiph. Dom.

Sæpe quaerimus, quare sic Mundum Christus intrat, ut ventris experiatur angustias, partus patitur injuriam, sustineat vincula pannorum? &c. Et qualiter venire debuit, qui voluit apportare gratiam, timorem pellere, quaerere charitatem. Infantia hæc quàm barbariem non vincit, quam non feritatem mitigat, quam crudelitatem non comprimit, quam non potestatem deponit, quam duritiam non resolvit, quid non amoris expostulat, quid non affectionis extorquet, quam non imponit gratiam, quam non impetrat charitatem? -- Sic ergo nasci voluit, qui amari voluit, non timeri. S. Petr. Chrysol. Sc 158.

Num. III.

Num. III.

Eucharistia.

A Nima mea liquefacta est &c. Cant. 5. 6. Si liquefacta es ad Verbum ejus; quomodo sustines amplexum ejus? aut certe, si liquefacta es ad loquelam ejus; quomodo præ amore vivis, & non deficiis; cum vesceris carne, & sanguine illius? S. Laur. Just. de incend. div. am. c. 3.

Pone me ut signaculum super cor tuum. Cant. 8. 6. Super cor tuum, ait Alb. M. f. 20. de mand. Sacr. tanquam super ceram calidam, puram, & mollem, aptam suscipere impressam imaginem. Super cor calidum amore Dei, parum munditiâ sui, molle pietate proximi. Corpus Christi ut sigillum ponitur, non ut ipsum, quod immutabile est, in nos mutetur; sed nos in imaginem bonitatis ejus transmutemur. Aloyf. Novar. Elect. Sacr. l. 3.

Maria stabat ad monumentum foris plorans. Joan. 20. 11. Quare autem fleat? si quæras; respondet: *quia rulerunt Dominum meum.* Conversa est in fletus: quia Domini corpus non invenerat. Orig. hom. 1. ex variis: metuebat, ne amor Magistri sui in corpore suo frigeret, si corpus ejus non inveniret, quò visò recalesceret. Eucharistia accendit ad amorem. Did. del Castillo Illat. 146.

Quos amamus, nonnunquam etiam, morfu petimus. Quare Job 31. 31. ut servorum in se amorem ostenderet, dicebat, illos sæpe numero nimio in se amore dixisse: *quis det de carnibus ejus ut saturemur?* Ità & Christus carnem suam dedit nobis, ut eâ saturemur, quò nos in plurimum sui amorem allexit. S. Chrysost. in ep. 1. Cor. hom. 24.

Tanquam leones igitur ignem spirantes ab illa mensa recedamus, facti diabolo terribiles; & caput nostrum mente revolventes, & charitatem, quam nobis exhibuit S. Chrysost. hom. 61. ad pop.

Artendi cupiditate ad eum adeamus; manibusque, in crucis formam compositis, Crucifixi corpus suscipiamus; atque oculis, & labiis, & frontibus compositis, Divini Carbonis participes efficiamur: ut ignis desiderii in nobis insiti, assumptâ eâ, quæ ex carbone oritur, inflammatione, peccata nostra exurat, & peccata nostra collustret: demusque operam, ut per divini ignis peccationem inardescamus, Diique efficiamur. S. Joann. Damascenus, orthod. fid. l. 3. c. 14.

Aluisse, inter homines sæpe affert plura amoris incitamenta, quam procreasse liberos. Clem. Alex. l. 1. pæd. c. 6.

Non immeritò hoc Sacramentum vocarem Divinum quendam magnetem, trahentem ad se ferrea corda hominum, ut illi inhæreant. Lud. de Ponte l. 2. Exh. 3.

Dominus dixit S. Catharinæ Sen. meritiò cor hominis scindi deberet amore, dissolvique, consideranda inter beneficia à me exhibita eximium

beneficium Sacræ, ac Ven. Eucharistiæ. Lud. Blofius parte 2. concl. animæ fid. c. 6.

Mel in ore, & ignis in corde; & non sentis calorem, nec gustas dulcedinem? signum mortis est. S. Bonav. opusc. de Sacr. Sylv. in Apoc. 3. l. 2.

Ignem, & spiritum, manducandum, & bibendum, præstitit nobis carne vestitus: Corpus scilicet, & sanguinem suum. S. Ephrem. 1. de nat. Dei c. 5.

Christus alloquitur animam: Non ego mutabor in te, sed tu mutaberis in me: non tamen in substantiam, sed per gratiam in dilectionem meam: quoniam, qui in veritate adhæret mihi, unus efficitur spiritus. S. Laur. Just. de triumph. Chr. ag. c. 4.

Sol per vitrum ultorium radiis collectis irradians. *In unum reductis.* Vel. *immutis ardentior.* Picinelli.

Num. IV.

Passio, Crux.

AD pradam ascendisti, fili mi. Gen. 49. 9. Id circo in crucem ascendit, ut omnium prædaretur corda. Incertò authore.

Ignis quem nutrit Sacerdos. Levit. 6. 12. Ad nutriendum in nobis ignem charitatis, ligna manè, & vespere subijcimus; dum ea, quæ Christus manè, & vespere, in sua Passione sustinuit, ad memoriam reducimur. Ignem enim charitatis nihil adeò nutrit, sicut frequens memoria Dominicæ Passionis. Hugo Card. hic.

Fasciculus myrrha Cant. 1. 12. Myrrha sponfi mortem, & quæ inde ad sponsam pervenit, indicat suavitatem: *inter ubera mea commorabitur v. 12.* hoc est, in præcipuâ animæ meæ parte, nempe in corde, quod inter ubera situm. B. Theodoretus.

Sicut malus inter ligna sylvarum. Cant. 2. 3. Quid aliud est Christus crucifixus, nisi viva malus, & vivum hieroglyphium Divini erga nos amoris? totus enim ibi amorem spirat, suadetque; & spargit flammam amoris; ut ligna sylvarum accendat. Lud. de Ponte hic. Exh. 25. §. 1.

Pone me ut signaculum &c. Cant. 8. 6. *quia fortis est, ut mors, dilectio.* Quia amore tui mori volui: major morte charitas mea, quæ me immortalem vicit. Id. hic.

Vidi Dominum super solum excelsum. Jf. 6. 1. Cû propheta eum sic videt, nihil de nostro erga eum affectu dicit; at cû eum dicit percussum, & vulneratum, ait: *desideravimus eum.* Jf. 52. 2. Ipsa deformitas ejus sinè specie fortius rapit nostrum affectum, quàm speciositas ejus in majestate divinitatis. Unde S. Aug. f. 22. de verb. Apostoli, monet, ut maximò affectu deformitatem Christi diligamus; & ad hoc optimam subdit rationem: deformitas Christi te format. Sylv. in Apoc. 1. q. 70. Seden-tem in gloria unus vidit Jlaías, nec tamen dicitur, eum desiderasse: morientem in cruce multi, & viderunt, & dilexerunt: *vidimus eum &c.* Mendoza in l. 1. Reg. c. 3.

Et expeutes in eum. Matth. 27. 30.
Si non amamus eum, quia bonus, quia Deus, & frater est noster; saltem id circo eum amemus, quia tanta pro salute nostra passus est. Dion. Carth. hic.

Quarebat Zachæus videre JESUM, quis esset; & ascendit in arborem, & vidit, quis esset. Luc. 19. 3. Sic nos in arborem, id est, Crucem, mente, & meditatione ascendamus: videbimus quis sit JESUS; quam bonus, quantum amet, & amandus. Barradius t. 3. l. 8. c. 20. Dom. 17.

Mira ras! labro honori ficit patientem, quem Judas prodidit osculantem. Intellexit, quod pro alienis peccatis has plagas susceperet, pro alienis sceleribus hæc vulnera sustineret: & scivit, quod illa in corpore Christi vulnera, non essent Christi vulnera, sed latronis: atque ideo plus amare cepit, postquam in corpore ejus sua vulnera agnovit. S. Ambr. serm. de latrone.

Quis nos separabit à charitate Christi?
Rom. 8. 35. Theodoretus or. de charit. S. Paulus pulchritudinis Christi crucifixi specie captus amantiam illam emisit vocem: *Quis nos &c.*

Cecidi ad pedes ejus Apoc. 1. 17. illos atque pedes, quos in camino ignis viderat: ut Dominicæ mortis imitator existeret. Galitridus Abb. tr. 34. Vidit pedes, id est, finem vitæ Christi, in fornace ignea Passionis; & tunc cecidit ad hos pedes, ad eos amplectendos; ut ejus exempla sequeretur. Sylv. hic. q. 70.

Et cum ea 144. millia, hi sequuntur agnum, procunqve ierit. Apoc. 14. 1. 4. Christus Dominus vocatur Leo Apoc. 5. 5. Aquila Deut. 32. 11. & tamen non dicitur, quod omnes sequantur; ut modo, quando repræsentatur ut agnus occisus: qui Christus crucifixus, & mortuus, peculiarem habet vim alliciendi, & trahendi, ad se omnes. Id in Jo. c. 13. q. 11.

Ex Patribus, & aliis.

Videmus, quia crucifixus iste ducit post se genus humanum: & sine causâ dixerunt Patres nostri, occidamus eum, ne sæculum post illum pergat. Fortè non post eum pergeret, si non esset occisus. S. Aug. in Psalm 40. in fine.

Super omnia reddit amabilem te mihi, Jesu bone, calix, quem bibisti, opus nostræ redemptionis. Hoc omnino amorem nostrum facile sibi vindicat totum; hoc, inquam, est, quod nostram devotionem, & blandius allicit, & justius exigit, & ætius stringit, & afficit vehementius. S. Bern. in Cant. l. 20.

Voluit ignominiosæ Passionis subire patibulum; ut, illecebrosâ affectione detorsâ, concupiscibilis vis in Redemptoris sui transfret affectum. Allicitur enim humanum cor, & charitatis succenditur flammâ, quoties cogitatione pervigili agonis hujus modum meditatur, & causam. S. Laur. Just. in Exalt. S. Cruc. Crucem vocat ducis nostri *vexillum gloriosissimum*, thesaurum amabilem *liquum vitæ*. Sub umbra tua, ô Crux! ab æstu dici protegimur,

à tempestate, à turbine, à pluvia. Radios amoris, charitatisque sagittas, emittis de te; quæ amantium corda transfigunt. Id. ib.

Vis, te doceam reperire amoris locum? vade ad figuram Crucis; ibidem venditur amor; nullibi alibi est forum ejus. Suadeo tibi emere à me, qui solus sum mercator amoris. S. Bern. sen. tomo. 2. f. 5.

Radios amoris, charitatisque sagittas, emittis de te; quæ amantium corda transfigunt. S. Laur. Just. in Exalt. S. Crucis.

Voluit ignominiosæ Passionis subire patibulum; ut, illecebrosâ affectione detorsâ, concupiscibilis vis in Redemptoris sui transfret affectum. Allicitur quippè humanum cor, & charitatis succenditur flammâ; quoties cogitatione pervigili agonis hujus modum meditatur & causam. S. Laur. Just. in Exalt. S. Crucis.

Memoria Passionis est dulcis animæ consolatio, indeficiens Divini amoris incendium. Lud. Blosius spec. Monachorum Divis. 4.

Mons Calvarie est mons amantium. Omnis amor, qui non trahit suam originem ex Passionem Salvatoris, est frivolus, & periculosus. S. Franc. Sales. de amore Dei l. 12. c. 13.

Exempla.

Meus amor Crucifixus est, & non est in me. S. Ignatius M. epist. ad Rom.

Absorbent, ô bone Jesu, mentem meam ignita ac melliflua vis amoris tui: ut amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es mori! S. Franc. Seraph. Ex paradiso amanti. Crucif. P. Sandai.

S. Magdalena de Pazz. Crucifixum manu præferens frequenter Monasterii ambitus, & loca publica perambulabat, affectuosè, Christum alloquens: ô Jesu amor! quid aliud est Jesus, quam amor? ô sorores meæ! contemplantini JESUM amorem meum! Id. ib.

Quartum motivum Quia vult amari.

Ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4.
Quam pulchrum est, quam decorum, à charitate vulnus accipere! Alius jaculum carni amoris excepit, alius terrenò cupidine vulneratus est. Tu nuda membra tua; & præbe te jaculo electo jaculo formoso: siquidem Deus sagittarius est. Orig. hic.

Tulerunt in Jerusalem Luc. 2. 22. Quis plantas vineam, & de fructu ejus non dedit? 1. Cor. 9. 7. Quem amabis? nisi illum, qui potentiam tibi dedit ad amandum, plantavit voluntatem, vult fructum ex ea. Did. Stell. in Luc. 2.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. Si quæras à Christo: quid attulerit in Mundum? Resp. amorem; *ignem veni &c.* Si quæras: quid eum attulerit in Mundum? resp. amor; sic *Deus dilexit Mundum &c.* Joan. 3. 16. Si quæras, quid prædicavit? amorem. Quid ipse? Amor. 1. Jo. 4. 16. *Deus charitas est.* Did. Stella hic.

Et

Et quid volo, nisi ut accendatur? Luc. 12. 49. pro, & quid volo, si jam accensus es? Significatur per hoc, quod, ex quo inceperat accendi ignis amoris spiritualis in Discipulis; considerabat, ut extenderetur ad universum Mundum, Cajetanus hic.

Finxit se longius ire Luc. 24. 28. non ad simulandum prosecutionem itineris non futuram; sed ad excitandum Discipulorum amorem in se. Id. hic.

Quid mihi es? Miserere, ut loquar. Quid tibi sum ipse, ut amari te jubeas à me? & nisi faciam, irascaris mihi, & mineris ingentes miseria; Parvane est ipsa miseria, si non amem te? S. Aug. l. 1. Conf. c. 5.

Quis ego sum, Domine, aut quæ est substantia mea, ut sic à me cupias amari? Ecce coram te millia millium angelorum amore tui fragrantium! & tibi curæ est de me vili vermiculo super terram repente, ut diligat te? sed non pro te, sed pro me, amari vis à me. Ut enim nemo à vita excluderetur, vitam in amore posuisti; quoniam cunctis præstò est, amare te. Si in quovis alio opere confisteret nostra salus, excluderentur nonnulli, excluderentur plurimi, quibus tale opus non esset aut possibile, aut facile. Sicut si tu in elemosynarum largitione salvos nos esse voluisses, excluderetur egenus. Si in jejunio, excluderetur agrotus; si in doctrina, excluderetur idiota; si in virginitate, excluderetur uxor; si in paupertate, excluderetur dives &c. at verò ab amore quis excluditur? aut quis legitime excusatur? omnibus communis est amor. Quis enim amare nescit, aut nequit? ubique, & omni tempore, amor omnibus præstò est. &c. S. Thom. Vill. D. 17. Pent. serm. 1.

Quintum Motivum

Creatura.

Formatis igitur, Dominus Deus, cunctis animantibus terræ, adduxit ea ad Adam &c. Gen. 2. 19. Statuens Deus coram eo tot genera creaturarum; potentia suæ infinitæ, contemplandæ, ei præbuit materiam Et statim sequitur: *immisitque Dominus Deus seipsum in Adam*; quem saporem Sept. dicunt, quandam extasim fuisse. Et credo extasim illam causatam fuisse ex Bonitatis & Majestatis Dei infinitæ consideratione; quam ostendit in formatione tam diversarum creaturarum &c. Philipp. Diez. conc. 2. in Com. virg.

Certum est, quod homo stans habuit cognitionem creaturarum, & per illarum representationem ferebatur in Deum; ad ipsum laudandum, venerandum, amandum. Et ad hoc sunt creaturæ, & reducuntur in Deum. S. Bonav. serm. 13.

Cælum, & terra, & omnia, quæ in eis sunt, non cessant mihi dicere, ut amem Dominum Deum. S. Aug. Man. c. 24. Disce amare in creatura creatorem, & in factura factorem; ne teneat te, quod ab illo fa-

ctum est, & amittas eum, à quo & ipse factus es. Id. in Ps. 39.

Domine, amo te! percussisti eor momentum verbò tuò, & amavi te. Sed & cælum, & terra, & omnia, quæ in eis sunt; ecce undique mihi dicunt, ut te amem; nec cessant dicere omnibus; ut sint inexcusabiles. Id. Conf. l. 10. c. 6.

Vide, & adverte, si non cuncta, quæ vel nobis in prosperis serviunt, vel contra nos sæviunt in adversis, quædam sint charitatis calcaria urgentia quodammodo ad cursum amoris. Rich. à S. Viç. tr. de grad. char. cap. 3.

Deus, cum res creatas in morem scalæ adaptaverit; per eas sui amantibus ascensum ad se adstruxit. S. Basil. Seleuc. or. 1.

Quid sunt naturalium rerum inclinationes, nisi amores quidam, quibus feruntur in Deum? S. Thom. Vill. Dom. 17. Pent. s. 2.

Est centrum quoddam amoris Dei, in quod dirigit omnem creaturam pondus amoris. Id. ibid.

Cælum, & terra, & mare, omnisque creatura, quæ videri, atque intelligi potest; ad hanc præcipuam disposita est humani generis utilitatem; ut natura rationalis de contemplatione tot specierum, de experimento tot bonorum, de perceptione tot munerum; ad cultum, & dilectionem sui imbueretur auctoris. S. Prosper l. 1. de vocat. Gent.

Quidam aiebat: cum pulchritudinem, atque venustatem intueretur corporum, ex ea admonitus, magnificè glorificavit opificem, atque ex solo hujusmodi spectaculo in amorem Dei, fontemque lacrymarum excitatus est. Jo. Clim. gradu 15. de Castit.

V. Ludovicus Blosius, ut in illius vita refertur c. 19. in horti domestici porta hanc posuit superscriptionem: Pulchritudo florum, cæterarumque creaturarum, rapiat eor in admirationem & amorem Creatoris. Amoenitas horti in memoriam reducat decorem paradisi. Non vanitati, sed pietati hic locus dicatus est.

Sextum Motivum

Nemo ab eo excusatur.

In reliquis operibus bonis interdum potest aliquis qualemcunque excusationem prætere, in habenda verò dilectione nullus se potest excusare. S. August. ser. 6. post D. Quinq. l. 3.

Nullus habet, nec habere potest, causam, aut excusationem aliquam, te non diligendi: unde si alicui dicatur, ut jejnet, dicere potest, corpus habeo fragile: si dicatur ei, ut det; potest dicere, pauper sum. Sed cum ei dicitur, dilige Deum, nullam habet excusationem. Idiot. c. 22. Inexcusabilis est omnis, etiam Infidelis, si non diligit Dominum Deum suum, totò corde, totà animà, totà virtute suà. S. Bern. tr. de dilig. Deo.

In omni alia re fecit Deus nos inæquales; hos fecit divites, illos pauperes &c. in re tamen necessa-

necessaria, scilicet potestate diligendi Deum, omnes fecit aequales. Philipp. Diez. conc. 1. Pentec. Nihil est tam facile, tam liberum, & tam in hominis potestate; sicut diligere. Proinde nemo se poterit excusare de mandato dilectionis. S. Bernard. sen. tom. 1. ser. de div. dilect.

Nihil levius, quam diligere: qui diligit, non laborat; nihil constat vectura mercatiae amoris; imò amor solvit omnes impensas vecturae cunctarum mercantiarum, atque laborum. Si ad diligendum divitis opus esset, justam tunc excusationem haberent pauperes. Si scientia necessaria foret, excusari tunc possent ignorantes, à servitiis se excusarent simplices; à laboribus imbecilles. Solà enim liberà voluntate, impleri potest mandatum amoris. S. Bernardin. Sen. tom. 2. f. 3.

Quid vidisti in Deo tuo, ò damnate? quid vidisti; qui, nè diligeres, ardes? quam excusationem afferre poteris in iudicio; qui neque iustum quidem divinam bonitatem amare parvisti. S. Vill. ferm. 1. Dom. 17. Pent.

Quis ego sum, Domine, aut quæ est substantia mea, ut sic à me cupias amari? Ecce coram te millia millium angelorum amore tui flagrantium: & tibi curæ est de vili vermiculo super terram repente, ut diligat te? sed non pro te, sed pro me, amari vis à me: quia enim diligis me, ideò diligi vis à me. Nosti enim, quia in amore tuo mihi salus omnis, & vita est. Ut enim nemo à vita excluderetur, vitam in amore posuisti; quoniam cunctis præstò est, amare te. Si in alio quopiam opere nostra confisteret salus, excluderentur nonnulli, excusarentur plurimi, quibus tale opus non esset aut possibile, aut facile. Sicut si in eleemosynarum largitione salvos nos esse voluisses; excluderetur egenus: si in jejunio; excluderetur ægrotus: si in doctrina; excluderetur idiota: si in virginitate; excluderetur uxor; si in paupertate; excluderetur dives. &c. At verò ab amore quis excluditur? aut quis legitime excusatur? Sapientibus & insipientibus; divitibus, ac pauperibus; pueris, & senibus; omni statui, omni sexui, omni ætati, communis est amor; nullus senex ad amorem; nemo pauper ad amandum. Quis enim amare nescit? aut nequit? ubique, & omni tempore, amor omnibus præstò est; sive comedas, sive bibas; sive ambules, sive sed eas; sive labores, sive quiescas; quomodocunque te habeas, & quocunque te veritas; si libet, amare potes; neque te quidquam ab amore valet impedire: adeò enim amor tuus est, ut subripi non possit invito. Testes tibi sunt Martyres, & illorum exempla; quibus vita subripi potuit, amor autem nunquam: libentissime enim vitam dederunt, nè darent amorem; quia amor vitæ pretiosior est. S. Thom. Vill. ferm. 1. Dom. 17. Pent.

Septimum Motivum.

Est necessarius.

PRæcipis mihi Domine &c. S. Cyprianus, Vide hoc tit. §. 2. Ex Patribus.

Non clarescet anima in fulgore æternæ pulchritudinis, si non arserit in officina charitatis. S. Laur. Just. char. c. 3. Idem dixit S. Greg. l. 18. mor. c. 15.

Omnes oportet per ignem probari, quicunque ad paradysum redire desiderant: non enim otiosè scriptum est, quodd, eiectionis Adam, & Eva, de paradysi sede, posuit Deus in exitu paradysi *gladium igneum*. Qui habuerit hic charitatis ignem, illic ignem gladii timere non poterit. S. Ambr. f. 20 in Pl. 118.

Regnum coelorum clamat Deus se habere venale. Da ergo amorem, & accipe regnum: ama, & habe. S. Anselmus ep. 2. ad Hugonem inclusum.

Quid est sine amore anima? quod corpus est absque vita: nam & amor animæ est vitæ; sine quâ mortua est. S. Bonav. f. 75. de Ascens.

Amor vitæ est animæ, & qui non amat mortuus est. Idiota c. 1.

Dicit Salomon Eccl. 11. 10. *fili, nè in multis sint actus tui*. Et ecce plus quam Salomon, non ad pauca, sed ad unum duntaxat docet esse sollicitum: *porro unum*, inquit, *est necessarium*; scilicet Deum diligere. Petr. Blefensis ep. 16.

Merito charitas igni comparatur, quia, sicut ignis imperiosè ferrum quasi ignem efficit; ita charitas ignitam reddit animam, quam possidet. Non clarescet anima in fulgore æternæ pulchritudinis, si non arserit in officina charitatis. S. Laur. Just. Lig. vit. de char. c. 3.

Octavum Motivum.

Est utilis, beatus, dives; præmiatur.

Num. I.

Omnia ei cooperantur in bonum.

DEL servus, quæ imminere pericula videbantur, vertuntur sæpe in auxilia. Quod patet. Surrexit Balac filius Sephor &c. Jos. 24. 9. Balaam populo benedixit, & Regi infauit nuntiavit v. 10. *Venistis ad mare, persecutique sunt Egyptii patres vestros*. Ib. v. 6. Mare Hebræis videbatur infaustum, Pharaonis persecutioni commodum; verum adeò contrarius humano iudicio eventus, ut mare Hebræos securè transmiserit; & dignâ strage absorberit Egyptios. Naxera hic. §. 28.

Ecce examen apum in ore leonis erat. Judic. 14. 8.

Exodi 2. 5. Pharaonis filia, ob sterilitatem mœsta, cum puellis ad Nilum vadit; vidit fiscellam, in qua Hebræi infans decorus; jubet extrahi, & specie oblectata, contra patris præceptum servat, & ad nominis amplificationem adoptat. Confer hanc historiam cum historia Tob. 6. 2.

Ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum. Si humanis oculis res metiamur; quàm felix illa, quàm infelix hic! sed illa ex sperato auxilio experitur damnum; hic ex formidato periculo auxilium: piscis sel. ocul.

los patri restituit, & Moyses fuit profapiae naufragium. Naxera cit.

Accensus est ignis magnus. 2. Machab. 2. 22. Stephanus Cantuariensis: accensus est ignis magnus post asperionem aquae: quia cum poenitens bene recordatur peccati; accenditur in eo fervens dilectio Dei: Bene autem dicitur ignis magnus: quia ubi abundavit delictum; superabundavit gratia Rom. 5. 20. Ut tempus affluit, quod sol refulsit, accensus est ignis magnus. Luc. de Arceon in Jf. Disc. 8.

Et nubes suscepit cum Aet. 1. 9. Cur ministerio nubis utitur? Oecumenius: Incarnatus quidem Deus nube usus est tanquam vehiculū; nam dominus erat: Elias verò igne. 4. Reg. 2. 11. Ille enim, tanquam dominus Universi, propria ascendens virtute, terrenum quiddam, & quod deorsum fertur, ad ascensum assumit; nec magis ductus, quam reducens ipse vehiculum. Elias servus erat, ideoque sursum vehente vehiculū egens, & equis, qui velocitatem itineris illi pararent, q. d. ut Dominus naturas rerum mutet; & id, quod serviebat ad descendendum, ita disponit, ut per id sursum ascendat. Sic diligentibus Deum divinā virtute omnia cooperantur in bonum Sylv. hic.

Diligentibus Deum, sit causa diabolus victoriae, coronae, atque praemiorum. S. Athanas. lib. Quæst. q. 1.

Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Rom. 8. 28. Quid ais? o Paulē! potestne ignavia fulcire studium? vitium servire virtuti? Quando vel levis morbus non adversatur salutē? omnia, inquit, cooperantur in bonum: quia gratiae auxilio, potentiam numinis amulantes, lumen faciunt de tenebris splendescere, ipsaque vitia virtutibus inservire. Anselmus: usque adeo prorsus omnia, ut, etiam si qui eorum deviant, & exorbitant; etiam hoc ipsum eis proficiat in bonum: quia humiliores reddunt, atque doctiores; & robustius, atque cautius post insistant bonis actibus. Naxera in Josue c. 16. §. 13.

Videbunt corpora eorum per tres dies & dimidium. Apoc. 11. 9. Anti-Christiani eo consilio non sinent sanctos sepeliri ad maiorem ignominiam. At providentia Dei ordinavit, ut eorum malitia inserviret ad maiorem gloriam. Albertus M. vult Deus insepultos esse: ut major sit eorum gloria, ut evidens fiat eorum resurrectio: quia, si sepulti essent, non esset ita clarum de eorum resurrectione. Sylv. hic.

Solares radii maiorem calorem generant in aqua, quam in terra: quia, cum aqua magis sit calori contraria, quam terra; dum majus contrarium in aqua inveniunt, fortius ad victoriam radii contrarii exardescunt: quia omne contrarium fortius insurgit, dum suum contrarium adesse persentit. Sic & charitas, dum poenas extinguentes, vel ad malum allicientes, adesse persentit; ad resistendum eis se recolligit totam, & majores ex hoc assumit vires. S. Bonaventura serm. 2. de plurib. Confessor.

Polyanthea Sacra.

Ipse etiam Infernus, aliorum casus, & peccata, diligenti Deum cooperantur in bonum. *Latabitur iustus, cum viderit vindictam.* Ps. 57. 17. Gerlon serm. de dominio Evangelico. In bonis, disponente Deo, id agitur; ut unde in eis extinguendus videbatur, inde in eis amoris ardor acrius inflammetur: quanto enim Mundi malis acerbius urgentur, quanto gravioribus flagellis atteruntur; tanto ad Dei amorem vehementius accendantur. Mirare, obsecro, mirare, & vehementer obstupece, vel quomodo in malis amor Dei deficiat ex beneficio, vel qualiter in bonis divina dilectio crescat ex flagello. Et, quod adhuc est majus, & multo mirabilius: plus fortasse in Martyre amoris flamma convaluit ex tam acerba poena, quam potuisset ex qualibet, & quantalibet temporalis gloria. Vide, quæso, tale consilium, tam mirandum artificium! vides? quomodo summus ille artifex peritiam suae artis ostendit; qui in Electis suis contraria ex contrariis gignit, fovet, & nutrit. Rich. à S. Viçt. de arca myst. l. 2. cap. 24.

Puto, amor etiam ipsi obices cooperantur in bonum, & incrementa capit vexata virtus in injuriis. Gilbert. in Cant. l. 37.

Ignis. Lem. Increvit malis. Contraria juvant. Id est, venti: ignem charitatis persecutiones magis inflammant. Picinell. Mundo Symb.

Calx aquis superfluis effervescebat. Lem. & frigore fervor. Adversis amor Dei exardescit. Id. Genius ad solis radios, & cœnosa & vili materia, pulchram bullam efflat. Lem. *Sordibus ex ipsis formosior ardet.* Id.

Num. 11.

Bonū tuū amas Deum.

Dilectionem Dei non habetis in vobis. Joan. 5. 42. Fontale malum improperebat eis, quod Deum non diligenter. Ad diligendum Deum factus est homo bono suo, non bono Dei: nostra enim dilectione non eger; nec querit sua, sed nostra. Dilectus à Deo protegetur ab adversis, & in sinu amantis requiescit, ipso, juxta vota, fruens. Qui verò Deum non diligit, est segregatus à fonte vitæ, factus æternæ morti subiectus. Simon de Cass. l. 11. c. 9.

Diligis me plus his? Joan. 21. 15. Iteratò Salvator interrogat. Non quod ignoret, aut non verum sit, quod Petrus antea respondit; sed, ut confitendo sapius, mereatur amplius. Etenim Salvator omnium Christus semper suis fidelibus parat ordinem plus mendi. Id. l. 14.

Nullum à nobis, nisi innocentia, & religionis, & fidei, obsequium Deus postulat. Amari se à nobis exigit; non utique amoris in se nostri fructum aliquem sui causā ipse percipiens, sed amore ipso potius nobis, qui eum amabimus, profuturo: nam amari se, sibi que nos obsequi idcirco, ut nobis bene sit, expetit; ut digni beatitudinis suae, ac bonitas

bonitatis suae munere, per meritum amoris sui, & obsequii, judicemur. S. Hilarius in Pl. 2.

Sic gressus meos, semitasque consideras; & diu, nocturneque, super custodiam meam vigilas; omnes semitas meas diligenter notans speculator perpetuus: velut si totius creaturae tuae, caeli, & terrae, oblitus, tantum me solum confideres, & nihil sit tibi curae de aliis. S. August. solil. c. 14.

O magnificentissime Deus, qui *figis laborem in praecepto* Pl. 93. 20. in praecepto, inquam, fravi, & jucundo, amoris tui laborem figis; ut praemiandi habes occasionem; & non laboriosum remuneras, quasi laboriosum. Tanta est aviditas praemiandi. S. Thom. Vill. D. 17. Pent. serm. 1.

Num. III.

DEUM possidet amans.

Ecce iste venit saliens in montibus. Cant. 2. 8. Sponsa vehementi amore, & desiderio, quaerit dilectum per vicos, & plateas; & mox dicit: *ecce iste &c.* S. Ambr. Oct. 6. in Pl. 118. adhuc ego eum quaero, & ille jam venit. Ego suscitari mihi charitatem cupio; ad me plus charitas ipsa festinat. Sylv. in Act. 7. q. 22.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Cant. 2. 16. subaudi: societur vinculo charitatis, & amoris; & ego illi conjungar, & gloriabor vicissitudine mutuae dilectionis. S. Thom. in Cant. cap. 2.

Deum non vides; ama, & habes. S. Aug. serm. 2. de divers. Quam multa in damnabilibus cupiditatibus amantur, & non habentur! sordide quaeruntur; nec tamen continuo possidentur! Nunquid hoc est, aurum amare, quod aurum habere? Nobis Deus de compendio se offert, clamat nobis: amate me, & habebitis me; quia nec potestis amare me, nisi habueritis me. Id. ib.

Beati verè, & singulariter, & perfectè, beati! qui verè, & perfectè, amant te! -- quia habet te quis, in quantum amat te. S. Bernardus lib. de amore c. 8.

Deus solo amore possidetur à viatore homine; & possessio ejus, amor ipsius est. Amor igitur fecit, DEUM esse tuum; fecit ipsum possessionem tuam & hereditatem tuam. S. Thom. Vill. conc. de S. Magdalen.

Sicut Verbum DEI est Filius DEI; ita amor DEI est Spiritus Sanctus; & inde est, quòd tunc homo habet Spiritum Sanctum, quando diligit DEUM. S. Thom. opusc. 3. cap. 8.

Qui DEUM diligit, DEUM habet: & quanto perfectius eum diligit, tanto perfectius habet seipsum. S. Bonaventura. sum. am. c. 2.

Num. IV.

DEUS amat amantes se.

Juicundum sit ei eloquium meum, ego verò delectabor in Domino. Pl. 103. 34. Duae quidem res sunt, sed utraque sibi parilli societate consentiunt. Sic enim suavis fit Domino nostra laudatio, si nos delectamur in Domino; quantumcunque ille nobis dulcescit, tanto illi efficimur chariores. In se enim unusquisque reperit, qualis apud Majestatem illam esse possit: amans diligitur, negligens spernitur. Pro nobis jubemur, ut ex toto corde Deum diligamus; ut in ea iterum mensura ipsius donò dilectionem reciprocè mereamur. Cassiodorus hic.

Diliges Dominum Deum tuum. Matth. 22. 37. Praemium quidem sperat dilectio Dei; & si non aliud, sufficit hoc ad plenum: *ego diligentes me diligo.* Prov. 8. 17. Cassiodorus l. 11. c. 73.

Siquis diligit me &c. Joan. 14. 23. Christus cuius beatitudini assignat suum praemium Matth. 5. 3. 4. &c. charitati, reginae virtutum, non aliud nisi ipsum amorem. *Et Pater meus diliget eum.* Joannis amor amore compenatur. Sylv. hic. q. 4.

Num. V.

Thesaurus, pretium &c.

Thesauri zate vobis thesauros &c. Matth. 6. 20. Thesaurus unus, ex sententia, & voluntate Dilecti, mihi non sufficit. Vult proinde nos, vel plures habere thesauros vel thesaurum nostrum constare pluribus thesauris. Id est, habere nos debere desiderium insatiabile, Deum anandi, jungendo semper novam dilectionem veteri. S. Franc. Sales. l. 12. c. 2.

Inventa una pretiosa margarita, vendidit omnia, quae habuit; & emit eam. Matth. 13. 46. O praestantissimum thesaurum! quem qui possidet, etiam si omnibus careat, dives est; & si cetera omnia habeat, pauper. S. Thom. Vill. Dom. 17. Pent. f. 1. Charitas thesaurus absconditus est in agro cordis, pro quo emendo vendenda essent universa. S. Laur. Just. lign. vit. de charitatis cap. 4. Nullae majores sunt divitiae, quam Deum possidere, & charitatem habere: qui charitatem habet, Deum habet. Id. ib. Dei amator mercator est optimus, fenerator egregius: dat, quod non potest retinere; ut recipiat, quod non potest amittere; dat modicum, ut recipiat centuplum; dat temporalem possessionem, ut recipiat hereditatem aeternam. Id. c. 11. Hoc est totum bonum hominis, nosse scilicet, & amare, Creatorem suum. S. Bern. l. de anima. c. 4.

Nihil est, quòd Deum diligens etiam pro delinquentibus obtinere non possit. Ennod. ep. l. 6. ep. 36.

O anima cordis mei! quod, qualeque, desiderium potes amare aliud, quam desiderium omnium amabilissimum! o amor sacrorum desideriorum! o desiderium sancti amoris! S. Franc. Sales. l. 12. c. 2.

Avaritia

Avaritia temporalis, per quam avidè thesauri terrestres desiderantur, est radix omnium malorum: avaritia spiritualis, per quam sine intermissione exoptatur purum sacri amoris aurum, est radix omnium bonorum. Id. ib.

Num. VI.

Varia alia bona Deum amantis.

Abhesit anima mea post te. Ps. 62. 10. S. Aug. legit: *agglutinata est &c.* videte desiderantem, videte sitientem; videte, quomodo hæret Deo. Nascatur in vobis iste affectus; si jam germinat, compluatur, & crescat, perveniat ad tale robur, ut & vos dicatis ex toto corde *agglutinata est anima mea post te.* Ubi est ipsum gluten? ipsum gluten charitas est. S. Aug. hic propè finem.

Beatus vir, cuius est auxilium abste; ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum &c. Ps. 83. 6. Quid præstat Deus in hac gratia ei, quem suscipit perducendum? sequitur: & dicit: *Ascensus in corde ejus.* Facit illi gradus, quibus ascendat. Ubi illi facit gradus? *in corde.* Quanto ergo plus amaveris, tantò plus ascendes. *Ascensus*, inquit, *in corde ejus.* Ubi disposuit ascensus? *in corde.* Idem ib.

Via brevissima ad cælum sine purgatorio: ardens amor Dei. Sylv. in Act. c. 7. q. 22.

Ex Patribus.

Verus animæ sponsus Deus est: quem tunc veraciter nobis copulamur, quando ei per verum amorem inhæremus. Rich. à S. Vict. lib. Benjamin minor c. 21. Sapit supra modum cordis palato, quod charitate conditur. Id. tr. de viol. charit. 4. gradibus.

Vide, nè desperes, homo: remansit tibi, unde piissimo satisfacias Creditori. Absolvi vis? ama: charitas cooperit multitudinem peccatorum. S. Petr. Chrysol. 94.

Deum amare, nihil cordi jucundius, & nihil est amanti utilius. Deum amare, est facile. Deum amare est delectabile; Deum amare est utile. Amemus Deum! quia nulla est in hoc difficultas; sed multa facilitas: amemus Deum, quia in hoc nulla damnositas; sed utique multa utilitas. S. Bonaventura. Dom. 2. Pent. f. 83.

Sicut Deus, prima Veritas, est objectum intellectus, & ideo quies ejus: sic Deus, summum Bonum, objectum, & finis affectus, & quies. S. Thom. opusc. 16. de 10. grad. am.

Amor est Doctor, & sollicitator; qui maximè premit, & persuadet cordi, quod possidet, ut præster obedientiam voluntati, & intentioni dilecti. S. Franc. Sales. lib. 8. c. 1.

Nonum Motivum

Est facilis.

Media charitate constravit Cant. 3. 10. In medio charitas sternitur propter filias Jerusalem. Quæ teneris & infirmis, proposita est ad obtinendam salutem. Quis tam tener, ut amare non possit. Id. hic. O homo! qui laboras amando avaritiam? cum labore amatur, quod amas. Sine labore amatur Deus. S. Aug. tr. 10. in epist. Joan. Non recusetur labor, si adest amor: nōstis enim, quoniam, qui amat, non laborat. Omnis enim labor non amantibus gravis est. Idem ibid. tr. 48. char. viol.

Deus noster cibus, & potus est. Cibus, quando per cognitionem sumitur; potus, quando sumitur per dilectionem. In cognitione aliquid laboris esse videtur, in qua quasi cibus, nisi prius masticatus fuerit, non sumitur. Dilectio difficultatem non habet; & facilius intrat in animam boni dilectio, quam occulti cognitio. Hugo de S. Vict. quomodo Deus cibus, & potus.

Nihil levius, quàm diligere &c. vide superius sextò Motivo in fine.

Sapit supra modum cordis palato, quod charitate conditur. Rich. à S. Vict. tr. de 4. grad.

Decimum Motivum.

Reddit omnia facilia, est animosus &c.

Figure, & Symbola.

Ex Veteri.

Arca. Cumque adjuvisset Deus Levitas 1. Paral. 15. 26. Deus, adjuvit eos, animando, vires, & præsertim amorem, fuggerendo; ut libenter bacularent arcam; ideoque onus vix sentirent. Quare illud miraculum non tam fuit potestatis, quàm charitatis: hoc enim efficiebat, ut illud onus, alioquin gravissimum, amantibus levissimum videretur. Corn. à Lap. hic.

Cum leonibus ludit, quasi cum agnis &c. Eccl. 47. 3. Viri magnamini, & fortes, ludunt cum leonibus; quando occurrentes, in via Dei, & virtutis, difficultates, persecutiones, obices quantumvis arduos, heroicè, illæsi, & quasi ludibundi, superant, dicentes: omnia vincit amor. Corn. à Lap. hic.

Seraphim. Sex ala uni & sex ala alteri Jf. 6. 2. Plures alas habere dicuntur, quibus celeriter ad exequenda, quæ Deo placent, volant. Et in charitatis encomio, ubi vulgata legit: Cant. 8. 6. *lampades ejus, lampades ignis*, Sept. vertunt, *ale ejus, ale ignis*. Hinc Divinus amor alatus pingitur. Lud. de Pont. hic in Cant. f. 4.

Ecce tetigit hoc labia tua. &c. Jf. 6. 7. Post hæc ait Dominus: *quem mittam? & quis ibi mihi?* respondit animosè: ecce ego!

ego ! misit me. S. Basilius M. hic : Nihil invitatus, seipsum permisit Deo, perque exuberantem charitatem se iniecit in medium subeundis periculis; nihil secum reputans eorum, quæ sibi irroganda essent à populo, mala. S. Greg. apud Hugonem Card. machina cordis est vis amoris. Quando ad ædificium ingens aliquod saxum levandum, quod humeris fieri non potest; invenit ingeniosa hominum industria instrumentum quoddam, seu machinam volubilem; quam dum pauci viri gyrant, gravissima saxa tam leviter attollunt, ac si lapillus esset. Marfil. Ficinus in convivio Platonis c. 3. or. 8. Mars sequitur Venerem; Venus Martem non sequitur: quoniam audacia amoris pedissequa est; non amor audacia: non enim ex eo, quod audaces sunt audacissimi fiunt ad quæque pericula propter amatum intrepidè subeunda. Did. Niss. polit. coel. pag. 2. l. 2. cap. 8.

Animalia ibant, & reverebantur, in similitudinem fulguris coruscantis Ezech. 1. 14. O virtus ignis Divini! qui terrena animalia convertit in splendida, frigida in ardentia, tarda in celerrima; alas igneas præbet ad obediendum, & discurrendum per orbem; penna, ignitas ad ascendendum; omnia impedimenta, ut fulgur, vincit, omnes difficultates superat. Id. ib.

Ex Novo.

Domine, si tu es, iube me venire ad te. Matth. 14. 28. S. Ambr. in sermonibus. Non videbat Petrus, ubi pedum vestigia poneret, videbat autem, ubi figeret vestigium charitatis: in navi enim posuit considerat Dominum, & amore ejus ductus descendit in mare. Non cogitat labentes aquas, non fluente currentia; & dum Christum respicit, non respicit elementum. Nescit, quid sit amor, qui laborem nescit. Interrogati Athenienses, quod nomen accommodatissimum amoris fore putarent? ubi diu de variis altercati titulis, demum conclusum: Amor pronomine *annuens* vocetur. Did. Niss. pol. coel. cit. S. Maximus hom. 4. de pænit. Petri; ambulavit in mari Petrus magis dilectione, quam pedibus.

Angelus dixit mulieribus; nolite timere. Matth. 28. 5. S. Cyrill. Jerof. catech. 14. non dico militibus, nè timeatis, sed vobis: illi timeant, vos autem non est necesse timere. Ecce tibi ingenuam rationem: *perfecta charitas foras mittit timorem* 1. Jo. 4. 18. q. d. ubi amor non est, qui non fuit in militibus; necesse est timere. Mariæ autem, amantes Dominum, causam timoris non habuerunt. Paollett. f. 33. in festo S. Mich.

Unâ Sabbathi Jo. 20. 1. Per noctem ambulaverunt, quæ diluculo ad monumentum fuerunt. Sabbatho quieverunt, propter mandatum legis: quia lex Sabbatho vetat operari. Constat itaque, quia in lacrymis pervigiles amore, nimiumque retardantis longâ Sabbathi morâ, faugate; mox ut onerosum illud Sabbathum abiit, non quieverunt,

non dederunt oculis suis somnum, non Luciferum, ad proficiscendum, præstolata sunt; noctem pro die, desiderium pro duce, lunam rapuere pro sole. Falsò igitur quidam Evangelistas calumniati sunt, quòd contraria dixissent, in eo, quòd Matthæus *vispere Sabbathi*, cæteri primâ Sabbathi *diluculo*, mulieres venisse dixerunt ad sepulchrum. Matthæus enim, ut earum commendaret desiderium, quando venire ceperunt; cæteri dixerunt, quando pervenerunt. Sim. de Rupert. in Jo. 1. 14. c. 20.

Si tu sustulisti eum. Jo. 20. 15. Cre-disne tu mulieri, omnibus, sicut tibi, tuum familiarem esse sermonem? credis omnibus, sicut tibi, tuum esse dolorem? ut dicas, *si tu sustulisti eum?* Impotens viribus tollendi fingebat audaciam; sed amor impossibile ad possibile suâ opinione reducit; & quod nequit efficere, posse credit. Sim. de Cassia l. 14.

Et ego eum tollam. Jo. 20. 15. Charitas debili femina ingentes contulit vires. Ut ego eum tollam. Quam Christus mulierem prius vocavit, post magnanimos ausus Mariam nuncupat. Unde post illa verba, ego eum tollam, statim dicitur: *dixit ei Jesus Maria. v. 16.* Quæ pondus angelicis humeris formidandum portare audeat, meritò vocatur Maria. Cum cupit esse Jesu bajula, fit Mariæ Matris Jesu nomine, & munere, æmula: illa Jesum portavit in utero, ista exoptat portare humerò. Arcones in Jli. 2. Disc. 4.

Vas electionis. Act. 9. 15. Labor, & amor, sunt gemelli, ait Plato: quia quem quis amat, pro eo laborat, nec ullum pro amato recusat laborem; uti Paulus pro Christo. Corn. à Lap. hic.

Quis nos separabit &c. Rom. 8. 35. id est, quis nos avertere poterit à dilectione Christi? qui nobis tam magna, & innumera, præstitit beneficia. Tribulatio? sed non facit: quia dilectionem firmi Christiani nulla vincunt tormenta. Amantis enim plus incitat charitas, si eum, cujus sensit beneficia, prohibeatur amare. S. Ambr. in ep. ad Rom. cap. 8.

Circinus. Circini pes unus hæret fixus in centro, alter verò circumductus circumscribit peripheriam: quia enim unus pes hæret in centro fixus; hinc ille alterum dirigit, nè quæ exorbitet, sed circumactus circulum undequaque æquè à se distantem, ideoque exactissimum describat. Sic cor, per charitatem affixum Deo, movet manus, pedes, oculos &c. ad auxilium proximorum; omniaque ex DEI nutu, & amore, facillimè, sanctissimè, & felicissimè, conficit. Corn. à Lap. in Ecclesiasticum c. 47.

Heliotropium. Lem frustra obstant. Nimirum nubes, quò minus solem sequantur. Picinelli.

Corpus vivum. Corpora animalium dicuntur esse leviora post prandium, propter caloris confortationem, & spirituum generationem, quibus corpus

corpus levatur; & corpora mortua sunt graviora vivis. Sic Charitas omnia levia facit. Jo. à S. Geminiano l. 1. de exempl. & rerum similitudin.

Sol. Aqua, quam diu frigida, gravis omnibus; calefacta à sole assurgit. Lem. *grave nihil est amanti. Charitas omnia suffert.* 1. Cor. 13. 7.

Ex Patribus, & aliis.

Omnia sava, & immania, prorsus facilia, & propè nulla, efficit amor. S. August. f. 9. de V. D.

Nihil est tam durum, atque ferreum, quod non amoris igne vincatur. Id. de morib. Eccl. Cath.

Nihil amantibus durum est, nullus difficilis eupienti labor est. Amemus & nos Christum, ejusque semper quæramus amplexus & facile videbitur omne difficile; brevia putabimus universa, quæ longa sunt S. Hier. ep. 22. circa finem.

Amanti nihil difficile. S. Bernard. Dom. palm. f. 1.

Fortem faciat vis amoris: quia nihil durum, nihil amarum, nil grave, nil lethale, computat amor verus. Quod ferrum? quæ vulnera? quæ poenæ? quæ mortes? amorem prævalent separare perfectum? amor impenetrabilis est lorica; respuit jacula, gladios excutit, periculis insultat, mortem ridet. Si amor est, vincit omnia. S. Petr. Chrysol. f. 40. de bono pastore.

Amanti nihil difficile, nihil laboriosum est: ignem, carceres, tormenta; & ipsam, ultimum terribilium, non veretur mortem. Præsentia deserit spe futurorum, temporalia damna lucrum existimat æternorum amore. S. Laur. Justin. Discipul. Monast. c. 1.

Non erit cuiquam labor durus, qui charitatis pane fuerit confortatus. Thom. Kemp. de trib. tabernac. c. 1.

Undecimum Motivum.

Est dulcis, delectabilis.

Cantate Domino canticum novum Ps. 95.

1. Quod ibi dixit canticum novum, hoc Dominus dixit mandatum novum. Quid enim habet canticum novum, nisi amorem novum? Cantare amanti est; vox hujus cantoris, fervor est sancti amoris. S. Aug. f. 256. de temp.

In Canticis Salomonis, ubi Divini amores describuntur, omnia, quæ ibi narrantur, ad jucunditatem, & delectationem pertinent; scilicet unguenta, flores, horti, vineæ florentes, ligna pomifera, fragrantæ rosæ, conditum vinum, favi mellis, lac, pulchritudo: ad insinuandum, quod amor sit parens omnium rerum delectabilium. Ipsa mors amanti delectabilis, ut patet in Martyribus. Philipp. Dix. tit. Lætitia iustorum.

Inter ubera mea commorabitur Cant. 1. 12. Dilectus inter sponsæ ubera commoratur, cum à Fidei qualibet anima Christus toto corde diligitur. B. Petr. Dam. ep. 6.

Quam pulchra es, & quam decora cha-

riissima in deliciis. Cant. 7. 6. Theodoretus ait, has delicias esse amoris. Diligis enim, inquit, amantem te sponsum; & in ejus amore tuas omnes delicias collocas, reliqua omnia despexisti. Corn. à Lap. hic.

Tollite jugum meum super vos. Matth. 11.

29. Suave jugum præceptum amoris: nihil enim suavius cordibus, quam amare. Leve onus, quoniam juxta naturam conditam est, quod imponitur. Sim. de Cassia l. 7. c. 22. Jugum ejus amor est. Nihil amore suavius, quod Deus amat, & proximus. Onus, quod Christus imponit, penitus levissimum est; quando neminem gravat onere suo supra virtutem, & facultatem; supra debitum expediens, & necessarium; supra impossibile, supra consentaneum ipsi naturæ. Id. l. 9. c. 28.

Ex Patribus, & aliis.

Toties Deum osculamur, quoties in ejus amore compungimur. S. Aug. Man. c. 23. Cantare, & psallere, negotium solet esse amantium: vetus enim homo in timore est, novus in amore. Id. f. 18. in diversis.

Nullò modò sunt onerosi labores amantium, sed etiam ipsi delectant, sicut venantium, aucupantium, piscantium, vindemiantium, negotiantium, ludò aliquò sese oblectantium. Et vide quàm pudendum, & dolendum sit; si delectat labor, ut fera capiatur, ut sæculus impleatur, ut pila jaciatur; & non delectat, ut Deus acquiratur. Id. lib. de bono viduit. c. 21.

Verè dulcis, & suavis cibus Charitas; quæ fessos allevat, debiles roborat, mæstos lætificat. S. Bern. tr. de grad. hum. & superbr.

Ama Deum plus quàm teipsum; & jam incipis tenere, quod ibi perfectè vis habere. S. Anselmus ep. 2. ad Hugonem inclusum.

Aliorum alia officia sunt, vestrum speciale munus est amor. Improbus sui provocator est amor, & dulcem agit in patientes tyrannidem. Gilbertus in Cant. f. 19.

Non sunt condignæ passionēs hujus temporis ad guttam minimam divinæ dulcedinis, quæ præstatur amantibus. S. Laur. Just. opusc. de inter consl. c. 6.

Est amor suavissimum manna; quod secundum diversas dispositiones, & status hominum, diversimodè animæ gustui sapit. S. Bern. Sen. tom. 3. serm. de div. dilect.

Præcipis, Domine, atque severò nimis injungis mandatò, ut amem te; & in omnibus, & super omnia diligam te. Tam iniquus ego sum, & tam ingratus, ut tali egeam mandatò! Postquam à te factus sum, & tantò pretiò redemptus, & tanta beneficia, quæ mihi quotidie præstas; opus est mandatò, ut diligam te! ô suave nimis, & dulcissimum, mandatum. Et quid mihi gratius, quàm amare te? quid jucundius, quàm diligere te? Et quis potest non amare te, Domine mi? si præciperes, ut non diligam te, hoc mihi impossibile, & intolerabile videretur; tolerabilior prope modum Infernus est, quàm non diligere te. S. Thom. Vill. Dom. 17. Pent. f. 1.

Quid est vita sine amore, nisi atrocissima mors?

mors? qui non amat, etiam dum vivit, mortuus est à corde. Vita enim cordis amor est. Id. ib. vide plura.

Quoniam dilexit multum. Luc. 7. 47. Dulce purgatorium, tolerabileque, præter asperum sensum, contra tenerum sensum, amœnum, atque suave; possibile ad habendum, inexcusabile non habitum; commune omnibus, est dilectio: cujus virtute non solum peccata purgantur poenalter, sed dulciter remittuntur. Sim. de Cass. l. 9. c. 29.

Ignis cibis dat saporem; ita amor omnes cibos sapidos reddit, & optimi gustus. Did. Stella de am. Dei med. Med. 48.

Duodecimum Motivum.

Infelicitas, damna non amantium.

Sedebo in lateribus Aquilonis. Il. 14. 13. id est, eos possidebo, qui frigidi remanebunt à dilectione Creatoris. S. Rupertus Abb. l. 2. in Ex. c. 3.

Amaritudine plena sum. Thren. 1. 20. quia omnino illud, quod iusserat sponsa, in Canticis, non impletur: *pone me ut signaculum super cor tuum.* Cant. 8. 6. Quod si poneret; hostes eam non adirent, ut subverterent. Et ideo, quia noluit retinere dulcedinem tantiamoris, ut esset fortis quasi mors ejus dilectio; repletur quam saepe omni amaritudine intus, forisque tribulationibus. S. Paschas. hic.

Dilectionem Dei non habetis in vobis. Jo. 5. 42. Vide superius Motivo 8. num. 2. initio.

Ad eum veniemus &c. Jo. 14. 23. Mirabile, quod loquens Dominus de illo, qui amat, statim ponit amoris præmium; at verò eum loquitur de eo, qui non amat, non posuit peccati poenam.

Quid est hoc? o amor noster! tamne parvum malum est, te non amari; ut nullam te non amanti poenam statuas? quin imò tam grande malum est, te non amari; ut, datò, quòd gehenna non esset; suavitatem, ac dulcedinem hujus amoris solum carere, sit gravissimum supplicium. Philipp. Diez Conc. 1. Pent.

Nec castitas est bonum, & ex virtute; nisi fiat propter dilectionem in Deum. Clem. Alex. l. 3. Strom.

Qui parum amat Deum, non multum odit peccatum, S. Franc. Salef. l. 6. c. 13.

Quidquid non tendit ad amorem æternum, tendat oportet ad mortem sempiternam. Id. l. 10. cap. 1.

Decimum tertium Motivum.

Exempla.

Ipse vero portabat in manibus ignem & gladium. Gen. 22. 6. Manus quidem ferebat ignem, qui sensibilis erat; intus autem accendebat ipsius mentem, & rationem absolvebat, & persuadebat, ut vinceret amor in Deum. S. Chrysost. hic hom. 47. Quòvis igne vehementiorem excitavit charitatem, acutiorémque gladio amorem reddidit: nam in ipso vincula præcidit naturæ. S. Ephrem de Abrah. & Isaac.

Diligam te Domine. Pf. 17. 2. Promittit B. David, se dilecturum esse Deum: non quòd hoc perfectè nondum impleverit; sed quòd non patitur, ut ulla sanctitas hujus amoris eum capiat. B. Theodoretus hic.

Duabus velabant faciem ejus &c. Il. 6. 2. Ev. Hebræo tam faciem ejus, quam facies suas legi potest. Velabant facies suas præ intima reverentia; quòd tantum divinitatis jubar irretitò oculo aspicere non possent. Pedes verò velabant præ verecundia; ne quis aspiceret imperfectum eorum amorem, & affectum; cujus Symbolum sunt pedes. Ità Chrysost. f. 4. de hac visione. Corn. à Lap. hic.

Mira res! plus in cruce latro Christum dilexit quàm Judas in cena. S. Maximus hom. 1. d. S. Latrone.

Refert Bollandus de S. Laurentio Justiniano 8. Jan. dum Monachus esset, rigente hyeme ad ignem accedere nunquam visus est: Pater quidam ad ignem invitabat, recusantis palpavit manum; cumque obrigentem frigore sentiret, admirans inquit: o fili magnus calor est, quò intus ardes; si frigora ipsa non sentis, quibus obriguisti.

Julianus tantò amoris igne fuit accensus, ut inebriaretur desiderio, & nihil videret in terrenis: solum autem dilectum, & noctu somniaret, & interdiu visione apprehenderet. B. Theodoret in historia Patrum.

S. Ambrosius in oratione de obitu Theodosii expendens illud Pf. 114. 1. *Dilexi, quoniam exaudivit Dominus vocem orationis meae:* qui psalmus dum legitur, ipsum Theodosium loquentem audimus. Unde in ejus obitu interrogabant angeli: quid egisti Theodosi in terris? & reddebat: Dilexi. Mendoza in l. 1. Reg. c. 10.

Varia alia motiva.

Esce tempus tuum, tempus amantium. Ezech. 16. 8. Alii legunt, *tempus amoris.*

Diliges Dominum Deum tuum. Matth. 22. 37. Si non diligis, quia Deum, neque diligis quia Dominum: dilige saltem, quia tuum. Quis enim propria sua non diligit? O homo! diligis vestem tuam, diligis domum tuam, diligis arva tua; dilige quoque Deum tuum; dilige, vel quia tuum: nihil enim ita tuum est, sicut Deus tuus. S. Thom. Vill. f. 3. Dom. 17. Pent.

Nil vacat in cunctis operibus, & sermonibus Verbi ab eruditione amoris. Qui legit, diligit; & intelligit propositionem. Amor agnoscitur amore, amore sentitur; nec ad ipsum, nisi amando intratur. S. Laur. Inst. lib. de casto conub. &c. c. 5.

Præcipis mihi Domine Deus, ut diligam te: hoc & possum, & debeo: & totum me interiorius tibi jubes esse obnoxium; & de proximo jubes, ut ad meam eum mensuram complectar. Quomodo tu me dilexeris, si linguis hominum, & Angelorum loquar; nec dignè possum eloqui, &c. S. Cyprian. de Baptismo Dom.

S. V.

§. V.

Amor erga Deum quantus esse debeat.

Beatus vir, qui timet Dominum; in mandatis eius vult nimis Pl. 111. 1.

Tumandasti mandata tua custodiri nimis. Pl. 118. 4. Omnia in mensura, numero, & pondere, constituit Dominus, præter amorem: noluit enim, imò non potuit amoris nostro ponere mensuram, qui se immensurabilem nobis proposuit diligendum. Hugo de S. Viſt. l. de grad. char. c. 2. in iusti descriptione: dicitur, in mandatis eius vult nimis. Quid est velle nimis? nisi plus velle, quam posse. Quò sensu & ego dictum puto illud: *adolescensula dilexerunt te*. Cant. 1. 2. Ramirez in ep. 2.

Adolescensula dilexerunt te nimis (in vulgata deest nimis) Cant. 1. 2. infinitus quippe, & immensus est DEus, in quem tendit amor earum; ut nullus debeat esse finis, & mensura amoris. Amat igitur sic amans anima: & si non minus posse suo, minus tamen velle suo: nec capit de hac impossibilitate solatium; sed potius desiderium suscipit incrementum. Maria ait: *esurientes implevi bonis*; implevit, non satiavit: amoris enim bona eò minus satiant, quò magis replent. Ramirez in epist. Christi ad 7. Episc. Apoc. 2.

Quem diligit anima mea. Cant. 3. 1. Jure animam suam diligere dicit; exprimere volens intimam quandam, & vividam, & animatam affectionem erga Dilectum suum Jesum Christum. Gilbertus in Cant. hic.

Pone me ut signaculum. Cant. 8. 6. Talem debet habere charitatem in sponsum, ut præveræ dilectionis magnitudine, & pro veritate tuenda, mortem contemnat corporis, & durissimos quòsque cruciatibus evineat. Philo Carpath. hic.

Et pedes ejus &c. Apoc. 1. 15. post oculos, ut flammam ignis, ignitos pedes refert: quia, sicut per oculos intelligitur vita contemplativa, ita & per pedes activa; & utraque debet esse inflammata amore divini spiritus. Sylv. hic.

Quæ est mensura in charitate Dei? ut supra vires extendat quis animam suam ad voluntatem Dei, proficiens; & desiderans ea, quæ ad gloriam Dei pertinent. S. Basilii Regula de instit. Mon. c. 80.

Cum dilectio, quæ tendit in Deum, tendat in infinitum, tendat in infinitum; quisnam, quæso, debet finis esse nostri, vel modus amoris? S. Bern. tr. de dilig. Deo.

Causa diligendi Deum, Deus est, modus finem modò diligere. Id. ib.

Quid est diligere totò corde? nisi ex toto intellectu sine errore. Quid est ex tota mente? nisi ex tota memoria, sine oblivione. Quid est ex tota anima? nisi ex tota voluntate, sine contradictione. Quid est ex omnibus viribus? nisi in omni opere nostro. S. Bonavent. l. 49.

§. VI.

Amoris Dei extensio super omnia.

Nomen Dei, Ex. 28. 32. ferebat Pontifex in capite; nomina Israel in pectore v. 29. Multo

superior debet esse amor Dei amore hominum. Barradius Dom. 17. tr. 3. l. 8. c. in Matth. c. 22.

Nolite declinare post vana, quæ non proderunt vobis. 1. Reg. 12. 21. S. Greg. lib. 2. in lib. Reg. quàm te caute notandum est: quia eis temporalia bona non proderunt, qui post hæc declinare prohibentur. Post bona temporalia declinare, est, in eorum oppositum defluere, amorem illorum divino amoris præferre. Merito ergo his vana non proderunt, quia eò ordine, quò condita sunt, habere noluerunt. Jo. de Pinna in Eccl. Etholog. 149.

Qualis est dilectus tuus ex dilecto? Cant. c. 3. Hebr. *dilectus pro dilecto*. quolibet scilicet; putà, quem pro dilectis quibuslibet diligis. Id. ib.

Electus ex millibus. Cant. 5. 10. Sept. & Arab. ex myriadibus. Hebr. pro myriade; id est, pro decem millibus. Pro electus Hebr. est *Dagul*, id est, *antestans*, *excellens*, & instat vexilli cæteris eminens. Corn. à Lap. hic.

Pone me, ut signaculum, super cor tuum. Cant. 8. 6. Cur potius super cor, quam in ipso medullio cordis? Cum super cor dixit, non tam locum designat, quam æstimationem. Balduinus apud Tilman: pone me super cor tuum, super omne, quod cogitas, quod amas, quod tibi cordi est, ut omne, quod charum est, postponas, & me semper superponas, & me semper plus diligas; non solum quàm quod extra te est, & plusquam quicquid intra te est Ramirez in Apoc. 2.

Pone me, ut signaculum, super cor tuum; ibidem sub quo mens, & anima comprehenditur; & ut signaculum super brachium tuum, quòd ad fortitudinem, & vires refertur. Duo autem videntur ad perfectam dilectionem requirere: ut signaculum amoris ponatur intus, & foris; super animam & corpus; super interna, & externa. Petit igitur ab anima, ut se totam illi tradat, tanquam ancillam, & sponsam; quæ jam non est sui juris; sed sui Domini, & sponsi: proprio enim sigillò signatus, quæ nostra sunt; quæ ab aliis ulurpari nolumus, sicuti pecudes, oves &c. à pastoribus signantur. Lud. de Ponte hic.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c. Matth. 22. 37. Alexander Halensis ait, Deum ex toto corde diligendum, ut avaritia excludatur: appetitus enim ex corde oritur, Deum super omnia temporalia diligendo; *Ex tota anima*, in qua virtus concupiscibilis, quæ delectabilia appetimus, inhabitat; ut carnis concupiscentiam detestemur, super omnia creata Deum amando. *Ex tota mente*, in qua consistit superbia; ut inanis gloria procul pellatur, dum Deus super omnes honores diligitur. Petrus Besseus Dom. 17. post Pent.

Apparuerunt illis dispersa lingua, tanquam ignis, seditque supra singulos eorum. Act. 2. 3. Cur supra eos lingua ignea? ist est, communi sensu super capita? 1. l. caput significat totum hominem Ex. 16. 16. Pl. 139. 8. & caput pars principalior hominis: ut inde diffunderetur ejus virtus in omnes partes. II. Luceat lex ignea in capite: quia ad bene loquendum lingua tingenda in mente. Cur non in corde ponuntur amoris officinæ? quia cor respicit caput,

put, tanquam quid superius; quod autem in capite, solum Deum, & supra ipsum hominem. Ergo symbolum amoris ponitur in capite; ut nihil, nisi DEUM respiciat, & DEUM diligat homo plus, quam se. Sylv. hic. q. 10.

Quasi statu quodam, Divinò auxilio egeamus: ut velum nostrum, veluti vehementi quodam ventò, ad dilectionem Dei transmittatur. S. Chrysost. hom. 2. in ep. ad Thess.

§. VII.

Amorem non divide; solum DEUM dilige.

Figure, & Symbola.

Ex Veteri, & Novo.

Ejice ancillam hanc & puerum ejus &c. Gen. 21. 10. S. Bern. f. de ascens. Dom. nulla conventio veritati, & vanitati; luci, ac tenebris; spiritui, & carni; igni, & tepiditati.

Altare inane, & cavum intrinsecus facies. Ex. 27. 8. Alienus ignis prohibitus Levit. 10. 1. Qui aliquid aliud simul cum Deo amare intendit, dubio procul Deum parvi facit: siquidem in una eademque statera illud una cum Deo collocat, quod in immensum à Deo distat. V. Jo. à Cruce lib. cui tit. ascensus montis Carmeli c. 4.

Cygnus inter immunda numeratur Levit. 11. 18. Cur tam candida, & canora avis à Sacris arceatur? quia non habet unum in uno domicilium elemento, sed in triplici; terrâ, aëre, & aquâ, Mendoza in 1. Reg. 5. annot. 16.

Aquila item inter immunda numeratur omnium prima. ib. licet volatu celsissima, & aspectu solis firmissima. Agit illa, ut Job 39. 27. 28. describit, in verticibus montium, unde oculos in solem configit tam forti conspectu; ut videatur symbolum Deum in terra videntium. At volucris tam sublimis, lucis adeo sitiens, tam amica fide-ribus, coelo sic consecrata; cur iustis interdicatur? & inter cibos immundos, atque abominandos reponitur? Solvit difficultatem Orig. hom. 7. in Levit. 11. *ex mortuis vivit.* q. d. quia amoris heroico lucis adjungit carniū famem; Illa stimulat aquilas ex summis alpidibus devolare in profundas valles, ad discepta cadavera; conjungit in cœnum præcipidia, & volatum in cœlum. Oliva t. 3. conc. 24. Altare nostrum Christus est; ignis, qui in eodem altari est, Spiritus Sanctus est, quem utique ignem ille venit mittere in terram, & voluit vehementer accendi. Porro holocaustum nostrum cor nostrum & totum incensum, id est, totum divino amoris deditum; &, propter illum, ab omni carnis amore separatum. S. Rupert. in Levit. l. 1. c. 28.

Seraphim. Cur Seraphini alis tegunt oculos suos? If. 6. 2. *duabus velabant facies suas?* S. Chrysost. hom. 4. in If. scilicet amantes Angeli obvoluto amant vultu; nè quid videant, quod amorem avocet aliò. Non decuit, ut per angelum, nedum per hominem - homo salvus esset; unus pro humana salute Deus - homo partes agit, nè alium nobis Dominum agnosceremus, ait S. Athanasius. Et Hugo Vict. nè amorem divideret,

idem tibi factus est Creator, Redemptor. Luc. Velloso in Judith. c. 4. puncto 24.

Si me queritis, sinite hos abire. Jo. 18. 8. Tale quid videtur Deus dicere animabus, quæ in eo sunt; ut illum suavis amoris nexibus devinciant; & hætenus tamen cor, affectumque terrenis affixum habent, easque sic interrogare: *quem queritis?* quem charitatis vinculis obstrictum venitis? Quod si illum sibi propositum dicant; tum amator respondet: *si me queritis, sinite hos abire;* si me devinctum vultis, necesse est, istos carnis, & sanguinis, à vobis abdicare affectus, amoris mundano renuntiare: nec enim in cordibus vestris nisi solus morabor. Did. Nisi Sabb. post Cin. f. 3. Otto Batavus sic delineavit amorem, ut tabulam pede premat cui hæc cistæ inscriptæ: 2. 3. 4. &c. & dextrâ quidem cistram, l. capite verò coronam roseam præferat. Adjecit lemma ex Aristotele, *perfectus amor non est, nisi ad unum.* Unum amat, en offert unum, unum ecce coronat: Et reliquos numeros en pede calcatur amor. In plures quoties rivos deducitur amnis, fit minor, æque undâ deficiente perit. Id. ib.

Erat ibi tunica inconsutilis desuper contexta. Jo. 19. 23. quæ est ista tunica, nisi charitas? in illam fors mittitur, nemo illam dividit. S. Aug. in Ps. 21. Enarrat. 1. Ista vestis, dilectio, ex pretiosis filis, id est, tuis beneficiis homini collatis, est contexta; & subtili magisterio facta, atque decorata; quæ designatur per tuam tunicam, quæ nec scissa fuit, nec divisa: quia amor, neque dividi debet, neque scindi. Idiota c. 24.

Flamma. Lem. *Sectionem refugii.* Petr. Dam. opusc. 12. 4. Magnus hospes in diversorii tui quærit angusta descendere; atque idcirco solus vult, & sine consortio, habitare. Picinelli.

Amnis divisus, parvus. Plutarch. de multitudine amicis: sicut amnes in multos divisi alveos, imbecilli fluunt, ac tenues; sic vehemens amor in animo, si dissipatur in multos, enervatur.

Motiva non dividendi, unum Deum amandi.

Ex Veteri.

Egressio foras Jacob venit Esau. Gen. 27. 30. Cor humanum duobus dominis angustum est. Mendoza in 1. Reg. 7.

Dominus Zelotes nomen ejus. Ex. 34. 14. Abul. q. 23. in l. 4. Reg. Deus vult solus à nobis coli; & ob hoc zelotes vocatur. Luc. Velloso in Judith. 4.

Dixitq; Balaam ad Balac. Num. 23. 5. Posuit Deus olim verbum in ore Balaam; Et cur non etiam in corde? responder Origenes hom. 14. in Num. quoniam in corde ejus desiderium mercedis erat, & cupiditas pecuniæ: verbum Dei non in corde; sed in ore ejus ponitur. Mendoza in l. 1. Reg. 7.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Deut. 6. 5. Cum in lege tua, Domine, jussisti, ut te diligereamus; adjunxisti, te nostrum Dominum esse, unum, & solum. Si forsitan casu aliquò Deus solus non esses, sed plures dii; aliquam te non corde totò amandi excusationem habere possem: quia cor meum in varias partes divisum esset.

efficit: sed cum solus sis, & unus, te diligere facilissimum est toto corde. Did. Stella de Amore Medit. 55.

Fuit vir unus 1. Reg. 1. 1. S. Greg. M. l. 2. in c. 2. Reg. vir namque dicitur: quia propositio fortis est; unus, quia amore singularis. Perfectio igitur viri in praconio ponitur unitatis: ut, qui saeculum potenter despicit, mentem non dividat; sed supernis inhiat; & ad ea tantum suspirat. Oliva t. 3. conc. 24. Hoc non potest dicere, qui habet plures personas: quia monstrum est. Hugo Card. in Pl. 24.

Vade, & percutit Amalec, & demolire universa ejus. 1. Reg. 15. 3. Sed Saul, cui erat praecceptum totius praedae perdendae, constituit sacrilega divisione suum, & suorum, animos partiri in duos affectus omnino disjunctos. Scilicet ut praecceptum Dei impleat, & cupiditati satisfaceret. Ideo iussit partem praedae flammis tradi, in sacrificium Divinitatis laesae ab Amalecitis; pars alia vincendum foret, in praemium pugnae fortiter initae. Et quia, ubi semel cor dividitur, caelo terra praepollet, & ratio vincitur a cupiditate; ideo equi generosissimi, arma robustissima, oves pinguisimae, panni pretiosissimi, tapetia auro illusa, vasa aurea, & argentea; pyropi, adamantes, smaragdi; & quidquid opulentum, pretiosum; id totum principi, & militibus distributum. Ignis exaruit in rullis sagis, in plebis scutibus, in medicorum centonibus, vilibus mercibus opificum; impio rege tributa Numinis, refringente ad falcinas gregarium, & castrorum quiesquilias. *Percutit Saul, & populus, optimis gregibus.* Cogitari non potest, quantum inde offensus Deus, ob tam iniquam divisionem, prorsus contrariam unitati intentionum, quam conlenda est tanta Majestas. Oliva t. 3. conc. 24.

Continuo missus Samuel iram Dei ipsi annuntiat: *Pro eo, quod abiecasti sermonem Domini, abiecit te Dominus, ne sis rex.* ib. v. 23.

Dividatur. 3. Reg. 3. 26. Mundus fallax vult, ut per medium in duas partes cor meum dividam; ut ille mediam partem accipiat, & tibi, Domine, alteram donem. In iudicio Salomonis non germana mater iussit infantem dividi; quem germana quem mater integrum, & vivum, voluit. Did. Stella Med. 55.

Quia unicus sum. Pl. 24. 16. q. d. non divisus ad multa querenda: quia unam petis a Domino &c. Hugo Card. hic.

Qui finxit singillatim corda eorum Pl. 32. 15. quia Deus solus, inquit Angellius, cordis humani voluit esse absolutus Dominus. Paoletti f. 2. de Epiph.

Holocausta medullata offeram tibi. Pl. 65. 15. Quid est medullata? intus teneam charitatem tuam, non erit in superficie; in medullis meis erit, quod diligo te. Nihil enim interius medullis nostris; interiora sunt ossa carne, medullae interiores sunt ipsis ossibus. Quisquis ergo in superficie colit Deum, magis placere vul hominibus. S. Aug. hic.

Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo. Pl. 137. 1 totum, inquit, cor meum flamma tui amoris accendat, nihil in me relinquatur mihi; nec quo respiciam ad meipsum: sed totus

Polyanthea Sacra.

in te astuem, totus in te ardeam, totus diligam te, tanquam inflammatus abs te. S. August. ib.

Drusum est cor eorum; nunc interibunt. Osee 10. 2. Quomodo enim valet quis vivere, si divisio est, in corde? unde divisio cordis esse nequit sine vehementia doloris: tanta enim voluntatis, tantaque unitatis est cor; ut, si acu pungatur, ita ut modica divisio subsequatur, continuo moritur. S. Bonav. serm. 20. Dom. infra oct. Epiph. Unde si quaeratur a talibus, *quod nomen est tibi?* respondere possunt, *legio*; sicut respondit diabolus Marci 5. 9. Hugo C. in Pl. 24.

Ex Novo.

Obtulerunt ei munera. Matth. 2. 11. Cum munera a magis Christo allata sint, opulenta, de thesauris suis; miror, quod nullam eorum partem Herodi praesentarent, licet ab illo magna cum urbanitate fuerint excepti. Sed existimo, illos, a Spiritu Sancto illuminatos, optime scivisse; minime decere, id, quod Deo debetur, cum aliis partiri. Cor nostrum totum, non divisum, Deo debetur. Lundolph. Carthuf. p. 1. c. 36. ipse solus, sine consortio vult possidere cor nostrum. Paoletti f. 2. de Epiph.

Ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Matth. 6. 21. Unde, qui multos thesauros habet, cor habet divisum; & ita non est unicus. Hugo C. in Pl. 24.

Diligas Dominum Deum tuum ex toto corde. Matth. 22. 37. Diliges ex toto, non ex parte: Deus enim non habet partes, sed est ubique totus: & ideo non vult partem in tuo, qui totus est in suo. S. Ant. de Pad. D. 13. post Trinit. Difficilis ea lex videtur. Itane vero nihil sui ipsius manebit homini reliquum? omniane vertet in obsequium Dei? Resp. Tertull. lib. de resur. carn. recogita, totum illi Deum occupatum, ac deditum, sensu, opere consilio, sapientia. Quid magnum faciet homo, si & ille in obsequium cor totum, vires omnes, seipsum, impendat? Did. Niss. D. 2. Pasc. §. 3. Hoc loco docemur, non scindere dilectionem. (Theodoret. q. 3.) in dilectionem Dei, & dilectionem auri; in dilectionem Dei, & uxorum; in dilectionem Dei, & liberorum: sed totam dilectionis vim Creatori Deo consecrare.

Multum velle ab aliquo amari ingentis amoris indicium est. Hanc ob causam Deus amari se tam vehementer a nobis postulat: *Diligas Dom. &c.* quod nihil est aliud, quam velle; ut quidquid sumus, quidquid sapimus, quidquid intelligimus, quidquid vivimus; eo amando occuparet. Ibid. Clarius l. 2. or. 19.

Et unguentum ungebat. Luc. 7. 38. Hoc unguentum intima charitas, in cordis alabastro recondita; effusa in pedes: ut totum amorem effundat in eum, qui totum nobis se contulit in salutem. Simon de Cassia l. 8. in Luc. 7.

Porro unum est necessarium. Luc. 10. 42. in quo est omne bonum, imò quod est omne, & unum, bonum; & totum, & solū n. S. Anselm. Prologii c. 23. Dicit Salomon Eccli. 11. 10. *fili, ne in multis sint actus tui.* Et ecce plus quam Salomon non ad pauca, sed ad unum duntaxat, docet esse sollicitum. Porro, inquit, *unum est necessarium*: Deum scilicet diligere. Petr. Blesens. ep. 16.

K

Quis

Quis me constituit iudicem, aut divisorem super vos? Luc. 12. 14. Iniquè tulit dividendi munus à se exigì; qui potius venerat ad exercendum munus copulandi, & uniendi. Mendoza in 1. Reg. 3.

Venit ad Jesum nocte. Joan. 3. 2. Suum dividere amorem volebat Nicodemus, qui noctes tantum audiendo Christo Domino; dies autem audiendis Phariseis, impendebat. Hinc Greg. Naz. or. 42. ille ex dimidia tantum parte Christum amans Nicodemus. Mendoza in 1. Reg. cap. 3.

Collegerunt, & impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus bordeaceis. Joan. 6. 13. Cum ex quinque panibus, & duobus piscibus, quinque millia hominum Dominus saturasset; fragmenta panum, non piscium reliquæ, superfuerunt; per panes enim intelliguntur dogmata, & mysteria fidei; solidus scilicet cibus: per pilces verò, qui quasi condimenta sunt panis, præcepta charitatis. Dogmatibus ergo saturamur quidem; sed superfunt adhuc, quæ hic planè percipere nequimus. At iis, quæ de charitate percipiuntur, nunquam saturari possumus; nedum ut queant superesse. Nunquam enim tantum quis amat, quantum illi est amandum. Non decuit ergo, ut pisces superessent; quos omnes comedere jubemur; cum præcipitur, ut ex toto corde, totâ animâ, totâ mente omnibus viribus, diligamus Deum. At panum esus integer, id est, dogmatum curiosior pervestigatio etiam prohibetur. Isidorus Clarius l. 1. orat. 47.

Ex Patribus, & aliis.

Cum animus dividitur ad multa, fit minor ad singula; tantoque ei in una qualibet re surripitur, quanto latius in multis occupatur. S. Greg. l. 1. Dial. c. 4.

Pro quanta parte cor tuum fuerit ad aliquam rem, pro tanta parte minus est ad DEum. S. Chrysost. hom. 26. in Matth.

Quàm durum est amanti, animum dimidiare cum Christo, & Mundo! quàm durum est inquam dilectionis, jura, peregrinas admittere curas; & cœlestæ secretum sæcularibus infestare secretis! Gilbert. f. 11. in Cant.

Minus te amat, qui tecum aliquid amat; quod propter te non amat. S. Aug. sol. c. 14. apud Velloso in Judith 4.

Nè amorem divideres, idem tibi factus est Creator, & Redemptor. Hugo Viêt.

Non patris, non matris, illa vox erit: *nec mihi, nec tibi sis; sed dividatur* 3. Reg. 3. 26. S. Bern. ep. 258. hic.

Diabolus, qui pater non est, facile patitur humanum effectum, inter aream, & Dagon; inter Deum, & se, parti: sciens, eum, qui in plures partes dividitur, à se totum devorandum. Deus autem, qui verus pater est; cum totos nos sibi vendicit; partem non admittit, sed totum sibi requirit affectum. Mendoza in l. 1. Reg. c. 5. annot. 16.

Nihil amemus eorum, quæ ad hanc vitam pertinent: ut ille amor (divinus) nobis purus maneat, & integer, & nè divisi fiat imbecillior &c. S. Chrysost. in Pl. 41.

Non est vinum purum, cui admixta est aqua; imò virtus vini debilitatur, quanto plus aque illi adjungitur. Sic & Deus tantò minus amatur, quanto plus extranei amoris ei admiscetur. S. Bonavent. f. 8. de SS. Apost. Qui dat alteri amorem suum, dat ei totum cor suum Id. f. 104.

§. VIII.

Amor purus; non querit mercedem.

Ex Veteri, & Novo.

Sufficit mihi, si adhuc Joseph filius meus vivit. Gen. 45. 28. Abul. q. d. multa bona sunt, quæ mihi narratis de Joseph; tamen mihi sufficit, si ipse vivit. Et istud est signum veri amoris, quòd aliquis amat alterum secundum ipsum. Ludov. Alvarez illustr. 252. Guerricus Abb. f. 1. de resur. d. vocem fidelem, & planè dignam amicis Jesu! o castissimum affectum! qui sic loquitur, sufficit mihi, si Jesus vivit, si vivit vivo; cum de ipso pendeat anima mea; imò ipse sit vita mea, ipse sufficiencia mea. Quid mihi deesse poterit, si Jesus vivit: imò desint omnia alia; nihil interest me, dummodo Jesus vivat. Bæza t. 2. l. 11. c. 2.

Diligis Dominum portæ Sion super omnia tabernacula Jacob. Pl. 86. 2. Non amat Deus apud tabernacula Jacob habitare, sed apud Sionem. Hæc est Ecclesia, quæ Cant. 3. 4. dicit: *veni, quem diligis anima mea, tenui eum; nec dimittam.* non addit, nisi benedixerit. S. Bern. f. 79. in Cant. ista non vult eum dimittere; & fortè magis, quàm Patriarcha id non vult; quia nec pro benedictione quidem; siquidem ille benedictione accepta dimisit eum; hæc autem non sic: nolo, inquit, benedictionem tuam, sed te. Id. 16.

Meliora sunt ubera tua vino. Cant. 1. 1. Ubera sunt Charitas increata: lac ab uberibus separatum, & velut in vasculo repositum, sunt dona spiritualia. Vinum autem, cætera bona terrena comprehendit. Non dixit sponsa: melius est lac, uberum tuorum, quàm vinum; sed *meliora sunt ubera* I quia non petit lac ab uberibus separatum, sed ipsis junctum: cupit ipsum datorem, & illi uniri. II. quia pluris æstimat ipsum datorem, quàm donum, nec propter lac amat ubera; sed propter seipsa: nec cupit servire Deo, quasi mercenaria. Ludov. de Ponte hic.

Exultabimus, & latibimus in te, memores uberum tuorum. Cant. 1. 3. id est, accipio beneficium, exulto, & lator de illo; non propter me, sed propter te. Id. ib.

Dilectus meus mihi, Cant. 2. 16. totus vixit, & totus mihi mortuus est: & ego illi similiter tota vivam, & tota moriar. Vel sic: dilectus meus mihi est totum, quod amo, quod quero, quod cupio: & ego illi similiter sum totum, quod amat totum, quod querit, totum quod cupit. Hugo Card. hic.

Vulnerasti cor meum in uno oculor. tuor. Cant. 4. 9. per oculum intellige intentionem casti amoris, quâ anima sancta uni Christo, quasi sponso, in omnibus summè placere intendit. Corn. à Lap. hic.

Jesus

Iesus ergo cum cognovisset etc. Jo. 6. 15. fugit Dominus regnum propter escas oblatum; quando, Paulô bene notante, *regnum Dei non est esca, & porus.* Hujus regnum est, quando ipse per se solum regit, propter se solum quæritur, & amatur. Baeza t. 2. l. 11. c. 2. § 34.

Quod oculus non vidit, nec auris audit etc. 1. Cor. 2. 9. O ineffabilem largitatem! amantibus talia promittit. Et quanam remunerandi ratio in amore? quis labor? quæ molestia? quæ difficultas. quod dispendium est amare? ipse amor grande premium est: omnibus enim desiderabilis amor amabilior est, & tamen illi adjungitur remuneratio. Mira res! das amorem, & pro amore paradîsum donas? das quia dedisti: das, ut des gratiam pro gratia: donum pro dono. S. Thom. Vill. D. 17. Pent. f. 1.

Ex Patribus, & aliis.

Sanctis hoc in remunerationem, & retributionem, sufficit, Deum venerari: quoniam & amanti hoc in retributionem sufficit, se amantem amare; & nihil amplius requirit; nec quidquam hoc majus esse putat. S. Chrysost. ad pop. Antioch. hom. 1.

Anima te, Domine, veraciter amans, aliud præter te, sui amoris præmium non requirit: aut si aliud requirit, protectio te non diligit. S. Idiota c. 9.

Diligenti Deum sufficit ei placere, quem diligit: quia nulla major est expetenda remuneratio, quam ipsa dilectio. S. Leo. f. 7. de jejun.

Ipsè meritum, ipse præmium, sibi est amor: præter se non requirit causam, non fructum; fructus ejus usus ejus: amo, quia amo; amo, ut amem. S. Bern. f. 83. in Cant.

Affectus est, non contractus est; nec acquiritur pacto, nec acquirit. Verus amor seipso contentus est; habet præmium; sed id, quod amatur. Id. tr. de dilig. Deo.

Charitas ad Deum vera, & perfecta est, quando anima cum omnibus viribus suis ardentem se infundit Deo; nullum commodum, transitorium, vel æternum, quærens in eo; sed solum propter nobilitatem, Bonitatem, sanctitatem, perfectionem, beatitudinem, sibi innatam, afficitur circa Deum. S. Alb. M. parad. an. c. 1.

Amantem diligere, naturæ est, quæ non est meritoria. Id. ib.

Charitatem dixerim esse perfectam, cum prorsus nihil habet proprium: cum in eo, quod diligit, Dei gloriam quærit, sui que Conditoris concupiscit honorem: cum profectui Dilecti se totum accommodat: ita ut in nulla, præsentium, aut futurorum, mercede, cordis trahatur affectu. S. Laur. Just. de triumph. ag. c. 14.

Sponsa magnâ ignominia afficit sponsum, si lapides pretiosos, annulos, monilia, &c. sibi ab eo tributa, majori in pretio, quam sponsum habeat. Sponsus tuus bonus est, & dignissimus amari propter se. Did. Stella de amore DEI Medit. 3.

Proprium est amoris amare; mercedem quærere omnino non novit. Quæstus est, non amor. ubi merces exquiratur. Sufficit amanti solum pro

Polyanthea Sacra.

pabulo amoris habere, quod jure possit diligere. Simon de Cass. l. 15. de just. Christ. c. 6.

Qui amicum propter commodum quodlibet amat; non amicum convincitur amare, sed commodum. S. Prosp. l. 3. c. 25.

§. IX.

Est festinus, velox.

Ex Veteri, & Novo.

Quemadmodum desiderat cervus etc. Pl. 41. 1. Sextus gradus amoris divini est, in quo amor velociter facit currere. S. Thom. de 10. grad. am. divin.

Fiam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum. Pl. 118. 32. id est, strenue, & promptè ambulavi, cum dilatasti. q. d. aliter currere non potuissem, nisi dilatasses cor meum per charitatem: quæ quanto magis dilatat, tanto citius facit currere. Jo. 20. 4. dicitur de Petro, & Joanne: *& ille alius discipulus præcucurrit.* Hugo Card. hic.

Curremus in odorem unguentorum tuorum. Cant. 1. 3. Currit sponsa, currunt adolescentulæ; sed quæ amat ardentius, currit velocius, & citius pervenit. S. Bern. f. 23. in Cant.

Sex ala uni. Il. 6. 2. Divinus amor alatus pingitur, & Seraphim plures alas habere dicuntur, quibus celeriter ad exequenda, quæ Deo placent, volant. Et in charitatis encomio, uti vulgata legit. §. Cant. 8. 6. *lampades ejus lampades ignis.* Sept. vertunt: *ala ejus ala ignis.* de Ponte in Cant. 11. Eph. 8. §. 4.

Venerunt festinantes. Luc. 2. 16. Equidem usquequaque assoliticum est, velocius agi per corporis effectus, quod agendum; in animo major urget affectus. Raro quidem corpus festinat; nisi aliqua mentis affectio festinare compellat. Nescit amor tardè moveri; præsertim cum divinum apponitur ad amandum. Et ipsa tarditas ad quarendum, nullius, aut modici, amoris argumentum existit. Non cunctentur, qui è coelo agenda didicerunt; nè ex tardo molimine arguantur. Sim. Cass. l. 1. de gest. Salv. c. 9. *Venerunt festinantes:* quia ferventes erant in Christi, & pueri nati, amore. Itaque & nos cum festinatione, id est, diligenter, ac ferventes quæramus; quem nemo cum torpore, & desidia, dignè quærit: siquidem ad Deum festinare, & currere; est ardentem diligere: & ex spiritali amore, quæ bona sunt, alacriter agere: Et quo amamus ferventius, eo properamus currimusque, velocius. Dion. Carth. in Luc. c. 1.

Qui amat ardentius, currit velocius, & pervenit citius. Idiota c. 17.

Vera dilectio, benigne Domine, est via rectissima veniendi ad te. Id. ib.

Cito pergere, est ardentem amore. Hugo de S. Vict. tr. de laudib. char.

Amor aliud non est, quam motus, quam il-lapsus, & acceleratio cordis ad bonum. §. Francisc. Salef. tract. de diy. am.

cap. 7.

K 2

§. 19.

§. X.

Amoris fortitudo, vis & efficacia, animositas.

Ex Veteri.

Nūm celare potero Abraham, qua gesturus sum. Gen. 18. 17. fiduciam magnam assumpsit; quam nisi amor concessisset, intolerabilis videretur & temeraria, audaxque nimis superbia contra Dei Majestatem. Septies enim ausus fuit eum interrogare: an propter 50. 45. 40. 30. 20. vel 10. iustos, universæ multitudini peccatorum parceret? Ad quæ omnia benevole ei respondit Dominus: quia ex humili, & amantissimo, corde procedebat talis interrogatio. Amor nimirum facit hominem audacem; quod nescio quas sibi facultates assumit; quas nisi amaret, trepidaret accipere. Philipp. Diez. tit. amor. hom. erga Deum.

Equitavi meo in curribus Pharaonis affmitavi te amica mea. Cant. 1. 8. Sotomajor censet symbolicè, hunc esse equitatum amoris; quod sponsa devicit, sibi que devinxit, sponsum. q. d. à sponsa mea! planè animum meum quasi expugnasti eximii specie tuâ, usque adeò fortiter; ut non minus fortis, & potens, mihi videaris esse in amore; quam equitatus ille meus junctus curribus Pharaonis fortis, & robustus, est in bello ad pugnandum, vincendos, & profligandos populi Dei hostes. Corn. à Lap. hic.

Omnis armatura forium. Cant. 4. 4. id est, amantium. Gilbert. in Cant.

Fortis, ut mors, dilectio. Cant. 8. 6. Magnificentius non potuit exprimi fortitudo charitatis. Quis enim resistit morti? resistitur ignibus, undis, ferrò; resistitur potestatibus, & reprobis: venit una mors; quis ei resistit? Propterea viribus ejus comparatur charitas: quia & ipsa charitas occidit, quod fuimus; ut simus, quod non eramus. Facit in nobis quandam mortem dilectio.

Nimirum charitas perfectam mortificationem efficit. Sicut mors à singulis membris aufert vitam, sentum; sic perfecta charitas omnem vitam aufert vitiosam, carnalem, & mundanam. Lud. de Pontehic. Quomodo mors, quando venit, resisti ei non potest; quibuslibet artibus, quibuslibet medicamentis, ei occurras; violentiam mortis vitare non potes: quia mortalis natus es; sic contra violentiam charitatis Mundus nihil potest. S. Aug. in Pl. 47. Et vide, quanta sit vis amoris domum cordis obtinentis, & per vulnus dulcissimi occidentis non solum in Domino Jesu, sed & in servis ejus. Terreantur licet Martyres; ridet: feriuntur; & gaudent: occiduntur; ecce triumphant. Quare? quia morte charitatis intus in corde jam dudum mortui peccatis, mortui Mundo; tanquam insensibiles facti, nec minas, nec tormenta, nec mortem sentire potuerunt. Quid mirum? mortui erant. S. Bern. tr. de pass. Dom. c. 3.

Dura sicut Infernus amulatio. Cant. 8. 6. quia hos, quos intus trahit desiderium æternorum, non solum facit blanda respuere, sed &

adversa quæque, & aspera, pro eo, quod diligunt, adipiscendo cogit tolerare. Hugo à S. Vict. tr. de laud. char. *Dura sicut Infernus*: nam sicut infernus eos, quos semel recipit, nunquam restituit, sed semper retinet; ita verus Christi amor, quem semel receperit, nunquam dimittit. S. Thom. hic.

Ex Patribus.

Non viribus corporis, sed charitate animi, dimicandum; quæ superari nunquam potest, S. Hier. ep. 55.

Ignem facilius stupa ferat, quam charitatis flammam Sathan. Est ea murò fortior, adamantē solidior: etsi quod aliud commemorare indomitum possis, omnia vi suâ charitas vincit. S. Chrysost. hom. 32. in 1. Cor. 13.

O insuperabilis virtus charitas! quæ ipsum quoque insuperabilem superasti: & cui omnia subiecta sunt, omnibus quodammodo subiecisti; dam victus amore Deus humiliavit semetipsum, formam servi accipiens; factus non modò homo, sed opprobrium hominum. Rich. à S. Vict. tr. de grad. char.

Ubi cor ardet, flammam membra non sentiunt: ubi Christi ignis operatur, diaboli necesse est, vincatur incendium. S. Maximus. hom. 2. in natali S. Laur. *Nonne cor nostrum ardens erat.* Luc. 24. 32.

§. XI.

Amor non otiaur, prodit se exterius; requirit opera.

*Figure, & Symbola.**Ex Veteri, & Novo.*

SPRITUS DEI ferebatur super aquas. Gen. 1. 2. Amor nequit celari. Spiritus Sanctus in exordio rerum, prius apparuit, quam Pater, & Filius. *Spiritus Dei ferebatur &c.* mox addit: *dixitque DEUS, fiat lux*: ut clarior appareret Spiritus Sanctus præsens. Did. de Castillo Illat. 48.

Inspiravit in faciem ejus spiraculum vite, & factus est homo in animam viventem. Gen. 2. 7. Aptius videbatur sacrum, ignemque, statum præcordiis indidisse; quam faciei communicasse. Certa in ore spiritus impressit semper vestigia: facies enim non incertus cordis est index. Naxera tr. de B. V. §. 27.

Ignem, & gladium. Gen. 22. 6. Pater portat ignem, & gladium in manibus, id est, charitatem in operibus. Hugo Cardin. hic.

Dam mihi liberos, alioquin moriar. Gen. 30. 1. dixit anxia Rachel marito. Hoc verè, & anxie charitas dicit iusto, sed tepido: da mihi filios, id est, bona opera, & merita; alioquin certa mihi mors erit: charitas enim ipsa sterilitate extinguitur. Lud. de Pont. in Cant. Exhort. 10. §. 4.

Deano

Deaurabis eam auro mundissimò, intus, & foris. Ex. 25. 11. Gloss. Interl. quia Humanitas intus virtute plena est, & foris Spiritus Sancti opera praeconstrabat. Naxera tr. de B. V. suspecta videtur interior sanctitas, si nullus exterius splendor radiat virtutis. § 27.

Ignis in altari ardebit semper. Levit. 6. 12. Quem nutriet sacerdos subiciens manè ligna. Nota ad oblationem pacificorum, quibus cum Deo per Christi reconciliationem pacificamur, jubemur ligna ministrare; ut ignis nutriatur; quia nisi per humilium operum ministerium, Dei, & proximi, amorem nutriamus, agere cum Deo per Christum habebimus pacem. Baeza l. 1. c. 8. § 7.

Levavit pallium Eliae, quod ceciderat. 1. Reg. 2. 23. Rapiendus ad astra Eliae duplicem spiritum promittit discipulo. 4. Reg. 2. 23. cumque curru igneo veheretur, Eliseus levavit pallium Eliae, quod ceciderat ei. Plusquam promiserat, largitur: qui spiritu Eliae plenus non poterat exterius oculare signa Eliae; exterius pallio Eliae amictus conspiciatur, quia interioris geminò spiritu ditabatur. Non casu cecidit, ait Lyranus, sed ex divina ordinatione: ut Eliseus ipso operiretur, in signum, quod spiritus Eliae requiescebat super eum. Nax. tr. de B. V. § 27.

Nunquid est cor tuum rectum. Eccl. 4. Reg. 10. 15. Jchu regi Israel, ad destructionem domus regis Achaz tendenti, occurrit Jonadab unus militum ejus, cui dixit: *nunquid est cor tuum rectum, si ut cor meum cum corde tuo? Et ait Jonadab, est, si est, inquit, da manum tuam.* At ille levavit eum ad se in currum. Sic interrogat te Deus, num in ipsum credas, eum ames? cui si respondeas, quod sic. Mox dicit, *si est ita, da mihi manum tuam.* Videamus, num opera congruant Professioni Christianae. Manu traxit Jchu Jonadab ad se in currum: & per opera faciet te rex caelestis elevari in triumphalem suae gloriae currum. Did. Stella de vanit. Mundi p. 3. c. 45.

Volabo, & requiescam. Ps. 54. 7. Anastasius Sinaita l. 6. anag. contempl. volucrum desiderabat fieri, qui dicebat: *quis mihi dabit pennas. Eccl. & requiescam* in illa requie caelestium volucrum sex alas habentium. Infinitò amoris censu vellet discedere, ut Deum, prout æquum est, posset diligere. Unicum esse Deum gaudet, sed, pia quadam ambitione spiritus sancti, vellet fortiri naturam; non quo fulgeret divinus, sed quo unicum Deum redamaret gratus. Nax. in Jos. cap. 13. §. 10.

Falcite me floribus. Eccl. Cant. 2. 5. Petit, ut eximia, magnaeque in Domini nostri ac proximi, obsequio, opera agere queat. Ex Conceptibus div. amor. c. 7. vitæ S. Theresæ. Falcite me floribus, id est, juvate me orationibus: stipate me malis, id est, munite me bonis operibus. Hugo Card. hic.

Pone me, ut signaculum super cor tuum. Eccl. Cant. 8. 6. In corde sunt cogitationes; & in brachio operationes. Super cor er-

go, & super brachium sponsa, Dilectus, ut signaculum, ponitur: quia in sancta anima, quantum ab ea diligitur; & voluntate, & actione designatur. S. Greg. hic.

Hoc est, ut Theodoretus, Aponius, Greg. ut non solum corde, hoc est, internò affectu diligamus; sed ad externum opus etiam dilectio protendatur. P. Octavian. in Eccl. *Per calculum. Ps. 6. 6.* intelligitur charitas, quæ in manu, id est, in operatione ipsius est. S. Thom. hic.

Sex ala uni. Ps. 6. 2. S. Bern. l. 4. de verb. Is. quod si de ipsis Seraphim licet accipere, sic pinge ea; ut, operto capite, & pedibus, solum appareat corpus medium. Sed cur medium corpus apparet, volando alis mediis? quia hæ cordi proximiores, in quo amoris refovet imperium. Hoc pandunt, ut amor omnibus sit conspicuus. Did. de Castillo Jlat. 48.

Sediteque supra singulos eorum. Act. 2. 3. Ut hujusmodi sessio indicaret requiem, quam æternam ipse esse cuperet, juxta Christi promissum Joan. 14. 16. *ego rogabo Patrem. Eccl.* Sed mirum est, quod dicatur ignis sedisse? cum ejus proprietas sit semper moveri, & sursum tendere. Quomodo ergo sedet, & est mobilis? imò, quia cupit sedere, semper movetur; quia valde exoptat quiescere, semper sursum tendit: amor enim Dei nunquam potest esse otiosus. Ludov. de Ponte in Cant. 6. 4.

Sicut malum granatum decoris granis repletum, solis radiis medium aperitur, illaque tabicunda grana ostendit; sic justus ardentis Dei amore accensus, viscera sua aperit; exterioribusque operibus interiores virtutes, ac inflammata charitatem ostendit. Philipp. Diez D. 2. Epiph. c. 2. Lucerna fulgoris est verus amor; ardens in mente per desiderium; & splendens in facie per exemplum. S. Idiota. c. 1.

Testimonia

Ex Veteri, & Novo.

Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus. Ps. 33. 9. Quomodo gustandus? amore: non enim aliis labiis Divina illa suavis percipitur. Sed cur gustum solum, non plenum ad satietatem esum, percipit? Euseb. Gallic. hom. 3. de Epiph. ideo dixit gustate, quia amor Dei quantalibet fide, quantalibet ardore, quæsitus, relucere animam non potest; sed magis, ac magis sumit, quasi summis labris prægustatus, inflammat. Et ideo de se ipse dicit: *qui edunt me, adhuc esurient.* Ergo jucunditate sui excitat appetitum; sed non facit de satietate fastidium. Ramirez in Apoc. 2.

Spiritus Domini replevit orbem terrarum; & hoc, quod continet omnia, scientiam habet vocis. Sap. 1. 7. Quæ scientia vocis est hæc? Gilbertus l. 29. in Cant. amor mutus non est, usum habet vocis. De spiritu scriptum est hoc: & bene nostis, quanta sit affinitas; si non potius identitas, charitatis ad scriptum. Illa continet omnia: quia

plenitudo legis est dilectio: Spiritus loquitur mysteria, & amatoria planè loquitur. Did. de Castillo Jllat 48.

Florete flores Eccl. 39. 19. Petit, ut fructificent, & floreat. Et ubi tales fructus, ut simul ab eis flores peti possint? nam cum fructus adsunt, flores disparent. Talis est amor Dei: nequit otiosus esse; sed simul producit maturos fructus, & etiam aliorum operum flores. Præbet perfecta virtutum opera, & initia, velut flores; & alia præclara opera profecunda. Sylv. in Apoc. c. 2. q. 13.

Sedebo in monte testamenti. Jf. 14. 13. Qui sedere, & quiescere, tentavit, nomen Seraphim, id est, amantis, perdidit. Sylv. in Luc. I. cap. 6. q. 2.

Exultavit infans in utero. Luc. I. 44. Munus præcursoris, non clamore vocis; sed pedum tripudio, exhibet; officium officio compensat. Ingens amor nunquam invenit obstacula, ut se patefaciat: si unum non potest, aliud perficit. Sylv. addit. in Marc. & Luc. I.

Exultavit ad præsentiam Domini Salvatoris, quasi gestiens salutare: & assurgere jam incepit Domino suo, cujus erat Præcursor. Ex hoc datur intelligi, quod propositum sanctum non potest latere, quin se manifestet; & amor interior prorumpat in opus. S. Bonav. hic.

Ex quo intravit, non cessavit seculari pedes meos. Luc. 7. 45. Verum Dei amatorem describit, qui paucis amoris sui signis non contentus. Is verè Deum amat, qui nescit cessare ab amoris operibus. Bæza hic. §. 29. Ideo ungebat unguento pedes Domini, & innovabat opera novi cultus: quia novum hominem noverat; & variabat opera, nè velut otiosa pateretur ab eo repulsam: quia nec standum est otiosè ante divinos pedes; qui non quieverunt in opere nostræ salutis; sed per montes, & planities; per civitates & castella; per Maria, & deserta, fecere discursum; donec configerentur in cruce, ad expectandum omnem peccatricem animam. Sim. de Cass. l. 8.

Ad quaestionem Luc. 10. 27. *quid faciendo &c.* responsum: *Diliges.* Cur non addit, orabis, dabis elemosynam, jejunabis, & alia facies; quæ Dilecto Deo placere intellexeris. Ex 6. Mense anni am. Dei P. Nadasi c. 1.

Si quis diligit me, sermonem meum servabit. Joan. 14. 23. Nescit feriari dilectio; in actione tota est, ubi Dilecti noverit veritatem: otio caret; acediam, & toedium, procul pellit; servat in memoria, servat in opere, quod de Dilecti pendet arbitrio &c. amarum in dulce vertit, qui veraciter diligit; difficile in facile trajicit. Sim. de Cass. l. 12. c. 4.

Ex Patribus.

Probatio dilectionis, exhibitio est operis. S. Greg. hom. 30. in Evang. Nunquam est Dei amor otiosus: operatur enim magna, si est; si verò operari renuit, amor non est. Id. ib. Caritas, quæ otiosa esse non potest, ubicunque est, se operibus ostendit. S. Bernard. tr. de Pass. Dom. c. 32.

Profecundo sic res habet, ut cum quis hoc amore saucius fuerit, & in Deum desiderio suo tendit, nihil visibilibus videat; sed continuo eum, quem desiderat, imaginetur, & in nocte, & in die, & cubans, & surgens. S. Chrysost. in Gen. hem. 23.

Amor quiete fit inquietior. Jdiota c. 13.

Divina dilectio debet esse operativa per exclusionem omnis omissionis. S. Bonav. l. 116. de tempore.

Tertius gradus, in quo facit amor operari indefinenter. Supra hunc gradum anima propriè pedem ponit tripliciter: cum operatur magna, & reputat parva; operatur multa, & reputat pauca; operatur diu, & reputat breve: Et videntur *ei dies pauci præ amoris magnitudine. Gen. 29. 20.* Qui magnam habet charitatem, magnus est; qui modicam, modicus, qui nullam, nullus est. August. Pauca est charitas, quæ opera sua numerat ut multa pauca, quæ ponderat, ut magna, vel difficilia; brevis amor, qui mensurat, ut longa. Sed vos, qui tertium gradum calcatis, cum omnia benè feceritis, dicite, servi inutiles sumus. S. Thom. de 10 gr.

Est ignitus amor vis quædam, laboranti subministrans vires; otiosi non fines, neque permittens quiescere: aggrediens ardua, dura perferens; donec concupitæ rei delectatione fruatur. S. Laur. Just. l. de humil. c. 8. Qui divini amoris ardet incendiò, in bonis actibus semper occupare se cupit; nunc interius, nunc exercetur exterius. Otium abhorret summopere velut charitatis inimicum. Idem de triumph. ag. c. 27.

Inquieta res est amor, non contenta limitibus, nunquam dormitans, semper operans; semper moveatur, donec sedem reperiat propriam vilescunt ei omnia, quæ votis non concordant suis, ac de amoris fonte non exeunt. Id. f. in felto S. Andrea.

§. XII.

Amor est liberalis.

Unguento ungebat. Luc. 7. 17. Intima charitas in cordis alabastro recondita, effusa in pedes, ut totum amorem effundat in eum, qui totum nobis se contulit in salutem. Sim. de Cass. l. 8. c. 40.

Reliquis me solum ministrare. Luc. 10. 40. Quomodo se solum dicit Martha, cum habeat ancillas? quia Christum valde diligebat; & vi amoris, lautum illi parare convivium studebat: licet multis ancillis septa, se solum sine Magdalena putat. Qui enim multum diligit, licet multa habeat; si unum ei desit, sibi persuadet, omnium rerum esse expertem. Sylv. hic. q. 11.

Audiat, quid spiritus dicat Ecclesiis. Apoc. 2. 7. Initiò epistolæ locutus Christus; in fine spiritus Sanctus. Christus à Patre constitutus Index arguit hunc Episcopum, quia *charitatem tuam &c.* In fine epistolæ spiritus Sanctus amor promittit, & confert dona. *Vincenti dabo edere de ligno vite.* Sicut enim

enim ad sapientiam, & iudicem spectat arguere; ita proprium amoris est dare. Esth. 2. 17. *Adamavit eam rex &c. & posuit diademam regni &c.* Cum amarit plus quam omnes; plus quam omnibus ei dedit. Gen. 44. 1. *imple saccos eorum frumento, quantum possunt capere.* Oleast. hac est mensura, quam solet facere amor. Sylveira. hic. quæst. 13.

Deum diligere nullus modus, nulla mensura est, nisi hæc sola, ut ei totum exhibeas, quantum habes. Orig. in Cant. hom. 3.

Homo se totum dat per amorem; & dat tantum, quantum amat. Est igitur comprimis tunc datus Deo, quando summè amat ejus Bonitatem, S. Franc. Sales. l. 10. c. 3.

§. XII.

Amor caret Dei offensam, mundat, servat præcepta.

Quemadmodum desiderat cervus &c. Pl. 41. 2. Quid aliud est in cervo? Serpentes necat; & post serpentium interemtionem majore siti inardescit; peremptis serpentibus ad fontes acrids eunat. Serpentes vitia tua sunt: consume serpentes iniquitatis, tunc amplius desiderabis fontem veritatis. S. August. hic.

Facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestie sylva-ortus est sol, & congregati sunt. Pl. 103. 20. 22. Videas hominem, cujus cor, grassante nocte, innumeris tentationum & passionum monstris devastatur. Noli venabula querere; non jacula acue: cura, ut sol nascatur; & mox abacta monstra gaudebis. Sol amor in Deum est; amor Dei passionem omnes fugat catervatim, quos jejunia, vigilia, cilicia, vix carptim abigerent &c. Oliva l. 2. Stromat. hic.

Fortis ut mors dilectio. Cant. 8. 6. Bene fortis ut mors dilectio esse perhibetur: quia dum per dilectionem à vitiis mortificamur, quod mors agit in sensibus corporis, hac agit dilectio in cupiditatibus mentis. S. Greg. in Cant. hic. Sicut mors separat animam à corpore suo; sic, qui verè diligit, recedit ab omni eo, quod possit displicere dilecto. Magdalenæ ergo, quæ multum Dominum, dilexit, omnes carnis delicias dereliquit, & quidquid scire potuit esse contrarium Christo. Lucas de Arcon. in J. 2. Discursu 2. Sicut mors victos nunquam patitur rebellare; & cadavera exedit suis latebris condita; ita charitas jugulata à se vitia non sinit emergere; & pestes animi ita sepelit, ut obrutis nulla spes subit recuperandæ libertatis. Id causæ fuerit, cur Moyses non everterit vitulum; sed exusserit, tritumque calicibus misceverit: ut hausto nulla spes superesset resumendæ figuræ damnatæ. Ex. 32. 20. Perit ita vitulus, ut Pharaon in aquis. Oliv. Dom. Paschæ.

Occurret vobis homo lagenam aquæ bajulans. Marc. 14. 13. Bajulus aquæ amor Christianus est, atque virtutum. Bajulat aquæ mensuram, gratiam videlicet, amor; ut tan-

tum sit gratiæ pondus, quantus est ipse amor. Bajulat amor aquam abluitionis, & potus: nulla re melius, quam cum amoris aqua lavantur fœces; & malis caloribus æstuat potus refrigerium suscipit. Sim. de Cass. l. 13. c. 2.

Ignem venit mittere in terram. Luc. 12. 49. Vult ergo, ut ignis missus ardeat ad amorem, accendatur ad lumen, ardeat ad vitiis combustionem. Id. l. 9. c. 24. Venis, piissime JEsu, tanquam agnus sanguine tuo terram mundaturus; tanquam agricola in cordibus mortalium gratiæ semina, felices virtutum plantas, positurus; & ignem minaris? S. Chrysost. l. 164. ager, quoties longâ incuriâ sylvestit, peritissimi cultoris utili semper operitur, & purgatur, incendiis; ac studio benigno cultor ignis apponitur, ut, exustis sentibus, reveletur prima facies campi, fiat facilis via vomeri. q. d. Si ligone infelices dumos conaretur prostertere, non solum tardius, & molestius, sed etiam infructuosius laboraret; at flammis, & incendiis, unius diei spatio, grandis ager operitur, & ipso cinere pinguescens in latam libertatem fecundatur. Idem est, si charitatis flammis sylvestenti cordi penitens immittas: longè enim fravius, & efficacius, ac fructuosius, rem perages. Ramirez Apoc. 2. Luc. 12.

Teneræ militiæ, delicati conflictus est, amore solo de cunctis criminibus reportare victoriam S. Chrysost. l. 94.

Ubi dominatur incendium charitatis, ibi vitiis rubigo consumpta est. S. Laurent. Just. de triumph. ag. c. 1.

Amans in fornace è pulvere vitrum purum conficit. Lem. *Puro decor omnis ab igne est. Charitas operis multitudinem peccatorum.* 1. Petri 4. 8.

Testimonia.

Ex Veteri.

NE forte moriamur. Gen. 33. Oleaster hic. Noverat serpens, ut plurimum timore potius, quam amore, nos servare præcepta: cum enim suadere peccatum nobis nititur, non illi objicimus Præceptoris amorem; sed potius vindictæ timorem. Quis mihi daret, ut cum quis peccatum suaderet, responderes: diligo Deum meum super omnia; ideo nolo illum ullò modo offendere: qualiter respondisse novimus Sanctum Joseph impudicæ feminae adulterium suadenti. Ramirez ep. 4.

Timore mortis, non amore Dei creatoris, à peccando inhiberi video mulierem. Bonus quidem timor, sed multo præstantior amor; nè sine amore timeas, monet. S. Aug. Sanè innumera supperebant mulieri rationes, quibus ad amorem Dei creatoris accenderetur, atque ob amorem ab omni adversus Deum offensa, culpæque, longissime avocaretur. Dixisse debuerat serpenti: quomodo possum peccare in Deum meum; à quo sum tot, tantisque beneficiis cumulata. O si dixisset: Diligo Deum meum; ideo nec volo, nec deo, nec possum illum offendere. Sic statuo: si tam

si tam egregium erga Deum eliciisset amoris actum; licet mille serpentes, totaque daemonum caterva conjunctis viribus in mulierem conspirassent; victicem illam haud dubiè de toto Inferno triumphaturam. Bened. Fernandus hic.

Qui diligitis Dominum, odite malum. Pl. 96. 10. Certum est, quod quantum diligit homo Deum, tantum odit peccatum; si multum diligit, multum odit. S. Bonav. D. 17. Pent. f. 3.

Confige timore tuo carnes meas. Pl. 118. 120. Sed videamus, qui clavi sint, qui nos in illa Domini crucifixione configunt: charitas utique, quæ nos facit & tormenta nostra negligere, & mortis ipsius pericula plus amare. Cassiodorus hic.

Amore langueo. Cant. 2. 5. Primus gradus, in quo charitas facit langvere utiliter. Super hunc gradum anima pedem affectus ponit, cum primo amare Deum incipiens, à peccato langvescit. Verum *infirmas hæc non est ad mortem.* Jo. 11. 4. nisi forte ad mortem mortis, scilicet peccati mortalis. O infirmas gloriosa, non periculosa! *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis.* 2. Cor. 12. 9. utilis infirmas hæc multipliciter: quia aufert animæ gressum ad illicita; mutat situm, ut jaceat proma per humilitatem, quæ stabat erecta per elationem. Mutat gustum, ut amarefecat animæ peccatum, quod antè libuit. Sapit aliquantum summum bonum, quod antè non sapuit. Mutat pulsus in brachio operis, cujus causa est spiritalis mutatio cordis. Mutat vultum. Poëta: pallet omnis amans, color hic est apertus amanti. S. Thom. opusc. de 10. gr. am. gr. 1.

Ex Novo.

Diliges Dominum Deum tuum. Matth. 22. 37. Dilectio cavet offensam Dilecti; &, si accidit, confestim removet, cum advertit. Sim. de Cass. l. 11. c. 53.

In his duobus mandatis tota lex pendet, & Propheta. Matth. 22. 40. Admiranda complexio! in uno capite dicere, quod in Scripturis Sanctis omnibus possis invenire: nam, qui Deum ex toto corde diligit, locum vitii non relinquit. Ubi enim intret scelus, cum Deo totus occupatus est animus? diabolus enim vacantia desiderat, nudata perquirat. Sed ubi Deum præsentem reperit, sub magna confusione discedit. Vascula ipsa, cum aliquo liquore plena sunt, supervenientium augmenta non capiunt; ita nos, si Divina charitas totos repleat, non erit, quod crimen introeat. Cassiod. in Pl. 133.

Relictò eò fugerunt. Matth. 26. 56. Deficit in charitate, qui deserit non deserendum. Charitatis verò defectus advocavit timorem, quia ipse in charitate non fuerat; cum verò assuerat, convertit in fugam. Simon de Cass. l. 13.

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum; Luc. 7. 47. Mare charitas est, in quam quotquot influxerint cri-

minosi, elutò limò, erasque nomine; amare tantum dicuntur. Oliv. sup. Evang. Quadr. fer. 5. D. Pass. Id insolitum, quod absoluta à Christo audit, *vade in pace*, id est in pace, ligatò pene fomite, & habitibus pravis penitus consopitis, vitorum rebellione superata; Quot alii poenitentes in durissimo, & continuo bello, cum vitii, cum carne decertarunt! cur Magdalena 7. antè demoniis plena, jam pacifica degit, jam bella non timet? quia non utcumque dilexit poenitens, sed *multum dilexit.* S. Petr. Chrysol. f. 94. de Conv. Magd. ama homo Deum, ut possis omnia sine labore vincere peccata. Ramirez ep. 2. Quamvis Magdalena abundanter fleverit, pedes lacrymis laverit, capillis terferit, osculata fuerit, & unxerit; tamen istis non attribuitur remissio, sed soli dilectioni: quia sine dilectione parum valuisse. Sylv. hic. q. 25. Magdalena in pace dimittitur, ad ultra verò vix absolvitur, cum monetur, nè relabatur in scelus Jo. 8. 11. *vade, & jam amplius noli peccare.* Nimirum hæc rarius peccaverat, sed & frigidius doluerat. Illa peccatrix fuerat; sed multum diligebat. Oliv. l. 4. Strom. hic. Ex vi conversionis magnitudo deletur criminis. Vis autem conversionis est affectio charitatis cordi infusa visitatione S. Spiritus. S. Greg. lib. 2. in 1. Reg.

Si diligitis me; mandata mea servate. Joan. 14. 15. Conformitas voluntatis est proprius effectus dilectionis. In arca testamenti aurò undique contestà, decem legis mandata; ita in aureo corde per charitatem lex D/EI semper conservanda. S. Thom. lib. 3. contra gentes c. 151.

Ex Patribus, & aliis.

In luctamine quoque eo, quod est nobis adversus diabolum, quod frequenter cadimus; non dubium est, quin ob hoc fiat; quod non est in nobis charitas illa, quæ nunquam cadit. Orig. hom. 1. in Cant.

Misus est Spiritus Sanctus ut amorem faceret, & solveret à timore. Timor legem non implebat, amor implevit. Timuerunt homines, & non impleverunt; amaverunt, & impleverunt. S. Aug. in Pl. 90. ante finem.

Vide, nè desperes homo: remansit tibi, unde piissimo satisfacias Creditori. Absolvit vis? ama: charitas cooperiet multitudinem peccatorum. S. Chrysol. f. 94.

Si Christum diligeremus, quemadmodum illum diligere oportebat; agnosceremus utique, gravius esse gehennâ ipsâ, Christum offendere dilectum S. Chrysost. ferm. 4. in Rom. 2.

Hoc curemus, dilecti, nempe ut dilectionem Dei cognoscamus. Plus enim istud habet momenti, ad attrahendum animas nostras, quam metus gehennæ. S. Chrysost. ferm. 7. in Ephes. 3.

Cha-

Charitas nescit peccare, cum diligit; charitas non est charitas, si delinquit; charitas Dei cultos est sanctitatis. S. Chrysost. l. 94.

Homo scuto, & armaturâ, munitus amoris tui, benignè Domine Jesu, in tentationis prælio stat inconcusus, invincibilis, atque firmus. Idiot. c. 15.

Ubi est amor Dei, omnia mala recedant. S. Chrysost. in Pl. 140.

Qui non amat, amicus non est: ille autem non amat, qui amat iniquitatem. Petr. Blef. tr. de amicitia.

Non pertinet, Domine, ad te, nec de tuis est, qui te non diligit; nec diligit te, qui scienter offendit. S. Cyprianus de Bapt. Christi.

Nulla res sic nos ab omni peccato servat immunes, sicut timor supplicii, & amor Dei. S. Prosper. de vita contempl. Sacerd. l. 3. c. 10.

Charitas affectionum omnium potentissima, in omnibus semper invicta, summa actionum bonarum, mors criminum, vita virtutum. Id. c. 13. Ex ea parte quis peccat, ex qua minus diligit Deum: quem si ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis, unde peccati desiderii serviamus. Id. c. 15. Illi perfecte diligunt Deum, qui volendo, quod vult Deus; & nolendo, quod non vult; acquiescunt. Idem ib.

Qui verò amore verè fertur in Deum, instar gladii bicipitis quemcumque amorem alium huius Mundi interrumpit, ac dirimit. S. Ephrem. serm. ad pietatem.

Qui parum amat Deum, non multum odit peccatum. S. Franc. Sales. c. 13.

Omnia periculosa, omnia mortifera, magno compendio possumus evadere, si salutis nostre diligamus authorem. Cassiod. in Pl. 96.

Domini amare, est mandata ejus servare. Tunc Deum super omnia diligimus, si minis & blanditiis, impulsu contra præcepta Dei agere; dignitates, gloriam, omnem demum substantiam amittimus, ipsum etiam corpus ad diversa supplicia mortis prius tradimus; quam a præceptis Domini recedamus. S. Honorius serm. in Quinq.

§. XIV.

Amoris Dei Comites

Primus Amor proximi.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri.

Ascendentes, & descendentes per eam. Gen. 28. 12. Per dilectionem DEI ascenditur, & per dilectionem proximi descenditur. S. Laur. Just. l. de obed. c. 28.

Ipsa quoque textura &c. eris ex auro, &c. coccine bis tincto. Ex. 28. 8. Moyses, cum per colores vestium. Electorum virtutes exprimeret, in ornamento Pontificis bis tinctum coccum jubet adhiberi. *Polyantha Sacra.*

Quid namque per coccum, nisi charitas designatur; quæ semper flammâ amoris accenditur. S. Greg. hom. 16 in Ezech. c. 40.

Sumesque duos lapides onychinos. Ex. 28. 9. Duo lapides in humeris, duo præcepta sunt dilectionis Dei, & proximi. S. Prosper. de promiss. & prædict. Dei parte 2. c. 2.

Due tabule Legis. Ex. 32. 19. Peccatum idololatræ erat contra unam tabulam: primo enim præcepto adversabatur. Et tamen Moyses utramque confregit: ut significaret Dei charitate perditâ, proximi amorem etiam facile amitti. Philipp. Diez in Comm. Apost. conc. 1.

Pars similis, quæ offertur; concremator Domino in altari, pars autem Aaron, & filiorum ejus usibus reservatur. Lev. 2. 2. 3. In quibus gemina notatur dilectio, ut nec proximus sine Deo, nec Deus sine proximo, diligatur. Petr. Blef. ep. 50.

Obsecro, ut in me fiat duplex spiritus tuus. 4. Reg. 2. 9.

Custodivi vias Domini, nec impiè gessi à Deo meo. Psalm. 17. 22. Viæ Domini sunt dilectio Dei, & charitas proximi. Cassiodorus hic.

Dominus regnavit, irascentur populi. Ps. 98. Habeto charitatem in Deum, & in proximum; & eris sedes Dei, pertinebis ad Cherubim. S. Aug. hic in Psalm. 98. post initium.

Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Ps. 138. 8. id est, quâ ratione tuam iram, ô Deus! fugere poterò? Respond. *si sumpsero pennas meas dilutulo.* v. 9. Aug. hic: quas pennas vult assumere, nisi duas alas, duo præcepta charitatis. Has, inquit, alas si recipiam; possum effugere à facie tua ad faciem tuam, à facie iræ ad faciem placati. Ramirez in Eccl. Ethol. 46.

Domestici ejus vestiti sunt duplicibus. Prov. 31. 21.

Decoloravi me sol. Cant. 1. 5. Decolorari à sole, est ignescere charitate fraternâ; flere cum flentibus, cum infirmantibus infirmari, uri ad scandala singulorum. S. Bernard. hic. l. 2. 8.

Mureculas aureas faciemus tibi vermikulatas argenti. Cant. 1. 10. Per aurum dilectio erga Deum, per argentum amor proximi denotatur. Philo Carpath. hic: his ornamentis opus est sponsæ, ut dilecta sit, & chara sponso suo Christo Jesu: cui neque amor proximi sine amore proximi satis placere potest. Utramque ergo sancta anima rectè amet oportet, ut supradicta ornamenta digna sit accipere. Did. de Castillo Ill. 62.

Omnes gemellis fœribus. Cant. 4. 2. Solæ descenderunt in aquam fideles animæ, sed duplici Spiritus Sancti partu ornata; fecundissimæ ascenderunt, charitate videlicet Dei, & proximi; nec ulla sterilis esse potest inter veras Christi oves: geminâ quippe semper dilectione fecundus esse debet bonus Christi servus. Philo Carpath. hic.

Bibi vinum meum cum lacte meo. Cant. 5. 1. Vinum meum, quia dilectio Dei; lac meum, quia dilectio proximi. S. Rupert. in Cant.

Tunc salies, sicut cervus, claudus. Jf. 35. 6. Duos pedes debet habere homo; dilectionem Domini, & proximi: qui alterâ illarum caret, claudus est. S. Hildebert. Turon Ep. f. in illud Jf. tunc aperientur &c.

Animalia illa Ezech. 1. 6. alas habebant, quibus in sublime ferrentur; pedes quoque, quibus in terra incederent. Alæ amor in Deum, pedes amor proximi. Petr. Bess. D. 17. Pent.

Ex Novo.

Infundens oleum, & vinum. Luc. 10. 34. Pro illo, qui inciderat in latrones, duos denarios dedit. Et apud Samaritanos *duos dies* transegit, ut in eis charitatem Dei, & proximi confirmaret. Joan. 4. 40. Et vidua illa Luc. 21. 2. in typo Ecclesiæ *minuta duo ara* misit in gazophylacium. Et Dominus ad prædicandum bipartitâ charitate *binos* discipulos destinavit Luc. 10. 1. S. Eligius Noviom. Ep. hom. 8. in Coen. Dom.

Erat quidam homo ibi 38. annos habens infirmitate suâ. Joan. 5. 5. Rectè quidem hic homo tantò tempore languidus peccatorem significat, scelerum suorum enormitate pressum; cui, quia dilectio Dei, & proximi, deest; & idcirco per poenitentiam convalescere non potest; bene hujus infirmitas 38. annos habet; & à quadragenario numero, qui poenitentiae dicatus est, binariò differt. S. Rupert. in Joan.

Surge, tolle grabatum tuum. Joan. 5. 8. Surge, id est, vitorum torporem, in quibus diu languebas, excute, & ad exercitium virtutum erigere. Tolle grabatum tuum, porta, id est, dilige proximum tuum, patienter ejus infirma tolerando. Ambula; totò corde, totò animò, totâ virtute, Deum dilige. V. Beda in Jo.

Currebant duo simul Joan. 20. 4. quia verò pes est extrema pars corporis, pondus totius corporis portat; & sic de charitate 1. Cor. 13. 7. *charitas omnia suffert.* Charitas Dei, & proximi, sunt duo pedes, quibus ad Deum acceditur; qui ita connexi sunt, ut alter sine alterò currere non possit. Joan. Geminiano de exempl. & similit. l. 6. c. 4. Data sunt mulieri duæ alæ magnæ. Apoc. 12. 13.

Ex Patribus.

Quæcunque in ministerio tabernaculi, sive templi multis modis de sacrificiis leguntur divinitus esse præcepta; ad dilectionem Dei, & proximi, significandam referuntur. In his enim duobus præceptis, ut scriptum est, tota lex pendet, & Prophetæ. S. Aug. de Civ. Dei l. 10. c. 5.

Pedes tui charitas tua est. Duos pedes habeto, noli esse claudus. Qui sunt duo pedes? duo præcepta dilectionis Dei, & proximi. Istis pedibus curre ad Deum. Id. in Pf. 33. concione 2. in medio.

Luna eclipsata. Cùm luna claritatem suam terræ non mittit, signum est, eam esse eclipsi obfuscata; neque claritatem à sole recipere. Sic si anima eclipsata est, & divinò amore caret, proximis quoque lucem amoris non præbet. Diez. in Comm. Apost. c. 1.

Sol, & Luna. Post solem sequitur Luna. Amorem Dei necesse est amor in proximos comitetur. Sed scito in Lunam à Sole lucem esse refundendam. Non placet amor in proximos, qui aliunde, quàm à Dei amore emanat. Oliva t. 2. Strom. §. Spirit. Dom. ornavit cœlos.

Testimonia

Ex Novo.

Proximum tuum sicut teipsum. Matth. 22. 39. Non fugies amorem proximi, quin etiam amorem fugias. Lineæ à Sphæra discedentes etiam à vicinis lineis discedunt. Did. Stella in Luc. 10.

In his duobus mandatis universa lex pendet, & Propheta. Matth. 22. 40. Qui omnia ad impleverit, quæ scripta sunt de Dei dilectione, & proximi; dignus est maximas gratias à Deo percipere. Origenes tr. 23. in Matth. hic. Non est vera dilectio Dei, quæ proximi dilectionem consociatam non habet. Victor Antioch. presb. in Marcum. Secundum à primo divelli non potest: nemo enim potest perfecte diligere Deum, quin etiam diligat proximum. Hugo Card. Sicut rex in sua imagine honoratur, sic & Deus in homine. Sylveira in Matth. 22. c. 46.

Sed ut cognoscas Mundus, quia diligo Patrem; & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Joan. 14. 31. Christus ostendit, se diligere Patrem, quia mandatum ejus observat: qui enim posset Christus amorem suum erga Patrem ostendere, nostrò prætermittit. Hinc ait: *sicut mandatum &c.* mandatum hoc erat patiendi, & moriendi pro hominum salute. Ecce amor erga nos! meritò amorem erga Patrem comprobatur ex nostri amore. Did. de Castillo. Illat. 62.

Simon Joannis amas me? Joan. 21. 16. Cajet. hic. antequam Christus curam ovium committeret Petro, non petit ab eo, scis, aut potes, aut vis? sed diligis me? non dicit, diligis oves meas, diligis præmia mea, promissiones meas? &c. sed diligis me? Et post pauca subdit: nulla merces, nulla mercedis ratio, nulla Petri utilitas proponitur, sed solus Christi amor exigitur, & affertur ratio pascendi agnos Christi. Sylveira hic q. 2. Non vult Domi-

Dominus suos agnos alios committere, nisi illi, qui eum diligit; quos ipse tantum dilexit ut pro eis mori dignaretur. S. Euseb. Emiss. in Natali S. Petri. Nihil amanti ardentius charius potuit committere, quam illud, propter quod exinaniri voluit, & mori. S. Laur. Just. de casto connub. c. 12. Pascere ergo verbis, pascere exemplo, pascere temporali subsidio, probatio est dilectionis. Hugo Card. in Pl. 73. Quia mente is, qui proximis profuturus entesceret, utilitati ceterorum secretum proponit suum; quando ipse summi Patris unigenitus, ut multis prodesset, de sinu Patris egressus est ad publicum nostrum. S. Greg. lib. pastor. curæ c. 5.

Mandatum habemus à Deo, ut, qui diligit Deum, diligas & fratrem. 1. Jo. 4. 21.

Ex Patribus.

Ad hoc solum Deus nobis per totam Scripturam loquitur: ut nos ad suum, & proximi, amorem trahat. S. Gregor. hom. 10. in c. 3. Ezechielis.

Qui hominem amat fidelem, simile est, sicut qui Deum amat; quia imago Dei est homo.

Sicut rex in sua imagine vel honoratur, vel contemnitur; sic & Deus in homine, vel diligitur, vel oditur. Non potest hominem odire, qui Deum amat; nec potest Deum amare, qui hominem odit. S. Chrysost. hom. 26. in Matthæ 22.

Necne propterea alia res est, quæ perinde declarat doceatque; quis sit fidelis, & amans Christi; quam si fratrum curam gerat, proque illorum salute gerat sollicitum S. Chrysost. orat. de B. Philogonio. Si charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, mox profectio generat & proximi dilectionem; unde propter geminum charitatis ardorem, bis Spiritus Sanctus legitur datus Apostolis. V. Beda in act. 2.

Mundus est sphaera, cujus centrum Deus; linea vero, quæ à centro in circumferentia decurrit, homines sunt inter se: & quod magis à centro, magis inter se quoque distant. Ita homines, quo magis per amorem Deo conjunguntur, magis etiam inter se copulantur. S. Dorotheus doct. 6.

Spiritus S. bis datus memoratur, dum semel in terra, semel de coelo, datur. In terra datur Spiritus, ut diligatur proximus; de coelo datur Spiritus, ut diligatur Deus S. Honorius Augustodun. serm. in die Pent.

§. XV.

Amoris Comes secundus Dolor, & Patientia.

Num. I.

Figura.

Per Aurum, quod Ex. 28. 5. assumitur ad ornatum Pontificis, jam charitas, jam patientia designatur: quia utraque sine altera languet, & friget. Did. de Castilio Ill. 43.

Axa Calebi filia Jol. 15. 18. se parum dicit Polyamthea Sacra.

lectam à patre queritur; quippe qui non irriguam, ac amenam, hæreditatem concesserit; sed arentem, & ad speciem vilem. Et cur ita pater fecit? non cuius, sed strenuo, victori, triumphis coronato, eam in matrimonium dedit; qui percussit Carat. S. phar & c. v. 16. Tellurem autem arentem dedit: ut ostenderet, verum amorem plus cogitare de triumphis, quam de temporalibus commodis. Naxera in Josue 15. §. 41.

Fortis ut mors dilectio & c. Cant. 8. 6. Emulatio hæc est constans, & sollicita, imitatio Christi dilecti. Sed cur ea non potius celestibus deliciis, quam durissimo inferno comparatur? quia non satis probaretur, nisi per tormenta similia infernis. Balduinus hic: si tu per æmulationis studium volens me imitari, te senseris gravari; & quasi in Inferno cruciari; hoc est, quod à te exigo; hoc est, quod desidero; hoc est, quod consulo: ut ad modicum crucieris, quasi in Inferno; ne sine fine crucieris in eo. Ramirez, in ep. 6.

Num. II.

Testimonia

Ex Veteri, & Novo.

Tange os ejus, & carnem. Job. 2. 5. Nullum fortius, evidentiusque testimonium amoris est, quam tamnum propter amicum. Unde nihil satis fuit diabolo, ut crederet, quod Job Deum diligeret, nisi ipse sanctus vir in seipso, in carne sua aliquid pateretur. Philipp. Diez. ut. Contemplat. vitæ Christi.

Conjungere Deo, & sustine. Eccli. 2. 3. Conjungere Deo per amorem; & sustine. Et quidem aliqui per huius sustine, patientiam intelligunt; quia id melius nobis vix comparabilis, quam Deum amando; ejusque amorem, quem præcipue in sua morte ostendit, contemplan-do. Octav. de Tuffa hic.

Beati, qui persecutionem patiuntur. Matth. 5. 10. hæc qui assequi cupit, amet oportet, idque ardentissime. Qui amat, meminerit oportet; militiæ speciem esse amorem. Isidorus Clarius 2. or. 26.

Dolentes, quærebamus te. Luc. 2. 48. quæsierunt utique cum dolore; quem ardentem dilexerunt. Dolor itaque amoris indicium est; & inquisitionis stimulus. S. Laur. Just. de casto connub. c. 15.

Imponit in humeros suos paudens. Ltic. 15. 5. Basil. Seleuc. gaudet ipsa fatigatione; ovis inventionem ratus lassitudinis esse levamentum. Ex Henrico Sufone Surtius: quisquis amori dat operam; idem ipse Martyr est. Amoris ea antiqua; lex, & conditio est; ut amantes patiantur adversa. Escobar tr. 3. l. 3. Obs. 1.

Jesus ergo fatigatus ex itinere. Jo. 4. 6. fatigatur, quia ad dilectam animam Samaritanæ properabat: nec enim verè probare se potest amantem, qui non patitur. Id. ib.

Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? & c. Rom. 8. 35. quia propter te

mortificamur totâ die v. 36. Cur tota die mortificatione afficeris? quia totâ die amo. Id. ib.

Charitas pascens est. 1. Cor. 13. 4. Dilectio summum fidei sacramentum, Christiani nominis thesaurus; quam Apostolus totis viribus Spiritus Sancti commendat, cuius, nisi patientiæ disciplinæ eruditur? Tertull. lib. de patientia. Incipit charitatem commendare à patientia; & egiâ ejus finit in eadem virtute; quasi perfectio charitatis à patientia incipiat, & in ea perficiatur. Did. del. Castill. Illat. 42.

Charitas pascens est omnia sustinet. ib. Ejus elogia inchoat, & terminat patientiâ: quia à patientia totam vim suam obtinet; ipsâque munitur, & defenditur. Sylv. in Apoc. c. 2. q. 2. S. Cypr. de bono patientiæ: tolle charitati patientiam, & desolata non durat: tolle sustinendi, tolerandique substantiam, & nullis radicibus perseverat. Apostolus denique, cum de charitate loquitur, tolerantiam illi, & patientiam injunxit 1. Cor. 13.

Nondum usque ad sanguinem resistitis. Hebr. 12. 4. necdum manifesta indicia vestri amoris exhibuistis; cum adhuc nihil propter amicum passi estis. Multa quidem, & maxima beneficia à divina Bonitate homo acceperat, quæ testimonium dabant divini in illum amoris. Sed hæc quid impendit, aut laboris dederunt? *ipse dixit, & facta sunt.* præter verba nullos alios sumptus fecit. At postquam, mortali nostrâ carne indutus, dolores, & patibulum tulit, & à planta pedis, usque ad verticem capitis, percussus est; jam majora testimonia homo acceperat divini amoris. Philipp. Diez. tit. Contemplatio vitæ Christi.

Ex Patribus, & aliis.

Nihil est, quod non toleret, qui perfectè diligit. Plura autem quando non toleramus, certum, quod ob hoc, quia charitatem, quæ omnia tolerat, non habemus. Orig. hom. 1. in Cant.

Quantò major est in Sanctis Charitas Dei, tantò magis pro eo, quod diligitur, omnia tolerantur. Ac per hoc inde est patientia vera iustorum, unde est in eis charitas Dei. S. Aug. l. de pat. c. 17.

Amoris exhibitio crucis communio est. S. Basil. Seleuc. ferm. in transfig. Dom.

Generosa, ac Deum amantis animæ officium est; afflictiones, & adversitates, ferre. S. Chrysost. tom. 6. f. 3. de Verb. Apost.

Nunquam sine patientiæ exercitiò esse charitas solet, & qualis sit, ostendit patientia. S. Laur. Just. de casto connub. c. 18.

Nullus profecto amoris carmen veraciter tenet, qui in lamentationis libro non fuerit eruditus. Id. de triumph. ag. c. 14.

Amor absque cruce, & crux absque amore; nec ratione, nec verbo, nec opere, meretur aliquam laudem. S. Bern. Sen. tom. 2. f. 56.

Tantò quisque magis amare ostenditur, quantò plura, & graviora, pro amico pati non refugit. S. Thom. opusc. 9. c. 43. tr. 2.

Num. III.

Amor Cruce, & adversis, delectatur.

Ignis voravit pluvierem quoque, & aquam. Ignis lambens aquam. 3. Reg. 18. 38. Lambere autem proprium est linguæ ea, quæ sibi dulcia sunt, & lapida lingentis, & degustantis. Sic linguæ illæ igneæ amaras tribulationum aquas lambebant, inundationem maris, sicut lac fugientes. de Ponte in Cant. 2. Eph. 32. §. 3.

Stipate me malis. Cant. 2. 5. quasi dicat: Domine, da mihi labores, & persecutiones. Ex Concept. Divini amor. S. Theresæ c. 7.

Duabus velabant faciem ejus. Il. 6. 2. Cur hi Seraphini senis quisque alis ornatus, non volant alis supremis, nec infimis, sed mediis tantum? quia hæ pectori proximiores. Clem. Alex. pectus est habitaculum cordis, & animæ. Nimirum alæ illæ non oriabatur; sed laborabant, quæ amoris folio sunt viciniore. Et sic ex illis figuratur crucis simulachrum, quod patiendi erat signum manifestum, ut notavit S. Hier. l. 9. ferm. de nat. Dom. Aves quoque ipsæ, quando in sublimiora tolluntur, & pendunt per aerem, extensis alis imitantur crucem. Seraphim ardorem amorem præferunt: ut ergo muneri suo satisfaciunt, formam affectant patiendi: nam, si solum amarent sine affectu patiendi, remissum testarentur amorem: Did. del. Castill. Illat. 43.

Num. IV.

Amor adversis non læditur, sed juvatur.

Borrus Cypri dilectus meus mihi. Cant. 1. 13. Agathius legit: racemus camphoræ dilectus meus. Camphora genus est arboris aromaticæ, quæ vites æmulatur, fertque botros non multum uvis absimiles. Et quod mirandum: hic camphoræ partus, si ignem conceperit, eâ ardet pertinaciâ; ut in aquam missus non tantum non extinguatur, sed incendium suum sic nutriat; ac si merò natet oleo. Hier. Drexelius rosæ selecti p. 2. c. 7. §. 3.

Percusserunt me, & vulneraverunt me. Cant. 5. 7. Exarsit inde in amore dilecti validitudo: v. 8. ut nuntietis ei, quia amore langueo. Addit laudes dilecti, licet eam pulsari, & vulnerari passus: *Dilectus meus candidus, & rubicundus.* Luc. de Velloso in Judith 7. pararet. 24. Mens Deo pia, adversis tacta canit.

Dabitur vobis in illa hora, quid loquamini. Math. 10. 19. Tot anni, & dies, in carceribus, una hora vocantur. Amore tempora abbreviantur, & in compendium horæ rediguntur. Sylv. in Jo. 13. c. 5. q. 3.

Simon Petrus cum audisset, quia Dominus est, tunicâ succinxit se. Jo. 21. 7. S. Laur. Just. de triumph. Christi agone c. 27. Tali tunicâ si præcinctus fueris, amore ignitò in

in tribulationum undas ingredi non expavescas; ut ad præceptorem tuum stantem in littore valeas properare. Nequaquam patieris naufragium, pallio charitatis opertus. Euseb. tr. 3. l. 1. sect. 1. obs. 2.

Apparuerunt illis dispersa lingue act.
2. 3. Cur? S. Cyrill. Jero. catech. 17. Ignis portendit tribulationem magnam, & multiplicem, quam passuri erant Apostoli, & Fideles; sed superaturi per ignem amoris divini; que in idcirco hic eis dedit Spiritus Sanctus Sylv. hic. q. 6.

Merito Hebraei pueri in fornace ardenti non sentiebant ignis incendia, quia charitatis eos flamma refrigerabat. S. Ambr. l. de Isaac, & anima c. 8.

Amor facit poenâ contemnere, & ipsam mortem appetere; imò facit quasi non sentire. Unde similis est mandragoræ, cujus cortex in vino decoctus bibentem ad omnes dolores insensibilem reddit. S. Bonav. l. 2. de pluribus Confess.

Genius vestem vulnerando facit pulchriorem. Item. *facit patientia pulchrum, dilectumq; magis.* Picinelli.

Num. V.

Amor in adversis perfectior; imperfectus in prosperis.

In terra deserta, in via, & in aquosa; sic in sancto apparui tibi. Ps. 62. 3. Euthymius: sensus est, quod tunc in tabernaculo, & nunc in deserto, æqualem erga Deum affectionem, & benevolentiam, conservavit. Mendoza in l. 1. Reg.

Bona, & mala, à Deo sunt. Eccli. 11. 14. Purior est, Dei amor in adversis, quam prosperis, quia in cruce nihil habet amor carnalis, vel sensualis; ut habebat in deliciis. Christus æquè dilexit Deum in monte Calvarie, ac in monte Thabor. Quocirca piè S. Greg. Naz. ep. 63. gratias ago, ait, ut in lætis rebus, ita etiam in acerbis: quia exploratum habeo, nihil rerum nostrarum apud summam rationem expers esse rationis. Sicut in thermis ex uno latere videmus ebullire aquam calidissimam, ex alio frigidissimam; quæ in thermis commistæ temperatum, & salutare efficiunt balneum: sic in hisce Mundi thermis credimus emanare à Deo læta, & tristia. Corn. à Lap. hic.

Eris insulsus puer in domo patris, amans patrem, si tibi blandiatur; & odio habens quando te flagellat, quasi non & blandiens, & flagellans, hæreditatem parat. S. Aug. in Ps. 32.

Scito, certum iudicium in verissimi amoris esse, si æquè Deum diligis, dum se asperum exhibet; si dum se præbet suavem. Lud. Blosius Sacello animæ fidelis §. 3.

Maximæ dilectionis est, non patienter mori, sed patienter vivere, in hoc sæculo plenò peccatis; & voluntatem sequi Creatoris cuncta benè disponentis; dum non citò exauditur cupiens dissolvi, desiderans ab hac valle lacrymarum migrare ad gaudium visionis Dei. S. Rupertus lib. 12. in Marth.

Quid grande est, si tunc diligas Dominum Deum tuum, cum tibi abundant omnia; cum

frueris optatis; cum honoribus, facultatibus, liberis gaudes. S. Ambr. in Ps. 1.

Hoc fidei fervorem est, hoc constantiam, hoc pietatis; quali in Dominum affectu esse debemus: ut non solum, cum clementer nobiscum agat; verum etiam cum indignatur, cum flagellat ad eum percurramus &c. S. Chrysost. hom. 34. in Joan.

Venit ad te Deus cum auro, & argento, cum sanitate, cum honorificentia, cum quiete à tentationibus intus & foris: recipis eum, laudas, gratias agis. Dubium mihi est, si munera Dei, non Deum diligis. Venit Deus incomitatus his, sed cum pauperie, aegritudine, tribulatione &c. si perfas in amore, si in gratiarum actione; modò opus amicitie perfectum ad Deum ostendis; quando nec dolore, nec inopia, pressus discedis ab ejus amore. Jo. Gerson l. 3.

Complures certè non sibi placent in Divino amore; nisi quatenus conditus est saccharò alicujus suavitatis. Unde tales facerent libenter, uti infantes faciunt; qui quando eis datur mel super panem; sugunt mel, & panem abijciunt. S. Franc. Salef. l. 9. c. 10.

Quidam suaviter diligunt Deum, quibus scilicet suavis est recordatio, & memoria, de Deo; sed nondum diligunt sapienter, quia non diligunt propter se, sed propter bona, quæ dat eis. Petr. blef. l. 23. de S. Magd.

§. XVI.

Amoris comes tertius Humilitas.

Symbola.

Nardus mea dedit odorem suum. Cant. 1. 11. Est nardus humilis herba, quam & calidæ ferunt esse naturæ. Et ideo per hanc video mihi non inconvenienter hoc locò virtutem humilitatis accipere; sed quæ sanctis amoris vaporibus flagret. S. Bern. l. 42. in Cant.

Ignis. Ignis in pulverem redigit. idem agit charitas. *Loquar ad Dominum, cum sim pulvis, & cinis.* Gen. 18. 27. S. Laur. Just. de charit. c. 3. Ignis in cinere melius conservatur, & crescit; hic amor in humilitate custoditur, & juvenescit. S. Bern. Sen. tom. 2. f. 5. Ignis celestis semper descendit; ignis verò noster semper sursum tendit: sic amor celestis humilis; mundanus superbus. Beregavius Ep. in similitudin.

Phoenix. Symbolum humilitatis. quæ oritur ex amore divino, quò accensa se in holocaustum offert, & se in cineres redigit. Lud. de Ponte in Cant. Exhort. 10. §. 2.

Testimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Et nudatus est &c. 2. Reg. 6. 20. Michol erat filia Saulis, & uxor Regis David; unde indignum putabat regiâ suâ, & Davidis, majestate, quod saltaret ante arcam. Nesciebat ipsa, ait Theodoretus, Divini amoris stimulos; qui magnos etiam ad parva excitant. Corn. à Lap. hic. Amor, cum ingreditur in alicujus cor, efficit, ut

indigna ipso operante faciat; sed non ipso amore indigna. Ignis suo calore efficit, ut aqua fervens faciat illa, quæ ipsi aquæ sunt contraria, sed non igni: aqua enim, quæ de se frigida est, concepto calore ignis fervet, ebullit, saltat; quæ omnia ipsi aquæ, non autem igni, qui ea operatur, sunt adversa. Sic Deum flagellari, crucifigi &c. res quidem fuit indigna personâ Filii Dei, sed non indigna amore ejus. Cum infidelis dicere audit, Deum fuisse crucifixum, scandalizatur; Fidelis autem minime: quia intelligit & pro comperto habet, Deum opt. Max. amoris causâ illa omnia fuisse perpessum. Vide 1. Cor. 1. 18. O utinam scintillam aliquam hujus Divini amoris habere-mus! multa certò indigna personis nostris, sed non indigna amore, qui ea operatur, faceremus. De Imperatrice Placilla, Imp. Theodosii Majoris conjugē, refert historia Ecclesiastica 1. 2. c. 2. quòd, cum tanta esset, hospitalia, pauperes, ægros, inviseret, eisque propriis manibus daret medicinas, patinarum, ollarum, & aliorum vaforum fordes ablueret, lectum sterneret, reliquaque administraret: cumque à servis suis sinistrè carperetur, indigna esse tantâ personâ, quæ gereret; sic respondit: Cerno quidem hæc meâ auctoritate regiâ, sed non amore, quem Deo meo debeo, indigna esse. Philipp. Diez. tit. amor Dei erga hom.

Titulus libri Canticorum Salomonis. Non addit Salomon, sicut in Exordio Proverbiorum, & Ecclesiastæ. *Fili David Regis Israel*, seu Regis Jerusalem; sed tantum simpliciter ait, *Salomonis*: quia ad Dei laudes canendas, & affectus amoris exercendos, exuenda regia majestas, & humana pompa. Lud. de Pontel. 1. Eph. 1.

Veni quidam homo dives ab Arimathea. Matth. 27. 57. *Erat Decurio vir bonus, & justus &c.* Luc. 23. 50. *Fuit discipulus Jesu.* Jo. 19. 38. *Nobilis Decurio.* Marci 15. 42. Et quid hic dives, vir bonus, discipulis Christi, nobilis decurio egit? nihil se indignum, dum Corpus Domini unxit. Jo. 19. 38. 39. Sed cur eum Evangelista tam honorificis titulis ornat? quia si quando nobilis, dives illustis dici debuit; tunc certò, quando ad gloriam Dei hoc opus peregit. Et quando Christianus quiscunque tale quidpiam pro Deo facit, splendorem suum non obscurat, sed plurimum auget. Did. Niss. Dom. Septuag. §. 5.

Dum flecter, inclinavis se. Jo. 20. 1. 1. Inclinat amor sæpe altitudinem cordis humani, etiam ad ima sectanda; & superbum humilem facit: nec est tam vilis, aut abjectus mos, quem inhærens dedignetur amor. Sim. de Cassia. 14. de Resur. Salvat.

Tanta est convenientia amoris Christi, & humilitatis; ut qui alterum horum habuerit, alterum necessariò habere comprobetur. Rich. à S. Viçt. in Cant. c. 15.

S. Theresia, teste Franc. Ribera in vital. §. c. 16. dicebat: intelligere se non posse, quomodo vel sine humilitate amor, amor vel sine amore haberi possit humilitas. Drexel. Rhet.

Cœl. 1. 1. c. 2.

§. XVII.

Amoris Comes quartus Timor.

Figuræ, & Symbola.

Veni, & transeamus ad stationem Philisthinorum. 1. Reg. 14. 1. Srenuus Princeps Jonathas, aggressurus Philisthæos inter nocturnas tenebras, voluit suum armigerum habere secum, ut, quos ipse non occideret, sequens armiger occideret. Sic amor, volens aliquid audacius aggredi, non solum propria adhibet motiva; sed etiam motiva timoris servilis, & mercenarii: & tentationes, quas amor non profligat, timor damnationis prostermit. S. Franc. Salef. 1. 11. c. 14.

Osculetur me osculo oris sui. Cant. 1. 1. Habet sponsus labia sua, & sponsa similiter. Labia sponsi sunt misericordia, & veritas; labia sponsæ sunt amor, & timor. Et hæc quatuor labia sibi invicem conjunguntur: nam misericordia amor conjungitur, & veritas timori. Hugo Card. hic.

Poma vetera. Cant. 7. 13. opera timoris; poma nova, opera amoris. Hugo Card. hic.

In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis. Of. 11. 3. In funiculis Adam trahit, quando timorem incutit, aut dolorem; in vinculis charitatis, cum vel beneficia exhibita recollit, vel exhibenda promittit. Hugo Card. Prologo in Gen.

Misi duos. Matth. 21. 1. Moraliter isti sunt Timor, & Amor; timor Domini expellit peccatum, amor veniam impetrat, & sic ad Deum adducit. Castellum moraliter cor peccatoris est. Hugo Card. hic.

Osculabatur pedes ejus. Luc. 7. 38. Premittit duo labia super pedes. Amor, & timor, labia sunt animæ; junum superius, scilicet amor, timor labium inferius est. Anna tantum labia movebat, & de prole meruit à Domino exaudiri. Nec Magdalena legitur verbulasse, sed labia timoris, atque amoris, premebat in Domini pedes; & osculis loquebatur; de quibus in Job dicitur: quòd in omnibus adversitatibus non peccavit labiis suis, ut à Dei timore, atque amore, recederet; ut amore, atque timore privatus, contra Dominum aliquid loqueretur. Sim. de Cass. 1. 8.

Sicut terebrum præparat foramina rei imponendæ, sic timor Dei omnia opera solidat, & præparat viam charitati Divinæ, & allicet Deum ad juvandum. Blof. 1. 4. Revel. S. Brigittæ cap. 129.

Testimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Fili, accedens ad servitorem Dei, stā in timore. Eccli. 2. 1. Si ex timore feceris te ejus servum, faciet te ex charitate amicum suum; & sic aqua timoris commutabitur in vinum dilectionis. S. Bernard. in Parvis ferm. 1. 13.

Cognoverunt viri, quòd à facie Domini fugerent. Jon. 1. 10. Non leges, quibus verbis Jonas fugam suam indicaverit: nam cum rationem sui daret, sic ait: *Hebraus ego sum, & Domi-*

Dominum celi ego timeo. v. 9. Sept. *Servus Domini ego sum.* Quia servum se fatetur, & non amicum; Sapienter inferunt, eum fugere: quia fervorum est fugere, non filiorum: quia *charitas nunquam excidit.* Baeza t. 2. l. 6. c. 5. §. 12.

Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. Matth. 26. 56. Suspectus amor in Deum sit, qui sine ullo metu est. Heu! quam incaute Petrus amoris in Deum adeo laxavit habenas, ut nihil sibi timeret. S. Aug. in Pl. 96. Petrus, qui audaci dilectione sequebatur, timida trepidatione ter negavit. S. Aug. in Pl. 96. inpraefat. Ama Deum cum propria infirmitatis metu. Id. l. 4. c. 2. §. 3.

Timor servus est, charitas libera est; & ut sic dicamus, timor est servus charitatis. S. Aug. l. 13. de Verb. Apost. propè finem.

§. XVIII.

Amoris Comes quintus Zelus, cupit socios.

Trabe me: post te curremus. Cant. 1. 3. id est, si traxeris, non ego solus curram; sed curabo, ut adolescentulae animae, alique plures, post te currant. Pl. 50. 14. *redde mihi latus tuum &c. docebo iniquos.* v. 15. Dicerat enim à sponso gestare materna ubera; ideoque sibi bona gratiae postulat; non propter se solam, sed ut aliis prosit. Imperfecta charitas, quae dicit Deo, trahere me, post te curram, Lud. de Ponte hic §. 4.

Amans Deum vult socios, David totus abit in laudes Dei. Pl. 33. 2. *semper laus ejus in ore meo*; Addit: *magnificate Dominum mecum.* v. 4. Luc. de Velloso in Judith 6. parænet 17. Regius Pfalteris divinum affectum induerat, cum in amore suo, & deliciis suis, socios, & consortes requirit. S. Aug. hic: Amat Dominum quisquis est iste. Et quomodo illum amat? ut non invidet coamatori suo. Amor ejus nec zelotus iræ, nec invidia deturpat; multitudinem amantium exquirat, ut ejus pulcherrimam formam deliciarum, & divinae pulchritudinis ruerant amplexus. De Arcon. in Jo. 2. Disc. 4.

Ajuro vos filia Jerusalem - ne suscitatis, neque evigilare faciatis dilectam, quoadusq; ipsa velit. Theodoretus sic legit: *ut suscitatis, & excitatis, charitatem, ad nec volueris.* Qui spiritus amore sunt inflammati, Deique tenentur desiderio; eadem flammam omnes ut homines accendantur, exoptant. Ut suscitatis &c. id est, ne charitatem erga Deum in vobis dormire patiamini, sed eam suscitatis, atque accendatis, &c. B. Theodoretus l. 2.

Egredimini, & videte. Regem Salomonem. Cant. 3. 11. Cur illò sola non vult frui? *Inveni, quem diligit anima mea.* vers. 4. Greg. Nyss. or. 7. quemadmodum magnus ille Paulus pro damno ducebat, si non eum hominibus universis bona sua communicasset: opto, non tantum te, sed etiam omnes, qui audiunt, hodie fieri tales, qualis ego sum. Act. 26. 29. Sic benignissima hæc sponsa. Hòc zelò flagravat Cornelius act. 10. 24. *convocatis*

cognatis suis. S. Chrysof. hom. 23. in Evang. hoc amici officium, hoc pium est, in tantis bonis amicos facere socios. Luc. de Velloso, in Judith 6. Parænet. 17.

Venite, & videte hominem. Jo. 4. 29. De aqua gratiae, quam acceperat, in alios refundebat: & hoc signum, si diligitur Christus; quòd is, qui diligit, in ejus amicitiam alios trahit. Sim. de Cass. l. 11. c. 3.

Ceperunt loqui. Act. 2. 4. Scilicet magnalia Dei. Rich. à S. Laur. l. de laud. B. V. : *repleti sunt omnes Spiritu Sancto*, ecce plenitudo interior; & *ceperunt loqui*; ecce redundatio exterior. S. Greg. hom. 33. in Evang. linguis igneis apparuit Spiritus Sanctus: quia omnes, quos repleverit, ardentem pariter, & loquentes facit. Sylv. hic.

Si placent animæ, in Deo amentur; quia & ipsæ mutabiles sunt, & in illo fixæ stabiliuntur: alioquin irent & perirent. In illo ergo amentur, & rape ad eum tecum quas potes, & dic eis: hunc amemus, hunc amemus; ipse fecit hæc, & non est longe: non enim fecit, atque abiit; sed ex illo in illo sunt. S. Aug. Conf. l. 4. c. 12.

Si amatis Deum, rapite omnes ad amorem Dei, qui vobis junguntur; & omnes, qui sunt in domo vestra. - Ergo rapite, quos potestis, hortando, rogando, disputando, rationem reddendo cum mansuetudine, cum lenitate. S. Aug. in Pl. 33. conc. 2.

In Manuscripto Archivi Rom. legitur: S. Ignatium P. Jacobo Laynez, ac socio, ad concilium Tridentinum profecturis, hoc documentum constanter inculcasse: ut quæ pro concione palam, quæ in familiari cum aliis consuetudine, maxime perè conentur inflammare animas in amore Dei Creatoris, ac Domini; explicando verum sensum præcepti: *Diliges Dominum &c.* Ex mensè Amor div. P. Nadas.

Amor imperfectus non admittit consortium. Si aliquem sensualiter amas, agere fers ab alio illunt diligi. At verò, si S. Joanni Bapt. aut Evangelistæ, devotus sis; velles eis omnes esse devotos. Similiter, qui Deum diligit, cupit eum ab omnibus diligi. Philipp. Diez in festo SSS. Trinitat. conc. 3.

§. XIX.

*Amoris Comes sextus. Desiderium præsentis Dilecti.**Ex Veteri, Novo, & Patribus.*

Faciem tuam Domine requiram. Pl. 26. 8.

Intra in cubiculum mentis tuæ, exclude omnia præter Deum, & quæ te cavent ad querendum eum. Dic nunc totum cor meum, dic nunc Deo: quero vultum tuum, vultum tuum Domine acquiro S. Anselmus Prologii c. 1.

Indica mihi quem diligit anima mea. Cant. 1. 6. Causa hujus desiderii; quem diligit anima mea: amans enim ardentem desiderat Deum. Lud. de Ponte Exhort. 9.

Quia amore langueo. Cant. 2. 5. Hebr. quia infirma charitate ego sum. Sept. quia vulnerata charitatis ego sum. Alii: occisa, vel mortua sum charitate. Corn. à Lap. hic.

Rever.

Revertere, similis esto &c. Cant. 2. 17. & mox c. 3. 1. incipit: *in lectulo meo per noctes quiesivi*. Paulo ante in montibus, mox in lectulo. Quis eam à montibus in lectulum retraxit? Gilb. l. 1. in Cant. de montibus illis ad convallem lacrymarum, ad lectum doloris relapsa. Quid ni sic recidat ipsa, ubi sic recedit dilectus suus. Recedente ipso illa recidit ad lectulum doloris, & infirmitatis. Baeza t. 2. l. 11. c. 6.

Num, quem diligit anima mea, vidistis? Cant. 3. 3. Quintus gradus amoris est, in quo facit appetere impatienter. Accipe Rahel impatientis desiderii exemplar Gen. 30. 1. *da mihi liberos, alioquin moriar*. Præ impatientia flentes vidi, morientes me vidisse non memini. Sed vide anima mea; mori vult illa, nisi detur; quod datum quando fuerit, morietur: mortua est enim in partu Benjamin. Gen. 35. 19. Cum quanta ergo impatientia, & vehementia, est tibi appetendum, quò datò non morieris, sed vives in æternum. Dicat ergo laudabiliter in hoc gradu impatiens anima: Summum Bonum melius es tu mihi, quàm decem filii. 1. Reg. 1. 8. Da ergo te mihi, alioquin moriar. S. Thom. de 10. grad. am.

Et statim compulsi Jesus Discipulos ascendere in naviculam. Matth. 14. 22. Novum videbitur, quod obedientissimi discipuli dicantur à Christo compulsi naviculam ascendere. Sed quomodo à Christo vel ad breve tempus discederent; nisi compellerentur? ægrè avellitur à Jesu, qui ejus semel gustavit dulcedinem. Baeza hic §. 1. Nolebant Discipuli à Christo divelli, sed vis separabantur; ob amorem erga illum. Theophylactus. Quia discipuli non libenter navigabant sine illò, imò ubique libenter erant cum eo; propter dulcedinem, pietatem, & amabilitatem ejus. Dion. Carth. in Marcum.

Ecce Pater tuus, & ego, dolentes querebamus te. Luc. 2. 48. Nec tridui absentiam à Jesu, sine ingenti dolore, pati sustinuerunt. S. Aelredus hom. in præfenti: ò Domina mea, quid dolebas? credo non famem, non inediam timebas puero, quem Deum noveras; sed tantum subtrac̃tas tibi, vel ad modicum, ineffabiles præsentiae ejus delicias, querebaris. Baeza in Matth. c. 14. §. 1.

Et ipsi nihil horum intellexerunt. Luc. 18. 34. S. Chrysost. hom. 59. in Matth. quomodo ignorantes contristati sunt? quia videlicet eum moriturum non ignorabant; sed mortem hanc non duraturam, & mille bona allaturam, nondum apertè noverant. Dolebant ergo, quia valdè Magistrum suum diligebant. Barradius tom. 3. l. 6. c. 9.

Amor vita est animæ. Quomodo animæ bene esse potest vitâ absente? semper enim anima languet, quamdiu dilectum præsentem non habet. S. Bonav. f. 1. de adv.

Subtrac̃tio rei amatae, augmentatio desiderii est; & quod ardentius optas, cares ægrius. Et hic est languor amoris: quod non est aliud, nisi tedium impatientis desiderii; quò necesse est effici mentem vehementer amantis, absente, quem amat. Rich. à S. Vict. tr. de grad. char. c. 1.

Consolare venerabilis Domina, & à corde tuo omne tedium macroris expelle. Christus sit confabulator tuus, Christus tibi contubernalis sit, & conviva; imò Christus ipsæ tuæ sint deliciae, ipse quotidiana refectiois epulum, ipse tibi sit in timæ dulcedinis alimentum: cum illo simul lege, cum illo jugiter psalle, cum illo denique te in pavimento oratura prosterne. B. Petr. Damiani ep. 6. ad Agnetem Imperatricem.

Finis amoris aliud non est, quàm unio amantis cum re amata. S. Franc. Salef. l. 1. c. 9.

§. XX.

Amoris Comes septimus. Constantia, desiderium crescendi.

Figura, & Symbola.

Astitit regina à dextris &c. Pl. 44. 9. Regina vestitus dicitur deauratus, fimbriae autem aureae. S. Paschal. hic: per fimbriam vita hominum significatur extrema, quam non deauratam, ut vestis, fuisse monstratur; sed auream esse totam debere dicitur: quia in fine vitæ tota perfectio amoris quæritur. Sylveira in Apoc. 3. c. 5.

Adolescensule dilexerunt te. Cant. 1. 2. Christi amore flagrantibus, dicuntur, *adolescensule*, non senes; Causam dat Nyssenus: ut animi robur, & firmitas, significetur; quia neque propter infantiam caret sensu, neque ob vetustatem est imbecillis; ut sub ea ætate, quæ continua incrementa suscipit, charitatis semper crescentis naturam Divinus nos spiritus edoceret.

Fortis, ut mors, dilectio, &c. Cant. 8. 6. hoc est, talis ac tanta, debet tua esse in me dilectio, ut morti, & inferno, comparetur. Mors enim insensibilem hominem ad omnes Mundi affectus, ad adversa, & prospera reddit; Infernus porro inexorabilis est: quem enim semel arripuerit, nunquam reddit. Talem Divinae gloriæ Zelum à nobis Dominus jure exigit; qui nullis vel Mundi, vel hostis antiqui, machinis, possit nos ab ejus amore divellere. O nos miseros! quos ab hac dilectione toties levissima rerum momenta divellunt, à qua nec tota Inferni potentia separare debuisset. Philipp. Dietz tit. amor hom. erga Deum, hic.

Quem diligebat Jesus. Jo. 21. 20. Joannes summè diligebat Jesum; & idèò juvenis depingitur: quia amor nunquam senescit, semper est juvenis, & robustus apparet. Sylv. hic. c. 8.

Musto pleni sunt. Act. 2. 13. Cur non dicunt, vinò pleni sunt? cum esset majus? Mustum quid recens, ac modò quasi ab uva expressum; vinum notabile tempus involvit. Unde, licet Judæi nescirent, quid dicerent; divinò tamen afflatu loquuntur: quia charitas Apostolica ita omni momentò erat fervida, & semper quasi nova, & recens, nihil remissa à suo principio. Gilbertus Abb. sect. 19. in Cant. multo præfert amor insigne, quòd natiuitatis suæ fervore quòdam, & velut ætatis lasciviæ, excrescit, & superfluit; capi nesciens, & rarò semper efferveſcit affectu. Sylveir. hic q. 15.

Et

Et cenabo cum eo. Apoc. 3. 20. Cœna quidem novissimum diei prandium est, & in manè prandium præsupponit. Parum est, Christum in manè ad prandium invitare; si non cœna subsequatur. Vult utique Christus, eum, qui diligere cœperit, in finem diligere eum, sicut in finem dilexit suos. Hujus igitur dilectionis svavitas in juventute incepta, prandium est quod damus Christo: sed usque in finem vitæ servata, cœna meritò nuncupatur; ad quam pauci pervenire probantur. S. Bernardus sen. tom. 3. serm. de amore inter Deum, & hom.

Asbeston Arcadiæ lapis, accensus semel nunquam exstingitur. Plin. l. 16. c. 4.

Ignem S. Brigida Virg. dicunt in Scotia inextingibilem: non quod exstingui non possit; sed quia tam sollicitè moniales fovent; nec cinis unquam excrevit. Orbiculari sepe ignis iste circumitur, intra quem mas non intrat; si intrare præsumpsit, divinam ulcionem non evadit. Fusè de hoc apud Bolland. 1. Febr. in vita à Nieremberg. l. 2. de mirac. nat. in Europa c. 37.

Testimonia.

Martha ergo ut audivisset, quia Jesus venit, occurrit illi. Joan. 11. 20. In suscitacione Lazari plura miracula. Spernit Jesus nuntios, & preces; Martha in tanto luctu; biduum subsistit, ubi de fratris morbo literas ab ea accepit. Et tamen, in tanta occasione recedendi ab obsequio Jesu constans occurrit ei sine spe recipiendi fratrem; solò desiderio honorandi Christum. O inauditam constantiam! recedit ab eis, qui eam solabantur; accedit ad eum, qui morbum morituri neglexerat. Deserta non deserit, spreta diligit contemptorem. Disce amare Dominum, licet de luctu tuo non curet; licet unicuique tibi fratrem eripiat. In ipso luctu surge; non illum excipias modò, sed occurre. Ol. 12. Strom. §. hic.

Petite, & accipietis; ut gaudium vestrum sit plenum. Joan. 16. 24. Crescat amor tuus hic, ut ibi sit plenus: ut hoc gaudium meum sit in spe magnum, & ibi sit in re plenum. S. Anselmus Prologii c. 26.

Cætera quidem omnia temporì cedunt, & vetustatem, ac senium contrahunt, hoc est, & florentia corpora, & altæ substructiones, & prata, & horti; ac denique omnia, quæ ex terra oriuntur. Sola autem charitas ab ejusmodi detrimento immunis est; ac temporis longinquitate non modò non flaccescit, sed nè morte quidem ipsa interruptitur. S. Chrysost. ep. 63.

Fortis dilectio eclypsim non patitur; flecti nescit, timorem non admittit. Petr. Blef. f. 244 in festo S. Jacobi Ap.

Verus amor gradu uno contentus non est, ad altiora semper nititur, & ad perfectiora indefinenter concupiscit attingere. Quas habet, non magni pendit, virtutes, proficiendi accensus desiderio. S. Laur. Just. lib. de casto conub. c. 2.

Polyanth. Sacr. Tom. I.

Ignitus amor semper meditatur nova, & infveta componit: impatiens namque cum sit, cogitare non desinit, quomodo ardentius diligit. Id. ib. c. ult.

Fatuus de coelo cadens ignis. Lem. *Fatuus tantum excidit ignis. Charitas nunquam excidit* 1. Cor. 13. 8.

§. XXI.

Amor Dei amores profanos excludit.

Figura, & Symbola.

Torus mons Sinai fumabat. Ex. 19. 18. Cum Dominus in montem Sinai descenderet, mons ipse fumigabat, Ex. 19. 18. eò quod Dominus ad illud in igne descendisset. Talis est natura ignea charitas: ignis enim humorem sibi contrarium expellit; ex quo gignitur fumus, quem ignis are, in qua est, emitit. Sic charitati continuo bellum cum cupiditatibus sibi contrariis; conaturque eas ex anima, in qua est, expellere. Philipp. Diez. tir. amor hom. erga Deum.

In terra deserta &c. Pf. 62. 3. sincerus amor ad sui puritatem non admittit alterius rei commixtionem. Ita nempe ad horridam, naturæque formidabilem solitudinem deductus, poniturque in regione ignota, ubi nihil videt: in eo deserto nihil creaturarum apparet; quia non habitatur. O beata regio! de qua Propheta regius: *in terra deserta &c.* Ex libello, cui titulus solus Deus auctore Henrico Maria Boudon SS. Theol. Doctore.

Fortis ut mors dilectio. Cant. 8. 6. Dilectio Dei mortì comparatur dicente Salomone, valida est ut mors dilectio; idcirco: quia sicut mors violenter separat animam à corpore; ita dilectio Dei violenter segregat hominem à mundo, & carnali amore. S. Isidorus l. 2. c. 3. Sicut mors animam à corpore separat, ut jam nihil liceat concupiscere; ita dilectio Christi totum sæculo huic mortificat. S. Thom. exposit. in Cant. hic. Mala actio esse non potest, cujus amor Dei origo est. Sinè periculo namque via actionum curritur, cum intentio animi charitate duce gubernatur. Hugo à S. Vict. in Pf. 24. 15.

Deficiente vino. Jo. 2. 3. Sicut Christus Dominus non habuit suum novum, ac miraculosum vinum, donec vinum nuptiale deficeret, defectusque à ministris agnitus fuisset; sic ordo charitatis exigit, ut ante deficiat in corde vinum carnalis amoris, quam tribuatur vinum spiritualis dilectionis. Lud. de Ponte in Cant. 2. Eph. 3. §. 3.

Testimonia

Ex Veteri.

Ipsi portabat in manibus ignem, & gladium. Gen. 22. 6. Ostendit Abraham charissimum quidem sibi esse filium, sed multò chariorem filio existere Dominum. Totos affectus convertit in Deum, cui jam se novèrat mancipatum. S. Chrysost. in Gen. f. de fide Abrah. Quòvis igne vehementiorem excitavit charitatem, acutioremque amorem gladio reddidit: nam in ipso vincula proscidit naturæ. S. Ephrem. in Abrah. & Isaac.

M

Amavit

Amavit Abraham filium suum, sed amoris carnis prætulit amorem Dei. S. Ephr. hic.

Amavit Abraham Isaac filium suum; sed amoris carnis prætulit amorem Dei. Beda hic.

Ego autem quasi orbatus &c. Gen. 43. 14. Ecce Jacob subtrahitur, quidquid dilexerat; scilicet Rachel, Joseph, Benjamin: ut ab iis amorem avocet, & in Deum transferat. Corn. à Lap. hic.

Emitte spiritum tuum, & creabuntur &c. Pl. 103. 30. Ut significaret Sanctus David, impedimentum adventus Spiritus Sancti, præmisit: *auferes spiritum eorum, & deficient.* In regno enim animæ duo spiritus se non compatiuntur; alter spiritus carnis, Dei alter. Philipp. Diez. die Pent. c. 3.

Amore languet. Cant. 2. 5. Sicut naturalis languor corpus invadit, & vexat, ciborum fastidium generat, debilitat vires, & ad negotia peragenda ineptum reddit; sic languor spiritualis Divini amoris invadit animam; quidquid est carnis, vel mundi, fastidit; & nihil illi satisfacere potest, præter Deum. Unde & circa seipsum amans languet. Quoniam quanto magis proficit in amore Dei, tanto magis deficit in amore sui. Lud. de Ponte hic. Eph. 39. §. 1.

Paululum cum pertransisset Cant. 3. 4. Relicta omni creaturâ, & prætermisso Universo, quod intelligitur in Creatura; & dimissa omni viâ, & ratione comprehendi; inveni fide eum, qui diligitur. S. Greg. Nyss. in Cant. hic hom. 6.

Egredimini & videte filia Sion Regem. Cant. 3. 11. In regia desponsatione multa sunt spectabilia; ad quæ videnda totum regnum confluit. Sed ad solum Regem spectandum invitamur, in eo cumulatifsimè omnia gaudia. Sylv. in Matth. 17. 8. Adverte, quam eleganter amorem Spiritus à carnis discernat affectu; dum dilectum exprimere magis ipsa affectione, quam nomine, volens non simpliciter, quem diligo, sed *quem diligit anima mea* Cant. 3. 1. spiritualem designans dilectionem. S. Bern. f. 33. in Cant.

Idcirco oculus amore Christi repletus deprædari dicitur animam, Thir. 3. 51. ut totam se expolians transfundat in Deum ultra se. S. Paschal. hic.

Ex Novo.

Levantes oculos, neminem viderunt, nisi solum Jesum Matth. 17. 8. Leva oculos, cor, & affectum, à creaturis; & solum Deum videbis, qui solus sufficit Sylv. hic q. 32.

Jesus saturatus ex itinere, sedebat sic supra fontem. Jo. 4. 6. Si Jesum queritis, contritos lacus deserte. Christus enim non ad lacum, sed ad puteum sedere contrevit. Ibi eum Samaritana illa, quæ aquam haurire cupiebat, invenit. S. Ambr. lib. 1. de Spir. S. c. 20.

Reguli filius infirmabatur Capharnaum. Jo. 4. 46. Amor ejus ægrotabat in pingvedine mundi. Ager quippe pingvedinis Capharnaum interpretatur. In abundantia temporalium rerum habitâ, quæsitâ, infirmatur hominum amor; qui dum habet abunde, quod habendum est

temperatè, ipsa intemperantiâ est ægrotus. *Incrassatus est dilectus* Deut. 32. 15. Simon de Cassiâ l. 5. c. 18.

Nisi ego abiero, paracletus non venit. Jo. 16. 7. acti apertè diceretur: si corpus non subtrahatur, quis sit amor spiritus, non ostendo; & nisi me desideritis carnaliter cernere, nunquam me discetis spiritualiter amare. S. Greg. l. 2. dial. c. 39.

Si non abiero, paracletus non venit. Jo. 16. 7. Si Christi Humanitas impedimento perfectio amoris; quid cetera creaturæ facient, si eas inordinate ames? Did. Niss. D. 4. Pasch. §. 4. Nisi separemur à sæculo, non copulabimur Christo. Igitur separari necesse est à visibilibus sociari; & ab homine, si Deo conjungi satagimus, non odio, sed spe conjunctionis ad melius. Sim. de Cassiâ l. 9. c. 24.

Expedit vobis, ut ego vadam. Jo. 16. 7. Tanquam diceret, expedit vobis, ut hæc forma servi auferatur à vobis. Caro quidem factum habito in vobis, sed nolo me carnaliter adhuc diligatis, & isto lacte contenti semper infantes esse cupiatis. &c. S. August. tr. 49. in Joan.

Si Apostoli adhuc carni Dominicæ inhærentes, quæ sola sancta (quia Sancti Sanctorum erat) Spiritu Sancto repleti nequiverunt, donec tolleretur ab eis. Tu carni tuæ (quæ sordidissima est, & diversorum spurciarum phantasias repleta (adstrictus, & conglutinator, illum meracissimum spiritum te posse putas suscipere? nisi carnis istius consolationibus funditus renuntiare tentaveris. S. Bern. f. 3. in asc. Dom. Pensent igitur servi, & servæ Dei; quid nocumendi habeat ad divinum amorem præsentia hominum corporalis; quando in Electis Christi Apostolis præsentia Christi tantum præstabat ad Dei amorem impedimentum S. Bern. fen. t. 3. in asc. Dom. f. 2. Si Apostoli impediabantur à receptione gratiarum spiritualium ex dilectione Christi; quid erit de nobis miseris, qui diligimus bona transitoria? S. Vinc. Ferr. serm. in asc. Dom. Sanctissimam Christi Humanitatem Apostoli sanctè, & tenerè, amabant; voluit autem Dominus, hunc illorum amorem in spiritualem convertere: unde se eis subtraxit. En, quàm exiguo amore velit nos Deus erga creaturas affici, ut vel minimum ejus afflatum, & quidem erga rem sanctissimam, si quidem inordinatus fuerit, in cordibus nostris morari nolit. Did. Stella de contemptu vanit. Mundi p. 1. c. 46.

Si me queritis, finite hos abire. Jo. 18. 8. Tale quid videtur Dominus dicere animabus; quæ in eo sunt, ut illum svaibus amoris nexibus devinciant; & hæcenus ramen cor, affectumque, terrenis affixum habent, easque sic interrogare: *quem queritis?* quem charitatis vinculis obstrictum venitis? quod si illum sibi propositum dicant; tum amator respondet: *Si me queritis, finite hos abire;* si me devinctum vultis, necesse est, istos carnis, & sanguinis, à vobis abdicare affectus, amoris mundano renuntiare; nec enim in cordibus vestris nisi solus morabor. Did. Niss. Sabb. post Cineres,

Maria

Maria stabat ad monumentum foris
plorans. Jo. 20. 11. Sed cur ejus desiderium non expletur visione, & colloquio Angelorum pulchrorum? S. Laur. Just. l. de agon. c. 4. nequaquam ipsorum visione temperavit à fletu: quoniam non Angelos; sed Angelorum Dominum, cupiebat. Tam validè Christum anhelabat; ut, licet adessent omnes Angeli, archangeli, & omnes chori; pro nihilo reputet, nullum levamen habeat; dum Christus non adest, in quem omnes ejus affectus tendunt. Sylv. in Luc. 7. q. 24.

Gloriola, & pia amatrix, Magdalena obvios habuit Angelos circa sepulchrum; qui dubio procul ei locuti sunt angelicè, id est, suaviter. Sed nec ex eorum verbis, estò suavissimis, nec ex splendore vestimentorum, nec amabili eorum decore, ullam capere potuit complacentiam. Et verè se vidit dulcem suum Salvatorem, sed in forma hortulani; quà ejus animo, flagranti desiderio videndi Dominum, minime satisfactum est: quia scilicet non vult flores, nec consequenter hortulanum: ejus enim animum crux clavi, spinæ, occipiant. Unum, unum quaerit illa Crucifixum. Reges tres sancti nec in pulchritudine civitatis Jerusalem; neque in magnificentia aulae Herodiana; neque demum in charitate apparentis stellæ, complacere sibi poterant: eorum cor, & animus, quaerebat parvam speluncam, & infantem Jesum in Bethlehem. S. Frane. Sales. tr. de div. am. l. 5. c. 7. S. Franciscæ Romanæ apparuit B. Virgo cum tribus Magis, quos nunquam respexit, defixis in Jesum, quem gestabat, oculis. Scilicet nec reges mirandi, nec amanda munera; sed unus inter hæc placere Jesus debet. Oliva l. 9. Strom. §. Gaudete in Domino semper.

Ex Patribus, & aliis.

Nemo potest duobus amoribus possideri. Si carnis amator es, amorem spiritus non capis. Orig. hom. 1. in Cant. Voluptatis amator non est amator Dei. Id. hom. 1. in Jf.

Non est alia, quæ vera sit sapientia, vel intelligentia, creaturæ rationalis, nisi dilectio Creatoris, in quo tantò magis, minusve, est dilectio sui, quantò magis, minusve, dilectionem suo exhibet Creatori. S. Fulgentius l. 1. ad Monimum c. 18.

Qui verò amore fertur in Deum, instar gladii bicipitis, quemcunque amorem alium hujusmodi interrumpit & dirimit. S. Ephrem serm. ad pietatem.

Oportet, ut Dei cultor omnì studio in ejus amorem ita feratur; ut nulla humana cogitatio tempus ullum inveniat, propriis cupiditatibus indulgendi. Si enim qualibet cupiditas, cum in eo, quem possidet, moratur, rationem, tanquam compedibus vinculam, continet; cur non virtutis amor animum, ab omni alia cogitatione remotum, continebit? S. Nilus lib. ascet.

Nisi sæculum amare desistimus, Deo per amorem vivere non valemus. S. Greg. in l. 1. Reg. 2. l. 2. exposition.

Obligata anima amore terrenò quasi viscum habet in pennis; & duabus alis resolutis ab omni impedimento, hoc est, duobus præceptis dilectionis Dei, & proximi, volat. Quòd nisi ad

Polyanthea sacra.

Deum ascendit volando, qui ascendit amando? S. Aug. in Ps. 121. Sed quomodo poterimus amare Deum, si amamus Mundum? Duo sunt amores, Dei, & Mundi. Si Mundi amor habitet, non est quæ intret amor Dei. Recedat amor Mundi, & habitet Dei. Cum exhauseris cor tuum amore terrenò, hauries amorem divinum; & incipiet habitare jam charitas, de qua nihil mali potest procedere. Id. tr. 2. in ep. S. Joan.

Fons vitæ, reple mentem meam torrente voluptatis tuæ, & inebria cor meum sobriâ ebrietate amoris tui; ut obliviscar, quæ vana sunt, & terrena; & te jugiter solum habeam in memoria mea. S. Aug. l. medit. c. 37.

Qui Deum amat, ut oporteret, quidnam deinceps vel boni, vel mali, sentit eorum, quæ sunt in vita? nihil; sed erit eis omnibus superior, se rerum immortalium voluptate perfundens. S. Chrysost. in Ps. 9.

Qui ad Deum solum acriter intuetur, est cæcus in aliis omnibus ad quæ vulgi dirigit aspectus. S. Greg. Nyss. in Cant. hom. 8.

Charitas Dei omnem alterius cujuscunque rei excludit affectum: nec potest aut vetita concupiscere, aut imperata contemnere; ejus totum studium, totumque desiderium, Divino amori semper intentum, usque adeò villum rerum oblectatione non capitur, ut etiam his, quæ concessa sunt, non utatur. Jo. Cass. Coll. 2. l. Abb. Theonæ.

Amor, adhæsiōque animæ, ad creaturas, coarquat ipsam animam creaturæ: quòque major, ac intensior, est amor, eò major equalitas, & similitudo: amor siquidem similitudinem inter amantem, & amatum, parit. Et propterea dixit David, loquendo cum illis, qui corda sua idolorum amori immerferant, Ps. 112. 8. *similes iis fiant, qui faciunt ea.* Hinc est, quòd eò ipso, quòd anima alicui rei extra Deum amoris nexu inhæret, incapax se puræ cum Deo unionis, ac in eum transformationis, reddat. Univerfa terrena collata Deo nihil sunt; ea amando nihil fis. Quomodo ergo nihilum cum eo, qui summè est, unietur? Jer. 4. 23. *aspexi terram, & vana erat, & nihil.* Ex oper. myst. V. Joannis à Cruce lib. cūtit. ascensūs montis Carmeli c. 4.

§. XXII.

Parum, & à paucis amatur Deus.

Serviam tibi pro Rachel filia tua minore septem annis. Gen. 29. 8. Si iustus ille propter puellæ amorem, septennium servire ferreque pastoralium laborum ærumnas decrevit; & non sentit vel labores, vel temporis longitudinem; sed omnia ei levia, & facilia, videntur; expectationeque, & spe fructus alitur; ita ut dies paucos longum illud tempus putet: qualem nos habebimus excusationem; qui non parì studio erga Dominum nostrum, & benefactorem, & Creatorem, & qui nobis sit omnia, afficimur? sed quando proponitur lucrum temporale; omnia alacriter sustinere volumus. Qualis nobis erit venia, qualisve excusatio, sic negligentia deditis; qui neque quantum beatus ille in puellam declaravit amorem, tantam in Deum charitatem habemus? idque cum tanta possimus numerare beneficia

M 2

in

in nos collata, & quæ quotidie conferuntur. S. Chrysoft. hic hom. 55.

Si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines prevalebis. Gen. 32. 28 Hæc est querela amoris: Deum in hunc Mundum ligatum traxit hominem factum; & contra homines non prævalet. Philipp. Diez. fer. 2. Pent. conc. 2.

Dixit Dominus Moyfi, & Aaroni: *loquimini ad petram, & illa dabit aquas.* Num. 20. 8. Quid hoc? à petra aquam petis? utique & illa dabit aquas in abundantia: ut confundantur homines, & intelligant; quod omnes creaturæ insensibiles, etiam irrationales, suo Creatori tribuunt, quod ab eis postulatur, quamvis ex se non habeant. Solus homo rebellis, pertinax, Creatori suo denegat, scilicet amorem. Id. fer. 1. Pent. c. 2. Pusilli nostri erga Deum amoris signum manifestum; cum illum amittere tam parum doleamus. Ipsa die, quâ miser homo mortaliter peccat; ridet, manducat, dormit, lascivit, tantò gustu, & delectatione, acsi amittere Deum esset corrigiam calcamenti solvere; & dicere videtur Eccl. 5. 4. *peccavi, quid mihi accidit triste?* Id. ib.

Fierine potest, Deus meus! & Creator meus! esse aliquem, qui te non amat? Vita S. Theref.

Ego creavi omnia propter hominem, & subjeci ei omnia; sed ipse omnia diligit præter me, & nihil, nisi me odit. Revel. S. Brig. l. 1. V. C.

S. Francisca Romana Vis. 4. vidit Dei amorem, sub specie ignis totò orbe diffusi, acceptari à paucis. Bolland. 9. Martii.

§. XXIII.

Media accipiendi Amorem Dei.

Medium I.

Cognitio Dei.

Diligis me plus his? Joan. 21. 15. Post cognitionem, atque scientiam, quia scilicet quod Dominus est, quantus sit affectus, inquiritur. Scientia enim boni ad illud movet amorem. Sim. de Cassia l. 14. Plenior ex eo speravit amorem, cui sciebat à Patre Uberiorem de se cognitionem infusam. Qui enim divinitatem noverat Christi, non poterat, in tam bono lumine collocatus, non ardentissimò in Christum amore fervere. &c. *Et hoc oro, ut charitas vestra magis, ac magis, abundet in scientia.* Philipp. 1. 9. Oliva l. 2. Strom. §. diligis me &c. ut ex ignorantia summi Boni terrena delectant; ita ex cognitione vilescunt. Da agnoscentem Deum, & invenies amantem. S. Laur. Ubi cognitio Dei est, ibi charitas; & ubi charitas, ibi legis custodia Id. de compunct. & complanctu Christi. perfect. Hoc est Deum nôsse, quod amare. Nam quisquis eum non amat, perfectò ostendit, quia, quàm sit amabilis, non novit. Et, quàm sit suavis Dominus, & dulcis, gustare,

& videre non dicit, qui ejus conspectibus placere continuâ intentione non satagit. V. Beda ep. 1. in Jo. 2. Quemadmodum nutrimentum ignis oleum, & ligna sunt; ita amoris argumentum clara est cognitio veritatis. Impellitur affectus veritate, quæ cognitivæ virtutis inhabitat sedem. S. Laur. Just. de triumph. ag. c. 13.

Medium. II.

Pete, desidera.

Quasi flatu quodam divinò auxilio egemus, ut velum nostrum veluti vehementi quodam ventò ad dilectionem Dei transmittatur. S. Chrysoft. hom. 5. in 2. Theisal. 3.

Infirmata est filia Jari, dilectio illa videlicet, quæ generatur. Commonefactum est nobis, Christo humiles preces porrigere, cum unica nostra dilectio infirmatur, & expetere manum potentiae suæ superponi nobis. Sim. de Cassia l. 5. c. 14.

Desiderium magnum proficiendi plurimum adjuvat hominem, ut ad charitatis perfectionem attingat. S. Laur. Just. de char. c. 14. lign. vit.

Qui desiderat ardentem amorem, intrâ breve tempus amabit ardentem. S. Franc. Sal. l. 12. c. 2.

Alia media.

Sui ipsius odium primum fuit fundamentum; cui sancti sublime, gloriosumque adificium amoris Dei solius imposuerunt. Quò te plus amas, hòc minus amas Deum? quem ut ames, necesse est, ut te oderis. Ex lib. cui tit. Solus Deus auct. Hen. Mar. Boudon. parte 1. reg. 1.

Non grandis mihi restat via ad te amandum; solum enim opus est, ut curram ad meipsum, scilicet ad compunctionem, & confessionem. S. Idiotà c. 3.

Oritur amor velut lacrymæ, quæ ab oculis in pectus cadunt: quia ab intellectu oritur, & cadit in cor per fidem. Id. c. 2.

Varia de Amore Dei.

Excludit cibum ab Adam. Dixit Deus Adamo: *ex omni ligno paradisi comede &c.* Gen. 2. 16. adeò quippe contemplatione rerum divinarum absorptus erat, ut vix recordaretur cibi, nisi ei Deus comedere præcepisset. Philipp. Diez.

Tantò magis quis frigescit à curis sæculi, quantò surgit ardentius in amorem Dei. S. Laur. Just. de char. c. 11.

Qui altissimi, Diviniq; ignis flagrantiam sensit; is non secus, quàm apis fumum, omnem fugit hominum cœtum; apem quippe fumus exagitat; huius verò proposito hominum cœtus est contrarius. Jo.

Climac. gr. 11.

TITU-

TITULUS XV. AMORES MALI, NOXII.

§. I.

Primus Amor Carnis.

Mulier, quam dedisti mihi. Gen. 3. 12. Tantopere amavit Adam uxorem suam, ut ejus causâ peccaverit. Sed post peccatum à Deo correptus, amoris oblitus, accusavit eam. Talis solet esse amoris humani finis, qui nec in Deo, nec in virtute, fundatur, Philipp. Diez. conc. 1. in Expect. part. B. Virg.

Donec transigat sagitta secur ejus. Prov. 7. 23. Ex vulnere amoris illico sequitur vulnus doloris: sine dolore enim non vivitur in amore. Corn. à Lap. hic.

Dum vivit sensus in nobis carnis, & caro vivit; non possumus de spiritualibus sapere. Orig. hom. 1. in Psal. 37.

Præcepta amor nec judicium præstolatur, nec consilio temperatur, nec pudore frænatur, nec rationi subjicitur. S. Bernard. f. 9. in Cant.

Talis misericordia crudelitate plena est; quâ videlicet ita corpori servitur, ut anima juguletur.

Quæ enim charitas est, carnem diligere, & spiritum negligere? Id. Apologia ad Guiliel. Abb.

Omnibus notum est, quia amor amore vincitur. Incipiamus bonas cogitationes diligere, & ita nos ab illis, quæ malæ sunt, Dominus dignabitur liberare. S. Cæsarius ep. 10. Carnem, quam non possumus suscitare, plangimus; & mortuam animam non plangimus, quam possumus ad statum pristinum revocare. Id. hom. 8.

Affectus cupidinei sunt prorsus indigni, quos honestissimum amoris nomen condecorat. Nobilissimus, atque sanctissimus, affectus, est amor; neque hoc nomen libidini tribuendum. Nam quid est amare? alteri bene velle. At, qui impurus in alterum ardet effectibus; non alteri bene vult, sed sibi animum suum exsaturare, cupiditatem explere, cupit. Ægyptia, Putipharæa certe non sui famuli Josephi felicitatem, sed suam quæsit voluptatem; sibi, suoque genio, voluit gratificari. Ubi lasciva cupiditas non successit; insanire cepit, & vociferari. Hebræo carcer, sermo crux, Josepho malum maximum. Drexel. opusc. 7. Joseph Ægypti Prorex. c. 5. §. 1.

§. II.

Secundus Amor Sanguinis.

Sivæcæ currui, quò arca vehebatur, junctæ, naturam, & vitulos, qui domi tenebantur inelusi, sic oblitæ sunt, ipsius arcae vestæ majestati; ut neque ad dexteram, neque ad sinistram, declinantes, sine errore iter conficerent; neque cervicis inflexione ullum amoris erga filios signum ostenderent; neque gemitu dolorem. quod ab illis sejunctæ essent, testarentur: sed quamvis eas,

& arcæ pondus præmeret, & amoris aculeus stimularet; tamen non sejunctæ essent, quàm si præscriptâ lege incessissent, nè latum quidem unguem à recto tramite deflexerunt. 1. Reg. 6. 12. Cur non illi, quibus spiritualis arca gestanda est, idem efficient. S. Nilus lib. ascet.

Sicut impossibile est, unò oculo in cælum, altero in terram, aspicere: ita fieri non potest, ut in his anima non periclitetur; qui corpore, & cogitatione, ab omnibus, & propinquis, & extraneis, non se peregrinum fecerit. Jo. Clim. gr. 3. de peregrinat. & formalis.

§. III.

Tertius Amor creaturarum patitur jacturam, ad versa.

Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, &c. Gen. 22. 2. Abraham ex Agar Hmaelem suscepit, Isaacum ex Sara; hic ergo, non ille, ad victimam postulatur. Naxera. in Jos. 6. §. 23. citius sæpe amittitur, quod tenerius amatur.

Quare negligitis &c. Gen. 42. 1. Quæres, quâ ratione Joseph tam diu incognitus mansit in Ægypto? puta 23. annis; ita ut de se nihil unquam nuntiaret patri, adeo propter se merenti? Cur hoc ita fieri, & celari, voluit Deus? R. quia hoc Deus, quasi purgatorium microris, voluit dari Jacobo, licet justo; ob leviam ejus quondam peccata: quia nimis, & cum invidia fratrum, amarat Josephum: solet enim Deus nimios Sanctorum circa rem, vel personam aliquam, amores, hoc modò per adversa, quasi vinum injecta, aquâ temperare. Ita S. Aug. f. 82. de temp.

Fercussit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti. Ex. 12. 29. Lippom. quod amantissimum habebant, etiam in pecoribus, amiserunt. Nax. cit.

Latatus est Jonas super hedera latitiâ magnâ. Joan. 4. 6. Propheta impiorum odit civitatem; arbusculam in deliciis habet, utri horum citius contingeret calamitas? civitati invisa; an hedera amata? *Es paravit Deus vermem ascensu diluvii.* v. 7. Jonæ amor fuit veluti ariditatis auspiciu. Naxera cit.

Scis ea, quæ tibi obveniunt, diligere; & ipsum te diligere nescis? Foris est, quod amas; extra te est, quod concupiscis. Revertere potius in te, ut sis tibi tu charior, quàm tuas. S. Eucher. Ep. ep. parænet. ad Valerian. cognisum.

§. IV.

Varia.

Tenentur variis languoribus, qui multiplicibus amoribus languent. Nihil adeo animas hominum languidas facit, sicut multiplicium rerum multiplicata dilectio. Sim de Cassia l. 5. c. 10. de sanat. infirm.

M 3

Chri-

Christus Dominus nuptiali convivio adfuit, in quo vinum defuit Jo. 2. 3. forsan non affuturus, si vinum abundaret. Hier. in c. 2. Amos: Per vinum id omne intelligitur, quod mentis statum dimovere potest; hoc autem nihil aliud est, quam amor cuiuslibet rei creatæ. Mendoza in l. 1. Reg. annot. 8.

§. V.

Quartus Amor Mundi, & rerum ca-
ducarum.

Oculi ejus caligaverunt. 1. Reg. 3. 2. Qui sunt, qui senescunt? nisi qui Mundum diligunt inveteratum; qui quantalibet floridâ ætate vernantes, si Mundus senescente delectantur, si ejus amplexibus amplectuntur; eo ipso senescunt, & caligant interiores oculi, ut lucernam Evangelii, dissuadentem hominibus Mundi dilectionem, & prohibentem amplexum; videre non possint. Sim. de Cass. 17. de similitudin. Salvat. cap. 4.

Benignè fac Domine - ut adificentur muri Jerusalem. Ps. 50. 20. Unusquisque Jerusalem, aut Babylonis, civis est. Sicut enim per amorem Dei Sanctus quisque Jerusalem civis efficitur; ita per amorem sæculi omnis iniquus in Babylonis structura operatur. S. Greg. in Psal. pœnit.

In salicibus - suspendimus organa nostra. Ps. 136. 2. Salices sunt Mundi amatores; qui radices suas in terrena miserunt, quibus transitoria pro voto affluunt. In hos justî organa suspendunt: quia his gaudia Mundi relinquunt. S. Honor. Augustodun. serm. in Septuag.

Quæ est ista, quæ ascendit de deserto? Cant. 3. 6. Per desertum ascendit sponsa, id est, hujus Mundi amatores, qui desertum sunt: quia deseruntur à Deo, quia eum deserunt; dum factis ei dicunt: recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Rich. à S. Vict. in Cant. c. 9.

Reliquit ergo hydriam suam mulier. Jo. 4. 28. Hydria amorem hujus sæculi significat, id est, cupiditatem; quia sibi homines de tenebrosa profunditate, cujus imaginem puteus gerit, hoc est, de terrena conversatione, hauriunt voluptatem; quâ perceptâ iterum in ejus appetitum inardescant. V. Beda in Jo. c. 4.

Molendinum puto dictum Mundum istum: quia rotâ quâdam temporum volvitur, & amatores suos conterit. S. Aug. conc. 1. de prima parte Psalmi. 36.

§. VI.

Motiva, hos amores fugiendi.

Anator parvulus.

Usquequò parvuli diligitis infantiam. Prov. 1. 22. Juxta Lyr. Hug. Card. fortunâ bona vocat infantiam. ib. v. 20. sapientia foris prædicat in plateis. &c. in plateis nimirum ad mercatores, & qui lucris student: hos vocat parvulos, & infantes; quasi minuti animi; qui vilissimis, & minutissimis, rebus ad instar puerorum, contenti sint. 1. Cor. 13. 11. cum essem

parvulus &c. Mare Mundum significat, quod tritum apud Patres. Job. 38. 8. qui conclusit ostis mare - quasi pannis infantie. Mundus, quantus quantus esse videtur, ab infatulo falsis involuto nihil differt. Sen. l. 3. nat. quæst. magna ista, quia parvi fumus, credimus: multis rebus non ex natura sua, sed ex humilitate nostra, magnitudo est. Eccli. 16. 23. qui minoratur corde, cogitat inania, cogitat stulta. Græcè, cogitat inania; quod de temporalium studio Glossa, Lyr. accipiunt.

Non dixit sapiens, cui exiguum inest cor, quia capax Dei datum; sed nos id minimus terrenis inhiando. Incertò Authore.

Usquequò parvuli &c. Ib. id est, sæculi vanitatem? Et stulticia, quæ sibi sunt noxia, cupiunt, id est, temporalia: quia sunt ignis, & gladius, quæ duo pueri libenter tenent, donec comburantur aut lædantur. Hugo Card. hic. Pueri amant suas nuces, & crepundia; eaque præponunt nummis aureis & argenteis: quia illas comedere possunt, sentiuntque suaves; numeros vero gustare nequeunt. Itâ carnalis homo non sapit, quæ sunt Spiritus, sed quæ carnis. Pueri amant libertatem, & lulum; fabricare domos luteas, equitare in arundine longa: itâ major pars hominum ludicras, & pueriles, nugæ amat. Quid enim sunt opes, delicias, honores, hujus Mundi; si cum celestibus, & æternis, comparantur; nisi lusus, & nugæ puerorum. Corn. à Lap. hic.

Pueri parvi magna non desiderant, vilia solent admirari, currus, aurigas, equos, lutô facta. Tales nonnulli nunc viri reperiuntur: nulla his celestium cura; sed ad lutum tanquam pueri, obstupescunt, & terrenis divitiis blandiuntur, & gloriam, & voluptates hujus sæculi, magni pendunt: quæ itâ puerilia sunt, ut illa. S. Chrysost. in Jo. hom. 80. Si in pecuniæ, deliciarum, uxorum, negotiorum denique curâ, & cogitatione, versari voluerimus, quando erimus viri? quando Spiritu vivemus? quando, quæ Domini sunt, nobis curæ fuerint. Id. l. de Virginit.

§. VII.

Alia Motiva.

Nos autem non spiritum hujus Mundi accepimus. 1. Cor. 2. 12. Spiritus Mundi potest dici Sapientia hujus Mundi, & amor Mundi; quod impellitur homo ad agendum ea, quæ Mundi sunt. S. Thom. hic.

Attendite Sæculum quasi mare, ventus validus, & magna tempestas. Unicuique sui cupiditas tempestas est. Amas Deum; ambulas super mare, sub pedibus tuis est timor sæculi. Amas Sæculum; absorbebit te: amatores suos vorare novit, non portare. S. August. s. 13. de Verb. Dom.

Amaram potionem Mundus suis dilectoribus propinat. O infelicitas generis humani! Amarus est Mundus, & diligitur. Putas, si dulcis esset, quomodo amaretur! Id. ser. 5. post Dom. Pass. serm. 1.

Mala sunt in Mundo, aspera, immunda, odiosa. Foedus est; non ametur. Ecce talis est; & sic amatur. Ruinosa est domus, & piget migrare. Matres, sive nutrices, ne pueri multum fugant; ubi eos grandescere vident, & jam non decere, ut lacte nutiantur; illos tamen mammis molestè inhiare; circumlinunt pupillas suas aliquà amaritudine, quâ offensus parvulus lac ulterius non requirat. Quid ergo adhuc tam delectabiliter fugitur, si amarus tibi factus est Mundus? Implevit Deus amaritudinibus Mundum; & inhias tu, & incumbis tu, fugistu. Id. l. 115. de divers. Miser est omnis animus vinculus amicitia rerum mortalium; & dilaniatur, cum eas amittit: & tunc sentit miseriam, quâ miser est; antequam amittat eas. Id. Conf. l. 4. c. 6.

Benè somnium dormiunt Sæculares viri: qui licet Sæculo vigilent, Deo dormiunt. S. Ambr. Oct. 7. in Psal. 118. Superbi inique agebant &c.

Ubique mors, ubique luctus, ubique desolatio; undique percutimur, undique amaritudinibus replemur. Et tamen cæcâ mente carnalis concupiscentiâ, ipsas ejus amaritudines amamus,

fugientem sequimur, labenti inhaeremus. S. Greg. hom. 28. in Evang. & hom. 4. in illud Matth. *appropinquavit regnum celorum*: Hoc jam, fratres Charissimi, etiam si Evangelium taceat, Mundus clamat: ruinâ namque illius, voces ejus sunt. Qui enim tot attritus persecutionibus à gloria sua cecidit; quasi jam nobis è proximo regnum aliud, quod sequitur, ostendit. Ipsi jam, & à quibus amatur, amarus est: ipsæ ruinæ ejus prædicant, quod amandus non est. Si Mundus cadit, & nos cum amando amplectimur; opprimi volumus potius, quam habitare.

Quanto magis ad Mundum accedis, tanto longius à Deo recedis; quanto magis foris es sapiens, tanto magis intus stultus efficiaris; quanto magis extra lucraris, tanto magis intus perdis; quanto magis in temporalibus es sollicitus, tanto magis in spiritualibus es mendicus. S. Bern. l. de miser. hum.

Amor Mundi perditio, amor Jesu animæ redemptio: amor carnis stulticia, amor Jesu sapientia, Thom. Kemp. conc. 17.

Non benè conveniunt Majestas Dei, & amor Mundi, Petr. Blef. l. 2. in Nat. Dom.

TITULUS XVI. AMOR PROPRIUS, & proprii commodi.

§. 1.

Figuræ, & Symbola.

Dimisit Noe corvum; qui egrediebatur, & non regrediebatur. Gen. 8. 7. Licet per annum in Arca fuisset, exitu nunquam tentatò; tamen inventis cadaveribus, quibus famem pasceret, Arcam, & Patriarcham oblitus est. S. Aug. tr. 6. in Jo. qui sunt corvi? qui sua quarunt. Vereor, ne columba quoque hoc vitio infecta sit, licet laudatà à Noe. Emisissæ, & reversæ pietatem in arcam diceres; sed regressa, non desiderio standi cum nutrimento, sed metu, ne mergeretur; *que cum non invenisset, ubi requiesceret pes ejus, reversa est.* v. 9. Post septem dies rursus egreditur *portans ramum olivæ.* v. 11. Locus quidem jam erat, ubi resideret, sed deerant alimenta, quibus se pasceret: nam ramus florebat sine fructu. Tertium emissæ, cum terra cum floribus fructus produceret, tunc columba, quæ videbatur tantoperè arcam, & Noe, amare; ubi molliorem cibum in terra invenit; quam in arca, penitus emansit. Oliva t. 2. conc. 9. *Cum columba non invenisset, ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad eam in Arcam.* Impedita aquis, nebulis, caliginè, mox revertitur. Mox iterum emittitur, & ramum affert; sed ad vespèram. Tardius curavit bonum commune, celerius suum; commune, ut omnibus lætum ferret nuntium. S. Chrysost.

hom. 26. in Gen. non absque ratione, & temèrè, adjunxit *ad vespèram*; sed ut discamus, quod totà die fuerit pasta, inventò sibi convenienti cibo, ad vespèram rediit, in ore ferens siccum solum olivæ. Naxera in Jos. 13. §. 36.

Ibant in diversum vacca. 1. Reg. 6. 11. Quid iis pro labore mercedis? putares, inauratis cornibus, concedi eis pascua libera, nutriendas amaracò, sanctuarii sumptu, Sacerdotibus potum præbentibus. At longè aliter iis contigit: Bethsamitæ eas occidunt, & incinerant instinctu Dei. Cur? tam benè merita, tam malè habitæ! Samuel paucis dicit, & tribus vocibus litem instruit: *Gradiabantur*; hoc perbenè. *Pergentes*; & hoc melius. *Mugientes*; hoc pessimè: occidite; præsepe cogitat, foetum meminit, Oliva t. 1. cont. 2. in festo S. Lucie V. & M.

Ingressus vidi; & ecce omnis similitudo reptilium, & animalium abominatio. Ezech. 8. 9. 10. S. Greg. l. 26. mor. c. 8. in reptilibus cogitationes omnino terrenæ signantur; in animalibus verò jam quidem aliquantulum à terra suspensæ, sed adhuc terrenæ mercedis præmia requirentes.

Nam reptilia totò ex corpore terræ inhaerent, animalia verò ventre à terra suspensa sunt; appetitu tamen gulæ ad terram semper inclinantur. Id. conc. 9. die Ven. post Dom. 2. Quadrag.

Hab.

Habitabit lupus cum agno. II. 11. 6. Quotquot, quæ sua sunt, quærunt, lupi rapaces sunt. Simon de Cass. l. 3.

Amor proprius est radix omnium vitiorum. Hæc est illa bestia, de qua Apoc. 13. 1. *Vidi de mari ascendentem bestiam &c.* Proprius amor ascendit de mari; quia semper amara fugit. Habet septem capita; quia ex ea septem capitalia vitia generantur. S. Bernardin. Sen. tomo 1. l. 5. a. 1.

Tigris defixa in speculum. Lem. *fallit imago sua.* Picinelli.

Exempla.

Ex Veteri.

Cur præcepit vobis Deus, ut non comedereis? Gen. 3. 1. Curatoris ad speciem studia imitatur, cum oſoris animum gerat. S. Basilii Seleuc. or. 3. humanitatem simulat, cum ad cædem accurrat; & commiserationis obrentu conatur servum cum Domino committere. Evæ ad speciem cupit divinitatem, sed quærit imperium sibi. Naxera in Jos. c. 4. §. 24.

Ad Loth venerunt duo Angeli Gen. 19. 1. *disſimulante illò, apprehenderunt manum ejus &c.* v. 16. Rupertus: amicitie Sodomitum tenebatur: idcirco quasi non satis intelligeret, quod dicebatur, cum percelleretur nuntio instantis periculi; dormientes oculos, & amore divitiarum pressos, avertēbat à lumine præſenti. Ut leones jultum fervarent, satis fuit unicuique Angelum descendisse Dan. 6. 22. misit Dominus angelum suum &c. Ad Loth dico advolant: quia non à leoninis rictibus liberandus, sed à deliciis extrahendus. Naxera in Jos. 18. §. 11.

Isaac amabat Esau, eo quod de venationibus illius vesceretur. Gen. 25. 28. non quia primogenitus, non quia diu expectatus, ac bonorum patris hæres; sed quia patrem ferina delectat. S. Chrysost. hom. 50. in Gen. Pater diligebat Esau; partim naturalem dilectionem sequens, quod primogenitus esset; partim quod venatione ejus vesceretur. Id. in Jos. 9. §. 12. dimidium detraheretur amoris, si senī ferina non præberetur; sine mixtione utilis nec paternus viguisset amor. Mater tamen Rebecca, nullò inspecto commodò, Jacob tenerè diligebat. Rupert. l. 7. in Gen. c. 6. Notandum, quod differt utriusque dilectionis enuntiatio: absolute Scriptura dicit Gen. 25. 28. *Rebecca diligebat Jacob;* conjunctè verò: *Isaac amabat Esau,* subnecht enim causam, *eo quod de venationibus ejus vesceretur.* Id. ib.

Quò ascendente terunt cum eo omnes fenes &c. Gen. 50. 7. Non quia Jacobi filium, sed quia præcipuum ministrum Pharaonis, comitabantur. Cadaver Jacobi comitantur magnates; & tamen cum postea efferrentur ossa Josephi, nullus Ægyptius comitatus: quia perit spes lucri. Alvarez Joseph. Illustr. Illustr. 350.

Mi Domine Deus! quid dicam, videns Israel hostibus suis terga vertentem? audient Chananaei, - & delebunt nomen nostrum, - & quid facies magno nomini tuo?

Jos. 7. 8. Prius dolet populi nomen delendum, deinde nomen Numinis obscurandum. Rarius divini honoris zelò, sapius ducimur nostræ utilitatis studio. Naxera in Jos. 7. §. 22.

Domine Deus! memento mei, & redde mihi nunc fortitudinem pristinam, - ut ulciscar me de hostibus meis. Judic. 16. 28. Non orat fortitudinem sibi reddi ut idololatras puniat, Deique honori consulat; sed ut, pro amissione luminum, ultionem recipiat. O quam raro amore Dei ducimur; quam segniter, quæ ad Deum solum spectant, nos, ad labores subundos, trahunt. Id. ib.

Respondens autem Saul &c. 1. Reg. 9. 21. Licet Samuel subobscure præciseret regnum Saulis, ille tamen prædictionem mox intellexit: quia sumus ad commoda percipienda acutissimi; sed ad cognoscenda damna cæci. Mendoza hic.

Adhuc reliquus est parvulus, & pascit oves. 1. Reg. 16. 11. Filius ad thronum exposcitur à Propheta; sed Pater ætatem opponit. Nec mirum: quia illius industria ad curandas oves egebat. Naxera in Jos. 9. §. 24.

Congrega reliquam partem populi. 2. Reg. 12. 28. Quid ad speciem modestius? Joab de triumpho plausu nihil sibi adscribi velle videtur; sed omnem in David victoriæ gloriam transferri. Sed audi Carthusianum hic: hoc Joab denuntiavit ex quadam versutia, adulatione, & ambitione; quia ambitiosus erat; & regi complacere desiderans, gratiam ejus captavit; ut in suo firmaretur officio. Id. in Jos. 4. §. 25.

Exaruit manus ejus. 3. Reg. 13. 4. Jeroboam Sacerdotii honoribus inhians thus impie super altare adolebat. Verum propheta à Deo missus nefarium illud sacrificale, infausta minatus turbat: altare scissum est, & effusus est cinis de altari. Rex in prophetam manum extendit, sed stupentibus nervis mansit extensa. *Exaruit manus ejus.* Quid tunc rex? ora pro me, ut restituatur manus mea mihi. Altare eversum, præ manū morbo, dolendum erat. Theodoretus q. 42. Id, quod accidit altari, eum non stupescit; sed id, quod manui, valde anxio. O nimis certum! Dei gloriam, & animarum salutem, parvi pendet, cui chara nimis est salus. Id. in Jos. 4. §. 25.

Curram post eum, ut accipiam aliquid ab eo. 4. Reg. 5. 20. Cum Naaman Syriæ princeps à lepra mundatus domum repeteret, Giezi, vel quadriga agitat equis, currentem, insequitur. Cur modò tam velox? ante 4. Reg. 4. 31. tardus? Explicat ipse: *curram post eum, & accipiam aliquid ab eo.* Id. in Jos. 16. §. 16.

Trabe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Cant. 1. 3. Ubi pura vocat honestas, sola invenitur sponsa, imò & sponsa sequitur tracta; ubi verò sensum oblectamenta, & fragrantia unguentorum illicia, plures accurrunt celeri gressu. Id. in Jos. 18. §. 11.

Aperit

Aperi mihi soror mea, - quia caput meum plenum est rore. &c. Cant. 5. 2. At illa se excusat: *expoliavi me tunicâ meâ.* Per noctem S. Paulinus ep. 6. ad Sever. intelligit noctem passionis Domini. Et Rupertus, per guttas noctium, blasphemias, & contumelias Judæorum, quas cum anima audit, statim se claudit; ut eas declinet, & evadat. At cum de Dilecto audiunt: *caput ejus aurum optimum.* ib. 11. &c. statim querunt: *quò abiit dilectus tuus?* - & *quaremus eum* v. 17. Sylv. in Matth. 17. q. 2.

Ex Novo.

Audiens autem Herodes rex, turbatus est. Matth. 2. 3. S. Chrysost. author Imp. op. ait, in hac turbatione Herodis, turbatum simul fuisse demonem, propter nativitatem Christi. Addit: unusquisque eorum zelò propriò turbabatur, & secundum suam naturam sui regni successorem timebat; Herodes terrenum, diabolus autem cœlestem. hac ille. Poterat demon Herodis exitio timere, poterat Herodes demonis incommoda dolere; sed unusquisque propriò zelò turbabatur. Hinc addit auth. Imp. nec Herodes terretur, si cœlestem regem nasci suspicatus fuisset; nec diabolus, si terrenum. Did. Niss. fer. 6. post Dom. 5. Quadrag.

Bonum est nos hic esse. Matth. 17. 4. Cui Dominus apud Timotheum Antioch. quid tibi in mentem venit Petre? tuine solius curam geris? an non totius Mundi? Bæza l. 2. c. 8. §. 2. Nesciens, quid diceret.

Murmurabant adversus patremfamilias. Matth. 20. 11. Primi, de hoc solum querantur, quòd sibi essent coæquati postremi; tacent de mediis: quia quisque sua mala sentit, quisque suis commodis fludet, non alienis. Did. Niss. fer. 5. post Dom. Quadrag.

Turba civitatis multa cum illa. Luc. 7. 12. Erat enim matrona nobilis, & dives, ait Haymo. Cum illa erat turba, non cum illo, scil. defuncto: quia cum illa viveret, aliquid commodi ab illa sperare poterant; præcipue cum esset dives, ut dictum. Sylv. in Luc. 7. c. 12.

Epulo Lazarum ad fratres mitti rogat, Luc. 16. 27. non propter illos, sed propter se. Naxera in Jos. 14. §. 19.

Sihæ factis, manifesta teipsum Mundo. Jo. 7. 4. Maldonatus: volebant cognati Christi ex ejus miraculis, Jerosolymæ in maxima hominum frequentia factis, conciliari sibi aliquid gloriæ, demonstrari digitò. Exprimatur nobis in illis cognatorum ingenium: nihil solent ex nobis, nisi honorem, aut utilitatem suam quære. Escobar Persecut. Christi l. 8. sect. 1. obl. 4.

Expedit vobis, ut unus moriatur. Jo. 11. 50. Aperiamus instrumentum litis, ejus multa folia duo solum verba complectuntur: *moriatur, expedit.* O expedit venenatum, impudens sacrilegum! Oliva t. 1. conc. 20.

Christus Lazarum resuscitaturus, dicit discipulis: *eamus in Judæam iterum* Jo. 11. 7. At

illi periculum opponunt, & hostium odium. Sed Jo. 21. 3. dicit eis Simon Petrus: *vado piscari: dicunt ei, venimus & nos tecum; & exierunt.* Christus ibat, eximias virtutes operaturus. Petrus humanâ commoda procurabat: ad capturam piscium omnes mox accurrunt; ad misericordiam studiosè difficultates opponunt; utrobique metus, sed cura terrenorum superat. Naxera in Jos. 18. §. 11.

Tollent nostrum locum, & gentem. Jo. 11. 48. In hac vita quisque agit rem suam, & studet utilitati propriæ. Nihil in hoc concilio spectabatur, nisi, quod unus omnium erat metus, nè rerum suarum jacturam facerent. Non attendebant gloriam Dei, non miracula Christi, non doctrinam; solum timebant, nè amitterent temporalia. Cajet. amor proprius, amor propriæ autoritatis, excœcavit eos. Did. Niss. fer. 5. post D. 5. Quadrag.

Tunc Simon & ipse credidit. Act. 8. 13. S. Aug. tr. 6. in Ecclesiâ Simon ut corvus ingressus est, quarens quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi. Sylv. hic q. 6.

§. II.

Amoris proprii damna, & pericula.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Judica me Domine. Ps. 25. 1. Scire vellem, qualis sum; sed de me vera discernere non possum: nam amor privatus, quem habeo erga me, aufert mihi de me meum judicium. Ergo tu judica me. S. Bonav. hic.

Qui non accipit Crucem suam &c. Matth. 10. 38. Hic per Crucem ante tribunal divinæ justitiæ proprius condemnatur amor; velut omnium malefactor, & corruptor virtutum. Hic unita dividit, divisa uniri non sinit, fidem nemini servat, nullum, nisi per reciprocum, diligit. Hic tyrannos fecit in civitatibus, seditionem excitavit in urbibus, partialitates fecit in provinciis. Hic scandala seminavit in Sanctis. Cœnobiis, & monasticis viris, & regulares irregulavit. Nescit ferre injuriam, facere novit; denegat petentibus indulgentiam; turbatur, si non recipit. Quod est commune, vellet sibi appropriare; & quod est proprium, nunquam in commune deducit. Nunquam nisi propriis utilitatibus gaudet, omnes nihili pendit; sibi timens minui, nesciens aliis impartiri. In judiciis pervertit justum, in causis honestum; contentionibus deservit, ut appareat singularis; sibi placens, non curat aliis displicere. Commune postponit proprio, & communi unum proprium præfert. Omnium depopulationem non curat, si eum non tangat. Proprius amor procul pellit patientiam; orationem, & abstinentiam, & vigilias execratur. Omnes adit labores, præter illos, qui suum peragunt finem. Decollat obedientiam; subdi nescit, regulati non vult. Ipse sibi Dominus, & servus; prælatus, & subditus; magister, & discipulus; sibi sessor, & equus; judex, & Advocatus. Omnia sensualitati, & propriæ voluntati, adversa, reputat tormentum, & Crucem. Sim. de Cass. l. 8. c. 21.

Cum secisset flagellum quasi de funiculis.

Jo. 2. 15. & expulit de templo omnes, qui sua quarebant, non quæ Jesu Christi. S. Aug. in Pl. 130. prop. initium.

Ego non quero gloriam meam: est, qui quæras & judicet. Jo. 8. 50. Indicat, neminem debere esse judicem in propria causa. Causa amor proprius. Leges decernunt, ut, cum medicus infirmatur, quantumvis ille sit doctus, curet illum alius: nam quantumvis doctus sit, non æquè in sua ac aliena causa, felix erit. Ægri enim medici non se, ut medici; sed ut ægri curare volunt. Did. Niss. fer. 3. post D. 4. Quadrag.

Cum injurias nostras ipsi ulciscimur, modum quòque in ulciscendo excedimus. Cum verò vel de divina gloria, vel de iis, qui injuriæ læduntur, agitur; tum verò religiositatem, & tranquillitatem fingimus; mutique, ac torpidi sumus, atque ita affecti, ut nos inter, & læxa, interfit nihil. S. Isidor. Pelusiota l. 2. ep. 239.

O quàm difficile reperiuntur, qui ordinatò amore velint diligere se; Nemo certè diligit se, qui Dei mandata negligit, qui ipsius voluntatem implere non satagit. Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. S. Laur. Just. de discipl. monast. c. 22.

Veniunt sæpe ad mentem meam cogitationes innumeræ, & surgunt affectiones multæ, & sollicitant me de cura corporis; & suggerunt multa de usibus necessitatis. Conveniunt ibi quasi ad consulendum, veraciter autem ad decipiendum: & congregantur consilarii multi, & consiliatores vani; imò deceptores veri. Congregantur autem quasi in consilium unum, & ad quasi quarendum consilium bonum; & dantur in commune consilia multa, sed inutilia, & vana: quia Concilium vanitatis est, & totum eorum consilium de vanitate est. Suadent sumere vinum propter cerebrum, somnum extendere propter cerebrum, carnem fovere, ne tabescat; corpus recreare, nè deficiat; abstinentiam aliquantum relaxare, quieti parumper indulgere. Et in hunc modum agitur de cura corporis, curâ superflua; & de vanitate ventilatur quæstio vana; & super huiusmodi inutili negotiò consumitur sæpe dies integra. Rich. à S. Vict. Annot. in Pl. 25.

Cum conatus fuerim, quas potui historias, ab exordio Mundi gestarum rerum perlegere; nullam occasionem, seu causam, destructionis civitatum magnarum, atque parvarum; regnorum, & regionum, majorem reperi, quàm cum privatum publico antepositum est. Id. l. 9. cap. 41.

Amor proprius jam exaltavit folium suum, & undequaque stabilivit. In ipsa sanctitatis exercitia se detestabilis hic amor insinuat. Inscendit sacra pulpita, ex quibus impugnatur; tenet regitque eorum corda, quorum linguis sternitur, & fulminatur; per ipsa jejunia, vigiliæ, orationes, & eleemosynas seipsum firmat. Henr. Boudon lib. solus Deus.

§. III.

Amorem proprium fugiendi motiva.

Mercenarius est, qui Deo non pro Deo servit, mercenarius est, qui occasione, non veritate, Christum annuntiat; mercenarius est, qui, quæ sua, non quæ Jesu Christi sunt, quærit. Hujus panis est sapientia carnis, seu commoditas temporalis; hic non comedit panem similaginis filiorum, non hordeaceum fervorum, sed panem porcorum, fursuris, sive palearum. Petr. Cellenf. Abb. c. 16. de pane Mercenar.

Charitas non quærit, quæ suæ sunt. 1. Cor. 13. 5. Petrus non sibi, sed aliis, vult ædificare. Luc. 9. Hugo Card. hic.

§. IV.

Amoris proprii expertes non quærunt suæ.

Figuræ, Symbola.

Faciæ semem tuum sicut pulverem terræ. Gen. 13. 16. Post Deus Abrahamo dixit Gen. 15. 1. *Suspice calum, & numera stellas, si potes; sic eris semen tuum.* Quia Abraham erat bonus, & malos liberos, habiturus. Terrestria non moventur, nisi ob propriam utilitatem; cælestium autem corporum motus sunt ob inferiorem utilitatem. Philipp. Diez. D. 6. Epiph. conc. 2.

Sol, Luna & Stellæ, gratis illuminant, nec petunt alimentum. At verò ut ignis lumen præbeat, oportet illi ligna, aut aliud nutrimentum suppeditare.

Sic in Ecclesia aliqui ut sol, & luna, sine lucro, & mercede illuminant; de quibus Baruch. 3. 34. *Stellæ dederunt lumen in custodiis suis, & latæ sunt; vocatæ sunt, & dixerunt, ad sumus.* Non ait: vendiderunt lumen, sed dederunt, & hoc cum maxima læticia, & diligentia. Alii, ut lumen præbeant, magnò lucro, & mercede, afficiendi sunt; alias nihil commodabant. Id. D. 23. Pent. conc. 2.

Sevit autem Isaac in terra illa &c. Gen. 26. 12. In terra sterili. Hoc generosa charitatis est; ibi seminare beneficia, ubi nulla spes remunerationis: nam facere bene, ubi spes fœnus, nundinatio potius est: quàm beneficentia. Did. Niss. polit. cœl. p. 1. l. 8. c. 3.

Et levavit pallium Elia. 4. Reg. 2. 15. Emulemur Eliam, raptum igneo curru, vehementibus angelis, hospitaturum in paradiso. Ignitis amoris Dei quadrigis ad thronos vehamur; pallia, terrenas curas, mittamus; cogitemus quæ Domini sunt.

Fax Lem. non querit quæ suæ sunt. Masenius.

Manus nuda. S. Ambr. l. 8. inquit: quod membrum in humano corpore præstantissimum sit & corona dignum? quam cum alii oculo donent, alii cordi; hanc ille manus porrigit: quia illa corpori alimenta præbet, illud vestit, defendit. Interim nudam se patitur, ut sit ad obsequia expeditior; nec quidquam de cibo prælibat, quem ministrat.

mittat ori, quod illò fruitur; & prægustat primum, quod transmittit in stomachum. Manus tam averfa à suis commodis, quam provida in alienis parandis. Verba S. Ambrosii, nullum dubium est, dexteram vel totius corporis præclariorem portionem, ut quæ providentiâ quâdam membra cætera pascat, ac nutriet. Oliva t. 1. conc. 35. festo S. Andreae.

§. V.

Exempla.

Ex Veteri.

Quidnam est hoc, quod fecit nobis Deus? Gen. 42. 28. Cur non dicunt, quod fecit, nobis Joseph? Resp. quia triticum simul, & pecuniam simul videbant; & frumentum gratis absque pretio & lucro, datum cernebant; bene dicunt, esse id opus Dei: nam sine lucrò quidquam dare, Dei magis opus est, quam hominum. Did. Nissl. D. 4. in Quadr. §. 1.

Tenuerunt sinistris manibus lampades, & dextris sonantes tubas. Judic. 7. 20. Rupert. in l. 1. Judic. c. 11. designatur in tubis clamor prædicationis, in lampadibus claritas miraculorum, in lagenis fragilitas corporum. Hos milites, quibus corporis salus, viæque, in sinistris ponitur, delegit Gedeon contra Religionis hostes: nam sui amans trepidus fugiet. Naxera in Jos. c. 4. §. 25.

Erat cor ejus pavens pro arca Dei. 1. Reg. 4. 13. Heli cæterà malus, in hoc bonus, 1. Reg. 18. audiens captam arcam, cecidit; non doluit acceptam cladem, fugam militum, libertatem perditam, excidium principatus, liberorum mortem. Eratenim cor ejus pavens pro arca Dei. v. 13. ò elogium! hic est spiritus Sacerdotii, nihil aliud præter sanctuarium cogitare. Oliv. t. 1. conc. 2.

Ibat Samuel, per singulos annos circumiens Bethel. &c. 1. Reg. 7. 16. Samuel rem suam non agebat, sed suorum; nè subditi, adeundo suum Judicem, sumptus facerent, tempus perderent; ipse, quiescentibus omnibus, solus discurrebat. Non timebat injurias temporis, asperitates viarum, non angustias hospitiorum; ac andè sui memor muneris, civium munera non expetebat; unde nullas sibi pecunias, pherimas Deo animas lucrabatur: ante Evangelium Evangelii professor, ante Christum Christianus; ante Paulum Pauli imitator. 2. Cor. 12. 14. **Non ero gravis vobis; non enim quæ vestra, sunt, sed vos** Mendoza. in l. 1. Reg. 7. annot. 28.

Dedit Dominus voces. 1. Reg. 12. 18. Dum Samuel suam testatur innocentiam, cælum dat signum. At verò Paulus ostendit suam eximiam puritatem, Act. 20. 33. cælum nullum dat signum. Resp. Paulus nullorum honorum Reipublicæ habuit administrationem; at Samuel supremus fuit Judex, & gubernator; quòd talis sibi nihil usurpavit, ut credatur, necesse est, ut fiant miracula, cælumque Signa ostentet. Sylv. in Act. hic q. 12.

Polyant. Sac. Tom. 1.

Quid dabitur viro, qui percusserit Philistheum? 1. Reg. 17. 26. Resp. det S. Chrysost. hom. 19. in ep. Rom. quod dicebat, **quid dabitur?** non ideo dicebat, quòd mercedem exigeret, sed quòd sibi crederetur, & in pugnam cum illo committeretur. Nam cum adeptà jam victoriâ, ad Regem esset ingressus, nihil de mercede meminit. Oliv. t. 2. conc. 9. die Ven. post D. 2. Quadrage.

Dicent amatores commodi sui, etiam Davidem in iis, quæ fortissimè gessit, spei stimulo in citatum.

Pater eram pauperum. Job. 29. 16. S. Greg. non patronum se, vel proximum vel adjutorem pauperum, sed patrem fuisse testatur: quia nimirum magnò charitatis officio studium misericordiæ vertit in affectum naturæ: ut eos, quasi filios, cerneret per amorem; quibus quasi pater præerat per protectionem. Advocatus plerumque lucrum spectat. Non talis est erga filium pater. Did. Nissl. polit. cæl. p. 1. l. 8. c. 5.

Posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiri. Cant. 1. 5. Hugo Card. exponitur hoc in bono, in persona bona Prælati, qui non querit, quæ sua sunt, neque quod sibi utile est; sed quod multis. Id. D. 2. adv. §. 4.

Tollite me, & mittite in mare. Jon. c. 1. 12. Nota Jonæ charitatem magnanimam; quâ, nè alii pereant, ipse solus perire cupit. S. Hier.

Ex Novo.

Pater noster, qui es in cælis. Matth. 6. 9. In filiorum ordinem, gradumque provecti, illà continuò, quæ est in bonis filiis, pietate flagrabimus; ut non jam pro nostris utilitatibus, sed pro nostri Patris gloriâ, totum impendamus affectum, dicentes: **sanctificetur nomen tuum;** nostrum desiderium, nostrum gaudium, gloriam nostri Patris esse testantes. Jo. Cassianus Coll. 9. cap. 18.

Faciamus hic tria tabernacula, &c. Matth. 17. 4. Petrus non sibi, sed aliis vult edificare. Hugo Card. in Luc. 9.

Expectans consolationem Israel. Luc. 2. 22. ut verus Pontifex, non suam propriam consolationem, sed Israelis, expectabat non pro se, sed pro communi bono, erat sollicitus. S. Eligius hom. 2. de S. Simeone: qui excreverat in tantum justitiæ culmen, ut non jam solummodò suam, sed etiam totius populi Israelis, quæreretur salutem, & adventu Christi expectaret consolationem. Sylv. Addit. in Luc.

Pastor bonus animam suam ponit pro ovibus suis. Jo. 10. 11. Non dicit, honoratur, & colitur; sed, **animam suam ponit &c.** Hoc est principatus, hoc est pascendi scientia; sua negligere, & eorum, quos regit, curam gerere. S. Chrysost. in Ps. 113.

Nunc scio verè &c. Act. 12. 11. q. d. agnoscere nunquam antè poteram, dubius hæsi; at nunc discedentem certò Angelum deprehendi. Sed unde, ò Petre! quid signi vidisti?

N 2

respon.

respondet: gratiam praeiit, & certè maximam. Quid? vinculum liberavit, & gratis quidem, nè obolum requirendo in mercedem obsequii. Et mox inde collegi, Angelum esse. Si enim homo id obsequii exhibuisset, vendenda hæc mea tunica fuisset, nec suffecisset in compensationem. Paoletti Dom. 3. adv.

Dei similes facti hominibus descendunt ad nos. Act. 14. 10. Cur hoc dicunt? quia Apostoli omnibus benefaciebant, ægros curabant &c. & hoc absque ullâ mercede Nam. tanta dona præstare gratis, non hominis, sed Dei, & Dei servorum est. Sylv. hic. q. 2.

TITULUS. XVII. S. ANDREAS.

Nomen, Vocatio.

Andreas secundum Hebræam etymologiam interpretatur *Decorus*, sive *respondens*. S. Isidorus l. 7. c. 10.

Relictis retibus &c. Matth. 4. 20 Quadru-plex rete cavendum. 1. Divitiæ sæculares, 2. mala mulier. Habac. 1. 15. *congregavit in rete suam*. S. Bern. de sorore sua ante conversionem dixit, esse rete diaboli. 3. Adulator amicus proditor. Prov. 29. 5. *Homo, qui blandis* &c. 4. ultio divina. Os. 7. 12. *Expandam super eos rete meum*. S. Thom. in festo S. Andreae.

Vocavit eos. Matth. 4. 21. Miranda corallii natura! nascitur in sinu maris, nutritur, & crescit; non fit tamen valoris, nisi à piscatore extractum: cui tunc accedit valor, & color: in mari album, expositum aëri fit purpureum: in aquis est fragile; ubi extraxeris, adamantinum. In mari Andreas vilis herba, pauper, & abjectus piscator; sed reti divinæ vocationis extractus pro corallo est. Paoletti. in festo S. Andreae.

Erat autem Philippus à Bethsaida civitate Andreae & Petri. Joan. 1. 44. Hoc opus divinam maximè commendat gratiam, quòd de civitate peccatrice tres isti vocati sunt, magni Patres iustorum, atque Credentium. Bethsaida namque civitas erat peccatrix in tantum; ut & illi Dominus exprobraret. *Vae tibi Corozaim, vae tibi Bethsaida* Matth. 11. 21.

Primitiarum fuit principium: qui, antequam vocaretur, alios vocat ad Dominum. Hesychius presb. or. in S. And. Ap. Ubinam manes, inquit Andreas, ut in aula Domini janitor fias. ib.

Virtutes.

Vitæ suæ cursum feliciter consummavit, non in molli strato, nèque in corporis deliciis, sed coram maxima populorum numerositate constitutus in stipite. S. Laur. Just. f. in festo S. Andreae.

Vocatus à Christo, ad unius iussionis eloquium, mari relicto, & retibus secutus est Dominum. O magna sancti viri fides! o obedientia omni veneratione colenda! Id. ib.

Omnibus gratiæ aliquid impertitur Andreas, omnibus dat mutuo spiritus largitiones,

omnes ad militaria certamina concitat. S. Hesychius or. de S. Andrea.

Ecce Andreas inter ipsa novi tyrocinii rudimenta fructificat, & veritatis jam prædicator efficitur, cuius adhuc vix erat auditor. Novus discipulus factus est &c. B. Petra. Dam. f. 1. de S. Andrea.

Novus discipulus factus, non est propria salute contentus, condiscipulos quaerit; ad lucrandos alios fraternus se amor extendit. Thesaurum reperit, gaudet aliis prodere; furtum reputat, illum sine confortibus possidere. B. Petra. Dam. f. de S. Andrea.

Non moleste tulit Andreas, quòd in fide primus, factus est ordinis dignitate secundus. Id. ib. Andreas, cum apud Jesum multa didicisset, non abscondit thesaurum, sed ad fratrem festinavit, accepta bona quamprimum communicaturus. Chrysost. hom. 18. in Jo.

Invenit hic primum fratrem suum. Jo. 1. 41. Legitimi Christiani signum est, quòd alios Christo acquirat. Ecce Andreas cum primum Jesum novit, nil prius curat, quam fratrem acquirere. Hoc unum gemit Christianus, si solus sit; tunc lætus, si plures habeat fratres Christus. Inde censetur Dei filii, si alium parturiant; inde censetur oves Christi, si frateris non sit in eis Cant. 4. 2. inde inter Christianos oves legitime numeraberis, si gemellus fueris, si non singularis. Baeza t. 2. l. 6. c. 2. §. 14.

Ecce primos discipulos suos de mari Dominus vocat; quoniam multos per eos de huiusmodi fluctuosa amantudine ad fidem vocare disposuit: ut, quia de mari à Domino vocantur, ipsi quoque periclitantium animas de Mundi huius naufragio liberare discant. Euseb. Emisl. serm. de S. Andr.

Crucem à longè prospiciens eam cum gaudio salutavit, suspensum tanquam epulas optavit. S. Honorius serm. de S. Andrea.

Cur tam intrepidè properavit S. Andreas ad crucem? quia indutus erat Christum. Christus in horto orans timebat crucem, quia indutus erat Andream. Sicut enim nostra debilitas, quæ Christus erat indutus, faciebat eum tremere, & mortem timere; ita fortitudo Christi veri Dei quæ indutus erat Andreas, erat causa, quòd Crucem non formidaret. Did. Stella pag.

2. conc. 31.

Titu-

TITULUS XVIII. ANGELI.

§. 1.

Figure, & Symbola.

ET facta est lux. Gen. 1. 3. Magni, & nominatissimi Patres, intellexerunt naturam angelicam lucis nomine Rupert. Abb. Tuit. l. 1. in Gen. c. 7. Illis tenebrosa abyssus existendi principium, vel materia fuit: de tenebris enim, iubente Deo, lux ista resplenduit. Id. ib. in Gen. 12.

Divisit lucem à tenebris ib. v. 4. Augusti. id est angelos à demonibus.

S. Francisca Romana continuâ visione Angelorum fruebatur, & maximè quandam formæ elegantissimæ die noctuque, intuebatur sibi assistentem, cujus facies solis splendorem superabat, sinè ullò lumine aliò, solo splendore Angelici, ducebatur. Bolland. 9. Martii.

Quomodo portaverim vos super alas aquilarum. Ex. 19. 4. Angeli aquilis comparantur: ala aquilarum sunt ministeria Angelorum: una ala est ministerium defensionis à malo; altera promotionis ad bonum. S. Bonav. serm. 3. Dom. 24. Pent.

Ece currus igneus. 4. Reg. 2. 11. Non erat hic currus verè igneus; sic enim aduulset Eliam; sed habebat formam ignis: erant enim revera Angeli, qui, assumptes formam ignis, sursum vehebant Eliam. Corn. à Lap. hic.

Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem urentem ignis. Pl. 103. 4. His nimirum verbis eorum levitatem, ardorem, fervorem, maximam penetrabilitatem, & acrimoniam, quâ Deum desiderant, atque inserviunt, describens. S. Joan. Damasc. l. 2. orthod. fid. c. 3.

Montes, & colles, cantabunt. Jf. 55. 12. Quinam isti, nisi iidem ipsi cœli inhabitatores spiritus? S. Bern. f. 53. in Cant.

Virtutes eorum movebuntur. Luc. 21. 26. ipsi Angeli, & primæ Virtutes, turbabuntur in terribilibus immutationibus Universi. Theophylactus Ep. Bulgariæ hic.

Non alienum videtur, ut per claritatem coloris lili Angelorum cœlestium gloriam putemus expressam, qui verè Mundi istius flores sunt; quod eorum claritatibus Mundus ornatur, & bonum odorem sanctificationis adspirat. S. Ambr. in Luc. 12.

Angelorum Creatio.

In principio creavit Deus cœlum, & terram. Gen. 1. 1. Nihil de invisibilibus virtutibus diserit, neque dicit, in principio fecit Deus angelos, vel archangelos: Judæis enim loquebatur, qui toti præsentibus rebus inhababant, neque spirituale quidquam compre-

hendere volebant. S. Crysof. tom. 1. in Gen. hom. 2.

Quamobrem non meminit creationis angelorum? Qui lege regebantur, solidæ, vel constantis fidei nihil habebant: mox enim post plura, & ineffabilia, imaginem vituli Deum designarunt. Quod si tam facile sibi Deos finxerunt, eorum simulacris; quid non perpetraturi fuissent, invisibilis naturæ notitiam assecuti? B. Theodoretus q. 2. in Gen.

S. Aug. l. 1. sup. Gen. ad lit. c. 3. censet creatos primâ die. Rupertus autem l. 1. de Trinit. & oper. ejus c. 10. non tantum idem sentit, sed argumentò etiam probare contendit, non fuisse Lucem illam corpoream, de qua dubitanter diserit Augustinus l. 11. de Civ. c. 7. Non conveniebat, inquit, primum Dei opus ceteris esse ignobilius. Incert. Auth.

Angelorum nomen.

S. Thomas q. 112. a. 4. ad 2. ait: *Angeli Nuntii* interpretantur, ab eo, quod Domini voluntatem populis nuntiant. *Archangeli* Latine *summi Nuntii*, qui summa annuntiant. *Dominiones* sunt, qui etiam virtutibus, & Principatibus præminent; qui pro eo, quod ceteris angelorum agminibus dominantur, *Dominiones* vocantur. *Virtutes* angelica quædam ministeria perhibentur, per quos signa, & miracula, in Mundo fiunt. *Potestates*, quibus adversæ virtutes subjectæ, nè tantum noceant, quantum possunt. *Throni* Latine *Sedes*, sic vocati, quod illis Conditor præsidet, & per eos judicia sua discernit, vel disponit. *Principatus*, qui Angelorum agminibus præfunt. *Che- rubin scientia multitudine.* *Seraphim* ex Hebræo *ardentes*.

Angelorum numerus.

S. Brigitta c. 11. Revel. refert, tot Angelorum millia Deo servire, ut si ab Adamo ad ultimum usque numerarentur, omnibus, ac singulis, plures, quam decem Angeli custodes assignari possent. Vide S. Thom. 1. p. q. 50. a. 3.

S. Dionysius l. de cœl. hier. docet, Angelos superare numero res corporeas.

Millia millium ministrabant ei, & decies millia centena millia assistebant ei. Dan 7. 10.

Audivi vocem Angelorum multorum, & erat numerus eorum millia millium. Apoc. 5. 11.

S. Thom. q. 112. a. 4. ad 2. ait: Angelos excedere, quoad multitudinem naturas rerum materialium.

N 3

Ordo

Ordo Patriarchalis respondet Thronis, Prophetis Cherubim, ordo Apostolicus Seraphim; in Patriarchis fuit stabilitas fidei, in Prophetis limpitas cognitionis, in Apostolis fervor charitatis. Martyres Dominationibus, Confessores Virtutibus, Virgines Potestatibus. Ordo praesidentium Principatibus, ordo Magistratum archangelis, ordo Regulantium Angelis. S. Bonav. serm. 22. in Hexam.

Angelorum Præstantia, Pulchritudo.

Immittet Angelus Domini Pf. 33. 8. subintelligitur, ipse se in circuitu timentium eum &c. In Hebræo: *castrametabitur Angelus Domini in circuitu &c.* Mira potentia Angelorum! ut unus Angelus vicem exercitus suppleat. Bellarm. hic.

In manibus portabunt te. Pf. 90. 12. Manus Angelorum sunt intellectus; sive sapientia, & potentia, nam intelligendo, & volendo, omnia faciunt. Id. ib.

Sex alæ uni. Jf. 6. 2. Sex alæ significant eos agillimos, & maximâ vi motivâ præditos esse, ut ad sex differentias positionum, scilicet fursum, deorsum, antè, retrò, dextrorsum, celerimè moveri, ac volare, possint; ita ut celeritate superent ventos, fulmina, solem, cœloque omnes. Corn. à Lap. hic.

Duabus velabant pedes. Jf. 6. 2. Pennatos Sanctorum Angelorum pedes Theologia finxit. Penna enim declarat, & ducendi celeritatem, & quod cœlestis est, & quod antè movetur, & quod ab omni rerum terrenarum studio, & cupiditate abhorret. Dion. Areop. l. de cœl. hier. c. 15.

Qui non servaverunt suum principatum. Epist. Judæ v. 6. Vsq. 1. p. disp. 217. c. 3. ostendit per principatum maximè accipi gratiam sanctificantem-quorum venustas, ut loquitur S. Basilus hom. 1. in hexam. nostræ cogitationis facultatem omnem longissimè superat.

Si videres spirituales pulchritudinem Angelorum, corpus tuum non sufficeret videre; sed rumperetur, quasi vas corruptum, & putridum, propter gaudium animæ ex visione. l. 2. Rev. S. Brigittæ c. 18. v. c.

§ II.

Angelorum Virtutes in genere.

Illos quoque Cherubim aureos. Ex. 25. 18. Hi Cherubini significant Angelos, qui sunt quasi stipatores Dei. Hinc gestant quatuor stemmata, & insignia, Domini sui: species aquilæ significat Dei sapientiam; Homo bonitatem, mansuetudinem, & clementiam; Bos iustitiam, religionem, & cultum ei debitum; quod scilicet bobus, aliisque victimis, fit colendus; Leo fortitudinem, & potestatem. Hæc attributa à Deo ipsi Cherubini, id est, Angeli, in se participant, & repræsentant. Sunt aquilæ per celeritatem, & contemplationem; Leones per fortitudinem; Homines per man-

uetudinem; Boves per patientiam, & labores. Corn. à Lap. in Exod. 25.

Est hierarchia sacer ordo, scientia, & actio; quæ & ad Divinitatis similitudinem, quoad ejus fieri potest, accedit; & pro portione illustrationum, quæ ei divinitus datæ sunt, ad Dei imitationem traducitur-suosque in rebus Divinis collegas, simulacra divina, efficit, specula maximè perlucida, & immutabilia. Dion. Areop. 1. de cœl. hier. c. 3.

Angelorum amor, & cultus Dei.

Duabus velabant faciem ejus. Jf. 6. 2. Ex Hebræo tam faciem ejus, quam suas, legi potest. Velabant facies præ intima reverentia, quod tantum Divinitatis jubar irretitò oculò aspicere non possent; pedes verò velabant præ verecundia, nè quis aspiceret imperfectum eorum amorem, & affectum; cujus symbolum sunt pedes. Ità Chrysost. serm. 4. de hac visione. Corn. à Lap. hic. c. 6. v.

Vidit Zacharias 2. 1. Angelum habitu architectum, *in manu ejus funiculus mensuræ*; rogatus quò abeat? respondet, ut metiatur Jerusalem. Scilicet ad urbem murò, & templò, ornandam. Et alius Angelus egrediebatur. Rupert. l. 7. de victor. c. 19. In ædificatione terrenæ civitatis, & templi, jam & opifices volunt videri, seque certatim ingerunt Angeli. Luc de Velliso in Judith. 1. Parænet. 3.

In templo ejus omnes dicent gloriam. Pf. 28. 9. Angelorum opus laudare Deum; omnibus denique cœlestibus exercitiis una hæc cura; gloriam Creatori dare. S. Basil. hic.

Angelorum obedientia.

Angelis suis Deus mandavit de te. Pf. 50. 11. Præcipua causa est, cur angeli nos diligentissimè custodiant, quia videlicet id Deus mandavit eis, quamvis enim libenter id faciant, quia nos amant, & quia malos Angelos oderunt, & quia cupiunt instaurari sedes cœlestis Jerusalem; & quia sciunt, id esse gratissimum Regi suo Christo Domino; tamen nihil eos magis movet, quam præceptum Domini: intelligunt enim se esse ministros Domini, Deumque nihil magis requirere à ministris suis, quam promptam, ac simplicem obedientiam. Bellarm. hic apud Paoletti D. 12. Pent. Providentissimus de te, ô homo, est Deus: siquidem tantis Principibus mandavit de te; & quod est dignissimum omni veneratione, non uni tantum Angelo mandavit de te, sed *Angelis suis*. O miram Dei dignationem! ô Angelorum summam obedientiam! ô animæ pretium! sed quid mirum, si Deus Angelus mandavit de te; siquidem & Filio suo mandavit de nobis; non solum ut nos custodiret, sed etiam pro nobis moreretur. Philipp. Diez tit. Angeli,

Bene-

Benedicite Domino omnes Angeli ejus qui faciatis verbum illius. Pl. 102. 20. Cum tanta in Angelis sint, quæ commendari possunt; immortalitas, amor in Deum, constantia voluntatis, nobilitas originis; his omnibus omis- sis, unam miratur, & laudat David, obedientiam; ac si præter eam nihil cuperent in se laudari: *facientes verbum illius.* Non opus interari præceptum, non svaderi, quod præcipitur; verbum auditis, & obeditis. Sed quæ mercede ad tantam celeritatem obediendi urgentur? novi spe mandati. Ut alia à Deo mandentur, citissi- mè mandata perficiant, *facientes verbum il- lius ad audiendam vocem sermonum ejus.* O dignam obedientiæ mercedem. Oliva l. 10. Strom. §. hic. Quid in Angelis mirificum præ- dicamus? profectò quia cum omni cura obedi- unt Deo. Quod David quoque dicebat: *be- nedicite Domino omnes Angeli ejus &c.* Huic enim bono æquale est nihil prorsus, etiam si sint millies in corpore: hoc est enim, quod ma- ximè præstat eos beatos, quia obediunt præceptis Dei. Did. Niss. vitæ Abrah. c. 11.

Quæ honori adversantur, verus obediens non recusat. Quid Angelò sublimitis? quid scyniphe abjectius? & tamen Deus paria utrique im- peria imposuit: nam sicut scyniphi imperavit, ut Ægyptum superbiam humiliaret Ex 8. 16. ita im- peravit Angelo, ut Assyriorum potentiam demoli- retur. 4. Reg. 19. 35. Non expostulant cum Deo, aut illis minora impera, aut majora nobis. 3. Reg. 17. 4.

Corvis præcepi, ut pascant se. Ad eun- dem item Angelus destinatur. 3. Reg. 19. 5. Ni- hil sibi gloriosius arbitrat, quam obedire. Imò paria cum dæmonibus ministeria exequuntur: nam sicut malis, ita & bonis Angelis, puniendi impios ministeria demandantur. Malis, qui Ægyptum fla- gellarunt. Pl. 77. 49. *Immissiones per Angelos malos;* bonis, qui Sodomam everterunt. Gen. 19. 1. Nec tamen ob id indignantur Angeli boni. Mendoza in l. 1. Reg. c. 3. v. 9.

Seraphim hi sunt schema perfectæ obedi- tiæ: hæc enim velatis oculis caca præceptum non discutit; est tota alata promptè exequendo iusta. Cornelius in Jf. 6.

Tremunt Potestates, non metu formidinis, cum sint perfectè beati, sed administrationis af- fectu, vel obedientiæ famulatu, cum, secundum Apostolum, omnes sint administratorii spiritus. Innoc. Pontif. de Sacro Altar. myster. l. 2. cap. 61.

Angelorum humilitas.

Vidit Angelos Dei ascendentes, & des- cendentes. Gen. 28. 12. Angeli Dei annuntia- tores sunt veritatis, ascendunt, & videant. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum &c.* Descendant & videant, quia *Ver- bum caro factum est.* &c. Ascendant, ut eri- gant magnos; descendant, ut nutrant parvos. S. Aug. in Pl. 44.

Ego sum Raphael, Angelus unus ex septem, qui adstamus ante Dominum. Tob.

12. 15. Plures, & benè, censent; Raphaellem esse ex primo ordine Seraphinorum; adeoque u- num ex primis Seraphinis: hi enim proximè as- sistunt Deo, uti altare se ait Raphael. Discite, quanta dignitas animæ, quanta Dei Angelorum, etiam Seraphinorum, dignatio, quæ dignantur hominum peccatorum, vilium, & miserorum, tantam, tamque particularem, & providam, curam gerere. Corn. à Lap. in Tob. hic.

Ecce Angelus Domini stetit juxta illos. Luc. 2. 9. Stetit quasi familiaris, quasi æqua- lis, & unus ex illis. Non supra illos stetit, si- cut ante exaltationem humanæ naturæ in Chri- sto, quia mittebant se Angeli adorari; quod non fecerunt post assumptam à Verbo Humanita- tem. Did. Stella hic.

Ecce evangelizo vobis &c. Luc. 2. 10. Non Pontificibus, non Sacerdotibus, non Scri- bis, non Phariseis, non Optimatibus: ut hinc percipiamus, quàm chari sint Deo, etiam vilis- simi, homines; utpote ad quos dirigit Angelos, quibus primum manifestat mysterium nati Filii. Cajet. hic.

Et subito facta est &c. Luc. 2. 13. Mi- litia in ipsa Nativitate celestis apparuit, quæ Duci suo semper immaculatè in supernis as- sistit, & ipsum descendente ad terras sequi- tur; non quarens, quò eat ineffabilis, & æter- nus Dux; sed sequens, quò jerit, cum adver- sis parata bellare! Quæ idcirco militia celestis dicitur: quia infatigabiliter pro hominibus ter- renis militat, ut possint esse celestes, simulque concives. Sim. de Cassi. l. 1. c. 7.

Et dixit illis (pastoribus) Angelus Luc. 2. 10. adstunt Angeli, loquuntur pastoribus. Non dedignantur loqui personis humilibus; & cum ipsi sublimes sint, infimos non aspernantur. S. Cypr. de Nat. Christi.

Vide, nè feceris; conservus tuus sum &c. Apoc. 19. 10. In lege prisca adorari se passi sunt Angeli. Adoravit ternos Abraham, binos Loth; adorârunt eos Josue, Tobias, Manue; & non obstitit. In nova Lege, sui Regis exem- plò moti, facti submissiores, post tantam Domi- ni abjectionem, hunc sibi honorem deferri vetu- erunt. Drexelius horol. 11. noctis, virt. 4.

Obsequuntur salutis tuæ Angeli, concessi sunt ad ministerium Filii Dei, & dicunt inter se: si ille descendit, & descendit in corpus; si mortali indutus est carne, & sustinuit crucem, & pro hominibus mortuus est; quid nos quiescimus? quid parcimus nobis? Eja omnes Angeli! descen- damus è cælo. Orig. in Ezech. hom. 1.

S. Bernardus f. 31. in Cant. vocat Angelum Custodem: sedulum Custodem: sedulum pedif- sequum animæ. Non fastidiunt, neque erubescunt, illa beatorum spirituum agmina, qui perpetuâ felicitate fruuntur, peregrinantibus, ac in do- mibus luteis habitantibus, ministrare; quatenus ei placeant, cui se efficiunt sacrificium laudis. Non discernunt, quid agant. Sed propter quem, S. Laur. Just. de triumph &c. c. 12.

Ange-

Angelus Custos, qui famulum custodit, æquè lætus vivit, ac qui Regem; nec minus curat de protectione ancillæ suæ Angelus, quàm de heræ suæ. Si Gabriel destinaretur hodie ad protectionem Æthyopis, non resistet; non dicet, indecens esse sibi, protegere servum, postquam protexit Cœli, terræque Reginam. Alvarez. Joseph. Illustr. 265.

Angelorum Zelus animarum.

Vocavitq; Angelus Dei Agar de cælo. Gen. 21. 17. O potentiam lacrymarum! licet rea Agar, & lassâ, Deique jussu, in exilium acta; tamen, ut flevit, Angelorum non alloqui solum, sed & ministeriò recreatur. Nè diutius sitiret, aquæ puteum indicavit ei Dominus, vel etiam elicit. Eliæ pro Domino latenti annonam indices corvus ferebat; Agari verò Angelus frigidam propinavit. Quàm felicior in exilio serva, quàm domi herus. Nam Abraham juxta tabernaculum suum Gen. 18. 2. ministrat Angelis; Agari autem in solitudine ab Angelis ministratur. Quid non iustorum hymni impetrent in Templo, quando exultantis ancillæ ululatus in nemore accersit e cœlo Deum, trahitque angelos in obsequium sui. Oliva l. 2. Strom. §. Vocatque Angelus &c.

Quomodo portaverim vos super alas aquilarum. Ex. 19. 4. Vide hoc titulo §. 1. sub initium.

Venit unus Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum 185. milia. 4. Reg. 19. 35. Ad portandum Eliam in cœlum, ecce curtus igneus, & equi ignei. 4. Reg. 2. 11. Equi ignei erant multi angeli sub forma equorum igneorum, ut tenent Abul. Serarius, Sanchez, Cornel. &c. Cur ad necem tot millium unus Angelus venit, ad portandum Eliam in cœlum multi? Nihil gratius Angelis, quàm in cœlum hominem ferre. Sylv. in Luc. 15. q. 10.

Ipsi (Cherubim) stabant erectis pedibus, & facies eorum erant versæ ad exteriorem domum. l. 2. paral. 3. 13. Cur non perspectant Sancta Sanctorum, ad oraculum, & arcam testamenti? sed iis omnibus, velut à tergo relictis, oculos conjiciunt in domus portam exteriorem: ut ipsò intuitu præbeant formam ardentis Zeli animarum, qui in Angelis præfulget. V. Beda l. de templo c. 13. Angeli habent facies ad exteriorem domum; quia nos ab hujus ærumna peregrinationis ereptos ad suum desiderant pervenire consortium. Stant erecti, & aspicientes portam: quia sic de animarum sanctarum in cœlis beatitudine congaudent; ut eos quoque, quos in terris adhuc peregrinari conspiciunt, Electis opem ferre non desinant, donec & illos ad cœlestem patriam introducant. De Arcones in Is. 2. 3. Discurfu 6.

Dixit autem ad cultorem vineæ. Luc. 13. 7. Unusquisque nostrum ficus est in vinea Domini, scilicet Ecclesiâ. Venit igitur Deus quarens fructum; & si invenerit te absque fructu, jubet, ut ex hac vita, exfereris. At cultor vineæ supplicat, ut tibi parcat. Quis autem ille cultor vineæ? suus cuiusque Custos angelus, &c. Theophylactus hic.

Homo quidam fecit cenam magnam, &c. Luc. 14. 16. Jesus est, qui fecit cenam magnam æternæ beatitudinis; & misit servum suum, angelicum ministerium, ad invitandum homines ad cœleste convivium. Cajetanus hic.

Et portaretur ab angelis in sinum Abraham. Luc. 16. 22. Non suffecerat ad portandum pauperem unus angelus, sed propterea plures veniunt, ut chorum lætitiæ faciant. Gaudet unusquisque angelorum tantum onus tangere; libenter talibus oneribus prægravantur, ut adducant homines ad regna cœlorum. S. Chrysost. hom. de div. & Laz.

Confitebor nomen ejus coram Patre meo, & coram Angelis ejus. Apoc. 3. 5. S. Anselmus: gaudent angeli de consortio iustorum. Quid gloriosius, & optabilius, potest esse, quàm iustum laudari, & testimonium habere à Christo Domino coram suo Patre? Cur additur, & coram angelis ejus? Ob magnum gaudium Angelorum, quia protectores hominum, & summè gaudent de eorum bono, & gloria. Sylv. hic.

Omnes Angeli stabant in circuitu throni. Apoc. 7. 11. Valde probabile, hic agi de sanctis Angelis Custodibus. Stant ante thronum Dei, & summè gratulantes de salute suorum clientum; & Deo gratias agentes, *Salus Deo nostro.* hic.

Angeli quotidie aut ascendunt, aut descendunt, super salutem hominum. Orig. hom. 4. in Luc.

O si cognosceremus & nos, quomodo expectant, & quantum desiderant (Angeli) adventum nostrum; quàm sollicitè quærunt, quàm libenter audiunt bona de nobis - quomodo discuntur medii inter nos, & Deum; fidelissimè portantes ad eum gemitus nostros, & ipsius nobis gratiam devotissimè reportantes. S. Bernardus l. 2. in Vigil. Nat. D.

Angelorum Charitas, misericordia.

Et fecit in oraculo duos Cherubim de lignis Olivæ. 3. Reg. 6. 23. *Texit quoque Cherubim aurò v. 28.* In templo Salomonis Cherubini ex lignis olivarum operati laminis aureis: quia magnam in homines exercent charitatem, & misericordiam. Incertò auctore.

In manibus portabunt se. Ps. 90. 12. ut enim fratres natu majores infantulos fratres in ulnis gestant; ita Angeli, qui quasi majores natu fratres sunt, nos homunciones, hoc est, fraterculos suos, in manibus portant; ut ab omnibus peccatorum offendiculis defendant. Philipp. Diez tit. Ang. Quotidie illos, ad nostri custodiam deputatos, multipliciter offendimus, & offensam negligentiam cumulumus; ipsi autem, licet à nobis frequenter injurias patiantur, sustinent tamen, & compatiuntur peccantibus; nec minor illorum circa nos custodia, imò major sollicitudo: cum boni custodis sit, infirmis magis, quàm sanis, operam exhibere. Ramirez in ep. Christi ad Ep. Asiæ ep. 5.

Lui

Qui facit Angelos suos spiritus &c. Pf. 103. 4. in quo ostenditur, quod sancti Angeli habeant puritatem in se, quia spiritus; pietatem ad nos, quia sunt ministri; charitatem ad Deum, quia ignis urens. S. Vinc. Ferr. 1. 7. D. 3. Adv.

Apparuit illi Angelus Domini stans à dextris altaris incensi, & Zacharias turbatus est. Luc. 1. 11. Turbatus est, minimè Angelum reputans, quem separatim ab hominibus videbat. S. Chrysost. hom. 2. in Nat. Joan. in persona Zachariæ: cessa deinceps tu, qui me terres: si enim esses à Deo missus Angelus; ad ea, quæ sunt mihi usui, adjumento fuisses, & miserius esses eorum, qui foris lacrymantur; affligeris una cum eis, qui affliguntur. Bæza 1. 1. c. 7. §. 1.

Angelus autem Domini descendebat. Jo. 5. 4. O quam Angelis agnatum medicorum munere fungi! Angelus Sodomam punituri prius ad Abraham tabernaculum sunt profecti in ipso sermone dei. Gen. 18. 1. tandem venerunt Sodomam vesperti. Gen. 19. 1. Cur ad puniendum missi mox Sodomam properarunt? quia libenter ad sanitatem peccatorum accurrunt; quasi inviti trahantur ad vindictam. Unde expectant, ut videant, si forte Dominus Abraham precibus placaretur. Abulensis. Totum diem expectarunt, utrum DEUS parceret civitatibus propter Abraham. Escob. mir. Christi t. 1. Obferv. 4.

Hic est funiculus triplex, quod de excelso cœlorum habitaculo, ad consolandos, ad visitandos, ad adiuvandos nos attrahit supereminens charitas Angelorum, propter Deum, propter nos, propter seipsos. S. Bernard. 1. 1. in fest. S. Michaelis.

Angeli ad succurrendum nobis velociores sunt aquilis. S. Vinc. Ferrer. de S. Mich.

§. III.

Angelorum beneficia corporalia.

Angelus eripit Loth ex incendio. Gen. 19. 16. Tobiam sanat c. 11. 15. Petrum è carcere educit act. 12. 9. Balduino regi, cum exercitus ejus in angustiis viarum in periculo esset, ne ab hostibus internecioni daretur, Dux quidam incognitus apparuit, qui apprehenso vexillo per aliam viam universum exercitum duxit Jerusalem. Baron. t. 12. An. 1144. Mafæus 1. 1. hist. Ind. Emmanuel Portugaliæ Rex primariæ navi suæ, quæ in Indias, novum subacturus orbem, destinata fuit, nomen dedit Gabrielis Archangeli.

Piscina probatica. Jo. 5. S. Chrysost. hom. 35. Angelus descendens aquæ motæ virtutem sanandi tribuit.

S. Patritius Hiberniæ Apostolus, cum à Deo peteret, ex servitute accipi; angelus custos ei apparuit eum consolatus; ostendens locum, in quo aurum effodere posset ad redimendum; quod & factum. Bolland. 17. Martii c. 2.

Polyant. Sacr. Tom. I.

*Angelorum beneficia spiritualia.**Solantur, læta nuntiant, tollunt metum.*

Angeli Sanctis apparentes statim in exordio sermonis jubebant eos metum ponere. Gen. 15. 1. Gen. 46. 3. Matth. 1. 20. Luc. 1. 30. Luc. 2. 10.

Ad populum Israelis objurgandum misit Deus *virum Prophetam*. Judic. 6. 8. paulo post angelum ad consolandum Gedeonem, v. 12. *Dominus tecum, virorum fortissime*. Ubi Lyr. Dominus primò mittit eis reprehensorem, ut verè poeniteant; secundo adiutorem, ut vincant.

Dicite filia Sion &c. Matth. 21. 5. Verbum propositum est Verbum Dei ad sanctos Angelos, ut loquantur amicabiliter animæ sanctæ, bonæ, & justæ, ab hac vita recedenti, tanquam concivi eorum, ac cohæredi dicentes: ecce Rex tuus, quem tam ardentè desiderasti, amasti; & cui tam fideliter servisti. S. Vinc. Ferr. D. 1. Adv. 1. 3.

Vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis. Apoc. 7. 2. quia veniebat læta, & prospera nuntiare. Sylv. hic.

S. Henricum Suseonem angeli in angustiis positū visitant, & cœlesti musicâ recreant, cum illo ducentes choreas, & dicentes: in dulci júbilo &c. Celebraturum visi angeli dulcissimè amplecti Boll. de Henrico Sufone Ordin. Prædic. 25. Jan.

Angeli docent, jurant orare; offerunt preces.

Credimus, Angelos Sanctos astare orantibus, offerre Deo preces, & vota hominum. S. Bern. ferm. 7. in Cant.

Solent Angeli astare orantibus, & delectari in his, quos vident levare puras manus in oratione. Id. hom. 3. de laud. Virg.

S. Raymundus de Pennaforti ab angelo sæpe à somno ad orandum excitabatur. Boll. 7. Jan.

Angelorum alia beneficia spiritualia.

In manibus portabunt te Pf. 90. 12. Manus angelorum sunt intellectus, & voluntas; si-ve sapientia, & potentia: nam intelligendo, & volendo, omnia faciunt. *Lapides* in via sunt omnia impedimenta, quæ occurrunt in hac vita, si-ve temporalia, si-ve spiritualia, scandala, tentationes, persecutiones, & similia. *Pedes*, quibus ad lapides offendere solemus, sunt affectus humani. Duo sunt autem affectus principales, quasi duo pedes: amor, & timor; & quocunque homo operando, loquendo, desiderando, pergit; vel amore movetur, vel timore. Robert. Bellarm. hic.

Vidis angelum Dei. act. 10. 3. Cur ad illuminandum Cornelium in fide non venit aliquis discipulus, sed angelus? ad illuminandum Eunuchum missus Philippus. Act. 8. 26. Respondi id factum ob bona opera, elemosynas ejus,

ejus, & orationes, quæ Deo offeruntur per manum angeli. Apoc. 8. 4. Tob. 12. 12. Sylv. hic q. 5.

Pes tuus affectio tua: pes animæ, quam in manibus portant angeli, ne offendant ad lapidem pedem tuum. S. Bern. l. 13. in Psal. qui habitat.

Ipse Anti-Christus, ut docet S. Thom. 1. p. q. 113. muniatur angelò custode, qui impedimento erit, quò minus ad majora mala manum extendat.

Angeli respicientes Eucharistiam.

S. Franc. Sales. l. 4. vitæ c. 48. recenset de Poenitentiario suæ diocesis, plerumque Angelum suum custodem intuitum, qui antecedere illum solebat, antequam esset Sacerdos; sed ut primum Sacerdos factus, illum honorem Angelus recusavit, semperque priorem locum Sacerdoti detulit.

Apparuit ei angelus Domini, & ait: Dominus tecum virorum fortissime. Judic. 6. 12. Cur ei apparet, & maxime eo tempore alloquitur Gedeonem? An orabat, ut Daniel? an jejunabat, ut Cornelius? forte sacrificabat ut Zacharias. Audi: *Cumq; Gedeon, v. 11. excuteret, atque purgaret, frumenta - ut fugeret Madian; apparuit ei angelus Domini.* 12. Sola divini designatio frumenti angelum pellexit ad minimum natu è filiis Joas. Hinc discas, cur Dei spiritus oblatas sibi à Manue Samsonis patre delicias sprevit, Judic. 13. 16. Abraham vero dixit Gen. 18. 5. *fac ut locutus es.* Unde fastidium unius epuli, & tanta alterius aviditas? sola dapum dissimilitudo angelos, & recreat, & abstinet. Paraverat panem Abraham: ponam buccellam panis. nulla apud Manue panis mentio. Judic. 13. 15. *& fac amicus tibi hœdum de capris.* Oliva l. 5. Strom. §. apparuit &c.

Reflexit; & ecce ad caput suum subinvericus panis, & vas aque. 3. Reg. 19. 6. Itane lautius cenat Elias corvo 3. Reg. 17. 6. quam Angelò ministrante? ab ave carnibus saturatur, ab angelo solò pane reficitur. Nimirum iis dapibus angelus excipit prophetam, quibus in cœlo enutritur. Non mirum proinde, si Lothus vir opulentus, cum angelis epulum Sodomis pararet, non altilia; non vitulum, Gen. 19. 3. *coxit azyma, & comederunt.* Ludis? an illudis hospitiibus; bone vir? quos pronus adoras, & dominos vocas, cogisque tuum sub tecum subire, vix reficis. Fecit convivium. quam splendida vox! *& coxit azyma:* quam tenuis apparatus! Scivit vir prudens, nihil fore gratius angelis, quam si in azymis delibarent quodammodo azyma veritatis, & panem vitæ JESUM. Facilitari id à nobis gaudeo, dum Eucharistiam sumimus, & angelos vocamus ad aras. Id. ib.

Certus sit, quia ultores Angeli nec semel indignè communicanti parcerent; nisi bonitas Christi, in cujus judicio pendent omnia, & cui commissum est, ut signum ponat in frontibus suorum; & gladium suspenderet, & removeret momentaneam mortem, Christo totum de-

bemus ad scribere. S. Paschal. l. de corp. & sang. Dom. c. 8.

Sed neque putandum est, nos consortes & concives futuros beatorum spirituum, ab ipsis deferri, dum sedemus in Ecclesiæ convivio: facti sunt quippe omnes ministratorii spiritus propter eos, qui hereditatem capiunt salutis, cujus arrham hic recipimus, & pignus. Si ad instructionem convivii perfecti plurima requiruntur, divites sunt hi spiritus ad ampliorem. Habent ad votum cellaria Regis; proferunt de thesauris suis, quæque voluerit interior homo noster. Petitur ignis, & caminus incendii? Seraphim ardent. Petitur sal, & lumen? Cherubim sapiunt, & lucent. Petuntur sedilia? Throni habent illa. Ministratur à suprema hierarchia, quia ministrantibus imperant. Quaritur qui dominetur in convivio, qui virtute præeat, qui potestate tueatur? hoc secunda potest hierarchia. Quaritur pro inferiori cœnaculo, quis ordo sit in convivantibus? offerunt se Principatus, subordinant Arch-Angeli, & Angeli subserviunt. Jo. Gerson tr. 9. sup. Magnificat.

§. IV.

Angelorum custodia.

Figuræ.

Equitatus meus in curribus Pharaonis assimilavi te amica mea. Cant. 1. 8. Angelicis fulta ministeriis, & supernò stipata agmine sponsa incedens similis est equitatus Pharaonis &c. S. Bern. in Cant. l. 39.

Invenimus me vigiles, qui custodiunt civitatem. Cant. 3. 3. Angeli scilicet sancti, qui civitatem, id est, Ecclesiam, vel Fideles, custodiunt. Rich. à S. Viç.

En lectulum Salomonis 60. fortes ambiunt ex fortissimis Israel. Cant. 3. 7. Lectulus Christi est mens sancta, quam proinde ambiunt, & custodiunt sexaginta, id est, plurimi fortes, angeli, ut Aponius. apud Corn à Lap. hic. Quam nos beatiores Salomone! qui non regio excepti thorò, sed in ærumnosum abjecti sterquilinum, stipamur tamen Sionis principibus, militiâ cœlesti, Angelorum Custodum. Oliva l. 5. Strom. hic.

Sepovit eam. If. 5. 2. in quo significatur custodia angelorum. S. Thom. hic.

Testimonia

Ex Scriptura, & Patribus.

Eccce duo viri astiterunt. Act. 1. 10. Cur duo angeli apparentes dicuntur viri? S. Epiphani. or. de asc. viri dicuntur, ut animi robur discipulorum confirmet.

Prælium, de quo. Apoc. 12. 7. ait Ribera, vulgus initio Mundi factum putat, cum diabolus, & angeli ejus, cœlò ejecti sunt. sed sine dubiò pertinet ad extrema tempora. In hoc prælio Michael, & angeli ejus, non suas sibi res agent; sed eâ charitate pro nobis decertabunt, quasi in salutis nostræ periculo æterna, & jam secuta, ipsorum salus, periclitari videret.

deretur. S. Laur. Just. de S. Rich. Veneremur in Domino cives nostros, fidelissimosque adjuutores, & militia nostra propugnatores egregios. Cooperatores eorum sumus pro nobis, ne supervacue in nobis laborasse videantur: gaudium enim illorum est fortitudo nostra. Ramirez ep. 5. Apoc. 3.

Plena sunt angelorum omnia, aer, terra, mare, Ecclesia; quibus angeli profunt. Sed quorum, inquit, hæc innumerabilis multitudo angelorum, quasi nihil oculis videas, nihil manū attingas, nihil pedibus teras, quod infinitis non refertum angelis videatur? Adfunt Cherubim & Seraphim, qui dicunt Sanctus! Sanctus! Sanctus! Plenus est Mundus sanctarum virtutum, quia plenus est nequitiarum. Plenus est orbis terrarum remediis, quia plenus est laqueis. S. Ambrosius. Oct. 1. Pl. 118. apud Fernandium in Gen. 3. 13. lect. 26.

Magna dignitas animarum, ut unaquæque habeat ab ortu nativitatis in custodiam sui angelum delegatum. S. Hier. in Matth. c. 18.

Omnem creaturam sensibilem Deus armatam, & munitam creavit; alias veloci pedum cursu, alias unguibus, alias pennis, alias carnibus, alias denique dentibus. Hominem solum sic disposuit, ut virtus illis sit ipse Deus. S. Chrysost. in Matth. 7.

§. V.

Angeli quos ament? quibus se socient?

Apparuit ei Dominus in convulle. Gen. 18. 1. Cur Abraham, qui tam sæpe orabat in montibus, & campis, non apparuere angeli; sed sedenti ad ostium tabernaculi? Zacharia visus est angelus in templo. Luc. 1. 11. Significat, nihil in patrefamilias æquè mirandum, quam si domui suæ præsit; ut in Sacerdote plus nihil probatur, quam si adsit domui Domini, suæ domus non memor. Sacerdos, si procul sit à domo sua, ab Angelo recreatur; ab angelis, verò invisitur Patriarcha, si sit in ostio domus suæ. Judic. 6. 11. *Cum Gedeon excuteret, atq; purgaret frumenta - apparuit ei Angelus Domini.* Delectat Angelus labore hominum. Tantis vir ab angelo invisitur non orans, sed laborans. Oliv. l. 10. Strom. §. apparuit &c.

Fuerunt ei (Jacob) obviam Angeli Dei. Gen. 32. 1. Cur nunc potius, quam alias, habuit obvios sibi angelos? S. Ambrosius. l. 2. de Jacob c. 6. Perfectis, & fidelibus, divina solent esse præsidia.

Angeli eorum in celis. Matth. 18. 10. Dignitas humilium apponitur ex Angelico ministerio prompto pro ipsis &c. Cajetanus hic.

Apparuit autem illi angelus Domini. Luc. 1. 11. Angelus læta nuntiaturus apparuit ad altaris dexteram. Nusquam angeli certius in-

Polyanth. Sac. Tom. I.

veniuntur, quam ubi sanctis operibus; vacatur. Did. Stella hic.

Deus, & Dei angelus, non apparent promiscue hominibus; sed iis, qui purò, castoque sunt animò. Titus Bostr. in c. 1. Luc.

Ob beneficentiam in proximos Angeli cum hominibus conversari non sunt designati, de qua re scribitur ad Hebræos c. 13. 16. *beneficentia nolite oblivisci &c.* Isidorus Clarius l. 1. or. 61.

§. VI.

Angelorum imitatio.

Sicut Angelus Dei. 1. Reg. 29. 9. q. d. Summe mihi gratus es, & summe mihi places; imò veneror te quasi angelum Dei. Est phrasys Hebræa, quæ utuntur, cum quempiam valde laudare, & tollere volunt. Corn. à Lap. hic.

Imittit angelus Domini. Pl. 33. 8. Angelus minister est voluntatis divinæ: quapropter si vis te angelum fieri, fac, quod præcipit, ut liberes periclitantem, subvenias anxio, eripias innocentem. Cassiodorus hic.

Sunt novem ordines, Angeli, archangeli, quorum ad societatem, quia constat, Electos homines colligi, unumquemque in suo ordine, & eisdem sanctis Angelis similes fore, alios aliis, secundum diversas Ordinationis eorum gradus, differentiisque claritatis &c. Rupert. l. 2. c. 15. in Gen.

Si ad angelorum in celis consortia tendimus debemus vitam eorum in terris, quantum non noxia corpora tardant, semper imitari. V. Beda. l. 1. de tabernaculo c. 3.

Sicut in cælo sunt novem ordines Angelorum, sic sunt in hoc Mundo novem modi bonæ vitæ correspondentes novem ordinibus angelorum. Primus gradus bonæ vitæ, afflictio penitentialis. Secundus gradus, devotio spiritualis afflictioni addita: quando tales decedunt, collocantur in Ordine Archangelorum. Tertius miseria addita afflictioni, & devotioni: tales in ordine Principatus. Quartus, patientia in ordine Potestatum. Quintus concordantia proximalis. Sextus, præsentia in ordine Dominationum. Septimus, paupertas cum Thronis, Matth. 19. *sedebitis & vos &c.* Octavus, Sapientia cum Cherubim. Nonus, Charitas cum Seraphinis. S. Vinc. Ferr. f. 2. post D. 2. Paschæ.

Absque dubio non est leve, vel facile, humanum animum Angelicam formam induere, & in supermundanorum quendam, & verè plus quam humanum habitum transire; spirituales pennas accipere, & se ad summa levare. O quoties necesse est, aurum suum in ignem mittere, & iterum retrahere; & nunc in hoc, nunc in illud, laus vertere, crebrisque ictibus undiq; tundere; antequam gelicam formam inde excudat, Cherubimque producat. Richardus à S. Vict. l. 4. de arca myst. c. 6.

TITULUS. XIX.

ANIMA RATIONALIS.

§. I.

*Figura, Symbola.**Ex Veteri, & Novo.*

Divisit lucem à tenebris. Gen. 1. 4. Per lucē anima ostenditur, quæ carne præstantior est, per tenebras caro cum vitiis suis V. Bed. hic.

Fecit Deus firmamentum, & divisit aquas &c. Gen. 1. 7. Firmamentum anima rationalis. Aquæ superiores sancta desideria, & mundæ cogitationes; inferiores, terrena desideria, & immundæ cogitationes Hugo Cardin. hic.

Maniunculas in arca facies. Gen. 6. 14. Hugo Viç. lib. allegor. in Gen. c. 6. Arca est anima sancta, vel secretum conscientiæ; aquæ tentationes. Corn. à Lap. hic.

In terram, quæ fluit lacte, & melle. Ex. 3. 8. Terra promissionis est anima propria uniuscujusque, de qua Matth. 5. 4. *beati mites, quoniam ipsi possidebunt terrā*: hac terra fluit lac, & mel; ab hac terra peregrinantur, qui in carne habitant voluptati corporis dediti. Hugo Card. in Levit. c. 19. 23.

Nihilque erat in templo, quod non aurō tegeretur. 3. Reg. 6. 22. Cur Deus domum suam aurō exornari vult? ut ostendat, se non nisi in animis, charitatis aurō splendentibus, habitare. S. Bern. f. 27. in Cant. necesse est animum trēscere, ac dilatarī, ut sit capax Dei; porro latitudo ejus dilectio ejus est. Barradius. Dom. Pent. tom. 4. l. 4. c. 7.

Equitatus meo in curribus Pharaonis assimilavi te, amica mea. Cant. 1. 8. Non miraberis, unam animam equitatis multitudini similitam; si advertas, quantæ in ipsa, unāque tam sanctā animā, virtutum acies habeantur; quanta in affectionibus ordinatio, quanta in moribus disciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in actionibus robur, quantus in zelo terror, quanta denique ipsi cum hoste conflictuum assiduitas, numerositas triumphorum. S. Bern. in Cant. f. 37.

Derelinquetur filia Sion, ut umbraculum in vinea. II. 1. 8. Juxta Origenem, vinea Dei, & pomorum paradisus, anima nostra appellari potest; cui si mens præfuerit, habet custodem mentis Deum. Sin autem, vitia nos, quasi quædam bestia fuerint deprædata, relinquetur à custode Deo; & omnia nostra redigentur in solitudinem. S. Hier. hic.

Comparat S. Macarius Eremita hom. 1. animam cum Ezechielis curru c. 1. & 10. Videbat enim mysterium animæ, quæ Dominum suum amplexura, & thronus gloriæ futura erat. Anima siquidem, quæ cum Spiritu Sancto, præparante illam sibi in sedem, & habitationem, par-

ticipare lumen ejus dignata, & pulchritudo inenarrabilis gloriæ ejus illustrata est; tota sit lumen, tota facies, & tota oculi; nec ulla ejus pars, quæ oculis spiritualibus luminis plena non sit.

Quatuor autem illa animalia currum ferentia, typum præferebant præcipuarum animæ rationalis partium: voluntatem, conscientiam, mentem, & diligendi vim.

Fiat voluntas tua. Matth. 6. 10. Cum corpus à terra, & spiritum possideamus è cælo, ipsi cælum, & terra sumus; & in utrōque, id est, in corpore, & spiritu, ut Dei voluntas fiat, oramus. S. Cyprianus lib. de or. Dom.

Si currus est anima; habet equos, vel bonos, vel malos. Boni equi, virtutes sunt animæ; mali equi, passionēs sunt corporis. Bonus ergo rector malos equos restringit, & revocat; bonos incitat. Boni equi sunt quatuor: prudentia, temperantia, fortitudo, justitia; mali equi, iracundia, concupiscentia, timor, iniquitas. S. Ambros. l. de II. & anima c. 8.

Est ergo cælum sancta anima, habens solem intellectum, lunam fidem, altra virtutes. S. Bern. f. 27. in Cant.

Quod est auriga curru, rector navi, fidebus Musicus; idem huic esse terrestri vasculo, qui finxit illud, animam voluit. S. Chrysost. tom. 6. or. de Instit. secundum Deum vita.

§. II.

*Animæ pretium, dignitas, pulchritudo.**Ex Veteri, & Novo.*

In principio creavit Deus cælum, & terram. Gen. 1. 1. Cur non statim hominem produxit? Facta est regia, creetur rex; ædificata est domus, producat habitator. Quid necesse est ad sextum diem creationem hominis referri? Philo. Jud. lib. de opif. principium, & finem, volens Deus inter se coaptare, ut res necessitudine conjunctas, & amicitia. principium quidem fecit cælum, finem verò hominem. Ex principio, & si ne fecit Deus circulum aureum; ut, quocunque se verteret homo, cælum videret. Amicum tibi est cælum, familiare; solum hominem agnoscit sibi necessitudine conjunctum; nexum amicitia ne dissolvas. Sit tibi temper familiarissimum; & licet situ remotum; mente, & desiderio, propinquum. Lactantius l. 2. de orig. error. c. 13. ficto corpore, spiravit ei animam de vitali fonte spiritus sui, qui est perennis: constat enim ex anima, & corpore; id est, quasi è cælo, & terrā: quandoquidem anima, quā vivimus, velut è cælo oritur à Deo. Luc. de Arcon in II. 1. v. 2.

Da

Da mihi animas, cetera tolle tibi. Gen. 14. 21. Diabolus hic figuratur in rege Sodomorum sic locutus. S. Alb. M. de Paradiso animæ cap. 26.

Anima cum obtulerit &c. Levit. 1. 1. anima, id est, homo per Synechd. Sicut caro sæpe totum hominem significat, ut Gen. 6. 12. *omnis caro corrumperat viam suam*; Jo. 1. 14. *Verbum caro*, id est, homo, *factum est*; Jh. 40. 6. *omnis caro fenum*; ubi nota, Scripturam uti nomine animæ, cum actum animæ, vel dignitatis habetur ratio; carnis verò, cum hominis vilitatem spectat. Corn. à Lap. hic.

Pellem pro pelle, & cuncta, quæ habet homo, dabit pro anima sua. Job. 2. 4. q. d. Non parvus est homo pro anima salvanda, imò pro illa dabit divitias, & ipsum sanguinem. Bæza ut. 3. l. 14. c. 11. §. 7. Dilectissimam esse animam suam homini, etiam diabolus non negavit. Et quia avertere omnino cunctos ab affectu animarum suarum nititur; idem tamen charissimas esse debere cunctis suas animas confitetur. Salvianus ad Eccles. Cathol. l. 3.

Visitans speciem tuam non peccabis. Job. 5. 24. Animæ tuæ speciem sapius inspicias, & ita custoditus protectione misericordiæ illius, non peccabis. V. Beda hic.

Vestri capilli capitis omnes numerati sunt. Math. 10. 30. S. Ambros. f. 26. Si capillorum nostrorum meminit, multò magis animarum nostrarum; per numerum enim curam circa nos cognoscimus: nemo enim numerat, nisi quod vult diligentius custodire.

Quemadmodum gaudium est in cælo super uno peccatore penitentem agente. Luc. 15. 10. ita tristitia multa est, & luctus, super una anima, quæ excidit vita aternâ. S. Macarius hom. 15.

Ex Patribus, & aliis.

Nihil quietius, nihil purius, nihil denique pulchrius, ea mente esse debet, quæ in Dei habitaculum præparanda est; quem non auro templa fulgentia, non gemmis altaria distincta, delectant, sed anima ornata virtutibus. S. Hier. ep. 14. ad Paulinum de insit. Monach. Imperet anima nostra, serviat corpus; & statim veniet Christus, & habitabit in nobis. Id. in Pl. 76.

Quid eorum, quæ in faciem lucent, si interna cujuspiam sanctæ animæ pulchritudini comparetur; non vile, ac fœdum, recto appareat æstimatori? S. Bern. f. 27. in Cant.

Totus iste Mundus ad pretium unius animæ æstimari non potest: non enim pro toto Mundo Deus animam suam dare voluit, quam pro anima humana dedit. Id. lib. de anima c. 3. Nobilem hospitem habes, o caro, nobilem valde! & tota salus tua pender de ejus salute. Id. f. 6. de triplici adv.

Magna res est anima, quæ Christi sanguine redempta est! gravis animæ casus, qui non nisi Christi cruce potuit reparari. Id. ep. 54.

Beata illa, & sempiterna Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, unus Deus scilicet, summa potentia summa sapientia, summa benignitas, creavit quandam trinitatem ad imaginem, & similitudinem suam; animam videlicet rationalem, quæ in eo præfert vestigium illius sumæ Trinitatis; quod ex memoria, ratione, & voluntate, consistit. Id. f. 1. in parvis.

Vis scire, quantum sit pretium animarum? redempturus eam Unigenitus non Mundum dedit, non hominem, non terram, non mare, sed suum pretiosum sanguinem. Vidisti magnitudinem pretii? quando erga eam tanti emptam perdidisti, quomodo poteris eam deinceps emere? S. Chrysost. in Pl. 48.

Hæc prius erat filia dæmonum, filia terræ, ipsa tellure indigna: eadem nunc facta est filia Regis. Hoc ut esset, voluit, qui flagrabat ejus amore. Qui enim amat, non magnopere observat modum; qui amat, non perspicit deformitatem. S. Chrysost. in Pl. 44. in illud: audi filia.

Nihil est, quod animæ possit æquiparari, nè universus quidem Mundus. Itaque si immensâ eroges pecunias pauperibus; plus tamen effeceris, si unam converteris animam. Id. hom. 3. in 1. Cor.

Animam tuam deploro, numerosissimis, adeoque innumeris, populis adæquatam dignitatē; imò multis nominibus digniorem. Id. Parænesi ad Theodor. lapsus.

Licet anima unius naturæ, tres tamen in se dignitates habet, id est, intellectum, voluntatem, & memoriam. S. Ambr. l. de dign. humanæ condit. c. 2.

Rerum omnium cursus obsequiis corporis, animarum constat imperio. Ennod. l. 6. ep. 3.

Rationalis spiritus, est imago summa Trinitatis; ut, sicut Deus est trinus, & unus; ita anima, cum sit una, habet tres potencias, quibus capax est Dei, scilicet rationem, memoriam, & voluntatem. S. Bonav. de renovat. mentis parte 1. c. 10.

Si pro una tantum anima totum, quod est in Mundo, appendas, aurum, argentum, metallaque cætera, margaritas omnes, prædia, possessiones, palatia, urbes, castra, ipsumque Mundum; nihil in ejus comparatione dedisti. S. Laur. Just. serm. in festo S. Thom. Apost.

Anima regum quid præfert ex eo, quod liberò voluntatis arbitrio utitur, pro purpura virtutem induta, quod omnium indumentorum est maxime regum; pro sceptro verò immortalitatis beatitudine nixa; pro diademe justitiæ coronâ honestata. Isid. Clarius l. 1. or. or. 8.

Anima hominis, facta ad imaginem Dei, est pretiosissima; plus quam capilli virginis, vel lac, seu vera crux, vel aliquod corporale. Si magnum peccatum esset, projicere capillos Christi, vel lac, vel crucem Christi, in sterquilinum; quanto magis de anima, quando pro-

proicitur in latrinam luxuriæ, est majus peccatum. S. Vinc. Ferr. S. 3. intra octav. S. Dominici.

Si videres unam animam finè turpitudine, & maculâ peccati; transfires sic mille annis, quòd nunquam velles comedere, nec bibere. Id. ferm. Sabb. post Oculi.

Si formarentur tot empyrii coeli, quot sunt aquarum guttæ, quot sunt grana arenæ maris; quot sunt etiâ stellæ maris; omnis pulchritudo eorum simul sumpta non posset æquari pulchritudinis unius animæ. Tanta est excellentia ejus. S. Bernardinus, Sen. f. 51. Artic. 1.

Anima Christiana, baptismi trinâ immersione, ad plenum, tam ab originali, quam actuali peccato, purificata; mensâ Domini est purissima. Ad hanc enim, superbiorum regum, & omnium præditiu mensis despectus, accedit Dominus; ut reficiat, & reficiatur; ut ministret, & ministretur. Petr. Coll. l. de panib. c. 9.

§. III.

Anima quantum à Deo, & Christo, aestimetur.

Ex Veteri.

Non negabis mercedem indigentis pauperis, sed eadem die reddes ei mercedem laboris. Deut. 24. 14. Christus est indigens, & pauper, qui pro nobis in passione laboravit: cui reddere debemus eadem die, id est, in hac vita, pretium laboris sui; id est, nosmetipsos. Hugo Card. in Prov. cap. 3.

Audi filia. Ps. 44. 11. Hæc prius erat filia dæmonum, filia terræ, ipsâ tellure indigna; eadem nunc facta est filia Régis. Hoc ut esset, voluit, qui flagrabat ejus amore. &c. S. Chrysost. hom. in Eutropium, & ilud Ps. altit regina.

Si ignoras te. Cant. 1. 7. An ignoras, quia tu es meus meridies? nosce teipsam, & in te invenies me: quia in te cubo, & pascor. Lud. de Ponte hic.

Quia amore langueo. Cant. 2. 5. S. Greg. vertit: *vulnerata sum à dilectione.* Ostendit hac oratione telum, quod cordi altè infidet. Qui autem telum jaculatur, est dilectio, seu charitas. Quæ paulò antè facta est scopus, nunc seipsam aspicit in manibus figitarii. *Læva ejus sub capite meo;* quia arcus tenditur, & dextera illius amplexabitur me, quâ telum dirigit. Tanquam sponsam sursum deducens ad participationem æternitatis. S. Greg. Nyss. hic. hom. 4.

Ecce merces ejus cum eo. Jf. 40. 10. q. d. Christus semper præ oculis habebit mercedem sibi à Patre paratam; scilicet quòd pro mercede obitæ mortis habebit dominium in omnes gentes juxta Ps. 2. 8. *postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam.* Merces ergo Christi sunt fideles, quos, quasi

oves, ei Pater pro mercede tradidit. Corn. à Lap. hic.

Si bonum est in oculis vestris asserere mercedem meam. Zach. 11. 12. Scilicet animas vestras, pro quibus mortuus sum. Et addit: *Si non, quiescite.* q. d. Nolite me amplius crucifigere. Hugo Card. in Ps. 108.

Ex Novo.

In manus tuas commendo spiritum meum. Luc. 23. 46. Sentu hujusmodi Christus orat, velut corporis Ecclesiæ cum ipso Capite Christo esset anima una, seu spiritus unus; ut amoris ejus vehementia unione charitatis, & fidei Sacramentò mysteriis, dicat Christus Patri de spiritibus omnibus sibi adhærentibus in veritate, quasi de Spiritu uno: *commendo spiritum meum.* Sim. de Cassia l. 13. v. 46. Consideremus Christi amorem, quem nobis Christus moriendo monstravit. Ait enim: *Pater, in manus tuas &c.* In hoc enim omnium Electorum suorum spiritum commendavit, & reddidit Deo Patri: in anima enim Christi unità per omnia Dei tati, certà notià scriptæ erant omnes animæ suò sanguine redimendæ; quas, ut animam suam, ad æternam gloriam dirigebat; pro quibus in lacrymis, & clamore valido, *exauditus est pro sua reverentia:* has siquidem Patri, animam suam commendans, in ipsa omnes Patri suo recommendabat; atque omnes salvandas animas, velut suam unam animam fecit: facit enim altissima charitas, quod est alterius, esse suum. S. Bern. Sen. t. 1. f. 55. parte 2. O quantò labore, & quàm ferventi amore, quæsit animam amorosus JESUS! Virginis uterum vix egressus, & dilectam animam more infantium vocat A! A! A! Anima mea! anima mea! anima mea! te quæro! pro te inveniendâ hanc peregrinationem assumo. Id. Artic. 2. ferm. 51.

Pater, in manus tuas &c. Luc. 23. 46. hæc quoque Christi commendatio in animarum nostrarum commodum cedebat: quippe quas ille à corpore, quod inhabitaverant, abolutas, quasi quoddam depositum, in Dei viventis manus eâ oratione tradebat. Victor Antioch. in c. 15. Marci.

Nuptiæ factæ sunt. Joan. 2. 1. Unde tibi, ô humana anima! unde tibi tam inæstimabilis gloria? ut ejus sponsa merearis esse, in quem desiderant Angeli prospicere? S. Bern. f. 2. de mut. aquæ in vinum.

Fatigatus JESUS ex itinere. Joan. 4. 6. Nunquid Dei virtus poterat fatigari? non utique; sed fatigabatur, quòd fidelem populum invenire non poterat. Tunc ergo fatigatur Christus, quando nullam virtutem in suo populo recognoscit; hodieque fatigat illum infirmitas nostra. S. Aug. f. 92. de temp. Sylv. in Joan. 4. Fatigatur, quia ad dilectam animam Samaritanæ properabat, Elscob. l. 3. obs. 1.

Ego sum via. Joan. 14. 6. Jo. Raulinus f. 23. de Sanctis: attende, quòd Christus se non ductorem via, sed ipsam viam appellavit; ut videas, quòd se Christus deiciat amore animarum.

rum. Via hominem in terminum ducit, sed quantū suū dispendiū? ab omnibus calcatur, protegitur Did. Niss. D. 2. Pent.

Egressus trans torrentem Cedron. Jo. 18. 1. Animam querens ingreditur hortum; orat, laborat; & sudore sanguineo madefactus in agonia supplicat aeterno Patri animam invenire. Fluit sanguis pro te ablucanda, anima mea! Apertæ sunt cataractæ cœli, ut inundet diluvium gratiæ ad animæ crimina suffocanda. Id. ioid.

Formam servi accipiens. Philipp. 2. 7. Non servus servorum Dei, sicut Papa, sed servus servorum diaboli factus est, serviens in fimo peccatorum expurgando. *Servire me fecisti in peccatis tuis.* Jf. 43. 24. Servivit autem nobis non unō amō, sed usque ad mortem. Unde nefas est, fraudare eum mercede suā, id est, animā tuā, pro qua servivit. S. Bonav. 7. D. 1. adv.

Ex Patribus, & aliis.

Quid animas hominum, nisi cibum Domini dixerimus; quæ ad hoc sunt conditæ, ut in ejus corpore trahantur, id est, ut in aeternæ gloriæ augmentum tendant. S. Greg. hom. 17. in Evang.

S. Ephrem de Compunct. l. 3. Christum, sicut & alibi sæpe, vocat animarum amatorem.

Christus venit ad forum hujus Mundi, ad emendandum animas pretio sanguinis. S. Vinc. Ferr. l. 3. de Nat. B. Virg.

Videtur, quod Christus in sua circumcissione tenuerit modum magni mercatoris venientis ad feriam, pro emendo pretiosas merces; quas non solvit, sed dat signum, vel arrham; deinde tempore statuto solvit totum pretium. Itā fecit D. N. I. C. qui venit de cœlo in terram, in quam intravit in die Nativitatis ad emendum pretiosas margaritas, id est, animas, dicens Mundo: *da mihi animas, cætera tolle tibi.* Gen. 14. 21. Id. in festo Circumc. Dom.

§. IV.

Animæ æstimatio, cura, custodia.

Ex Veteri.

Propitius sis mihi Dominus. 3. Reg. 21. 3. Vineæ est anima, quæ est tota hæreditas nostra; quare cave, ne illam vili pretio voluptatis, vel honoris vendas diabolo, morti, gehennæ. Corn. à Lap. hic.

Vir erat &c. Job. 1. 1. B. Job de virtute, & fortitudine, animi contra tentationes, quas, diabolo instigante, sustinuit, *vir* appellatus est. V. Beda. in Job. 1.

Quare animam meam porto in manibus meis? Job. 13. 14. id est, nulla est ratio, quare salutem animæ meæ parvipendam: illud enim, quod in manibus portatur, de facili non amittitur. Unde videtur, quod ejus amissio non multum timeatur: quæ enim aliquis amittere timet, diligenter abscondit. S. Thom. hic lect. 2.

Erue à framea Deus! animam meam, & de manu carnis unitam meam. Pf. 21. 21.

Scilicet animam suam. *Unicam meam*, S. Hier. *solitariam meam.* Sept. *unigenitam.* Anima unigenita, primogenita est, ut prima omnium sit in pretio, amore, & oculis; ut illi, & pro illius honore, salute, curâ, labores, & sudores, vita, morsque hominis, tanquam filio unico, & hærede, à patre amantissimo impendatur. Sed longè fit aliter: nihil enim tam solitarius, orbatum omni ope; nihil æquè à sensu, memoriâ, cogitatione, à curâ, & studio, alienum; quàm anima sua cuique nostrum est. Benedict. Fernandus in Gen. 1. l. 3.

Circumæderunt me dolores mortis, & pericula inferni invenerunt me; tribulationem, & dolorem inveni. Psalm. 114. 3. Quid inter has angustias dicit? hoc tantum inclamat: *ô Domine, libera animam meam!* S. Chrysost. vidisti sapientem animam, quomodo, relicta omnibus, quæ ad hanc vitam pertinent, unum tantum petiit; ut maneat anima illæsa, & nihil patiatur eorum, quæ illam lædant. Did. Niss. fer. 6. post. D. 3. Quadrag.

§. 4. *Anima mea in manibus meis semper.* Pf. 118. 109. Sicut, quod in manibus nostris tenemus, non facile obliviscimur; sic nunquam obliviscamur negotium animarum nostrarum; & illa cura principaliter vigeat in cordibus nostris. S. Bern. l. 3. de Vigil. Nativ.

Ex Novo.

Accessit ad eum Centurio rogans eum. Matth. 8. 5. Ille pretiosus est Domino suo servus, qui magnò pretio emptus sic fideliter servit, sic res Domini servat; ut pretio dignas reddat Domino usuras. Quis vilior, quàm qui nihil proficit, licet mille aureis constiterit. Euseb. Emis. hom. 1. de Symbolo: ille pro commissâ nobis salutem rationem exacturus est, qui pro nostra redemptione damnatus est. Qui tantum contulit, scit, quantum reposit. Novit, quanti ei constiterit homo suus; non ergo viles nobis sumus, qui tam pretiosi Deo fuimus; nihil ille à nobis abjectum, nihil mediocre suscipit; vult consentire cum generositate pretii dignitatem redemptionis. Bæza t. 2. l. 9. c. 3. §. 3.

Quid hic statis totâ die otiosi? Matth. 20. 6. Non negotiosi. Est magnum negotium, quod nullum in hac vita majus, & præclarus, vineæ nostræ; id est, animæ cultura, & salus. Barradius hic. Omni vigilantia cultura vineæ, id est, animæ nostræ, vacandum docet paterfamilias, qui ad colendam vineam summam vigilantiam adhibuit. Quod illi è fomino excitato primum occurrit, vinea est, mox è lecto surrexit, domo exivit, in forum abiit, quærens operarios. Nec hoc satis; *egressus circa horam tertiam &c.* Discat Christianus ab hoc paterfamilias diligentiam, & vigilantiam, quam vineæ, id est, animæ suæ, adhibere debet. Hoc negotium primò manè, cum expergiscitur, primum veniat in mentem: *vineæ meæ coram me est.* Cant. 8. 12. *Anima mea in manibus*

bus meis semper. Operarii in hanc vineam vocandi: primò manè voca considerationem rerum aeternarum. Hic operarius eximius vineæ, qui illam sylvescere non patitur: *cogitavi dies antiquos*, Pl. 76. 6. antiquos illos sanctos, antiquas virtutes. Secundus operarius lectio sacrorum librorum. Tertius operarius confessio: hæc vineam putat, crimina amputans. Quartus operarius Communio. Quintus custodia Angelorum, & auxilium Christi; sine quò nihil possumus, Barrad. ib.

Cujus est hæc imago? Matth. 22. 20. oportebit intergiverfabiliiter omnem animam in iudicio exhiberi discutiendam, si immaculata servata est, si aliam impressionem accepit; si, ubi, quando, quâ causâ, quò scalpôr; à quo, aliam malæ artis impressionem accepit. Et si abolita est illa scriptura naturalis, & originalis iustitiæ, quæ non atramentò, aut aliquò stylo, sed divinâ virtute scripta fuit in cordibus humanis. Sim. de Cass. l. 11. c. 51. Reddamus Deo imaginem suam, reddamus Deo animas nostras; nihil charius habemus: hoc igitur tributum solvere debemus. S. Euseb. Emisf. Dom. 23. post Pent.

Stupébant super prudentia ejus Luc. 2. 47. hortabatur non ad quævis promiscuè, sed ad coelestia, & animæ salutaria; perfidisque, & obstinatis peccatoribus imperterrè supplicia comminabatur. Victor Antioch. hic.

Unica filia erat ei, & hæc moriebatur. Luc. 8. 42. Barrad. Habet quisvis homo filiam dilectam, & unicam, scilicet animam suam. Dementia ergo argueris, qui tam segnier unicam custodis. Escobar t. 1. mir. Christi. parte 4. observ. 2.

Permitte mihi primum ire, & sepelire patrem meum. Luc. 9. 59. Summa vitæ humanæ incertitudo nec minimam morulam admittit, quò tardes ad Deum venire. Quid agis homo? Deum sequi vis, & primum domum abis? Unde scis, an revertendi tempus aderit? vis domesticas res disponere; habesne diem crastinum? Ezechias jubetur domui disponere, Jf. 38. propter instantem mortem; ille autem, domum oblitus, hoc agit, ut Deum oret. v. 2. Baeza. t. 2. l. 6. c. 4. §. 7.

Intravit JESUS in quoddam Castellum. Luc. 10. 38. Esto & tu Castellum, ut intret in te JESUS. Castellum fortissimum debet esse anima, quam JESUS inhabitat. S. Thom. Vill. de Ass. Virg.

Sedens secus pedes Domini. &c. Luc. 10. 39. Intrat Dominus fatigatus ex itinere, & fame confectus: Maria autem de necessario victu divino Magistro non prospicit, secus pedes illius sedet, ut Verbum ejus audiat. Magna quippe res est, & animam sui oblivisci, & Mundi, coram Deo. Sic mulier illa Samaritana juxta fontem eloquiò Domini absorpta, hydriæ, & aquæ, oblita est. Jo. 4. 28. Sed magis absorpta erat Maria: quia Dei, coram ipsò Deo, absorpta est. Aspice Sancta mulier, quòd ille fame affligitur, qui Angelos pascit! fameat ille, ut salver ego. Ecce quantæ curæ sit. D. Mag-

dalena anima sua! Philipp. Diez. conc. 2. in Ass. Virg.

Cum fortis armatus custodit atrium suum. Luc. 11. 21. Gilbert. f. 16. in Cant. *En lectulum Salomonis 60. ambium.* Cant. 3. 7. & in Evangelio habes: *cum fortis armatus custodit atrium suum.* Ueberior hic commemoratur custodia, quia uberior est gratia lectuli, quàm atrii; & sponsæ sollicitudo major, quàm possessionis. Sylveira hic. quæst. 20.

Homo quidam erat dives, qui habebat villicium. Luc. 16. 1. Animam nostram, quasi villam suam nobis dignatus est committere Deus, ut illam omni studiò debeamus excolere. S. Caesar. Arelat. hom. 20.

Animam meam habes multa bona posita. Luc. 12. 25. Amat animam suam, qui, quantum in deliciis, tantum in vitiis, fovet præsentem vitam suam, qui sibi blanditur; qui etiam malam defendit vitam suam; qui dicit cum stulto divite: *anima mea &c.* Iste ergo perdet eam: nocte enim, id est, tempore, vel hora, quam ignorat, repetent eam. E contra odit animam suam, qui abhorret, qualem fuisse meminit præteritam vitam suam; qui conversus ingemiscit, & seipsum punit per poenitentiam. Iste in vitam æternam custodit eam. S. Rupert. Abb. l. 1. in Deut. c. 24.

Ex Patribus.

Pretiosa vestis timidius custoditur, majori sollicitudine possidetur; grandi curâ, magna, quæ sunt, custodiuntur. S. Cyprianus lib. de mortalit.

Primas apud nos curas, quæ prima habentur, obtineant; summasque sibi sollicitudinis partes salus quæ summa est, vendicat. S. Eucher. epist. paranet. ad Valerian. cogn. suum. Chariores nobis nos debemus esse, quàm nostra sunt. Id. hom. 2. in Natali Ecclesiæ.

Unius animæ perditio tantam habet jacturam, ut nulla ratio possit æstimare. Etenim si unius animæ salus tanti est, ut ob hanc Filius Dei fieret homo, tantaque pateretur; perditio, cogita, quantam conciliabit poenam? S. Chrysost. hom. 3. in Acta Apost.

Pecuniam qui amisit, aliam pro amissa potest afferre; similiter qui aedes, qui servos, qui cætera hujusmodi, amisit: animam verò si perdas, aliam pro ea dare nunquam poteris. Sed si rex orbis, atque Dominus, esses; si omnia, quæ in orbe sunt, & ipsum orbem offerres, non poteris animam eruere unam; Id. hom. 56. in Matth. 16.

Quæ oratio, quæ merces; quantum honorem Deus humano generi exhibuit, mirificum profectò & admirandum explicare poterit! quis Angelus? quis archangelus? nihil quod in cœlis est, nihil quod in terra. Et profectò in hoc quoque Domini videre licet benignitatem; qui, cum nemine nostrum indigeat, referri sibi tamen vicem dicit, cum animam nostram non negleximus. Id. hom. 10. in Jo.

Nullò

Nullò pacto simul stare possunt, & argenti, & animæ, amor. Id. in 1. Corinth. c. 10. hom. 23. Omnia nobis duplicia dedit Deus: duos oculos, duas aures, duas manus, duos pedes; ut, si alterum horum læsum sit, alterò indigentiam relevemus. Animam verò unam nobis dedit; quam si perdidimus, quonam vivemus? Id. or. de anima.

Vitam curemus nostram, & neque circa pecunias studeamus, quæ pereunt, neque circa gloriam, quæ extinguitur; non circa corpus, quod senescit; non circa pulchritudinem, quæ marcescit, non circa delicias, quæ defluunt: sed circa animam omnem curam impendamus, & hanc omnem curemus modò. Idem hom. 8. ad pop. Impius est, qui animæ suæ pro suis parentibus est crudelis; majoremque temeritatem hac nemo habet, quam ut animam suam ponat ita periculosè quis pro amicis suis. Petr. Blesens. ep. 11. ad Cler. ingress. relig. tardantem.

Codicis divini phrasis est: posuit animam suam in manu sua; id est, in summum se discrimen objecit. At commendare, & ponere animam suam in manus Dei, summæ securitatis. Drexelius de Christo moriente, parte 3. c. 6. §. 7.

§. V.

Animæ cura præ corpore esse debet.

Ex Veteri.

Immisit D. Deus soporem in Adam &c. Gen. 2. 21. Dum mulier ei in auxilium rei familiaris datur, prima de animæ cura, secunda de corpore. Sylv. in Luc. 6.

Cumque cognovissent, se esse nudos. con-suerunt folia ficus. Gen. 3. 7. Plus inhiant homines divitiis, quam criminibus extirpandis. Primi parentes delicti rei delentine criminibus culpam? curantne animæ medelam? *cum cognovissent &c.* Corporis nuditatem tegere laborarunt, nuditatis animæ non meminerunt: prima studia non animæ dicantur cultui, sed corporis ornameto. Naxera in Jos. 12. §. 3.

Divisique filios Lia &c. Gen. 33. 2. Ancillis præeuntibus Rachelem, & Josephum, ultimò sistit locò Jacob: quia, ut ait Oleaster, commune, & naturale est, ut quæ minus diligimus, prius periculis exponamus; sicut hic Jacob ancillas, & liberos præmisit. Ludov. Alvarez in Joseph. Illustr. 4.

Erant omnes animæ. Exodi 1. 5. Nota: Dominus homines vocat animas potius, quam corpora: per hoc insinuans; curam animarum potius, quam corporum, esse gerendam. Unde Dominus primò venit propter animas, secundo propter corpora reformanda venturus. Hugo Card. hic.

Israelitæ percussit à serpentibus æneum serpentem aspexerunt, Num. 21. 9. nec ullus adeò sciolus aut superbus, qui in illo scandalizetur, & nolit ab eo salutem sperare. Ponitur eidem populo Filius Dei in cruce exaltatus; quem si suspiciant, veram, & æternam salutem habeant; Quid nunc Judæis crux Christi? S. Paulus respondet: *Judæis quidem scandalum, Polyant. Sac. Tom. I.*

Gentibus autem stultitiam. 1. Cor. 1. 23. Baeza t. 3. l. 14. c. 10. §. 38.

Salomon septem annis edificavit templum, 13. regie domui impendit 3. Reg. 6. 1. Josephus l. 8. antiq. c. 2. absolutà templi fabricà, quæ septennio duravit, Regie structuram est aggressus; quam vix decimo tertio annò consummavit. Cur amplissimo templo edificando non tot annos impendit, quot regie domui extruenda? quia primò curæ spiritali totus conatus animi erat impendendus; extructionem autem domus erat proprium usum quasi accessorium rex sapientissimus deputavit. Escobar t. 3. colloq. Chr. obl. 4.

Extende paululum manum tuam, & range cuncta, quæ possidet, nisi in faciem benedixerit tibi. Job. 1. 11. Pro certo habebat Sathanas Jobi virtutem mox casuram, ubi bonorum temporalium, quibus innitebatur, affluentia tolleretur. Deinde jacturam bonorum omnium, quæ possidebat, significat fieri tantum ex levi, pauculaque Dei manus extensione, & attractione. Itane leviter, & paululum extendere manum, & tangere, vocas extrema illa Jobi damna, quæ Dei facultate tibi concessa parasti? *paululum* vocas, extendere, tangere, boves, asinas, jumenta omnia à Sabæis abacta? &c. S. Greg. quæcunque externa mala inferat Sathanas, parvi æstimat, nisi animam læserit; Et reipsa verissimè dictum est: levia sunt, paucula sunt, nulla, & nihili, quæcunque in Mundo pretiosa, grandia, summa, dicuntur; eorumque quæthus, aut damnum nihil est; animæ verò lucrum, aut dispendium solum, & verum, & magnum, æstimari debet: Benedict. Fernandus in Gen. 2. sect. 8.

Dominus susceptor est animæ meæ. Ps. 53. 6. Intuerè, quia dicit *anima meæ*: ut, etsi corpus periculis exponitur, animæ tamen salus illa fervetur. Cassiodor. hic.

Iustorum animæ in Dei manu sunt, & non tanget illos tormentum mortis. Sap. 3. 1. Vel, ut alia lectio habet, *tormentum malitiæ*, id est, peccati. Deus animas quidem Electorum, quò eas tueatur, manu tenet; non autem corpora. Et hæc quidem affligi sinit; illas autem ab omni discrimine præstat immunes: quod exemplò Job probatur; in cuius quidem bona, & corpus, Sathanæ potestatem dedit; animam verò ab omni casu tutatus est. *Animam illius serva.* Job. 2. 6. Petr. Bessæus D. 2. adv.

Deus noster, quem colimus potest eripere nos quòd si autem noluerit &c. Dan. 3. 17. 18. q. d. ardeat corpus, modò pietas in Deum integra maneat, nec extinguatur. Escob. t. 1. mir. Chr. l. 5. sect. 4. Observ. 4.

Laudaverunt Deum, quia in ea non esset inventa res turpis. Dan. 13. 63. Notat S. Hier. quòd parentes, unaque maritus Susannæ, tantum laudasse Deum feruntur, quòd *non esset inventa res turpis in illa*. Cur non agunt gratias, quòd à lapidibus, & morte, servavit? Ratio est: quòd saxa corpori poenam, adulterium noxam animæ inferret: quia iusti animarum ornamenta spectant. Did. Niss. f. 2. in die Cin. §. 2.

P

Ex

Ex Novo.

Quarite primum regnum Dei. Matth. 6. 33. Prima sit nobis animæ cura, corporis accessoria. De studio, quò animæ necessaria procuranda, dicebat: *quarite*, q. d. magnam sollicitudinem, ingenii totam aciem in eam rem vertite. De corpore verò ait: *nolite solliciti esse.* Didacus Niss. D. 14. Pent. §. 5.

Tetigit eum, dicens. Matth. 8. 3. Lepra corporis vel levi tactu divinæ manûs fugatur; non sic maculæ animæ; egent ferrò, & igne. Recedunt iussu Domini sæpe morbi è corpore; sinè cooperatione hominis non sic morbi animæ. Bæza. t. 2. l. 9. c. 4 §. 14.

Confide fili, remittantur tibi peccata tua. Matth. 9. 2. Prius Dominus ægrum liberavit à crimine, quàm à langvore: augustius namque Dei beneficium est, nos à peccato eripere, quàm à cunctis corporis tribulationibus. Escob. t. 1. mir. Chr. obs. 4. Tantisper dilaturus Dominus paralyticum curare his illum verbis delinit: magnum enim est beneficium, si à peccatis liberemur, etiam si in doloribus, & morbis relinquamur. Bæza. t. 2. l. 9. c. 1. §. 7. Non pro peccatis remittendis, sed pro sanitate corporis, paralyticus inferebatur. Sed Christus semper superbonus, & meliora exhibet petentibus, quàm rogatus; & ex fide inferentium prius sanavit animam, quàm donasset corpori petitam sanitatem: ut ostenderetur, prius animarum, quàm corporum, querendam esse salutem. Sim. de Cassia l. 5. c. 17.

Effote prudentes sicut serpentes. Matth. 10. 16. Serpens pro capite totum corpus objicit fustibus, & gladiis; ita & tu, ô Christiane, pro animæ salute, totum corpus, opes, & famam obijce. Corn. à Lap. in Prov. 1. 4.

Vestri capilli capitis omnes numerati sunt. Matth. 10. 30. S. Ambr. f. 26. Quomodo potest, fratres, oblivisci nostri Deus, qui etiam capillos capitis nostri in Evangelio apud se dicit esse numeratos? Si enim capillorum nostrorum meminit, multò magis nostrarum animarum. Per numerum enim curam circa nos, sollicitudinemque cognoscimus: nemo enim numerat, nisi quod vult diligentius custodire; nemo numerat, nisi qui veretur, nè fraudem circa numerum patiatur. Pastor, ut saluum habeat gregem, frequenter numerat. Denique Dominus, qui est bonus pastor, cum una ovicula de centum aberrasset, recurrens ad numerum, propriis eam ad gregem humeris reportavit. de Pinna in Eccl. Ethol. 214.

Et invenietis requiem animabus vestris. Matth. 11. 29. Non dixit, corporibus; nam in hac vita lex Christi maxime quietem affert animæ; & quia, ut ait S. Paschasius l. 6. in Matth. in præsentiarum corpora cruciantur, ut animæ à vitiis requiescant. Sylv. hic.

Erat in synagoga eorum homo in spiritu immundo. Marci 1. 23. Quia divina Bonitas misereri non desinit, nec continet ira misericor-

dias suas; filium suum misit in terras, ut passiones humani generis, quas neque natura, vel ars, poterant suâ virtute curare, divinâ, & supernaturali virtute depelleret: ut ostenderet, quid in animabus facturus erat, qui sic corpora refovebat. Sim. de Cass. l. 5. c. 8.

Non lotis manibus manducare. Marci 7. 2. Nihil ad cultum corporis, nil alienis oculis placitum, suos discipulos Christus docuerat; sed omnem mundi corporis contemptum, regni cœlorum urbanitatem, docebat Jesus; & animarum nitiditatem, non corporum baptizmata, prædicabat. Id. l. 11. c. 21.

Qui venerant, ut audirent eum, & sanarentur à langvioribus suis. Luc. 6. 18. Theophyl. venerant, ut audirent eum, quod ad animæ curam pertinet; & sanarentur à morbis suis, hoc de corpore dicit apud. Sylv. hic.

Cum sortis armatus custodiat atrium. Luc. 11. 21. Lectulum Salomonis 60. fortes ambiunt. Per atrium significantur terrena, corpus &c. pedibus omnium transeuntium, ut domus atrium expositum. Lectulus autem animam significat. Did. Niss. p. 2. l. 9. c. 3.

Epulabatur quotidie &c. Luc. 16. 19. S. Chrysost. hom. 1. de divite, & Lazaro: quotidie purpura induebatur; anima verò ejus araneis resecta erat: unguenta spirabat; & scortis plenus erat: carnem faginabat ancillam; dominam autem animam fame confectam negligebat. Sylv. hic.

O rem mirandam! quomodo omnes præsentibus rebus inhiant, & futurarum intelligentiam nunquam accipiunt; sed in corporeas quidem voluptates jugiter feruntur; animas verò fame tabescere sinunt. S. Chrysost. or. de anima.

Salva temetipsum, & nos. Luc. 23. 39. Salutem corporis miser ille gliscebatur, nesciens, quantâ posset æternâ salute donari, & ex corporis poena mereri, innocentem Dei Filio in patibulo lociatus, si à lumine fidei non fuisset avertus; & cui collega in culpa, in poena compar; in fidei virtute fuisset consimilis. Sim. de Cass. l. 13. v. 40.

Ecce agnus Dei, ecce qui tollis peccatum Mundi. Jo. 1. 29. Non dicit morbos corporis, non molestias carnis; sed peccatum, quod est morbus animæ, & corruptio mentis. S. Bern. f. de triplici adventu.

Abiit trans mare. Joan. 6. 1. Postquam Mundi fluctus tranaverimus, conviviò excipiemur in cœlo. Christus Dominus Animæ, præstantiori parti, verbi divini cibum prius imperavit; caput illos docere multa. Marci 6. 34. Loquebatur illis de regno Dei. Luc. 9. 11. tum escam dedit. Tu quoque prius, quæ spiritûs sunt, postea quæ corporis sunt, negotia age. Barrad. D. 4. Quadr. t. 2. l. 10. c. 2.

Quaritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus. Jo. 6. 26. Aug. tr. 15. in Jo. propter carnem me quaritis, non propter spiritum. Quam multi quarunt Jesum, nisi ut illis faciat bene secundum tempus. Vix quaritur Jesus propter Jesum. Syl. hic.

Dile-

Diluculo venit in templum. Joan. 8. 2. In templo animarum tractantur negotia; docemur, primam semper animæ habendam curam, & primum regnum Dei querere. Did. Nisi. f. 6. post D. 3. Quadrag.

Scio, quia resurget. Jo. 11. 24. S. Chrysol. f. 63. Qui ad Lazarum venerat, quid sic occupatur in Martha? ut ante ista in fide resurgeret, quam ille resuscitaretur in carne. Prius curabat bonum animæ, quam corporis. Idem ibid.

Petransit benefaciendo. Act. 10. 38. Et apud Samaritanam Iesus meus sedet. Jo. 4. 6. hic sedet, illic petransit. In Samaritana negotium erat de spirituali vita animæ, cui Christus ob infinitam suam Bonitatem maxime intendit; ideoque pro illa sedet, & multa opera impendit. In aliis vero spectabatur solum corporalis sanitas; ideo de illis velut transitorie agebat Sylv. hic.

Vincula, & tribulationes Ierosolymis me manent; sed nihil horum vereor, nec facio animam meam, id est, vitam corporalem, pretiosorem, quam me, id est, vitam meam spiritualem. Act. 20. 24. Joan. Germiniani l. 8. c. 8.

Octo animæ salvæ factæ sunt. 1. Petri 3. 20. Arca illa typus Ecclesiæ fuerat. Nota emphasim S. Petri, *octo animæ*. Quasi dicat, in illa arca, diluvii tempore, non corpora, sed animas fuisse, hoc est, sola officia, & studia animarum, non corporum viguisse. Bened. Fernand. in c. 6. Gen. lect. 7.

Ex Patribus, & aliis.

Animus magis amandus, quam corpus. Quid huic adverteratur? sensus. Resistendum ergo sensibus totis animi viribus; liquet. Quid si sensibilia nimium delectent? fiat, ut non delectent. Unde sic? consuetudine iis carendi, appetendique meliora. S. Aug. ep. 151.

Non propterea Deus præsentem nobis vitam præstitit, non animam in hoc corpus infudit, ut hac tantum fruamur vitâ; sed ut totis viribus ad futuram contendamus. Bruta præsentis duntaxat vitæ usui sunt; nos idcirco immortalem animam habemus, ut ad illius vitæ præparationem omnia moliamur. S. Chrysol. hom. 30. in Joan.

Vitam curemus nostram; & neque circa pecunias studeamus, quæ pereunt; neque circa gloriam, quæ extinguitur; neque circa corpus, quod senescit; non circa pulchritudinem, quæ marcescit; non circa delicias, quæ defluunt; sed circa animam, omnem curam impendamus, & hanc omni curemus modò. Id. hom. 8. ad pop. Antioch.

Mira imò miserabilis res. Infirmantur homines in corpore, & statim quærunt sollicitè remedia; infirmantur in anima, & gravissimè; & non quærunt remedia, sed dimittunt se sic ire ad mortem. B. Humbertus serm. 39. ad frat. de ordine Theutonicor.

Si sauci, & morbos corporales depellere cupientes, nullis facultatibus parcimus, etiam si indusum divendendum sit, ut ab infirmitate illa

liberemur; multò magis animæ infirmitatem, & gravissima peccatorum vulnera curemus. Id. tom. 6. f. de verb. Apost.

Si rectè quidam, carnem hanc famulam, animam verò dominam esse, dixerunt; non oportet posteriore nos locò dominam ponere, ac famulam iniquò jure præferre. S. Eucherius ep. parænet. ad Valerian.

O mirabilis cæcitas hominis! qui cum consistat ex anima, & carne; tanquam ex nobili, & ignobili; incorruptibili, & corruptibili; totum tempus suum expendit in provisione miserabilis suæ carnis; animam autem simpliciter negligit, nec de ipsa curat, ac si ipsa nihil esset. S. Bonav. flum. am. c. 1.

Hic est maximus mortalium error; quòd, cum homo ex anima, & corpore constet, & nobilior multò, principaliorque hominis pars anima sit; hæc contempta, solis nutriendis, vegetandis, impingvandisque corporibus tota vitâ in cumbunt. S. Thom. Vill. f. D. 3. Quadrag.

Christus operatus est salutem nostram 33. annis. Quantum verò temporis dabit resurrectioni corporum? *in momento, in ictu oculi.* 1. Cor. 15. 52. *Mortui resurgent incorrupti.* Nimirum animabus diu multumque vacandum, corpori obiter. Did. Nisi. D. 4. Pent. §. 5.

Cum comederent panem, Prophetam Iesum vocabant, & regem facere volebant. Jo. 6. 14. Matth. 13. 55 indignati fabri filium dicunt. Et quidem videbantur indignari, quia de cælis descendisse diceret, Non tamen hæc erat causa, sed quòd corpus non pasceret. Sylv. in Matth. 28. q. 5.

§. VI.

Animam ciba.

Sicut adipe, & pinguedine repleatur anima mea. Pl. 62. 6. Pingvis anima esse non potest, nisi à Deo pasta nituerit. Sed pingvedo animæ, divinarum rerum scientia est, recta fides, in concessa patientia, & cætera, unde sæculi istius macies jejuna superatur. Cassiod. hic.

Tentaverunt Deum in cordibus suis, ut peterent escas animabus suis. Pl. 77. 18. In eo offenderunt, quòd animabus escas peterent corporales; nec unam corpori, & alteram animæ, mentem expeterent; sed una, eademque mensâ corporeâ, & corpus, & animam, vellent saginare. Id. ib.

Nonne anima plus est, quam esca? Matth. 6. 25. Quàm improvidi sunt homines circa animæ bona. ut nihil non meditentur corporale, nihil, præter escas, requirant. Bæza tr. 3. l. 14. c. 9 §. 20.

Anima habes multa bona posita requiesce, comede. Luc. 12. 19. Tam improvidus est erga bona animæ, ut escas corporeas animæ adscribat. Id.

Oblii sunt panes accipere. Matth. 16. 5. Id est, tunc adverterunt se ex oblivione non sumpsisse panes. Fortè tam occupati fuerant circa cibum animæ, quòd corporalem cibum secum ferre oblii sunt. Dionys. Carthus. hic.

Sicut carni vestræ, ne deficiat, cibos quotidie præbetis; sic mentis vestræ quotidiana alimenta, bona sint opera. Cibò corpus pascitur, pro opere spiritus nutriatur. Quod morituræ carni

tribuitis, victuræ in perpetuum animæ non negis. S. Greg. lib. 4. homiliar. hom. 4.

Ut caro mollibus, sic anima duris, nutritur; illam blanda refovent, hanc aspera exercent; illa delectationibus pascitur, hæc amaritudinibus vegetatur. Id. mor. l. 10. c. 13.

Anima tua vescatur, nè fame pereat. Da illi panem. Quem panem? inquis. Ipse tecum loquitur. Tu si audires, & intelligeres, & crederes Domino, ipse tibi diceret: *ego sum panis vivus, qui de celo descendi*. S. Aug. de Verb. Dom. sec. Lucam ferm. 30. ad finem.

Nonne, si dici ita potest, muti animalis vox ista est: *anima habes multa bona* &c. Luc. 12. 19. Si enim porcinam animam habuisset, quid ei aliud, quàm manducandi, & bibendi, bona auriat debuerat? nunc autem ita totus animalis homo est, & totus carneus; ut animam suam carnalibus, & corruptibilibus escis existimet esse pascendam & ea, quæ in fecesum egeruntur, animæ præparat ad utendum: Cujus utique naturæ talis est, ut virtutibus alatur, ut verbo Dei saginetur; ut intellectibus piis, & religiosis disciplinis, atque exercitiis excolatur. S. Ambr. l. 8. i. de hom. divite.

Vis deliciari? animam pascere; trade ipsi cibos, quorum consuetudinem habet. S. Chrysost. ad pop. Antioch. h. 54.

Animæ 7. opera misericordiæ exhibe. Ciba cibò Scripturarum: liber apertus est mensa, ibi comedit anima legendo; & contemplando Item audiendo sermones anima cibatur: prædicator est cocus, & servitor ministrans vobis, quæ paravit in coquina Spiritus Sancti. Pota lacrymis Collige peregrinam, nè se distrahat negotiis secularibus. Redime captivam, quia multis debitis obligata. Vesti nudam virtutibus. Visita infirmam, examinando, quomodo expendisti diem? Sepeli mortuam. Nobilissima sepultura animarum, vulnera Christi, per contemplationem. Jf. 2. 16. *excidisti tibi sepulchrum*. S. Vinc. Ferr. D. 4. post Trinit. f. 3. Vide plura tit. Fides, Opera, Oratio, Verbum Dei.

§. VII.

Anima negligitur à multis.

Ex Veteri, & Novo.

Apostus est ei panis in conspectu ejus. Gen. 24. 33. & ait, non comedam, donec loquar sermones meos. Vide locum. Cur Eliezer non cessavit loqui, donec audiet: *en Rebecca coram te est, tolle eam, & sit uxor Domini tui*. Cur non prius, festus, ex itinere, vires reficit? hospitalitate finitur? & tum demum mandata exequitur? absit! non comedam. Lyranus hic: in hoc ostendit, habere se negotium impositum sibi cordi. An vos curam animæ non solum necessariæ corporis refectiōni, sed cuius recreationi, & ludis, antepōnitis? Quem sic loquentem audivimus? hodie me peccato foedavi, igitur non comedam, nisi toxicum hoc confessione evomero. Mercede pauperem defraudavi; non comedam, nisi ex integro satisfecero &c. Quis ita agit, & loquitur? an non potius hæc animæ negotia in ultimum

locum ablegamus? P. Segneri die Mercurii Dom. 1. Quadrag. ferm. 7.

Rachel autem, & Joseph, novissimos.

Gen. 33. 2. Quando Jacob reversus in patriam, ut iram Esau obviam venientis vitaret armati, familiam partiti in turmas, in fronte posuit seruos; Balam, & Zelpham agmen clausit Rachel &c. quorum hic ordo? Videns se imparem resistendo esse, id solum egit, ut, si pereundum foret, non omnem simul familiam periculo obiceret, sed chariora tutiori loco collocaret. Oleaster in 37. Gen. posuit ancillas in principio, ut scilicet iram fratris minus dilectæ exciperent prius. Quò docuit, minus dilectæ pro conservatione eorum, quæ magis diliguntur, esse periculis obijcienda. Quid dicam, aut cogitem? dum video vos primo omnium animam vestram periculo obijcere, eamque in agminis fronte poni. Nunquid ancilla loco à vobis habetur? peccat illa, modò dignitas familia, bona fortuna, negotia profana, filii, filiae, parentes, amici; quin & scorta, equi, & canes salvi sint. O amentiam! Id. ib. Flebat in remediabilibus lacrymis, *heu! heu! me fili mi! omnia simul in te uno habentes* &c. Tob. 10. 4. 5. Pari Zelò Anima cuius sua pensanda foret, ut non nisi periculissimo tutiori eam confidamus. Quid dicam de iis, qui eam demoni ultrò committunt, & ab eo ad omnes damnationis proximæ occasiones adduci sinunt? Dant dilectam animam suam in manu inimicorum ejus, Jer. 12. 7. *Moluntur fraudes contra animas suas*. Prov. 1. 18. *Homo occidit per malitiam animam* Sap. 16. 14. *Fili, serva animam tuam, & da illi honorem secundum meritum suum*. Eccl. 10. 31.

Miserere anima tua Eccl. 30. 24. Salvianus l. 3. ad Eccl. nihil sanè durius vobis dici potest, nihil tam ferum, nihil tam impium; à quibus impetrari non potest, ut vos ipsos ametis. Quis furor est? viles à vobis animas vestras haberi, quas etiam diabolus putat esse pretiosas. Si in damnationem præcipitemini, quis tantæ potestatis, aut clementiæ, erit, ut inde vos eripiat? Absolon durò exiliò multatus Joab in venit, qui reditum impetravit 2 Reg. 14. 21. Joseph. carceri mancipatus à pocillatore Pharaonis in libertatem affectus est, Gen. 41. 9. Jeremias in cisternam projectus, c. 38. 11. Abdemelech nactus est, qui porrecto fune eum extraxit. Animam verò tuam quis extrahet de altitudine ventris tui? Eccl. 5. 1. 7. Quis funem porriget? quis brachium extendet? quis icalas applicabit? *Qui descenderit ad inferos, non ascendet, nec revertetur ultra in domum suam*. Job. 7. 9. 10. Segneri ib.

Absit in domum suam (Achitophel) & *disposita domo sua suspendit se interit*. 2. Reg. 17. 23. Cur quod Absolon non adhaereret iudicio suo. Cur prius tendit in domum suam? major ei erat cura, & studium de domo sua, quàm de anima: vult enim, ut domus sua sit salva, & integra in hæredum manibus; animam verò suam æternæ damnationi committit Sylv. in Matth. 27. 5. c. 6. q. 4. Disposita domo sua suspensus interiit; quasi mallet suum corpus in malam crucem, & animam in infernum chaos præcipitare, quàm suas opes relinquere incustoditas. Mendaza in l. 1. Reg. c. 3.

Adhæsit

Adhæsit caput ejus quercui. 2. Reg. 18. 9. Cur arreptò pugione, crines non abscondit? & à suspendio se eximit? nè crines perderet, secare timuit! Alvarez in Jos. illustr. illustr. 92.

Quis ascendit in montem Domini? - qui non accepit in vano animam suam. Pl. 23. 3. 5. In vanum aliquid accipitur, quando non dirigitur ad destinatum sibi finem. In vanum emisti vestem, si nunquam eam induas. Creavit Deus memoriam, ut ejus recordereris; intellectum, ut eum cognosceres; voluntatem, ut eum amares. Did. Stella de contempl. van. Mundi c. 95.

Statera dolosa. Prov. 11. 1. Hugo per stateram accipit iudicium rationis; quod rectum, & sincerum est, cum in eà vera falsis, honesta turpibus, sancta profanis præponderant. Statera nem est animus hominis, in quo balances sunt ratio, & sensus; voluntas, & concupiscentia. Ità S. Basil. in illud: atende tibi ipsi, Corn. à Lap. hic.

Magnificat anima mea. Luc. 1. 46. Toleus: rectè inquit B. Virgo *anima mea*: quia ipsa sola habebat animam suam in potestate sua, ejusque erat domina. &c. Corn. à Lap. in Luc. 1.

Ex Patribus.

Omnia magis quærimus, quàm animæ utilitatem. Et domum quidem, ut consistat, sæpè quærimus; & non feremus videre illam vetustate, vel tempestate subversam, vel collapsam. De anima autem nulla est cura; sed, licet fundamenta ejus videamus putrefieri, & structuram ipsam, & ædificium; nullam tamen ejus rei habemus rationem. - Et apud nos sunt multæ leges de bestiis curandis; de anima autem nullus est sermo. Quot sunt, qui curant canes, nè plus, quàm par est, impleantur, & ità ut efferi, præ fame, esurie, venentur; seipsos autem non curant: & ità docent non deliciar, ut & bestia philosophiam discant; seipsos autem permittunt in ferinam sævitiam degenerare. S. Chrysost. in Act. Apost. hom. 34.

Innumeros dies deslent homines, familiarum obitus, pecuniarum damni; quòd autem animam singulis diebus amittamus, nè cogitamus quidem. Id. hom. 8. in ep. 1. Cor. 2.

Væ nobis! quia princeps animæ pars carni, quæ ancilla est, servit; & pars deterior imperat præstantiori. B. Hais Abb. or. 29.

Quam excusationem apud Dominum habere poterimus, qui plus amamus vestem nostram, quàm animam nostram. S. Cælius Ep. Arelat. hom. 8.

Error dolore dignus est, ullum omninò inveniri, aut esse posse, qui de cursu infelicitis vitæ istius brevi spatio in ipsa extremitate jam pendens, iturus illico ad tribunal Dei, quidquam aliud cogitet, præter finem suum; quidquam aliud, præter exitum suum; quidquam aliud, præter periculum suum; & neglecta spe suâ, atque animâ, cui opitulari aliquatenus vel in ultimis suis omni nisu, omni re, ac substantiâ suâ, debeat; hoc solum cogitet, hoc solum animò suo volvat; quàm lautè hæres suos res suas comedat. Miserrime omni-

um, quid sollicitus es? quid æstuas? - Ecce iturus es infelicissime omnium ad Examen Sacrum, ad tremendum illud, intolerandumque, Judicium; ubi peregrinanti animæ, atque anxie, nullum potest omninò esse solatium, nisi sola tantummodò bona conscientia, nisi sola tantummodò innocens vita, aut quod proximum est, bonæ vitæ misericordia. Infelicissime omnium, cogitas, quàm benè alii post te vivant; non cogitas, quàm male ipse moriaris. - Interim hoc specialiter dico, & peculiari admonitione commoneo; nè ullum omninò aliquis, quamvis charissimum pignus animæ præferat. - Facilius est hic deesse filiis quippiam, quàm parentibus in futuro: & multo levior est præsens tenuitas, quàm æterna paupertas. Salvianus l. 3. ad Ecclesiam Catholicam.

Cum parvas quaslibet res nobis injustè sublatas districte dijudicet Deus; credendum est, quòd hominem sibi met subtrahi, pretiosam scilicet substantiam, æquanimiter sciret? B. Petrus Damiani l. 5. ep. 16.

Quantum putas detrimentum incurris, si animæ immortalitatem nescis, vel omninò non credis? si enim de animæ immortalitate non constet; quis, quæso, ad futuram retributionem properat? quis, obsecro, vitam suam restringat, nè post concupiscentias suas eat? quis se ad fortia opera accingat, tam acerbam patientiam habeat; si de futura vita penitus diffidat? &c. Richardus à S. Victore l. 3. de Arca myst. c. 15.

Vendens animam, pro qua Christus nobis datus est, pro brevi aliqua delectatione, reputat Christum stultum fuisse mercatorem; cum pro tam vili det animam, pro qua Christus suum dedit sanguinem. Did. Stella p. 1. c. 62.

§. VIII.

Animarum cura.

Quod majus lucrum potest esse, aut quid pretiosius, quàm si humanam animam quis lucratur. S. Hieronymus in ep. ad Titum cap. 1.

Si Dominus noster proprium suum sanguinem effundere pro illa ove non declinavit; quæ veniâ dignus fuerit, qui sic honoratam à Domino despiciere voluerit, & non omnia, quæ potest, in curanda ovicula adimpleverit? S. Chrysost. in Gen. hom. 57.

Nescio, si potest homo aliquid in hac vita à Deo majus accipere; ignoro, an possit hac gratiâ interim majorem Deus alicui homini conferre; quàm ut ejus ministeriò perversi homines in melius mutantur; ut de filiis diaboli, filii Dei efficiantur. An fortè cuiquam magis videbitur esse mortuos suscitare? Ergone majus erit, suscitare carnem iterum morituram, quàm animam æternum victuram? ergone majus erit, carnem revocare ad gaudia Mundi, quàm animæ restituere gaudia cœli? ergone majus erit, restituere carni bona transeuntia iterum peritura, quàm animæ reddere bona æterna in æternum mansura? O qualis dos! quanta dignitas! talem gratiam à Deo accipere! Non debuit Dei sponsa à sponso suo dotè aliam accipere; non decuit cœlestem sponsum sponsæ suæ dotem aliam donare; quàm ut, per adoptio-

adoptionis gratiam, possit multos Deo filios gignere, & de filiis iræ filisque gehennæ, regni cœlestis hæredes ascribere. Richard. à S. Vict. lib. de Bejam. minor. c. 44.

Curam animarum nē appetieris: nam cūm ad eam metam nondum perveneris, ut cunctis animi tui passionibus imperes; & tibi ipsi, & illis, qui te sequerentur, noceres. S. Ephrem. de vit. spir. ad novit. monach. c. 35.

Perfectorum est virorum, animas suscipere. Id. paranesi 15.

Nulla majora lucra, quàm animarum. Pretiosior est ista negotiatio, quàm auri, & argenti, primi, & purissimi. Et si nihil aliud homines permoveret ad animarum lucra, satis esset memorabile, pro eis effusi sanguinis pretium. Sim. de Cassia l. 9. c. 44.

Filios lucis, imò te patrem huiusmodi filiorum, quantam apponere decet curam, quot labores, quot vigilias? ubi de rebus æternis agitur, ubi verè, & unicè expavescendum pro animabus tractatur damnationis periculum. Jo. Gerson ferm. coram Papa Benedicto.

Anima arguitur neglectus.

Longè graviori, & periculosiori debitò tenentur adstricti, qui pro multis animabus reddituri sunt rationem. Quid-ego infelix! quò me vertam? si tantum thesaurum, si pretiosum depositum istud, quod sibi Christus sanguine proprio pretiosius iudicavit, contigerit negligentius custodire. Si stillantem in cruce Domini sanguinem collegissem, essetque repositus penes me in vase vitreo, quod & portari sapientius oporteret; quid animi habiturus essem in discrimine tanto? Et certè id servandum accepi, pro quo mercator non insipiens ipsa utique sapientia sanguinem illum dedit. S. Bernard. l. 3. de Adv. Dom.

Cadit asina, & est, qui sublevet eam; perit anima, & nemo, qui reputet. Id. de Consid. ad Eug. lib. 4. c. 6.

Charior iis (malis Clericis) interdum equus, aut canis est; & curatur studiosius, quàm illæ animæ, pro quibus Christus mortuus est. Isid. Clarius l. 2. or. 27. de malis Clericis.

Da mihi animas, hoc dicit diabolus Prælato. Heu multi Prælati hodie pactum fecerunt cum diabolo: diabolus habet animas, ipsi habent cætera omnia. Hugo Card. in Gen. c. 14. 21.

Quid aliud hodie quæritur ab Episcopis, nisi argentum, & aurum? de animarum verò salute ultima cura est. S. Thomas Villan. ferm. 2. in ascens. Dom.

Num. IX.

Anima vel una tibi chara sit.

Motiva

Deus, & Christus.

Ex Veteri.

Scalam stantem. Gen. 28. 12. Dico cum Theodoretò, & Pererio, hanc scalam esse symbolum providentiæ, & gubernationis divini:

unde Deus illi innititur, quasi prima causa, & primum movens omnium. Angeli ascendunt, & descendunt, quasi ministri, & executores providentiæ divini. Hæc scala è cœlo ad terram pertingit, quia Deus inferiora per superiora, homines per angelos, gubernat. Duo scalæ latera sunt suavitas, & fortitudo; varii modi providentiæ sunt gradus. Sic Homerus Providentiā describit per catenam auream, à Jove è cœlo demissam in terram, quā Jupiter omnia comprehendit, constringit, & ad se trahit. Nota: Deum suos, præsertim virtute insignes, tantā curā per se, & angelos, curare, ac si totus incumberet, nec quidquam aliud curaret in toto Mundo, juxta illud Cant. 2. 16. *dilectus meus mihi, & ego illi.* Corn. à Lap. hic.

Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob. Ex. 3. 6. Cur singulorum Deus esse dicitur, ac si non simul omnium Deus existeret? S. Aug. t. 3. confess. c. 11. o tu bone, omnipotens, qui sic curas unumquemque nostrum, velut solum cures; & sic omnes, tanquàm singulos curares, & diligeres. Escob. t. 2. perfec. Christi sect. 2. Comment. liter. in Joan. observ. 7. Cur hic ad singulos repetitur nomen *Dei*? Resp. ut ostendat Deus, quantam singulorum habeat curam; quòd unum curet, sicut omnes, & quòd singulorum sit totus. Corn. à Lap. in Ex. 3. 6.

Fortitudo, & laus mea, Dominus &c. & factus est mihi in salutem. Ex. 15. 2. Quid dicis Moyles? nonne omni populo Israel factus est Dominus in salutem? Intellige mysterium: in Deo gratia omni populo communis, in servo autem gratus animus; ac si beneficium ei soli fuisset collatum. Carthus. hic: hoc ad servum Deo specialiter gratum, devotum, fidelémque pertinet; ut de generalibus beneficiis Creatoris speciales laudes, & gratias referat Domino, quasi sint sibi soli condonata ab illo. Sylv. in Joan. 3. q. 47.

Tollite summam universæ congregationis filiorum Israel. Num. 1. 2. 3. Oleaster: non est, Domine, impletus annus, quò eos numerari præcepisti; & jam iterum eos supputari vis? quid est, quòd eos tam crebrò numeras? Certè Deus diligens Hebræorum animas, omnium expetit salutem, nè vel unica ovicula erronea à numero recedat. Pergit Oleaster: nam quemadmodum, qui pecuniarum siti agitur, & eas diligit, continuè eas supputat; ita & Deus eos, quos diligit, supputare non desinit. Escob. t. 3. colloq. Chr. l. 3. Obs. 2.

Ego Dominus Deus tuus. Deut. 5. 6. Oleaster expendit tuum, dum ait: sunt aliqui reges, & domini, qui sunt sui; alii, qui sunt consanguineorum suorum, & amicorum. Quid, quæso, habet Deus, quòd non sit tuum? Habet cœlum; tuum est, cuius influentiis vivis: si terram; *eam dedit filius hominum*: si stellas; eas creavit in ministerium cunctis gentibus. Leonard. Lessi. de perfect. div. tit. liberalitas.

Tulit ergo Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum. 1. Reg. 16. 13. Ungitur David in medio fratrum suorum, teste S. Greg. quia

quia qui praeest, medius debet esse, nec plus uni quam alteri, adherere. de Pinna in Ecclesiastico.

Benedictus Deus meus, & exaltetur Deus salutis meae. Pl. 17. 47. Quid? *Deus salutis tuae!* Dominus universorum est, quem tu salutis tuae solum vocas Deum. Ego, ait David, tam de salute mea Deum sollicitum experior, adeoque in curam mei excubantem; ut solus videar, & opus ipsius, & regnum. Adeo omnia, quae agit, salutis meae militare conspicio, ut salus mea dexterae ipsius opus unicum videri possit. Oliv. t. 2. Strom. hic.

Redemisti me Domine Deus veritatis. Pl. 30. 6. uti David recognoscit beneficium redemptionis à servitute Aegyptiaca, ut vult Lyr. Ita dolet Dominus, dum unus perit, ac si multi perirent. Sylv. in Jo. 3. q. 47.

Intrauxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem. Cant. 2. 4. Ad unam animam introducam in cellaria vini quasi tota charitatis vis ordinatur. Escob. t. 2. perlec. Chr. fecit. 2. Obl. 7.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Cant. 2. 16. illa mihi, & non alteri, quoniam sum una columba ejus. S. Bern. 1. 68. in Cant. Ac si illa sola, & ille in Mundo essent. Lud. de Ponte hic.

Erudire Jerusalem, ne forte recedat anima mea à te. Jer. 6. 8. Deus est populi anima. Ergo totus in toto residet, & totus in parte, seu in quolibet homine. Salvian. Christus, sicut pro omnibus passus est, sic pro singulis; & totum se dedit universis, & singulis totum. Ac per hoc, quicquid Saluator passione sua praestitit, sic totum debent ei universi, sic totum singuli. Escob. t. 3. Colloq. Chr. Obl. 5.

Ex Novo.

Hec omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Matth. 4. 9. Rejicit illum Dominus; *Vade Sathana.* v. 10. Cadit tamen ante pedes Judae, in cujus corde diabolus morabatur. Quod praestare noluit pro omnibus Mundi regnis, modo pro uno Juda acquirendo exhibet: ut declaret in quanto pretio habenda sit vel una anima. Jo. 13. q. 37.

Quia Dominus his opus habet. Matth. 21. 3. Necessariusne homuncio unus creatori? Tanti Deus ducit unum hominem, ut eum eo quodammodo omnia possidere videatur; sine ipso nihil. Escob. t. 3. Colloq. Chr. l. 8. fecit. 1. Obl. 3.

Multi sunt vocati, pauci vero electi. Matth. 22. 14. Ad regales nuptias vocantur omnes; ex quibus cum unus adesset non vestitus nuptiali veste, missus est in tenebras exteriores. Et ita Dominus claudit parabolam: *multi sunt vocati &c.* Ex omnibus vocatis unus est electus; quomodo ergo pauci sunt electi? dicendum potius erat: multi sunt vocati, pauci vero reprobati; sed è contrà dicit: *pauci electi*: quia ita dolebat in unius amissione, ac si multos perdidisset. Sylv. in Jo. 3. q. 47.

Quemadmodum gallina congregat pul-

los sub alas. Matth. 23. 37. Et si unum pulorum clamantem, & segregatum audierit, velut si omnes deficerent, querulatur. Unica uni, unica omnibus, unica singulis, una in omnibus. Saluator igitur propter omnia ista similitudinem gallinae suscepit. Sim. de Cass. l. 7. c. 32.

Quamdiu fecistis uni &c. Matth. 25. 40. *Uni*: quia non solum uni Dominus suas fatigationes licet sed singulis ita uni ac omnibus. Unde alget, famet, sitit, in uno, ac si in omnibus pateretur. Escob. t. 3. Colloq. Chr. Obl. 5.

Unus vestrum me traditurus est. Matth. 26. 21. *Cum hac dixisset Jesus, turbatus est spiritu.* Jo. 13. 21. Syr. *in fremuit spiritu.* Arab. *commotus est spiritu.* Hæc turbatio spiritus ingens fuit tristitia, & dolor, de perditione & damnatione Judae. Hilaris ibat ad passionem.

Procedebat eos Jesus, & stupebant. Marci 10. 32. perditionem vero ab uno discipulo tristissime patitur. Sylv. in Joan. 13. q. 37. *Deus! Deus meus! ut quid dereliquisti me?* Matth. 27. 46. S. Hilarius. Sum solitudinem conqueritur. Sed quomodo dicit se in cruce solitarius? nonne ait Jo. 12. 32. *cum exaltatus fuero, omnia traham ad meipsum?* Si omnia ad se traxit, quomodo solitarius? admittebat unum latronem, & inde solitarius sibi videbatur. Sic unum amittens latronem anxiebat, ac si omnes perdidisset. Sylv. in Jo. 19. c. 16. q. 1.

Ite, dicite Discipulis ejus, & Petro. Marci 16. 7. Petrum nominat speciatim. Annon Petrus ad Collegium discipulorum pertinet? cur ergo specialiter nominatur? quia ovis fuit erronea, ad quam adducendam Pastor bonus eam curam impendit quam pro omnibus. Escob. l. 3. Coll. Chr. Obl. 3.

Sedebat sic supra fontem. Jo. 4. 6. Labores nostram causam susceptos pro quiete habet Jesus: nulla enim ei sedes est, nulla uspiam requies; nisi ubi fatigatio, & labor, pro animabus susceptus adest. Unde S. Basil. Se-leuc. or. 26. montes, & sylvas, obire non recusat, obit præcipitia; cumque venit in partem errationis, & subiciens humeros proprio labore oviculam curat laborantem, gaudet ipsa fatigatione; ovium inventionem ratus lassitudinis esse levamentum. Baeza tom. 2. l. 6. cap. 3.

Venit mulier de Samaria. Joan. 4. 7. Unam Samaritidem quaesiturus Dominus *fatigatus* advenit: ut ostendat, sudores suos, ac labores, sic uni impendere animæ, ac omnibus simul. Id. ib. obl. 4.

Si quis sitit. Jo. 7. 37. Non dixit, si qui sitiant; sed singulariter ad unum sitientem invitandum se accinxit. S. Chrysost. si quis desiderat, hunc solum voco. Perfecto, si vel unus homo sitiat, hunc voco, uni me totum impendam. Escob. t. 2. Perlec. Chr. Obl. 7.

Post dies octo iterum erant discipuli ejus intus, & Thomas cum eis, venit Jesus. Jo. 20. 26. Discant Praelati, quam commissis ovibus solitudinem exhibeant, si pro una sola Dominus apparuit. Omnis solitudo, omnis labor, unius animæ nego-

tiō minor est. S. Thom. Vill. ferm. in Oct. Paschæ.

Qui dilexit me, & tradidit semetipsum propter me. Gal. 2. 20. S. Chrysoſt. hic : declarat, hoc quoque par esse, ut quisque nostrum non minus agat gratias Christo, quam si ob ipsum solum advenisset. Et de compunct. cord. ait : ideo denique & in illa boni Pastoris parabola non dicitur, quia venit, oves multas quarere, sed unam. Id. in Gen. hom. 34. Quid dicis ? o Paule ! paulo ante dicebas : *pro nobis omnibus tradidit eum* ; & nunc dicis, *qui dilexit me* ; & ut proprium, commune usurpas beneficium ? Profecto inquit : nam licet pro omni hominum genere sacrificium oblatum sit ; tamen propter amorem in eum, id quod factum est omnibus, proprium mihi facio. Peculiare hoc est amori, ut ex communibus propria faciat.

Ex Patribus, & aliis.

Erroneam ovem patientia pastoris requirit, & invenit : nam impatientia unam facile contemneret. Tertull. lib. de patientia.

Errat & una pastoris ovicula, & grex una charior non erat ; una illa requiritur, pro omnibus desideratur ; & tandem invenitur, & humeris pastoris ipsius refertur. Id. lib. de poenit.

Sic gressus meos, semitasque consideras, & diu, nunthique, super custodiam meam vigilas, omnes semitas meas diligenter notans, speculator perpetuus ; velut si totius creaturæ tuæ, cœli, & terræ, oblitus, tantum me solum consideres, & nihil sit tibi curæ de aliis. S. Aug. Soliloq. c. 14. O tu bone omnipotens ! qui sic curas unumquemque nostrum, tanquam solum cures ; & sic omnes tanquam singulos. Id. Confess. l. 3. c. 11.

Sic intendunt divina judicia super unam animam, sicut super unam urbem ; sic super unam urbem, sicut super unam gentem ; sicut super universam generis humani multitudinem : quia & sic intendit Dominus singulis, ac si vacet à cunctis ; & sic simul intendit omnibus, ac si vacet à singulis. S. Greg. Mor. l. 25. c. 13.

Nostrum nullum est opus, quam ut oves animæ quæramus. S. Chrysoſt. in act. Ap. hom. 32.

Ita tibi intendit Deus, ita tui curam jugiter habet, quasi tu solus in toto terrarum orbe viveres. Lud. Blof. parad. animæ c. 2.

O amici mei ! sic tenerè diligo oves istas ; quod si possibile esset, adhuc mori propter quamlibet ovem specialem mortem, qualem in cruce pro omnibus passus sum, magis

cas redimerem, quam eis carerem. l. 1. c. 59. Revel. S. Brigittæ.

Tu quis es ? sum Prælatum. Et quid est, esse Prælatum ? esse Pastorem, non dominum ; non principem. *Non dominantes in Cleris, sed forma facti gregis.* 1. Petri 5. 3. Sed cujus gregis ? Utique illius, pro quo Filius Dei vitam posuit ; quem non aurum, & argentum, sed sanguine suo pretiosissimò, emit. Et quantus grex ? sexaginta millia, centum millia ovium. Difficilis cura ! Unus Angelus unam sibi ex illis omnibus sufficere putat ; & tu tanta ? S. Thomas Villan. ferm. Dom. 3. Adventus.

Alia motiva.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

Joseph filius tuus vivit - Revixit spiritus ejus, & ait, sufficit mihi. Gen. 45. 26. 27. 28. Ante, ubi occisum audit, ita plorat, quasi nullum alium haberet ex filiis. Gen. 37. 33. 34. Sic Christus maxime videtur indolere, quando vel unus perit, quasi alios non haberet ; gaudet autem summè, quando vel unus convertitur. Marchantius D. 3. Pent.

Vos estis lux Mundi - neg, accendunt lucernam, &c. Matth. 5. 14. 15. Non videntur hæc inter se coherere : nam lux Mundi ex suo munere habet, diffundi per totum orbem. At lucerna posita super candelabrum uni tantum domui lucet. Quomodo ergo sunt lucerna super candelabrum, & lux Mundi ? Respond. vir Apostolicus tantò affectu intendat illuminare unam domum, ac totum orbem ; ac si una anima illi sit tam chara, quam totus orbis. Sylveira addit. Evang. Matth. 5.

Domine ! puer meus jacet in domo paralyticus. Matth. 8. 6. Abundans Centurio militibus, se putat sine ullò famulo exstere, dilectò unò dum privatur. Dominum exprimit, sic unius peccatoris amissione affectum, ac si omnibus hominibus privaretur. Elcoba. t. 3. Coll. Chr. l. 11. sect. 1. obs. 2.

Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & si perdidit unam &c. Luc. 15. 4. In una ove intelligitur numerus omnium peccatorum. Si omnes peccatores in una ove perduntur, quinam in 99. ovibus designantur ? ipsi perdit homines ob Adami delictum. Unò peccatore pereunte, Pastori quodammodo perduntur omnes oves.

Id. ib.

Vide plura tit. Superior. Zehas.

TITU-

TITULUS XX. ANIMALIA.

§. I.

Obsequia Sanctis præstita.

S. Severus Episcopus pauperibus natus parentibus, sed probis, & in egenos misericordibus. Ab iis in juventute Domino cuidam traditur in servitium, qui equarum ei curam commisit. Vestes ab hero acceptas pauperibus sæpius tradidit: ideo domo exclusus summo frigore, derelictus ab omnibus sub dio Deum precabatur. Et ecce grex equarum pastorem suam adit, hinc inde versis vultibus eum circuit, flatibusque in eum emissis frigus sentire non permittit. Quod ubi Domino nuntiatum, novis, melioribusque vestibus eum donavit, magnoque in honore habuit; imò, cum gentilis esset, baptizari petiit. Bolland. 1. Febr.

S. Aninas Thaumaturgus anachoreta in obsequiis suis duos leones habuit, qui eum assidue comitabantur. Stylitam quandam, epistolam per leonem missam, docet patientiam. Id. 16. Martii. **S.** Regulus Ep. in spatioso campo populum docebat utque ad vespertum; coaxantibus ranis efficacius imperat silentium, unam permissam coaxari. Hodiedum in loco illo, unam exceptam, omnes silent. Depositionis ipsius festo cum innumerabilis populus ad eum honorandum accurrit, cervi utriusque sexus, hinnuli, capreoli, divino nutu ad sepulchrum sancti præfuls conveniebant, ibique pavimento per missam prostrati, eam peractam recedebant in sylvas. Id. 30. Martii.

S. Rodanus Abb. in Hibernia, in itinere leprosis petentibus elemosynam, equos sui currus dedit; statimque duo cervi ex sylvis adfuerunt, & currum subeunt. Id. 15. April.

Electo & coronato in Pontificem **S.** Leone IX. gallus gallinaceus frequenti voce ejus nomen repetebat; & naturalem emissurus sonum, cunctis mirantibus, Papa Leo insonabat. Id. 19. April.

J. Josepho Anchietæ aves obumbrato sole adulatae sunt. Duo ex nostris iter fecerunt, amisit alter Breviarium, voluit redire questum, vetuit Socius dicens, non amittendum. Cum ecce post aliquot leucas canis illud rictu obtulit. Nierembergius de animalib.

§. II.

Animalium Obedientia.

S. Jacobus Ep. Tarantasiensis in templo ædificando, cum ad materialia operarii bobus uterentur advehenda, ferox ursus bovem dilaceravit. Nuntiatum id Episcopo; qui adveniens videt quod nuntiabatur, cui dixit: Ego Jacobus Christi famulus præcipio tibi, ut in nomine Domini ad opus, quod impedisti, cervicem incli-

Polyanth. Sacr. Tom. I.

nes; qui statim collum iugo supposuit. Boll. 16. Jan.

S. Humberto Ep. Romam cum sociis proficiscenti, dum se, & pecora in via reficiunt, ursus devorat equum; quem cum famulus semidevotum reperisset, idque Domino nuntiatum fuisset, accurrit ipse, & urso imperat, ut sacculos toto itinere ferat. Vocatus statim accedit, onus patienter suscipit, stupentibus cunctis in urbibus, & vicis, per quos iter habebant. Iussu Pontificis divinitus moniti dimittunt ursum. Id. 25. Martii.

S. Simeon Præfatus Abb. errantibus viæ duces assignat leones. Id. 26. Jan.

Vidi Salisburgi annosum, & cornua alta ferentem cervum; qui & frænum, & sessorem, & quod mirum magis, bombardam à sessore intra cornua illius locatæ explosionem, pateretur; equitèmq; ad unum ferè milliare, principes celerimò curru vectos comitantem, portaret, quovis equo agilior. Stengelius t. 2. de div. jud. c. 14.

B. Oringa, sive Christiana V. in Etruria genere humili orta; cum adolescens boves pasceret, ut liberius orationi vacaret, iis præcepit, ut segetibus, & satis, abstinerent. Paruerunt, ut nec spicam lamberent. Bolland. 10. Jan.

S. Genulpho Ep. gallinas multas in usum pauperum, & hospitum, alenti, vulpes unam abstulit; iussu referre, retulit. Id. 17. Jan.

S. Jacobus Ep. Tarantasiensis in via ad regem Gallicarum dormientis asini oculum corvus abstulerat; præcepit in nomine Domini referri; retulit & sanctus sanum oculum in cavernam asino restituit. Id. 16. Jan.

V. P. Josephus Anchietæ iter cum indigenarum comitatu faciebat; & ecce vipera illis obicitur in itinere (est autem huic colubrorum generi veneni virus supra quam in Europa teterimum) eam conspectam comites terrore perculsi diffugere. Revocat illos Pater, jubetque viperam ad se venire; parat illa, eamque apprehensam sedens sibi collocat in gremio, manumque demulcens, occasionem cepit multa de divina potentia disputandi; naturam nullam esse demonstrans, quæ non hominis imperio obtemperet, nullam re divinam legem violanti. Sermonem longum in hanc sententiam absolutum, multisque monitis indigenas ad Christianæ legis obedientiam hortatus, viperam suam benedictione affectam placide à se dimisit. Vita ejusdem.

Vicos lustraturum **P.** Anchietam comitabatur navi Petrus Leitanus è Soc. Erat malacia summa, æstus gravis, ac molestus; agrè eam cæli gravitatem ferebat Leitanus. Videt Josephus propè litus in arbore tres, quatuorve quarcies insidentes (ex sunt aves gallinarum magnitudine,

tudine, purpureo colore in flavum vergente specie pulcherrimâ) eas Iosephus Brasílico sermone alloquens: ite, inquit, cognatas vestras accersite, nostrumque iter, volatu vestro obumbrate. Illæ extento collo vocem, quasi accepti imperii signum misere, indeque avolantes paulo post magno cum grege rediëre; densatæque in nubem, tamdiu eandem supervolantes umbram fecëre; donec, spatiò leuca unius decursò, lenis cepit afflare aura Favonii. Tunc Pater avium dimisit comitatum. Illæ quasi imperiò perfunctæ, officiosâ crocitate, & multis lætitiæ signis, avolârunt. Jb. plura vide ibidem.

§. III.

Animalium refugia ad Sanctos.

CLothariò Britannia rege venationi indulgente, aper à venatoribus actus, ad Dëicolam Abbatem confugisse dicitur, & tutum in ejus sinu reperisse asylum. Nieremb. l. 2. nat. hist. c. 5. Item Boll. 18. Jan.

Cervus à venatoribus, & canibus in venatione exagitatus ad S. Humbertum Ep. confugit, & se sub pallio illius composuit, venatoribus persequi non audentibus: quia repentinò terrore correpti divinitus, gressus reflexerunt. Id. 25. Martii.

S. Egidius Abb. ad ostia Rhodani solitarius cervâ lac præbente vixit; sed à venatoribus exagitata cellam ipsius petiit, & solitò mœstius immugiens ante senis pedes provoluta jacuit; ut cujus humanitatem diu experta fuerat, ejus etiam auxiliò ab imminente periculo tegetetur. Nieremb. hist. de animal. l. 9. c. 95.

S. Albertus Eremita, cum in agro quâdam die operaretur, in leporem incidit; qui non modò non profugit, sed capi se familiariter sivit: cumque cum loci occidere vellent, liberum dimisit. Post paulò insectantes fugiens venatores ad virum Dei denuò accurrit; qui ipsum mox intrâ tunicæ suæ manicam abscondit. Boll. 7. Jan.

S. Catharina Svecicæ, filiæ S. Brigittæ, virum more nobilium damam cum canibus venaretur, contigit S. Catharinam fortuito per viam ipsius luci transvahi: ad quam fera læssa confugiens caput suum in sinu ejus reclinavit. Virò, & aliis advenientibus, ostendit feram sub pallio latentem; eidem petens, & impetrans, libertatem. Id. 24. Martii.

Inter Hispaniam, & Hiberniam, est locus quidam, qui ob reverentiam S. Brendani, aliorumque loci illius Sanctorum, hominibus, pecoribus, feris, refugium præstat inauditum. Cervi, apri, lepores, &c. cum canes è vestigio sequentes nullatenus fugere possent se præsentiant, ad locum illum accurrunt; ubi rivulum pertransierunt, canes cursum sistunt, nec ulterius insequuntur. Nieremb. lib. 2. de miraculosis naturis Europæ c. 12.

§. IV.

Animalia familiaria Sanctis.

AD Rhemigium Rhemensem Ep. passerem ad volare solitos, accepimus, & de manu ejus certatim cibum petere, & capere. Nieremb. de animal. l. 9. c. 95.

S. Franciscus Seraph. cum aliquando in horto inter fruteta deambulet, cicada scilicet linquens supra evocantis manum confedit; & Deum laudare jussa, voce tremulâ suaviorem solitò stridorem edidit. Id.

Erat Anchiætæ usitatum, quotidie dimissò catechismo, ad vires animi recreandas, in agro aliquantisper ambulare, atque è Codice horario, etsi nondum sacris ordinibus initiato, solemnem diè psalmodiam percurrere. Observatum est persæpe, admirandæ speciei aviculam, multis, pulcherrimisque coloribus distinctam, ad ipsum solitam eò tempore advolare, tripudiòque hilari, modò illis humeros, modò brachia, librumque insilire. Ex vita.

TITULUS XXI.

A N N U S.

ÆGypsi per Palmam in suis hieroglyphicis significabant Annum: quia singulis quibusque mensibus ramum profert, & sic 12. ramis annum integrum significat. Jo. Orosius fer. 2. post Dom. Pass.

Annus novus.

Idolorum cultores Jano duas facies figurant; unam, quæ præteritum annum videtur aspicere, aliam, quæ futurum. Faustinus Ep. in sermone.

Primum, & novum sacrificium Testamenti veteris oblatum in mense Nisan, ad quod ignis divinitus missus est. Dies fuit octava. Dies verò 14. ejusdem mensis Nisan, dies fuit Sacrificii novi, testamenti novi, Eucharistiæ. Fuit dies novi ignis, eximii amoris. Sic Deus dilexit &c.

Calendis Januarii Deuteronomium Moyses populo promulgavit. Undecimâ enim mense, primâ die mensis, ait Scriptura Deut. 1. Cum autem primus mensis Hebræorum fuerit Nisan, undecimus erat Januarius. Hujus rei figuram implevit Salvator, hoc eodem die novam legem sanguine suo in circumcissione faciendi, & vitæ Christianæ velut exordium exhibendo. Primus anni dies Sanguine dedicatur, ut olim in Nisan agni immolatione. Bayerlinc. L. I.

Serenissima, piissimâque Isabella Belgarum princeps nocte postremâ cujusque anni lampadem jubebat accendi coram eburnea Crucifixi statua, (quam Philippo II. parenti ejus Pius V. dono miserat) juxta lectum collocatam; ut, cum Calendis Januarii evigilaret, primum obtutum, cogitationemque, jaceret in Christum è cruce

cruce pendentem; eamque mentem deinceps, quoad liceret, totò annò conservaret. Doultreman. l. 4. cap. 2. de amore sect. 4.

Solent Sinæ supra domus limen renovatas, anni redeuntis initiis, nescio quorum spirituum

imagines collocare. In earum locum successerunt insculpta singulis tabulis augustissima Jesu, & Mariæ, non nina, quæ simul ædium patri-ciniam suscipiant, & Neophytorum fidem prote-stentur. P. Nicol. Trigavius de Christiana ex-peditione l. 1. c. 10.

TITULUS XXII. APOSTOLI.

§. I.

Figura.

Ex Veteri.

Ubi erant duodecim fontes aquarum. Ex. 15. 27. Per duodecim fontes deserti, duodecim Apostolos intelligit S. Prosper parte. 1. c. 38.

Duo lapides; Ex. 28. 9. duo præcepta sunt dilectionis Dei, & proximi; quibus duodecim tribuum sculpta nomina continentur, duodecim Discipulos in hoc numero jam designantes, quos noster Sacerdos in humeris perfectâ dilectione portavit. Id. p. 2. c. 3.

Ponesq; in eo quatuor ordines lapidum. Ex. 28. 17. Tertull. l. 4. Contra Marcion. c. 13. hisce duodecim gemmis dicit, significatos duodecim Apostolos. Iisdem enim significantur Apostoli Apoc. 21. 19.

In primo Ordine primus *Sardius*, qui ignis specie translucet. Significat fervidam doctrinam, & pro ea martyrium: est enim colore sanguineo, & igneo, quo feris terrorem incutit. Hinc Apoc. 21. 20. Tribuitur *S. Bartholomæo*, qui pro Christo excoctus totus sanguineus ideoque demonibus terribilis fuit.

Secundus *Topazius*, qui partim cæruleo, partim aureo, imò omni colore resplendet, ait S. Isidor. l. 16. c. 7. Significat animum celestem, & ad omnia infractum; Tribuitur *S. Jacobo* fratri Domini, qui celesti charitate irradiatus, per illam Judæos, omniâque terrena, supplantavit. Tertius *Smaragdus*, qui maxime virescit, ita ut res alias, quin & ærem, virore suo inficiat. Significat Virginitatem, & tribuitur *S. Joanni*. In secundo Ordine primus *carbunculus*, Græcè *αἰσθαλῆς*, id est, carbo ignitus. Significat ardentem charitatem; & tribuitur *S. Jacobo* fratri Joannis, qui ardens charitate Christi primus Apostolorum pro Christo martyr occubuit. Secundus *Sapphyrus*, qui cæruleus est, id est, celestis coloris, & aureis punctis colluctet; & radiis solis percussus ardentem emittit fulgorem. Significat eos, qui mente & vitâ in coelis versantur: unde in Apoc. tribuitur S. Paulo; vel potius S. Andrea; qui amore coeli, & radiis Christi, biduo apud eum manens percussus in ejus amorem exarsit & terrena omnia calcavit. Tertius *Jaspis*, gemma firmissima, & virens, ideoque Smaragdo sublimis. Significat fortitudinem fidei, & tribuitur S. Petro. In tertio Ordine primus *Ligurius*. Verisimile est, esse *Polyanth. Sac. Tom. I.*

hyacinthum, interprete S. Hieronymo. Significat contemptum terrenorum, & amorem celestium. Congruit S. Simoni, qui celestibus, & suavissimis fuit moribus. Secundus *Achates*, quem Anselmus Boëtius insignis medicus, & gemmarius Rudolphi II. Imp. dicit, venenis viperarum, & scorpionum ictibus adversari. Cor re-treat, ac adversus omne genus contagii tueretur. Sitim ore contentus, manûque detentus, febricitium æstus compescit. Narratur, aquilam suâ nidò imponere, ut pullos contra venenatorum animalium morsus tueatur. Tribuitur Judæ Thaddæo. Tertius *Amethystus*, qui purpureus est, violaceus, & roseus, sculptura facilis, leniterq; flammulas fundit. Significat humilitatem; tribuitur *S. Marthæ*, qui nomine & in oculis suis, parvus fuit.

In quarto Ordine primus Chrysolithus, qui partim aurei, partim marini est coloris. Significat penitentiâ, tribuitur *S. Mattheo*. Secundus *Onyx*, ita dictus ab humani unguis specie, datur *S. Anselmo* Boëtius l. 2. de gemis ex Appiano. Mithridates Ponti Rex fertur duo millia poculorum ex onyche in suo thesauro habuisse. Ceram non recipit, ideo ad figilla aptissima. Tertius *Beryllus*, qui instar aquæ solis fulgore percussæ, rubicundus est, & decorus; affertur ex India. Tribuitur S. Thomæ. Corn. a Lap. in Ex. 28. 17.

Elige duodecim viros. Jos. c. 4. 2. Duodecim viri electi à Josue sunt duodecim Apostoli electi à Christo. Hugo Card. hic. Sicut Judic. 7. 6. nudis usus est milicibus, sinistra quidem gestantibus lucernas in urnis latentes, dextra verò tubas: ita sacros Apostolos misit nudos in universam terram, ferentes lucernam miraculorum, & prædicationum tubam. B. Theodoretus q. 15. in Judic.

Et boves duodecim subter mare. 3. Reg. 7. 44. super quos mare positum est, nisi duodecim Apostoli? quibus recens in morte Christi consecratum Baptismi Sacramentum traditum est. S. Rupertus l. 3. c. 23.

Salomon 3. Reg. 4. 7. ut aula sua esset bene ordinata, ordinavit duodecim præfectos ex filiis Israel, quos constituit provisioni ciborum &c.

Derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Job. 19. 20. Quid per labia, nisi locutio? quid per dentes, nisi Sancti Apostoli designantur? qui in hoc Ecclesiæ corpore idcirco sunt positi; ut vitam carnalium correptione mordeant, eamq; à suâ pertinaciâ duritiæ confringant. Unde & eidem primo Apostolorum, quasi denti in ejus corpore posito, dicitur Act. 10. 13. *occide & manduca.* S. Greg. Mor. l. 14. c. 23.

Sagittas suas ardentibus effecit. Pl. 7. 14. Vo-

Q2

Vo-

Vocat Apostolos igneas sagittas ad inflammandam corda Credentium. S. Aug. hic. post medium.

Posuisti in capite ejus coronam. Pl. 20. 4. id est, in principio prædicationis ejus, coronam de lapide pretioso, id est, de lapidibus pretiosis, scilicet duodecim Apostolis. Hugo Card. hic.

Dispersa sunt omnia ossa mea. Pl. 21. 15. Ossa Christi Apostoli dicuntur: quia sicut caro ab ossibus roboratur; ita & corpus Christi, quod est Ecclesia, ab Apostolis firmatur. S. Hieronym. hic.

Vox Domini preparantis cervos. Pl. 28. 9. Cervos hic vocat beatos Apostolos, quorum pedes speciosi evangelizantium bona, utpote conculcantes serpentes, qui hominibus insidias struunt, & mortem afferunt. B. Theodoretus l. 2. in Cant.

Sagitta potentis acuta. Pl. 44. 6. Intellige sagittas acutas eos, qui per Orbem universum ad evangelizandum missi sunt. S. Basilus hic.

Convertentur ad vespem, & famem patientur ut canes. Pl. 58. 7. Non enim inveniebant canes egregii, scilicet Apostoli, copiam esearum apud inimicos Christi Judæos: paucos quippe ex illis manducare, id est convertere, & sibi incorporare poterant. Unde Petro efuriens ostensum vas linteum Act. 10. Rupertus in Gen. 27. l. 7. c. 8.

Animalia tua habitabunt in ea. Pl. 67. 11. Animalia Dei sacros Apostolos nuncupat. Idecirco ipsos equos Abacus nominavit. *Viam fecisti in mare quis tuis.* 3. 15. Id. hic.

Virtus ejus in nubibus. Pl. 67. 35. Cum Apostoli docendi munus præceptoris more obijissent, veluti quædam nubes, aquam è pelago Spiritus Sancti haurientes, irrigationem hominibus afferunt. Id. hic.

Nubes sunt Apostoli, & prædicatores: quia sicut nubes è terra, & mari in altum sublata à ventis impelluntur; ita Apostoli ex terrenæ humilitatis humo, & hujus sæculi mari, Dei gratiâ attoluntur, & Spiritu Dei impelluntur. Corn. à Lap. in Ezech. c. 10.

Elevaverunt flumina Domine &c. Psal. 92. 3. Fluvios sacros Apostolos vocavit: hi enim fluviorum instar omnem irrigationem hominibus attulerunt. B. Theodoret. hic.

Meliora sunt uberata vinò. Cant. l. 1. id est, Apostoli tui, quos à te instructos vice tui substituis, multò sunt meliores, quàm antiqui Prophetæ; quorum Spiritus erat acer, sicut vinum. At Spiritus tuorum Apostolorum est Spiritus amoris; suntque instar matrum, quæ uberibus lactant infantes suos. Lud. de Ponte hic. Ubera Christi Apostolos non incongruè accipimus: per ipsos enim in fide nutritur, & spiritali alimentò reficimur. S. Just. Orgel. Ep. hic.

Similis dilectus meus caprea, hinnulog, cer vorum. Cant. 2. 9. Propter acerrimum visum, & velocem cursum ad omnes fines orbis speciosis pedibus Apostolorum currens. Philo Carpath. hic.

Surge, propera amica mea, columba mea. Cant. 2. 10. Apostoli comparantur columbis, tum propter alias analogias alibi recen-

fitas, tum quia columba indulgentissima est erga foetum. Etenim, ut Naturalista tradunt, columba veniente frigore nidificans, & partum nido immittens, suas etiam plumas avelit, ut parvuli foetus melius cubent. Quò fit, ut ipsa læpè mater gelu contabescat. 1. Theff. 2. 7. *facti sumus parvuli in medio vestrum, tanquam si nutrix fovet filios suos.* Corn. à Lap. hic.

Ferculum sibi fecit Rex Salomon. Cant. 3. 9. Mens præterea charitate, Zelò animarum, & Spiritu Apostolicò flagrans, & prædicans Christum crucifixum, vocatur ferculum Christi: Christi enim nomen, fidem, & cultum, circumfert per omnes gentes. Unde ferculum Christi fuit S. Paulus, & Apostoli, inquit Theodoret. Imò Christus ipse Act. 9. 15. *vas electionis est mihi iste, ut portes nomen meum.* Id. hic.

Emissiones tuæ &c. Cant. 4. 13. Per emissiones paradisi Sanctissimi Apostoli, veluti deliciarum horti, intelliguntur. Philo Carpath. hic. Pro emissiones Hebr. *Apostolatus*; Lat. *legatus* vel *missus*. Unde Apostoli emissiones paradisi, velut lavacrum sacri fontis habentis intelliguntur; qui tanquàm mala Punica foris rubentes in laboribus, & ærumnis; postremùm & sanguine Martyrii, permultos hominum Christi fidei veluti grana pepererunt; hisque tanquàm parvulis fructus suavisissimos arborum coelestium, ad fidei incrementum, & charitatis opera, præbuerunt. Philo Carpath. cit. Corn. à Lap. cit.

Crura illius columna marmorea. Cant. 5. 15. Crura symbolum sunt ingressus, & progressus. Significant ergo itinera Christi, & protectiones, quibus per Judæam; per Apostolos verò, & viros Apostolicos, omnes gentes Evangelizando obivit; fuisse puras, rectas, fortes, & validas; ita ut nemo eas siltere, remorari, vel impedire, posset. Hinc multi per columnas has accipiunt Apostolos, qui, quasi pedes, Christum detulere per totum orbem; adeò fortes, & robusti; ut columnæ marmoreæ esse viderentur, *fundata super bases aureas*, tum Christi Ephes. 2. 20. tum charitatis: charitas enim est, quasi aurum solidissimum. Ita Philo Carpath. S. Nyssenus, S. Ambrosius in Pl. 118. Cornelius cit.

Per crura Apostolos intelligimus, per quos universum Mundum circuevit, & fidem, eis prædicantibus, populis audientibus sparsit. Sed crura columnæ marmoreæ esse perhibentur; quia Ecclesiam inflexibiliter sustinent; dum contra omnes adversarios eorum prædicationibus, & exemplis, roboratur. S. Greg. hic.

Quàm pulchri sunt gressus tui. Cant. 7. 1. Gressus Ecclesiæ sunt veloces prædicationes Apostolorum; per quos in omnem terram Evangelium insonuit. S. Thom. Aqu. hic.

Quasi columba mediantes. Il. 59. 11. Apostoli dicuntur columbæ I. propter cordis compunctionem. Nahum 2. *gem. ntes, ut columba*. II. propter vitæ simplicitatem Matth. 10. *simplices sicut columba*. III. propter contemplationis altitudinem, vel velocitatem. Pl. 54. 7. *quis mihi dabit pernas sicut columba? & volabo.* IV. Pro-

4. propter conscientiae puritatem. Cant. 5. 1. 2. *Oculi ejus sicut*. S. Thom. hic.

Et in manu ejus calculus [c. 6. 6. Hebr. *carbo*, vel *pruna ignea*. S. Hier. *lappillus*, seu *gemma*. Alcazar in Apoc. 2. 17. not. 5. Scraphim sunt Apostoli Evangelium praedicaturi; quod, quia erat Summae difficultatis, & quasi ignem complecti, hinc timidi forcipe acceperunt carbonem de altari; id est, timide acceperunt ad labores & persecutiones. Sed ubi eum acceperunt, & inspexerunt, viderunt eum, non esse carbonem, sed carbunculum: quia labores hi, & cruce, pro Christo per charitatem, qua accensi erant, eis dulcissimi, & pretiosissimi, evaserunt. Corn. à Lap. hic.

Qui sunt isti, qui ut nubes volant? & *quasi columbae ad fenestras suas*? [c. 6. 8. aeti dicat: Apostoli mei sunt: ipsi volant, nullo quieti otio; sed impellente Spiritu Sancto, cunctis gentibus pluviam salutis doctrinae portantes. Ipsi sunt quasi columbae simplices, atamen serpentis prudentiam habentes. Columbae istae singulae stant ad fenestras suas; id est, exercent, quas acceperunt, Spiritus Sancti gratias divitas, semper praedicando volantes ut nubes, semper contemplando per illas fenestras suas caelum suspicientes, meditando gementes, gemendo meditantes. S. Rupertus in Jf. hic.

Animum placabilem Domino. [c. 6. 1. 2. Annus est Christus: duodecim menses duodecim Apostoli. S. Anselmus in Elucidario.

Super muros suos &c. [c. 6. 2. Qui nam sunt custodes super muros Jerusalem? qui tota die, & tota nocte, non tacent, nisi Apostoli? S. Rupert. hic.

Stabant super illas piscatores. Ezech. 47. 10. Apostoli vocantur piscatores potius, quam venatores: quia ipsi non violentis caedibus, sed dulcibus sermonibus, & moribus, sicut traxerunt homines ad Christum; ac sensim eos in retia Ecclesiae compulerunt, ut vivos caperent ad meliorem vitam. Corn. à Lap. hic.

Dabo ei vinizores. [c. 2. 15. Vinizores ejus Apostoli sunt, praedicatores veritatis. S. Rupert. hic.

Ponam duces Juda, sicut caminum ignis in lignis. Zach. 12. 6. Alleg. dabo Apostolos, qui instar ignis totum Mundum amore Dei inflammabunt. Corn. à Lap. hic.

Ex Novo.

Simile est regnum caelorum grano sinapis. Matth. 13. 31. Sinapis, praedicatio est, & Apostoli: pauci enim videntur hi, & totum orbem occuparunt. Theophyl. hic.

Canes lingebant ulcera ejus. Luc. 16. 21. Sicut canes, ita & Apostoli, medicamentum lingua ferunt; quia praedicando sanant. S. Euseb. Emis. fer. 5. post Dom. 2. Quadrag.

Fragmentorum cophini duodecim. Luc. 9. 17. Illi duodecim cophini, signant duodecim Apostolos. Ex quo datur forma praedicantibus, ut non novas & de cordibus suis

adinveniant: quia Dominus non creavit novos panes ad reficiendam turbam. Sed sicut Dominus multiplicavit divinam benedictionem quinque panes hordeaceos, sic omnis abundantia verae doctrinae sumi debet ex fundamento Sacrae Scripturae multiplicanda per orationem, qua in coelum respicitur; & devotione, qua benedicuntur; & meditatione, qua frangitur; & praedicatione, qua distribuitur, & explicatur. S. Bonav. hic.

Rabbi, nunc querebant te Judaei lapidare, & iterum illuc vadis? Joan. 11. 8. Respondit JESUS: *namque & duodecim sunt horae diei* &c. Quid sibi vult ista responsio? ut diem se esse ostenderet, duodecim discipulos elegit. Si ego sum, inquit, dies, & vos horae. Nunquid horae diei consilium dant? horae diem sequuntur, non dies horas. S. August. tr. 49. in Jo. Similiter explicat V. Beda. hic.

Pedes ejus similes aurichalco. Apoc. 1. 15. Apostoli Christi pedes dici possunt, ut qui solida sint Ecclesiae fundamenta; & ad Magistrum exemplum, in tentationis camino egregie probati, & examinati. S. Andreas Caes. Ep. hic serm. 1. Apostoli, qui universum orbem terrae obierunt, & Evangelium praedicarunt, per allegoriam Pedes Domini dicuntur. Clem. Alex. lib. 2. paedag. c. 8.

Mulier amicta sole, & luna sub pedibus ejus; & in capite ejus corona stellarum duodecim. Apoc. 12. 1. Ecclesia Christi lumine cincta, gloriam calcit temporalem; duodenarii Apostolorum numero caput ornat Ecclesiae. V. Beda. hic.

Cum dicuntur *duodecim porta Jerusalem* Apoc. 21. 12. & una porta Christus, & duodecim portae Christus: quia in duodecim portis Christus, & ideo duodenarius numerus Apostolorum. S. Aug. in Pf. 86.

Duodecim portae duodecim sunt Apostoli; per quos introitum, simul & accessum, ad Patrem nostri sumus. S. Andreas Caes. Ep. serm. 23. hic.

§. II.

Apostolorum laudes, gloria, potestas. &c.

Ex Veteri, & Novo.

In omnem terram exivit sonus eorum. Pf. 18. 5. Hebr. *exivit regula*, vel *norma*, vel *perpendicularum*, vel *architectonica eorum*. Philipp. Diez tit. Apostoli. Aquila: *exivit ordo eorum*. B. Theodoret. hic.

In omnem terram exivit sonus eorum. Pf. 18. 5. Secundum Aquilam: *in omnem terram exivit ordo eorum*. Nam nec sermonem, inquit, emittentes, nec verba proferentes; sed regulam, & proprium ordinem, demonstrantes; omnem terram, atque mare, ad divinas laudes decantandas invitant. B. Theodoretus hic.

Oculi mei ad fideles terra, ut sedeant mecum. Pf. 130. 6. Si scire cupis, quam verè

verè hoc dictum sit ad beatos Apostolos animum adijce. Nam ipsi *terra fideles* erant : quippe cum per eorum fidem universus terrarum orbis salutis prædicatione completus sit. Igitur hi fideles unà cum Domino sedent, illud audientes : vos autem *sedebitis super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel.* Matth. 19. 28. O ingens miraculum ! lutei sedent ; & corporis expertes adsunt ! S. Chrysof. hic.

Galilea gentium. Matth. 4. 15. Idem est, quod *transmigratio*, ait S. Greg. Unde Apostolos non nisi Galilæos, id est, transmigrantes ; qui scilicet hospites terræ, & cives cœli forent, elegit. Corn. à Lap. in Matth. c. 4.

Vos estis sal terræ, vos estis lux Mundi. Matth. 5. 13. 15. Cur Dominus, post exhortationem ad patientiam, suos discipulos dicit sal, & lucem ? Extollitur magna charitas Apostolorum, quod inter persecutiones sint sal, & lux, toti intenti ad aliorum bonum, & salutem. Sylv. hic q. 1. Lux non ad seipsam, sed ad alios est creata. Sim. Cassianus lib. 8. c. 16. Luci adhærentes lux esse meruerunt. S. Paschasius l. 3. in Matth. Quæ illa lux, cui Discipuli comparantur ? an lux lampadis, vel candelæ ? non : talis enim lux lucet ex consumptione olei, vel ceræ ; lux autem Apostolica nullius dispendiò fulget. Estne lux diei, vel Solis ? non : nam splendet solum die, nocte definit : lux autem Evangelica nunquam, & nusquam disparet ; & ideo nec lux lunæ, nec auroræ est, quia hæc die obscurantur. Dico : est lux solis, lunæ, auroræ, & stellarum. Sylveira addit. Evang. hic.

Vos estis sal terræ. Matth. 5. 13. Plin. l. 31. 10. Sal est igneæ, & aqueæ naturæ, continens duo elementa, ignem, & aquam. Ignem, quia auro est instar ignis ; & si in ignem projiciatur, eum acuit, & accendit : aquam, quia sal, inpersa aquâ, in eam liquefit, & dissolvitur. Apostoli fuere sal terræ, quia igneâ suâ vi eam amore Dei accenderunt ; & igneâ suâ eloquentiâ, & sapientiâ, eam aridam humectarunt, irrorarunt, & fecundarunt ; ut fruges bonorum operum, & virtutum, proferret. Sal sitim excitat : sic Apostoli excitaverunt sitim rerum cœlestium. Corn. à Lap. hic.

Sedebitis super sedes duodecim &c. Matth. 19. 28. O ingens miraculum ! lutei sedent, corporis expertes adsunt. S. Chrysof. in Pl. 71.

Ex Patribus.

Boni flores Apostoli, qui diversorum scriptorum, atque operum, fuderunt odorem. S. Ambr. in Pl. 118. Oclon. 6. Et nē auferas de ore meo &c.

Leguntur modò verba piscatorum, & colla subduntur oratorum. S. Aug. de verb. D. l. 59. Ipse itaque Apostolos suos vivæ lucis fonte perfudit ; ut ipsi postmodum universum Mundum, tanquam duodecim solis radii, ac totidem lampades veritatis, illuminarent. Idem de temp.

fer. 2. Pent. f. 1. Quanti oratores, quanti periti, quanti Philosophi hujus Mundi, ab illis piscatoribus irretiti sunt, ut ad salutem de profundo attraherentur. Id. f. 63. de div.

Pauci homines totum ceperunt Mundum. S. Chrysof. f. de Pent.

Non aberraveris, si tubas vocaveris ora Apostolorum ; non tubas quidem aereas, sed aurò pretiosiores, & gemmis magnificentiores. Id. in Pl. 46.

Apostoli oculi, & lumen totius Mundi. S. Macarius hom. 1.

Quid ergo docuerunt, vel docent nos Apostoli sancti ? non piscatoriam artem, non scenofactoriam, non Platonem legere, &c. docuerunt me vivere. Putas, parva res est, scire vivere ? magnum aliquid, imò maximum. Non vivit, qui superbiam inflatur &c. S. Bern. f. 1. in festo SS. Petri, & Pauli. Docuerunt homines in carne angelicè vivere ; docuerunt, quid credendum, quid sperandum, quid amandum, Sim. de Cass. l. 14. in Jo. 21. v. 19.

Oculi Christi, Apostoli sunt, qui scientia lumen universo corpori Ecclesiæ præstant. S. Isid. Comment. in Gen. c. 31.

Audacter dixerim, neque in miraculis Apostoli ita mirabiles apparuerunt, sicut in contentu rerum ; neque in efficacia verbi tam homines commoverunt, ad novitatem vitæ prædicando, quam bona externa sperando. Corn. à Lap. in 1. Petri 5. 2. *Neque turpis lucri gratia.*

§. III.

Apostolorum Vocatio, Electio, Missio.

Ex Veteri, & Novo.

Posui arenam terminum mari præceptum sempiternum. Jer. 5. 22. S. Greg. l. 9. mor. c. 5. Arenam Dominus mari terminum imposuit, quia, ad frangendum Mundi gloriam, abjectos, & pauperes elegit. Cujus nimirum maris fluctus intumescunt, cum potestates sæculi ad communionem persecutionis exiliunt ; sed transire arenam nequeunt ; quia despectorum miraculis, & humilitate franguntur. Sylv. in Matth. 4.

Relictis retibus secuti sunt eum. Matth. 4. 20. Triplex fuit horum Discipulorum vocatio. Una ad simplicem notitiam, quæ Jo. 1. describitur. Secunda fuit ad familiaritatem, Luc. 5. 8. 11. quando Petrus, visâ miraculosâ piscium cæptione, prociat ad gentia Jesu. Tertia fuit ad Apostolatam, quando omnia reliquerunt. Dion. Carth. hic.

Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Matth. 10. 16. Qui vult esse verus Apostolus Christi, cogitet, se mitti quasi ovem inter lupos, ac proinde sit prodigus vitæ, æstimet se perditum, sit resolutus ad labores, crucces, mortem, pro Christo. Corn. à Lap. hic.

Mitte illos binos. Luc. 10. 1. Cajet. mutuum testimonium, mutuum motum custodiant, mutuum consolationem, Jesus constituit in Discipulis peregrinantibus. Sylv. addit. in Luc. 10.

Nisi

Nisi virgam. Marci 6. 8. Quid est virga, nisi preferenda potestatis insigne, & ulcifcendi instrumentum dolores? Ergo humilis Domini, (*in humilitate enim iudicium ejus sublatum est*) humilis, inquam, Domini praeceptum. Discipuli ejus humilitatem officiis exequuntur: eos enim misit ad seminandam fidem, qui non cogerent, sed docerent; nec vim potestatis exerceant, sed doctrinam humilitatis attollerent. S. Ambr. hic.

Designavit Dominus & alios. 72. Luc. 10. 1. Cur, praeter 12. Apostolos, discipuli 72. designantur? Respond. Num. 72. & 12. Judaeis semper fuit in magno honore: iste propter 12. Patriarchas; ille verò, juxta Salmeronem, Maldon. Baronium, Corn. à Lap. propter 70. Seniores, quos Moyses ad totius populi causas destinavit Numer. 11. 14. ut ita aequaliter divisi, 72. in 12. tribubus, ex unaquaque tribu sex Judices essent. Sic Christus in Ecclesia sua elegit 12. Apostolos, tanquam Ecclesiae totius principes; & 72. discipulos, ut ita aequaliter distributi cuilibet Apostoli 6. discipuli obvenirent in ministerium Verbi Dei. Jf. 6. 2. Sex alii stabant Seraphim servientes Deo; ita Apostolo cuivis, tanquam Seraphino in Ecclesia, dat sex alas, seu sex operarios ad messem Evangelicam: tot enim alas voluit Deus in ministris suis suo ipsius obsequio, quos etiam destinavit in bonum, & salutem animarum nostrarum. 2. Ex 15. 27. In Elim juxta 12. fontes aquarum 72. palmae erant. Interpretes 72. fuerunt, qui rogatu Ptolomaei Scripturam ex Hebraeo transtulerunt. Concilium magnum Senebrim ex 72. Senioribus constabat. Juxta S. Isid. l. 1. etymol. 22. in veste Pontificis 72. mala Punica, & totidem tintinabula erant Ex 28. 33. Sic & Christus designando hos discipulos, dedit Eccl. suae 72. palmas victrices de inimico; 72. Interpretes ac Magistros Sacrae Scripturae. 72. Viros magnos, regimen, & consilium; 72. tintinabula circumdata malo Punico ignitae charitatis ad docendum, & praedicandum. 3. S. Aug. in qq. Evang. Beda, Hugo: per hunc numerum ostendit Dominus, quod per hos, & eorum sequaces, erat annuntiaturus Mundo fidem Trinitatis. Una die per 24. horas à Sole totus illustratur orbis. Sol ergo per triduanum ambitum 72. horas facit. Christus, qui se Diem, & Lucem, vocat; per hunc praedicationum numerum significat, fidem, & lucem Trinitatis toti orbi annuntiare, & per eam Mundum maximè illuminare. 4. Beda, Bonavent. &c. 72. mittuntur, qui totidem linguarum gentibus praedicarent: ut sicut primo Apostoli propter 12. tribus Israel; ita & hi propter exterarum gentes destinarentur imbuendas. Juxta Aug. Hieron. Prosperum, &c. in 72. lingvas & gentes, divisi fuerunt homines in dispersione Babel, ut Christus D. omnium gentium, & linguarum se Redemptorem ostenderet, 72. discipulos elegit, ut 72. gentibus responderent; ac sic cuique genti, ac linguae, Christus suum attribuit Discipulum; ut illius Curatorem, ac praepceptorem. Sylv. in Luc. 10. c. 18. q. 2.

Neque per am, neque calceamenta. Luc. 10. 4. Utrumque de corio mortui animantis confici solet, nihil autem in nobis Dominus Jesus mortale vult esse. S. Ambr. hic.

Cur ex Galilaea Christus primos elegit Discipulos? Chrysost. & Rupertus ajunt: Bethsaida una erat ex illis civitatibus, quae maximè in cerdula, & peccatrices, erant. Unde ait Christus Matth. 11. 21. *va tibi Corozaim, vati bi Bethsaida &c.* Dei gratia enituit, dum ex medio tanta pravitate tres Apostolos praclarissimos eduxit. Sylv. in Jo. 1. q. 10.

Cur Nathanael, qui Domino perhibuit tantum testimonium, Jo. 1. 49. in Apostolis non numeratur? Intelligere debemus, ipsum Nathanaelem eruditum, & peritum legis, fuisse: propterea noluit illum Dominus inter Discipulos ponere; quia idiotas elegit, unde confunderet Mundum. S. August. tr. 7. in Joan. Vide ibi plura.

Ex Patribus.

S. Chrysost. in illud Ps. 46. 3. *Dominus excelsus, terribilis, rex magnus super omnem terram, ita ait:* Erat etiam antea magnus, sed ignorabatur. *Mundus per ipsum factus est, & Mundus cum non cognovit.* Jo. 1. 10. Nunc autem hoc quoque praclare gessit, quod nos sibi familiaritate jungendo Rex magnus effectus est. Quidni enim magnus, qui pauperes, piscatores, illiteratos, privatos, numero undecim, obscuros, peregrinos, piscibus magis mutos, unicam tunicam habentes, calceis carentes, nudos, per universum orbem terrarum misit, & veluti mandato omnes cepit.

Enumeratis adversitatibus S. Pauli ex 2. Cor. 11. v. 23. ait S. Chrysost. tomo 6. f. de Verb. Apost. hi sunt veri Apostolatibus characteres.

Aliter eligit Mundus, aliter Christus: Mundus, quia confidit in potentia, & opulentia, eligit ad honores, nobiles, potentes, sapientes, divites. E contra Dominus, quia est summè sapiens, & dives; non formidat humanam potentiam, non miratur humanam sapientiam, non aspiciat humanam opulentiam. Non igitur eligit nobiles, vel potentes; sed infirmos, & ignobiles: non philosophos sapientes; sed piscatores simplices: non gloriosos, & divites; sed pauperes & abjectos. S. Bonav. f. 2. de S. Mathia Ap.

§. IV.

Apostolorum fragilitas, & defectus, ante adventum S. Spiritus.

Pelli mea, consumptis carnibus, adhaesit os meum. Job. 19. 20. In osse fortitudo, in carnibus verò infirmitas corporis designatur. Quia igitur Christus & Ecclesia, una persona est,

est; quid per os, nisi ipse Dominus, de signatur? quid per carnem, nisi Discipuli? qui Passionis ejus tempore infirma sapuerunt. Per pellem verò; quæ, exterior carne, manet in corpore; quid nisi illæ Sanctæ feminae figurantur, quæ ad præparanda subsidia corporis, exterioribus Domino ministeriis serviebant? cum ad crucis horam ventum est, ejus Discipulos gravis ex persecutione Judæorum timor invasit. Fugerunt singuli, mulieres astiterunt. Quasi ergo consumpta carne os Domini pelli suæ adhæsit; quia fortitudo ejus Passionis tempore, fugientibus Discipulis, juxta se mulieres invenit. S. Greg. l. 14. mor. c. 23.

Dispersa sunt omnia ossa mea. Pl. 21. 15. Ossa vocat sacros Apostolos, quoniam & corpus Ecclesiam nominat; robur autem corporis ossa sunt: ab his enim, quicquid in corpore mollis & fluxi est, sustentatur. Dissipati autem sunt omnes tempore crucis, instar aquæ, huc & illuc, dispersi. B. Theodoretus hic.

Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum, & ipsam, non est mecum. Pl. 37. 11. Petrum vocat Christum virtutem, propter confessionem fidei. *Tu es enim Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.* Is eum reliquit inficiatus. Lux autem sunt omnes Apostoli, quibus dixit; *vos estis lux Mundi.* Matth. 5. 14. Hi erant lux oculorum, duorum testamentorum; Legis, & Evangelii; qui, quò tempore crucifixus fuit, non erant cum Christo. S. Chrysost. hic.

§. V.

Apostolorum virtus, fortitudo, acceptio S. Spiritu.

Ex Veteri, & Novo.

Spiritus Domini induit Gedeon. Judic. 6. 34. Sept. *Spiritus Domini fortificavit Gedeon.* Metaphora sumpta ab armis, quibus induimur. Porro Spiritus S. ille amor est in Deum, inexpugnabilem reddens amatorem. Hac armaturâ voluit Dominus Apostolos indutos progredi ad hostes vincendos. *Sedete in civitate, quoadusque induamini virtute ex alto.* Luc. 24. 49. Ubi Maldonatus: milites erant Christi regnum expugnaturi. Spiritus Sanctus erat instar armorum. S. Chrysost. in Cat. noluit milites suos inermes in aciem prodire. Ezech. t. 3. Colloq. Chr. l. 10. sect. 1. obf. 2.

Lingua mea calamus scribe. Psalm. 44. 2. Quia eorum linguæ sunt tanquam ca-

lamus, qui à Spiritu scribente diriguntur. Sylv. in Act. 1. q. 5. *Apparuerunt illis dispersa lingua.* Act. 2. 3.

Erunt quasi fortes Ephraim, & Isachar cor eorum quasi à vino. Zach. 10. 7. de Apostolis, & eorum successoribus, dictum est. De Ponte in Cant. Exhort. 29. §. 2.

Descendit S. Spiritus in formam linguæ, quasi ignis, & sedit super singulos eorum. Act. 1. 3. Id est, super eorum capita. Cum autem ornamentum capitis sit corona, non indignum erit, illam formam ignis super caput, coronam capitis appellare. Sicut vocat S. Cyrillus, catech. 17. dicens: in specie linguarum ignearum sedit super Apostolos, ut novæ coronæ spirituales imponerentur capiti illorum. Id. in Cant. 3. Exh. 38. §. 2.

Musto pleni sunt isti. Act. 2. 13. Inebriati sunt sobria ebrietate, quæ peccatum mortificat, & cor vivificat. Ebrietate omnino contraria illi corporeæ ebrietati: illa enim & cognitorum inducit oblivionem; hæc autem etiam ignoratorum notitiam donat. Inebriati sunt, bibentes vinum spiritualis vitis, illius, quæ dicit: *ego sum vitis.* Jo. 15. 5. S. Cyrillus. Jerof. catech. 17. Erant quidem ebrii, sed amore, sed spiritu, sed fervore. S. Laur. Just. tr. de compunct.

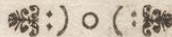
Ex Patribus.

Apostoli, qui prius tremebant, & formidabant; post Spiritus S. acceptionem, in media pericula profuerunt, per ferrum, ignem, bestias, pelagus; & ad omnem calamitatem intrepidi se exposuerunt. S. Chrysost. l. 74. in Jo.

Seraphim ardentes, sive incendentes, interpretantur. Qui sunt Seraphim, nisi Apostoli; quos utique ardentes, atque incendentes, decimâ die post Asc. ejus, effectus Spiritus Sanctus. S. Rupert. hic.

S. Basilus ep. 175. refert artem aucupandi columbas; dum aucupes, caprà unâ, vel alterâ columbâ *agrestis*, cicurem illam reddunt; & alis odoriferò unguentò linitis, eam è columbario exire permittunt. ut conjungatur *agrestibus*: quæ, illius fragrantia attractæ, eam sequuntur & in ejus columbario manent. Sic Discipuli *agrestes* unguentò Spiritus Sancti illius &c. Lud. de Ponte in Cant. Exh. 15.

§. 21.

TITU-

TITULUS XXIII.

AQUA.

§. I.

Ex Veteri, & Novo.

Querit Albinus, seu Alcuinus: cur terra à Deo maledicta fuerit, & non Aqua? respondet: quia de fructu terræ vetito comedit homo. Imò prædestinavit Deus, in aquis omne genus peccati ablueri. Ideo etiam terrestria animalia plus habent maledictionis, quam aquatilia. Unde post resurrectionem de pisce edit Christus, non de quadrupede, aut volucris. Doultreman l. 1. c. 1. de amore f. 8.

Nulla creaturarum est magis aquâ obediens: quò libuerit homini, ascendit; quò vult, descendit; ducentes sequitur, in canaliculos dividitur, aliorum inflectitur, resseclitur. Cyrillus. Jerol. catech. 3. magnum quiddam est aqua, & ex quatuor elementis apparentibus pulcherrimum. Angelorum habitaculum est cælum; atque ex aquis sunt cœli. Terra est hominum locus; at ex aquis etiam terra. Et, ante omnem rerum creaturam sex illis diebus distinctionem, *Spiritus Dei ferebatur super aquas* Gen. 1. 2. Principium Mundi aqua, principium Evangelii Jordanus. Liberatio Israel à Pharaone per mare facta. Ex. 14. 27. Et liberatio à peccatis Mundi, per lavacram est aqua in Verbo Dei. Ubique fœdus aliquod inter Deum, & homines, ibi aqua. Aquam adeò celebrabant Aegyptii, teste Vitruvio lib. 8. in proœm; ut hydriam ad templum religiose deferentes, procumberent demississimè; & sublati in cælum manibus, grâtiâ Numini de tanta benignitate supplices agerent. Doultreman de amore l. 1. c. 1. sect. 8.

Abylus, sive aqua, quæ omnia occupabat à cœlo empyrio usque ad terram; de qua abyssus seu aqua, partim detenuatâ, partim solidatâ, facti sunt cœli omnes, seu firmamentum, die secundò; perinde ac ex aqua congelatâ fit crystallus. Ità S. Basiliius hom. 1. hexam. Beda &c. *Corn. à Lap.* Ludov. de Ponte in Cant. c. 8. Exh. 8.

Et de petra melle satureavit eos. Psalm 80. 17. Atque hoc nusquam in Scriptura lectum est; quòd mel de petra Moyses eduxerit; sed utique fluvios, & aquas, & frigida fluentia. Quid igitur tandem est, quod dicitur? neque enim Scriptura mentitur. Postquam sitientes, & indigentia defatigati, frigidioribus aquis inciderunt; ex potu voluptatem afferere volens, mel aquam appellavit; non tanquam in mel mutatâ naturâ, sed bibentium dispositione, fluentia illa melle jucundiora faciente. S. Chrysost. hom. 2. ad pop. Antioch.

Juxta fluvium Chebar. Ezech. 1. 1.

Quæres: cur juxta aquas Ezechiel, & Daniel viderint suas visiones, & mysteria divina? Respond. quia Prophetæ juxta fluentia, quasi locò silente, delectati, & excitati, mentem in Deum elevabant; itaque per orationem ad visiones, & raptus divinos, se disponebant. Sic, Christò in Jordane baptizato, *aperiti sunt cœli, & vox Patris intonuit: hic est Filius meus dilectus.* Corn. à Lap. in Ezech. cap. 1.

Erat autem ibi fons Jacob. Joan. 4. 6. Cur Dominus ad convertendam mulierem venit ad fontem? quia olim Jacob ad fontem visam Rachel dilexit. Gen. 29. 10. Ad aquas conjugium Isaac cum Rebecca Eleazaris ope initiatur. Gen. 24. 14. Moyses ad aquas in Aegypto, accepit uxorem Sephoram. Ex. 2. 16. Christus D. etiam ad aquas Samaritanam convertit, eamque sibi in sponfam copulat; ut Dominus antiquam Patrum servet consuetudinem. Sylv. in Jo. 4. q. 8.

Ex Patribus, & aliis.

Aqua pulcherrimum Dei opus. S. Jo. Damasc. lib. 2. orthod. fid.

Aqua dicta, quòd superficies ejus æqualis sit. Aquarum elementum cæteris omnibus imperat. Aquæ cælum temperant, terram fecundant; scandunt in sublime, & cælum sibi vendicant. S. Ild. Ep. l. 13. c. 12.

In Thessalia duo sunt flumina; ex uno bibentes oves, nigras fieri ferunt; ex altero albas; ex utroque varias. Id. ib. c. 13.

In Troglodytis lacus est; ter in die fit amarus, & deinde toties dulcis. Id. ib. Apud Garamantes fontem esse ajunt, ita argenteum die, ut non bibatur; ita ardentem nocte, ut non tangatur. Id. ib.

Noxia in terris, in aquis innoxia sunt, atque ipsi angues sine venenò. Leo terribilis in terris, dulcis in fluctibus. S. Ambr. l. 5. hexam. c. 2.

Aqua marina contra morsum rabidi canis bibitur, ait Lemnius. Idem, ad purganda corpora, bilemque atram, aut sanguinem concretum, ab alterutra parte reddendum, ait Plin. l. 31. c. 6.

Prorumpit in monte quodam, duabus Nangasachò leucis, aqua ita æstuans, ut in stagnum collecta, corpori vivas imprimat cicatrices cum acerbissimo sensu doloris. P. Aloyf.

Froy in sua relat. historica de statu rei Christi in Japonia.

§. II.

Aqua in vinum mutata.

Joan. 2.

Spiritus Dei ferebatur super aquas. Gen. 1. 2. Pulsat animum nostrum, si quidem Deus investigare permittit: cur incepit ab aqua convertenda in vinum Dominus Iesus Christus? five cur à liquoribus inchoavit? Multa sanè mysteria legimus Dominum in aqua fecisse. In prima rerum creatione *Spiritus Dei fereb.* &c. Ad id rationalem creaturam compellans; nè rebus, quibus ipsa nobilior, inò domina constituta, velit malè subijci per amorem: consuevit enim amor hominum subijci rebus, quas diligit; qui soli Deo debet esse subiectus. Sim. de Cast. l. 4. c. 1.

Congregentur aqua. Gen. 1. 9. S. Hier. ep. 83. Christus Iesus Dominus noster, qui ab aquis primum signum fecerat, finivit in aquis. Latus Christi percussit lancea, & baptisimi, atque martyrii pariter Sacramenta funduntur. Bened. Fernandus hic.

Aquam vinum factum. Jo. 2. 9. Cur non credamus virtute Dominicà vinum fieri potuisse de aqua, cum nobis, operante Deo, fomentum imbrium, terræ de gremio, per ministeria vinearum, aqua surgat in vinum? S. Maximus in Epiph. Dom. hom. 1.

Nihil aliud est vinum, quàm aqua ex vite facta. S. Greg. Nyss. lib. 1. de homine cap. 2.

Sanè non minùs stupendum videri debet, quòd humor vitis in vinum Deò disponente quotannis convertatur; quàm quòd olim in Cana Galilæe eodem iubente aqua in vinum mutata fuerit. Blosius parad. an. c. 28.

Christus Dominus ostendit se esse, qui, ut ait S. Aug. omni annò hoc facit in vite, dum in vitibus succum aquarum in vinum convertit. Corn. à Lap. in Jo. 2.

§. III.

Ex vitis Patrum.

S. Odiloni Abb. Cluniac. aquam petenti, divinà indulgentià bis in vinum conversa. Boll. 1. Jan.

B. Rogerius Abb. allatam aquam benedixit, & in vinum convertit. Id. 3. Jan.

S. Gerlaco Eremitæ aqua ex fonte, (hodie S. Gerlaci dicitur) allata, in vinum ter mutata. Id. 5. Jan.

Idem de S. Alberto Eremita 7. Jan.

B. Petro Damiano. Boll. 23. Febr. &c.

§. IV.

Aqua benedicta.

De Dominicò asperio aquæ benedictæ in memoriam Baptisimi. Delet venialia. S. Thom. 3. p. q. 65. a. 1. ad 6. Ut majori cum puritate, vel sacrificemus, vel oremus. Per salem amaritudo penitentia. Gavantus. tit. 19.

Aqua significat Incarnationem Domini, sal designat unionem divinæ Naturæ cum nostra Humanitate. S. Vinc. Ferr. s. 9. de aqua benedicta.

Uxor divitis nobilis, seu morbo, seu vexatione dæmonis, gallinas de die 30. sinè satietate edebat. Consumptis ita facultatibus amici Sanctum Macedonium adeunt; venit, benedixit aquam, iussit ebibere, & morbum curavit; ut deinceps parva gallinæ particula fami sufficeret. B. Theodoretus histor. Patrum.

S. Odilo puerum caducò morbo laborantem asperione aquæ benedictæ sanat; item amentem. Boll.

S. Brigida V. Scota venerat ad quendam ex itinere, cujus uxor illum oderat. Asperit aqua benedicta domum, potum, & lectum, uxore absente; ex illo die maritum magnò constanti dilexit amore. Boll. 1. Febr.

Anno 1603. dum locustæ Æthiopiam vastant, vici cujusdam incolæ Catholici P. Petrum Paesium adeunt, nuntiantes hanc agris suis pestem imminere. Hos ille quamprimum in templo adesse jubet, & Sacris celebratis, ac Litanis recitatis, aqua lustrali agros aspergit. Nec effectum caruit consilium: locustæ enim hæreticorum agros, à Catholicorum aliquibus in locis non nisi fossâ disjunctos, vastarunt; horum nè quidem atigerunt. P. Petrus Janicus thes. rer. Judic.

§. V.

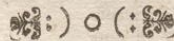
Aqua manualis curat morbos.

S Odilo aqua, quâ manus lavit, febricitantem, eâ epotâ, curavit absque morâ.

S. Fulerannus Ep. in Gallia, aqua, quâ manus laverat, infirmos multos curavit. Boll. 13. Febr.

S. Heribertus Archi-Ep. Col. sanat aqua lotionis manuum in Missâ, dolorem capitis, & oculorum. Id. 16. Martii. Similiter S. Sulpitius Pius Ep. Bitur. 17. Jan.

S. Eduardus Conf. Rex Angliæ, aqua, quâ manus lavit, multos cæcos curavit. Metaphrastes.

TITU-

TITULUS XXIV. ARBOR.

JLLustrum rerum eventus sæpe sub arboribus facti. Gen. 18. 8. Abraham, liberali hospitio, & conviviò, Angelos excipiens, itabat juxta eos sub arbore. Judic. 4. 5. Debora, quò tempore Israhel judicabat, *sedebat sub palma, qua nomine illius vocabatur.* Judic. 6. 11. Angelus, qui Gedeonem in Judicem inauguravit, *venit, & sedis sub queru, qua erat in Ephra. 1. Reg. 14. 2. Saul morabatur in extrema parte Gabaa sub malogranato.* 3. Reg. 4. 25. *Habitabaturque Juda, & Israhel, absque timore ullò unusquisque sub vite sua, & sub ficu sua.* 3. Reg. 19. 4. Elias fugiens Jezabelem, & in desertum se abdens, sedebat subter unam juniperum, & in umbra illius dormiebat, ibique angelicò & colloquio, & conviviò, fruebatur. Jonas 4. 6. de Ninive regressus, sub hedera, quam illi Dominus præparaverat, requiescens, lætabatur lætitiâ magnâ. Cant. 8. 5. cœlestis sponsa à Domino sponso sub arbore malo ad meliorem vitam suscitatur. Jo. 1. 48. Nathanael, cum esset sub ficu, à Christo Domino videtur, statim ipsum visurus, & cogniturus. Mendoza in 1. Reg. 14.

In Paradiso arbores diversi generis erant contra varios defectus. Ut, si homo congruò tempore de uno comederet, nunquam amplius

esuriret; congruò tempore de aliò, nunquam amplius finiret; si verò de aliò, nunquam lassaretur. Ad ultimum, si de ligno vitæ uteretur, non amplius senesceret, non infirmaretur, nunquam moreretur. S. Anselmus Elucidat.

Arbor vitæ, juxta Perer. & Franc. Valesium sacræ Philosophiæ c. 6. vitam fecisset longævam, non tamen immortalem; ut multi putant. 2. Valentem, & robustam. 3. Lætam, & hilarem; prorogasset ad aliquot annorum millia. Ex hac arbore sinnerunt Poëtæ suum nectar, & Ambrosiam, qui Deos faciant immortales, juvenes semper, lætos, & beatos. Probabiliter Theodoret. Procop. Isidorus Pelus. & Gemmadius, putant arborem scientiæ boni, & mali, fuisse ficum. Nam statim ab ejus esu nudum se videns Adam, ex foliis ficus vestem sibi confuit, ut dicitur c. 3. v. 7. à proxima felicitate arbore. Corn. à Lap. in Gen. 2. v. 8.

Lignum vitæ hanc naturaliter virtutem habebat, ut qui ex ejus fructu comederet, perpetuâ soliditate, & beatâ immortalitate, vestiretur; nullâ, vel infirmitate, vel anxietate, vel senii lassitudine, fatigandus. Hugo Card. in Gen. c. 2.

Certe, sine controversiâ, arbor illa erat ficus, de qua præceptum acceperant. B. Theodoret. q. 28.

TITULUS XXV. ASCENSIO CHRISTI.

§. I.

Figura.

Cum duabus curvis regredior. Genesis 32. 10.

Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos. Deut. 32. 11. Ascendit potenter propter inflammationem, ut scilicet cœlestis patriæ, & gloriæ fides, & spes & desiderium firmitus eis imprimeretur, & ut desiderium, veniendi ad eum, excitaretur in illis. S. Bernard. Sen. tomo 3. f. 1. de Asc. Dom. Apparitiones Christi post resurrectionem, & locutiones de regno Dei Act. 1. 3. erant velut volatus, quos coram Discipulis faciebat; ut sic corda eorum in cœlum erigeret. Diez tit. Ascensio Dom.

Hec est præda David. 1. Reg. 30. 20. Itâ milites ejus clamabant, cum, victis Amalecitis, opimis spoliis victor onustus à bello reverteretur. Redeunt hodie potentissimo Duci, tot amoris sui captivos & spolia tam opima, referenti, quantâ cum lætitiâ cœlestem militiam applausisse putamus? quoties repetebant: hæc

Polyant. Sacr. Tom. 1.

est præda David. Id. conc. 2. in Asc. Dom. Viderunt cœlites cuncti speciosum vulneribus Christum, spolia castris tyrannicis reportata; & admirantes fulgentiâ divinæ virtutis vexilla, talibus conerepant hymnis, deducuntque lætantes: *quis est iste Rex gloria?* S. Aug. de temp. f. 5. in festo, Asc.

Rex quoque (David) transgrediebatur torrentem Cedron, & cunctus populus incedebat contra viam, que respicit ad astrictum. 2. Reg. 15. 23. Cur David fugiens Absalonem, in montem olivarum, tanquam ad asylum, confugit? Respondet Cyrill. Jerof. cat. 2. Cum Absalon adversus illum armacepit, quamvis multæ illi viæ ad fugam paterent, per montes tamen olivarum fugere maluit; firmâ invocans mente Liberatorem illum, qui isthinc cœlos ascensurus erat. Did. de Castillo Illat. 176.

Nubecula parva ascendebat de mari, & facta est pluvia grandis. 3. Reg. 18. 44. 45. Postquam Humanitas Christi ascendit in cœlum, in Pentecoste facta est pluvia gratiarum de Rampelgis, Ascensio Christi.

R 2

Este

Ecce currus &c. 4. Reg. 2. 11. Raptus Eliæ fuit typus ascensionis Christi in cœlum, uti docet S. Bernard. l. 3. & 6. de Asc. & S. Greg. hom. 29. in Evang. Cornel. à Lap. hic.

Tria sunt mihi difficilia, Prov. 30. 18. 19. Aquilam in hoc loco Christum D. debemus intelligere, qui post venerandam resurrectionem; quâ docuit humanum genus in vitam redire post mortem; velut aquila revolavit ad Patrem, prædam secum referens, id est, hominem, quem rapuerat de faucibus inimici. S. Ambros. l. de Salom. c. 2. hic. Via aquilæ in cœlo fuit Christus in ascensione: via colubri in resurrectione, quia coluber in petra renovatur: via navis in mari, in Passione: via viri in adolescentia, in Incarnatione. S. Bonav. hexam. l. 8.

Oritur sol, & occidit &c. Eccl. 1. 5. Mysticè: oritur sol, id est, Christus de Virgine: & occidit in cruce: & ad locum suum, id est, in cœlum empyrium, vel ad sinum Patris, revertitur in ascensione. Hugo Card. hic.

Oritur sol, Eccl. 1. 5. id est, Christus de Virgine; *& occidit* in cruce; *& ad locum suum*, id est, cœlum empyrium, vel ad sinum Patris, *revertitur*, in ascensione. Hugo Card. hic.

§. II.

Ascensionis fines.

Si exaltatus fuero &c. Jo. 12. 32. Propter hoc in cœlum ascendit, ut nos illuc attraheret. Hugo Card. in Prov. c. 4.

Expedit vobis, ut ego vadam. Jo. 16. 7. Propter hoc ascendit Christus, ut sublevaret cor hominis ad suam dilectionem. S. Bern. Sen. tomo 3. in asc. D. l. 2.

Qualibet res ardentè dilecta trahit ad se cor, & cogitationes, amantis; sicut calore solis trahuntur sursum vapores terræ; & lux in lampade trahit ad se oleum paulatim. Luc. 12. 34. *Ubi thesaurus vester, ibi & cor vestrum.* Quia igitur Apostoli ardentissimè amabant corporalem præsentiam Christi; nec mirum, quia nimium amarus fuit, ex verbi dulcedine, & conversationis, gratissimâ; & idè plurimum à dilectione, & receptione cœlestium bonorum impediabantur, & non curabant elevare cor, nec desiderium in cœlum. O! dicit Christus, ego faciam vos elevare cor, & intellectum, in altum; quia ego ascendam in cœlum. S. Vinc. Ferr. l. in Asc. Dom.

§. III.

Ascensio Christo gaudiosa.

Veni in hortum meum. Cant. 5. 1. Descendendo in uterum tuum, & assumendo carnem, ut verus homo nasceretur, qui verus Deus eram, veni in hortum meum. Moriendo, atque in infernum descendendo, messui myrrham meam cum aromatibus meis. Resurgendo comedi fenum cum melle meo. Ascendendo in cœlum bibi vinum meum cum lacte meo. S. Rupert. in Cant. l. 4.

Dimittis novaginta novem oves in deserto. Luc. 15. 4. Ut ovem errabundâ reduceret ad ovile, reportans eam humeris propriis super crucem; & veniens in die Ascensionis convocat amicos, & vicinos suos, id est, Angelos, dicens illis: *congratulamini mihi, quia inveni ovem meam.* Hugo Card. in Eccl. c. 4.

Veniens domum. Luc. 15. 6. Scilicet in die Ascensionis, convocat amicos, id est, Angelos &c. S. Bernardin. Sen. tom. 3. f. de animæ dignit. Adventus ad quærendam ovem perditam, Incarnatio est Filii Dei; impositio ovis in humeros, redemptio est humani generis in proprio corpore; reditus domum, resurrectio, & Ascensio, est in cœlum. Cajet. hic.

In hac die tota civitas cœlestis Jerusalem ros coronata est, resperâ odoribus, floribus redimita, ornata monilibus, decorata gemmis, aurò depicta, & circumquaque septa cantoribus: adeo, ut per omnes vicos, & plateas, atque super ipsius muros, dulcis sonus laudantium perfringeret voces. S. Laur. Justin. l. in festo Asc. Dom.

§. IV.

Ascensio Christo gloriosa.

Attollite portas principes vestras, & introibit Rex glorie. Pl. 23. 7. Quando natus in præsepio, rex conclamatus non fuit. Si ei regius titulus non datur, cum è superis descendit; cur, quando ascendit, & in cœlum redit, Rex nuncupatur? Quia post vincula, post labores, in cœlum redit: tormenta Filio Dei coronam expoliverunt. Euseb. Emiss. hom. in Asc. D. merito, post peractam redemptionis nostræ administrationem, Regis suscepit dignitatem.

Et nubes suscepit eum. Act. 1. 9. Cur ministeriò nubis utitur? Oecomenius: Incarnatus quidem Deus nube, tanquam vehiculò, usus est; nam Dominus erat; Elias verò igne: ille enim tanquam Dominus Univerfi propriâ ascendens virtute, terrenum quiddam, & quod deorsum fertur; ad ascensum assumit; nec magis ductus, quam reducens ipse vehiculum. Elias servus erat, idè què sursum ferente vehiculò e-gens, & equis, qui velocitatem itineris illi pararent. Sylv. hic.

Cur Christus ascendit in cœlum per nubem, cum venturus sit ad iudicandum *in nubibus cœli*? Matth. 24. 30. Amicis, & benevolis, fat erat una nubes, ut ejus majestas agnosceretur; & coram hostibus multiplex adit famulatus. Sylv. ib. q. 18.

Lucifer inde (cœlo) cecidit, sol ascendit; vanitas è cœlo ejecta est, veritas in cœlum reversa est: amiserat illa civitas creatum Angelum, ac recepit creatorem Hominem.

Joan. Gerson. serm. de Asc.

Dom.

§. V. Ascen-

§. V.

Ascensio Christi nobis proficua, benefica.

LEvavit pallium *Eliæ*. 4. Reg. 2. 13. Elias quidem ascendens, pallium reliquit *Eliæ*. Iesus autem ascendens gratiarum dona in Discipulos dimisit; quæ non unum Prophetam, sed infinitos *Eliæ*s efficiunt; atque multò, quàm ille erat, majores, & illustriores. S. Chrysost. tom. 6. f. 2. in asc. Dom.

Exprobravit incredulitatem eorum. Marci 16. 14. Audis Christum Discipulos increpantem; imò, quod durius sonat, etiam exprobrantem; nec quandoquidem, sed eà horà, quâ eis corporalem præsentiam subtrahitur, videri poterat magis ab increpatione parcere debuisset. Noli ergo indignari de cætero, si te quòque aliquando Christi Vicarius increpaverit: id enim exhibet, quod ascensus ab eis in cælum suis Christus legitur exhibuisse Discipulis. S. Bern. ferm. 1. in ascens. Dom.

Elevatis manibus benedixit eis. Luc. 24. 50. Nunquid, faciendo signum Crucis super eos, benedixit eis? Benedicere, est bona imprecari; dicere autem Dei semper efficax est; ergo & benedicere. An usus sit signò S. Crucis, tacet Evangelium: hoc tamen certum, antiquissimam consuetudinem per signum Crucis Ecclesiam retinuisse in usu publico à temporibus Apostolorum. Quare verisimile est; Apostolos eam didicisse à Magistro suo, maxime post triumphum victoriæ per agonem Crucis: ad declarandum; Deum Patrem nos benedicere omni benedictione in coelestibus per triumphum Crucis. Diez ascensio Domini.

Dedit dona hominibus. Ephes. 4. 8. Quod ait, dedit dona hominibus, hoc Victoris inigne est: post triumphum enim victor semper dona largitur; & propriò regnò residens servulorum gaudia muneratur. S. Maximus hom. 2. in solenn. Pent.

Christi ascensio nostra provectio est; & quod præcessit gloria capitis, eò vocatur spes & corporis. S. Leo f. 1. de asc. Dom.

Sicut nubes ascendit, ut postmodum pluatur sic Christus, ut dona sua mittat. S. Bonav. de dono intellect. f. 3.

Christus retardavit suam ascensionem propter consolationem Discipulorum suorum: consolationes enim divinæ semper superabundant tribulationibus nostris. Sed tempus Passionis fuit tempus tribulationis Apostolorum; tempus autem, quod fuit inter Resurrectionem, & ascensionem, fuit tempus consolationis eorum. S. Bernardinus Sen. 1. 3. ferm. 2. in ascens. Dom.

§. VI.

Ascensionis festum.

Consummatio est, & adimpletio reliquarum solennitatum, & felix clausula totius itinerarii Filii Dei. S. Bern. f. 2. in asc. Dom.

B. Theodorus Studita ferm. 7. de ascens. D. festum imminet festorum.

Hinc est, quod tempore ascensionis vexilla, triumphum Christi significantia, in eminentiori loco Ecclesiæ, tanquam in arcu triumphali sublimamus. B. Jvo ferm. in Purif. B. Virg.

Domestici Ecclesiæ dicuntur vestiti duplicibus, id est, mutatoris: sicut mulieres nobiles in profectis diebus induuntur communibus vestimentis, in festis induuntur pretiosis. Sic, & nos; pro varietate solennitatum; debemus assumere congrua vestimenta. V. g. in nativitate Domini, pro congruentia solennitatis, debemus indui veste humilitatis: parvulus enim natus est nobis &c. In Passione ejusdem debemus indui veste luctus, & disciplinæ. In Resurrectione veste gaudii, & exultationis. In ascensione veste spei, & amoris; juxta illud: *si diligeretis me &c.* Joan. 14. 1. Hugo Card. in Prov. 31.

TITULUS XXVI. AVARITIA.

§. I.

*Figuræ.**Ex Veteri.*

Tria ponit Moyses. Gen. 1. 24. *reptile, bestias, jumenta*; per quæ significatur illa tria 1. Jo. 2. 16. *omne, quod est in mundo est*. Hæc tria de terra oriuntur: quia de amore terrænotum universa malitia ortum habet. Per reptile significantur cupidi (seu avari) qui circa terrâ reptant; per jumenta luxuriosi; per bestias superbi. Hugo Card. hic.

Terram comedes. Gen. 3. 14. serpens significat avarum: serpentis cibus terra. S. Vinc. Ferr. l. 2. Dom. infra. Oâ. Epiph.

Fratres vendiderunt Joseph *Ismaelitis* 20. *argenteis*. Gen. 37. 28. Mox admissa avaritia: tulerunt tunicam ejus, & in sanguine hædi, quem occiderant, tinxerunt. Hanc cum missam agnovisset pater, ait: *sera pissima* comedit eum. S. Chrys. f. 29. sic avaritia siccat mentes, sic corda depressit, sic, quod in eis fuerat humani sensus, ferinam in rabiem commutavit: ut non offensam Dei, non sancti patris dolorem, non proprii sanguinis sensum, meminisse permiserit. Intuere, quid aurò gravius; quod cum mores hominum perdit, perdit & naturam. Verè bestia devoravit Joseph. Estobar t. 1. mir. Chr. 1. 2. obl. 5.

Qui, plus quàm permissum erat, manna colligebant. Ex. 16. 20. *hinc manna*, sed, verum plus, & putredinis, referebant. Idem

R 3

avaris

avaritiis accidit; ut plus detrimenti reportent, pliusque sordium, quam voluptatis, & lucri. S. Chrysost. hom. 40. in ep. ad Corinth. Sicut terra auri, & argenti ferax, venas habens, aliis in rebus sterilis est, & inculta; sic avari divitiis affluentes, & metalla in animo portantes, nullum bonum fructum producere solent. Diez tit. Avaritia.

Vitulus aureus adoratur: Ex. 32. 6. Quando amor auri amor Dei præponitur. S. Bonav. Dom. 3. post. Epiph. serm. 3.

Nec milvus, nec accipiter, nec vultur, sive herodius, aut alia rapax avis, acceptatur in Dei Sacrificium. Lev. 11. 14. Avaritiam enim Dominus detestat. Petrus Blef. ep. 102. Dicit in morte demon avaro: tu fuisti avis de rapina, modo rapieris. If. 33. 1. *va qui pradaris!* S. Vinc. Ferr. f. 2. de assumpt. Virg.

Sicut camelus. Levit. 11. 4. Damnat vitam cupidorum, qui sunt gibbosi, ut camelus. Hugo Card. hic.

Crisis Absalon, quod suspenditur, 2. Reg. 18. 9. radix omnium malorum, avaritia est. Drog. Oltienf. Pecunia viscera sunt avari, illa diffunduntur, & perduntur. Id. Absalon caesarie suspensus avarum denotat; qui vulneratur tribus lanceis: quia in morte spoliatur divitiis, corpus datur vermibus, & anima demonibus. Figur. Biblic. Anton. de Rampelgis. Avaritia.

Nunquid mare ego sum, aut cetus? Job. 7. 12. per mare fervens, & fluctuans, intelligitur superbia: per cetum, qui alios pisces devorat, avaritia, quæ omnia absorbet. Hugo Cardin. hic.

Cor ejus indurabitur quasi lapis. Job. 41. 15. Avarus enim est ut lapis durus, & frigidus, nullam habens pietatem de proximo indigenti. S. Vinc. Ferr. f. 1. de Invent. S. Crucis.

In circuitu impij ambulant. Psal. 11. 9. id est, in rerum temporalium cupiditate. S. Aug. hic.

Hi in curribus &c. Ps. 19. 8. Avaritia in currum vehitur, cujus sunt quatuor rotæ; scilicet inhumanitas, pusillanimitas, contemptus Dei, Oblivio mortis; duo sunt equi, scilicet tenacitas, & rapacitas; auriga est amor habendi. S. Bonav. hic.

Divites egerunt, & esurierunt. Psal. 33. 11. In Hebræo pro divites, est *leones*, seu *leunculi*. Vocat enim propheta divites impios leones, quod aliena rapiant. Robert. Bellarm. hic.

Tabescere fecisti, sicut araneam animam ejus. Ps. 38. 12. Avarus araneo comparatur, qui pro muscis laborat, id est, pro temporalibus; quæ, ut muscæ, citò avolant. Hugo Card. hic. Tela aranæ instabilitatem temporalium significat: multo enim labore textitur, facile destruitur; sicut temporalia. Unde avari sunt aranæ diaboli: ad modum enim aranearum, quando telam temporalium component exterius, se eviscerant interiùs. S. Bonavent. Dom. Sexag. f. 3.

Excussus sum sicut locusta. Ps. 108. 23. locusta habet ventrem majorem totâ aliâ corporis parte. Fertur, quod rore repleta manè, evacua-

tur incalcescente sole. Avari ros divitiarum, in aestu divinarum justitiarum evacuat. Vide de locustis Aegypti Ex. 10. 13. Anton. de Rampelg. Avaritia.

Expectatio sollicitorum peribit. Prov. 11. 7. Pagnin. *expectatio divitiarum*; alii *vanitatum*; alii *cupiditatum*; alii *dolentium*. Alluditur ad Benjamin, quem mater Rachel in partu cupide enixa vocavit *Benoni*, *filium doloris mei*: q. d. sicut Rachel filiorum cupidissima, hanc suam cupiditatem luit morte; nam partu Benjamin interiit: sic pariter expectatio sollicitorum, id est, cupiditatibus inhiantium, ideoque dolentium, & suspirantium, peribit; imò ipso met enecabit: quod enim appetitur sollicitè ex amore, hoc acquiritur cum dolore, & amittitur cum mœrore; qui sæpe hominem ita affligit, ut vitam ei adimat. Corn. a Lap. hic.

Musca morientes perdunt suavitatem unguent. Eccl. 10. 1. Concupiscentia apta comparatur muscæ: quia, instar muscæ, vilis est, exilis, mordax, immunda, importuna, improba, & putida; vivit enim paucos dies; imò subinde paucas horas, sèque in oleo, melle, aliisque rebus dulci, suffocat; vel ad lucem lucernæ, aut candelæ, advolans adurit. Denique musca est indocilis, & indomabilis: sic concupiscentia. Corn. a Lap. hic.

In lectulo meo quasi vi. Cant. 3. 1. Concupiscentia carnis, quæ circa sensum voluptates versatur, suum, quem diligit, ultimum finem in lectulo quaerit. Concupiscentia oculorum, quæ est divitiarum cupiditas, quaerit cum per vicos, & plateas. Superbia autem vitæ, & ambitio honorum, ad vigiles civitatis spectat. Ludov. de Ponte hic.

Super omnes quercus Basan. If. 2. 13. Avari, qui estis quercus Basan, escam porcis, & Inferni belluis, proferentes.

Terra, terra, terra, audi sermonem Domini: Jer. 22. 29. Non fat erat à S. Propheta semel, aut bis, eos terram vocare; cur ter terram vocas? quia tu, o homo, terra es; nam ex terra plasmatus es: iterum terra es; quia omnes cogitationes tuæ, desideria, opera, terrena: terra es; quia citò in terram reverteris. Diez tit. Avaritia.

Aquila grandis magnarum alarum longè membrorum ductu, plena plumis, & varietate. Ezech. 17. 3. Sept. pro plena plumis, habent *plena unguum*. Quid unguibus cum pennarum plenitudine? ubi scilicet superfluitas in cibo, ornatu, & adificiis; ibi rapina. Hinc Jer. 2. 34. crudelibus populi proceribus: *in alis suis inventus est sanguis animarum pauperum.* Sept. *in manibus*. Liceat legere: *in unguibus suis*. Escob. t. 2. perfec. Chr. sect. 2. Obl. 7.

Pedum quaedam pars erat ferrea. Dan. 2. 33. Tale quiddam est Avaritia, ut statua illa Nabuchodon. nec ferrum quidem contemnens; S. Chrysost. in ep. 1. ad Cor. c. 6. hom. 18.

Audire verbum hoc vacca pingues. Amos 4. 1. Vacca Basan vocat opulentos. Chald. vertit, *droires substantiarum*. & principes Samariae.

maria, qui bona pauperum depascebantur. Corn. à Lap. hic.

Ecce uncinus pomorum. Amos 8. 1. Tropologicè Rupertus: uncinus est avaritia; rami, & poma, sunt divites, eorumque opes. Pomum quippe res levis est, maximèque pueros mulcet; viris autem, & maximè sanis, pro minimo est. Sic bona presentis sæculi levia sunt; & eos, qui sensu puerili sunt, nimis oblectant: Sapientibus autem, qui cœlestia sapiunt, contemptibilia sunt. Hinc primus homo cupiditatis crimen, per quod perit, non per aurum, nec per argentum, sed per exiguum pomum, commisit. Addit Rupertus: sicut hortulanus uncinò sensum sine strepitu ramum, quò vult, crebrò motu contorquet, donec poma decerpant; sic avarus, fur, & fraudulentus, mille habet capiendi, & attrahendi, artes, quibus aduncat opes aliorum. Corn. à Lap. hic.

Dilatavit, quasi Infernus, animam suam &c. Habac. 2. 5. Comparatur avarus morti, vel Inferno: quia nunquam satiatur illa occidendo, ille deglutiendo. S. Bonav. diat. salut. c. 6. de avaritia.

Ex Novo.

Obtulerunt ei multos demonia habentes Matth. 8. 16. Avarum demoniaco comparat. Quid miserius avarò? nam demoniacus, verbo Christi abactis Demonibus, liberatus est: pecunie autem servus Christo non auscultat. Mea quidem sententià, cum mille demoniacis habitandum potius quam cum uno, qui hunc morbo laboraret. Avarus in omnes, ut mors, exiliens, omnes, ut Infernus, deglutiens, communis generis hominum hostis. S. Chrysost. hom. 29. hic. Vide elegantem ibi avari descriptionem. Idem de demoniaco, quem avaro comparat: hom. 82. in Matth. nudus lædit alios, sequitur deserta loca, & civitates populatur. Apud sepulchra versatur, imò ipse sepulchrum est; intrinsecus autem rapinà, atque avaritià, pleni sunt. hom. 82. in Matth. 26.

Similes sicut columba. Matth. 10. 16. in eo videlicet, quòd nihil eorum faciunt, quæ corvi solent facere. Corvi, inquam, id est, homines mali, rapaces, cupidi, pro his, quæ Mundi sunt, litigantes, invicem mordentes, invicem laniantes. S. Rupert. Append. ex lib. 8. in Matth.

Et ecce homo manum habens aridam. Matth. 12. 10. V. Beda, Albertus M. S. Thom. Hugo: homo iste per avaritiam habebat manum aridam, Sylv. hic.

Extende manū tuam. Matt. 12. 13. Communis ista, generalisque medicina est. Et tu, qui putas, manum te habere sanam, cave, ne avaritià, cave, ne sacrilegiò contrahatur. Extende sapius illam, extende ad illum pauperem, qui te obsecrat, &c. S. Ambr. in Luc. 6. Non sit in Ecclesia, cujus manum arefaciat cupiditas, contrahat avaritia, rapina debilitet, tenacitas agrotam constringat: sed, si acciderit idipsum, audiat Dominum, & cito eam in opere pietatis extendat, relaxet; & in

miseriordia, in elemosynis, porrigat. S. Chrysologus f. 32. de manu arida.

Invenies staterem. Matth. 17. 26. Si & avarum videris nihil aliud habentem in ore, nisi aurum, & argentum; hunc habe propisce in mari hujus vitæ natantem. At ubi in ventus fuerit Præceptor, qualis Petrus, qui mittat hamum in mare; is eripiet ex ore illius aurum, & argentum. Theophylactus hic. Propter hoc, quòd ablatum est stater de ore ipsius aperto, dandus eis, quorum proprius est stater, & exigunt numisma quasi suum. (Conveniente poteris uti hoc textu adversus avaros; qui nullam habent in ore suo loquelam, nisi pecunie.) Cum autem videris hujusmodi hominem ab aliquo Petro correptum; qui abstulit de ore ejus non solum verbum pecunie, sed & de toto affectu concupiscentiam pecunie; dices, hujusmodi in mari tuisse, & in falsis rebus hujus vitæ, & in fluctibus sollicitudinum avaritiæ &c. Origenes tr. 4. in Matth. 17.

Fecistis speluncam latronum. Matth. 21. 13. Avaritia, & lucri cupiditas, latronum morbus est. Vide autem, ne & tu fortè templum Dei, cogitationem tuam facias latronum demoniorum. Fit autem spelunca; si habuerimus cogitationes carnalibus rebus amicas, vendentes, & ementes, & lucri cupidas. Theophylactus hic. Salvator noster negotiatores illos, propter prædatorium avaritiæ vitium, latrones vocat: siquidem, quæ ad sacrificiorum usum necessaria erant, hæc illi in turpis quæstus materiam vertebant. Alii enim lucri causâ venditabant boves, alii oves, alii turtures vel columbas. Vici. Antioch. ad Marc. 11.

Socrus tenebatur magnis febribus. Luc. 4. 38. fortassis etiam in typo mulieris illius focrus Simonis & Andreæ, variis criminum febribus caro nostra languebat, & diversarum cupiditatum immodicis æstuabat illecebris. Febris enim nostra avaritià est. S. Ambros. hic. Febris est inordinatus calor circa cor interiùs. Hæc est cupiditas, quæ vehementer accendit cor: & ideo in exterioribus sentit frigiditatem tantam, ut non possit manus extendere ad pauperes. *astuaverunt homines astu magnò.* Apoc. 16. 9. Hugo Card. in Joan. 4.

Vulpes foveas habent. Luc. 9. 58. Clem. Alex. l. 4. Istros hos, qui in effodiendis, & infodiendis divitiis versantur, homines pravos, & plane terræ filios, vulpes Christus appellavit. Bessius D. 2. Pent.

Ancilla ostiaria. Jo. 18. 17. Et quid est hæc ancilla, nisi cupiditas? sine cujus nutu nullus intrat ostium Principis Sacerdotum. Unde II. 59. 14. *aquitas non potuit ingredi.* &c. cur? quia nihil donat. Hugo Card. hic.

Et ecce equus niger. Apoc. 6. 5. Equus niger peccatum est avaritiæ. Sicut color albus præ omnibus ostenditur, ita niger absconditur: quia avarus semper abscondit pecunias. Sessor equi hujus habet stateram: quia illud, quod est magis ponderans, & infiniti valoris, scilicet paradisus, parum ponderat in oculis avari. Et illud, quod modicum valet, ut pecunia, temporalia bona, ponderat, & reputat, esse maximi valoris. S. Vinc. Ferr. D. 2. post Pach. f. 4.

Et

Et ecce equus pallidus. Apoc. 6. 8. In hoc figurantur rerum terrenarum nimii amatores, quibus infidet diabolus; pallidi sunt ex nimia anxietate acquirendi, timore acquisita perdendi. Sequitur Infernus: nam habent ab eo hanc conditionem; quod sicut Infernus nunquam dicit, sufficit, sic etiam nullā abundantia habeant satis. Sylv. hic.

Veterra, & mari! Apoc. 12. 12. Per terram avari, per mare luxuriosi, intelliguntur; ad quos principaliter venit diabolus, quia plures per hæc vitia seducit. Unde Luc. 8. 33. demones in porcos, & mare missi, Hugo Card. in Judic. c. 9.

Ex Patribus, & aliis.

Porcus. Avarus similis porco: porcus enim nihil valet, dum vivit; sed quando moritur, valere incipit: Sic avarus non valet aliquid in vita: quia vivens non vult restituere, nec elemosynam dare; sed moriens incipit quandoque liberalis esse de hoc, quod non potest secum portare: quia diaboli habent animam, vermes corpus, anaici divitias: quia divitiæ deserunt eum, non ipse divitias. S. Bonav. diat. sal. c. 6. de avaritia. Phryx Æsopus aiebat: suem, si quis comprehendat, vociferari; idque non temere. Etenim cum neque lanam portet, nec aliud in usum; statim conjectura, mortem augurari. Similiter avari. Ælianus l. 10. var. histor. Porcus Lem, *Tantum in funere prodest.* Picinelli. Avarus porcus est diaboli, qui vivendo foetet, omnique caret commodō, sed in morte comeditur. Sim. Cass. l. 8. c. 50. de avarit.

Talpa. Terrenorum cupidi, cæci sunt, ut talpæ. Avaritia monstrosa: quia nimis adamavit terrena, perdidit cœlestia; & habet oculos, & non videt. Nam ut cæca, dimisit vera bona pro falsis, fixa pro fluidis, cœlestia pro terrenis, & infinita, maximaque bona pro minimis, gloriosa pro miseris, secunda pro dubiis, sancta pro pessimis, & gratiosa pro afflictivis, commutavit. Congregat quidem stultus exterius, sed intus depauperatur. In nugis se tenet defluentibus, terram possidet, & à diris inferis possidetur. Quin & vorat, ut evomat; quod pereat; acquirit, quod perdat; curat, quod doleat; & se onerat, ut celerius in abyssum descendat. Ex Apologis S. Cyrilli l. 3. c. 2. Avarus similis talpæ in quatuor: avarus enim est niger per nequitiam, cæcus per ignorantiam; quot habet possessiones, tot habet tumulos, in quibus sepelit seipsum per continuam solitudinem: quidquid fodit, ponit supra se; quia de omnibus facit Deum. S. Bonav. diat. sal. c. 6. de Avaritia.

Ebrius. Discutiamus, quot modis mens inebrietur humana; inveniemus etiam ebriosos, qui sibi sobrii videntur. - Si quid tamen ebrietate esse amplius potest, cupiditas, & avaritia, non solum ebrium, sed & rabidum hominem reddunt, & obscenæ concupiscentiæ inebriant animam. Orig. hom. 7. in Levit.

Tempestas. Unicuique sua cupiditas tempestas est. S. Aug. serm. de Verb. Dom. serm. 13. in fine.

Rese. Avaritia est rete diaboli, quod expandit super faciem universæ terræ. S. Alb. M. hom. de S. Andrea.

Arbor ulmea, significat hominem divitem in hoc Mundo: sicut enim arbor illa sublimis est, & amana, & humida, & tamen fructibus vacua; ita & quicumque dives sæculi huius, quamvis sublimetur honoribus, tamen si ad pauperem Christi, tanquam ad vitem, elemosynarum suarum brachia non extendit, à fructibus æternæ vitæ vacuus manebit. Omnes divites timeant exemplum illius arboris infructuosæ, & sterilis, id est, illius, qui purpurâ, & byssō induebatur. Arbor enim amœna, & sublimis erat in Mundo; sed quia ramos misericordia non expandit ad Lazarum, flammæ recipere meruit in Inferno; & ab illo petebat guttam, cui negaverat micam. S. Cæsar. ep. A. relat. hom. 24.

Sterquilinum. Avarus comparatur sterquilinio: quia sicut sterquilinum congregatum corrumpitur, & foetet; dispersum verò facit agros fructificare: sic divitiæ avari, quamdiu sunt congregatæ, animam corrumpunt; sed dispersæ pauperibus, ipsos nutriunt, & divitum peccata redimunt. S. Bonavent. diat. sal. cap. 6. de avar.

Canis. Sicut canis sequens duos homines in capite viarum, ostendit, quis sit Dominus ejus: quia tunc sequitur Dominum suum proprium, & dimittit extraneum; sic divitiæ in capite mortis sequuntur Mundum, & avarum dimittunt. Id. ib.

Lupus. Quid avarus? nunquid lupus rapacissimus? S. Greg. Nyss. or. 1. in illa verba: *faciamus hominem. Lupus & agnus pascuntur simul.* Il. 65. 25. lupum vocat divitem, agnum pauperem. S. Chrysost. tom. 6. serm. de mob. hominis.

Ovis. Qui divitias congregant, sunt sicut oves, quæ lanam portant ad tempus tonsionis, non sibi, sed aliis. Jo. de Broymard. sum. prædic. tit. tim. & tristitia salutaris.

Erinaceus. Cum erinaceus hortum ingreditur, non comedit, nec quiescit, donec arborem conscendens aculeos pomis quàm plurimis oneret. Cum autem hortō vult exire, non potest per foramen, quod ingressus est, exire, quia angustum; atque ita omnia poma ibi relinquere cogitur, & sic vacuus & famelicus, exit. Sic avarus spinis curarum, afflictionum, plenus, dum in horto huius Mundi est, conatur se bonis temporalibus onerare; & vix fruitur illis bonis. At verò cum exire cogitur per angustum mortis foramen, omnia relinquit. Diez. tit. Avar.

Avarus est *stipes*, in quo diabolus omnem furculum facile inserit. Sicut canis non comedit de fœno, super quod jacet, nec alios permittit illud asportare, sed latrat; quia non sibi, sed aliis, custodit; ita avari non utuntur bonis suis. Summa prædicantium tit. Avar.

Avarus similis *Equo*, qui totâ die laboriosè thesaurum portat, nocte nihil illi relinquitur, nisi dorsum læsum. Id. ib.

Est similis *Navicula exonerata* in portu, in qua sordes solum relinquuntur. Id. ib.

Phi-

Philosophus quidam dixit, quod non optaret majus malum inimico suo, quam avaritiam: quia nec hic habet pacem, nec in futuro meritum. Ib.

Va, qui congregat avaritiam malam domui suae. Abac. 2. 9. Et merito: etenim qui aedificat domum suam impendens alienis, inquit Eccl. 21. 9. quasi qui colligit lapides suos in hyeme. Graece: quasi qui congregat sibi lapides ad tumulum sepulchri sui. Deo quippe ulciscente ejus injustitiam, non multo tempore superstes erit in ea, quam per injuriam aedificat, domo. Diez. Avar.

Revera avaritia in manu suscipientis viscus est, quae, quicquid apponitur, excuti non permittit; sed, more picis, harere compellit. Novarin. Elect. Sacr. 1. 2.

§. II.

Avaritiae proprietates, dicta & facta.

Ex Veteri, & Novo.

Noluitque considerari. Gen. 31. 20. Hebr. furatus est Jacob cor Labani. Cor, id est, opes; quae erant quasi cor Labani; quasque ut suum cor amabat, ait Lipomannus. Corn. à Lap. hic.

Et ego vidi somnium, quod tria canistra farina haberem super caput meum. Gen. 40. 16. Cibus fert pistorum magister; nec tamen ipse comedit, nec aliis edendos offert. Divites eguerunt, & esurierunt. Pl. 33. 11. Si divites, quomodo egent? si rebus abundant, quomodo esuriunt? Avaro tam deest, quod non habet, quam quod non habet: fame mavult perire, quam rebus suis aliquid perdi. Lud. Alvarez Joseph illustr. illustrat. 128. Bellaria pistoris comedeant aves Gen. 40. 17. ipse vero non comedit, nec aliis dedit, ut videas, novo crudelitatis genere, divites libentius subvenire animantibus, quam proximis. Luc. 15. 16. prodigus cupiebat implere ventrem suum de siliquis, & nemo illi dabat. Adde forsitan avarus erat Dominus, ut facultatem famulo ad siliquis edendas negaret; magis curans de impinguandis porcis, ut carius venderet, quam de fame hominis, & famuli, sublevanda. Id. ib.

Israélite exeuntes de Aegypto secum tulerunt oves, & armenta, animantia diversi generis multa nimis, Ex. 12. 38. quae novis speciebus multiplicata usque ad ingressum terrae promissionis conservaverunt, ut conitat Num. 32. 1. & tamen in deserto immoderato appetitu carnes petebant: quis dabit nobis ad vescendum carnes? Num. 11. 4. cur è suis gregibus non mactant? Lyr. propter suam avaritiam parcebant suis animalibus. Sylv. in Luc. 12. c. 21.

Da mihi vineam tuam; ut faciam mihi hortum olerum. 3. Reg. 21. 2. Haec erat omnis infamia, hic omnis furor; ut spatium vilibus oleribus quaereretur. Non tam ergo cupitis ipsi (alloquitur avaros) quasi utile possidere, sed alios vultis excludere. Major cura vobis est de pauperum spoliis, quam de vestris emolumentis. Polyant. h. Sacr. Tom. 1.

lumentis: injuriam vestram putatis, si quid pauper habet, quod dignum possessione divitis aestimetur. S. Ambr. de Nabuthe. c. 3.

Rogabant, ut transiret à finibus eorum. Matth. 8. 34. Cajet. hic: salutem liberatorum à demoniis, & perditionem porcorum, videntes; magis timuerunt augmentum damni rerum temporalium, quam concupierint augmentum salutis spiritualis. Sylveira in act. 16. quaest. 9.

Anima mea, habes multa bona posita in annos plurimos - destruam horrea mea, & majora faciam; & ibi congregabo omnia, quae nata sunt mihi, &c. Luc. 12. 19. 18. Sibi soli universa avarus exarbitrat, qui multos ditare valuerat fructibus. Naxera tr. de B. V. §. 28.

Cur Domini puellae, ob demonem expulsus, acriter confurgunt contra Silam, & Paulum. Act. 16. 19. quia magnum quaestum faciebat dominis suis divinando. Theophyl. hic: volebant puellam damone correptam esse, ut quaestum facerent. Vide illos, ne demonem quidem curantes, sed unum duntaxat pecuniae studium spectantes. Sylv. hic.

Ex Patribus, & aliis.

Tot sunt artium venae, quot hominum concupiscentiae. Tertull. l. de idololatria.

Possident ad hoc tantum, ne possidere alteri liceat. O nominum quanta diversitas! bona appellant; ex quibus nullus illis, nisi ad res malas, usus est. S. Cypr. ep. 2.

Olim quidam avarus his verbis usus fertur: fortunae guttam malo, quam mentis dolium. S. Gregor. adv. mulier. ambitiosè se ornantes.

Vicum publicani non aliunde, quam ex pauperum lacrymis habent. Theophylactus in Luc. 19.

Joannes Climacus gradu 16. vocat Avaritiam millecipitem spiritum.

Tristis es, & rogatu difficilis. Occursus pauperum vitas, ne forte aliquid è manibus coacte exeat.

Unam tantum nosti vocem: non habeo, non dabo: nam & pauper ego quoque sum. Pauper es, profecto, pauper, & omnium egens bonorum: pauper, inquam, charitate humanitate, fide, spe aeternâ. S. Basilus serm. in divitiis avar.

Amor divitiarum, oculus est avarorum. Jo. Gerson. de causis errantium.

Nabuchodonosoris statuam auream soli tres pueri non adoraverunt. Dan. 3. 18. Et cur non? Respondet S. Chrysost. hom. de trib. pueris: fieri non potuisse, ut illi statuam inesset Deitas.

Nunquid imago tale potuit demonstrare? Ecce Deus in auro non fulget. Difficultatem nobis S. Chrysostomus in manibus relinquit, cum ait, Deum in auro lucere non posse.

Cur metallum tam praestans esse majestatis divinae symbolum non possit? Respond. aurum est valde illiberale, & avarum; ut omnia sibi velit.

lit, quò locò generatur; ita latè omnia depalcitur, & exsugit, ut non arbores, non plantas, ferat terra, quæ aurum producit. Did. Niss. Dom. 1. Quadr. §. 6.

Avara auri, aut dignitatis cupiditas de cognatorum funere gaudet. Naxera in fol. 2.

In usurarii cuiusdam divitis exequiis S. Antoninus concionaturus, thematis locò accepit illud ex Evangelio: *ubi est thesaurus tuus &c.* Sub concionem autem inter cætera ait: mortuus est hic dives, & sepultus in Inferno. Ite ad thesaurum ejus, & in illius medio invenietis cor ejus; corpore jam humato. Abierunt hominis parentes, & amici, & cor adhuc calidum in medio nummorum inveneruat. Surius 13. Junii c. 28.

Avarus paralyti percussus loquelam amiserat. Religiosi hortabantur ad confessionem, communionem; sed nullum signum impetrarunt: quidam astantem ait: ego citò ab eo habeo signum, & apposuit manum ad eistam, quæ erat ad pedes ejus, pecuniâ plenam, quasi volens eam aperire; & statim quasi expergesfactus, capite erecto, voce, & vultu, triste signum vitæ ostendit. Dum verò de Deo, & animæ salute, esset sermo, quasi mortuus jacebat. Summa prædic. Alius, cum sentiret manum sacerdotis inungentis eum ait: quis tangit bursam meam? cor enim ejus plus erat in bursa, quam circa Sacramenta. Alius cum moneretur recipere viaticum, noluit. Et ecce subito venit ex angulo domus diabolus in forma buffonis, ore denarium portans; ad cujus adventum ager os aperiens, denarium recepit, quò stranguatus. Id.

Ubi sunt, qui argenti filios &c. ad inferos descenderunt. Baruch. 3. 16. 18. 19.

§. III.

Avaritia vitium forte, & vix curabile.

Ex Veteri.

Tollite in aures. Ex. 32. 2. Furorem ut fallat Aaron, petit aurum. Oleaster: summa prudentia est, difficilia petere, ut sic rerum difficultate retractus ab incepto desistat. Luc. de Velloso in Judith 7. paran. 45.

Prohibuit Josue c. 6. 18. nè quis de præda Jerochintina quidquam contingeret; sed Acham inter præceptum divinum, & opimum spoliū, constitutus, hoc illi anteposuit; *pallium coccineum, argenti filios, regulam auream furatus.* Jos. 7. 21. S. Ambrosius l. 2. de offic. cap. 26. JEsus Nave, qui potuit solem sistere, nè procederet, avaritiam hominum non potuit sistere, nè serperet. Mendoza in l. 1. Reg. c. 3.

Avaritia in capite omnium. Amos 9. 1. Dicitur esse in capite omnium, quia omnibus dominatur, omnia possidet: omnes enim caput, sensus, curas omnes eò intendunt, ut iniquis lucris se ditent. Sic Thren. 1. 5. dicitur:

facti sunt hostes ejus in capite; id est, hostes dominati sunt Jerosolyma. Avaritia ergo est in capite, non in calce; quia caput, id est, phantasiā, animūque occupat; itaque illi infixā est, ut vix evelli possit; quia tenet arcem mentis, indeque quasi regina, imò quasi Dea, omnibus cogitationibus, sensibus, potentis, membris, & actibus imperat, tanquam mancipiis. Corn. a Lap. hic.

Ex Novo.

Hec omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Matth. 4. 9. Post hanc tentationem fugatur; quia omnem consummārat tentationem, nullamque telum supererat. Et quando jaculum intorsit libidinis, otii, invidia? Nimirum radix malorum avaritia est; quā Christus cum vinci non posset, victoriam demon desperavit. Oliva l. 12. Strom. hic. Quasi omnibus vitis fortiozem, pecuniarum cupiditatem, postremo locò posuit; extremum illud reservans, quasi quod omnibus valentius esse judicavit. Jo. de Pinna in Ecclesiasticum c. 7. Tentavit diabolus Christum in deserto de calamitate, in templo de superbiae vanitate, in monte de cupiditate. His tribus tentationibus impugnatur adhuc quotidie Fideles, &c. Significatæ autem sunt in leone, urso, & gigante, quos occidit David; sicut legitur 1. Reg. 17. 34. 50. Per leonem superbia; per ursum, qui mel sequitur, concupiscentia; per gigantem, qui quasi insuperabilis videbatur, avaritia significatur: quia avaritia quasi insuperabilis est. S. Bonav. l. 3. D. 1. Quadr.

Tunc videns Judas, quia damnatus esset. Matth. 27. 3. Quanta molitus est Christus, ut avarissimum Judam converteret, lavando pedes, præbendo Eucharistiam, admittendo ad osculum; nec tamen pro voto res accidit. Quanta vis avaritiæ! S. Chrysost. hom. 68. in Matth. in ipso prodicionis momento & osculari ab eo se sustinuit; sed nihil hinc consecutus est. Tantis certè, tamque incredibilis avaritiæ furor est: hæc enim illum & proditorem nequissimum, & sacrilegum nefandissimum fecit. Audiat hæc omnes avari, quique gravissimò Judæ morbo laboratis! quotidie ille cum eo erat, qui non habebat, ubi caput suum reclinarat; & quotidie verbis, & operibus, instruebat, ut non argentum non aurum, non duas tunicas habere vellet; & tamen reprimere se non potuit. de Pinna in Ecclesiasticum c. 8. Juxta V. Bedam, & Bonav. Isariotes interpretatur memoria mortis. Tam ingens fuit ejus avaritia, ut ipsa etiam mortis memoria, proprio nomini infixā, cohiberi nequiverit. Sylveira in Matth. 10. q. 19.

Hodie mecum eris in paradiso. Luc. 23. 43. Latroni primum aditus ad paradysum referatur: Cherubim flammeum gladium primum evadit latro. Nempe, ut vult S. Chrysost. hom. 5. in Luc. ideo latro primus inducitur; ut, quam facile aditus reliquis peccatoribus pateat, noscamus. Si enim latro aliena appetens paradysum intrat;

intrat; quid dubitandum de reliquis? Pinna in Ecclesiast. c. 7. Nemo est, qui potest excludi, quando receptus est latro. S. Ambr. in Psal. 39. Altus hic sensus; q. d. tam difficile est hominem avarum absolvere; ut qui latronem liberavit, ostenderit, posse se aliorum morbos curare. Id. in Ecclesiast. 1. Ethologia 3.

Audiens autem Ananias hac verba, cecidit, & expiravit. Act. 5. Cur hic tam severum, in reliquos mitis, se exhibuit Petrus? quia spes non erat de correctione. S. Ambros. serm. 57. In Anania si avaritiam Petrus potuisset corrigere, non punisset; sed dum illum punit, alios corrigit. Id. in Eccl. c. 7. Colligimus, non necessario correctionem præcedere debere, quando nulla spes est emendationis. Lorus hic.

Disputante Paulo de justitia; & de judicio futuro, iremefactus Felix, respondit &c. Act. 24. 25. Perterresit; non tamen petit ab eo instrui, quomodo se ad iudicium parare possit. Cur? quia avarus. *Simul & sperans, quod pecunia ei daretur à Paulo; propter quod & frequenter accersens eum loquebatur cum eo.* v. 26. Isidorus Clarius in act. 2. cernis, ut futuri iudicii mentio, ac memoria, etiam gentilem virum perterrefaciat. Sed nihilominus etiam illud observes; pecuniæ cupiditas quanto ad salutem hominibus sit impedimento. Sperabat, quod pecunia ei daretur à Paulo; nec quærebatur instrui, quod pacto stare intrepidus ante illud tribunal, cujus appellatio illum ita perterrefecerat; & tantâ re neglectâ, frequentius accerserat Paulum; & cum eo versabatur, ob solam accipiendæ pecuniæ spem. Navar. Elect. Sacra. l. 2.

Ex Patribus, & aliis.

Corporum amorem; ut qui acris quidem sit; at celeriter extinguatur, pictores eam ob causam cum facibus; ac pennis; depingunt; quod nunc libidinem inflammet, nunc rursus satietatis tædio avolet. At pecuniarum amorem nemo aut effingere ausus est, aut pingere. Cujus rei hæc fortasse ratio est: quia ne amor quidem est, sed inflammabilis furor. Aut hæc fortasse: quod nec fingi, nec pingi potest. Quin ne pennas quidem haberi expleri enim nescit, satietatem ignorat. Tantum vero ab eo abest, quod ut pennas habeat (quibus satietas, atque tædium, designatur) ut, ne pedes quidem vir ullus cordatus illi tribuere queat: neque enim incedere, aut ab eo; qui captus eâ est; demigrare potest. S. Isidorus Pelus. l. 2. ep. 234.

Avaritia morbus ejusmodi est malum, ut vix unquam eò liberari possis. Et quemadmodum hæc semper virens, atque frondens, hedera adscitas arepens arbores valide circumvolvitur, & adheret, ac ne ramis quidem fatiscensibus, aut arefactis, recedit; nisi quis flexus istos, & anguineos quasi gyros ferro secet. S. Asterius hom. 3. adv. avarit.

Multos equidem novi, qui, etiam cum in morbo cubant, pecuniam salute suâ magis amant, & assument. Id. ibid. Quotidianam vitæ experientiam interrogabo; cujusmodi fera sit avaritia? quàm ægrè, quos semel prehenderit,

Polyanth. Sacra. Tom. I.

elabi sinat; ut vegeta semper, ac valida; nunquam debilitetur, atque deficiat. Id. ibid.

Pecuniæ amor morbus est mirè per vicax, expugnatur difficilis, denique & perniciosus. S. Antoniochus Abbas S. Lauræ. hom. 8.

Avaritia difficile est, ut unquam curetur. S. Hier. cum cætera vitia senescant in homine, sola avaritia juvenescit. S. Thom. Dom. 21. Pent.

In pluribus semimortuis videre est adhuc viventem concupiscentiam Mundi; frigescent membra; & servet avaritia; vita finitur, & ambitio protrahitur. Gueric. f. 3. de Adv. Dom.

Novi etiam fratrem diviti in extremis poenitentiam suadentem; fuerat enim ultra 30. annos absque confessione; respondit æger: quanti ascendit centenarium piperis? fratre autem ad verba salutis redeunte, respondit: & centenarium lanæ quantum valet? fratre repetente poenitentiam; resp. estne bonum forum de cinnamomo? & saccharo? oh! mercantia hodie nihil valet! Frater ait: dilecte, volo, ut his dimissis, cum sis in extremis; jam de anima tua cures confitendo. Tum ille voce magnâ: non possum, non possum! non possum! quibus dictis cum diabolo expiravit. S. Bernardinus Sen. f. 13. Artic. 2.

Avarus quidam emerat magnam copiam frumenti; & venit penuria annonæ, & ascendit sextarius ad 30. solidos; & suadenti uxori, filiisque; ut id venderet; occasionem adesse ingentis lucri, reposuit: sciat, adhuc plus valebit. Et venit fertilitas; & diminutum pretium frumenti ad 10. solidos. Quod ille audiens insaniit, factus in Deum blasphemus. Uxor reperiens totum palidum; & quasi mortuum, quærit; qui haberet? respondit, 10. solidos. Recordare Passionis Christi, resp. 10. solidos. Amici suadebant meliorem frugem; resp. 10. solidos. Venit Sacerdos monens de contritione, & confessione; resp. 10. solidos. Denique cum suis 10. solidis misere expiravit. S. Vinc. Ferr. f. 2. de avarit.

Avaritia fortissima catena est ad tenendos homines. Si quæras, cur homines pecuniæ dediti sapissimè aliis careant vitiis, casti sint; & bene morati? Resp. Anastasius Nicaen. q. in Scripturam: casti sunt aliqui à Deo protecti, aut cum sint frigida natura; aut suberbiam, aut avaritiam habentes, & despecti à Sathana: utpote quod avaritia sufficiat supra omnia vitia ad eos reddendos obnoxios æterno supplicio. Bæza Evang. hist. t. 2. l. 6. cap. 5. de Matthæi vocat. §. 1.

Senex dives in morte loquelam amiserat per duos dies. Præsentem mortuum, vel morti proximum putantes, clavibus acceptis voluerunt cistam aperire, in qua nummi erant; quod ut vidit, dixit: adhuc vivo! adhuc vivo! Pro pecunia loquax, pro confessione mutus. Summa Prædic. Avaritia.

§. IV.

*Avaritia est insatiabilis.**Ex Veteri.*

D*A mihi de coctione hac ruffa.* Gen. 25. 30. Dapibus abundabat, quas ex venatu, & jure primogenituræ jucundiores in paterna domo habebat. Expresfit divitum ingenium, comedentium propria, & esurientium aliena. Mendoza in 1. Reg. c. 10. sect. 2.

D*a mihi partem de mandragoris filii tui.* Gen. 30. 14. Dicebat Rachel ad Liam. Nonne illa apud Jacob, cui gratior erat, lautioribus epulis abundabat? cur viliores petit? Oleast. quia quidquid pauperes habent, volunt sibi divites habere. Id. ib.

D*ividam spoliâ, implebitur animâ mea,* dicebat Pharaon. Ex. 15. 9. Avaritia ludit, furitque inter prodigia. Oliv. l. 1. Stromat. hic.

T*erram Australem, & arentem dedisti mihi; juncus & irriguam.* Jos. 15. 19. Qui multum habet, plus cupit. Antequam Axaterram australem acciperet, non suspiravit; suspirat, cum habet; suspiravit, cum caruit. Naxera hic §. 26.

Achab 3. Reg. 21. 2. hydrope laborabat, dum plenus merô divitiarum adhuc Naboth vineam sibi habebat. Escob. t. 1. mir. Chr. Observ. 2.

B*bent sitientes divitias ejus.* Job. 5. 5. id est, homines cupidi. S. Thom. hic.

L*eviathan Job. 40. 20. interpretatur addidamentum eorum.* Unde significat avaritiam, quæ semper addit denarium denario, domum domui, agrum agro. Hugo Card. in Luc. 8.

A*qua furiosa dulciores sunt.* Prov. 9. 17. Sed nec hæ sitim exingunt, quin potius augent: nam adeo ardentius quidam sitiunt, ut sanguinem etiam pauperum sugentes non satientur. Marchantius Dom. 16. Pent.

I*nfernas, & perditio, nunquam implemur.* Prov. 27. 20. Perditio est mors, quæ omnia perdit, & status mortuorum. Significat Sapiens cupiditatis grande malum; scilicet, quod sit inexplibilis instar, mortis, & Inferni: proindeque nos eam odio prosequi debere, velut mortem, & Infernum: ideoque claudendos esse oculos, qui cupiditatum sunt internuntii, imò illices, & excitatores. Corn. a Lap. hic.

S*anguisuga due sunt filie dicentes affer! affer!* Prov. 30. 15. Beda l. 3. in Prov. has duas filias, avaritiam, & luxuriam; exponit, quæ nunquam faciuntur, quæ semper videntur.

O*mnia flumina inirant, in mare, & mare non redundat.* Ecclæ. 1. 7. Moraliter innuit eos homines, qui inexplibilis avaritiæ morbo laborant: insatiabile namque eorum desiderium non expletur; quanquam more torrentum undique ad illos divitiæ confluant. Olympiodorus hic. Nec multitudine fluminum mare, nec divitiarum copiâ avari animus expletur. S. Nilus or. 3. de avarit. Mare, in quod omnia flumina currunt, Lem. *Nunquam satiabitur.* Piconelli.

Avarus non implebitur pecuniâ. Ecclæ. 5. 9. Pecunia est quasi ligna; quæ, quanto plura fuerint, non extinguunt ignem, sed augent. Et fames avaritiæ in corde est, cuius cibus est pecunia, quæ non in corde, sed in arca mittitur; & ideo fames avari non exinguitur. sicut si quis cibum, quem venter esurit, non in ventrem, sed in cophinum mitteret; nunquam famem ventris sedaret. Hugo Card. hic. Avaritia non satiat aurô. Sicut vinum in dolio sitim non sedat; sic pecunia in arca sitim avaritiæ non exinguit; quia pecunia non potest intrare. Jo. Geminiani l. 9. c. 5. de exempl. & similit.

R*epleta est terra argenti, & aurô.* II. 2. 7. Nota, non dicit, repletum est cor, sed terra, aurô: fieri enim potest, ut terra repleatur aurô, sed cor avari eò repleti nequit. Nonne intelligis, te in arca habere inclusam vitam pauperum? quid dico, inclusam; imò sepultam. Quid est arca avari, nisi sepulchrum, ubi sepelitur vita pauperum? Cornelius a Lap. hic.

Ex Novo.

Q*uid vultis mihi dare?* Matth. 26. 15. Usque ad mortem Domini amor lucri se ingerit, nec vitæ Salvatoris quasvis desiderium parcit. S. Cypr. de jejun. & tentat. Chr.

E*t ecce homo quidam hydropicus.* Luc. 14. 2. Hydropicum recte comparamus diviti avaro: sicut enim ille quanto magis abundat humore inordinatô, tantô amplius sitit; sic iste, quanto est copiosior divitiis, quibus non bene utitur, tantô ardentius ita concupiscit. S. Augusti. Quæst. Evang. l. 2. q. 29.

E*t ecce homo hydropicus.* Luc. 14. 2. S. Greg. l. 14. mor. c. 5. Redemptor noster ante Pharisei domum hydropicum curat; & cum contra avaritiam disputaret, scriptum est: *audiebant hæc omnia Pharisei, qui erant avari, & deridebant eum.* Luc. 16. 14. Quid est ergo, quod ante Pharisei domum hydropicus curatur? nisi quod, per alterius agri tudinem corporis, in altero exprimitur agri tudo cordis. Hydropicus quippe, quô amplius biberit, amplius sitit; & omnis avarus ex potu sitim multiplicat: quia, cum ea, quæ appetit, adeptus fuerit, ad appetenda alia amplius anhelat. Escob. t. 1. mir. Chr. Obs. 2. Et habes, & concupiscis; & plenus es, & sitis: morbus est, non opulencia. Sunt homines in morbo; humore pleni sunt, & humorem sitiunt. S. Aug. l. 5. de Verb. Dom. Alios celestis medicus verbô, aut vestimenti tactu sanavit; hunc autem dexterâ apprehendit: ad significandum, quàm difficilis curatu sit hydrops avaritiæ. Diez D. 16. Pent. conc. 2. Nulli vilis videatur hic morbus; qui, sicut potest facile declinari; ita, si quinquam possederit, ad sanitatis remedia vix pervenire concedit. Cassian. de Cenob. Instit. l. 7. c. 6. Constituitur ante Jesum, non alios convivas; quia ille solus poterat mederi. Sylv. in Luc. 14. Hydrops induat tumorem, sic avaritiâ superbiam; Compressio anhelitus: quia avarus omnia ad se congregat, & claudit. Id. ib.

Cupie.

Cupiebat implere ventrem de filiquis.
Luc. 15. 16. Nota cum S. Ambrosio l. 7. c. 14. in Luc. non dixit, cupiebat lacuari, sed *implere ventrem*: quia avarus impleri potest divitiis, non satiari. Panna in Ecclesiæ Ethol.

145.
Reliquit ergo hydriam suam mulier.
Joan. 4. 28. Domina avaritia, quæ majorem in sensibus solet exercere tyrannidem; testimonio Zachariæ 5. 6. ipsa est oculis eorum in universa terra. Hæc procul dubio est hydria Samaritanæ, de qua, qui biberit, sitiet iterum. Video valetudinarios senes, quorum, consumptis carnibus, pellibus os adhæsit, eisque solum videtur supersse sepulchrum. Job. 17. 1. Membra frigeant, cupiditas fervet, caro fenestrate opprimitur, & ambitio juvenescit. Petr. Blefent. ep. 141.

Ex Patribus, & alijs.

Avare! an parum est tibi, quod te implet ipse Deus? Deus si ad te veniat sine auro, & argento, non vis illum. Quid ergo tibi de his, quæ fecit Deus; sufficit, cui Deus ipse non sufficit? S. August. in Psalm 30. conc. 3. prope medium.

Toties recurrentibus mercatoribus exaratum *erubescere Sidon, dixit mare.* Hoc est, meos fluctus negotiator arguit, cum sis ipse fluctibus inquietior. Verecundiores venti sunt; quam vestra cupiditates: illi habent otia sua, nunquam vestra querendi studia feriantur. Et, cum otiosa tempestas est; nunquam vestra otiosa sunt navigia. S. Ambrosii l. de El. & jejun. cap. 19.

Auri furor ardentius humano fervet in peccatore, quam caminus totus ignescit incendiis; & acrius homines dissolvit in terra, quam solvit in calore flammarum. Crudelitatis dominus, sævus hostis, amando lædit, turbat quietem, admittit innocentiam, docet furtum; svadet fraudes, imperat latrocinium: S. Petr. Chrysost. l. 29. de Matthæo.

Quid est os interius hominis, nisi desiderium cordis? sed hoc os omnes Ægypti delicia implere non possunt, quia omnes divitiæ Mundi carnali desiderio satisfacere nequeunt. Vide, quam parva portio humani corporis, & quam angustum foramen sit os carnis. Quis non videat, quam parvum est, quod unâ panis buccellâ impleri potest. Quod est ergo una buccella ad os carnis, hoc est totus Mundus, imò multo minus, ad os cordis. Rich. à S. Viet. In illud Ps. 80. 11. *dilatata os tuum, & implebo illud.*

Nonne stultus est, volens extinguere ignem ligno, oleo, pice? nonne etiam stultus est, qui volens extinguere sitim, sal comedit? Sic stultus est, qui, satietatem appetens, congregare divitias studet; quia suos possessores faciunt amplius sitientes. S. Bonav. l. 106.

Avaritia insatiabilis ebrietas: & sicut ebrii, quanto plus vini ingurgitant, tanto magis ad sitim inflammantur; sic & isti quoque insati-

am hanc indomitam nunquam sistere possunt. S. Chrysost. hom. 22. in Gen.

S. Chrysost. in illud Ps. 38. 7. *frustra conturbatur omnis homo vivens*: commovetur aquæ, & iterum sedantur; movetur terra, & rursus confirmatur; venti impelluntur, & iterum quiescunt; omnis fera tumultuatur; & satiata desinit; flamma excitatur, & materia subjecta cum consumpta est, extinguatur. At verò homo, cum semel pecuniæ cupiditate inflammatur, nunquam desinit: cumque hoc accepit, ad illud cupiditate rapitur; & cum illud assecutus est, ad aliud impellitur. S. Chrysost. hic.

Nonne stultus est, volens extinguere ignem ligno, pice, & oleo? Nonne etiam stultus est, qui volens extinguere sitim, sal comedit? Sic stultus est, qui satietatem appetens, congregare divitias studet: quia suos possessores faciunt amplius sitientes. S. Bonaventura serm. 106 de temp.

Christiani quiescunt in die Dominico, Judæi in Sabbatho, Agareni die Veneris; avarus autem nunquam quiescit. *Cuncti dies ejus doloribus, & ærumnis, pleni sunt.* Eccl. 2. 23. S. Vinc. Ferr. ser. 5. post Oculi s. 2. Avari potantur de caldariis plenis argento, & auro liquefacto. Id. Dom. 17. post Trinit. l. 2.

Ferunt, leones satiatos esse innoxios; at avari hominis appetitus insatiabilis est; neque ulla copia parcat rapinæ, & aliorum damnis. Id. Clarius l. 1. or. 56.

Si resurrectionis æternæ gloriam fiducialiter, & indubitabiliter, expectares, ageres, quod agis, nec sic te terrenorum foecibus immergeres, qui immundis avaritiæ, te totum implicas, & involvis. Petr. Blef. ep. 9. ad Radulphum Ep.

Quis non misericordiæ erga hunc corripetur? adeo à se ipso profligatum, anxium in tanta copia, miserum in tot bonis. Non enim proventus ei terra ferebat, sed fletus, & suspiria; non fructuum copiam, sed curas, & dolores, & graves anxietates. Divitiæ alios ad lætitiā invitare solent; hunc verò avarum in maestitiam adducunt. S. Basil. serm. in div. avaros. Super illud: *quid faciam?* Luc. 12. 17.

Avaritiæ malum stare nescit, aut quiescere; sed ignis naturæ similis: ignis enim, postquam incendium attigit omnem properat absumere materiam. Id. l. de avari.

Si totus Mundus esset possessio ejus, non quiesceret animus ejus: nam aut vellet Deum plura creasse, aut alium constituere creatorem plura creantem; ut postmodum in omnibus haberet potestatem. Hæc sola naturæ, præ cæteris vitiis, adversatur: quia neque in terra, neque in aqua, neque in aere, neque in igne, vellet habere consortem. Vellet ipsa moderari naturam, dispositionem imbrium, vim caloris, nubium, & ventorum; ut sibi ad nutum in agellis propriis deservirent. Sim. de Cass. l. 8. c. 50 de avari.

Fluvius, Lem. invicementis rapacior. Picinelli.

§. V.

*Avaritia miseria, pericula, damna.**Ex Veteri.*

Agnum trado tibi, & speluncam, quæ in eo est. Gen. 23. 11. Abraham precatur, ut Ephron filius Sephor, speluncam duplicem digno pretio sibi vendat; Ephron speluncam, & pretium liberaliter offert; sed Abraham relatis gratis agrum precatur, non donari, sed vendi: *quæso, ut audias me; dabo pecuniam pro agro, suscipe eam; & sic sepeliam mortuum meum in eo.* Ut sepulchrum sibi comparet, pecuniam reddit: nam nisi pecuniæ amorem vicisset, sepulchrum quietis patriam, curarum exilium non possidebit. S. Hier. ep. ad Geran filias: quid est sepulchrum? locus quietis; ubi juxta Mundi rationem defunctorum corpora collocantur. Vera ergo intelligentia locum sibi requietionis pater Abraham fide suâ, & pecuniæ contemptu, comparavit: Naxera in Jos. c. 7. §. 1. divitiarum nempe cupiditas, res anxiosa, inquietat.

Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi hortum oleum. 3. Reg. 21. 2. S. Ambr. l. de Nabuth. c. 2. quæ alia vox egentis est? quæ vox alia stipem publicam postulantis? nisi: da mihi, quia ego; da mihi, quia aliud vivendi subsidium habere non possum. Mendoza hic in l. 1. Reg. c. 10.

Turbatus est Spiritus ejus, & projiciens se in lectulum suum avertit faciem suam, & non comedit panem. 3. Reg. 21. 4. S. Ambrosii l. de Nabuth. c. 3. divites eripitis quidem pauperibus universa; poenam tamen pauperum vos divites sustinetis. Illi jejunant, cum non habent; vos, cum habetis. A vobis igitur poenam exigitis, quam pauperibus erogatis. Bæza t. 2. l. 10. c. 3. de cæco nato Jo. 9.

Veruntamen frustra conturbatur. Ps. 38. 7. Cum dixisset, nullam creaturam inveniri, quæ, si commoveretur, non iterum quiesceret; solum hominem dicit semper commoveri; & inquietum esse, postquam semel captus fuit cupiditate divitiarum. S. Chrysost. hic.

Dormierunt somnum suum viri divitiarum. Ps. 75. 6. Vocat viros divitiarum, quia non domini erant, sed divitiarum servi; sicut in scriptura *vir Dei* vocatur, quia Deo fideliter servierunt; sic avari viri divitiarum vocantur, quia eis perpetuo ministerio sunt mancipati. Did. Stella in Luc. 1.

Dulcis est somnus operanti; sive pauperum comedat, sive multum; saturitas autem divitis non finit eum dormire. Eccl. 5. 11. Famulus securari vitam ducens, quocunque demum victu alatur, dulci somno reficitur. At qui pecuniis servit, herum habet importunum; qui dormire eum non finit; curam scilicet augendi lucris anxietatibus plenam. Avaros non somnus excipit, sed horribilis mors; quæ non finit eos quiescere, sed æterno tradit supplicio. Olympiod. hic.

Saturitas divitis non finit eum dormire. Eccl. 5. 11. Excitat eum cupiditas, excitat cura pervigil aliena rapiendi; torquet invidia, mora vexat, sterilitas proventuum infœcunda perturbat, sollicitudo abundantia. S. Ambr. l. de Nabuth. c. 6.

Pecunia obediunt omnia. Eccl. 10. 19. Cajet. *argentum humiliat omnes*; quia scilicet tam grave onus servitutis ejus, ut nullus sustinere possit. Escob. t. 3. Colloq. Chr. obf. 4. S. Thom. patitur durum dominum, quisquis servit mammonæ.

Ex Novo.

Non potestis Deo servire, & mammonæ. Matth. 6. 24. Anselm. non possumus simul Deo servire, & divitiis: quia unum sustinebimus, & alterum contemnemus; Deum scilicet postponemus amoris divitiarum. Judas, ut serviret marsupio, Christum adeo sprexit, ut vili venderet. *Utrum quid perditio hæc?* Matth. 26. 8. ubi Hier. infelix Judas, damnum, quod ex effusione ungenti se fecisse credebatur, vult Magistri pretio compensare. *Quid vultis mihi dare?* Matth. 26. 15. non postulat certam summam, paucis contentus. Imperiosus Dominus est amor habendi, facilius impugnans animos, quam corpora, Sicularum immanitas tyrannorum. Nemo est, cui tam diu, tam devotè serviat: quocunque vult, suum ducit servum. Vix de cupiditate triumphat, de quo semel cupiditas triumphavit. Miserabilis cupiditas de Saul ipso, quam Saul de Amalech triumphavit. Hildeberti Turon. Ep. ep. 47.

Abiens laqueo se suspendit. Matth. 27. 5. S. Chrysost. hom. 86. Audite ista, audite, inquam, avari; vestrate animo, quod Judas passus fuit: nam & pecuniam amisit, & scelus admisit, & animam perdidit. Sylv. hic, q. 4. hæc atrox avaritiæ tyrannis facere solet. Id. S. Chrysost.

Hæc nocte animam tuam repentem à te. Luc. 12. 20. S. Ambr. l. de Nabuth. c. 8. nocte anima avari reposcitur; quæ à tenebris incipit, & in tenebris perseverat. Avaro semper nox. S. Chrysost. l. 104. Convenienter *hæc nocte* inquit; quia fugiens misericordiæ lucem, avaritiæ tenebris se mancipaverat. Sylveira hic. quaest. 9.

Destruam horrea mea. Luc. 12. 18. Viden, ut nolit Deus agrorum feracitate abuti ad cupiditatem mortales: quæ enim frumenta sunt, cum metuntur; si condantur, in aconitum vertuntur. Mirum portentum! cum lues nulla obesse solet; nisi prodeat; solum triticum, si condatur, interficit. Sic evaginatur, ut feriat; angvis proflit, ut mordeat; pro-rumpit fulgur, ut grassetur; leges tum mortem infert, cum sepelitur. Oliv. lib. 1. Strom. hic.

Da mihi portionem substantiæ. Luc. 15. 12. &c. Ecce, quid facit cupiditas ad censum præceps! ecce quemadmodum sine patre census nudavit filium, non ditavit; census filium tuit

tulit e gremio patris, eiecit de domo, exemit patriam, spoliavit famam, exiit castitate. S. Chrysol. l. 10.

Sepultus est in inferno. Luc. 17. 22. Curulus hic verbis *sepultus*, cum alias dicat: *mittent eos in caminum ignis.* Matth. 13. 42. *Quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.* Matth. 18. 9. quia de divitiis agebat damnatione. Hic ex auri pondere non tam mittitur in gehennam, quam in profundo sepelitur. S. Ambr. aurum naturam grave, gravius fit avaritia. Escobar tr. 3. Coll. Chr. l. 6. obl. 5.

Quis nos separabit? Rom. 8. 35. S. Aug. f. 53. de Sanctis: idem extorquet avarus dicendo in corde suo: quis nos separabit à cupiditate auri? trib. an angust. an persecutio? possunt & avari dicere auro: propter te occidimur tota die. Paoletti D. 16. Pent.

Ex Patribus, & aliis.

Avaritia virtutem effoeminat: nihil enim tam contrarium fortitudini virili, quam lucrò vinci. S. Ambrosius l. 1. offic. c. 39. *Si putavi aurum robur meum.* Job. 31. 24.

O homo, qui laborabas amando avaritiam; cum labore amatur, quod amas; sine labore amatur Deus. Avaritia iustura est labores, pericula, trituras, tribulationes; & obtemperaturus es. Quò fine? ut habeas, unde impleas arcam, perdas securitatem. S. Aug. tr. 10. in ep. S. Joan.

Dura jubet avaritia, levius jubeo (ait Deus) onus ejus grave, sarcina mea levis est: jugum ejus asperum est; jugum meum leve est. Noli velle ab avaritia possideri. Jubet avaritia, ut mare transeas; & obtemperas: jubet, ut te ventis, procellisque committas; jubeo ego, ut ante ostium tuum, ex eo, quod habes, des pauperi; piger es ad faciendum ante te opus bonum. Et strenuus es ad transeundum mare, quia avaritia imperat, servis, quia Deus jubet, odisti. S. Aug. in Pl. 128.

Sicut periculosissimum est furioso, si enssem teneat; sic divitiarum cumulus avaro perniciosus; imò verò etiam multò magis. S. Chrysostr. in Matth. 15. hom. 52.

Animus, qui pecuniarum cupiditate distrahitur, non facile ab his abstinere, quæ Deum ad iram provocant: utpote qui alterius servus sit Domini, omnia ipsi contra divinas leges præcipientis. Id. hom. 7. in Jo. 1.

Avarus non parum dolet, quia terra pro spicis aurum non producit, quia fontes non manant aurò, quia montes locò lapidum aurum non habent. Idem in Matth. hom. 81.

Omni tyrannò gravior est pecuniarum cupiditas: nullam enim voluptatem habet; sed curas, invidiam, insidias, odia, calumnias, & innumera virtutis impedimenta &c. O amarum servitium! ô diabolicam potestatem! hic omnium affectuum molestissi-

mus est. Cum tantis malis devincti gaudeamus, & catenas libenter amplectimur; & te nebrarum carcerem habitantes in lucem prodire nolumus. Nunquid propterea in hunc Mundum venisti? num propterea homo factus es, ut æs, & aurum, accumules? non ideo te ad suam Deus finxit imaginem; sed ut sibi placeas, ut futura bona consequaris, ut cum angelis psallas. Id. in Jo. hom. 57.

Pueri etiam terribilium nullam ducunt rationem; sed sæpe etiam in ignem manus immittunt; personas autem inanes videndo pertimescunt. His sunt avari similes, qui paupertatem quidem verentur, quæ non modò terribilis non est, sed fundamentum potius est securitatis. Injustus autem divitias, & alienorum bonorum invasionem avari facit, quod est omni igne terribilius. S. Chrysostr. in Psalm. 9.

Expelle tyrannum avaritiam, si vis regnam recipere iustitiam: ista enim est regina; & liberos ex servis facit; & non è diverso illa. Idem in ep. 2. ad Corinth. c. 9. hom. 19.

Avari sunt similes pueris, qui vana secundo discunt tota die. Cum serò domum redeunt, nihil utile secum ferunt: sic avari totum Mundum circumeunt, montes transeunt, maria fulcant, & omnibus laboribus, & periculis se exponunt: sed cum in morte ad conscientiam redeunt, nihil sibi lucra, præter vanitatem, & culpam inveniunt. S. Bonav. l. 89. Dom. 4. Pent.

Fœnus pecuniæ, funus est animæ. S. Leo f. 6. de jej. decimi mensis.

Qui opes congregat, ignem in sinu portat: cum colubro dormit, qui opes ambit. Petr. Bles. f. 9. in Purif.

Quid relinquunt avari, cum moriuntur? elemosynas magnas. Audi testamentum eorum: pro elemosyna animam dant demonibus, corpus terræ, & devorantibus vermibus; divitias verò Mundo, & mundanis hominibus. S. Bern. Sen. tom. 1. f. 14. Artic. 1.

Nunquam sine fluctibus est mare; nec avarus sine irâ, & maxore. S. Nilus in orat. de avaritia.

Felix, & beata, foret vita mortalium; si cupiditas non esset. S. Fulgent. sect. de Abalón.

Plus concupiscentia Mundi, quam substantia, nocet. S. Bern. f. de Verb. Petri.

Quid quid ex prava cupiditate nascitur, serpens est. S. Greg. Nyss. l. de vita Moyf.

Qui cupiditates tollit, & metum sustulit: nam ex cupiditatibus metus veniunt. S. Cyprian. l. de bono pudicitie.

Divitiarum servus, non dominus, est avarus; at misericors tot servos probat se habere, quot nummos. S. Petr. Chrysol. f. 54.

§. VI.

Avaritia idolorum servitus.

Ex Veteri, & Novo.

*H*i sunt dii tui *Israël*. Ex. 32. 4. S. Chrysostomus l. 29. Aurum Judaicum populum sic suo captivavit aspectu, vicit illecebris, specie decipit; ut hoc Deum esse crederent; & Deum verum, Deum tot beneficiis cognitum, denegarent. Sic convertit homines in jumenta aurum; ut, vitula caput, caput suum crederent; & omnium rerum capiti caput pecudis anteferrent. O dementia digna capite vitulino. Escob. t. 6. parab. Chri. Observ. 4.

Tulerunt Dagon, & restituerunt eum in locum suum. 1. Reg. 5. 3. Quod caeci homines colerent idolum Dagon, non mirum; cum illum aris impositum cernebant: ab nunc non in aris positum, sed humi jacentem, dejectum semel, & bis, imò confractum, vident, & tamen adorant, & adhuc in ejus cultu perseverant? Quoties avarus vidit arcas à latronibus effringi, vestes tinea corrumpi, domos igne exuri, omnia terrena bona vento citius disparere? & nihilominus ea adorat! Baeza t. 2. lib. 11. cap. 7. §. 6.

Repleta est terra argento, & auro. Jf. 2. 7. & mox sequitur: *& repleta est terra idolis* v. 8.

Dives effectus sum, inveni idolum mihi. Os. 12. 8.

Qui statuam auream Nabuchodonosor non adorabant, in ignem mittebantur Dan. 3. 6. sic multi, nē in fornacem paupertatis ingrediantur, de qua Jf. 48. 10. *elegi te in camino pauperum*, auream statuam, scilicet temporalia bona adorant. Diez Conc. 1. in comm. Conf.

Disperierunt omnes involuti argento. Soph. 1. 11. Involuti, quia cor suum, omnemque affectum, dederunt argento. Alii vertunt: *periores argenti*: argentum enim est idolum, quod portat avarus. Addit Delrio adagio 1008. sicut infantes, qui rebus vilibus delectantur, involvuntur fasciis; ita divites argento. Corn. à Lap. hic.

Hac omnia tibi dabo, si eadens adoraveris. Matth. 4. 9. Hoc & nunc dicit avaris, ut adorantes se omnia hac habeant. Theophyl. in Matth.

Avaritia idolorum servitus dicitur ab Apostolo Eph. 5. 5. quia avarus propriè in effectum, & opere, exhibet creaturæ, scilicet pecuniæ, illud, quod deberet Creatori, & præcipuè fidem, spem, & charitatem. Joan. Gerson de 7. vit. capit. Unde Glossa non ait habere divitias, sed servire. Servit, qui divitias custodit ut servus: sed qui servitutis excussit jugum, distribuit ut Dominus. S. Bonaventura in hac. Dicitur ille servire mammonæ, in cujus affectu divitiæ dominantur. Idem

ibid.

Ex Patribus.

Cum Apostolus avaritiam idolorum nominet servitutem, quomodo tu Christum colis, qui idolum in pecunia veneris? S. Petr. Dam. opulc. 3. contra Cl. Regul. propriet.

Planè cum confidis in incerto divitiarum, qui in solo Deo spem tuam ponere debuisti; non jam jure Christicola dicendus es, sed nummicola. Idem l. 1. ep. 18. ad Alex. 2. Pontif. Certè tam nobilis pecunia Christus est; ut confortium omnino aspernetur peculii; nec cum sorte pecunia se patiatur includi. Id. ib.

§. VII.

Avaritiæ malitia.

Ex Veteri, & Novo.

Nemo vidit fratrem suum. Ex. 10. 23. Cupiditate namque præoccupatus animus non videt fratrem suum, non agnoscit proximum suum. S. Rupert. Abb. in Ex. c. 39.

Quid vultis mihi dare? Matth. 26. 15. Qui veritatem pro pecunia negant, Dominum pro pecunia vendunt; ipse enim dixit: *ego sum veritas*. V. Beda hic. Ecce infelix! qualiter excoecatus est! maluit seipsum perdere, quam denarios perire: denarios templo, seipsum laqueo addixit. Drogo ap. Sylv. c. 6. in Matth. 27. v. 5. q. 3.

Crucifixi sunt cum eo duo latrones. Matth. 27. 38. Cur sola avaritia crucifixa cum Christo est in latronibus? quia sola crucifixa Christum. Non adulter, non ebriosus, non apostata, non veneficus, non ariolus, non raptor, juxta Dominum crucifigitur. Ut disceres, credo, ideo vel maxime crucifixum à Deo Filium, ut pariter cum eo configeret avaritiam: novit enim Dominus, ex avaritia promanare malorum omnium copiam. &c. Oliv. t. 2. Strom. hic.

Filius hominis, futurum est, ut tradatur in manus hominum. Luc. 9. 44. Cur non dicitur filius hominis subjicietur hominum pedibus proterendus, labiis blasphemandus, crucifigendus, clavis vulnerandus; sed ut hac omnia exprimentur, *futurum est &c.* Nimirum avaritiæ instrumentum manus hominum est. Manuum est, & nummos numerare, & Jesum tradere. Nec alii membro tribui potuit tantum facinus, quam illi, quod avaritiæ famulatur. Unde & sine interventu pecuniæ Christi proditio inchoari non potuit; & Pontifices eò maxime nomine Christo mortem intentarunt; quod decimas sibi imminuendas, ob Domini doctrinam, timerent. Ergo avaritia Jesum, & vendidit, & crucifixit. Oliva l. 13. Strom. hic.

Hac nocte repetent animam tuam. Luc. 12. 20. Quomodo repetent, cum ipsi non mutuaverint: Jam enim ex ipsa voluntate ditandi teneri videntur intra retia diaboli: & sibi sunt mancipati eò ipso, quod divitias ex avaritia

ritia quaerunt. Quò jure in hora mortis repetunt divitis animam, velut, dum viveret, ejus dominio ex iniquitate jam traditam. Repetunt igitur maligni spiritus animam in morte ad aeternam poenam; eò jure, quò eis se obligaverat per temporalem culpam. Sim. de Cass. l. 6. c. 11. de par. divit.

Cur tentavit Satanas cor tuum fraudare de pretio agri. Act. 5. 3. Græc. & Syr. *Cur Satanas implevit cor tuum?* Qui diabolus cor tentat ad amandam, & servandam pecuniam; etiam cor intrat, occupat, implet; nullum angulum Custodi Angelo, imò nec Deo ipsi, inurbanus avarus relinquit. Lud. Alvarez Joseph. illustr. Illustr. 329.

Ex Patribus, & aliis.

Quò plus opibus, ac cupiditate, crescis; eò magis charitate deficiis: nam diu jam pecuniam abjicere cogitasses, si proximos aequè, ac teipsum, amasses; nunc ea tibi magis insita, conjunctaque, quam corporis membra, videtur. S. Basilus f. 2. in div. avar.

Non amat te, Domine, qui pecuniam diligit. S. Cyprian. de Bapt. Chr.

Nullum peccatum sine cupiditate committitur; & omnis illicitus appetitus istius aviditatis est morbus. Amori pecuniae vilis est omnis affectio; & anima lucri cupida etiam pro exiguo perire non metuit; nullumque est in illo corde justitiæ vestigium, in qua avaritia sibi fecit habitaculum. S. Leo fest. 9. de pass. Dom.

Nullum est justitiæ in illo corde vestigium, in quo avaritia sibi fecit habitaculum. S. Laur. Just. lign. vit. de virt. obed. c. 5.

Nihil est malorum, quod non cupiditas, aut concipiat, aut pariat, aut pascat, aut nutriet: ex hoc enim fomite videmus pullulare odiorum causas; hinc evenire criminum pugnas, hinc fraternas acies instrui, hinc amicitiarum foedera dissipari. D. Valerianus Cemelienfis Ep. hom. 20.

Magis propriè est imago Dei anima rationalis, quam alia imago. Et aliqui scindunt eam; ut iracundi, & vindicativi: alii projiciunt in ignem, ut avari; quia avaritia est ignis. S. Vinc. Ferr. l. 2. de SSS. Trinit. Alii projiciunt in latrinam, ut luxuriosi. Id.

Tria sunt peccata Deo horrenda, propter quæ contra rationalem creaturam irascitur Deus. Superbia, luxuria, avaritia. Secundum hæc tria peccata tria sunt generalia judicia Dei. *Primum*, quod jam factum est contra Angelos Dei rebelles. *Secundum* judicium factum est contra luxuriam, de quo Gen. 6. 5. *videns autem &c. Tertium* judicium futurum est, quod contra avaritiam per ignem fiet. Match. 25. 46. S. Bern. Sen. t. 1. f. 11. art. 1.

In vita, & operibus tuis, tota ferè Inferni facies depingitur: nec enim deest tibi unda Tantali, Titii jecur, rota Ixionis, urna Belidum, saxum Sisyphi; dum inter divitias esuris, dum sollicitudinibus anxius, dum cupiditate

Polyanth. Sacr. Tom. I.

torqueris, dum ad illicita raperis, dum in saccum pertusum congregas. Petr. Blef. ep. 91. ad Radulphum Ep.

Sicut ebrii impediuntur à vini vaporibus, quò minus rectè utantur mente; sic ab insana habendi cupiditate occupati, multa peccant; quæ nè peccata quidem esse agnoscunt. Ibid. Clar. lib. 1. or. 66.

§. VIII.

Avaritia inutilis, imò noxia, proximo.

Homo quidam erat dives. Luc. 16. 19. *Quidam* dixit; ad insinuandam ejus singularitatem: dives enim avarus solus est; à nemine amatur. Nescit patrem, fratres ignorat, propinquos respuit, nemini utilis est. Alii peccatores, licet sibi incommode; aliis sunt utiles. v. 9. Superbus, plurimis stipatus famulis, ædificat domos; helluo cauponibus. Avari reipublicæ nocent, frumentum &c. asservantes; pauperibus oneri. &c. Rapiunt ad se aliis necessaria; sicut qui in hospitio sub uno stragulo sibi invicem ita rapiunt, ut alter denudatus frigori sit expositus. Did. Stella hic.

Unde tanta in Mundo indigentia, nisi ex iniqua avaritia plurimorum. S. Thom. Vill. D. 4. Pasch.

Ubique certè avarus in utilis est; nec ad imperandum exercitui; nec, ut præsit populo, commodus. S. Chrysostomus in Matth. 26. hom. 81.

Maledicta est avaritiæ ara: nam si ad simulacrorum accesseris aram; videbis eam caprinum, & bovinum, olentem sanguinem: ad ipsam verò avaritiæ aram si veneris, humanum sanguinem videbis misere, & crudeliter, exhalantem. S. Chrysost. in ep. ad Ephes. ferm. 18.

Auri furor ardentius humano fervet in peccatore, quam caminus totus ignescit incendiis: & acritus homines dissolvit in terra, quam solvit in calore flammæ. Crudelitatis dominus, sævus hostis; amando lædit, nudat vitando, ipsum etiam captivat aspectum; fidem frangit, violat affectum, vulnerat charitatem, &c. S. Chrysost. f. 29.

Avarus, injustus, & crudelis, est quodammodo ipsis rebus inanimatis, quas possidet: quia frumentum, velles, cibos &c. in carcere putrescere faciunt. Jacob. 5. 2. *Divitiæ vestra putrescunt.* Et in hoc crudeliore sunt Infernò, & dæmonibus; qui nullum incarcerant, qui non demeruit. Summa prædicit. Avar.

In Ecclesia SS. MM. Placentinorum pæteus quidam scatens oleo saluberrimò erant; quem stitit avaritia lucrum inde quaerens.

Ball. 2. Jan.

§. IX.

Avaritia origo.

Dic, ut lapides isti panes fiant. Matth. 4. 3. Theophyl. non dixit, dic, ut lapis hic panis fiat; sed ut lapides isti panes fiant; volens Christum ad superflua instigare. Esurienti enim unus panis sufficit. Escob. t. 2. perfec. Chr. obf. 7.

Sicut de vestimento tinea, rubigo de metallo, de necessitate fures, nascuntur; ita de divitiis avaritia, cupiditas de quaestu, de habendo habendi ardor, acquiritur. S. Chrysost. f. 7.

Philargyria, id est, amor pecuniarum, plerumque sumit principium ex tepido erga Deum amore. Jo. Cassian. l. 7. c. 1.

Cur simulacro Babylonis similes avari? Aureum habent caput; nihil, præter opes, mente versant. Cur aurum caput occupavit? quia lutum in pedibus ejus. Mortis oblivio cupiditatem parit. Jaceret sub pedibus aurum, si pulvis resideret in capite: facile contemnit omnia, qui se cogitat morituum. Oliv. t. 2. Strom. §. omnes, quæ sua sunt, quærunt.

§. X.

Avaritiæ remedia, & ei opposita.

Primum

Paupertas Christi.

Quæ avaritia sanari potest, si paupertate Filii Dei non sanatur? S. August. lib. de agone Christiano. c. 11.

Qui divitiis sublimatur, aspiciat Mundi dominum esse pauperrimum, & egenum. Quis unquam ita pauper, ut Dominus; ut cunam ad solatium non haberet? S. Bonaventura sect. 11. de temp.

Quis cupidus esse audeat? dum Christum videt nasci in stabulo, poni in præsepio, jacere in fœno, omni carere temporali subsidio; & nudum suspendi in ligno. Idem f. 2. in Conv. S. Pauli.

Secundum:

Eleemosyna.

Remedium, ad evadendam avaritiam, unicum assignat, eleemosynam S. Isid. Pelusiota l. 2. ep. 233. quæ collecta sunt, vel confertim, vel paulatim, egenis distribuamus. Nam hæc demum sola ratio est, quæ ab hujusmodi captivitate revocemur.

Si ligna apposita igni subtrahuntur, deficit ignis; ita in avaro, si divitiæ ejus subtrahuntur sibi, & dividantur inter pauperes; extinguitur ejus infatiabilis appetitus. S. Bernardus Sen. l. 6. de Amore.

Febris potest dici avaritia. Hæc febris curatur per tactum manûs; quando Dominus scilicet manum tangit; id est, quando facit avaritiam

rum manum pauperi porrigere, eleemosynam largiendo. Hugo Cardinal. in Matth. 8. 14.

Radix omnium malorum quid est? Avaritia. Radix omnium bonorum quid est? eleemosyna. Et qui nunc vulneratus es per avaritiam; cura te per eleemosynam. Mortuus es per avaritiam; te vivum ostende per eleemosynam. S. Laurent. Novar. hom. de eleemosyna.

Tertium:

Memoria mortis.

Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis. Gen. 18. 27. Quid divitiis suas aestimabat, qui seipsum pulverem, cineremque putabat. S. Gregor. apud Escobar t. 1. Mir. Chr. l. 3. sect. 1. obf. 4.

Israelitæ exierunt de Ægypto videntibus Ægyptiis, & sepelientibus mortuos suos. Num. 33. 4. In conspectu sepulchri homines vel avarissimi nihili solent pendere divitiis. Spernit divitiis, qui cinerem terminum meditatur. Escob. t. 3. Colloq. Chr. volum. 4. sect. 2. obf. 7.

De sanguisuga dicunt Philosophi, quod si alicui rei inhaeret, & ei cinis injiciatur, statim disjungitur, & recedit. Avaritia est sanguisuga, & nimia sollicitudo de rebus terrenis, quæ animæ sanguinem, virtutemque, sugunt. Injice cinerem, id est, serio cogita; te hodie, aut cras, morituum; recedant hæc sanguisuga. Diez fer. 4. Cin.

Alia remedia, & opposita.

Christus Luc. 15. ad peccatores revocandos, tres per ordinem parabolas ponit, ovis, drachmæ, filii: parabolam ovis contra superbiam, drachmæ contra avaritiam, filii contra luxuriam, objiciens; & sic ab omni peccato revocat eos. Hugo Card. hic.

Traditus est pro denariis inimico, nè tu tradaris pro denariis diabolo. S. Bonavent. Dom. Quinqu. ferm. 2.

Septem vitia capitalia sunt septem donis opposita: opponitur enim sapientiæ luxuria, intellectui gula, consilio avaritia, fortitudini accidia, scientiæ ira, pietati invidia, timori superbia; Id. in Luc. 11.

Officium donorum Spiritûs S. est, dissipare omnes vitiorum obliquitates. Primum enim Timor propulsat reliquias superbiæ. Consilium avaritiæ: disponit enim Consilium ad Spiritûs paupertatem: *Servis perfectus esse*. Eccl. Matth. 19. 21. S. Bernard. tom. 3. ferm. in die Pent.

Fræna desiderium, & non cades in laqueum. Si autem vicerit te desiderium escæ, mittit tibi collum in laqueum, & capiet te auceps animarum. S. Augustinus in Psalm 139.

Dico

Dico Domino meo: Deus meus es tu; & dicit mihi Dominus meus: ego Dominus Deus tuus. Homo, cujus Deus est, quid amplius querit? si sufficit tu Deo, sufficiat tibi Deus. Esto tu Dei; & erit tuus Deus tuus. S. Cyprianus de Ascens. Chr.

Quando cupiditate flagras; cogita, quoniam sis perventurus. Si te in terram dissolutum iri consideraveris, reprimetur cupiditatis furor. Terra es, & in terram reverteris. S. Gregorius Nyss. orat. 2. in hominis procreationem.

Varia de avaritia.

Judaei modo facti sunt spongiae, & san-

TITULUS XXVII.

AULA.

§. 1.

Periculosa, noxia.

Ex Veteri, & Novo.

Accidit, ut peccarent duo Eunuchi. Gen. 40. 1. Judaei dicunt, peccatum pincernae in eo fuisse, quod musca inventa fuerit in poculo Pharaonis; pistoris vero, quod pilus in pane. Oleari. Hoc communiter servis principum evenire solet, ut propter facilem causam in carcerem derudantur; & una hora perdant, quod tota vita meruerunt. Varia, & injusta res, est principis animus; ut qui pro minimo hominem evehat, & pro nihilo deprimat. Alvarez in Joseph illustr. 122. Aula, & aura, una tantum littera distant.

Quomodo palam factum est verbum illud. Ex. 2. 14. Vide, quam instabiles aulae honores. Moyses, adoptatus in filium regis, pellitur in exilium. Verè dixit Philo libro: quod Deus sit immutabilis: sicut affluxum maris sequitur paulò post refluxus; sic rerum caducarum affluentiam sequitur mox refluentia. S. Athanasius, cum Juliani Apostatae jussu Alexandriam in exilium pelleretur, & circa se Christianos lacrymantes videret, dixit: bonò animò esto te; nebula enim est, quae citò evanesceat. Corn. à Lap. hic.

Sec David in conspectu meo: invenit enim gratiam in oculis meis. 1. Reg. 16. 22. ait Saul impurò oppressus spiritu. David tollebat cytharam &c. v. 23. S. Basil. Seleuc. or. 14. causam tanti triumpho deprehendit: Loquebatur tantum, & hostis vincebatur; & lyrae melos, velut telum jaciebatur in dæmonem. Quis audivit trophaeum cantibus excitatum? Nè verò mireris, si cum regno in dæmonem quoque vires acceperit: nam Christi pater secundum carnem David fuit. Leones discerpit, & ursos, gigantem lapidis ictu deiecit; verum necesse fuit Christi patrem esse; ut dæmonem cantu ex aula pelleret. Naxera in Jos. 11. §. 26. David lace-

gissugæ regum, & principum: ut, cum collegerint sugentes sanguinem pauperum, evomant eis collecta. Et hoc processit ex avaritia principum. Hugo Cardinal in Psalm. 88.

Monstro similis est avaritia senilis. Quid enim stultius est, quod dici solet; quam viâ deficiente viaticum augere. S. Martinus Bracar. Ep. in Maximis de moribus.

Extiterunt in omni tempore, & in nostra quoque ætate non defunt, sicut & boni pauperes, ita & boni divites. S. Prosper Aquitan. Ep. ad Sacram Virg. Demetriadem.

ravit ursum, & leonem; 1. Reg. 17. 34. sed in aula Saulis, quanta ei pericula! Naxera in Jos. 2. §. 50.

Efficient se ab hominibus, & cum bestiis ferisque, erit habitatio tua. Dan. 4. 22. Ut Deum agnoscat, è curia expellitur, & in montium secessibus commoratur: Naxera in Jos. 11. §. 26.

Facta est tempestas magna in mari. Jonæ 1. 4. In mari periclitatur; in ventre ceti securus. Navis, aulae typus. Difficilius est inter aulicos inoffensum vivere, quam illæsum inter feras servari. Naxera in Jos. 2. §. 50.

Stella Magis in aula radios retraxit. Matth. 2. 9.

Tentabatur Christus à Sathana, & atque cum bestiis. Marci. 1. 13. sed illæsus: non ita in aula Caiphae, Pilati, Herodis. Naxera in Jos. 2. §. 50.

Joannes in deserto inter feras immunis, in aula Herodis decollatur. Marci 6. 28.

Ex Patribus, & aliis.

Mirum dictum est: nutritus (nobilis Salvinae maritus) in palatio, contubernalis, & discipulus Augustorum; quorum mensæ ministrat orbis, & terræ, & maria, serviunt; inter rerum omnium abundantiam, in primo ætatis flore, tantæ verecundiæ fuit, ut virginalem pudorem vinceret; & nè levem quidem in se obsceni rumoris fabulam daret. S. Hier. ep. 9. Ad Salvianam de servanda viduitate.

Arbor plena fructibus cælo relicto, ad terram demittitur; Luna, cum maximè luget, & plena est, maximè abest à sole: sic dives, cum plenus est opibus, cælum non intuetur, Christum solem non respicit. P. Octavianus in Eccl. cap. 5.

Homines in curia sabbathizare non vidi: unde & in ea parte melior est conditio jumentorum. Petr. Bles. ep. 14. ad Sacellan. Aulic. Regis Anglorum.

Pro vanissima vanitate militant hodie nostri Curiales in labore, & arumna, in vigiliis multis, in periculis magnis, periculis maris, periculis fluminum, periculis in falsis fratribus, in mortibus frequenter &c. in quibus gloriam martyrii mererentur, si hæc pro Christi nomine sustinerent. Nunc autem sunt martyres sæculi: per multas siquidem tribulationes intrant iusti in regnum coelorum; hi autem per multas tribulationes merentur Infernum. Id. ib.

Idem ib. vocat aulam laboriosam, opertam mortis caligine, ubi umbra mortis, & nullus ordo.

Erat viro nobili in aula Wirtenbergensi canis; qui, ubi vel semel tantum ab aulicis canibus male acceptus est; injuriæ, damni que memor, deinceps herum suum ad vestibulum tantum arcis aulicæ comitatus est; & mox domum recepit se in tutum. Observavit dominus canis sui tam circumspicuum obsequium; & verè, inquit, meus canis plus me sapit: ego in aula torques pessimè habitus, indies tamen usque redeo. Drexel. Trifmeg. l. 3. c. 11.

§. II.

Aula mali mores, & Aulicorum.

Tu forte divides populo huic terram. Jos. 1. 6. Nè ministris commiseris; non æqua fiet divisio. Bibulæ sunt ministrorum manus; quandoque ipse cultos, aut distributor, est rapitor. Naxera hic §. 45.

Fecit Rex Salomon thronum - & 12. leoneuli stantes super 6. gradus. 3. Reg. 10. 18. 20. Rex pacificus leonum ferocitate non debebat terrere, sed agnorum potius mansuetudine allicere. Aptè ministrorum regionum mores depinxit. Si quis ad regem accedere velit, medios inter leones gradi opus erit; quocumque se verterit, inveniet unguis. Pl. 103. 21. **Ca-**
tuli leonum rugientes, ut rapiant, & qua-
runt escam sibi. Naxera in Jos. 22. §. 20.

Helisæus implebat vasa vacua, & deficientibus vasis vacuis **stetit oleum.** 4. Reg. 4. 6. In curia verò contemnuntur vasa vacua; & plena implentur; ligna in sylvas, & aquæ in maria deferuntur. Petr. Bles. ep. 14. ad Sacellan. aulic.

Vox clamantis in deserto. Luc. 3. 4. In deserto, non in palatio. Ibi non clamat Christus, sed Justinianus; vel etiam Galenus bene auditur ibi, vel etiam minus; sed Christo indictum est silentium. Imò, quod pejus est, legitur Jer. 36. 23. quòd, cum volumen allatum esset in palatio coram rege **serait illud, & projecit in ignem.** Hugo Card. hic.

Panes quinque, & duos pisces, distribuit Dominus quinque millibus hominum, &

impleti sunt **duodecim cophini** fragmentorum. Joan. 6. 11. 13. At Marci 8. 8. discipuli septem panes distribuunt quatuor millibus hominum, **septem** solum referunt **fortas** fragmentorum. Apostoli quidem fideles. Sed ut agnoscas, quàm divitiæ, etiam ministrorum probatissimæ conscientiæ, manibus mutantur. Pauciores panes in Domini manu augentur; plures in Discipulorum manibus minuuntur. Naxera in Jos. 1. §. 45.

§. III.

Aula sancta, & aulici sancti.

Anima Jonathæ conglutinata est anima David. 1. Reg. 18. 1. S. Greg. thaum. orat. in Orig. conglutinata est non anima David animæ Jonathæ, sed è contrà. Nec enim pars potior, cum sibi per seipsam sufficiat, deteriori se agglutinari sineret. Equidem tunc David à Saule petitus summè indigebat auxilio, sibi que videbat Jonatham affectum. An ideò adhæsit filio principis, illiusque se pedibus alligavit? absit! David Deo nitens sic principis utebatur favore, quasi illius minimè indigeret. Bæza t. 2. l. 6. c. 6. §. 2.

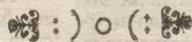
Judith imposuit Abra sue ascoperam vini, & vas olei. Judith. 10. 5. Sic defert cibos suos, ut non indigeat quidquam de principum mensis sumere. Addit præterea 11. 14.

Deum colo etiam nunc apud te. q. d. Non principis gratia, non favor, à Deo meo me abalienabunt. Id. ib.

David in regali culmine monachi vitam imitabatur. S. Chrysostomus in Psalm. 20. Theodosius Imp. palatium sic disposuit, ut haud alienum esset à monasterio. Sacrates lib. 7. cap. 22.

Studiosè commendavit nobis Rex Joannes 3. eò ipsò die, quò primùm eum vidimus, ut confessiones audiremus nobilium adolescentum, qui in ipsius comitatu essent: nam ipse mandatum edidit; ut nobiles juvenes omnes, qui aulam ejus frequentant, octavò quòque die peccata confiterentur. In hujus executionem mandati, & in ejusmodi adolescentes, ut nos invigilarem, sedulo, injunxit, cujus curæ hanc rationem dabat; si à puero infiverint cognoscendo, adorandoque Deo, deinde, cum maturerint, viros bonos evasuros. Porro hi nobiles, quales fuerint, sine dubiò plebem ad eorum exemplum formandam. S. Franc.

Rav. l. 5. ep. 2. S. P. N. Ulyssipone.

TITU.

TITULUS XXVIII. AURUM.

Aurum Judaicum populum sic suo captivavit aspectu, vicit illecebris, specie decipit; ut hoc esse Deum crederet &c. vide tit. avaritia §. 6. initio.

Siputavi aurum robur meum. Job. 31. 24. Sept: *Si posui aurum in conjugem meam.* Pro conjugere relinquit homo patrem, & matrem; sic qui aurum amat, nihili cognatos omnes facit praeter illo. Uxor tantum in morte relinquitur. Auro autem homines tenaciter inhaerent ut conjugi. P. Octavianus in Ecclesiastico c. 5.

Qui post aurum non abiit. Eccl. 31. 8. Noli amare aurum: si malus es, is post aurum; si bonus es, it post te. Quid est, it post te? tu ducis, non ducis: quia possides, non possideris. S. Aug. f. 115. de diversis.

Vidit sedentem in telonio. Matth. 9. 9. Sedebat utique, qui stare non poterat pondere cupiditatis oppressus, & ipsa tota conscientia fraudis incurvus. Aurum naturam grave gravius fit avaritia nimis - vehementius aggravat corda, quam corpora. Nascitur in terra profunda, sectatur ipsa montium fundamenta; & dum suam sem-

per reptat ad naturam, coelestes animos ad inferna deponit, obscurat sensus semper; alta mentium semper in terrena demergit. S. Chrysost. f. 29.

Aurum materia laborum, enervatio virtutum, malus dominus, proditor servus. S. Aug. ex Append. de diversis.

Ille habet aurum, qui novit uti auro; qui autem auro uti non novit, habetur, non habet; possidetur, non possidet. Estote domini auri, & non servi auri. & quia aurum Deus fecit, & te super aurum ipse fecit ad subsidium tuum, & te ad imaginem suam. Vide, quod supra te est, & calca, quod infra te est. S. Aug. in Pl. 123.

Aurum, ut vitae insidiatorem, peccati patrem, diaboli ministrum, vitabis. S. Basil. ad Chilonem de vita solitaria.

Aurum occultum tyrannum vocat S. Gregor. Naz. orat. 34.

Aurum ipsum, quid nisi est splendens quadam terra, & nitidius paulo lutum? Magnus Momotapa rex novo elogio dicitur, Imperator auri. Just. Lipsi. Cent. 1. ep. 4.

TITULUS XXIX. AUXILIUM DIVINUM.

§. I.

Varia nomina, figurae, & Symbola.

Ego protector tuus. Gen. 15. 1. Hebr. ego sum clypeus tuus. Apud Alcium emblemata militis, qui scutum, quo hostium tela exceperat, cymbam fecit, quo fluvium trajecit; indeque clypeum osculatus; hic verus, inquit, & solus mihi amicus fuit, cum premereturque solo cum premereturque falo. Tale scutum suis est Deus. Cornelius. à Lap. hic.

Apud Hebraeos exivit in proverbium, ut si quando in angustia constituti sunt, & Domini optant auxilio adjuvari, dicant: *in monte Domini videbit.* Gen. 22. 14. hoc est, sicut Abraham misertus est, miserebitur & nostri. S. Rupertus hic.

Recordatus quoque Dominus Rachelis, exaudivit eam. Gen. 30. 22. Quomodo recordatus est Rachelis, cum nullius rei, licet exiguae, oblivisci possit? Resp. Abul. dicitur more humano: homines enim, quando amicos in miseriis adjuvant, non dicuntur recordari. Deus autem, qui aliquando videtur nos deferere, licet non deferat; quando rursus nos adjuvat, nostri recordari dicitur. Hujus styli conscius

Joseph, cum pincernarum praeposito felicitatem jam praedixit in ergastulo, ait: *memento mei, cum bene tibi fuerit.* Gen. 40. 14. Recordatus igitur Rachelis est Deus; non quia unquam illius oblitus; sed quia modo misertus. Chaldaeus sic legit: *Et venit memoria Rachelis in conspectu Domini*, & suscepit orationem ejus. Ideo Deus Rachelis fuit memor, quia ipsa Dei memor. Obliviscetur tui Deus, si tu ejus immemor. Alvarez Joseph illustr. illustr. 1.

Et posuit Ephraim ad dexteram suam. Gen. 48. 13. Dextera significat auxilium. *Operi manuum tuarum porriges dexteram.* Job. 14. 15.

Exurge Domine! Psal. 3. 7. Dicitur Deus per metaphoram exurgere, quando incipit juvare: quemadmodum dicitur dormire, dum non juvat. Bellarminus hic.

Miserere mei Domine, vide humilitatem meam. Pl. 9. 14. Sic sibi postulat subveniri, ut à clementissimo Rege videatur: quia vera conspectus ejus auxilium est. Cassiodorus hic.

Dominus firmamentum meum &c. Psal. 17. 3. In Hebraeo *petra* pro firmamentum, pro refugium *arx*, sive *munio*. Bellarm. hic.

Extendi manum meam. Prov. 1. 24. Extendere manum, est beneficia offerre, & conferre, ait Beda. Corn. à Lap. hic.

T 3

Sub

Sub umbra illius. Cant. 2. 3. quia in ejus protectione confido, & ab eo inter adversa gubernari spero: Umbra enim Christi protectio Divinitatis est; quâ electos tuetur, & defendit, S. Thom. in Cant. hic.

In umbra tua vivemus. Thren. 4. 20. In tua protectione inter gentes iniquas à malis tuti vivemus. ita Rupert. Hugo, Lyr. Corn. à Lap. hic. Bona est, & desiderabilis umbra sub alis Jesu; ubi tutum est fugientibus refugium, gratum fessis refrigerium. S. Bernard. hom. 2. super Missus.

§. II.

DEi proprium juvare, & ejus promptitudo.

Domine! nome ad te pervinet, quia perimus? Marci 4. 36. Magna profunditatis, & divina inclinationis est verbum, Domine &c. imò ad neminem pertinet, nisi ad te, si perimus: cui enim in creatione sumus; tibi ergo perimus, si tui sumus. Ad te solum liberare pertinet, ne pereamus, & reassumere de periculo, si incurrimus. Vocasti nos in promissione tua, sequimur te in fide nostra, vocasti nos miris modis, sequimur te vestigiis nostris; patrocinia Mundi dimisimus & sub tua protectione confugimus. Sim. de Cass. l. 5. c. 2.

Ecce, quem amas, infirmatur. Jo. 11. 3. Non rogaverunt, ut veniret, & sanaret languidum; sed tantum inquirunt, ecce: amanti enim satis erat nuntiâsse. S. Rupert. Jo. hic.

Stephanus vidit Jesum stantem. Act. 7. 55. paratum videlicet ad sibi impendendum suffragium.

Quia Dominus es, adjuvare nos potes; sed quia Jesus es, nos adjuvare te decet; quia totus dulcis es, & pius. Veni ergo, & fac, quod te decet. S. Bonav. f. 3. de adventu.

§. III.

*Auxiliò humano deficiente adest Divinum.**Figure, & Symbola.*

Puer Ægyptius ego sum, servus viri Amalecra; dereliquit autem me dominus meus; quia egrotare capiti. 1. Reg. 30. 13. At David ipsum fovet, & cibò recreat. Carthus. per puerum Ægyptium egrotantem, à domino suo derelictum, intelligitur quicunque secularis adversitatibus pressus, & à Mundi amatoribus spretus infideliterque desertus; quem Salvator misericorditer intuetur, consolatur, ac reficit. Sylv. Addit. in Luc. 14. 21.

Luna perfecta in æternum, restis in cælo fidelis. Pl. 88. 38. testis scilicet divinæ providentiæ, & bonitatis. Cur hoc non potius præstet soli? Luna nocte deserto, pavido adest; ideo testis divinæ providentiæ: quia magis desertis magis adest. Sylv. Addit. in Matth. 5. 14.

Abjetti à Mundo recolliguntur à Deo. Flos mali granati, qui vocatur balauftia, dum cadit ab arbore, colligitur à medico; Est enim hic flos frigidus, & siccus, ad multa utilis. Sic à Mundo despecti, quasi ab arbore cadunt, tanquam inutiles; sed à Domino assumuntur. Jo. Geminiani l. 3. c. 2. de vegetab. & plantis.

Abjetti, & despecti, à Mundo; suscipiuntur, & nutriuntur à Deo; cujus exemplum in pullis aquilæ: quia hæc illos cum multa gravitudine nutrit: si tres pullos habuerit, unum abjicit; quem tamen alia avis accipit, & nutrit. Sic, quem Mundus persequitur, gratia Dei misericorditer amplexatur. Id. c. 1. lib. 4.

Quando aliquis pater cum filio suo parvulo iter facit; si ad rivum, vel locum asperum, perveniunt; pater puerum suis humeris, aut brachiis, bajulat; per planam viam solum sinit ambulare. Sic misericordiarum Pater in rebus difficilioribus filios suos juvat magis, & quasi humeris bajulat, ut vix laborem aliquem sentire videantur; in aliis verò rebus, quæ faciliores sunt, eos tantò favore non afficit. Diez. D. 24. Pent. conc. 1.

*Exempla, & Testimonia.**Ex Veteri.*

Faciamus ei adiutorium simile sibi. Gen. 2. 18. Homo velut sui oblitus, silet, nec à Deo petit sociam sibi consimilem; at Deus, tacente homine, nec petente, providet ei adiutorium. Cur Deus hominis curam suscipit, ipsò silente? si homo eget adiutorio, clamet, petat; cur Deus non petita concedit? Tacente homine clamabat necessitas; superflue voces, si illa clamat. Did. de Castillo Illat. 95.

Fac tibi arcam. Gen. 6. 14. Arca erat, non ut navis; sed infra, & supra, lata, æqualis, plana. Philo, Arias Montanus, alique, dicunt, similem feretro, quò mortuus deportatur. Vehementur illa arca, velut in loculo funerals, humani generis reliquæ: nulla vectoribus, si naturam spectes, videbatur spes salutis. At eò illustrius prodit virtus Dei ex diluvio, ex loculo ferali, exsuscitans eos in novam lucem, in novum Mundum. Fernandus hic.

Inclusit Deus Noe de foris. Gen. 7. 16. quia nemo erat, qui ostium foris oblimaret. Stengelius t. 1. de div. provid. c. 10.

Abiecit puerum subter unam arborum. Gen. 21. 15. q. d. suffice, Domine huic arbori in deserto aquas, quia omni ope aliâ destituta. Et sedens contra levavit vocem suam, & fleuit. *Exaudivit autem Deus vocem pueri.* Quomodo pueri? mater fleuit, illa rogavit; attamen filii tacentis vocem audit, unde subdit: *quid agis Agar? noli timere, exaudivit enim Dominus vocem pueri de loco, in quo est.* v. 17. q. d. necessitas vocem habet, quam Deus exaudivit, ut opem ferat deserto; Octavian. in Ecclesiasticum cap. 2. 6. Non

Non datis illi servis, non ancillis, aurō, vel argentō, ē domo iussit abire puerum. Theodoret. Quid magis destitutus humanō auxiliō, promptius expetit divinum. Alvarez Josephillust. illustr. 109. v. 21.

Non excedas manum tuam super puerum. Gen. 22. 12. Jugulanda jam innocens victima, omni humanō auxiliō erat destituta. Cum ergo nemo esset in terra, qui illi posset succurrere, cœleste adfuit auxilium. Did. de Cassillo illat 95.

Fuit 9. Dominus cum eo. Gen. 39. 2. Quem fratres dereliquerunt, Deus in tutelam, & honorandum, suscepit. Id. ib. illustr. 8. Quem homines abiciunt, Dei clementia suscipit. Hippomanus.

Sumpsit fœcellam scirpeam, posuitque in ius infantulum, & expulit eum in carecō r. p. a. fluminis. Ex. 2. 3. Nascitur Moyses, dum Phrao jubet, mares ut primum natos in flumen mergi, & pii parentes eum servare cupientes in fœcella fluvio tradunt. Si filium illatū volunt, eum derelinquunt, & aquis committunt? Ipsam derelictionem patronam eligunt, ut filium tutum servent: caret patrocinio puer innocens, mox aderit divinum. Id. illustr. 111.

Persequetur vos, & glorior in Pharaone. Ex. 14. 4. Omnia artificia hæc exquirit Dominus, quō Hebræi acceptum beneficium pluri æstimarent, eoque magis victoriā delectarentur; ac denique cognoscerent, Deum vel maxime in rebus desperatissimis auxiliari. Diez D. 4. Epiph. c. 2.

Nolite timere. Ex. 14. 13. Moyses duro, & incredulo, populo mansuetē respondet, memor vocationis Dei, & salutis populi potius, quam injuriarum. q. d. Deus vos in dictum hunc locum concludi voluit, ut hic suam in vos curam, & potentiam ostenderet. Hic ergo locus vos magis in spem excitare debet: Deus enim maxime adest, quando spei superest minimum. Corn. à Lap. hic.

Toto corde universus Isrl adest, & sequitur Abiſalon. 2. Reg. 17. 13. patre despecto; sed audi fiduciam deserti 2. Reg. 16. 12. *Isorte respiciat Dominus afflictionem meam.* Alvarez illustr. 2. morali.

Adjutor in opportunitatibus. Pl. 9. 10. illud est adjutorium dulcissimum, quod in necessitate præstatur. Cassidorus hic.

Erraverunt in solitudine. Psal. 106. 4. *& infirmati sunt, nec fuit, qui adjuvaret.* 12. *Clamaverunt ad Dominum, & liberavit illos.* v. 13.

Descendit itaque Jeremias in cœnum. Jer. 38. 6. Nota: Deus tunc maxime adest, cum res videntur planē desperatæ; si ferō invocetur. Quis non putasset actum de Jeremia cum communi regis, & principum, consensu in lacum projectus est? at Deus ei affuit, ut ei promiserat. Corn. à Lap. hic.

Angelus Domini descendit. Dan. 3. 49. Disposuerat divina providentia, ut ministeriō Angeli tres pueri liberarentur. Cur ergo non occurrat angelus, dum comprehenduntur, ligantur? Cum sunt in medio fornacis, spes omnis humani

auxilii defecerat. Sylv. in Matth. 20. cap. 35. q. 4. 6.

Et quatuor bestia grandes ascendebant de mari. Dan. 7. 3. Ecce meræ bestie apparent in terra; nullus homo, qui humanē agat. hinc leo, inde pardus, & ursus, profilierunt, ut luctuosam exerceant carnificinam. Quid tunc? *aspicietiam v. 6. 7. & ecce in nubibus celi quasi filius hominis.* v. 13. Ubi meræ bestie, nullus homo comparat, mox Filius hominis in cœlo adest, qui sui vicarius hominis erga homines officium agat. S. Chrysol. f. 156. merito, quia humana delunt, divina succurrunt; & adest Deus ipse, cui homo non erat, qui adesset. Bæza t. 2. l. 9. c. 2. §. 22.

Dabo valem achor. Ol. 2. 15. id est,urbationis, ad aperiendam spem, q. d. turbatio, & desperatio, erit occasio, & initium spei. Ubi omnia videbuntur perditā, & desperata, ibi affulgebit spes salutis: Deus enim in extremis difficultatibus maxime adeste solet. Corn. à Lap. hierogl. & anigm. in Prophet. hic.

Ex atro carcere Jonam c. 2. 2. nemo potuit liberare, nisi ille ipse, qui ventum, & mare concitavit. Stengelius t. 1. div. judic. cap. 11.

Ex Novo.

Ipsē verō dormiebat. Matth. 8. 24. Eucher. l. de formulis spirit: dormire Dei est anxius tardius subvenire. Propterea, inquit Theophylactus in Luc. 8. non in principio, sed in articulo periculi, excitatus illos servavit. Sic permisit Bethuliam Judith 7. 1. pœne in hostium deditiōnem venire: Susannam passus est ad supplicium duci Dan. 13. 43. Davidem à Saul ita obsidere, nulla appareret effugiendi spes 1. Reg. 23. 26. subitūque rebus fere deploratis præbuit auxilium. Solent enim, ait Theophyl. homines tunc meminisse ejus, qui salvat, quando à magnis periculis capiuntur. Barradius D. 5. Epiph. t. 2. l. 5. c. 15.

Quid timidi estis modice fidei? Matth. 8. 26. Si navicula jactata jam pene mergitur, ita ut mergeretur fluctibus, quomodo Discipuli non timeant? imò cur metu tententur? an nescitis, Dei auxilium rebus desperatis illucescere? Escob. mir. Chr. hic obs. 2.

Quia venit, & mare, & obediunt ei. Matth. 8. 27. Vela spei in DEUM maxime expandenda, cum tempestates exsurgunt. Jo. Rho affectus spei.

Impone manum tuam tuam super eam, & vivet. Matth. 9. 18. De hoc medio non agit, nisi quando filia jam erat in ultimo. Quamdiu media humana erant, iis usus est; at, deficiente in humanis omni spe, tunc ad Christum se confert. Sylv. hic q. 3.

Apostolis de nocte laborantibus, Marci 6. 48. apparuit JESUS non in prima vigilia noctis, sed circa quartam vigiliam noctis, cum jam ferè de labore desperarent. Did. Stella in huc 1. Non erant laborantes in remigando Marci 6. 48. Non statim ab initio periculi, sed in fervore apparet Christus; ut, cum nove-

noverimus omnem nostram virtutem, & sapientiam, invenerimusque eam infirmam, ad illum confugiamus solum, qui salvare potest; & non nobis ipsis adscribamus. Theophylact. in c. 6. Jo.

Nec habent, quod manducant. Marci 8. 2. Quæres: an tribus illis diebus turba cibò caruerit? Resp. attulit cibum; sed tertià die jam erat consumptus, ut ait Theophyl. Cibum tunc præbuit, cum maximè turba egebat. Barrad. hic D. 6 t. 2. l. 10. c. 17.

Eo quòd esset Elisabeth sterilis. Luc. 1. 7. ubi nulla prorsus spes desiderati relucet, ibi Deus maximè suam gloriam ostendit. Did. Stell. hic. Quàntò magis fuerint humana, & mundana cuncta remota, tantò præstantius credenda sunt divina assistisse. Sim. de Cassia de gest. Salvat. l. 1. cap. 4.

Factum est verbum Domini super Joannem, & venit prædicans baptismum penitentiae. Luc. 3. 2. Quando in principibus Mundi dominabatur tyrannis, in Sacerdotibus simonia; quando regnum Israel divisum erat in quatuor partes, & orbis totus in præcipitium abiret. Ità Deus piissimus in maximis periculis adest, quoties tibi in interitum tendenti manum præstat, pulsat ad ostium cordis tui &c. Did. Stella hic.

In medicos erogaverat omnem substantiam suam. Luc. 8. 43. *nec ab ullo potuit curari:* deserta ab omnibus, à Christo adjuta est. Stengel. t. 1. de div. judic. c. 12.

Deficiente vinò. Jo. 2. 3. Naturale defecit, ut supernaturaliter factum apponeretur. Deficiente vinò humana læticia, apponendum erat vinum spiritualis læticia; & ad defectum summus erat adventurus profectus. Cum creatura voluntariè Mundo deficit, profectus divinus advenit. Sim. de Cass. l. 5.

Nondum venit hora mea. Jo. 2. 4. S. Chrysost. hom. 20. in Jo. *quid mihi & tibi mulier?* Alia præterea causa afferri potest non minùs necessaria, nè qua in miraculo suspicio oriretur: ab indigentibus enim, non à matre, id quærendum erat. Quid efficacius oratione MARIE? & tamen ipsa deprecante non est tempus. Quando ergo erit? cum ipsa indigentia clamaverit. Præpotens ad impetrandum oratio MARIE; at ipsa necessitas vim obtinet magnam ad divinam in homines clementiam sollicitandam. Sylv. hic q. 19.

Vis sanus fieri? Jo. 5. 6. Deficiente humano auxilio adest divinum. Sylv. hic q. 16.

Hominem non habeo. ib. Non habens hominem Deum reperit auxiliatorem; ipsa auxilii destitutio in servit ad patrocinium. Alvarez Joseph illustr. illustr. 111.

Cum remigassent quasi stadia viginti quinque, aut triginta, vident Jesum ambulans supra mare &c. Jo. 6. 19. Prudenter, patienterque ferendæ sunt tentationes spe, quam habemus in Christo, etiamsi undique periculorum fluctus inundarent, salvati non dubi-

tales. Operæ namque pretium est, observare, non statim, neque in principio periculorum, sed quando jam longè à terra remigaverant, Christum Discipulis apparuisse. Non enim incipientibus adversis gratia Christi confestim nos salvat; sed posteaquam terror increverit, & certum videatur imminere periculum: tunc è mediis fluctibus eripit, timorem abijcit, & ab omni periculo liberans, ineffabili virtute, in summam tranquillitatem periculorum fluctus transponit. S. Cyrill. Alex. in Jo. l. 3. c. 23. Sic operari Deus, sic adesse consuevit, ut, ubi deserit humanum consilium, illic intercedat citius divinum auxilium. S. Fulgentius serm. de Exodo.

Audivisti Jesu, quia ejecerunt eum foras. Jo. 9. 35. Omnes deserunt cœcum hunc, parentes eum relinquunt in manibus Judæorum, dicentes, *etatem habet, ipsum interrogate.* v. 21. Judæi omnes illum à se abijciunt; sed Dominus abjectum ab omnibus suscipit. Bæza t. 2. l. 10. c. 3. §. 24.

Invenit Jesus, quod Mundus perdit; invenit salus, quod perditio derelinquit. S. Rupert. l. 9. in Jo. c. 9.

Ex Patribus.

Non efficitur clarum divinæ virtutis opus, si humanis adminiculis fulciatur. Orig. in lib. Judic. c. 7. hom. 9.

Merito Genti sanctæ, quia humana defunt, divina succurrunt; & adest DEUS ipse, cui homo non erat, qui adesset. S. Chrysologus l. 156.

Ubi humana deficiunt, ibi divina sese prodere mox incipiunt. Victor Antiochen. in c. 6. Marci.

Ubi deest auxilium humanum, ibi maximè adest divinum. S. Thom. in Job. cap. 12 lect. 1.

Quando videris, quæ sunt mala, & difficilia, imminere; nè animum demittas: hoc enim vel maximè est sperare; quando in media mala, & pericula gravia, fueris coniectus, tunc erigi. Quamvis vel ad ipsam mortem devenieris, & undique maxima immineant pericula; nè desperaveris: potest enim Deus in rebus vel difficilissimis, & impeditissimis, exitum invenire. Quando res in maximam inciderunt inopiam, tunc tu spera maximè: tunc enim Deus suam maximè ostendit potentiam, non à primordio, sed quando res fuerint planè desperatæ ab hominibus: hoc est enim tempus divini auxilii. S. Chrysost. in Ps. 117.

Cum ab hominibus nihil acceperimus, tunc à DEO majora recipimus. Idem hom. 30. ad pop.

§. IV.

Auxilio divino cooperare, sic quod tuum est; presentibus naturalibus non pete supernaturalia.

Ex Veteri.

Consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizoniata. Gen. 3. 7. Post hac fecit Deus Adæ, & uxori ejus, tunicas pelliceas, & induit eos. v. 21. Quarit Abul: cur Deus nova eis vestimenta dederit, qui sibi ipsi jam paraverunt? seu cur non ante eos vestierit, quam se ipsi vestirent? Resp. ut daretur locus humane prudentiæ, & ingenio. Si Deus statim venisset, & providisset de vestibus, sic homo sibi ipsi nihil faceret de operimento; per quod appareret, quid possit novitatis invenire humanum genus. Ut ergo homo faceret aliquid a seipso, non venit Deus statim. Did. Niss. fer. 5. post Dom. 3. Quadr.

Inclusit eum Dominus desoris. Gen. 7. 16. S. Chrysost. rem paucis dixit: præbuit se Janitorum Deus. Quid commovit Deum, Noëmo 120. annorum labores injungere, sibi januam tantum obferendam reservare, cum opus totum tam facile fuisset per angelos conficere, atque unum ostium claudere? sed in promptu causa est. Poterat Noëmus ædificare arcam, etsi plurimum temporis labor hic absumpsit, non potuit foris obferare januam. Solus Deus facit, quod non possunt facere homines. Hoc nimirum exigit Deus, ut, quod possumus, faciamus. Fac ergo quod potes; suo muneri providentissimus pater non deerit. Doult. de amore l. 5. c. 2. sect. 1.

Paravit illa (Rebecca) cibos, sicut velle noverat patrem. Gen. 27. 13. 14. Si divino oraculo Rebecca fudit Gen. 27. 23. major serviet minori, cur tam anxie sollicita est, ut Jacob paternam benedictionem præripiat? Rebecca divinæ promissioni innititur, sed nihil omittit industriæ; eâ sollicitudine filium tegit, acsi votum humanis artibus consequendum, otum à Domino sic sperat, acsi ipsa nihil egisset. S. Chrysost. hom. 53. in Gen. quia Jacob, & Rebecca, fecerunt ea, quæ à se fieri oportebat; & ille quidem obediit consilio matris; hæc autem omnia, quæ ad se attinebant, implevit: tunc ultra bonus Dominus perfici fecit magnâ facilitate, quod omnium erat difficillimum; nè fieret actus istius imposturæ manifestus Isaac. Naxera in Jos. §. 6.

Divisit (Jacob) populum - in duas turmas &c. Gen. 32. 7. Jacob irato occurrens fratri divisit populum, qui secum erat. Prudenti hoc studio adhibito, ad alia, orationis putâ, arma se contulit v. 9. Oleast. hic, postquam, quod suum erat, fecerat, ad divinum recurrit auxilium. Did. Niss. l. 8. c. 2. in Phœnice Græciæ.

Sumite de optimis fructibus terræ in vasis vestris, & deferite viro muneræ, - pecuniā quoque duplicem ferre vobisum. Gen. 43. 11. 12. Postquam hæc omnia diligenter bonus senecio Jacob ordinavit, tum ait:

Deus autem meus omnipotens faciat eum vobis placabilem v. 14. Oleast. faciendum quod in nobis est, postea ad preces recurrendum. Did. Niss. D. 18. Pent. §. 1.

Polyanth. Sac. Tom. I.

Qui ostendit ei lignum. Ex 15. 25. Janf. quorsum ei Dominus aliquod certum lignum ostendisset, nisi illud naturalem ex sua natura virtutem insitam habuisset? nam alioquin virga ejus, quæ reliqua operabatur miracula, ad miraculi operationem suffecisset. Ubi ergo naturale aderat miraculum, miraculosa virga non adhibenda. Sylv. in acta c. 9. q. 38.

Hoc cibo alii sunt, usquequò tangerent fines terræ Chanaan. Ex 16. 34. Oleast. Ostendit locus iste, non esse quarendam à Domino provisionem, cum nobis possumus providere. Did. Niss. D. 18. Pent. §. 1.

Ad Moysen Dominus Num. 31. 2. ulciscere prius filios Israel de Madianitis. Ad Saulem 1. Reg. 15. 3. *vade, & percutite Amalec.* Deus utrimque hostem, si vellet, statu unico prosterneret; jubet tamen parari Duces, cogi milites; ut, quod ille facit, homines cum Deo opus conficiant. Velloso in Judith 7. paræm. 10.

Circuite civitatem armari. Jos. 6. 7. Deus insignem victoriam, Josue offert; ille lætus hoc nuntio populum monet: *1. e. & circuite civitatem armari.* Supervacua videntur hæc cura, & exigua fides. Si Deus totam victoriam, clamoribus obtinendam, promittit; cur Josue milites armatos præire jubet? Tostatus: Josue omnibus modis humanâ providentiâ usus est in actionibus bellicis. Licuit ergo facere Josue, quid humanæ fuit prudentiæ, & in reliquis de divina sperare bonitate. Naxera in Jos. 6. §. 6.

Nè timeas eos, in manus tuas tradidi eos. Jos. 10. 8. Rupertus l. 1. hic: cum quo Dominus erat, & cui dixerat, nullus vobis poterit resistere cunctis diebus vitæ tuæ, exploratores mittit ad considerandam terram. Jos. 2. 1. urbemque Jericho. Non ergo quisquam ullo in negotio tantum de cœlestibus præsumat præfidiis, ut non etiam ipse sibi adsit vigilando pro facultate ingenii, laborando proportionem virili: nam sicut minimæ fidei est de divinis dubitare promissis, sic nimia temeritatis, vel præsumptionis est, cœlestem per miracula præstolari opem, otiose sedendo, manibus compositis. Naxera in Jos. 2. §. 1.

Multam sapientiam Salomon à Deo accepit 3. Reg. 3. 12. *dedit tibi cor sapiens;* nec tamen consultores ab aula ablegat; imò senatum instruit viris sapientissimis. 3. Reg. 4. 5. & c. 12. 6. inuit consilium cum senioribus, qui assistebant coram Salomone. Naxera in Judith. 7. paræm. 10.

Deus Eliam refecturus juxta torrentem iussit manere, ut alimonie cura inter Deum, & hominem divideretur. 3. Reg. 17. 3. Bæza l. 3. c. 2.

Aquæ pessimæ sunt, & terra sterilis &c. 4. Reg. 2. 19. &c. *Sanavi aquas has &c.* v. 21. Cur Propheta solum sanat aquas, non sterilitatem terræ? quia illud divinæ solum potestatis; at terram facere fertilem, sedulo excolendo, industriæ est humanæ. Sylv. addit, in Jo. 2. q. 4.

Domine, invadit me. Tob. 6. 3. clamat ad angelum grandi pisce visò. Quid tunc Raphael? accurratne piscem occisurus? non, sed dixit ei:

U

appre-

apprehende brachiam ejus, & trabe eum ad te. v. 4. Unum petit totò itinere Tobias ab Angelo, nempe ut ipse solus in Rages civitatem proficiscatur, quod Tobias etiam faceret, nisi manere cogereur à socio adjuratus, cujus vim adjuramenti tunc Raphael perrexit. Non aliud efficit angelus, quam quòd ei constet à Tobia peragi non posse: quiddid enim est sub nostra potestate, nec Angelis, nec soli virtuti divinæ est demandandum. Baza l. 3. c. 2. §. 18.

Præoccupaverunt omnes vertices montium. Judith. 4. 3. Israelitæ ad Holofernis potentiam repellendam magnis præfidiis se muniverunt. Sed perinde ac si hæc omnia munimenta inania censerent, ad orationem confugerunt: & clamavit omnis populus ad Dominum v. 8. Lyr. fecit primò, quòd potuit, nè tentaret Deum: sed residuum, quòd facere non poterat, Deo precibus commendabat. Certus omnino, omnia vana esse præfidia, nisi divinitus firmarentur. Judith ipsa non modò in periculo precibus incumbebat c. 9. 2.; sed & cum pugna pene confecta, & victoria parta, videbatur, (jam enim stabat ad lectum Holofernis altum dormientis, jam ejus gladium manu altera evaginarat, jam nihil aliud superesse videbatur, quam victoria) & nihilominus de successu adhuc umida orat Judith c. 13. 9. *confirma me Domine Deus in hac hora.* Mendoza in l. 1. Reg. c. 7. Annot. 28. sect. 2.

Assumentes arma sua. Judith 7. 5. Sanum profectò consilium, ita fidere Deo, ut manum cum illo admoveas. Id boni præstant milites. Pl. 149. 6. *exaltationes Dei in gutture eorum, & gladii ancipites in manibus eorum,* precibus addunt gladios. Nec viva, quam Petrus vocat l. 1. 3. nec bona, quam Paulus dicit 2. Thess. 2. 15. spes in Deo est, quæ ignava, & sine operibus.

Ex Novo.

Vidimus stellam ejus, & venimus adorare eum. Matth. 2. 2. Cur sub ipsum Hierosolymorum ingressum stella Magos destituit? quia habebant homines, à quibus erudiri poterant; itaque ubi lux suppetebat humana, desistit Deus communicare divinam. S. Chrysol. Domum Petri venit Christus, ut domus Petri veniret ad Christum. Did. Niss. fer. 5. post Dom. 3. Quadrag. §. 1.

Non tentabis Dominum Deum tuum. Matth. 4. 7. Deum tentare, est sine necessitate de ejus providentia, vel potestate, experimentum accipere; omittendo videlicet, quòd in se est, & secundum humanum modum sibi iacumbit, atque divinæ potentia se indiscretè committendo. Dion. Carth. hic.

Et saturati sunt. Matth. 14. 20. Cur nulla vini mentio? Resp. quia vicini erant fontes, ad quos pro potu accedere poterant. Sic Angelus Eliæ tulit panem, & vas aquæ, non vini, in deserto. 3. Reg. 19. 6. Corn. à Lap. hic.

Videntes eum super mare ambulantes. Matth. 14. 26. Abul: Christus semel tantum super aquas ambulasse legitur. Non facit Deus miracula absque necessitate. Did. Niss. D. 18. Pent. §. 1.

Adducunt ei surdum. Marci 7. 32. Adduci sibi illum vult Christus, quia vult cooperationem nostram. Sylv. hic q. 4.

Ecce jam triduo sustinent me. Marci 8. 2. Theophyl. & nunc, nisi periculum ex ciborum penuria fuisset, neutiquam fecisset miraculum. Did. Niss. D. 18. Pent. §. 1.

Aquam vinum factam. Jo. 2. 9. Cur non creavit vinum ex nihilo? Ut doceret, non recurrendum ad altioris potentia remedia, quando faciliora sunt in promptu. Sylv. hic q. 27.

Tollite lapidem. Io. 11. 39. Quid dicemus? nunquid lapidem Dominus à monumento præceptò remove non poterat? qui inferni claustra propria virtute referavit? sed quòd ab hominibus fieri poterat, homines facere præcepit; quòd autem divinæ virtutis erat, suâ potentia demonstravit. Lapidem enim à monumento remove, humanæ virtutis est; animam verò ab Inferno revocare, solius divinæ potentia est. S. Aug. l. 104. de temp.

Factum est, - ut infirmata moreretur. Act. 9. 37. Quare non ad ægram Tabitham, sed ad mortuam, petitur Petrus? quia in morbo per media sperabatur salus; at mortuam nullum aderat remedium; tunc ad opem Dei per preces Petri recurrunt. Sylv. hic q. 32.

Petrus autem perseverabat pulsans. Act. 12. 16. Petrus mirabiliter liberatus est per angelum, quod per hominem fieri non poterat; postea verò, quæ erant humanæ industria pro sua salute, & ab homine fieri poterant, ipse præstitit. Sylv. hic q. 14.

Ex Patribus, & aliis.

In omni consilicatione, & ærumnâ, tam sollicitè sunt conquirenda remedia, ac si non esset Deus; at verò Deus etiam tam enixè rogandus, ac si nullum esset remedium. Did. Niss. Phœnix. l. 7. c. 2.

Factu, quòd tuum est: nam Deus, quòd suum est, satis, absque tua sollicitudine, & anxietate, curabit. S. Bern. de consid. ad Eugen. l. 4.

Quandiu adest humanum auxilium, homo non debet confugere ad divinum, quia hoc esset tentare Deum; sed debet illò auxilio uti, quantum potest. S. Thom. in c. 11. Corinth. lect. 6.

Arbores sylvestres nullum habent cultorem, uni divinæ providentiæ innuntur, & crescunt; & tamen proceriores fiunt illis, quæ quotidie ab hortulanis irrigantur, fodiuntur, & stercoreantur. Ut discamus, à Deo omnia, si committimus, felicius saturabuntur ligna campi, & Cedri Libani, quas plantavit. Pl. 103. 16. S. Hieron. ligna Dei. Scio literæ sensum; dico tamen & ideo saturari, quia ligna Dei, uni Dei providentiæ commissa, ab omni humana ope destituta. Octav. de Tuffo in Ecclesiasticum c. 2.

§. V.

Sine divinò auxilio humana vana; in his præfidentem divinum deserit.

Ex Veteri.

Castra metatus est Israel juxta lapidem Adjutorii. l. Reg. 4. 1. init. autem certamine terga

terga vertit Israel. Sic pereunt, qui quærunt auxilium creaturarum. Abbas Alois: nisi dixerit homo in corde suo: ego solus, & Deus, fumus in Mundo, requiem non habebit. Baeza l. 3. c. 2.

Obdormivit in umbra juniperi. 3. Reg. 19. 5. ex lassitudine itineris, & mœrore animi. Porro umbra juniperi exilis est, cum pro frondibus spinas habeat. Juniperi gravis umbra, quæ potius capitis dolorem in Elia auxit, quam minuit. Unde umbra hæc typus est humanorum praesidiarum; quæ, cum vana sint, & noxia, ad ea tamen confugiunt homines, dum potius ad Dei, Christi quæ umbra, & protectionem, fugere deberent cum sponsa Cant. 2. 3. *sub umbra illius.* Et cum Jerem. Thr. 4. 20. *in umbra tua vivemus.* Corn. à Lap. hic.

Igitur audientes tres amici Job omne malum &c. Job. 2. 11. Veteranus miles solus in sterquilino mille confecit certamina; tunc diabolus solum pertimescens, convocat amicos auxiliares: sciens, nihil magis nocere hominibus, quam auxilium creaturarum. Baeza l. 3. c. 2.

Salvum me fac-nè quando rapiat ut leo animam meam. Pl. 7. 2. 3. Absolonem vocat leonem, se verò imparem fatetur ad resistendum. S. Chrysost. hic: Collegit exercitum, & multos secum habebat. quomodo ergo non est, qui redimat? neque qui salvum faciat? Resp. quoniam nè universum quidem orbem terrarum auxilii loco habet, nisi openi divinam fuerit assecutus. Nec se esse ducit in solitudine, licet solus sit, si sit illius auxilii particeps. Ità ille. Hinc fugiens Absolonem incedebat contra viam Olivæ 2. Reg. 15. 23. typum divinæ misericordiæ. Mendoza in l. 1. Reg. 7.

Non salvatur rex &c. Psalm. 32. 16. Saul non potuerunt à nece defendere ingentes copiae militares. Goliath gigantem robustissimum David puer occidit. Ioram filium Achab veloci curru fugientem sagitta velociter interemit. Bel-larm. hic.

Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis. Psalm. 107. 13. Omne namque auxilium hominum, te non adjuvante, vanum, & inutile est. B. Theodoretus hic.

Similitudo vultus eorum. Ezech. 1. 10. Quid mysteriosus ille currus Ezechielis significabat, tractus à bobus, leonibus, aquilis, & hominibus? Juxta literalem sensum, Hier. Bradus, Gaspar Sanchez, Lud. Alvarez, censent moti circumstantiam temporis, quò talis visio facta est: utpote post devastatam Ierosolimam à Babyloniis, Deum ob victoriam reportatam ab inani spe sui rebellis populi, qui sine Deo felicitatem sperabat, triumphum instituisse solennem, in quo illa animalia essent symbola devictarum praesumptionum, quibus se fundabat populus in peripacitate

suorum consiliorum, significatorum per aquilam; fertilitate agrorum, expressa per bovem: vigore adolescentum, denotato per vultum hominis; experientia, & generositate bellicorum Ducum, declarata per leonem. Quando ego vobis non fa-veo, frustra adhibetis consilia, frustra exstruitis munitiones, lechissimum scribitis militem, Duces colligitis expertissimos. *Sine me nihil potestis facere.* Jo. 15. 5. Aloyf. Juglar. conc. 33.

Ex Novo & Patribus.

Jesus ductus est in desertum. Matth. 4. 1. Solitudine se armat Christus contra hostem; creaturarum auxilia refugit, ut vincat. Baeza l. 3. c. 2.

Angelis suis mandavit de te. Matth. 46. Cur Angelorum auxilium promittis? an non magis Pater adstaret Filio? an non Filius sibi sufficeret? Cur, relicto Deo auxiliatore, angelicas manus adjutrices proponis? sanè hoc solum putabat persuasum præcipitium, si illius oculi ad creaturam, relicto Deo, respicerent. Baeza l. 3. c. 2. §. 17.

Quis potest servare eum, qui à Deo oppugnatur? aut quis perdere eum, cui ipse fert auxilium? S. Chrysost. l. de virginit. Apud Juglar. conc. 33.

Sicubi Christus adest nobis, est aranea murus; at cui Christus abest, & murus aranea fiet. S. Paulinus.

Vana sunt nostra studia, nisi Dei muneribus adjuventur. Homo diligentia suâ terram profcindit, & semen spargit; Deus autem opportunis imbris, quæ fata sunt, irrigat; facitque, ut mollibus terræ cavernis radices diffundantur; solem impertitur, qui terram calefaciat, & calore suo plantas sursum eliciat &c. Ex his si unum aliquid desit, inanis deprehenditur labor. S. Nilus Levit. 11.

Varia de auxilio DEI.

Dormire ipsum dicimus, cum quiescit à nobis, & quasi nos negligit, de causis, quas ipse novit. S. Greg. Naz. or. de S. Spiritu. *Exurge, quare obdormis Domine?* Pl. 43. 23.

Contingit quandoque, quòd Deus hominem non exaudit ad votum, sed ad profectum, sicut medicus infirmum. S. Thom. in Job. 9. lect. 3.

Est iustum consilium, ut, qui se à potentiori adjuvari vult, adjuvet & infirmiorē, in quo est ipse potentior. S. Aug. l. 1. de serm. Dom. in monte.

Nihil fortius est eò, qui divinâ munitur opitulatione; sicut etiam nihil infirmius eò, qui illâ privatus est. S. Chrysostom. hom. 60. in Gen.

